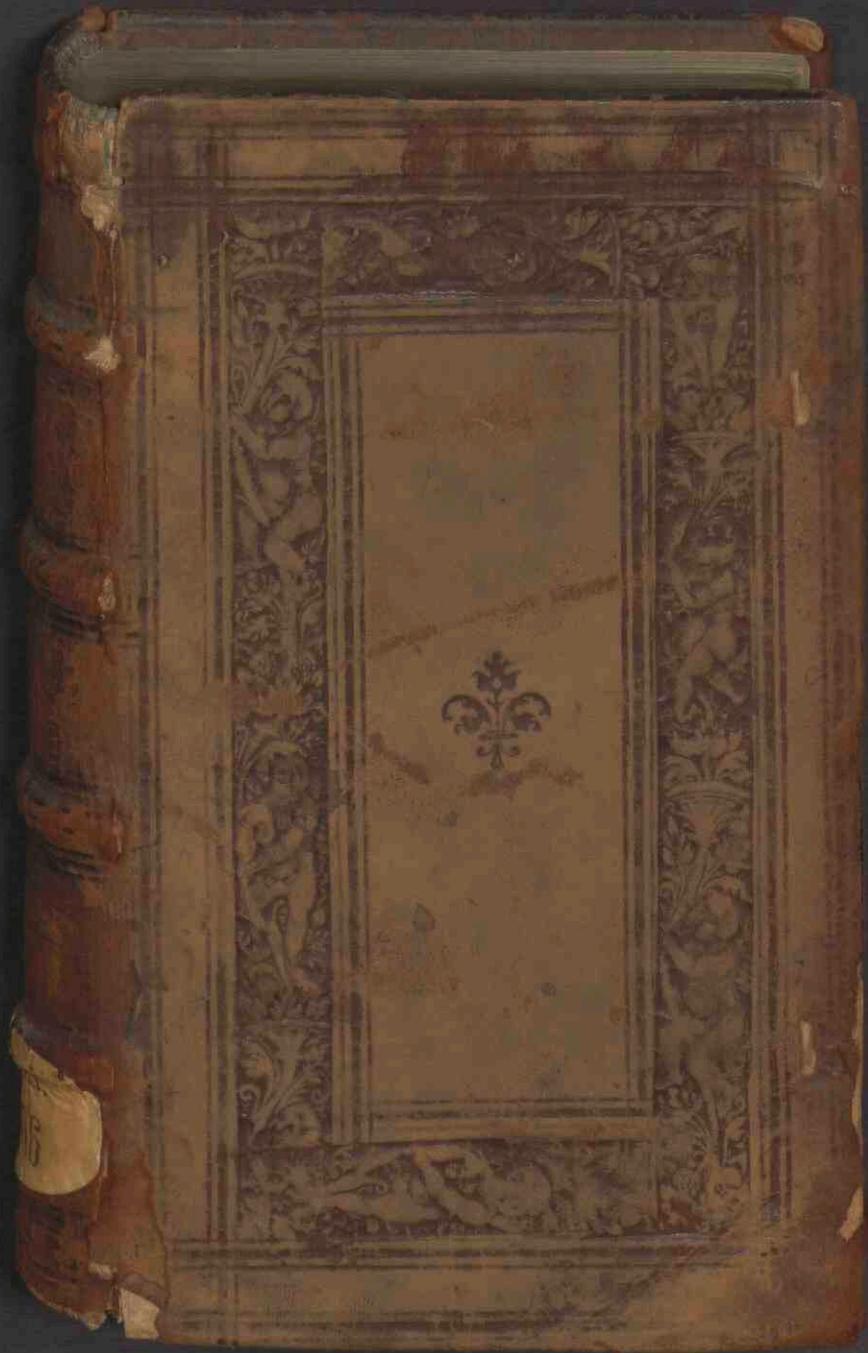

L. Apuleii Madaurensis philosophi Platonici opera, quæ quidem extant, omnia : & in primis De asino aureo libri XI, cum eruditissimis Philippi Beroaldi com[m]entarijs, ab innumeris quibus scatebant mendis nunc demum uindicati : Adiecto quo[que] rerum & uerborum in ijsdem memorabilium indice copioso. Reliquorum Operum catalogum Secundæ partis Titulus indicabit.

<https://hdl.handle.net/1874/416865>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
  - de kopsnede
  - de frontsnede
  - de staartsnede
  - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

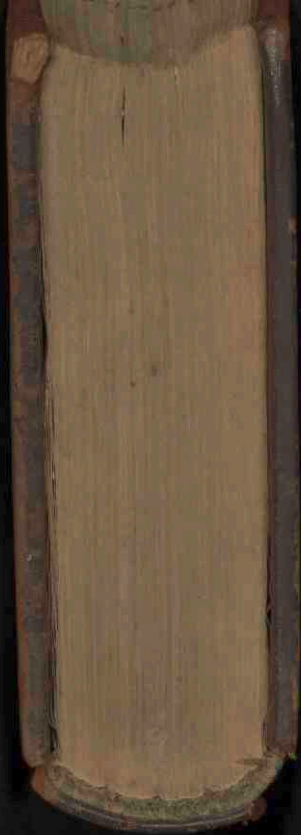
<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

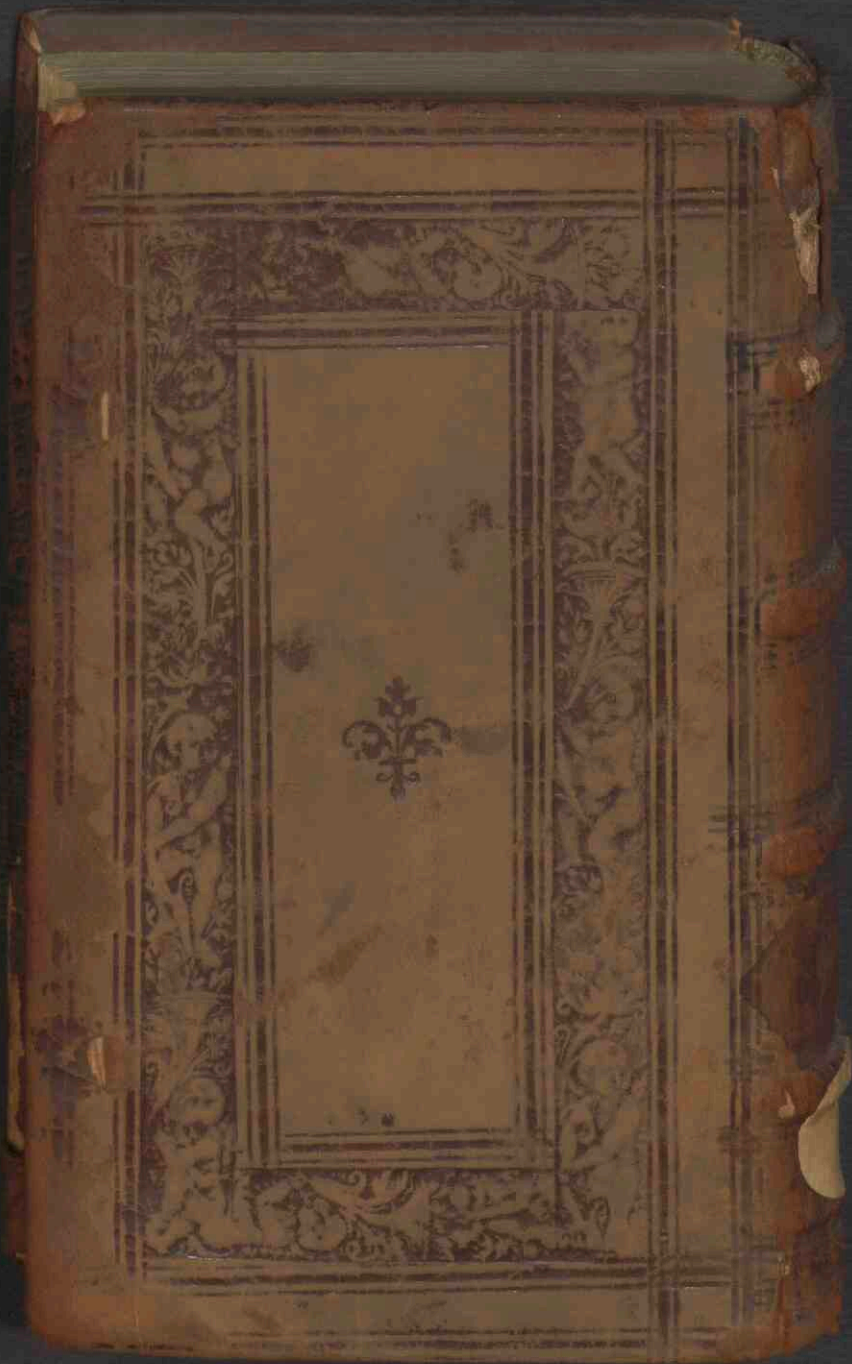
N. Oct.

106

A printing

22 dicitur...
10 p21

2 Tiber...
Natum q' arguunt...
indip in ... figura

106

An quales cetero renotos... q' qz

106

100044

Cont. ista dicitur est talis modi quod...
Seedens ante disponit p'cedens...
N. 2. qz dies q' oromgohis...
eundem... solem... in illa hora...

Ante...
...
...
...
omnia sunt ha...

X. oct.
106

Hoct. 106.

511

N 95. B.

L. APVLEII MA=
daurenfis operum
fecunda pars, qua
continentur

Floridorum Libri 11111

De dogmate Platonis Liber 1.

De Philosophia, siue de Deo
Socratis Liber 1.

Apologia, siue orationes dua pro
se ipso.

De mundo, siue Cosmographia
Liber 1.

De medicaminibus herbarum
Liber 1.

Ab innumeris, quibus scatebant,
mendis nunc demum
purgati.

BASILEAE

Ex dono Buchely

LIBER PRIMUS
de virtutibus operum

de virtutibus operum
concordant

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

de virtutibus operum

L. APVLEII MA-
DAVRENSIS PHILOSOPHI PLA-
TONICI, FLORIDORVM

Liber Primus.

T ferme religiosis uiantium mo-
ris est, cum aliquis lucus, aut ali-
quis locus sanctus in uia oblatu-
s est, uotum postulare, * portum
apponere, paulisper assidere: ita mihi ingres-
so sanctissimam istam ciuitatem, quanquam
oppidò festinè, præfanda uenia, & habenda
oratio, & inhibenda properatio est. Neque
enim iustius religiosam moram uiatori ob-
iecerit, aut ara floribus redimita, aut spelun-
ca frondibus inumbrata, aut quercus corni-
bus onerata, aut fagus pellibus coronata, uel
enim colliculus sepimine consecratus, uel
truncus dolamine effigiatus, uel cespes liba-
mine humigatus, uel lapis unguine delibu-
tus. Parua hæc quippe, & quanquam paucis
percontantibus adorata, tamen ignorantibus
transcursa. At non itidem maior meus
Socrates. Qui cum decorum adolescentem,
& diutulè tacentem conspicatus foret: Ut te
uideam (inquit) aliquid eloquere. Scilicet
Socrates tacentem hominem non uidebat.
etenim arbitrabatur homines nõ oculorum,

* portum.

Socratis dicitur
Etum.

sed mentis acie & animi obtutu considerandos. Nec ista re cum Plautino milite cōgruebat, qui ita ait: Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem. Imò enim uero hunc uersum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris est auritus testis unus, quàm oculati decem. Cæterùm si magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de sapientia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longulè disita, neque proximè adita possumus cernere: uerùm omnes quodammodo cæcutimus, ac si ad oculos & obtutum istum terrenum redigas, & habetem, profectò uerissimè poeta egregius dixit, uelut nebulam nobis ob oculos offusam, non cernere nos nisi intra lapidis iactū ualere. Aquila enim uerò cum se nubium tenus altissima è sublimauit, euecta alis, totū istud spacium qua pluitur & ningitur, ultra quod cacumè nec fulmini nec fulguri locus est, in ipso (ut ita dixerim) solo ætheris & fastigio hyemis: cum igitur eò sese aquila extulit, nutu elementi læuorsum uel dextrorsum tanta mole corporis labitur, uelificatas alas quò libuit aduertens, modico caudæ gubernaculo, inde cuncta despiciens, ibidem pennarum eminus indefessa remigia, ac paulisper contabundo uolatu penè eodem loco pendula circumtuetur, & quærit quorsus potissi-

*Aquila
perspicacitas.*

Floridorum Lib. I.

potissimum in prædam supernè sese ruat ful-
minis uice: de cælo improuisa simul campis
pecua, simul montibus feras, simul homines
urbibus, uno obtutu sub eodem impetu cer-
nens, unde rostro transfodiat, unde ungui-
bus inuncet, uel agnum incuriosum, uel le-
porem meticulosum, uel quodcunque esui
animatum uel * laniatum fors obtulit. Hi-
agnis fuit (ut fando accepimus) Marsiæ tibi-
cinis pater & magister, rudibus adhuc musi-
cæ seculis, solitus ante alios cantus canere.

Nondum quidem tam * infessa anima sono,
nec tam pluriformi modo, nec tam multifo-
ratili tibia: quippe adhuc ars ista repertu no-
uo commodum oriebatur, nec quicquam
omnium est quod possit in primordio sui
perfici: sed in omnibus fermè antè est spei ru-
dimentum, quàm rei experimentum. Pro-
fus igitur ante Hiagnim nihil aliud pleriq; cal-
lebant, quàm Virgilianus opilio seu bubs-
qua,

Stridenti miserum stipula disperdere carmen.

Quòd si quis uidebatur paulò largius in arte
promouisse, ei quoque tamen mos fuit una
tibia, uelut una tuba personare. Primus Hi-
agnis in canendo manus discapedinauit, pri-
mus duas tibias uno spiritu animauit, pri-
mus læuis & dextris foraminibus acuto tin-
nitu & graui bombo concentum musicum

* laniatū.
Hiagnis mus
sicus.

* indefessa.

Marsias. miscuit. Eo genitus Marsias, cum in artificio patrifaret tibicinij, Phryx cætera, & barbarus, uultu ferino trux, hispidus, multibarbus, spinis & pilis obsitus, fertur (proh nefas) cum Apolline certauisse, turpis cum decoro, agrestis cum erudito, belua cum deo, Musæ cum Minerua. dissimulamenti gratia iudices astirere, ad deridendam scilicet monstri illius barbariam, nec minus ad stoliditatem puniendam. Sed Marsias, quod stulticiæ maximum specimen est, non intelligens se deridiculo haberi, priusquam tibia occiperet inflare, prius de se & Apolline quædam deliramenta barbarè effutiuit: laudans sese, quòd erat & coma relicinus, & barba squalidus, & pectore hirsutus, & arte tibicen, & fortunæ egenus, contra Apollinem (ridiculum dictu) aduersis uirtutibus culpabat: quòd Apollo esset & coma intonsus, & genis gratus, & corpore glabellus, & arte mulatificus, & fortuna opulentus. Iam primùm, inquit, crines eius præmulsis anrijs, promulsis caproneis anteuëtuli & propenduli, corpus totum gratissimum, membra nitida, lingua fatidica, seu tute oratione seu uersibus malis utrobique facundia æquiparari. Quid quòd & uestis textu tenuis, tactu mollis, purpura radians? Quid quòd & lyra eius auro fulgurat, ebore candicat, gemmis uariegat?

Quid

Quid quòd & doctissimè & gratissimè cantillat? Hæc omnia, inquit, blandimenta nequaquam uirtuti decora, sed luxurię accomodata, circa corporis sui qualitatem præ se maximam speciem ostentare. Risere Musæ, cum audirent hoc genus crimina, sapiënti exoptáda, Apollini obiectata: & tibicinem illū certamine superatū, uelut ursum bipedem, corio execto, nudis & laceris uisceribus reliquerunt. Ita Marsias in pœnam cecinit, & cecidit. Enimvero Apollinem tā humilis uictoriæ puditū est. Tibicen quidá fuit Antigénidas, omnis uoculæ melleus modulator, & idem omnimodis peritus modicator, seu tuuelles Aeolium simplex, seu Asium uarium, seu Lydium querulum, seu Phrygiū religiosum, seu Dorium bellicosum. Is igitur cum esset in tibicinio apprimè nobilis, nihil eque se laborare, & animo angi & mente dicebat, quàm quòd monumentarij choraulæ, tibicines dicerentur. Sed ferret æquo animo hanc nominum communionem, si mimos spectauisset. Animaduerneret illic penè simili purpura alios præsidere, alios uapulare. Itidem si munera nostra spectaret. nam illic quoque uideret hominem præsidere, hominè depugnare, togam quoque parari & uoto & funeri. item pallio cadauera operiri, & philosophos amiciri. Bono enim studio in

*Antigenio
das tibicen.*

L. Apuleij

theatrum conuenistis, ut qui sciatis, non locum authoritatem derogare orationi: sed cum primis hoc spectandum esse, quid in theatro deprehendas. Nam si mimus est, riseris: si funerepus, timueris. Si comœdia est, faueris: si

Indi. philosophus, didiceris. Indi, gens populosa cultoribus, & finibus maxima, procul à nobis ad Orientem siti, prope Oceani reflexus, & solis exortus primis sideribus, ultimis terris super Ægyptios eruditos, & Iudæos superstitiosos, & Nabathæos mercatores, & fluxos uestium Arfacidas, & frugum pauperes * Scythicos, & odorum diuites Arabas.

* Hyraos. Eorum igitur Indorum non æquè miror eboris strues, & piperis messes, & cinnami merces, & ferri temperacula, & argenti metalla, & auri fluentia: nec, quòd Ganges apud eos unus omnium annuum maximus,

Ganges fl. *Bois regnator aquis in flumina centum
Disscurrit, centum ualles illi, oraq; centum,
Oceaniq; fretis centeno iungitur amni.*

Nec, quòd ijsdem Indis ibidem sitis ad nascentem diem, tamen in corpore color notis est. Nec, quòd apud illos immensi dracones cum immanibus elephantis, pari periculo in mutuam perniciem concertant. Quippe lubrico uolumine indepti reuinciunt, & illis expedire gressum nequientibus, uel omnino abrumpere tenacissimorum serpentium

*Draconum
cum elephā
tis congrega
sus.*

squa-

Floridorum Lib. I.

squameas pedicas, necesse sit ultionem à rui-
 na molis suæ petere, ac retentores suos toto
 corpore oblidere. Sunt apud illos & uaria co-
 lentium genera: libentius ego de miraculis
 hominum, quàm naturæ disseruerim. Est a-
 pud illos gens, quæ nihil amplius quàm bu-
 bulcitare nouere: idq; ad cognomen illis Bu-
 bulcis inditum. Sunt & mutandis mercibus
 callidi, & obeundis prælijs strenui, uel sagit-
 tis eminus, uel ensibus cominus. Est præte-
 rea genus apud illos præstabile, Gymnoso-
 phistæ uocantur. Hos ego maximè admiror: *Gymnoso-*
 quòd homines sunt periti, non propagandæ *phistarū di-*
 uitis, nec inoculandæ arboris, nec proscin- *sciplina.*
 dendi soli. Non illi norunt aruum colere, uel
 aurum colare, uel equum domare, uel taurū
 subigere, uel ouem uel capram tondere uel
 pascere. Quid igitur est? Vnum pro his om-
 nibus norunt: sapientiam percolunt, tam ma-
 gistri senes quàm discipuli iuniores. Nec
 quicquam æquè penes illos, quàm quòd
 torporem animi & ocium oderūt. Igitur ubi
 mensa posita, priusquam edulia apponatur,
 omnes adolescentes ex diuersis locis & offi-
 cijs ad dapem conueniunt. Magistri perro-
 gant, quod factum à lucis ortu ad illud diei
 bonum fecerit. Hic alius se commemorat in-
 ter duos arbitrum delectum, sanata simulta-
 te, reconciliata gratia, purgata suspicione,

Alexander
Magnus.

amicos ex infensis reddidisse: itidem alius, sese parentibus quidpiam imperantibus obedisse: & alius, aliquid meditatione sua reperisse, uel alterius demōstratione didicisse. Denique & cæteri commemorant. Qui nihil habet adferre cur prandeat, impransus ad opus foras extruditur. Alexandro illi, longè omnium excellentissimo regi, cui ex reb. actis & auctis cognomentum Magni inditū est, ne uir unicam gloriam adeptus sine laude unquam nominaretur. Nam solus à condito æuo, quantum hominum memoria extat, in exuperabili imperio orbis auctus, fortuna sua maior fuit: successusq; eius amplifimos & prouocauit ut strenuus, & æquiparauit ut meritis, & superauit ut melior, solusque sine æmulo clarus, adeò ut nemo eius audeat uel sperare uirtutem, uel optare fortunam. Eius igitur Alexandri multa sublimia facinora, & præclara edita fatigaberis admirando, uel belli ausa, uel domi prouisa: quæ omnia aggressus est meus Clemens, eruditissimus & suauissimus poetarum, pulcherrimo carmine illustrare. Sed in primis Alexandri illud præclarum, quò imaginem suam, quò certior posteris prodertur, noluit à multis artificibus uulgò contaminari: sed edixit uniuerso orbi suo, ne quis effigiem regis temerè a simularet ære, colore,

colore, cælamine: quin ipse solus eam Poly-
cletus ære duceret, solus Apelles colori-
bus deliniaret, solus Pyrgoteles cælamine
excluderet. Præter hos treis multo nobilif-
simos in suis artificijs, si quis uspiam reperi-
retur alius sanctissimi imagini regis manus
admolitus, haud secus in eum quàm in sa-
cilegum uindicaturus. Eo igitur omnium
metu factum, solus Alexander ut ubique
imaginum summus esset: utique omnibus
statuis & tabulis & toreumatis idem uigor
acerrimi bellatoris, idem ingenium maxi-
mi honoris, eadem forma uiridis iuuentæ,
eadem gratia relicinæ frontis cerneretur.
Quod utinam pari exemplo Philosophiæ
ediçtum ualeret, ne quis imaginem eius te-
merè assimilaret, uti pauci boni artifices,
ijdem probè eruditi, omnifariam sapien-
tiæ studium contemplarentur: neu rudes,
fordidi, imperiti, pallio tenus philosophos
imitarentur, & disciplinam regalem tam ad
bene dicendum quàm ad bene uiuendum
reperitam, male dicendo, & similiter uiuendo
contaminarent. quod utrunq; scilicet perfa-
cile est. Quæ enim facilior res, quàm linguæ
rabies, & uilitas morum: alter ex aliorum
contemptu, alter ex sui? Nam uiliter se-
metipsum colere, sui contemptus est; har-
bare alios insectari, audientiù cõtumelia est.

Annon

An non summam contumeliam uobis imponit, qui uos arbitratur maledictis optimi cuiusque gaudere, qui uos existimat mala & ueriosa uerba non intelligere: aut si intelligatis, boni consulere? Quis ex rupiconibus, baiulis, tabernarijs tam infans est, ut si pallium accipere uelit, disertis inaledicat? Hic enim plus tibi debet, quam dignitati: quanquam ne hæc illi sit cum alijs promiscua. nam ex innumeris hominibus pauci senatores, ex senatoribus pauci nobiles genere, & ex his consularibus pauci boni, & adhuc ex bonis pauci eruditi. Sed ut loquar de solo honore, non licet insignia eius uestitu uel calciatu temerè usurpare: Si quis fortè in hoc pulcherrimo cœtu, & illis inuisoribus meis, malignus sedet (quoniam in magna ciuitate hoc quoque genus inuenitur, qui meliores obtrectare malint, quam imitari: & quorum similitudinem desperent, eorundem affectent simultatem: scilicet ut qui suo nomine obscuri sunt, meo innotescant) Si qui igitur ex illis libitinis splendidissimo huic auditorio uelut quedam macula sese immiscuit, uelim paulisper suos oculos per hunc incredibilem confesum circumferat, contemplatusque frequentiam tantam, quanta ante me in auditorio philosophi nunquam usitata est, repuret cum animo suo, quantum periculum conseruandæ existima-

estimationis hic adeat, qui contemni non cō-
 suevit: cum sit arduum & oppidò difficile,
 uel modicæ paucorum expectationi satisfa-
 cere: præsertim mihi, cui & antè parta existi-
 matio, & uestra de me benigna præsumptio,
 nihil non quicquã finit diligenter ac de sum-
 mo pectore hiscere. Quis enim uestrũ unũ
 mihi solæcissimum ignouerit? Quis uel unam
 syllabam barbarè pronunciatam donauerit?
 Quis incõdita & uitiosa uerba temerè, quasi
 delirãtibus oborientia, permiserit blaterare?
 Quæ tamen alijs facilè, & sanè meritissimò
 ignoscitis. Meum uerò unumquodque di-
 ctum acriter examinatis, sedulo pensiculatis,
 ad limam & lineam certam redigitis, cum tor-
 no & cothurno iterum comparatis: tantum
 habet utilitas excusationis, quantum digni-
 tas difficultatis. Agnosco igitur difficultatè
 meam, nec deprecor quin sic existimetis: nec
 tamen uos parua quædam & praua similitu-
 do falsos animi habeat. Quoniam quædam
 (ut sæpe dixi) palliata mendicabula obam-
 bulant: præco cum proconsule, & ipse tribu-
 nal ascendit, & ipse togatus illic uidetur, &
 quidem per diu stat, aut ambulat, aut plerun-
 que contentissimè clamat. Enim uero ipse
 proconsul moderata uoce rarentos & sedens
 loquitur, & plerunque de tabella legit. Quip-
 pe præconis uox garrula ministeriũ est, pro-
 consulis

consulis autem tabella sententia est: quæ se-
mel lecta, neq; augeri litera una, neq; autem
minui potest: sed utcunq; recitata est, ita pro-
uincia instrumēto refertur. Patior & ipse in
meis studijs aliquam pro meo captu simili-
tudinem. Nam quodcunq; protuli ad uos,
excerptum illico & lectum est: nec reuocare
illud, nec antè mutare, nec emendare mihi
inde quicquam licet, quo maior religio di-
cendi habenda est. Et quidem non in uno ge-
nere studiorū, plura enim mea extant in Ca-
mœnis, quàm Hippiaë in opificijs operibus.
Quid istud sit, animo attendatis diligentius,
& accuratius disputabo.

FLORIDORVM LIB. II.

*Hippias so-
phista.*

VT Hippias è numero sophistarum est,
artium multitudine prior omnibus, elo-
quentia nulli secundus: ætas illi cum So-
crate, patria uel genus ignoratur: gloria ue-
rò magna, fortuna modica: sed ingenium
nobile, memoria excellens, studia uaria, æ-
muli multi. Venit Hippias iste quondam cer-
tamine Olympio Pisam, non minus cultu
uisendus, quàm elaboratu mirandus. Om-
nia secum, quæ habebat: nihil eorum eme-
rat, sed suis sibi manibus confecerat: & in-
dumenta quibus indutus, & calciamenta
quibus erat inductus, & gestamina quibus
erat

erat conspicuus. Habebat indutui ad corpus tunicam interulam tenuissimo textu, triplicilicio, purpura duplici: ipse eam sibi solus domi texuerat. Habebat cinctui balteum, quod genus pictura Babylonica, miris coloribus uariegatum: nec in hac eum opera quisquam adiuuerat. Habebat amictui pallium candidū, quod supernè circumiecerat: Id quoque pallium cooperatoris ipsius laborem fuisse. Etiam pedum tegumenta crepidas sibi met compegerat, & annulum in læua aureum faberrimo signaculo, quem ostentabat: ipse eius annuli & orbiculum circulauerat, & palam clauserat, & gemmam insculpserat. Nondum omnia eius commemorauit, etenim non pigebit me commemorare, quod illum nō puditū est ostentare: qui magno in cœtu prædicauit, fabricatū semet sibi ampullam quoque oleariam, quā gestabat, lenticulari forma, tereti ambitu, pressula rotunditate: iuxtaque honestā strigileculā, recta fastigatione clausulæ, flexa tubulatione ligulæ, ut & ipsa in manu capulo moraretur, & sudor ex ea riuulo laberetur. Quis tum non laudauit hominem tam numerosa arte multifarium? totiugi scientia magnificum? tot utensilium peritia Dædalum? Quin & ipse Hippiam laudo: sed ingenij eius fecunditatem malo doctrinæ, quàm supellectilis multiformi

multiformi instrumento æmulari: fateorq; me sellularias quidē arteis minus callere, uestem de texterna emere, baxeas istas de suterna præstinare: enimuerò annulum nec gestare, gemmam & aurum iuxta plumbum & lapillos nulli æstimare: strigilem & ampullam, cæteraq; balnei utensilia nundinis mercari. Prorsum enim nō eo inficias, nec radio, nec subula, nec lima, nec torno, nec id genus ferramenta uti nosse: sed pro his præoptare me fateor, uno chartario calamo me reficere poemata, omne genus apta uirgæ, lyræ, focco, cothurno: item fatyras, ac gryphos: item historias uarias rerum, nec non orationes laudatas disertis, nec non dialogos laudatos philosophis: atque hæc & alia eiusdem modi tam Græcè quàm Latinè gemino uoto, pari studio, simili stilo. Quæ utinam possem quidem non singulatim ac discretim, sed cunctim & coaceruatim tibi proconsul, uir optime, offerre, ac prædicabili testimonio ad omnem nostram Camœnam frui: non hercule penuria laudis, quæ mihi dudum integra & florens per omneis antecessores tuos ad te referuata est: sed quoniam nulli me probatorem uolo, quàm quem ipse ante omneis meritò probo. Sic enim natura comparatum est, ut eum quem laudes, etiam ames: porrò quem ames, laudari te ab illo uelis. Atq; ego
me di-

me dilectorem tuum profiteor: nulla tibi priuatum, sed omni publicitatis gratia obstrictus. Nihil quippe à te impetraui, quia nec postulaui. Sed philosophia me docuit non tantum beneficium amare, sed etiam maleficium: magisq; iudicio impertire, quam commodo inferuire: & quod in commune expediat malle, quam quod mihi. Igitur bonitatis tuæ diligunt plerique fructum, ego studium. Idq; facere ad orsus sum, dum moderationem tuam in prouincialium negotijs contemplor, qua efflictiim amare te debeant, experti propter beneficium, expertes propter exemplum. Nam & beneficio multis commodasti, & exemplo omnibus profuisti. Quis enim à te non amet discere, qua nam moderatione obtineri queat tua ista gratia, uita iocunda, mitis auferitas, placida constantia, blandusq; uigor animi? Neminem proconsulum, quod sciam, prouincia Africa magis reuerita est, minus uerita: nullo nisi tuo anno, ad coercenda peccata plus pudor quam timor ualuit. Nemo te alius pari potestate sepius profuit, rarius terruit: nemo similiorem uirtute filium adduxit. Igitur nemo Carthagini proconsulum diutius fuit. Nam etiã eo tempore quo prouincias circumibas, manente nobis Honorino, minus sensimus absentiam tuam, quam tunc te magis desideraremus. Paterna in filio

æquitas, senilis in iuvene prudentia, consularis in legato authoritas. Prorsus omnes uirtutes tuas ita effingit ac representat, ut medicus fidius admirabilior esset in iuvene, quam in te parta laus, nisi eam tu talem dedisses, qua utinam perpetuò liceret frui. Quid nobis cum istis proconsulum uicibus? quid cum annis breuibus, & festinantibus mensibus? O celeres bonorum hominum dies, O præsidium optimorum citata curricula. Iam te Seueriane tota prouincia desideramus. Enim uerò Honorinū & honos suus ad præturam uocat, & fauor Cæsarium ad consulatum format, & amor noster in præsentiarum tenet, & spes Carthaginis in futurum spondet, uno solatio freta exempli tui, quod qui legatus mittitur, proconsul ad nos citò reuersurus est. Sol, qui candentem feruido cursu atque equis flammam citatis feruido ardore explicas, itemque luminis eius luna discipula, nec non quinque cæteræ uagantium potestates: Iouis benefica, Veneris uoluptifica, pernix Mercurij, perniciosa Saturni, Martis ignita. Sunt & aliæ mediæ deum potestates, quas licet sentire, non datur cernere: ut amoris, cæterorumque id genus, quorum forma non uisitata, uis cognita, quæ item in terris utcunque prouidentia ratio poscebat, alibi montium uertices arduos extulit, alibi camporum

porum supinam planiciem coæquauit. Item
 quæ ubique distinxit amnium fluores, pra-
 torum uirores. Item dedit uolatus auibus,
 uolutus serpentibus, cursus feris, gressus ho-
 minibus. Pariter enim ut qui hærediolū steri-
 lem, & agrū scruposum, meras rupinas & sen-
 ticeta miseri colunt: quoniam nullus in tes-
 quis suis fructus est, nec ullam illic aliam fru-
 gem uident, sed infelix lolium & steriles do-
 minantur auenę, suis frugibus indigent, alie-
 na furatum eunt, & uicinorum flores decer-
 punt, scilicet ut eos flores carduis suis misce-
 ant. Ad eundem modum, qui suæ uirtutis
 sterilis est. Psitacus auis, Indiæ auis est, in-
 star illi minimo minus quàm columbarum, sed
 nec colorū columbarū. non enim lacteus il-
 le, uel liuidus, uel utrūq; subluteus, aut spar-
 sus est: sed color psitaco uiridis, & intimis
 plumulis, & extimis palmulis, nisi quòd sola
 ceruice distinguitur. Enimuerò ceruicula e-
 ius circulo mineo, uelut aurea torqui, pari
 fulgoris circumacta cingitur & coronatur.
 Rostrum prima duritia, cū in petram quāpiam
 cōcitus altissimo uolata præcipitat, rostro se
 uelut anchora excipit. Sed & capiti eadem
 duritia, quæ rostro. Cum sermonem nostrum
 cogitur emulari, ferrea clauicula caput tūdi-
 tur, imperiū magistri ut persentiscat: hæc fe-
 rula discenti est. Discit aut statim pullus usq;

Psitacini.

ad duos ætatis suæ annos, dum facile os uti conformetur, cum tenera lingua uti conuibratur. Senex autem captus & indocilis est, & obliuiosus. Verùm ad disciplinam humani sermonis facilius est psitacus, glande qui uescitur: & cuius in pedibus, ut hominis, quini digituli numerantur. non enim omnibus psitacis id insigne, sed illud omnibus proprium, quo eius lingua latior quàm cæteris auibus, eo facilius uerba hominis articulantur, patentiore plectro & palato. Id uerò quod dicit, ita similiter nobis canit, uel potius eloquitur, ut uocem si audias, hominem putes. Nam quidem si uideas, idem conari, non eloqui. Verùm enim uero & coruus & psitacus nihil aliud quàm quod didicerunt pronunciant: Si conuicia docueris, conuiciabitur diebus ac noctibus perstrepsens maledictis: hoc illi carmen est, hanc putat cantionem. Vbi omnia quæ didicit maledicta percensuit, denuò repetit eandem cantilenam. Si carere cõuicio uelis, lingua excidenda est, aut quãprimum in syluas suas remittendus est. Non enim mihi philosophia id genus orationis largita est, ut natura quibusdam auibus breuem & temporarium cantum commodauit: hirundinibus matutinum, cicadis meridianum, noctuis serum, ululis uespertinum, bubonibus nocturnum, gallis antelucanum.

Quip-

Corui &
psitaci ser-
mones.

Quippe hæc animalia inter se uario tempore
 & uario modo occinunt & occipiunt carmi-
 ne: scilicet galli expergifico, bubones gemu-
 lo, ululæ querulo, noctuæ intorto, cicadæ
 obstrepero, hirundines perarguto. Sedenim
 philosophi ratio & oratio tempore iugis est,
 & auditu uenerabilis, & intellectu utilis, &
 modo omni cana. Hęc atque hoc genus alia
 partim cum audiret à Diogene Crates, aliàs
 sibi net ipse suggereret, deniq; in forū exilit,
 rem familiarem abijcit, uelut onus stercoreis,
 magis labori quàm usui. Dein cœtu facto
 maximùm exclamat: Crates, inquit, Crates
 te manumittes. Exinde non modò solus, ue-
 rùm nudus & liber omnium, quoad uixit,
 beatè uixit. Adeoq; is cupiebatur, ut uirgo
 nobilis, spretis iunioribus ac ditiõribus pro-
 cis, ultro eũ sibi optauerit. Cumq; inter sca-
 pulum Crates retexisset, quod erat aucto
 gibbere, peramq; cum baculo & pallium hu-
 mi posuisset, eamq; supellectilem sibi esse
 puellæ profiteretur, eamq; formam quam ui-
 derat: proinde sedulò cõsuleret, ne post que-
 rela eam caperet. enimuero Hipparche con-
 ditionem accipit: Iamdudum sibi prouisum
 fatis, & fatis consultum respondit, neque di-
 tiorem maritum, neq; formosiozem uspiam
 gentium posse inuenire. proinde duceret,
 quò liberet. Dux Cynicus in porticũ ibidẽ,

*Crates pbic
 lo/ophus.*

*Hipparche
 Cratetem
 amat.*

*Samos ins.**Miletus.*

in loco celebri, coram luce clarissima accen-
 buit: coramq; uirginem imminuisset, paratâ
 constantia, ni Zeno procinctu palliastri, cir-
 cunstantis coronæ obtutu, magistrum in se-
 creto defendisset. Samos Icario in mari mo-
 dica insula est: ex aduersum Miletos, ad occi-
 dentem eius sita, nec ab ea multò pelagi di-
 spicitur. Vtrumuis clementer nauigantem,
 dies alter in portu sistit. Ager frumento pi-
 ger, aratro irritus, fecundior oliueto, nec ui-
 nitori nec olitori scalpitur. Ruratio omnis in
 sarculo & surculo: quorû puentu magis fru-
 ctuosa insula est, quàm frugifera. Cæterum
 & incolis frequens, & hospitibus celebrata.
 Oppidum habet nequaquam pro gloria: sed
 quod fuisse amplum, semiruta mœnium mul-
 tifariam indicant. Enimuerò sanum Iunonis
 antiquitùs famigeratum: id sanum secundo
 littore, si rectè recordor, uiam uiginti haud
 amplius stadia oppido abest. Ibi donarium
 deæ perquam opulentum, plurima auri & ar-
 genti ratio in lancibus, speculis, poculis, &
 huiuscemodi utensilibus. Magna etiam uis
 æris, uario effigiatu, ueterrimo & spectabili
 opere. Vel † tamen ante aram Bathylli statua
 à Polycrate tyranno dicata, qua nihil uideor
 effectius cognouisse. Quidam Pythagorę eâ
 falso existimant. Adolescens est, uisenda pul-
 chritudine, crinibus, fronte parili separata,
 per

& inde

per malas reuulsus. Ponè autem comaprolì
 xior interlucentem ceruicem scapularum fi-
 nibus obumbrat. Ceruix succi plena, malæ
 uberes, genæ teretes, ac modico mento
 † iaculatur, ei que prorsus citharædicus sta- † iaculatur.
 tus, deam conspiciens canenti similis, tuni-
 cam picturis uarietatam deorsus ad pedes
 deiectus, ipsos Græcanico cingulo chlamy-
 de uelat, utrunque brachium adusque arti-
 culos palmarum. Cætera decoris instru-
 mentis dependent. Cithara baltheo cælata,
 apta structim sustinetur. manus eius tenera
 procerulè læua distantibus digitis nervos
 molitur. Dextra psallentis gestu † suo sabu- † pulsabulū.
 lum citharæ admouet, ceu parata percutere.
 Cum uox in cantico interquieuit, interim
 eanticum uidetur ore tereti semihiantibus
 in conatu labellis eliquare. Verùm hæc qui-
 dem statua esto cuiuspiam puberum, qui
 Polycrati tyranno dilectus, Anacreonta Te-
 ium amicitia gratia cantillat. Cæterùm mul-
 tum abest Pythagoræ philosophi statuam ef-
 se, & natu Samius, & pulchritudine apprimè
 insignis, & psallendi musicæque omnis mul-
 tò doctissimus, ac fermè id æui quo Po-
 lycrates Samum potiebatur. Sed haudqua-
 quã philosophus tyranno dilectus est. Quip-
 pe eo commodùm dominari orso, pro-
 fugit ex insula clanculò Pythagoras, patre

Mefarcho nuper amisso : quem comperio
inter sellularios artifices, gemmis faberrimè
sculpendis, laudem magis quàm opem quæ-
fisse. Sunt qui Pythagoram aiant eo tempo-
ris inter captiuos Cambyfæ regis, Aegyptū
cum adueheretur, doctores habuisse Persa-
rum Magos, ac præcipuè Zoroastrem, omnis
diuini arcanum antistitem, posteaq; eum à
quodam Gillo Crotoniensium principe re-
cuperatum. Verùm enimuerò celebrior fa-
ma obtinet, sponte eum petisse Ægyptias di-
sciplinas, atque ibi à sacerdotibus ceremo-
niarum incredendas potentias, numerorum
admirandas uices, geometriæ solertissimas
formulas didicisse : sed nec his artibus animi
expletum, mox Chaldæos, atque inde Bra-
chmanas. Hi sapientes uiri sunt, Indiæ gens
est: eorum ergo Brachmanum Gymnosophi-
stas adisse. Chaldæi siderarum scientiam, nu-
minum uagantium status, ambitus, utro-
rumque uarios effectus in genituris hominū
ostendère, nec non medendi remedia morta-
libus, latis pecunijs, terra cœloq; & mari con-
quisita. Brachmanæ autem pleraque philo-
sophiæ eius contulerunt, quæ mentium do-
cumenta, quàm corporum exercitamenta,
quot partes animi, quot uices uitæ, quæ dijs
manibus pro merito suo cuiq; tormenta uel
præmia. Quinetiam Pherecydes * Syrio ex
insula

Brachma-
nes.

Pherecydes
Syrius.
* Syro.

insula oriundus, qui primus uersuum nexu
 repudiato cōscribere ausus est, * passim uer- * passim
 bis soluto loquutu, libera oratione. Eū quo-
 que Pythagoras magistrum coluit, & infandi
 morbi putredine in serpentium scabiem so-
 lutum religiosè humauit. Fertur & penes
 Anaximandrum Milesium naturabilia com-
 mentatus. necnon & Cretensem Epimeni-
 dem inclytum fatiloquum, & Platonem di-
 sciplinæ gratia sectatus. Itemq; Leodaman-
 tem, Creophili discipulum, qui Creophilus
 memoratur poetæ Homeri hospes & æmu-
 lator canendi fuisse. Tot ille doctoribus eru-
 ditus, tot tamq̃ue multijugis comitibus di-
 sciplinarum toto orbe haustis, uir præsertim
 ingenio ingenti, ac profectò supra captum
 hominis animi augustior, primus philoso-
 phiæ nuncupator & creditor, nihil prius di-
 scipulos suos docuit quàm tacere: primaq; *Pythagoria*
 apud eum meditatio, sapienti futuro lingua *cū silentiū.*
 omnem coercere: uerbaq; quæ uolantia po-
 etæ appellant, ea uerba detractis pinnis, in-
 tra murum candentium dentium premere.
 Prorsus inquam hoc erat primum sapientiæ
 rudimentum, meditari condiscere, loquitari
 dediscere. Non in totum æuum tamen uoc-
 cem desuescebant, nec omnes pari tempore
 elingues magistrum sectabantur: sed graui-
 oribus uiris breui spacio satis uidebatur ta-

citurnitas modificata. Loquaciores enim uero fermè in quinquennium uelut exilio uocis puniebantur. Porro noster Plato nihil ab hac secta, uel paululum deuius, Pythagorifiat. In plurimis æquè & ipse in nomen eius à magistris meis adoptatus, utrunque meditationibus Academicis didici: & cum dicto est opus, impigrè dicere: & cum tacito opus est, libenter tacere. Qua moderatione uideor ab omnibus tuis antecessoribus haud minus opportuni silentij laudem, quàm tempestiuæ uocis testimonium consecutus.

FLORIDORVM LIB. III.

Priusquam uobis occipiā, principes Augusti, gratias agere, ob statuam quam mihi præsentem honestè postulastis, & absentem benignè decreuistis: prius uolo causam uobis allegare, cur aliquam multos dies à conspectu auditorij abfuerim, contulerimq; me ad Persianas aquas, gratissima prorsus & sanis natabula, & ægris medicabula. Quippe ita institui omne uitæ meæ tempus uobis probare, quibus me in perpetuum firmiter dedicaui: nihil tantulum faciam, quin eius uos & gnaros & iudices habeam. Quid igitur derepentino ab hoc splendidissimo conspectu uestro distulerim, exemplum eius rei paulò secus simillimum memorabo, quàm
 impro-

improvisa pericula hominibus subito ob-
 oriantur? De Philemone comico, de in- *Philemon*
 genio eius qui satis nostis, de interitu pau- *comicus.*
 cis cognoscite. An etiam de ingenio pauca
 uultis? Poeta fuit hic Philemon, mediæ co-
 mœdiæ scriptor: fabulas cum Menandro
 in scena dictauit, certauitque cum eo, for-
 tasse impar, certè æmulus. Namque eum &
 uicit septennero, pudet dicere. Reperias ta-
 men apud ipsum multos sales, argumenta le-
 pidè inflexa, agnatos lucidè explicatos, per-
 sonas rebus competentes, sententias uitæ
 congruentes, loca non infra soccum, seria
 non usque ad cothurnum: raræ apud il-
 lum corruptelæ, & uti errores concessi a-
 mores. Nec eo minus & leno periurus, &
 amator feruidus, & seruulus callidus, &
 amica illudens, & uxor inhibens, & mater
 indulgens, & patruus obiurgator, & sode-
 lis opitulator, & miles præliator. Sed &
 parasi edaces, & parentes tenaces, & me-
 retrices procaces. Hisce laudibus diu in
 arte comœdica nobilis, fortè recitabat par-
 tem fabulæ, quam recens fecerat. Cumque
 iam tertio actu, quod genus in comœdia
 fieri amat, iucundiores affectus moueret,
 imber repentinò coortus, ita ut mihi ad
 uos uenit usus nuperrimè, differri audi-
 torij cœtum & auditionis cœptum coegit.

Relite

Reliquum tum uanis postulantibus, sine intermissione de incipiti die perlecturum. Postridie igitur maximo studio ingens hominū frequentia conuenere, sese quisq; exaduersum quā proximè collocat. Serus adueniens amicus, annuit locum sessui: impertiunt, extimus quisque excuneati queruntur, facto toto theatro, ingens stipatio, occipiunt inter se queri. Qui non affuerant, percontari antè dicta: qui affuerant, recordari audita: cunctisq; iam prioribus gnaris, sequentia expectare. interim dies ire, neque Philemon ad condictum uenire. Quidam tarditatem poetæ murmurari, plures defendere. Sed ubi diutius æquo sedetur, nec Philemon uspiam comparet, missi expromptioribus qui acciperent, atque eum in suo sibi lectulo mortuū offendunt. Commodū ille anima edita obriguerat. iacebatq; incubans toro, similis cogitanti. Adhuc manus uolumini implexa, adhuc os recto libro impressum: sed enim iam animæ uacuis, libri oblitus, & auditorij securus. Stetere paulisper qui introierant, percussi tam inopinatæ rei, tam formosæ mortis miraculo. Deinde regressi ad populum, renunciauere, Philemonem poetam, qui expectaretur, qui in theatro fictum argumentū finiret, iam domi ueram fabulam consummasse. Enimuerò iam dixisse rebus humanis

Vale-

*Philemonis
interitus.*

Valere & plaudere: suis uerò familiaribus, dolere & plangere. Hesternum illi imbrem lachrymas auspicasse, comœdiam eius prius ad funebrem facem quàm ad nuptialem uenisse. Proin quoniam poeta optimus personam uitæ deposuerit, rectà de auditorio eius exequias eundem: legenda eius esse nunc ossa, mox carmina. Hæc ego ita facta, ut commemorauit, olim didiceram. Sed audies me, meo periculo recordatus. Nam ut meministis, profectò cum impedita esset imbri recitatio, in propinquum diem, uobis uolentibus, protuli, & quidem Philemonis exemplo: * plenissimè quippe eodem die in palæ *penissimè* stra adeò uehementer talum inuerti, ut minimum abfuerim, quin articulum etiam à cruce defringerem: tamen articulus loco concessit, exq; eo luxu adhuc fluxus est: & iam dum eum ingenti plaga reconcilio, iamiam sudore affatim corpore diutile obrigui. Inde acerbus dolor intestinorum coortus, modicò antè sedatus est, quàm me denique uolentus exanimaret, & Philemonis ritu compelleret ante lethum abire, quàm lectum: potius implere fata quàm fanda, consummare potius animam quàm historiam. Cum primum igitur apud Persianas aquas, leni temperie, nec minus utili quàm blando fomento gressum recuperauit, nondum quidem ad in-

nitendum

nitendum idoneè; sed quantum ad uos festi-
nanti satis uidebatur, ueniebam reditū quod
pepigeram, cum interim uos mihi beneficio
uestro non tantum clauditate dempsistis,
uerū etiam pernicitatem addidistis: an
non properandum mihi erat, ut pro eo ho-
nore uobis multas gratias dicerem, pro quo
nullas preces dixeram? Non quia magni-
tudo Carthaginis mereatur etiam à philo-
sopho precem pro honore: sed ut integrum
& intemeratum uestrum esset beneficium,
si nihil ex gratia eius petitio mea defregisset:
id est, ut usquequaque esset gratuitum. Ne-
que enim aut leui mercede emit qui preca-
tur, aut paruum precium accipit qui roga-
tur: adeo ut omnia utensilia emere potius
uelis, quàm rogare. Id ego arbitror præci-
puè in honore obseruandum: quem qui la-
boriosè exorauerit, sibi debet unam gra-
tiam quòd impetrarit. Qui uerò sine mole-
stia ambitus adeptus est, duplam gratiam
præbentibus debet: & quòd non petierit,
& quòd acceperit. Duplam igitur gratiam
uobis debeo: imò enim uerò multijugam,
quam ubique equidem & semper prædica-
bo. Sed nunc in præsentiarum libro isto
ad hunc honorem mihi conscripto, ita ut
soleo, publicè protestabor. Certa est enim
ratio, quæ debeat philosopho, ob decretam
sibi

Floridorum Lib. III.

51

sibi publicè statuum, gratias agere : à qua paululum demutauit liber, quem Strabonis Aemiliani excellentissimus honor flagitat: quem librum sperabo me commodè polle conscribere: scitis eum hodie nobiscum probare. Est enim in studijs tantus ut præ nobilior sit proprio ingenio, quàm patricio consulatu. Quibus nam uerbis tibi Aemiliano Strabo, uir omnium qui unquam Numan-tiæ fuère, aut sunt, aut etiam erunt, inter optimos clarissime, & inter clarissimos optime, inter utrosq; doctissime, quibus tandem uerbis pro hoc tuo erga me animo gratias habiturus es, commemoratu meo? qua digna ratione tam honorificam benignitatem tuam celebrem, qua remuneratione dicendæ gloriam tui facti æquiparem, nondum hercè reperio. Sed quæram sedulò, & connitar, Dum memor ipse mei, dum spiritus hos reget artus. Nam nunc in præsentiarum (neq; enim diffitebor) læticia facundiæ obstrepit, & cogitatio uoluptate impeditur, ac mens occupata delectatione mauult in præsentiarum gaudere quàm prædicare. Quid faciã? Cupio gratus uideri: sed præ gaudio nondû mihi uacat gratias agere. Nemo me, nemo ex illis tristioribus uelit in isto uituperare, quòd honorem meû nō minus mereor, quàm intelligo: quod clarissimi & eruditissimi uiri tanto

Strabo Aemilianus.

testi-

testimonio exulto. quippe testimonium mihi perhibuit in curia Carthaginiensium, non minus splendidissima quàm benignissima, uir consularis: cui etiam notum esse tantummodo, summus honor est. Is etiam laudator mihi apud principes Africæ uiros quodammodo * *adstitit*: modo * *exitit*. Nam, ut compertior, nudius tertius libello misso, per quem postulabat locum celebrem statuæ meæ, cum primis commemorauit inter nos iura amicitiae ac commilitiae studiorum, eisdem magistris inchoata honestè: tunc postea uota mea omnia secundum dignitatis suæ gradus recognouit. Iam illud primum beneficium, quod discipulum se meminit. Ecce & hoc alterum beneficium, quod tantus se diligi ex pari prædicat. Quin & commemorauit, & alibi gentiū & ciuitatum honores mihi statuarum & alios decretos. Quid addi potest? Et hoc præconium uiri consularis. Imò etiam docuit argumento suscepti sacerdotij, summum mihi honorem Carthaginis adesse. Iam hoc præcipuum beneficium, ac longè ante cæteros excellens, quod me uobis locupletissimus testis suo etiam suffragio commendat. Ad summam pollicitus est, se mihi Carthagini de suo statuam positurum: uir, cui omnes prouinciae quadrijuges & seiuges currus ubiq; gentiū ponere gratulantur. Quid igitur superest ad hono-

ad honoris mei tribunal & culmen, ad laudis
meæ cumulum? Imò enim uerò quid super-
est? Aemilianus Strabo uir consularis, breui
uoce omnium futurus proconsul, sententiã
de honoribus meis in curia Carthaginiensiu
dixit: omnes eius auctoritatem secuti sunt.
Nonne uidetur hoc uobis senatusconsultum
esse? Quòd Carthaginienses omnes, qui in
illa sanctissima curia aderant, tam libenter
decreuerunt omnes locum statuere: ut illo
scires iccirco alteram statuam, quantum spe-
ro, insequentem curiam protulisse, ut salua
ueneratione, salua reuerentia consularis sui,
uiderentur factum eius non æmulati, sed se-
cuti: id est, ut integro die beneficium ad me
publicum perueniret. Cæterum meminerať
optimi magistratus & beneuolentissimi prin-
cipes, mandatum sibi à uobis quod uolebãt,
id ego nescirem? haud prædicarem? ingra-
tus essem? Quin etiã uniuerso ordini nostro,
amplissimis erga me meritis, quantas maxi-
mas possum gratias ago atque habeo, qui me
in illa curia honestissimis acclamationibus
decorauere, in qua curia uel nominari tan-
tummodò summus honor est. Igitur quod
difficile factu erat, quodq; reuera arduum no-
bis existimabatur, gratum esse populo, pla-
cere ordini, probari magistratibus & princi-
pibus: id, præfusiue dixerim, iam quodam-
modo

modo mihi obtigit. Quid igitur superest ad statuę meę honorem, nisi eris precium, & artificis ministerium? quę mihi ne in mediocribus quidem ciuitatibus unquam defuere, ne in Carthagine desint, ubi splēdidissimus ordo etiā de rebus maioribus iudicare potius solet, q̄ computare. Sed de hoc tum ego perfectius, cū uos effectius. Quin etiā tibi Nobilitas senatorum, claritudo ciuium, dignitas amicorū, mox ad dedicationem statuę meę, libro etiam conscripto, plenius gratias, cana- ciq; libro mandabo, uti per omnes prouincias eat: totoq; abhinc orbe, totoq; abhinc tempore, laudes benefacti tui ubiq; gentium semper annorū representet. Viderint, quibus mos est oggerere se & ociosis pręsidibus, ut impatientia linguę cōmendationem ingenij quærant, & affectata amicitię uestrę specie glorientur. Vtrūq; eius à me, Scipio Orfite, longē abest. Nam & quantulūcunq; ingeniū meum, iam pridem pro captu suo hominibus notius est, quā ut indigeat nouę commendationis. Et gratiam tuā, tuorumq; similibus malo, quā iacto: magisq; sum tantę amicitię cupitor, quā gloriator: quoniā cupere nemo, nisi uerē putet, potest. Potest autem quiuis falsō gloriari. Ad hoc ita semper ab ineunte quō bonas artes sedulō colui, eamq; existimationem morum ac studiorum cū in prouin-

In provincia nostra, tum etiam Romæ penes
 amicos tuos quæsisse me, tute ipse locuple-
 tissimus testis es: ut non minus uobis amici-
 tia mea capeffenda sit, quàm mihi uestra est
 concupiscenda. Quippe non promptè ueni-
 am impertire, rarenter adeūdi assiduitatem
 eius requirentis est: summumque argumen-
 tum amoris, frequentibus delectari, cessan-
 tibus obirasci, perseverantem celebrare, de-
 finentem desiderare. Quoniam necesse est e-
 iusdem esse, cuius angat absentia. Cæterum
 uox cohibita silentio perpeti, non magis usu
 merit, quàm nares grauedine oppletæ, aures
 spiritu obseratæ, oculi albugine obducti.
 Quid si manus manicis restringantur? Quid
 si pedes pedicis coartentur? Iam rector no-
 stri animus aut somno soluatur, aut uino
 mergatur, aut morbo sepeliatur: profectò ut
 gladius usu splendescit, situ rubiginat, ita
 uox in uagina silentij condita diutino tor-
 pore hebetatur. Desuetudo omnibus pigriti-
 am, pigritia ueternū parit. Tragædi adeò
 ni cotidie proclamant, claritudo arteriæ ob-
 solescit. Igitur identidem boando purgât ra-
 uim. Cæterum ipsius uocis hominis exercēdi
 casus, labor superuacaneo studio plurifariam
 superatur. Siq̄ dem uoce hoīs & tuba rudore
 toruior, & lyra cōcētu uariator, & tibia que-
 stu delectabilior, & fistula susurru iucūdior,

& buccina significatu longinquior. Mitto dicere mutorum animalium immediatos sonores, distinctis proprietatibus admirandos: ut est taurorum grauis mugitus, luporū acutus ululatus, elephantorum tristis barritus, equorum hilaris hinnitus: nec non auiū instigati angores, nec non leonum indignati fremores, cæteræq; id genus uoces animalium truces ac liquidæ, quas infesta rabies uel propitia uoluptas cient. Pro quibus hominī uox diuinitus data, angustior quidem, sed maiorem habet utilitatem mentibus, quam auribus delectationem. Quo magis celebrari debet frequentius usurpata, & quidem non nisi adiutorio tanto uiro præsidente. In hac excellenti celebritate multorum eruditorū, multorum benignorum, equidem etsi fidibus apprimè callerem, non nisi confertos homines consecrarem. In solitudine cantillauit Orpheus, in syluis inter delphines Arion.

Orpheus. Quippe, si fides fabulis, Orpheus exilio de-
Arion. solatus, Arion nauigio præcipitatus. Ille immanium bestiarum delinitor, hic misericordium beluarum oblectator: ambo miserrimi cantores, quia non sponte ad laudem, sed necessariò ad salutem nitebantur. eos ego impèsius admirarer, si hominibus potius quam bestijs placuissent. Auibus hæc secretaria, ut in quâ magis cōgruerint merulis, & luscinijs, & olori-

& oloribus. Et merulæ in remotis tesquis fringultiunt, lusciniæ in solitudine Africana canticum adolescentiæ garrunt, olores apud auios fluuios carmen senectæ meditantur. Enimuerò qui pueris & adolescentibus & senibus utile carmen prompturus est, is in medijs milibus hominum cantat: ita ut hoc meum de uirtutibus Orfici carmen est, seruum quidem fortasse, sed seruum: nec minus gratum quam utile Carthaginensium pueris, iuuenibus & senibus, quos indulgentia sua præcipuus omnium proconsul subleuauit, temperatoque desiderio & moderato remedio dedit pueris saturitatem, iuuenibus hilaritatem, senibus securitatem. Metuo quidem Scipio, quoniam laudes tuas attingi, ne me in præsentiarum refrenes, uel tua generosa modestia, uel mea ingenua uerecundia. Sed nequeo, quin ex plurimis que in te meritissimo admiramur, ex his plurimis quin uel paucissima attingam. Vos ea mecum ciues, ab eo seruati, recognoscite.

FLORIDORVM LIB. III.

Tanta multitudo ad audiendum conuenistis, ut potius gratulari Carthagini debeam, quòd tam multos eruditionis amicos habet: quàm excusare, quòd philosophus non recusauerim dissertare. Nam & pro amplitudine ciuitatis frequètia collecta, & p magnitudine

tudine frequentia locus delectus est. Præterea in auditorio hoc genus spectari debet, non pavimenti marmoratio, nec proscenij contabulatio, nec scenæ columnatio, sed nec culminum eminentia, nec lacunarium refulgentia, nec sedilium circumferentia: nec quod hic aliàs minus hallucinatur, comædus sermocinatur, tragædus uociferatur, funereus periclitatur, præstigiator furatur, histrio gesticulatur, cæteriq; omnes ludiones ostentant populo quod cuiusq; artis est: sed istis omnibus superseisis, nihil amplius spectari debet, quam conuenientiũ ratio, & dicentis oratio. Quapropter ut poetæ solent, hic ibidem uarias ciuitates substituere, ut ille tragicus, qui in theatro dici solet, Liber qui augusta hæc loca Cithæronis colis: item ille comicus, qui paruam partem postulat Plautus loci, de nostris magnis atq; amœnis mœnibus, Athenas quos in architectis conferam: non secus & mihi licet nullam longinquam & transmari-
nam ciuitatem hic, sed enim ipsius Carthagini-
nis uel curiam uel bibliothecam substituere. Igitur proinde habetote, si curia digna pertu-
lero, ut si in ipsa curia me audiatis: si erudita fuerint, ut si in bibliotheca legantur. Quo utinam mihi p̄ amplitudine auditorij proluxa oratio suppeteret: ac non hic maximè clauderet, ubi me facundissimum cuperem. Sed
uerum

uerum uerbum est profectò, quod aiunt: Nihil quicquam homini tam prosperum diuinitus datum, quin ei tamen admixtum sit aliquid difficultatis, ut etiam in amplissima quaque læticia subsit quæpiam uel parua querimonia, coniugatione quadam mellis & fellis. Vbi uber, ibi tuber. Id ego cum in aliàs, tum etiam nunc in præsentiarum usu experior. Nam quanto uideor plura apud uos habere ad commendationem suffragia, tanto sum ad dicendum nimia reuerentia uestri cunctatior. Et qui penes extraneos sæpenumero promptissimè disceptaui, idem nunc penes meos hæsito, ac (mirum dictu) ipsis illecebris deterreor, & stimulis refrenor, & incitamenti cohibeor. At non multa mihi apud uos adhortamina suppetunt, quòd sum uobis nec lare alienus, nec pueritia + inuirsitas, nec magistris peregrinus, nec secta incognitus, nec uoce inauditus, nec libris illicitus, improbatúsue. Ita mihi & patria in concilio Africæ, id est uestro, & pueritia apud uos, & magistri uos. Et secta licet Athenis Atticis confirmata, tamen hic inchoata est: & uox mea utraque lingua iam uestris auribus ante proximū sexennium probè cognita. Quin & libri mei non alia ubiq; laude carius cēsentur, quòd iudicio uestro comprobatur, Hæc tanta ac totiuga inuitamenta

+ inuirsitas
tms.

communia non minus uos ad audiendum
 prolectant, quàm me ad dicendum retardât.
 Faciliusq; laudes uestras alibi gentiũ, quàm
 apud uos prædicarim: ita apud uos cuique
 modestia obnoxia est, apud extraneos autè
 ueritas libera semper adeò, & ubique. Vos
 quippe ut parètes ac primos magistros meos
 celebros, mercedemq; uobis rependo: non il-
 lam quam Protagoras sophista pepigit, nec
 accepit: sed quam Thales sapiens nec pepi-
 git, & accepit. Video quid postuletis, utranq;
 narrabo. Protagoras, qui sophista fuit lon-
 gè multiscius, & cum primis rhetoricæ re-
 pertoribus perfacundus, Democriti physici
 ciuis æquæuus, inde ei suppeditata doctrina
 est. Hunc Protagoram aiunt, cum suo sibi di-
 scipulo Euathlo mercedem nimis uberem,
 conditione temeraria pepigisse, ut sibi tum-
 demum id argenti daret, si primo tyrocini-
 agendi penes iudices uicisset. Igitur Eua-
 thlus, postquã cuncta illa exorabula iudican-
 tium, & decipula aduersantium, & artificia
 dicentium, uersutus alioquin & ingeniatus
 ad astutiam facilè perdidit, contentusque
 scire quod concupierat, cœpit nolle quod pe-
 pigerat, sed callidè nectendis moris frustrari
 magistrum, diutileq; nec asserere uelle, nec
 reddere, usque dum Protagoras eum ad iu-
 dices prouocauit. Expositaq; conditione,
 qua

*Protagore
 cum Eua-
 thlo con-
 uertatis.*

qua docendum receperat anceps argumen-
 tum, ambifariâ proposuit. Nam siue ego ui-
 cero, inquit, soluere mercedem debebis, ut
 condemnatus: seu tu uiceris, nihilominus
 reddere debebis, ut pactus: quippe qui hanc
 primam causam penes iudices uiceris. ita si
 uincis, in conditionem incidisti: si uinceris,
 in damnationem, quod quæris. Ratio con-
 clusa iudicibus acriter & inuincibiliter uide-
 batur. Enim uero Euathlus, utpote tanti ue-
 teratoris perfectissimus discipulus, biceps il-
 lud argumentum retorfit. Nam si ita est, in-
 quit, neutro modo, quod petis, debeo. Aut
 enim uinco, & iudicio dimittor: aut uincor,
 & pacto absoluo, ex quo non debeo merce-
 dē, si hac prima causa fuero penes iudices ui-
 ctus. Ita me omni modo liberat, si uinco, con-
 ditio: si uincor, sententia. Nonne uobis ui-
 dentur hæc sophismatum argumenta, obuer-
 sa inuicem, uice spinarum, quas uentus cum
 uoluerit inter se coercere, paribus utrinq;
 aculeis, simili penetratione, mutuo uulnere?
 Atque ideo merces Protagoræ tam aspera,
 tam senticosa, uersutis & auaris relinquenda
 est: cui scilicet multo tanto præstat illa altera
 merces, quam Thalem memorant suasisse.

Thales Milesius ex septem illis sapiētia me-
 moratis uiris facile præcipuus: fuit enim ge-
 ometricæ penes Graios primus repertor, &

*Thaletis in-
 uenta.*

naturæ rerum certissimus explorator, & a-
 strorum peritissimus cōtemplator, maximas
 res paruis lineis reperit: temporū ambitus,
 uentorū flatus, stellarum meatus, tonitruum
 sonora miracula, siderum obliqua curricula,
 solis annua reuerticula. Idem lunæ uel na-
 scentis incrementa, uel senescentis dispen-
 dia, uel delinquentis obstacula. Idem fan-
 iam procliui senectute diuinam rationem
 de sole commentus est: quam equidem non
 didici modò, uerùm etiam experiundo com-
 probaui: quotiens sol magnitudine sua cir-
 culum, quem permeat, metiatur. id à se recēs
 inuentū Thales memoratur edocuisse Man-
 draytum Priennensem, qui noua & inopi-
 nata cognitione impenditio delectatus, opa-
 re iussit, quantam uellet mercedem sibi pro
 tanto documento rependi. Satis, inquit, mi-
 hi fuerit mercedis, Thales sapiens, si id quod
 à me didicisti, cum proferre ad quospiam co-
 peris, tibi non adsciueris, sed eius inuenti me
 potius quàm aliam repertorem prædicaueris.
 Pulchra merces profum, ac tali uiro di-
 gna, & perpetua. Nam & in hodiernum, ac
 dehinc semper, Thali ea merces persoluetur
 ab omnibus nobis, qui eius cœlestia studia
 uerè cognouimus. Hanc ego uobis merce-
 dem Carthaginenses ubique gentiū depen-
 do pro disciplinis, quas in pueritia sum apud

*Mandray-
tus.*

*omnis ad
allus.*

uos adeptus. Ubique enim me uestræ ciuitatis alumnum fero, ubique uos omnimodis laudibus celebros, uestras disciplinas studiofus percolo, uestras opeis gloriosius prædico, uestros etiam deos religiosius ueneror. Et nunc quoque igitur principium mihi apud uestras aureis auspiciatissimum ab Aesculapio deo capiam, qui arcem nostræ Carthaginis indubitabili numine propitius respicit. Eius dei hymnū Græco & Latino carmine uobis occinam, iam illi à me dedicatū. Sum enim nō ignotus illius agricola, nec recens cultor, nec ingratus antistes: ac iam & prorsā & uorsā faciūdia ueneratus sum, ita ut etiam nūc hymnū eius utraq; lingua canam: cui dialogū similiter Græcū & Latinū prætexui, in quo sermocinabuntur Sauidius Seuerus & Iulius Persius, uiri & inter se mutuō, & nobis, & utilitatibus publicis meritō amicissimi, doctrina & eloquētia & beneuolentia paribus: incertū modestia quietiores, an industria promptiores, an honoribus clariores. Quibus cum sit summa concordia, tamē hæc sola æmulatio, & in hoc unum certamen est, uter eorum magis Carthaginem diligat: atque summis medullitis uiribus contendunt ambo, uincitur neuter. Eorum ego sermonem ratus & uobis auditu gratissimū, & mihi compositē congruentem: & dedi-

catur

Asclepiades.

catur religio summo in principio libri ratio
 quendam ex his qui mihi Athenis condidi-
 cere percōtari à Persio Græcè, quæ ego pri-
 die in templo Aesculapij disseruerim : paula-
 timq; illis Seuerum adiungo, cui interim Ro-
 manæ linguæ parteis dedi. Nam & Persius,
 quamuis & ipse optimè Latinè possit, tamen
 hodie uobis Atticissabit. Asclepiades ille
 inter præcipuos medicorum, si unum Hip-
 pocratem excipias, cæteris princeps, primus
 etiam uino reperit ægris opitulari : sed dan-
 do scilicet in tempore. cuius rei obseruatio-
 nem probè callebat : ut qui diligentissimè
 animaduerteteret uenarum pulsus incōditos,
 uel præclaros. Is igitur cum fortè in ciuitatè
 sese reciperet, & rure suo suburbano rediret,
 aspexit in pomerijs ciuitatis funus ingens lo-
 catum, plurimos homines ingenti multitu-
 dine qui exequias uenerant circumstare, om-
 nis tristissimos & obsoletissimos uestitu.
 Propius accessit, ut incognosceret more in-
 genij, quis nam esset? quoniam percontanti
 nemo responderat : at uerò ut ipse aliquid in
 illo ex arte reprehenderet. Certè quidem ia-
 centi homini, ac propè deposito fatum attu-
 lit. Iam miseri illius membra omnia aroma-
 tis perspersa, iam os ipsius unguine odoro de-
 libutum, iam eum pollinctum, iam cœnæ pa-
 ratum : contemplatus enim diligentissimè,
 quibus

quibusdam signis animaduertit, etiam atque etiam pertractauit corpus hominis, & inuenit in illo uitam latentem: confestim exclamauit, uiuere hominem: procul igitur faces abigerent, procul ignes amolirentur, rogam demolirentur, cœnam feralem à tumulo ad mensam referrēt. Murmur interea exortum, partim medico credendum dicere, partim etiam irridere medicinam. Postremò propinquus etiam hominibus inuitis, quod ne iam ipsi hœreditatem habebant, an quòd adhuc illi fidem non habebant, ægrè tamen ac difficulter Asclepiades impetrauit breuem mortuo dilationem. Atque ita uespillonum manibus extortum, uelut ab inferis postliminio domum retulit, confestimq; spiritum recreauit: confestim animam in corporis latibulis delitescentem, quibusdã medicamentis prouocauit. Sapiētis uiri super mensam celebre dictum est: Prima, inquit, cratera ad sitim pertinet, secunda ad hilaritatem, tertia ad uoluptatem, quarta ad insaniam. Verumenimvero Musarum cratera uersa uice quanto crebrior, quantoq; ineracior, tanto propior ad animi sanitatem. Prima cratera literatoris ruditatem eximit, secunda grammatici doctrina instruit, tertia rhetoris eloquentia armat. Hactenus à plerisque potatur. Ego & alias crateras Athenis bibi, poeticæ commentam, geom

geometricæ limpida: musicæ dulcem, dia-
 lecticæ † amarulam. Iam uero * uniuersitas
 † austerus
 lam. philosophiæ, inexplebilem scilicet nectariâ
 * uniuersas. Canit enim Empedocles carmina, Plato dia-
 logos, Socrates hymnos, Epicharmus mo-
 dos, Xenophon historias, Xenocrates satyr-
 ras, Apuleius noster hæc omnia: nouemque
 Musas pari studio colit, maiore scilicet uolu-
 tate quam facultate. Eoq; propensius fortal-
 sis laudandus est, quod omnibus bonis in re-
 bus, conatus in laude, effectus in casu est. Ita
 ut cõtrâ in maleficijs, etiam cogitata scelera,
 nõ perfecta adhuc, uindicatur, cruenta men-
 te, pura manu. Ergo sicut ad pœnam sufficit
 meditari puniendam, sic & ad laudem satis
 est conari prædicanda. Quæ autem maios
 laus, aut certior, quam Carthagini bene-
 dicere, ubi tota ciuitas eruditissimi estis, pe-
 nes quos omnem disciplinam pueri discunt,
 iuuenes ostentant, senes docent? Carthago
 prouinciæ nostræ magistra uenerabilis, Car-
 thago Africae Musa cœlestis, Carthago Ca-
 mœna togatorum. Habet interdum & neces-
 saria festinatio honestas moras, sæpe uti ma-
 lis interpellatam uoluntatem. Quippe & il-
 lis, quibus curriculo confecta uia opus est,
 adeo ut præoptent pendere equo, quam
 carpento sedere, propter molestias sarcina-
 rum, & pondera uehiculorum, & moras or-
 bium,

Floridorum Lib. IIII. 47

bium, & salebras orbitarum, adde & lapidum
 globos, & caudicum toros, & camporum ri-
 uos, & collium cliuos. Hisce igitur moramen-
 tis omnibus qui uolunt deuitari, aduecto-
 rem sibimet equum deligunt diutinæ forti-
 tudinis, uiuacis pernicitatis: idem & ferre ua-
 lidum, & ire rapidum, qui campos collesq;
 gradu perlabitur. Imò, ut ait Lucilius, tum
 cum eo equo per uiam concito peruolant: si
 quem interea conspiciantur ex principali-
 bus uiris nobilem hominem, bene consultū,
 bene cognitum, quanquam oppidò festināt,
 tamen honoris eius gratia cohibent cursum,
 releuant gradum, retardant equum, & illico
 in pedes desiliunt, fruticem, quem uerberan-
 do equo gestant, eam uirgam in læuam ma-
 num transferunt. Itaque expedita dextra
 adeunt, † auscultant: & si diutulè ille quippi-
 am percontetur, ambulant diutulè, & fa-
 bulantur. Denique quantumuis moræ in of-
 ficio libèter insumunt. Crates ille, Diogenis
 sectator, qui ut lar familiaris apud homines
 ætatis suæ Athenis cultus est, nulla domus
 ei unquā clausa erat: nec erat patrisfamilias
 tam absconditum secretum, quin eò tempe-
 stiue Crates interueniret, litium omnium
 & iurgiorum inter propinquos disceptator
 atque arbiter. Quod Herculem olim poetæ
 memorant, monstra illa immania hominum
 ac ferarum

† ac salutata.

Crates.

Hercules
 philosophus.

ac ferarum uirtute subegisse, orbemq; terræ
 purgasse, similiter aduersum iracundiam &
 inuidiam, atque auariciam atque libidinem,
 cæteraq; animi humani monstra & flagitia
 Philosophus iste Hercules fuit, eas omnibus
 pestes mentibus exegit, familias purgauit,
 malitiam perdomuit, seminudus & ipse, &
 claua insignis: etiam Thebis oriundus, unde
 Herculem fuisse memoria extat. Igitur prius
 quâ planè Crates factus, inter procures The-
 banos numeratus est, lectû genus, frequens
 famulitium, domus amplo ornata uestibulo,
 ipse bene uestitus, bene prædiatus: post, ubi
 intellexit nullum sibi uitæ famulare præfidiû
 legatum, quo fretus ætatem agat, omnia flu-
 xa infirmaq; esse, quicquid sub cælo diuitia-
 rum est, eas omnibus ad bene uiuendum non
 quicquam esse: sicuti nauem bonam fabrefa-
 ctam, bene intrinsecus compactam, & extrin-
 secus eleganter depictam, mobili clauo, fir-
 mis rudentibus, procero malo, insigni car-
 chesio, splendentibus uelis, postremo omni-
 bus armamētis idoneis ad usum, & honestis
 ad contemplationem. Eam nauem si aut gu-
 bernator non agat, aut tempestas agat, ut fa-
 cile cum illis egregijs instrumentis aut pro-
 funda hauserint, aut scopuli comminuerint.
 Sed & medici cum intrauerint ad ægrum uti-
 uisant, & nemo eorum quòd tabulina per-
 pulchra

pulchra in ædibus cernant, & lacunaria auro oblita, & gregatim pueros ac iuuenes eximia forma in cubiculo circa lectum stantes, ægrū iubet uti sit animo bono: sed ubi iuxtim con- sedit, manum hominis præhendit, eam per- tractat, uenarum pulsum & momēta captat, si quid illic turbatum atque inconditum of- fendit, illi renunciat, malè morbo haberi. Di- ues ille cibo interdicitur, ea die in sua sibi co- piofa domo panem non accipit: cum interea totum eius seruitium hilares sunt, atq; epu- lantur. Nec in ea re quicquā efficit cōditione.

L ▶ APVLEII MA-
DAVRENSIS PHILOSOPHI PLA-
tonici, De dogmate Platonis

Liber unus.

PLATONI habitudo corporis *Plato prius*
cognomētum dedit. namq; *Aristocles.* Aris-
tocles prius nominatus: Aristo
ei fuisse pater dictus est. Cæte-
rū Perictione Glauci filia ma-
ter fuit, & de utroque nobilitas satis clara.
Nam Aristo pater per Codrum, ab ipso Ne- *Aristo:*
ptuno originem duxit. Ab Solone sapientif-
simo, qui legum Atticarum fundator fuit,
maternus deriuatus est sanguis. Sunt qui
Platonem augustiore conceptu profatū di-
cunt:

d d d

cunt:

cunt. Cum quidem Apollinis figuratio Per-
 riptione se miscuisset. Mense etiã qui apud At-
 ricos Thargilion dicitur, natus est, die qua a-
 pud Delon Latona fertur Apollinẽ Dianãq;
 peperisse. Pridie Socratẽ genitũ accepimus.
 Somnium etiam Socratis circumferunt, nam
 uidisse sibi uisum esse cygni pullum ex altari,
 quod in academia Cupidini cõsecratum est,
 uolasse, & in eius gremio resedisse: & postea
 olorem illum pennis cœlum petisse, canore
 musico auditus hominũ deorumq; mulcen-
 tem. Cum hoc ergo Socrates in conuentum
 hominum referret, Aristo Platonem pue-
 rum oblaturus Socrati magistro commo-
 dũ prosequeretur. Quem ubi aspexit ille,
 ingeniumq; intimum de exteriori conspi-
 catus est facie: Hic ille erat amici, inquit, de
 Academia Cupidinis cygnus. Talis igitur, ac
 de talibus Plato, non solum heroum uir-
 tutibus præstitit, uerũ etiam æquipara-
 uit diuũ potestatibus. Nam Speusippus
 domesticis instructus documentis, pueri e-
 ius in ære partiendo ingenium, & admiran-
 dæ uerecundiæ indolem laudat, & pube-
 scentis primitias labore atque amore stu-
 dendu imbutas refert, & in uiro harum in-
 crementa uirtutum & cæterarum conue-
 nisse testatur. Ex ijsdem genitoribus Glaucõ
 & Adimanthus ei fratres fuerunt. Doctorem
 habuit

habuit in prima literatura Dionysium, at in *Platonis*
 palestra Aristonem Argis oriundum. *Tan-praecepto*
 tosque progressus exercitatio contulit ei, ut *res.*
 Pythia & Isthmia de lucta certauerit: picturę
 non aspernatus artem, Tragœdis & dithy-
 rambis se utilem finxit. Iamque carminum
 confidentia elatus, certatorem se profiteri
 cupiebat: nisi Socrates humilitatem cupi-
 dinis ex eius mentibus expulisset, & uerę
 laudis gloriam in eius animum inferere cu-
 rasset. Et antea quidem Heracliti secta fue-
 rat imbutus. Verum cum se Socrati dedisset,
 non solum ingenio atque doctrina ceteros
 Socraticos uicit, uerum etiam labore & ele-
 gantia illustrauit. Sapientiam ab eo sibi tra-
 ditam labore quoque asserere nisus est, & ele-
 gantia, per quam uenustate & maiestate uer-
 borum plurimum adhibuit dignitatis. Sed po-
 steaquam Socrates homines reliquit, quæsi-
 uit unde proficeret, & ad Pythagorę discipli-
 nam se contulit. Quam, etsi ratione diligenti
 & magnifica instructam uidebat, rerum ta-
 men continentiam & castitatem magis cu-
 piebat imitari. & quod Pythagoreorū inge-
 nium adiutum alijs disciplinis sentiebat, ad
 Theodorum Cyrenas, ut geometriam disce-
 ret, est profectus: & astrologiam adusque Æ-
 gyptum iuit petitum, ut inde prophetarum etiã
 ritus addisceret. Et ad Italiam iterum uenit

92 L. Apuleij de dogmate

& Pythagoreos Eurytum Tarentinum & se-
 niorem Archytam sectatus, atque ad Indos
 & Magos intendisset animum, nisi eum bel-
 la tunc uetuisent Asiatica. Quapropter in-
 uenta Parmenidis ac Zenonis studiosius exe-
 cutus, ita omnibus quæ admirationi sunt
 singula suos libros expleuit, ut primus tri-
 partitam philosophiam copularit, sibiq; in-
 uicem necessarias parteis neque pugnare in-
 ter se tantummodo, sed etiam mutuis adiu-
 uare auxilijs ostenderit. Nam quanuis de di-
 uersis officinis hæc ei essent philosophiæ mē-
 bra suscepta, naturalis ab Heraclitæis, intel-
 lectualis à Pythagoreis, rationalis atque mó-
 ralis ab ipso Socratis fonte: unum tamen ex
 omnibus, & quasi propriij partus corpus ef-
 fecit. Et cum principes harum familiarum
 impolitas sententias, & incomptas auditori-
 bus tradidissent, eas hic, cùm oratione liman-
 do, tum ad orationis augustæ honestissimam
 speciem deducendo, perfectas atque etiam
 admirabiles fecit. Multi auditorum eius u-
 triusque sexus in philosophia floruerunt. Pa-
 trimoniū in hortulo, qui Academiæ iunctus
 fuit, & in duobus ministris, & in patera qua
 dijs supplicabat, reliquit. Auri tantum, quan-
 tum puer nobilitatis insigne in auricula ge-
 stauit. Cæterum tres eius ad Siciliã aduen-
 tus, mali quidam carpunt, diuersis opinio-
 nibus

Platonis in
 Siciliam pes-
 regrinas-
 tiones.

nibus differentes. Sed ille primò historiæ gratia, ut naturam Aetnæ, & incendia concaui montis intelligeret: secundò, petitu Dionysij, ut Syracusanis assisteret, profectus est, & ut municipaleis leges eius prouinciæ disceret: tertius eius aduentus fugientem Dionem, impetrata à Dionysio uenia, patriæ suæ reddidit. Quæ autem consulta (quæ dogmata Græcè licet dici) ad utilitatem hominum, uiuendiq; & intelligendi & loquendi rationem extulerit, hinc ordiemur. Nam quoniam tres partes philosophiæ congruere inter se primus obtinuit, nos quoq; separatim dicemus de singulis, à naturali philosophia facientes exordium. Initia rerum esse tria arbitratur Plato, deum, & materiam, rerumq; formas: quas ideas idem uocat, inabsolutas, informes, nulla specie uel qualitatis significatione distinctas. Sed hæc de Deo sentit, quòd sit incorporeus. Is unus, ait, aperimetros, genitor, rerumq; omnium extortor, beatus & beatificus, optimus, nihil indigens, ipse cõferens cuncta. Quem quidem cœlestem pronunciant, indictum, innominabilem, & (ut ait ipse) + ἀόρατον, ἀκατανόμαστον. Cuius naturam inuenire difficile est: si inuēta sit, in multis eam enunciari non posse. Platonis hæc uerba sunt: *θεὸν ἰνὸν ἄν ἄν οὐκ ἔστιν ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἔστιν ἔστιν.* id est, Deū quidē inuenisse haud facile est,

Rerum initia tria.

Deus.

ἀόρατον, ἀκατανόμαστον.

54 L. Apuleij de dogmate

Materia. intellexisse autem impossibile. Materiã uerò improcreabilem, incorruptãq; cõmemorati non ignem, neq; aquã, nec aliud de principijs absolutis elementis esse: sed ex omnibus primam figurarum capacem, factionique subiectam, adhuc rudem, & figurationis qualitate uiduãtã, Deus artifex cõformat uniuersam. Infinitam uerò iccirco, quòd ei sit interminata magnitudo. Nã quod infinitũ est, indistinctum magnitudinis habet finem: atque ideo, cum uiduata sit fine, infimibilis rectè uideri potest. Sed neq; corpoream, neque sanò incorpoream esse concedit. Ideo aut non putat corpus, quòd omne corpus specie qualicumq; non careat. Sine corpore uerò esse nõ potest dicere, quia nihil incorporale corpus exhibeat, sed ui & ratione sibi eam uideri corpoream. Atque ideo nec actu solo, neque tamen sola opinione cognitionis intelligi. Namque corporea propter insignem euidentiã sui, simili iudicio cognosci. Sed quę substantiam non habent corpoream, cogitationibus uideri: unde adulterata opinione, ambigam materię huius intelligi qualitate.

Idea. Ideas uerò, id est formas omnium simplices & æternas esse, nec corporales tamẽ. Esse autem ex ijs quę Deus sumpserit, exempla rerum quę sunt, erunt ue: nec posse amplius quàm singularum specierum singulas imagines

gines in exemplaribus inueniri, gignentiuq;
 omnium ad instar cæarum formas & significa-
 tiones ex illa exemplorū figuratiōe signari.
tas uarias, quas essentias dicimus, duas esse
 ait, per quas cuncta gignantur, mundusque
 ipse: quarum una, cogitatione sola concipi-
 tur: altera, sensibus subijci potest. Sed illa
 quæ mentis oculis comprehenditur, semper
 & eodem modo & sui par, & sui similis inue-
 nitur, ut quæ uerè sit. Etenim altera opinio-
 ne sensibili & irrationabili æstimanda est,
 quam nasci & interire ait: & sicut superior
 uerè esse memoratur, hanc uerè non esse
 possumus dicere. Et primæ quidem sub-
 stantiæ uel essentiæ primùm Deum esse, &
 mentem, formasque rerum, & animam. Se-
 cundæ substantiæ, omnia quæ informantur,
 quæque gignantur, & quæ ab substantiæ su-
 perioris exemplo originem ducunt, quæ
 mutari & conuerti possunt, labentia, & ad
 instar fluminum profuga adhuc illa, quam
 dixi, intelligendi substantia, quoniam con-
 stanti nititur robore: & quæ de ea disputa-
 tantur, ratione stabili & fide plena sunt.
 At huius quæ ueluti umbra & imago est supe-
 rioris, rationes quoque & uerba, quæ de ea
 disputantur, in cōstanti sunt disciplina. Initiū
 omnium corporū materiā esse memorauit.
 Hanc & signari impressione formarum. Hinc

Prima ele-
menta.

prima elementa esse progenita, ignem & aquam, terram & aera. Quæ si elementa sunt, simplicia esse debent, neque ad instar syllabarum nexu mutuo copulari. Quæ istis evenit, quarum substantia multimoda potestate, commixtione conficitur. Quæ cum ordinata, permixtaq; essent, ab illo ædificatore mûdi Deo ad ordinem, numeris & mensuris in ambitum deducta sunt. Hæc è plurimis elementis ad unū redacta esse: & ignem quidem & aera & aquam habere principium ex trigono, quæ sit anguli recti, non paribus angulis. Et prioris quidem formæ tres species existere: pyramidem, & octangulum, & vigesiesangulam sphæram, non paribus. Terram uerò, directis quidem angulis, trigonis, & uestigijs paribus esse. Et prioris quidem formæ tres species existere, pyramidem, octangulam, & uigintiangulam. Sphæram & pyramidem figurâ ignis in se habere, octangulam uerò aeris, angulatam uicies sphæram aquæ dicatam esse. equipedum uerò trigonū efficere ex sese quadratum. Quadratum uerò cubum, quæ terræ sit propria. Quapropter mobilem pyramidis formâ igni dedit, quòd eius celeritas agitationi uideatur esse consimilis. Secundæ uelocitatis octangula sphæra est. Hanc aeri detulit, qui leuitate & pernicitate post ignem secundus esset. Vigesimalis sphæra

sphæra est loco tertio. Huius forma fluida & uolubilis, & aquæ similior est uisa. Restat tesserarum figura: quæ cum sit immobilis, terræ constantiam non absurdè sortita est. Et alia initia inueniri forsitan posse, aut quæ Deo nota sunt, uel ei qui sit dijs amicus. Sic de primis elementis igni & aqua, cæterisq; & illa constare particulatim animalium & inanimantium corpora, mundumq; omnem ex omni aqua, totoq; igni & aeris uniuersitate, cunctaq; terra esse factum: & non solum nullam horum partem extra orbem relinqui, sed nihil quidè eius & extrinsecus inueniri. Hæc autem inuicem ex se apta & connexa esse. Idcircoq; in igne atque in terra, & aqua & aere esse situs. Et sicut ignis aeris cognatione coniungitur, ita humor affinitati terrenæ iungatur. Hinc unum esse mundum, & in eo omnia, nec relictum esse locum: neque elementa superesse, ex quibus alterius mundi corpus possit esse. Ad hæc attributa est ei perpetua iuuentus, & inuiolata ualetudo. Eoq; nihil præterea extrinsecus est relictum, quod corrumpere posset eius ingenium: etsi superesset, non eum læderet, cum ita apud se ex omni parte compositus atque ordinatus foret, ut aduersantia & contrariæ naturæ, disciplinaq; eius officere non possent. Idcirco autem perfectissimo & pulcherrimo mundo

Mundus
unus.

58 L. Apuleij de dogmate

instar pulchræ & perfectę sphæræ à fabricatore Deo quæsitum est, ut sit nihil indigen-
 sed operiens omnia, coercensq; contineat
 pulcher & admirabilis, suiq; similis, sibiq; re-
 spondens. Hinc illi & septem motus locorū
 habeatur, progressus & retrocessus, dextero
 ris ac sinistri, sursum & deorsum nitentium,
 & quæ in gyrum circuitumque torquentur.
 Hæc una mundo relicta est sapientia & pru-
 dentia propria, ut rationabiliter uolueretur.
 Et hunc quidem mundū nunc sine initio esse
 dicit: aliās originem habere, natumque esse.
 Nullum aut̄ eius exordium atq; initium esse,
 ideo quòd semper fuerit. Natiuum uerò ui-
 deri, quòd ex his totius natura & substantia
 constet, quæ nascendi sortitæ sunt qualitatē.
 Hinc & tangitur & uidetur, sensibusq; corpo-
 ris est obuius. Sed quod ei nascendi causam
 Deus præstitit, ideo immortalis est semper
 futurus. Animam uerò animantium omni-
 um nō corporeā esse, nec sanè perituram cū
 corpore fuerit absoluta, omniq; gignentium
 esse seniorē, atque ideo & imperare & regere
 ea quorum curā fuerit diligentiamq; secuta,
 ipsamq; semper & per se moueri, agitatricem
 aliorum, quæ natura sui immota sunt atq; pi-
 gra. Sed illam cœlestem animam, fontem ani-
 marum omnium optimam & sapientissimā
 uirtutē esse genitricē, subseruire fabricatori
 Deo,

Deo, & præstò esse ad omnia inuenta eius annunciat. Verum substantiam mentis eius numeris & modis confici congeminitatis ac multiplicatis argumētis, incremētisq; per se & extrinsecus partis. & hinc fieri, ut Musica mundus, & canore moueatur. Naturasq; rerū binas esse, & earum alteram esse quæ ueniat in mentem, quam quidem *διξασιν*, id est opinabilem appellat ille, & quæ uideri oculis & attingi manu possit: alteram cogitabilem, & intelligibilem. (detur enim uenia nouitati uerborū, rerū obscuritatib. seruianti:) & superiorē quidē partem mutabilem esse, ac facilem contuenti: hanc autem, quæ mentis acie uidetur, & penetrabili cogitatione percipitur atq; cōspicitur, incorruptā, immutabilem, constantem, eandemq; & semper esse.

Hinc & duplicem rationē, interpretationēq; dicit. Nāq; illa uisibilis, fortuita & muta, per seueranti suspicione colligitur: at hæc intelligibilis, uera, perenni & constanti ratione probatur esse. Tempus uerò æui esse imaginem: siquidem tēpus mouetur, & perennitas fixa & immota est natura: & ire in eam tempus, & in eius magnitudinē finiri ac dissolui posse. si quando hoc decreuerit fabricator mūdi Deus. Eiusdē tēporis spacijs mēsuras mundanæ conuersationis intelligi. Solis quippe & Lunæ globū hoc facere, cæterasq; stellas,

Duplices res
rū natura.

Duplex ratio.

Tempus.

60 L. Apuleij de dogmate

stellas, quas rectè erroneas & uagas dicimus
 nostræ enim super earum cursibus opinio-
 nes, disputationesq; , possunt in errorem in-
 tellectum inducere. Cæterùm ille rerum or-
 dinator ita reuersiones earum, ortus, obitus,
 recessus, moras, progressusq; constituit, ut
 ne modico quidem errori locus esset. Dies
 quippe cum noctibus mensium spacia com-
 plere, menses uicissim annorum orbis inuol-
 uunt: nec prius, quàm signa hæc in lucem
 ardere cœperunt, iniri potuerunt temporum
 numeri. Perituram esse obseruationem com-
 putationis huius, si hic olim chorus anti-
 quus steterit: namq; , ut mensuræ & reuersi-
 ones temporum noscerentur, circuitusque
 mundi uideretur, solis intensa sunt lumina.
 uicissim ut quies desiderata proueniret ani-
 mantibus, opacitas est inuenta noctis: men-
 sesq; effici, cum luna circuli sui cōpleto cur-
 riculo, ad eundem locum à quo discesserit re-
 uertatur: anni uerò spacia concludi, cum sol
 quadrimas temporum contigerit uices, & ad
 idem signum fuerit inuectus. Horum enume-
 ratio in se reuertentium, & à se proficiscen-
 tium, intellectu cogitationis inuenit. Esse au-
 tem stellarum nihilominus certos ambitus,
 legitimis curriculis perpetuò seruatis, quos
 uix hominum solertia comprehendit. Un-
 de fit ut & Magnus ille uocitatus annus,
 facile

Diei & no-
ctis ratio.

Menses.
Anni.

Annus mas-
gnus.

facile noscatur: cuius tempus implebitur, cum uagantium stellarum comitatus ad eundem peruenerit finem, nouumque sibi exordium & itinera per uias mundi reparauerit. Globorum uerò cœlestium inter se nexorum per uices mutuas, omnium supremum esse eum, qui inerrabili meatu cœsetur: eius amplexu ceteros coerceri. Et esse *ἀναρῶν* primum ordinem, secundum Saturno datū, Ioui tertium, Martem quartum tenere, quintum Mercurio dari, sextum Veneris esse, septimum Solis itineribus incedi, octauū meriti Lunam. Exinde elementis omnia ac principijs occupari. Ignem autem alijs superiorem esse, mox aeris locum: hinc aquæ proximum: & tunc globum terræ in medio situm æqualem loco, ac figura immobilem stare. Hos astrorum ignes sphaeris affixos, perpetuis atque indefessis cursibus labi: & hos animales deos dicit esse. Sphaerarum uerò ingenium ex igne coalitum & fabricatum. Iam ipsa animantium genera in treis species diuiduntur: quarum una est ex natura ignis eiusmodi, qualem Solem & Lunam uidemus, ceterasque siderum stellas: alterū ex aëria qualitate, hanc esse dæmonum dicit: tertium ex aqua terraque coalescere, & mortale genus corporum ex eo diuidi, terrenum atque terrestre, sic enim *† χοῖνὰ* censuit nominanda: *† χερσίνης* terrenum.

*Sphaerarum
cœlestium
fusus.*

*Elementorum
dispositio.*

*Animantium
genera.*

terrenum

62 L. Apuleij de dogmate

terrenumq; esse arborū, ceterarumq; frugū
 quæ humi fixæ uitam trahunt. Terrestria ue-
 rò, quæ alit ac sustinet tellus. Deorum tri-
 nas nūcupat species: quorū est unus summus,
 primus & solus ille ultramundanus, in corpore
 reus, quā patrē & architectū huius diui orbis
 superius ostendimus. Aliud genus est, quales
 astra habēt, cæteraq; numina, quos cælicolas
 uocamus. Tertium habēt, quos medioximos
 Romani ueteres appellant, quod ex sui ratio-
 ne & loco & potestate dijs summis sunt mi-
 nores, hominum natura profectō maiores.
 Sed omnia quæ naturaliter & propterea re-
 ſeruntur, prouidentiaē custodia guber-
 nantur, nec ullius mali causa Deo poterit as-
 cribi. Quare + hæc omnia ad fati sortem ar-
 bitrantur esse ferenda. Ita enim definit, prou-
 dentiam esse diuinam sententiam, cōseruati-
 cem prosperitatis eius, cuius causa tale susci-
 pit officium. Diuinam legem esse fatum, per
 quod inuitabileis cogitationes Dei, atque
 incepta complentur. Vnde si quid prouiden-
 tia agitur, id agitur etiam fato: & quod fato
 terminatur, prouidentia debet susceptum
 uideri. Et primam quidem prouidentiam esse
 se summi exuperantissimiq; Deorum omni-
 um, qui non solum deos cælicolas ordina-
 uit, quos ad tutelā & decus per omnia mun-
 di mēbra dispersit, sed natura etiā mortales
 deos

Deorum
 species.

+ nec.
 prouidentia.

Fatum.

deos, qui præstarent sapientia cæteris terre-
 nis animantibus, ad æuitatē temporis edidit,
 fundatisq; legibus reliquarū dispositionū, ad
 tutelam rerū quas quotidie fieri necesse est,
 dijs cæteris tradidit. Vnde susceptam prou-
 dentiam dij secundę prouidētiæ ita grauiter
 retinent, ut omnia etiam quæ à cælestibus
 mortalib. exhibētur, immutabilem ordinati-
 onis paternę statū teneant. Dæmones uerò, *Dæmones*
 quos Genios & Lareis possumus nūcupare,
 ministros deorū arbitrātur, custodesq; hoīm
 & interpretes, si quid à dijs uelint. Nec sanē
 oīa referenda ad uim fati putat: sed esse ali-
 quid in nobis, & in fortuna non nihil: & for-
 tunæ improuidos casus ignorari à nobis
 fatetur. Instabile enim quiddam, & incurres
 intercedere ea solere, quæ consilio fuerunt
 & meditatione suscepta, quæ non patiatur
 meditata ad finem uenire, & tunc quidem
 cum impedimentum illud utiliter prouenit,
 res illa felicitas nominatur: at ubi repugna- *Felicitas.*
 tiones istę nociuæ erūt, infelicitas dicitur. *Infelicitas.*
 Omnium uerò terrenorū, nihil homine præstā-
 tius prouidentia dedit. Quare iidem homines *Hominis*
 bene pronunciarunt, esse animam corporis *præstantia.*
 dominam. At enim cum tres partes animi di-
 cat esse: rationabilem, id est mentis optimam
 portionem, hanc ait capitis arcem tenere:
 Irascentiam uerò procul à ratione, ad dōmi-
 cilium

*Animæ po-
tenua.*

cilium cordis deductam esse, obsequi eam & respondere in loco sapientiæ: cupidinem atque appetitus postreimam portionem, infernas abdominis sedes obtinere, ut popinas quasdam & latrinarum latebras, diuersoria nequitiae atque luxuriae. Relegatam uerò iccirco longius à sapientia hanc partem uideri, ne importuna uicinitas, & rationem constitutam desuper cunctorum saluti, in ipsa cognationum uicinitate perturbaret. Totum uerò hominem in capite uultuq; esse. Namq; prudentiã, sensusq; omnes, nõ aliã quã illa parte corporis contineri. Cætera enim membra ancillari & obseruire: cibos & alia subministrare, uectare ut in sublime possit ut dominum atque rectorem, prudentiam eius à periculis uendicare. Sed machinamenta quibus ad sentiendas dijudicandasq; qualitates sensus instructi sunt, ibidem erga regionem capitis constituta esse, in conspectu rationis, ut intelligendi atque persentiendi ueritas adiuuetur. Sensus uerò ipsi ad ea que sunt sensibilia, aptè composita, naturæ intelligentiã cognatam tenent. Et primò oculorum acies gemellas perlucidas esse: eas quaedam luce uisionis illustres, noscendi literarum officium tenere. Auditionem uerò aeræ naturæ participem, aerijs nuncijs percipere sonores. Iam gustatus solutiores esse sensus, ideoque

*Sensuum or-
gana.*

ideoq; humilioribus potius & aquosis commendatos. tactum etiam terrenum atq; corporeum, solidiora quæcunq; contingi offendique possunt sentire. Eorum etiam quæ corrupta mutantur, separanda uis intelligenda est. In media namq; regione oris nares natura constituit, quarum symphonia odor cum spiritu com meat: conuersiones autem mutationesq; odoratus causas dare, easque de corruptis uel adustis, uel + madescentibus, uel + mitescentibus, madefactis sentire. cum quidem ea quæruntur, uapore & fumo exhalantur: odor in his iudicium, sensusq; succedunt. Nam si restent integrè, & aer purus, nunquam eiusmodi auras inficiunt. Et sensus quidem ipsi nobis communes sunt cum cæteris animantibus. At enim hominis solertia eiusdem modi beneficio diuino instructior aptiorque, quòd auditus ille est uisusque præstantior. oculis namq; metitus est cælum, siderum circuitus, & astrorum obitus atque ortus cum significantibus spacia comprehendit, ex quo pulcherrimus & uberrimus fons ille philosophiæ profluxit. Auditum uerò quid homini magnificentius potuit euenire? per quem prudentiam sapientiamq; disceret, numerosq; orationis metiretur, ac modos faceret, fieretque totus ipse modulatus ac musicus? Lingua & dentium uallum, & ipsius osculi uenustas

accessit, quod quidem alijs animantibus ad
 explendam uictus necessitatem, inferendasque
 uentri copias comparatum est: sed hominis
 promptuariū potius rectæ rationis, & suauis-
 simæ orationis hoc datū est, ut quæ prudentia
 corde cōceperit, ea sensa promat oratio. Sed
 totius corporis habitus & figura membrorum
 alia cōditione sunt optima, alia longè peiora.
 Inferiora reguntur optimatiū præstantia, & in-
 ipsa ministeriū suggerūt uictuale. Pedes denique
 que humotenus capiti obediunt, ac superci-
 liorum sepes præmuniunt oculos, ne desu-
 per proruat, quod teneras uisiones, mol-
 leisq; perturbet. Pulmones loco, ac sui gene-
 re, cordi plurimū cōsulunt. Cū exardescit ira
 trepidansq; celerioribus motibus uertex cor-
 dis ipsius madens sanguine, pulmonis exci-
 pitur mollitia, siti, frigore. Splenem uerò i-
 cori non frustra esse finitimum, ut eius re-
 dundantia participatis haustibus releuet,
 abstergatq; ea quæ sordium fuerint, purumque
 ac sincerum præstet quod maximè fibris est
 commodum. Ventrem gyris intestinorum
 circumplexum, & nexibus impeditum esse,
 ne esculenta & poculenta sese penetrarent,
 sed ut retenta paulisper utilitatem sui, & sen-
 sum animantibus exhiberent, neque exhau-
 stis & labentibus ijs quæ inferuntur, momen-
 tis omnibus appetendi cibi necessitas immi-
 neres

neret, & ad hoc unum occupari nobis dies
 noctesq; necesse esset. Visceribus ossa sunt *Viscera.*
 tecta: eadem reuincta sunt neruis: & tamē ca-
 quæ sunt internuncia sentiēdi, sic sunt oper-
 ta uisceribus, ne crassitudine sensus hebetē-
 tur. Illa etiam quæ in iuncturis & copulis
 nexa sunt, ad celeritatem facilius semouen-
 dam, haud multis impedita sunt uisceribus.
 Deniq; ipsius capitis uerticem specta: conte-
 ctum tenui cute, capillisq; hirsutum uidebis,
 aduersum uim frigoris & caloris. At enim il-
 læ opumæ sunt partes, quas labor subigit: ut
 femina, ipsaq; lesitandi regio est. Quid de
 cibatu ipso loquar? quem itinera ex utero *Cibatus.*
 manentia, fibris iecoris adiuncta, disper-
 tiunt in cruoris similitudinem uersum, ut
 eum ex eo loco per omneis artus natura so-
 lers deriuari faciat. Sed regione cordis ue-
 narum meatus oriuntur, per pulmonis spi- *Venarum*
 racula uiuacitatem transferentes, quam de *oribus &*
 corde susceperunt, & rursus ex illo loco di- *qualitates.*
 uisæ per membra in totum hominem iu-
 uant spiritum. Hinc illæ anhelandi uices
 haustæ, redditeq; alterno modo, ne mutuis
 impediatur occurribus. Venarum diuersæ
 sunt qualitates, quas ad procurandum ere-
 gionē seruitium, per medullas renum com-
 meare, & suscipi † inguinum loco certū est, † *ignium.*
 & rursus uenarū genitale semē humanitatis

68 L. Apuleij de dogmate

exire. At cum totius corporis dicat esse substantias, primam uult uideri ex igne & aqua & cæteris elementis: aliam ex consimilibus partibus uiscerum, ossiculorum, cruoris, & cæterorum: tertiã de discrepantibus diuersisq; membris, id est capite, utero, & articulis disparibus: unde substantia, quæ de simplicibus constat elementis, si id quod ex necessitate uictus extrinsecus arrogatur, quomodo congruit generi singulorum, qualitatem corporis temperiemq; custodit: at illis quæ de consimilibus robur, his quæ inter se disparia suprã diximus, pulchritudinem nutrit: & simul æqualitas ista sicci, humidi, feruentis ac frigidi, sanitatem, uireis, speciemq; largitur: sicut illa intemperans atq; immoderata permixtio, singulis uniuersisque uitiatis, animæ celeri exitio corripitur. Tripartitam animam esse dicit, primam eius rationabilem esse partem: aliam ex candescentiam, uel irritabilem: tertiam: appetitum, eandemq; cupiditatem possumus dicere. Sed tunc animanti sanitatem adesse, uireis & pulchritudinem, cum ratio totum regit, parentq; inferiores duæ partes, concordēsq; inter se iracundia & uoluptas, nihil appetunt, nihil commouent, quod inutile esse dixerit ratio. Eiusmodi ad æqualitatem partibus animæ temperatis, corpus nulla conturbatione frangitur. Alioquin in-

uehit

*Anima tria
partita.*

uehit ægritudinem, in ualentiamq; & fœditatem, cum incompositæ & inæquales inter se erunt: cum irascentiam & consilium subegerit, sibiq; subiecerit cupiditas: aut cum dominam illam reginamq; rationem, licet obsequente & placata cupidine, ira flagrantior uicerit. Sed ægritudinem mentis *Ægritudo mentis.* stultitiam dicit esse, eamq; in parteis duas diuidit: quarum unam imperitiam nominat, alteram *Imperitia.* insaniam uocat. & imperitiæ morbum ex gloriosa iactatione cōtingere, cum eorum quorum ignarus est aliquis, scientiam mentitur. *Furor.* Furorem uerò, pessima consuetudine & libidinosa uita solere euenire: hancq; insaniam nominari, quã uitiosa qualitas corporis prodidit, cum ea quæ sunt rationi parata in ipso uertice, importunis auxilijs coartantur. At enim tunc hominem esse perfectum, cum anima & corpus æqualiter copulantur, & inter se conueniunt, sibiq; respondēt, ut firmitas mentis præualentibus corporis uiribus non sit inferior. *Corpus quando ualidum.* Corpus uerò tunc natiuis incrementis augetur, cum ualetudinis portio procurata salubriter modum necessarij uictus nescit excedere, nec ualetudo obtinetur magnitudine externorum laborum, nec pabuli sarcinæ immoderatus inuesti, uel nõ ut oportet digesti distributiq; per corpus. Tunc enim artus ac membra uigoris debiti

modum & uireis retinent, cum id quod in-
fertur ad totius corporis conseruationem,
ueluti singillatim exæquatum cunctis parti-
bus diuiditur. Verùm enimuero cum id mi-
nimè fit, tunc sequitur exitium corporis.

L. APVLEII MA-
DAVRENSIS PHILOSOPHI PLATONICI,
De Philosophia
Liber unus.

MORALIS philosophia caput
est, Faustine fili, ut scias, quibus
ad beatam uitam perueniri ra-
tionibus possit. Verùm ad bea-
titudinem ante alia bonorù sine
contingenti, ut ostendam, quæ de hoc Plato
senferit. Bonorum igitur alia eximia ac pri-
ma per se dicebat esse: per perceptionem ce-
tera fieri bona existimabat. Prima bona esse
Deum summum, mentemq; illam quam *τὸν νοῦν*
idem uocat. Secundum ea, illas quæ ex prio-
rum fonte profuerent, esse animi uirtutes,
prudenciam, iusticiam, pudicitiam, fortitu-
dinem. Sed his omnibus præstare pruden-
tiam, secundam numero ac potestate conti-
nentiam posuit: has iusticiam sequi, fortitu-
dinem quartam esse. Differentiam hanc bonorù
esse

Bonorum di-
uisio.

esse constituit. Partim diuina per se, & prima, simplicia dici bona, alia hominũ: nec eadem omnium existimari. Diuina quippe esse, atq; simplicia, uirtutes animi. Minora, autem bona, eaq; quorundam esse quæ cum corporis commodis congruunt, ut illa quæ nominamus externa, sapientibus, & cum ratione ac modo uiuentibus, sunt sanè bona: stolidis, & eorum usum ignoratibus, oportet esse mala. Bonorum primum est uerum, & diuinũ, illud optimum, & amabile, & concupiscendum, cuius pulchritudinem rationabiles appetunt mentes, natura duce, instinctæ eadem ad eius ardorem: sed quæ nõ omnes adipisci queunt. Qui neq; primi boni adipiscendi facultatem possunt habere, ad id ferũtur quod hominum est. Secundum, nec cõmune multis, nec quidem omnibus similiter bonum. Namq; appetitus, & agendi aliquid cupido, aut uero bono incitatur, aut eo quod uideatur bonũ. unde natura duce cognatio quedã est cum bonis, ei animæ portioni, quæ rationi consentit. Accidens autem bonum esse putatur, quod corpori, rebusque uenientibus extrinsecus copulatur: & illum quidem qui natura imbutus est, ad sequendum bonum, nõ modò sibi met intimatũ putat, sed omnib. etiã hominibus: nec pari aut simili modo, uerũ etiã unamquenq; acceptũ esse, dehinc

proximis, & mox cæteris qui familiari usu
 uel noticia iunguntur. Hominem ab stirpe
 ipsa neque absolutè bonum, nec malum na
 sci, sed ad utrunq; procliuè ingenium esse. ha
 bere quidèin semina quædam utrarumq; re
 rum cum nascendi origine copulata, quæ
 educationis disciplina in partem alteram de
 beant emicare. Doctoresq; puerorum nihil
 antiquius curare oportet, quàm ut amatores
 uirtutum uel inter se moribus & institutis
 eos ad id prorsus imbibere, ut regere & regi
 discât magistra iusticia. Quare præter cætera
 induci ad hoc cæteros oportere, ut sciât quæ
 sequenda fugiendaq; sint, honesta esse, ac tur
 pia, illa uoluptatis, hæc laudis. Hactenus de
 decoris ac turpitudinis, honesta eademque
 quæ sunt bona, confidenter optare nos oport
 ere. Tria genera ingeniorû ab eo sunt com
 prehensa, quorum præstans, egregium ap
 pellat unum; alterû, deterrimû pessimumq;
 tertiumq; ex utroque medio temperatum,
 medium nuncupauit. Mediocritatis huius
 uult esse participem puerum docilem, & uirû
 progredientem ad modestiam, eundemque
 commodum ac uenustum. Eiusmodi enim
 medietates inter uirtutes & uiria interciderè
 dicebat. Tertium quiddam, ex quo alia lau
 danda, alia culpanda essent. Inter scientiam
 ualidam, alteram falsam, peruicaci uanitate
 iactatam

*Tria genera
 ingenio-
 rum.*

iactatam: inter pudicitiam, libidinosamq; uir-
 tam, & abstinentiam, intemperantiamq; po-
 suit, fortitudini ac timori medios pudorem
 & ignauiam fecit. Horum quoque quos me-
 diocres uult uideri, neque sinceras esse uir-
 tutes, nec uitia, tamen mera & intemperata,
 sed hinc atque inde permixta esse. Maliciam
 uerò deterrimi & omnibus uitijs imbuti ho-
 minis dicebat esse: quod accidere dicebat,
 cum optima & rationalis proportio, & quæ
 etiam imperare cæteris debet, seruit alijs. Ille
 uerò uitiorum doctrices iracundia & libido,
 ratione sub iugo missa dominantur. Eandem
 malitiam de diuersis constare, abundantia,
 inopiaque. Nec solum ea in qualitatis uitio
 claudicare arbitratur, sed etiam incumbere
 dissimilitudinem. Neque enim posset cum
 bonitate congruere, quæ à semetipsa tot mo-
 dis discrepet: & non solum disparilitatem,
 sed etiam concinnitatem præ se gerat. Quæ *Partium a-*
 propter tres partes animæ, tribus dicit uitijs *nimarum*
 urgeri. Prudentiâ indocilitas impugnat, quæ *defectus.*
 non abolitionem infert scientiæ, sed contra-
 ria est disciplinæ discendæ. Huius duas ab eo
 species accepimus, imperitiam & fatuitatē;
 quarum imperitia sapientiæ, & fatuitas pru-
 dentia inueniuntur inimicæ. Iracundiam,
 audacia. Eius comitatum sequuntur indigna *+ ἀναισχ-*
 tio & incōmobilitas, dicta Græcè *+ ἀναλυνοία. οία.*

Ita enim dixerim, quæ non extinguit incitamenta irarum, sed ea stupore deficit immobili. Cupiditatibus luxuriâ applicat, id est appetitus uoluptatem: & desiderium, ad fruendum potiendumq; haustus inexplebiles. Ex hac manat auaritia, atque lasciuia: quarum altera liberalitatem coerceat, altera immoderatus fundendo patrimoniij prodigiosas facultates. Sed uirtutes Plato habitum esse dicit mentis, optimè & nobiliter figuratæ: quæ concordem sibi quietem, constantem etiam eum faciunt cui fuerint fideliter intimatæ, non tantummodo uerbis sed factis, & etiam secum & cum cæteris. Hoc uerò procliuius, si ratio in regni sui sedilio constituta sit, appetitus & iracundia semper domitas & in frenis habet. Ipsæ quoque ita obediunt, ut tranquillo ministerio fungantur. Vnimodam uerò esse uirtutem, quod bonum suapte natura adminiculo non indiget. perfectum autem cum sit, solitudo debet esse contentum. Nec solum qualitas uerùm etiam similitudo cum uirtutis ingenio coniungitur. Ita enim secum ex omni parte congruit, ut ex se apta sit, sibi que respondet. Hinc etiam medietates, eisdemque uirtutes, ac summitates uocat: nec solum quòd careant redundantia & egestate, sed quòd in meditullio quodam uitiorum sita sunt.

sunt. Fortitudo quippe circumfistitur hinc audacia, inde timiditate: audacia quidem confidentia fit abundantia, metus uerò uirtutum deficientis audaciæ. Virtutum perfectæ quædã sunt, imperfectæ aliæ. Et imperfectæ sunt, quæ in omnibus beneficio solo nature proueniunt, uel quæ solis disciplinis traduntur, & magis ratione discuntur. Eas igitur quæ ex omnibus his constant, dicimus esse perfectas. Imperfectas uirtutes semet comitari negat. Eas uerò quæ perfectæ sunt, indiuiduas sibi, & inter se connexas esse, ideo maximè arbitratur, quòd ei cui sit egregium ingenium, si accedat industria, usus & disciplina, quam dux rerum ratio fundauerit, nihil relinquatur quod non uirtus administret. Omnes uirtutes cum animæ partibus diuisit: & illam uirtutem quæ ratione sit nexa, & est spectatrix omnium rerum, prudentiam dixit, atque sapientiam, quarum sapientiam, disciplinam uult uideri diuinarum humanarumque rerum: Prudentiam uerò, scientiam esse intelligendorum bonorum & malorum, eorum etiam media quæ dicuntur. In ea uerò parte quæ iracundior habeatur, fortitudinis sedem esse, uireis animæ, neruosque ad ea implenda, quæ nobis seuerius agenda legum imponuntur imperio. Tertia pars mentis est cupidinum & desideriorum.

*Virtutum
diuisio.*

Sapientia.

Prudentia.

Abstinētia. desideriorum, cui necessariò Abſtinentia con-
mes est, quam uult eſſe ſeruatricem conu-
nientia eorum quæ natura recta praua
ſunt. In homine ad placentiam ac medio-
tatem libido reflectitur, actusque uolupta-
rios ratione huius dicit ac modestia coere-
ri. Per has treis animæ parteis iuſticiã æqua-
liter diuidentes, quas cauſam eſſe dicit, una-
quaquæq; potiore ratione ac modo ad fu-
gendum munus obediat. Hanc ille heros iu-
ſticiam modò nominat, nunc uniuersæ uir-
tutis nuncupatione complectitur: & itea
fidelitatis uocabulo nuncupatur. ſed cum e-
a quo poſſidetur eſt utilis, beneuolentia eſt
at cum foras ſpectat, & eſt fida ſpeculatrix u-
tilitatis alienæ, iuſticia nominatur. Eſt & illa
iuſticia, quæ quartum uulgata diuiſione uir-
tutum locū poſſidet, quæ cum religioſitate
id eſt *διδασκαλία* copulatur: quarum religioſita-
deūm honori ac ſupplicijs diuinæ rei mancipa-
pata eſt, illa uerò hominum ſocietatis & con-
cordiæ remedium atque medicina eſt. Dua-
bus autem æqualibus de cauſis utilitatem
hominum iuſticia regit: quarum eſt prima
minorum obſeruantia, & diuiſionum equa-
litas, & eorum quæ pacta ſunt ſymbola: ad
hæc ponderum, menſurarumq; cuſtos, & com-
municatio opum publicarum. Secunda finaliſ-
lis eſt, & ueniens ex æquitate partitiō, ut ſim-
gulis

*Beneuolen-
tia.
iuſticia.*

gulis in agros dominatus congruens defera-
tur, ac seruetur bonis potior, minor non bo-
nis. Ad hæc, bonus quisque natura & indu-
stria in honoribus & officijs præferatur: pes-
simi ciues luce careant dignitatis. Sed ille ius-
tus in deferendo honore, ac seruando, mo-
dus est ei qui est suffragator bonorum, & ma-
lorum subiugator: ut semper in ciuitate emi-
neant quæ sunt omnibus profutura, iaceant
& subiecta sint cum suis actoribus uitia.

Quod facilius obtinebitur, si duobus exem-
plis instruamur: unius, diuini & tranquilli &
beati: alterius, inreligiosi & inhumani, ac me-
rito intestabilis, ut pessimo quidem alienus,
& auersus à recta uiuendi ratione, facultates
suas diuino illi melior esse uelit. Hinc rhe- *Rhetoricæ*
toricæ duæ sunt apud eum partes: quarum *partes.*
una est disciplina contemplatrix bonorum,
iusti tenax, apta & cõueniens cum secta eius
qui publicitus uult uideri: alia uerò adulan-
di scientia est, captatrix uerisimilium, usus
nulla ratione collectus. Sic enim *ἀλογον τριβλίον*
elocuti sumus, quæ persuasum uelit, quod di-
cere non ualeat. Hanc *ἀνάξιον λαόθεν* diffiniuit
Plato, quam civilis articuli umbram, id est
imaginem nominauit. Ciuitatem, quam po-
liticen uocat, ita uult à nobis intelligi, ut eam
esse ex uirtutum numero sentiamus: nec so-
lum agentem, atque in ipsis administrati-
bus,

*providentia
duplex.*

bus, uerum spectari ab ea uniuersa, atque discerni. Nec solum providentiam prodesse ciuilibus rebus, sed omnem sensum eius, atque propositum fortunatum, & beatum statum facere ciuitatis. Hæc eadem utilitatem anime procurat duobus modis. Altera namque legalis iuridicialis altera. Sed prior cõsimilis est exercitationi, per quam pulchritudo anime & robur acquiritur: sicut exercitatione ualitudo corporis, gratiaque continetur. Iuridicialis illa medicinæ pars est. nam morbum anime medetur, sicut illa corporis. Has disciplinas uocat, plurimumque earum curatio nem commoditatis afferre proficetur. Harum imitatrices esse coquinariam & unguentariam. Sed artem sophisticam, professionem iuris blandam, & assentationum illecebratæ turpes profitentibus, inutiles cunctis: quarum sophisticam coquinæ coniungit. Nam ut illa medicinæ professione interdum opinionem imprudentium captat, quasi ea que agit cum morborum medela conueniant: sic sophisticè imitata iuridicalem statum, dæmoniam opinionem stultis, quasi iusticiæ studeat, quam iniquitati fauere constat. Unguentarij uerò professores iuris imitantur. Nam sicut illa remedio uult esse, per quod species corporibus ac ualitudo seruentur, non modo utilitatem corporum minuit, sed robur etiam uires

viresq; frangit, & iterum colorem ad desidi-
 am sanguinis mutat. Sic hæc in scientiam
 mutata iuris, simulat quidem uirtutem se
 animis augere, eneruato quod in illis na-
 tiuæ fuerit industriæ. uirtutes eas doceri &
 studeri posse arbitratur, quæ ad rationabi-
 lem animam pertinent, id est sapientiam &
 prudentiam, & illas quæ uitiosis partibus
 pro remedio resistunt: id est, fortitudinem
 & continentiam rationabiles quidem esse,
 superiores uirtutes pro disciplinis haberi.
 Cæteras, si perfectæ sunt, uirtutes appel-
 lat: si semiperfectæ sunt, non illas discipli-
 nas uocandas esse censet, sed non in totum
 existimat disciplinis alienas. Iusticia uero, *Iusticia.*
 quòd trinis animæ regionibus sparsa sit, ar-
 tem uiuendi ac disciplinam putat: & nunc
 docilem esse, nunc usu & experientia pro-
 uenire. Bonorum autem quædam sui gra-
 tia asserit appetenda, ut beatitudinem, ut *Bonorum et
malorum
genera.*
 bonum gaudium: alia non sui gratia, ut me-
 dicinam: alia sui & alterius, ut prouiden-
 tiam, cæterasque uirtutes, quas & sui cau-
 sa expetimus, ut præstantes per se, & ho-
 nestas: & alterius, id est beatitudinis, quæ
 est uirtutum exoptatissimus fructus.
 Hoc pacto etiam mala quædam sui causa
 fugienda sunt, alia cæterorum, pleraque &
 sui & aliorum: ut stultitia, & huiusmodi
 uitia,

uitia, quæ & sui causa uitanda sunt, & eorum
 quæ accidere ex his possunt, id est miseria
 atque infelicitates. Eorum quæ appetenda
 sunt, quædam absolutè bona dicimus, quæ
 semper atq; omnibus cum assunt, inuehuntur
 commoda: ut uirtutes, quarum beatitas fructus
 est. alia quibusdam, nec cunctis, uel per
 petuò bona: ut uires, ualitudo, diuitiæ, &
 quæcunque corporis ac fortunæ sunt. Patet
 pacto, & eorum quæ declinanda sunt, quæ
 dam omnibus ac semper uideri mala, quorum
 am nocent atque obstant: ut sunt uitia, & in
 fortuna. quædam alijs, nec ea semper nocent
 re: ut ægritudinem, egestatem, & similia. Sed
 uirtutem liberam, & in nobis sitam, & nobis
 uoluntate appetenda: peccata uerò esse non
 minus libera, & in nobis sita, non tamen esse
 suscipi uoluntate. Nanque ille uirtutis specta
 tor, cum eam penitus intellexit bonam esse
 & benignitate præstare, eam affectabit pro
 fectò, & eam sectandam existimabit sui causa
 fa. Ac item ille qui senserit uitia non solum
 turpitudinem existimationi inuehere, sed necesse
 cere alio pacto, fraudiq; esse, qui potest sponte
 te ad earum consortium se ingerere? Sed
 ad huiusmodi mala pergit, ac sibi usum eorum
 utilem credit, deceptus errore, & imagine
 boni sollicitatus quidem, sciens uerò ad mala
 præcipitatur. Discrepes quidem à cõmuni
 sententia

Philosophia Liber.

81

sententia, si non quidem ignores, quid inter pauperiem ac diuitias intersit: & cum hæc in procliui sita sint, nec pauperies honestatem, uel turpitudinem diuitiæ allaturæ sint, si egestatem rerum uictui necessariorum copijs præferas, ineptire uidearis. & adhuc illud absurdus, si quis sanitatem corporis spernat, eligens morbos. Sed illud postremæ dementiæ est, cum quis pulchritudinem uirtutis oculis animæ uiderit, utilitatemque usu & ratione perspexerit, non ignarus quantum dedecoris atque incommodi adipiscatur ex participatione uitiorum, tamen addictum se uelit uitij. Corporum sanitatem, uireis, indolentiam, cæteraque eiusmodi bona extranea, ite diuitias, & cætera quæ fortunæ commoda dicimus, ea non simpliciter bona nuncupanda esse. Nam si quis ea possidens, usu se abdicet, ea sibi inutilia erunt. Siquis autem eorum usum conuerterit ad malas artes, ea illi etiam noxia uidebuntur. Vnde colligitur, bona hæc simpliciter dici non oportere: nec etiam ea quæ sunt morbosa, ut pauperiem, cæteraque existimari mala oportet. Nam qui tenuis est, si modificetur, nullam noxam ex eo sentiet. Etiam qui rectè pauperie sua utitur, non solum nihil capiet incommodi, uerum ad toleranda cætera melior atque præstantior erit. Si igitur nec habere pauperiem, neque eam

fff

tatione

Voluptas bona aut mala, ratione regere contrarium est, paupertas
 malum non est. Voluptatem uero neque bonum esse absolute, neque simpliciter malum, sed eam que sit honesta, nec pudendis rebus, sed gloriosis actibus ueniat, non esse fugiendam: illam uero, quam aspernatur natura ipsa, turpi delectatione quaesitam, uitari oportere censebat. Solitudinem & laborem, si naturales essent, & ab ipsa uirtute descendere, & essent pro aliqua praecleara administratione susceptae, appetibiles dicebat esse. Sed si aduersum naturam turpissimarum rerum causa gignerentur, malas detestabilesque esse. Non sola initia uoluntate accedere animis, conuenire corporibus, sed esse medium quendam statum: qualis est, cum abest tristitia, nec tamen letitiam adesse sentimus. Ex his quae in nobis sunt, primum bonum atque laudabile est uirtus, bonum studentis. Ideo honestum appellari oportet: solum quippe quod honestum est, bonum dicimus: & malum, turpe. & merito, quod turpe est, bonum non potest dici. Amicitiam aut sociam, eamque consensu consistere, reciprocaque esse, ac dilectionis uicem reddere, quando reclamatione equaliter. Hoc amicitiae comodo prouenit, cum amicus eum quem diligit, pariter ac se cupit prosperis rebus potiri. Aequalitas ista non aliter prouenit, nisi similitudo in utroque paritate charitatisque.

tateq; cōueniat. Pares enim paribus irresolu-
 bili nexu iunguntur, ita discrepantes, & inter
 se dissociati sunt, nec aliorū amici. Inimicitiarū
 autem uitia gignuntur ex maleuolentia per
 morum dissimilitudinem, & distantiam uite,
 & sectas, atq; ingenia contraria. Alia etiam
 amicitiæ genera dicit esse, quarum pars uo-
 luptatis gignitur causa, pars necessitatis. Ne-
 cessitudinis & liberorum amor naturæ con-
 gruus est. Alius abhorrēs ab humanitatis cle-
 mentia, qui uulgo amor dicitur: & est appeti-
 tus ardens, cuius instinctu per libidinem ca-
 pti amatores corporum, in eo quod uiderint,
 totum hominem putant. Eiusmodi calamita-
 tes animarum, amicitiæ idem appellari ue-
 tat, quæ nec mutuae sunt, nec recipiari
 queant, ut ament, quæ redamantur, nec con-
 stantia illis absit, & diurnitas desit, amo-
 resq; eiusmodi societate ac pœnitētia termi-
 nentur. Plato tres amores hoc genere dinu-
 merat, quod sit unus diuinus, cū in corrupta
 mente & uirtutis ratione conueniens, non
 pœnitendus. Alter de generis animi, & cor-
 ruptissimæ uoluptatis. Tertius ex utroque
 permixtus, mediocri ingenij, & cupidinis
 modicæ. Animas uerò fulciores impelli cu-
 pidine corporum: unum quod illis proposi-
 tum est, ut eorum usura potiantur, atque e-
 iusmodi uoluptate & delectatione ardorem

Amor.

Amores
tres.

suū mulceāt. Ille uerò facetę & urbanę sunt
 Animas bonorum deamare, & factum uelle
 uti qui potiantur plurimū bonis artibus, &
 meliores prestantioresque reddantur. Me-
 dias ex utroque constare: nec delectationi-
 bus corporis profus carere, & lepidis ani-
 marū ingenijs capi posse. Ut igitur ille amor
 deterrimus ac inhumanissimus atq; turpis
 non ex rerum natura, sed ægritudine corpo-
 rali, morboq; colligitur: sic ille diuinus, deo-
 rum munere beneficioq; concessus, aspiran-
 te cœlesti cupidine in animos hominum cre-
 datur uenire. Est amoris tertia species, quam
 diximus mediam, diuini atque terreni proxi-
 mitate collectus, nexuq; & consortio parti-
 copulatus: & ut rationi propinquus est diu-
 nus ille, ita & terrenus ille turpitudini iun-
 ctus est uoluptatis. Culpabilium autem
 uirorum quatuor formę sunt: quarum prima
 honori petarum est, sequens abstemiorum
 tertia popularis, tyrannicę damnationis u-
 tima. Quapropter euenit primum illud me-
 tibz uitium, cum uigor rationis elanguet
 superiorq; robustior fuerit animę portio
 qua ira dominatur, oligarchia dicitur. Ea
 nascitur, cum propter pessimū partem eius
 partis animę quę ex cupiditatibus consistit
 non solum rationabilis & irascentię loca pe-
 fidentur, sed etiam eius quę non necessaria
 cupidine

Viri culpabiles qui.

cupidines acuunt. Hunc talem Plato lucricupidinem, atq; accipitrem pecuniæ nominavit; qualis popularis existit, cum indulgentia cupidines laboratæ, non solum iustis desiderijs exardescunt, sed his æquè obviæ atque occurrentes, & illam consiliariam, & illam alteram rationabilem animam conditionibus suis presserunt. Tyrannidis est luxuriosa & plena libidinis uita, quæ ex diuersis & illicitis uoluptatibus conflata, mente tota dominatur. Quis itaque non pessimum eum, non solum turpem, & damnosum, & cõtemporem deorũ, & immoderatam, & inhumanam, atque insociabilem uitam, ait uiuere? Sed nec cum proximis secum ue congruere, atque ideo non modò à cæteris, uerum etiã à se discrepare: nec alijs tantum, sed sibi inimicum esse: & iccirco hunc talem neque bonis, nec omnino cuiquam, nec sibi quidem amicum esse: sed illum pessimum uideri, quòd nulla malignitatis superlatio possit excedere. Hunc talem nunquam in agendis rebus expedire se posse, non solum propter insitiã, sed quòd ipse etiam sibimet sit ignotus, & quòd perfecta malitia seditionem mentibus pariat, impediens incepta eius, atque meditata consilia, nec permittens quicquam eorũ quæ uolet. Quapropter pessimo deterrimoque, non ea tantum uitia quæ secundum

naturam sunt, pariunt execrabilitatem (quod est inuidia, ut est de alienis incommodis gaudium) sed etiam quæ natura non respuit uoluptatem dico, atque ægritudinem, desiderium, amorem, misericordiã, metũ, pudorem, iracundiam. Idcirco autem hoc euenit quòd immoderatum ingenium, in quæ cupis proruerit, modum non habet: atque idcirco semper ei aut deest aliquid, aut redundat. Hinc eiusmodi hominis amor orani tenore corruptus, quod non solum effrenatis cupiditatibus & inexplicabili siti haurire aut omnia genera uoluptatis, sed etiã quòd formæ iudicio, irrationabili errore dittrahitur ignorans ueram pulchritudinem, & corporis effœtam & eneruam & fluxam cutem de tatione solidatos, & opacos umbra, uel molles desidia, sed cura nimia modulatos artum magni facit. Non sponte grassari malitiam multis modis constat. Namque iniuriam inordinatam passionem, & ægritudinem mentis esse ait: unde liquidò arbitratur, hominem non sponte ferri. Quis enim tantum mali uoluntate susciperet, ut in optima mentis parte scelus & flagitium sciens ueheret? Ergo possessio mali ab imprudentibus capitur, uelut uinum eius & actiones oportet ab ignorantibus sustineri. Idcircoq; id peius est, quàm nocere

*Malitia non
spontanea.*

noceri. Etenim in his rebus nocetur quæ sunt uiliores, corporis scilicet, quæ uel imminui possunt, uel fraudibus interire, illæsis potioribus, quæ ad ipsam attinent animam. Sed eis nocere longè peius esse. Ex quo intelligi potest, quòd animis bonis eo uitio pernicies infertur, plusque illi nocet qui alium cupit perditum, quàm illi nocet aduersum quem talia machinatur. & cum noceri alteri malorum omnium noxium sit, multo grauius est, si qui nocet, abeat impunè: grauiusq; & acerbius est omni supplicio, si noxio impunitas differatur, nec hominū interim animaduersione plectatur. Sed grauius, quàm acerbissimorum morborū carere medicina, medentes fallere, nec uri, nec secari eas partes quarum dolore incolumitati residuarū partium consulatur. Quare ut optimi medici conclamatis desperatisque corporibus non adhibent medenteis manus, ne nihil profutura ratio doloribus spacia promulget: ita eos quorum animæ uitijs imbutæ sunt, nec curari queunt, medicina sapientiæ emori præstat. Nam cui nec ex natura, nec ex industria, recte uiuendi studium conciliari potest, uita existimat Plato esse pellendū: uel si cupido uite eū teneat, oportere sapientib. tradi, quorū arte quadam ad rectiora flectatur. Et est sanè meli⁹ talē regi, nec ipsam in alios ha-

bere potestatem, nec dominari: sed seruire, et
 ipsum aliorum adijci potestati, parendi potest
 tius quam iubendi officia sortitum. Virum pe-
 simum non solum deteriorem esse dicebat,
 quod distrahatur semper additione uitiorum,
 etsi desiderium æstibus differtur: qui quanto
 plurium cupidior sit, tanto sibi met egentior
 & propterea alijs uideri potest. Sperata quippe,
 atque exoptata uix pauca, & cum maximis
 erumna proueniunt. Hisque flagrantiores cupi-
 dines floresque succedunt: nec futuris tantummodo
 angitur malis, uerum etiam præteritis
 transactisque torquetur, quos omnes
 morte sola ab eiusmodi malis deduci posse
 manifestum est. Sed adprime bonos, etiam sine
 mediocritate deterrimos, paucos admodum
 rariorisque etiam (ut ipse ait) numerabiles
 esse: eos autem qui nec plane optimi, nec op-
 pidò deterrimi sint, sed quasi mediè morati
 plures esse. Sed neque superiores obtinere
 recta omnia, neque inferiores in omnibus la-
 bi. Horum uitia nec grauata, nec intempesti-
 ua sunt, aut minimum criminosa: quorum
 substantia est ex redundantia uel defectu,
 quibus & adprobationis integritas & mo-
 dus est. & qui inter laudem uituperationemque
 mediam uiam uadant, usque capessendarum
 eiusmodi studia excitantur, ut nunc boni at-
 que honesti eos ratione inuitent, nunc inho-
 nesti

nestra lucra & turpes illiciant uoluptates. Ta-
 libus uiris nec amicitiarum fides perseueret,
 & amores non semper improbi, nec honesti
 tamen, eorum animos incurrunt. Perfectè
 sapientem esse non posse dicit Plato, nisi cæ- *perfectè sa-*
 teris ingenio præstet artibus, & prudentiæ *piens qualis,*
 partibus absolutus, atque à puero iam imbu-
 tus, factis congruentibus & dictis assuetus,
 purgata & effœta animi uoluptate, eiectis ex
 animo hinc abstinentia atq; patientia, atque
 doctrinis ex rerum scientia eloquentiaq; ue-
 nientibus. Eum qui per hæc profectus fiden-
 ti & securo gradu uirtutis uia graderetur, a-
 deptum solidam uiuendi rationem repente
 fieri perfectum: hoc est, repente præteriti fu-
 turiq; æui ultimas partes attingere, & esse
 quodammodo intemporalem. Tum post hæc
 ut his exclusis, insertisq; & immisissis omni-
 bus quæ ad beatam uitam fuerunt, non ex
 alijs pendere, nec ab alijs deferri sibi posse,
 sed in sua manu esse, sapiens rectè putat. Qua-
 re nec in secundis rebus effertur, nec contra-
 hitur in aduersis, cum se ornamentis suis ita
 instructum sciat, ut ab ijs nulla ui segregetur.
 Hunc talem non solum inferre, sed ne refer-
 re quidem oportet iniuriam. Non enim eam
 contumeliam putat, quam improbus faciat: *Malū malo*
 sed eam non putat, quam patientia firmiter *non pensan-*
 toleret. Qua quidem naturæ lege in animo *dum.*

eius sculptum sit, quod nihil horū possit nocere sapienti, quæ opinatur cæteri mala esse. Equidem sapientem illum, conscientia suofretum, securum & confidentem, in omni uita dici futurum, quod & omnia accidētia reputet, & ad meliores rationes trahat, & quod nihil morose uel difficulter excipiat, sibi quod persuaserit pertinere res suas ad immortales deos. Idem ille diem mortis suæ propitius nec inuitus expectat, quòd de animæ immortalitate confidat. Nam uinculis liberata corporeis, sapientis anima remigrat ad deos, & pro merito uitæ purius castius ue transacta hoc ipso deorum se conditioni cōciliat. Eundem sapientem optimum nominat, ac bonū, ac prudentem rectè arbitratur, cuius sanè consilia cum factis rectissimis congruunt, & cuius principia profecta sunt à iusti ratione. Ad hoc sapientem & fortissimum dicit esse, cum qui uigore mentis ad omnia percipienda sit paratus. Inde est quòd fortitudinem neruos animi, ipsasque ceruices ait: ut ignauiam animi, animæ ait imbecillitati esse finitimam. Diues solus. diuitem hunc solum quidem rectè putat, quippe cum thesauris omnibus preciosiores solus uideatur possidere uirtutes: quia etiam solus sapiens, opes potest in usibus necessarijs regere, uideri ditissimus debet. Nam cæteri

Philosophia Liber.

91

cæteri quamuis sint opibus affluentes, tamen quòd uel usum earum nesciant, uel deducant eas ad pessimas partes, inopes uidentur. Egestatem namque non abstinentia peccuniarum, sed præsentia immoderatarum cupidinum gignit. Philosophum oportet, si nihil indigens erit, & omni fortunæ contumax, & superior ijs quæ homines acerba toleratu arbitramur, nihil sic agere, quàm ut semper studeat animam corporis consortio separare: & ideo existimandum philosophiam esse mortis affectum, consuetudinemque moriendi. Bonos omneis inter se oportet amicos esse, etsi sunt minus noti: & potestate ipsa, quamores eorum, sectæque conueniunt, amici sunt habendi. Paria quippe à similibus non abhorrent. Vnde inter solos bonos fidem amicitiae esse constat. Sapientia boni amatorem adolescentem facit, sed eum qui probitate ingenij sit ad artes bonas promptior. Nec deformitas corporis talem poterit abigere appetitum. nam cum ipsa anima complacita est, homo totus adamat: sed cum corpus expetitur, pars eius deterior est cordi + dure. Igitur putandum est, cum qui sit ignarus bonorum, cupitorem quoque eiusmodi rebus esse. His enim solus bonus desiderijs accenditur, qui bonum illud oculis animi uidet: hoc est, esse sapientem. Istud quoque quoniam

Egestas,

Philosophia,

+ Iure igitur.

quoniam qui est ignarus, osor quoque, ne
amicus uirtutum sit necesse est. Nec frustra
hic talis amator est turpium uoluptatum. Sa-
piens non modo meræ uoluptatis quidē al-
cuius gratia ueniet ad agendum, nisi profe-
ctō fuerint honesta emolumenta uirtuti-
um. Hunc eundem cum huiusmodi uoluptate
oportet uitam uiuere honestam, & admirabi-
lem, plenamq; laudis & gloriæ. Neque hanc
modo rerum causa cæteris omnibus præfer-
ri, uerū etiam iucunditate & securitate so-
lum & semper frui: nec angetur carissimis o-
batus affectibus, uel quod ex se omnia sunt
apta quæ ad beatitudinem pergunt, uel quod
decreto & lege rectæ rationis interdicitur
iuismodi afflictatio, & quid si de tali se causa
discruciet, illam egritudinem uel propter e-
qui est emortuus suscipiat, quasi in peiore sit
parte: aut sua gratia, quod tali necessitudine
doleat se priuatū esse? Sed neque obiti causa
lamentationes suscipi oportet, si sciamus illi
lum neque aliquid mali passum: ac si fuerit
bonæ uoluntatis, etiam melioribus aggrega-
tur. Neque enim alieni gratia, ut qui in se re-
ponit omnia, nec cuiusquam absentia uirtu-
tis esse indigens potest, cuius perpetuam
possessionem sibi uendicat. Igitur sapiens non
erit tristis. Sapientiæ finis est, ut Dei meritis
sapiens prouehatur: hancque futuram eius
operam

Mortui non
lamentandi.

Operam, ut æmulatione uitæ ad deorū actus
 accedat. Verūm hoc ei poterit prouenire, si
 uirum perfectè iustum, pium, prudentem se
 præbeat. Vnde non solum in prospectandī
 cogitatione, uerūm etiam agēdi opera sequi
 eum conuenit, quæ dijs atque hominibus
 sunt probata. Quippe cum summus deorum
 euncta hæc non solum cogitationum ratione
 cōsideret, sed prima, media & ultima obeat,
 compertaq; intimæ prouidentiaē ordinatio-
 nis uniuersitate & constantia regat. Verūm
 enim uero illud omnibus beatum uideri, cui
 & bona suppetunt, & quemadmodum care-
 re uitij debet, callet. Vna quidem beatitu-
 do est, cum ingenij nostri præsentia tutamur,
 quæ perficimus. Alia, cum ad perfectionem
 uitæ nihil deest, atque ipsa sumus contempla-
 tione contenti. Vtrarūque autem fœlicita-
 tum origo & ex uirtute manat, & ad ornāmē-
 tum quidem genialis loci est uirtutis. Nullis
 extrinsecus eorum quæ bona dicimus, admi-
 niculis indigemus. Ad usum autem uitæ cō-
 munis, corporis cura, & eorum quæ extrin-
 secus ueniunt, præsidij opus est: ita tamen,
 ut hæc eadem fiant uirtute meliora, eiusque
 suffragio beatitudinis commodis copulen-
 tur, sine qua hæc in bonis minimè sunt ha-
 benda. Nec frustra est, quòd sola uirtus fortu-
 natissimos potest facere, cum absque hac ex
 alijs

Beatitudo
 duplex.

*Sapiens imi-
tator Dei.*

*Mori iniuf-
su Dei nes-
fus.*

*Ciuitas
quid.*

alijs prosperis non possit fœlicitas inueniri
Sapientem quippe pedissequum & imitator
rem dei dicimus, & sequi arbitramur deum,
id est τὸν θεόν. Non solum aut oportet, dum ui-
tam colit, digna discere, nec ea agere quæ eor-
um maiestati displiceant, uerum & tunc cœ-
corpus relinquit: quod nō faciet inuito Deo.
Nam etsi in eius manu est mortis facultas,
quamuis sciat se terrenis relictis consecuta-
rum esse meliora, nisi perpetiendum istud lex
diuina decreuerit, accersire tñ eum mortē nō
debere. etsi antè actæ uitę ornāmēta cohone-
stant, honestiorē tñ esse, secundum moris or-
portet, cū securus de posteritatis suæ uita, ad
immortalitē animā ire permittit: eoq; qu-
pie uixerit, percipit fortunatorū habitaturū
locū, in deorū choreis semideūmq; permittit.
De ciuitatū uerò constitutione, de obserua-
tione regendarum rerum publicarū, ita iubet
Plato. nam principio ciuitatis definit forma
ad hunc modum: ciuitatem esse coniuñctio-
nem hominum plurimorum in quibus sunt
regentes, alij ceteriores coniuñcti inter se
concordia, & inuicem sibi opem atque au-
xilium deferentes, iisdem legibus, rectis tu-
men, officia sua temperantes, unamque ci-
uitatem, iisdem mœnibus illam futuram, &
eadem uelle & nolle incolarum mentem ad-
fueuerunt. Quare suadendum fundatoribus
rerum

rerum publicarum, ut usq; ad id locorū, plebes suas ab eodem eidē rectori noti esse possint, nec sibi met incogniti. sic enim fiet, ut omnes una mente sint, æquumq; sibi factū uelint, magnam sanè ciuitatem non habitantiū multitudinem, eorumq; magnis uiribus uti oportet. Vires enim nō corporis, nec pecunię, collectas dominatione multorum, æstimandas putat, cum uecordia impotētiaq; : sed cū decreto cōmuni uirtutibus omnibus ornati uiri, incolę, & omnes fundati legibus obsequuntur, cæteras uerò quę nō ad hunc modum forent constitutę, non arbitrabatur sanas ciuitates. Eas demū fundatas ratione dicebat esse, quę ordinatę ad instar animarum forent, ut pars optima, quę sapientia prudentiaq; præcellit, imperitet multitudini. & ut illa totius habet curam corporis, ita prudentiæ delectus tueatur uniuersę commoda ciuitatis. Fortitudo etiam, pars uirtutis secunda, ut ui sua ad petentiã castigat, & reprimat : ita in ciuitate uigilet. excubitorū loco quidem militet iuuetus, p̄ utilitate cunctorū : sed inquietos & indomitos, ac p̄pterea pessimos ciues refrenet, cōtineat, ac si necesse sit, frangat potioris cū consilij disciplina. Illam uerò desideriorum tertiam partem plebi & agricolis parem dicit, quam existimat moderatis utilitatibus sustinendam. At enim rem-
pub.

Fortitudo.

publicam negat posse consistere, nisi is qui imperitet habeat sapientię studium, aut is qui imperandum eligatur, quę esse inter omnes sapientissimum constat. Et huiuscemodii moribus cunctos ciues imbuendos esse dicit, quibus in quorum tutelam atque fidem res publica ulla credatur, auri atque argenti habentis cupido nulla sit. Nec specie communi priuatis opes adpetant, nec huiusmodi hospitiis succedant, ut cæteris ianua non reclusa, ceteros uictumque ita sibi curent, ut acceptam mercedem ab his quos protegent, communibus epulis insumant. Matrimoniaque non priuatum maritanda esse, sed fieri communia, et spondentibus eiusmodi nuptias publicę ciuitatis, sapientibus & magistratibus, & foris quadam ei negotio præditis: idque præcipi curantibus, ne disparem sui, uel inter se dissimiles copulentur. His aduertitur utilis necessariaque confusio, ut permixta nutrimenta puerorum, ignotorum adhuc, agnitione parentibus afferat difficultatem: ut dum filios liberos nesciunt, omnes quos uiderint eius ætatis, suos credant, & ueluti communium liberorum omnes omnium sint parentes. Hanc ipsorum connubiorum queritur tempestiua coniunctio: cuius futuram stabilem fidem credit, si cum harmonia musice dierum consonent numeri: & qui de talibus nuptiis erunt

Coniugiorum ratio.

orti, studijs congruentibus imbuentur, & optimis disciplinis communi præceptorum magisterio docebuntur, non uirile tantummodo, uerùm etiam fœminarum: quas uult Plato omnibus partibus, quæ propriè uirorum putantur, coniungendas esse, bellicis etiam: quippe cum utriq; natura una sit, eandem esse uirtutem. Eiusdem ciuitatem nullis extrinsecus latis legibus indigere, regia quippe prudentia & eiusmodi institutis ac moribus, quibus dictum est, fundata, cæteras leges non requirat. Et hanc quidem, ut signum aliquod ueritatis, exempli causa per se compositam uult esse rempublicam. Sed & alia optima quidem, & satis iusta, & ipsa quidem specie, & dicis causa ciuitas fabricata, non ut superior sine euidenti, sed iam cū aliqua substantia in hac non suo nomine, & de statu & de commodo ciuitatis requirens originis eius principia & fundamenta disponit: sed eò tendit, quemadmodum ciuiliis gubernator eiusmodi locum, conuentusq; multitudinum nactus, iuxta naturam præsentium rerum & conuenarum, debeat facere ciuitatem plenam bonarum legum & morum bonorum. In hac equidem easdem puërorum nutritiones, easdem uult esse artium disciplinas. Sed in connubijs & partibus ac domibus desciscit à prioribus, obseruatione

reipublicæ matrimonia priuata & singulari
 faciens pro quoque ipforum. Et si in contra
 hendo matrimonio consulere uoluntatē suā
 debeant, uniuersæ tamen ciuitatis principi
 bus, ut communis; cōmodi causam decerni
 spectandam esse. Quare & dites inferiore
 nuptias non reculent, & locupletium con
 sortium inopes consequantur: & si uires op
 congruunt, ingenia tamen diuersa miscend
 esse, ut iracundo tranquilla iungatur, & se
 to homini incitatio mulier applicetur: ut
 libus obseruationū remedijs, soboles natu
 discrepante confecta, mox prouentu meli
 re coalescat, & ita compositarum domo
 opib⁹ ciuitas augeatur, puerperiaq; ipsa m
 rum dissimili seminio concepta, cū utrius
 instar similitudinis præxerint, neq; illis uig
 rem in rebus gerendis, neque tamē specta
 dis consilium defuturum. Instituendos uero
 esse eos, ubicunq; ciuitatis parentes cen
 rint. Domos uerò & possessiones habe
 priuatas, ut queunt singuli, quæ quidem
 immensum augeri per auariciam, nec pro
 per luxuriam, aut deseri per negligentiam
 nant, legesq; ciuitati huic promulgari iube
 & legum moderatorem, cum aliquid tale
 cipiet, ad contemplandas uirtutes hortat
 Imperitandi autem modum eum esse utili
 censet, qui ex tribus fuerit temperatus. N
 en

*Imperandi
 modus utilis
 triplex.*

enim uel optimatum, uel etiã popularis im-
 perij solos & meros status utiles arbitratur:
 nec impunitas rectorũ culpas relinquit: sed
 magis cõset his debere constare rationẽ, qui
 sint potiores potestate, & alij publicarũ rerũ
 status definiti ab eo. In actiuosa uerò ciuitate
 describit, quẽadmodũ simul omnium hominũ
 multitudo bonitate & iusticia cõducta habe-
 antur. Hi tales cõplectentur p̄ximos, hono-
 res custodient, intemperantiã arcebunt, iniu-
 riã refrenabunt, prudentiẽ ornamentis, ceterisq; honores maximos deferentes. Nec te-
 merẽ multitudo cõuolet ad eiusmodi rerum
 publicarũ status, nisi qui optimis legib. & e-
 gregijs institutis fuerint educati, moderati
 erga ceteros inter se congruentes. Quatuor
 culpabilium ciuiũ genera sunt: unum eorum
 qui sunt honore p̄cipui: alterum paucorũ,
 penes quos rerum est potestas: tertium om-
 nium, ultimum dominationis tyrannicæ. Et
 primum quidem fit, cum prudentiores uiri *ἀριστοκρατία*
 per magistratus seditiosos ciuitate pelluntur,
 deferturq; potestas ad illos, qui sunt manu
 tantummodo strenui: nec ij qui blandiore
 consilio agere res possint, adipiscuntur iam
 iam imperij facultatem, sed qui turbidi, uio-
 lentiq; sunt. Paucorum uerò status obti- *ὀλιγαρχία*
 netur, cum inopes, criminosi, multi, simul
 paucorum diuitem potentia subiacentes,

*Δικηγορία.**Δυναρχία.**τυραννίς.*

dederint se, atque permiserint, omnemque
 regendi potestatem nec mores boni, sed opor-
 tentia fuerit consecuta. Popularis autem ty-
 rannia etiam roboratur, cum inops multitudo ob-
 tulerit aduersus diuitum facultates, lexque ius-
 su populi fuerit promulgata, ut ex æquo li-
 ceat omnibus honores capessere. Ad hæc
 tyrannis illa singulare dominationis caput
 tunc oritur, cum ciuis, qui leges contumaci-
 sua ruperit, simili legum coniuratione ad-
 ptatus imperiũ inuaserit, constituens deus
 eius & cupiditatibus parens, obsequium su-
 um tali fine moderetur.

L. APVLEII M. A-
 DAVRENSIS PHILOSOPHI
 Platonici, de Deo So-
 cratis Liber.

VI me uolulistis dicere ex-
 pore, accipite rudimentũ, pro
 experimẽtum. Quippe pro
 mea opinio est, bono pericu-
 periculum faciam, postquam
 reprobata meditata sum dicturus incognitum
 Nec enim metuo, ne in friuolis displiceam
 qui in grauioribus placui. Sed ne omnibus
 riam

riam noueritis, & in isto, ut ait Lucilius, schedico & incondito experimini, an idē sim repentinus, qui præparatus. Si qui tñ tum uestrum nondum subitaria ista nostra cognoscitis, quæ scilicet audietis, pari labore quo scribimus, uenia propensiore qua legimus. Sic enim fermè assolet apud prudenteis uiros esse in operibus iudicatio refecior, in rebus subitarijs uenia prolixior. Scripta enim pensulatis & examinatis: repentina autem noscitis simul & ignoscitis, nec iniuria. Illa enim quæ scripta legimus, & tacentibus nobis talia erunt, qualia illata sunt. Hæc uerò in præsentiarum, & quasi nobiscum patiendæ sunt, talia erunt, qualia uos illa fauendo feceritis. Quanto enim exinde orationi modificabor, tanto à uobis in maius tolletur. Vos enim aduerto libenter audire. Proinde in manu uestra sitū est, uel à nostra sumere, & iam immittere, ne pendula & flaccida, ne restricta & caperata sint. At ego, quod Aristippus dixit, experiar: Aristippus ille Cyrenaicæ sectæ repertor, quodq; malebat ipse, Socratis discipulus. Eum quidam tyrannus rogauit, Quid illi philosophiæ studium tam impensum, tamq; diutinum profuisset? Aristippus *Aristippi dictum.* respondit: Vt cum omnibus, inquit, hominibus securè & intrepidè fabularer. Verbo subito sumpta sententia est, quia de repentino

oborta est, quam uelut in materia lapides re-
 merario interiectu, poni necesse est, neq; in-
 teriecto intrinsecus pondere, neq; inclinatio-
 profundè situ, neq; cohibentibus ad regulam
 neis. Quippe qui structum orationis huius
 gomet, non è monte modò lapidem directè
 cæsum afferam, probe omnifariam complu-
 natum leniter, ad extremas oras ad unguem
 coæquatum: sed quæ operi accõmodem, uel
 inæqualitate aspera, uel leuitate lubrica, uel
 angulis eminula, uel rotundo uolubilia, sine
 regulæ correctione, & mensuræ parilitate, sine
 perpendiculi solertia. Nulla enim res potest
 esse eadem, festinata simul & examinata: nec
 esse quicquam omnium, quod habeat & lau-
 dem diligentia suæ simul, & gratiam celerita-
 tis. Præbui me quorundã uoluntati, qui op-
 pidò uoluerunt, quæ à me desiderabantur, et
 dicerè ex tẽpore. Et est Hercule formido, ne
 id mihi euenerit, quod coruo suo euenisse
 Æsopus fabulatur. Id erit, ne dum laudè huius
 nouã captare apparo, illã quam antè peperci
 cogar amittere. Sed de Apologo quæritis: ut
 pigebit aliquid fabulari. Coruus & uulpes
 unam offulam simul uiderant, eamque
 optam festinabant pari studio, impari celerita-
 tate: uulpes cursu, coruus uolatu. Igitur alo-
 bestiam præuenit, & secundo flatu, passim
 alis, utrunque prælabitur. & iam anticipa-
 atque

Corui &
 uulpis apo-
 logus.

atque ita præda simul & uictoria lætus, in
 sublime euectus, in quadam proxima quere-
 cu, in summo eius cacumine tutus sedit. Eo-
 que tum uulpes, quò alipedem nequibat cõ-
 sequi, dolum iecit. namque eandem arbo-
 rem successit: & subsistens, cum supernè
 uictorem præda ouantem uideret, laudare
 astu adorta est: Ne ego inscita, quæ cum alite
 Apollinis frustra certauerim: quippe * cum
 pridem tam concinnū est, neq; oppidò par-
 uum, neq; nimis grande sit, sed quantū satis
 ad usum, decoremq; , pluma mollis, caput ar-
 gutum, rostrū ualidum. Iam ipse oculis per-
 spicax, unguibus tenax: nam de colore quid
 dicā? enimuerò cū duo colores præstabiles
 forent, piceus & niueus, quibus inter se nox
 cum die differunt, utrunque colorem Apollo
 suis alitibus cõdonauit, candidum olori, ni-
 grum coruo. Quod utinam sicuti cygno can-
 tum indulsit, ita huic quoq; uocē tribuisset:
 ne tam pulchra ales, quæ ex omni à uitio lon-
 gè præcellit, uiduata delicie facundi dei, mu-
 ta uiueret, & elinguis. Id uerò ut coruus au-
 dit, hoc solum sibi præ cæteris deesse, dum
 uult clarissimè clangere, ut ne ad hoc saltem
 olori concederet, oblitus offusæ, quā mordi-
 cus retinebat, toto rictu hiauit, atq; ita quod
 uolatu pepererat, cantu amisit. Enimuerò
 uulpes, qd̄ cursu amiserat, astu recuperauit.

Olor cy-
 coruus,
 aues A-
 pollinis.

Eandem istam fabulam in pauca cogamus quantum potest fieri cohibiliter. Coruus se uocalem præberet, quod solum deesse tantæ eius formæ uulpes simulauerat, crocitantem adortus, prædam quam ore gestabat, in seductricem cõpetiuit. Iam dudum scio, quod hæc significari flagitetis uobis Latinè, ut neutriusque pars uestrùm, nec qui Græcè nec qui Latine petebatis, dictionis huius expertes abiretis. Quapropter si ita uideretur, satis oratio nostra atticissauerit. Tempus est, in Latium de migrare de Græcia. Nam & quæstionis huius ferme media tenemus: & quantum mea opinio est, pars ista posterior per illa Græcæ quæ anteuertit, nec argumentis sit efficacior nec sententijs rarior, nec exemplis pauperior, nec oratione defectior. Plato omnem naturam rerum, quæ ad animalia iure pertinet, trifariam diuisit: cæsuitque summos deos summum, medium, & infimum. Fac intelligas non modò loci disclusionem, uerùm etiam naturæ dignitate, quæ & ipsa neque uno, neque gemino modo, sed pluribus cernitur. Ceterum manifestius fuit à loci dispositione. Nam perinde ut maiestas postulabat, dijs immortalibus cœlum dicauit: quos quidè deos cœlites partim uisu usurpamus, alios intellectu uestigamus. Ac uisu quidem cernimus

Triples rerum diuisio, iuxta Platonem.

— Vos ô clarissima mundi

Lunin

Lumina, labentem cælo quæ ducitis annum.

Nec modò ista præcipua, solem diei opificem, lunamq; solis æmulam, noctis decus, seu corniculata, seu diuidua, seu pertumida, seu plena sit, uaria ignium face, quanto longius ea cessat à sole, tãto longius collustrata, pari incremento itineris & luminis, mensẽm suis actibus ac paribus dispendijs extimans: seu illa proprio seu perpeti cãdore (ut Chaldæi arbitrantur) parte luminis compos, parte altera cassã, fulgoris pro circumuersione oris, discoloris, multiuaga, pollens, speciem sui uariat: seu tota proprij candoris expers, alienæ lucis indiga, denso corpore, seu leui, ceu quodam speculo radijs solis obsistit, & aduersi usurpat (ut uerbis utar Lucretij)

— *Notam ia Etat de corpore lucem.*

Vtraque ex animarum uera sententia est. Nec hæc postea uideo cur neque de sole, neque de luna quisquam Græcus aut Barbarus facillè cõiectauerit deos esse, nec modò istos (ut dixi) uerũ etiam stellas, quæ uulgò ab imperitis nuncupantur, quæ tamen in deflexo & certo & statò cursu meatus longè ordinatissimos diuinis uicibus æternos efficiunt. Varia quippe curriculi uicissitudine assimulant pro situ & flexu, & obstituto circularũ, quos probè callet qui signorum ortus & obitus comperit in eorum uisibilibus deorum

numero. Cætera quoque sidera, qui est
 Platone sentis, locato: Arcturum, Geminum
 Leonem, aliosq; itidem radianteis deos, quibus
 cæli chorum computum & coronatum
 fuda tempestate uisimus pictis noctibus, se
 uera gratia, toruo decore, suspicientes in he
 perfectissimo mundi, ut ait Ennius, clypeo
 miris fulgoribus uariata cælamina. Est alio
 genus deorum, quod natura uisibus nostri
 denegauit: nec non tamen intellectu eos con
 rabundi contemplamur, acie mentis acriter
 contemplantes. quorum in numero sunt
 duodecim numero, situ nominum in duo
 uersus ab Ennio coarctati:

*Iuno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
 Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.*

Cæteri q; id genus, quorum nomina quidem
 sunt nostris auribus iam diu cognita. Possu
 mus uerò animis coniectare, per uarias uita
 litates in uita agenda animaduersas in
 rebus, quibus eorum singuli curant. Cæter
 rum prophanæ philosophiæ turba imper
 torum, uana sanctitudinis, priua ueræ reli
 gionis, inops religionis, impos ueritatis, ser
 pulosissimo cultu, insolētissimo spiritu, deo
 negligit, pars in superstitionem, pars in con
 temptum tumida. Hos namq; cunctos deos
 in sublimi ætheris uertice locatos, ab humi
 na contagione procul discretos plurimi, se
 no

*Religio in
 deos.*

non ritè uenerantur: omnes, sed in sciè, metuunt: pauci, sed impiè, diffitètur. Quos deos Plato existimat ueros, incorporaleis, anima-
 leis, sine ullo neque fine neque exordio, sed prorsus ac retro èiternos, corporis cõtagio-
 ne sua quidè natura remotos, ingenio ad sum-
 mam beatitudinè porrecto, nullius extrarij
 boni participatione, sed ex bono & ad oïa cõt-
 petentia prono nutu, facili, simplici, libero et
 absosuto: quorũ parentè, qui omniũ rerũ do-
 minator atque autor est, solum ab omnibus
 nexibus patiendi aliquid, gerendi ue, nulla
 uice ad alicuius rei mutua obstructum. Cur
 ego nunc dicere exordiar, cum Plato cœlesti
 facundia præditus, æquiparabilia dijs im-
 mortalibus differens, frequentissimè prædi-
 cet, hunc solũ maiestatis incredibili quadam
 nimietate, & ineffabili, nõ posse penuria ser-
 monis humani, quauis oratione uel modicè
 cõtprehèdi uix sapientib. uiris, cũ se uigore a-
 nimi quantũ licuit, à corpore semouerint, in-
 telledtũ huius Dei: id quoq; interdum uelut
 in arctissimis tenebris, rapacissimo corusca-
 mine lumen candidum intermicare. Missum
 igitur hunc locũ faciam, in quo nõ mihi tan-
 tum, sed ne Platoni quidem meo ualuerunt
 ulla uerba, pro amplitudine rei suppetere.
 Quid igitur faciam in rebus mediocritatem
 meã, & quidè longè superantibus? receptui
 canam,

canam, tandemq; orationem de cælo in ter-
 deuocabo, in qua præcipuum animal homi-
 nes fumus: quanquam plerique se incuria
 disciplinæ ita omnibus erroribus deprauari
 ac piacularibus sceleribus præbuerunt,
 propè exesa mansuetudine generis sui im-
 manè efferarunt, ut possit uideri nullum
 mal in terris homine postremius. Sed non
 de errorum disputatione, sed de naturæ
 distributione differamus. Igitur homines ra-
 tione plaudentes, oratione pollentes, immu-
 talibus animis, moribundis membris, leu-
 bus & anxijs mentibus, brutis & obnox-
 corporibus, dissimillimis moribus, simili-
 erroribus, peruicaci audacia, pertinaci
 casto labore, fortuna caduca, singulatim
 tales cunctis, tamen uniuerso genere perpe-
 tui uicissim sufficiens prole mutabiles, ut
 lucri tēpore, tarda sapientia, cita morte, que
 rula uita terras incolunt. Habetis interim
 na animalia, deos ab hominibus plurimè
 differentes, loci sublimitate, uitæ perpetu-
 tate, naturæ perfectione, nullo inter se pro-
 pinquo cōmunicatu, cum & habitacula sum-
 ma ab infimis tanta intercapedine fastigij
 spescent, & uiuacitas illic æterna & indefe-
 sit: hic caduca & subsiciua ingenia illa ad bo-
 titudinem sublimata sint, hæc ad miserias in-
 fimata. Quid igitur? nulló ne connexu ha-

natura seiunxit, sed in diuinam & humanam partem seiugatam esse & interruptam, & uoluti debilem passa est? Nam, ut idem Plato ait, nullus Deus miscetur hominibus: sed hoc præcipuum eorum sublimitatis specimè est, quòd nulla contractione nostra contaminatur. Pars eorum tamen obtutu hebeti uisuntur, ut sidera: de quorum adhuc & magnitudine, & coloribus, homines ambigunt. Cælo autem soli intellecta, neque prompto noscuntur. Quod quidem mirari super his immortalibus nequaquam congruit, cum alioquin & inter homines qui fortunæ munere opulentia elatus, & usque ad regni mutabile suggestum & pendulū tribunal euectus est, raro aditus, & longè remotis arbitris in quibusdam dignitatis suæ penetralibus degens. Parit enim conuersatio contemptum, raritas conciliat ipsa rebus admirationem. Quid igitur, (orator obiecerit aliquis.) primò istā cœlestem quidem, sed penè inhumanam tuā sententiam, missam faciam, si omnino homines à dijs immortalibus procul repelluntur, atque ita in hæc terræ tartara relegantur, ut omnis sit illis aduersus cœlestes deos communio denegata, ne quisquam eos è cœlitū numero uelut pastor, uel equisio, uel bubsequa, seu balantum, uel hinnientium, uel mugientium greges interuisat, qui ferocibus mode-

Deum nunquam se communicare homini.

110 L. Apuleij de Deo

moderetur, morbidis medeatur, egenis op-
 tuletur. Nullus, inquit, deus humanis reb.
 interuenit. Cui igitur preces allegabo? et
 uota nuncupabo? cui uictimam cedam? qui
 miseris auxiliatorem, quem fautorem boni
 quem aduersatorē malis cū uita ciebo? Qu-
 deniq; quod frequentissimū est, iureiurā-
 uti potero inter Troianos stirpe cognatos,
 fortasse inter gēteis prēlio cognitas? At enim
 inter nuculos recens cognitos, si nemo hu-
 capiti crediderit, quis pro te Deus fidem de-
 cet? An ut ferocissimo Mezentio, dextra
 telum quod missile libro? Apagesis tam cru-
 entos deos: dexteram cædibus fessam, et
 lumque sanguine rubiginosum: utrumque
 doneum non est, per quod adiures, ut uerba
 ista iurent, cum sit summi deorum hic homo
 proprius. Nam & Iusiurandum dicitur, ut
 Ennius. Quid igitur iurabo? per Iouem lap-
 dem, Romano uetustissimo ritu? Atqui
 Platonis uera sententia est, nunquā se Deo
 cum homine communicare, facilius meo
 dierit lapis quā Iupiter. Non. Respondeo
 enim Plato pro sua sententia, mea uoce. Ne-
 usque adeo seiunctos & alienatos à nobis
 deos prædico, ut ne uota quidem uestra
 bitrer peruenire. Neque enim illos sacris re-
 ram humanarum, sed à contrectatione fol-
 temoui. Cæterum sunt quædam diuinæ me-
 da

*Iurifiurandi
 religio.*

diæ potestates, inter summum æthera & infimas terras, in isto intersitæ aeris spacio, per quas & desideria nostra, & merita ad deos cõmeant. hos Græco nomine *δαίμονας* nun- *Dæmones*
cupant, inter mortaleis cœlicolasque ue- *intercessores,*
ctores, hinc precum, inde donorum: qui ul-
tro citroq; portât, hinc petitiones, inde sup-
petias, ceu quidam utrinque interpretes &
salutigeri. per hos eosdem, ut Plato in Sym-
posio autumat, cuneta denunciata, & mago-
rum uaria miracula, omnesq; præfagiorum
species reguntur. Eorum quippe de numero
præditi curant singuli eorum prouidè, ut est
cuique tributa prouincia, uel somnijs confir-
mandis, uel extis physiculandis, uel præpe-
tibus gubernandis, uel oscinibus erudien-
dis, uel uatibus inspirâdis, uel fulminibus ia-
culandis, uel nubibus choruscâdis, ceterisq;
ad eò per quæ futura dinoscimus, quæ cuneta
cœlestium uoluntate, & numine, & auctori-
tate, sed dæmonum obsequio & opera atq; cu-
ra, ut Annibali somnia orbitatè oculi cõmo-
neant, Flaminio auspicia periculum cladis
prædicent, Accio Nauio miraculū cotis adij-
ciant: atque ut nonnulla regni futuri signa
præcurrant, ut Tarquinius Priscus aquila
obumbretur ab apice, Seruius Tullius flâma
colluminetur à capite. Postremò cuneta ari-
olum præfagia, fulgurum bidentalìa, carmina
Sibyllæ.

Sibyllarum, quæ omnia (ut dixi) mediæ
 quæpiam potestates inter homines ac deos
 obediunt. Neque enim pro maiestate deum
 cœlestium fuerit, ut eorum quisquam uel As-
 nibali somnium pingat, uel Flaminio hostium
 corrodat, uel Accio Nauio cotificet, uel Si-
 byllæ fatiloquia uersificet, uel Tarquinio ue-
 lit apicem reddere: Seruio uerò inflammare
 uerticem, nec exurere, nō est operæ Dijs fa-
 peris ad hæc descendere. Mediorum ista for-
 titio est, qui in aeris plagis terræ contermini-
 nis, nec minus confinibus cœlo, perinde uer-
 santur, ut in quacunq; parte naturæ propria
 sint animalia, & in æthere uolantia, & in ter-
 ra gradientia. Nam cum quatuor sint elemē-
 ta notissima, ueluti quadrifariam natura ma-
 gnis partibus determina, sintq; propria ani-
 malia terrarum & flammarum (siquidem &
 Aristoteles autor est, in fornacibus flaman-
 tibus quædā propria animalia pinnulis apte
 uolitare, totumq; æuum suum in igni diuer-
 sari, cum eo exoriri, cumq; eo extingui) pro-
 terea cum tot uaga sidera, ut prius dictū est
 sursum in æthere, hoc est in ipso liquidissu-
 mo ignis ardore compareant, cur hoc solum
 ex quatuor, elementum aeris, quod tanto
 spacio intersitum est, cassum ab omnibus
 desertumq; à cultoribus suis, natura patere
 tur? quin in eo quoq; aere animalia gigne-
 rentur.

sentur, ut in igni flammida, in unda fluxa, in terra glebulenta? Nam quòd quidam aues aeri attribuat, falsum sentire meritissimò dixeris: quippe quum avis nulla earum ultra Olympi uerticem sublimatur, qui cū excellētissimus omnium perhibeatur, tamen altitudinē perpendiculo si metiare, ut geometræ autumant, stadia altitudo fastigij non æquiparat, cum sit aeris augmentum imensum usque ad citima lunæ + felicem, quæ porrò ætheris sursum uersus exordium est. Quid igitur tanta uis aeris, quæ ab humilibus lunæ anfractibus, usque ad summum Olympi uerticem interiacet? Quid tum? uacabit ne animalibus suis, atque erit ista nature pars mortua ac debilis? Imò enim si sedulo aduertas, ipsæ quoque aues semper terre animal, non aerium, rectius perhibeantur. semper enim illis uictus omnis in terra, ibidem pabulum, ibidem cubile, tantumq; æra proximum terræ uolando transuerberant. Cæterum cum illis fessa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Quod si manifestum flagitat ratio, debere propria etiam animalia in aere intelligi: superest ut quæ tandē & cuiusmodi ea sint, disseramus. Igitur terrena nequāquam, deurgunt enim pondere: sed nec flamma, ne sursum uersus calore rapiantur. Temperanda ergo nobis

Nullas aues uolatu superare Olympum.

+ felicem.

Aues cur potius terre, stes quam æthereæ.

h h h

pro

pro loci medietate media natura, ut ex regionis ingenio sit, & in cultoribus eius ingenium. Cedò igitur mente formemus, & cognamus omnino id genus corpus, tertiam quædam animalia, quæ neq; sint tam bruta quam terrea, neq; tam leuia quam ætherea, sed quodammodo utrinq; seiugata. Velut enim utriusque commixta sint, siue amolita, seu modificata utriusq; rei participatione: sed facilius ex utroq; quam ex neutro intelligentur. Ha-

*Dæmonum
corpora
qualia.*

beant igitur hæc dæmonum corpora modicum ponderis, ne ad superna incedant: aliquid leuitatis, ne ad inferna præcipitentur. Quod, ne uobis uidear poetico ritu incredibilia confingere, dabo primùm exemplum huius libratae medietatis. Neq; enim procul ab hac corporis subtilitate nubes concretas uideamus, quæ si usque adeò leues forent, ut et quæ omnino carèt pondere, nunquam infusa iuga, ut sæpenumero animaduertimus, grauius caput editi montis, ceu quibusdam curuatoribus coronarent. Porrò si suapte natura tam spissæ ac graues forent, ut nulla illas uentustioris leuitatis admixtio subleuaret: profectò nõ secus quam plumbi globus, uel lapideus suapte uel caducæ terris illiderentur. Nunc enim nimicro pèdulæ & mobiles, huc & illuc uentorum nauium in aeris pelago uentis gubernantur paululum immutantes proximitate & longinquitate

Socratis Liber.

119

ginitate. Quippe si aliquo humore fœcundæ sunt, ueluti ad fletum edendum deorsum degrassantur. Atq; omnino humectiores humiliter meât, aquilonis agmine, tractu segniores. Sudis uerò sublimior cursus, & cum lanarû uelleribus similes agûtur, cauo agmine, uolatu perniciose. Nonne audis, quid super tonitruum Lucretius facundissimè disserat?

*Principio tonitru quatiuntur cœrula cœli,
Propterea quia concurrant sublimè uolantes
Ætheriæ nubes, contra pugnantis uentis.*

*Nec fit enim sonitus cœli de parte serena,
Verum ubique magis denso sunt agmine nubes,
Tam magis hinc magno fremitus fit murmure sepe.*

Quod si nubes sublimè uolitant, omnisque & exortus & terminus & retro defluxus earum in terras est, quid tandem futura censes dæmonum corpora, quæ sunt concreta multo minus, & tanto subtiliora? Non enim sunt ex hac fœculenta nubecula, tumida caligine conglobata, sicuti nubium tenuis est, sed ex illo purissimo aeris liquido & sereno elemento coalita: eaq; nemini hominum temerè uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant, quod nulla in illis terrena soliditas locum luminis occupauerit, qui nostris oculis possit obsistere, qua soliditate nostra offensa acies immoretur, sed filia corporum possident rara & splendida, & tenuia usque

Lucretius
de tonitruis.

adeò, ut radios omnis nostri tuoris & raritate transmittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur. Hinc illa Homericæ *Iliados* Minerua, quæ medijs cœtibus Graiùm cobibendo Achilli interuenit: uersum Græcè si paulisper operiamini, Latinè enunciabo, atque adeò hic sit impræsentiarum: Minerua igitur, ut dixi, Achilli moderando iussu Iunonis aduenit,

Soli perspicua, ast aliorum nemo tuetur.

Hinc & illa Virgiliana matrona, quæ medijs milib. auxiliabūda fratri cōuersatur

— *Miscetq; uiris, nec cernitur ulli.*

Protinusq; Plautinus miles super clypeo suo gloriatur, præstringens oculorum aciem hostibus. Ac ne cunctos longius persequar, hoc fermè dæmonum numero poetæ solent haud procul à ueritate, censores causæ & matores quorundam hominum deos fingere, & tueri illos: interdum aduersari & affligere. Igitur & misereri, & indignari, & angere & lætari, omnemq; humani animi faciem partem, ac simili motu cordis & salo mentis, ad cogitationum æstus fluctuare. Quæ cœlestes turbelæ, tempestatesq; procul à deorum

Dij immutabiles. cœlestium tranquillitate exulant. Cunctis nim cœlites, semper eodem statu mentis, & terna æquabilitate potiuntur. quæ nunquam illis nec ad dolorem, nec ad uoluptatem

nibus suis pellitur; nec enim mens illa à sua
 perpetua secta ad quempiam subitum habi-
 tum dimouetur, nec alterius ui. Nam nihil
 est Deo potentius, nihil Deo perfectius; nec
 suapte sponte. Porro autem quid potest ui-
 deri imperfectius fuisse, quàm is qui à priore
 statu ad alium rectiorem statum migrarit?
 cum præsertim nemo sponte capessat noua,
 nisi quem pœnituit priorum. Non enim po-
 test subsequi illa mutatio, sine præcedentium
 infirmatione. Quapropter debet Deus nullâ *Deus ab omni*
 perpeti uel operis, uel amoris, temporalem *ni passione*
 perfunctionem: & iccirco nec indignatione, *immunis.*
 nec ira contingi, nullo angore contrahi, nul-
 la alacritate gestire: sed ab omnibus passio-
 nibus animi liber, nec dolere unquam, nec a-
 liquando letari, nec aliquid repentinum uel
 le uel nolle. Sed & hæc cuncta, ut hoc genus
 cætera, dæmonum mediocritati congruunt. *Dæmonum*
 Sunt enim inter homines ac deos, ut loco re- *mediocri-*
 gionis, ita ingenio mentis intersiti, habentes *tas.*
 communem cum superis immortalitatem,
 cum inferis passionem. Nam perinde ut nos,
 pati possunt omnia animorum placamenta
 uel incitamenta, ut in ira incitentur, & in mi-
 sericordia flectantur, & donis inuitentur, &
 precibus leniantur, & contumelijs exaspe-
 rentur, & honoribus mulceantur, alijsq; om-
 nibus ad similem nobis modum uariantur.

Quippe, ut finem comprehendam, dæmones sunt genere animalia, ingenio rationalia, animo passiva, corpore aëria, tempore æterna. Ex his quinque quæ commemoravi, tria à principio eadem nobiscum, quartum proprium, postremum commune cum diis immortalibus habent: sed differunt ab his passione. Quæ propterea passiva non absurde, ut arbitror, nominavi, quia sunt iisdem quibus nos perturbationibus obnoxij. Unde & religionum diversis observationibus, & sacrorum varijs supplicijs fides impertienta est. Etsi nonnulli sunt ex hoc diuorum numero, qui nocturnis uel diurnis, promptis & occultis, lætioribus uel tristioribus hostijs uel ceremonijs uel ritibus gaudent: uti Ægyptia Minerua fermè plangoribus, Græci plerunq; choreis, barbata aut strepitu cymbalistarum & tympanistarum & choraularum. Itidem pro regionibus in sacris differunt longè, uarietate pomparum agmina, ministrorum silentia, sacerdotum officia, sacrificantium obsequia: item deorum effigies, & reliquæ eximia templorum & regiones, hostiarum cruores & colores. Quæ omnia pro cuiusque more solennia & rata sunt, ut plerunq; somniji & uaticinationibus & oraculis comperrimus sepe numero indignata numina, siquid in sacris locordia uel superbia negligat: cui generi

*Dæmones
iisdem quibus nos
perturbationibus
obnoxij.*

religiones.

generis mihi exempla affatim suppetunt, sed adeò frequentata & celebrata sunt, ut nemo ea commemorare adortus sit, quin multa omiserit quàm recensuerit. Idcirco refidebo in præsentiarum in his rebus orationem occupare. Quòd si non apud omnes certam fidem, at certè penes cunctos noticiam promiscuam possidet, hæc potius præstiterit Latinè dissertare, varias species diuinorum numinum à philosophis perhiberi, quo liquidius & plenius de præfagio Socratis, dequè eius numine cognoscatis. Nam quodà significatu & animus humanus, etiã nunc in corpore situs, dæmon nuncupatur.

Dij ne hunc ardorem mentibus addunt

Euriale: an sua cuique deus sit dira Cupido?

Igitur & bona cupido animi, deus bonus est.

Vnde nonnulli arbitrantur, ut iam prius dictum est, *id est* dici beatos, quorù demon

bonus: id est, animus uirtute perfectus est, quem nostra lingua, ut ego interpretor, haud

sciam an bono, certè quidem meo periculo, poteris, Genium uocare: quoniam is deus,

qui est animus sui cuiusq;, quanquam sit immortalis, tamen quodammodo cum homine

gignitur, ut eæ preces, quibus genium precamur ad coniunctionem nostram. Nec desunt qui uideãtur mihi obtestari, corpus atq;

animum duob. nominibus cõprehendentes.

quorum communio & copulatio sumus. In secundo signatu species dæmonum sit, animus humanus exutus & liber stipendijs uitæ corpore suo abiuratis. hūc uetere Latina lingua reperio Lemurem dictitatum. Ex his ergo lemurebus, qui posteriorum suorum curam sortitus, pacato & quieto numine domum possidet, lar dicitur familiaris. Qui uerò propter aduersa uitæ merita, nullis bonis ledibus in terra uagatione, ceu quodam exilio punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, cæterum noxium malis, hunc plerique Larua. Laruam perhibent. Cum uerò incertum est quæ cuique eorum sortitio euenerit, utrū lar sit an larua, nomine manium deum nuncupant, & honoris gratia dei uocabulum additum est. Quippe cum eos deos appellent, quæ ex eorum numero iuste ac prudenter uitæ curriculo gubernato, pro numine postea ab hominibus præditi, fanis & cerimonijs uulgo admittuntur, ut in Bœotia Amphiaræus, in Africa Mopsus, in Ægypto Osiris, alius ubique gentium, Aesculapius ubique. Verum hæc omnis distributio eorum dæmonum fuit, quæ quondam in corporis numero fuere. Sunt autem non posteriores, præstantiore longe dignitate. Genus aliud augustius aio dæmonum, qui semper à corporis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precationibus.

bus, Quorum è numero Somnus atq; Amor, diuersam inter se uim possident: Amor uigilandi, Somnus soporandi. Ex hac ergo subtiliore dæmonum copia, Plato autumat singulis hominibus in uita agenda testes & custodes singulos additos, qui nemini conspiciui, semper adsint, omnium non modò actuum testes, uerùm etiam cogitatorũ. Ac ubi uita edita remeandum est, eundem illum qui nobis præditus fuit, raptare ilico & trahere ueluti custodiam suam ad iudicium, atque illic in causa dicenda assistere: si qua conueniatur, redarguere: si qua uera dicat, assue rare: prorsus illius testimonio ferri sententiam. Proinde uos omnes qui hanc Platonis diuinam sententiam me interprete auscultatis, ita animos uestros ad quæcunque uel agenda uel meditanda formate, ut sciatis, nihil omnino præ istis custodibus, nec intra animum, nec foris esse secreti; quando omnia curiosè ille participet, omnia uisat, omnia intelligat, & in illis penitissimis mentibus uice conscientie diuersetur. Hic quem dico prorsus custos, singularis præfectus, domesticus speculator, indiuiduus arbiter, inseparabilis testis, malorum improbator, bonorum probator, si ritè animaduertatur, sedulo cognoscatur, religiosè colatur, ita ut à Socrate iusticia & innocentia cultus est, in rebus incertis

prospectator, dubijs præmonitor, periculoso
 uiator, egenis opitulator: qui tibi queat tu
 somnijs, tum signis, tum etiam fortasse co
 ram, cum usus postulat, mala auertere, bon
 prosperare, humilia sublimare, nutantia fu
 cire, obscura clarare, sidera aduersa corrigi
 re. Igitur nimirum si Socrates, uir appr
 perfectus, & Apollinis quoque testimon
 sapiens, hūc deum suum cognouit & colu
 ac propterea eius custos propè dicā par con
 tubernio, & præmonenda præmonuit: sic
 bi tamen interfectis sapientiæ officijs, no
 consilio, sed præfagio indigebat, ut ubi dub
 tatione claudicaret, ibi diuinatione confite
 ret. Multa sunt enim, de quibus etiam sapie
 tes uiri ad ariolos & oracula cursitent. At
 non apud Homerum, ut in quadam ingen
 specula clarius cernis, hæc duo distribuit
 seorsus diuinationis, seorsus sapientiæ offi
 cia? Nam cū duo columina totius exerciti
 dissident, Agamemnon regno pollens, & A
 chilles bello potens, desideraturq; uir factu
 dia laudatus, & peritia uitæ moratus, qui A
 tridæ superbiam, Pelidæ ferociam cōpescat,
 exemplis moneat, oratione permulceat: qui
 igitur tali in tempore est ad dicendum expo
 tatus? Nempe Pilius orator, eloquio com
 experimentis cautus, senectā uenerabilē
 cui omnes sciebant corpus annis abire, an
 mu

Nestor.

Socratis Liber.

123

mum prudentia uigere, uerba dulcedine af-
 fluere. Itidem, cum rebus creperis & affli-
 ctis spectatores deligendi sunt, qui nocte in-
 tempesta castra hostium penetrent: nonne
 Vlysses cum Diomede deliguntur? ueluti
 consilium & auxilium, mens & manus, ani-
 mus & gladius. Enimuero in Aulide desi-
 dentibus obsessis, ac retro uentis abnuen-
 tibus, difficultas belli, & facultas itineris, &
 tranquillitas maris, & clementia uentorum,
 per fibrarum notas, & alitum uias, & serpen-
 tum escas exploratæ sunt. tacent nempe
 illa duo illa sapientiæ Græciæ summa ca-
 cumina, Ithacensis & Pilius. Calchas autem
 longè præstabilis ariolus, simul alites & alta-
 ria & arborem contemplatus est, actutum
 sua diuinatione & tempestates flexit, & clas-
 sem deduxit, & decennium prædixit. Non
 fecus etiam in Troiano exercitu, cum diui-
 natione res indigent, tacet ille sapiens Sena-
 tus, nec audet aliquid pronunciare uel He-
 ctor, uel Iambo, uel Bicias, sed omnes silentio
 auscultant aut ingrata auguria Helenæ, aut
 non credita uaticinia Cassandræ. Ad eun-
 dem modum Socrates quoq;, sicubi locorū
 alienæ sapientiæ cōsultatio ingruerat, ubi sui
 dæmonis præfatio regebatur: uerū eius
 monitis sedulò obediebat, eoq; erat de suo
 longè acceptior, qui † ante incepta Socrati * † autem.
 dæmon

dæmon ille fermè prohibitum ibat, nunc
 quod ad monendum ratio prædicta est.
Socrates. nimuerò Socrates, utpote uir apprimè pe-
 fectus, ex sese ad omnia congruentia sibi o-
 ficia promptus, nullo adhortatore unquam
 indigebat. At uerò prohibitor nonnunquam
 si quib. fortè conatibus eius periculum la-
 erat, ut monitus præcaueret, ac omitteret
 cœpta in præsentiarum, quæ tutius uel per
 ftea capesseret, uel alia uia adoriretur. In hu-
 iusmodi rebus duntaxat uocem quam
 diuinitus exortam dicebat audire. Ita enim
 est apud Platonem, ne quisquam arbitretur
 omnia cum uulgò loquentiū captasse. Qui
 pe etiam semotis arbitris, unà cum Phædrus
 extra pomerium, sub quodam arboris opac-
 umbraculo, signum illud ad nuncium sensu
 ne prius transcenderet illius amnis moe-
 fluentum, quàm increpitum inclinatum amor
 retinendum placasset: cum præterea si om-
 nia obseruaret, aliquando eorum nonnulla
 etiam opinamenta haberet, ut uidemus per
 rosque, qui non suo pte corde, sed alterius
 uerbo reguntur, qui ex angiportu reptantes
 consilia ex alienis uocibus colligunt, & (si
 ita dixerim) non animo, sed auribus cogi-
 tant. Verùm enimuerò ut ista sunt, certè quæ
 omnium ariolorum uoces audiunt, sæpenum-
 mero auribus suis usurpant uocem de qua
 nihil

nihil contentur, quam sciunt ex ore huma-
 no profectam. At enim Socrates nō uocem
 sibi, sed uocem dixit quampiam diuinitus ob-
 latam: quo additamento profectō intelligas,
 non usitatam uocem, nec humanam signifi-
 cari. Quæ si foret frustra quæpiam, cur non
 potius aut [†] uxor, aut certē cuiuspiam uox di-
 ceretur? ut ait illa Terentiana meretrix: Au-
 dire uocem uisa sum modō militis. Quid ue-
 rō uocem quampiam dicat audiuisse? aut
 nescit unde exorta sit, aut in ipsa aliquid ad-
 dubitat. Aut eam quiddam insolitum demō-
 strat habuisse: ita & Socrates eam quidem si-
 bi, ac diuinitus editam, tempestiuē accede-
 bat. Quod equidem arbitror non modō au-
 ribus, uerū etiā oculis signū dæmonis sui
 usurpasse. Nam frequentius non uocem, sed
 signum diuinum sibi oblatum præ se ferebat.
 Id signum poterat ipsius species habuisse,
 quam solus Socrates cerneret, ita ut Home-
 ricus Achilles Mineruam. Credo plerosq;
 uestrūm hoc quod modō dixi, contatius cre-
 dere, & impendiō mirari formam dæmonis
 Socrati usitatam. At enim Pythagoricos mi-
 rari oppidō solitos, si quis se denegaret un-
 quam uidisse dæmonem, ut reor, idoneus
 autor est Aristoteles. Quod si cuius potest e-
 uenire facultas contemplandi diuinam effi-
 giem, cur non apprimē potuerit Socrati, quē
 cuius

† uox.

Dæmon So-
cratis.

*Dijis similis
Socrates.*

*Ratio uiuendi,
non alie
artes, omni-
bus cōmune
nis.*

cuius amplissimo numini sapiētiae dignitate
coęquaratur: Nihil est enim deo similius & gra-
tius, quàm uir animo perfectè bonus, qui
hominibus cæteris antecellit, quàm ipse à di-
immortalibus distat. Quin potius nos quo-
Socratis exemplo & cōmemoratione erigimur?
Ac nos secundum ipsum, studio philosophi-
sophiæ pari, similitum nimirum canentes pro-
mittimus, de quo quidem nescio qua ratione
disfrapimur. & nihil æquè miror, quàm cum
omnes & cupiant optimè, & sciant quantum
uiuax animus colendus sit, tamen animum
suum non colant. At si quis uelit acriter ca-
nere, oculi curandi sunt, quibus cernitur. In-
dem si pugillare, uultus uel brachia uelantur
sunt, quibus pugillatur. Similiter in omni-
bus cæteris membris, sua cuique cura pro-
studio est. Quod cum omnes facile respiciant,
nequeo satis mecum reputare, & perinde
ut res est admirari, cur non etiam animum
suum ratione excolat. Quando quidem ratio
uiuendi omnibus æquè necessaria est, non
pingendi, nec ratio psallendi: quas quilibet
bonus uir sine ulla animi uituperatione, sine
turpitudine, sine labe contempserit. Nescio
ut Hismenias tibijs canere, ut Apelles pin-
gere, ut Lysippus fingere: sed non pudeat
me non esse significum, & idem ut cæteris
artibus (ne omnes prosequar) licet tibi ne-
sciri

scire, nec pudeat. Enimuero dic sodes, nescio bene uiuere ut Socrates, ut Plato, ut Pythagoras uixerunt, nec pudet me nescire bene uiuere: nunquam hoc dicere audebis. Sed cum primis mirandum est, quòd ea quæ minimè uideri uolunt nescire, discere tamen negligunt, & eiusdem artis disciplinam simul & ignorantiam decursitant. Igitur quotidiana eorum ora dicere inuenias, rationibus multa prodigè profusa, & in semet nihil, in sui dico dæmonis cultû, qui cultus nihil aliud quàm philosophiæ sacramentum est. Planè quidem uillas opiparè extruunt, & domos ditissimè exornant, & familias numerosissimè comparant: sed in istis omnibus, in tanta affluentia rerum, nihil est indignum, præterquam ipse dominus ædium. nec inuaria: cumolata enim habent, quæ sedulò percolumunt: ipsi autè horridi, indocti, incultiq; circumeunt. Igitur illas † ædificiorum species, † ædificiorum in quæ patrimonia sua profuderunt, amantissimas & extructissimas depræhendas: auilas emulas urbiû cõditas, domos uice tẽplorum exornatas, familias numerosissimas & calamistratas, opiperâ supellectilem, omnia affluëtia, omnia ornata, præter ipsum dominum: qui solus Tantali uice in suis diuitijs inops, egens, pauper, nõ quidem fluentûulum fugitiuum captat, & fallacis undæ sitim, sed

Impius pater familiaris similis Tantalo,

sed ueræ beatitudinis & sinceræ uitæ & prudentiæ fortunatissimæ esurit & sitit. Quip non intelligit, homines æquè spectari solent ut equos mercamur. neque enim in emend equis phaleras cōsideramus, & baltei polita inaspicimus, & ornatissimæ ceruicis diuitias contemplamur, si ex argento & auro gemmis monilia uanæ gazæ dependent, plena artis ornāmēta capiti & collo circumiacent, si frena cælata, si ephippia fucata, si gula armata sint: sed istis omnibus exuamolitis, equū ipsum nudum, & solum corpus eius & animum contuemur, ut sit ad speciem honestus, ad cursuram uegetus, & ad uecturā ualidus. Iā primū in corpore si

*Argutum caput, breuis aluus, obesaq; terga,
Luxurietq; thoris animosum pectus honestis.*

Præterea si duplex agitur per lumbos spiritus, Volo enim non modo perniciousiter, uerū et molliter peruehat. Similiter ergo & in hominibus contemplandis noli illa aliena esse

In homine
quæ potissimum
spectanda.

minibus contemplandis noli illa aliena esse mare, sed ipsum hominem penitus conficere. ra. ipsum, ut meū Socratem pauperem, spectanda. Aliena autē uoco, quæ parentes peperunt, & quæ fortuna largita est: quorum nihil laudibus Socratis mei admisceo, nullam generositatem, nullam profapiam, nullos legos nataleis, nullas inuidiosas diuitias. Haec enim cuncta, ut dixi, aliena sunt. Sat è Per

da. Aliena autē uoco, quæ parentes peperunt, & quæ fortuna largita est: quorum nihil laudibus Socratis mei admisceo, nullam generositatem, nullam profapiam, nullos legos nataleis, nullas inuidiosas diuitias. Haec enim cuncta, ut dixi, aliena sunt. Sat è Per

tomo gloria est, qui talis fuit, ut eius nepotem non puderet. Igitur omnia similiter aliena numeres licebit. Generosus est? parentes laudas. Diues est? non credo fortunæ, nec magis ista demiror. Validus est? ægritudine fatigabitur. Pernix est? abibit in senectutem. Formosus est? expecta paulisper, & non erit. At enim bonis artibus doctus, & apprimè est eruditus, & (quantum licet homini) sapiens, & boni consultus: tandem aliquando ipsum uirum laudas. Hoc enim nec à patre hæreditarium est, nec casu pendulum, nec à suffragio adminiculum, nec à corpore caducum, nec ab ætate mutabile. Hæc omnia meus Socrates habuit, & omnino cætera habere contempsit. Quin ergo & tu, qui te ad studium sapientiæ ingeris, aliquando caues, ut nihil alienum in laudibus tuis audias: sed ut, qui te uolet nobilitare, æque laudet, ut Accius Vlysssem laudauit in Philoctera suo, in eius Tragœdiæ principio:

*Inclyte, parua prædite patria, nomine celebri,
Claroq; potens pectore, Achiuis classibus autor,
Grauis Dardanis gentibus, ultor Laërtiadae.*

Novissimè patrem memorat. Cæterùm omnes laudes eius uiri audistis. Nihil mihi nec Laertes, nec Anticlia, nec * arctissimus uendicat. Hæc enim tota, ut uides, laudis huius propria Vlyssi possessio est. Nec aliud te in eodè Vlyssse Homerus docet, qui semper ei comitem no-

*Minerua sc
pitiena, qua
comite om
nia uita di
scrimina uix
cimus, ut
Vlysses.*

luit esse prudentiam, quam poetico ritu Minerva
 uam nuncupauit. Igitur hac eadem comite om-
 nia horrenda subiit, omnia aduersa superauit.
 Quippe ea adiutrice Cyclopi specus introiit,
 sed egressus est: Solis boues uidit, & abstinentiam
 ad inferos demauit, & ascendit. eadem sapientia
 comite Scyllam præternauigauit, nec abro-
 prus est: Charybdi cōspectus est, nec retentus
 est: Circe poculum bibit, nec mutatus est: ad
 Lotophagos accessit, nec remansit: Siree-
 nes audiit, nec accessit.

L. APVLEII MA-
 DAVRENSIS PHILOSOPHI

Platonici, Apologiae siue defensionis magiae, ad Clau-
 dium Max. proconsulem, uirum clarissi-
 mum, Oratio prima.

PRO SE IPSO.

CERTVS equidem eram, pro-
 uerò obtinebam, Maxime Clau-
 di, quiq; in consilio estis, Sice-
 nium Aemilianum, senē noti-
 simæ temeritatis, accusatione
 mei prius apud te cœptâ, q̄ apud se cogitatâ, se-
 nura criminū solis cōuicijs impleturū. Quis
 pe insimulari quiuis innocēs potest: reuinci
 si nocēs, nō potest. Quo ego uno præcipue cō-
 fus, gratulor mediis fidius, q̄ mihi copia & fa-
 cultas

Pro se ipſo prima.

139

entias te iudice obtigit, purgãdæ apud imperi-
 tos philoſophiæ, & probãdi mei. Quanquã iſte
 calumniæ, ut prima ſpecie graues, ita ad difficul-
 tatẽ deſenſionis repẽringẽ fuẽre. Nã, ut memini-
 ſti, dies abhinc quintus an ſextus eſt, cũ me cau-
 ſam pro uxore mea Pudẽtilla, aduerſus Grani-
 os agere aggreſſum, de compoſitõ, nec opinan-
 tem, patroni eius inceſſere maledictis, & inſi-
 mulare magicorum maleficioꝝ, ac deniq; ne-
 cis Pontiani priuigni mei cœpẽre. Quæ ego
 cum intelligerem, non tam crimina iudicio,
 quã obiectamenta iurgio prolata, ultro eos
 ad accuſandum crebris flagitationibus prouo-
 caui. Ibi uerõ Aemilianus, cum te quoque a-
 trius motum, & ex uerbis rem factam uideret:
 quærere ocepit ex diffidentia latibulum ali-
 quod temeritati. Igitur Pontianum fratris ſui
 filium, quem paulõ prius occiſum à me clãmi-
 rarat, † priuſquã ad ſubſcribendum compel-
 litur, ilico oblitus eſt de morte cognati ado-
 leſcentis, ſubitõ tacens tanti criminis deſcri-
 ptionem. Tamen ne omnino deſiſtere uide-
 retur, calumniam magiæ, quæ facilius infa-
 matur quã probatur, eam ſolũ ſibi dele-
 git ad accuſandum. Ac ne id quidem de pro-
 feſſo audeat: uerũ poſtera die dat libellum,
 nomine priuigni mei Siciniij Pudentis admo-
 dum pueri: & aſcribit, ſe ei aſſiſtere nouo mo-
 re per alium laceſſendi, ſcilicet ut obtentu eius

Pudentilla.

Pontianus.

† poſtquam.

Sicinius Pu-
 dens.

ætatulæ, ipse in simulationis falsæ non plectetur. Quod cū tu solertissimè animaduertis, & iccirco eum denuò iussisses proprio nomine accusationem delatam sustinere, pollicitus ita facturum, ne sic quidem quietus est, ut cominus ageret propellis, etiam aduersus te contumaciter eminens calumnijs uelitatus. Ita toties ab accusandi periculo profugus, in assistendi uenia perseuerauit. Igitur & priusquam causa ageretur, facile intellectu cuius fuit, qualis nam accusatio futura esset, cuius qui fuerat professor & machinator, idem fides autor timeret: ac præsertim Sicinius Aemilianus, qui si quippiam ueri in me explorasset, nunquam profectò tam contanter hominem extraneum, tot tantorumq; criminum possessorisset, qui auunculi sui testamentum, quod nesciret, sciebat, pro falso infamaret: tanta quidem pertinacia, ut cum Lollius Urbicus V. C. uerum uideri, & ratum esse debere, de consilio consularium uirorum pronunciaisset, contra clarissimam uocem iurauerit ueracissimus tamen, illud testamentum fictum esse, ademptum ut ægrè Lollius Urbicus ab eius pernicie temperarit. Quam quidem uocem, & tua æquitate & mea innocentia fretus, spero in hoc quoque iudicio erupturam: quippe qui scientem innocentem criminatur, eo sanè facilius quòd iam (ut dixi) mentiens apud præfectum

Pro se ipso prima.

133

ctum urbis in amplissima causa conuictus est. Namque peccatum semel, ut bonus quisque postea sollicitius cauet: ita qui ingenio malo est, confidentius integrat: ac iam de cætero, quo sapius, eo apertius delinquit. Pudor enim, ueluti uestis, quanto obsoletior est, tanto incuriosius habetur. Et ideo necessarium arbitror pro integritate pudoris mei, priusquam ad rem aggrediar, maledicta omnia referare. Sustineo enim non modò meam, uerùm etiam philosophiæ defensionem, cuius magnitudo uel minimam reprehensionē proximam crimini aspernatur. Propter quod paulò prius patroni Aemiliani multa in me propriè conficta, & alia communiter in philosophos ficta ab imperitis, mercenaria loquacitate effuderunt. Quæ etsi possunt ab his utiliter blatterata, ob mercedem & auctora impudentiæ deprehensa haberi, iam cōcesso quodā more fabulis id genus, quo ferinæ solent linguæ suæ uirus alieno dolori locare: at tamen uel mea causa paucis refellenda sunt, ne is, qui sedulò laboro ut ne quid maculæ aut inhonestamenti in me admittam, uidear cuipiam, si quid ex friuolis præteriero, id ignouisse potius quàm contempsisse. Est enim pudentis animi & uerecundi, ut mea opinio fert, uel falsa uituperatione grauari: cū etiam hi qui sibi delicti alicuius conscij sunt,

*Pudens
animus.*

tamen cum malè audiunt, impendiò com-
moueantur, & obirascantur: quanquam exi-
de, ubi malefacere cœperunt, consueuerint ma-
lè audire. Quod si à cœteris silentium est, tamen
ipsi sibi met conscij sunt, posse se meritò incre-
pari. Enimuerò bonus & innoxius quisq; ru-
dis & imperitas aureis ad malè audiendum li-
bens, & laudis assuetudine contumeliæ inio-
lens, multò tamen ex animo laborat, ea sibi in-
meritò dici, quæ ipse possit alijs uerè obiecta
re. Quod si fortè inepta uidebor, & oppro-
briuola uelle defendere, illis debet ea res uini-
uerti, quibus turpe est etiam hæc obiectasse
non mihi culpæ dari, cui honestum erit etiam
hæc diluisse. Audisti ergo paulò prius,
» principio accusationis ita dici: Accusamus
» pud te philosophum formosum, & tam Gra-
» cè quàm Latine (proh nephas) disertissi-
mum. Nisi fallor enim, his ipsis uerbis accu-
sationem mei ingressus est Tannonius Pu-
dens, homo uerè ille quidem disertissimus,
quòd utinam tam grauiæ formæ & facundiæ
erimina uerè mihi opprobriasset, non diffi-
cile ei respondissem, quod Homericus Alexan-
der Hectori:

ἔτι ἀποβλήτ' ἔστ' ἰδῶν ἱερνύθια δῶρα,

δάσα νεφραὶ τὴν δῶσιν, ἕκαστ' ἐν αὐτῶν ἰδοίτε. Id est:

Munera deùm gloriosissima nequaquã asper-
nanda: quæ tamen ab ipsis tribui sueta, multa
uolent

Pro se ipso prima.

135

uolentibus non obtingunt. Hæc ego de for *Licere etiã*
 ma respondiſſem: prætereà, licere etiam philo- *philosophis*
 ſophos eſſe uultu liberali: Pythagoram, qui *eſſe formoſo*
 primùm eſſe ſe philoſophum nuncuparit, eum *ſis.*
 ſui ſæculi excellentiſſima forma fuiſſe: item
 Zenonem illum antiquum Velia oriundũ, qui
 primus omnium dictionem ſolertiſſimo arti-
 ficio ambifariam diſſolueret, eum quoq; Zeno-
 nem longè decoriſſimum fuiſſe, ut Plato au-
 tumat. Itemq; multos philoſophos ab ore ho-
 neſtiſſimos memoriæ prodi, qui gratiam cor-
 poris morum honeſtamentiſſimi ornauerunt. Sed
 hæc deſenſio, ut dixi, aliquàm multum à me re-
 mota eſt, cui præter formæ mediocritatẽ, con-
 tinuatio etiam literati laboris omnem gra-
 tiam corpore deterget, habitudinem tenuat,
 ſuccum exorbet, colorem obliterat, uigorem
 debilitat. Capillus ipſe, quem iſti aperto
 mendacio ad lenocinium decoris promiſſum
 dixere, uides quàm non ſit amœnus ac de-
 licatus, horrore implexus atque impeditus,
 ſtuppeo tormento aſimilis, & inæqualiter hir-
 rus, & globoſus, & congeſtus, prorfus ineno-
 dabilis diutina incuria, non modò comen-
 di, ſed ſaltem expediendi & diſcriminandi.
 Satis, ut puto, crinium crimen, quod illi quaſi
 capitale intenderunt, refutatum eſt. De elo-
 quentia uerò, ſi qua mihi fuiſſet, neq; mirũ, ne-
 que inuidioſum deberet uideri, ſi ab ineũte quo

unis studijs literarum ex summis uiribus de-
 tus, omnib. alijs spretis uoluptatibus, ad hoc
 æui, haud sciam an ne super omnes homines
 impenso labore, diuq; noctuq; cum despectu
 & dispendio bonæ ualitudinis, eam quæsi-
 sem. Sed nihil ab eloquentia metuant, quam
 ego, si quid omnino promoui, potius spero
 quam præsto. Sanè quidem si uerum est, quod
 Statium Cæcilium in suis poematibus scripsisse
 se dicunt, innocentiam eloquentiam esse: ego
 uerò profiteor ista ratione, ac præ me fero, ne-
 mini omnium de eloquentia concessurum.
 Quis enim me hoc quidem pacto eloquentior
 uiuat? quippe qui nihil unquam cogitavi,
 quod eloqui non auderem. Eundem me aio
 facundissimum esse. nam omne peccatum sem-
 per nefas habui. Eundem disertissimum, quod
 nullum meum factum uel dictum extet, de
 quo differere publicè non possim: ita ut iam
 de uersibus dissertabo, quos à me factos quæ-
 si pudendos protulerunt, cum quidem me anti-
 madnertisti cum risu illis succensentem, quod
 eos absone & indoctè pronunciarent. Pri-
 mò igitur legerunt è ludicris meis epistolium
 de dentifricio, uersibus scriptum ad quendam
 Calphurnianum, qui cum aduersum me eas li-
 teras promeret, inuidit profectò cupiditate la-
 dendi. Si quid mihi ex illis fieret criminofum,
 id mihi secum esse cõmune. Nam petisse eum à
 me

*Innocentia
 eloquentia.*

Pro se ipso prima.

137

me aliquid tersui dentium, uersus testantur:

Calphurniane salue properis uersibus.

Nisi fortè in eo reprehendèdus sum, quòd Calphurniano puluisculum ex Arabicis frugibus miserim, quem multo æquius erat spurcissimo ritu Hiberorum, ut ait Catullus, sua sibi urina dentem atq; † ruffam pumicare gingiuam.

† ruffam.

Misi, ut petisti, mundicias dentium,

Nitelas oris ex Arabicis frugibus,

Tenuem, candificum, nobilem puluisculum,

Complanatorem tumidulæ gingiuulæ,

Conuertitorem pridianæ reliquæ,

Nequa uisatur tetra labes sordium,

Restrictis fortè si labellis riseris.

Quæso quid habent isti uersus, re aut uerbo pendendum? quid omnino, quod philosophus suum nolit uideri? Vidi ego dudum uix risum quosdam tenentis, cum mundicias oris uidelicet, orator ille asperè accusaret, & dentifriciū tanta indignatione pronunciarret, quanta nemo quisquam uenenum. Quid ni crimen haud contemnendum philosopho, nihil in se sordium finire, nihil uspiam corporis apertum, immundum pati ac fœtulentū, præsertim os, cuius in propatulo & conspicuo usus homini creberrimus, siue ille cuiuspiam osculum ferat, seu cum quicquam sermocinetur, siue in auditorio dissertet, siue in templo preces alleget; omnem quippe hominis actum ser-

sermo præt, qui (ut ait poeta) præcipuus è de-
 tium muro proficiscitur. Dares nunc aliquem
 similiter grandiloquum, diceret suo mor-
 cum primis, cui ulla fandi cura sit, imper-
 sius cætero corpore os colendum, quod est
 animi uestibulum, & orationis ianua, & cog-
 tationum comitium. Ego certè pro meo capite
 dixerim, nihil minus quàm oris illuuiem, li-
 bero & liberali uiro competere. Est enim
 pars hominis loco celsa, uisu prompta, u-
 foecunda. Nam quidem feris & pecudibus
 os humile, & deorsum ad pedes deiectum, in
 stigio & pabulo proximum, nunquam ferum
 nisi mortuis, aut ad morsum exasperatis, con-
 spicitur. Hominis uerò nihil prius tacenti
 nihil sapius loquentis, contemplare. Ve-
 lim igitur censor meus Aemilianus respon-
 deat, unquam ne ipse soleat pedes lauare? Ve-
 si id non negat, contendat maiorem curam
 mundiciarum pedibus, quàm dentibus im-
 pertiendam. Planè quidem, si quis ita ut in
 Aemiliane, nunquam fermè os suum nisi ma-
 ledictis & calumnijs aperiat, censeo, ne ul-
 la cura os percolat, neque ille exotico pulue-
 re denteis emaculet, quos iustius carbone
 rogo obtriuerit: neque saltem communi
 qua perluat, quin ei nocens lingua, menda-
 ciorum & amaritudinum præministra, sem-
 per in fortutinis & olenticetis suis iaceat.

*Oris illuuiem
 uiro liberali
 cauenda.*

Nam

Pro se ipso prima.

139

Nam quæ malum ratio est, linguam mundam
& lotam, uocem contrâ spurcam & tetram
possidere? uiperæ ritu, niueo denticulo a-
trum uenenum inspirare? Caterùm qui sese
sciat rationem prompturum neque inutilem
neque iniucundam, eius meritò os ut bono
potui poculum prælabitur. Et quid ego de ho-
mine nato diutius? Belua immanis croco-
dilus ille qui in Nilo gignitur, ea quoque (u-
ti comperior) purgandos sibi dentes innoxio
hiatu præbet. Nam quòd est ore amplo, sed
elingui, & plerunque in aqua recluso, mul-
tæ arundines dentibus implectuntur: eas il-
li, cum egressus in præripia fluminis hiauit,
una ex auibus fluuialibus amica auis, inie-
cto rostro sine noxæ periculo exculpit. Mit-
to hæc: uenio ad ceteros uersus, ut illi uocant,
amatorios: quos tamen tam durè & rusticè
legere, ut odium mouerent. Sed quid ad
magica maleficia, quod ego pueros Scribo-
nij Latii, amici mei, carmine laudaui? An ideo
magnus, quia poeta? Quis unquam fando au-
diuit tam similem suspicionem? tam aptam
coniecturam? tam proximum argumentum?
Fecit uersus Apuleius: si malos, crimen est:
nectamè id philosophi, sed poetæ. Sin bonos,
quid accusas? At enim ludicros & amatorios
fecit. Num ergo hæc sunt crimina mea? Et no-
mine erratis, qui me magiæ detulistis? Fecere
tamen

Crocodylus.

Scribonius
Latius.

tamen & alij talia: & si uos ignoratis, apud Græcos Teius quidam, & Lacedæmonius & cius cum alijs innumeris: & mulier Lesbia, lasciuia illa quidem, tantaq; gratia, ut nobis insolentiam linguæ suæ, dulcedine carminum commendet. Apud nos uerò, Aedituus, & Porcius, & Catullus. Isti quoq; cum alijs innumeris. At philosophi non fuere. Num igitur etiam Solem fuisse serium uirum, atq; philosophum negabis? cuius ille lasciuissimus uersus est:

μείρων ἢ μείρων ἢ γλυκερὰ γόματ'.

Et quid tam petulās habēt omnes uersus mei si cum isto uno cōtendantur? Vt taceam scriptoris. Id genus plurima recitem denuò, ut cōstant me eorum non pigere.

Et Critias mea delicia sit salua Charine,

Pars in amore meo uita tibi remanet.

Ne metuas. nam me ignis & ignis torreat ut uult:

Hæc duas flammæ, dum potior, patiar.

Hoc modò sim uobis, unus sibi quisq; quod ipse est:

Hoc mihi uos eritis, quod duo sunt oculi.

Recitem nunc & alios, quos illi quasi intemperatissimos postremum legere:

Florea ferta, mecum mel, & hæc tibi carmina donos

Carmina dono tibi, ferta tuo genio,

Carmina, uti Critia lux hæc optata canatur,

Quæ bis septeno uere tibi remeat.

Pro se ipso prima.

141

Serta autem, ut lato tibi tempore tempora uernent:

Ætatis florem floribus ut decores.

Tu mihi da contra pro uerno flore tuum uer,

Vt nostra exuperes munera muneribus.

Pro implexis sertis, complexum corpore redde:

Proq; rosis, oris sauiæ purpurei.

Quod si animû inpires, dona et iam carmina nostra

Cedent uicta tuo dulciloquo calamo.

Habes crimen meum, Maxime, quasi improbi commessoris, de sertis & canticis compositum. Hic illud etiam reprehendi animaduertisti, quod cum alijs nominibus pueri uocentur, ego eos Charinum & Critiam appellaturim. Eadem igitur opera accusent C. Catullum, quod Lesbiam pro Clodia nominarit: & Tigidam similiter, quod quæ Metella erat, Perillam scripserit: & Propertium, qui Cynthiam dicat, Hostiam dissimulet: & Tibullum, quod ei sit Plania in animo, Delia in uersu: & quidem C. Lucullum, quanquam sit Iambicus, tamen improbarim, quod Gentilem & Macedonem pueros directis nominibus carmine suo prostituuerit. Quanto modestius tandem Manutianus poeta, qui itidem ut ego, puerum amici sui Pollionis Bucolico ludicro laudans, & abstinens nominum, sese quidem Corydonem, puerum uerò Alexin uocat. Sed Aemilianus, uir ultra Virgilianos opiliones & busequas rusticanus, agrestis quidem semper & barba-

barbarus, uerum longe austerior (ut putat) Serranis & Curijs & Fabricijs, negat in genus uersus Platonico philosopho competere. Etiamne Aemiliane, si Platonis ipsius exemplo doceo factos: cuius nulla carmina extant nisi amoris elegia. nam caetera omnia, credo quod tam lepida non erant, igni deussit. Discit igitur uersus Platonis philosophi in pueru Aestrea, si tamē tantus natu potes literas discere.

Ἀστράς ἀσκήθρῃ ἀτῆρ ἰμὸς, εἶδε γυροίμην

Ὀυρανὸς, ὡς πολλοῖς ὀμμασιν εἰς σὶ βλέπω.

Astra uides, utinam fiam, mi sidus, Olympus,

Vt multis sic te luminibus uideam.

Ἀτῆρ πρὶν μὲν ἱλαμπῆς ἰνὶ σοῖσιν ἰῶθ,

Νῦν δὲ θανάωρ λάμπας ἴσπῃθ ἰρ φθιμίνοισ.

Lucifer ante meus rutilans mortalibus Aster,

Hesperus à fato manibus ecce nites.

Item eiusdem Platonis, in Alexin Phædrum pueros, in coniuncto carmine:

* ἴσθμ μόνον Νῦν ὅτι μὲν δὲν ἔλεξῃς † ἰὼν μόνε φατὶ καλῶν,

ἔφ' ὅτι καὶ * πῶται, καὶ πάντῃ πᾶς τις ἰπιγρίφεται.

λός. Dixerit hic tantum cum nil, nisi pulcher Alexis,

* ἰπῆται, καὶ Extitit, & uertunt quilibet in te oculos.

πάντῃ πᾶσι Οὐμὶ τί μὲν ὕας κούρ ὄγῃον, ἔτ' αὐτίσους

πυριβλίπῃται. Ὑγιρον, ἀχούτω φᾶιδρον ἀπωλίσσαμεν;

Cur anime os canibus monstras, afficisq; dolore

Postmodò non Phædrum sic prius amissimus?

Et ne plureis cōmemorem, nouissimū uersum eius de Dione Syracusano si dixerō, finē faci-

Pro se ipso prima.

143

Καὶ εἰ δ' ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ παρὰ τὴν ἰδέαν ἴσους ἀγοῖς,
ὡ ἰσοῦν ἰσοῦντας ἀποδοῦν ἰσοῦντι δίκην.

Ciuius ingenti in patria laudate iaces nunc,

Qui insanum me animi reddis amore Dion.

Sed sum ne ego ineptus, qui hæc etiã in iudicio? an uos potius calumniosi, qui etiã hæc in accusatione? quasi ullum specimen morum fit, uersibus ludere? Catullum ita respondentem maleuolis, non legistis?

Nam castum esse decet pium poetam

Ipsam, uersiculos nihil necesse est.

Diuus Hadrianus, cum Voconij amici sui poetæ tumulum uersibus ueneraretur, ita scripsit:

Lasciuus uersu, mente pudicus eras.

Quod nunquam ita dixisset, si forent lepidiora carmina, argumentum impudiciæ habenda. Ipsius etiã diui Hadriani multa id genus legere me memini. Audes igitur Aemiliane dicere, malè id fieri, quod Imperator, & Diuus, & Censor Hadrianus fecit, & factum memoriæ reliquit? Cæterum Maximum quicumque putas culpaturum, quod sciat Platonis exemplo à me factum? Cuius uersus, quos nunc percensui, tanto sanctiores sunt, quanto apertiores: tanto pudicius compositi, quanto simplicius professi. Nãq; & id genus omnia dissimulare & occultare, peccantis: profiteri & promulgare, ludentis est. Quippe natura, uox innocentiae, silentium maleficio distributa.

Mitto

Versibus ludere, nullum esse morum specimen.

Duplex
Venus.

Mitto enim dicere alta illa & diuina Platonicararissimo cuiq; piorum gnara, cæterum omnibus profanis incognita, geminam esse Veneream deam, proprio quancq; amore & diuini amatoribus pollentis. Earū alteram uulgari quæ sit percita populari amore, non modò humanis animis, uerū etiam pecuinis & feris ad libidinem imperitare, ut in modico truci percussorum animalium serua corpora cõplexu uincientem. Alteram uerò cœlitem Veneream prædita quæ sit optimati amore, solis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem stimulis uel illecebris sectatores percellentem. Quippe eius amore non amicum & lasciuum, sed contrà incomptum & ferium pulchritudine honestatis uirtutis amatoribus suis cõciliare: & si quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul absterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd aduermoneat diuinos animos eius pulchritudinis. Quapropter, ut semper, eleganter Afranius hoc scriptum reliquit:

Amabit sapiens, cupient cæteri.

Attamen si audire uerū uelis Æmiliane, uel si hæc intelligere unquã potes, nō tam amatorem sapiens, quàm recordatur. Da igitur ueniã Platoni philosopho uersuum eius de amore, ne egeat necessitate

Pro se ipso prima.

145

neceſſe habeam, contra ſententiam Neoptolemi Enniani pluribus philoſophari. uel ſi tu id non facis, ego me facile patiar in huiuſmodi uerſibus culpari cum Platone. Tibi autem maxime habeo gratiam propoſam, cum has quoq; appendices deſenſionis meæ, iccirco neceſſarias, quia accuſationi rependuntur, tam attentè audis: & ideo hoc etiam peto, quod mihi ante ipſa crimina ſuper eſt, audias, ut adhuc feciſti libenter & diligenter. Sequitur enim de ſpeculo, longa illa & cenſoria oratio, de quo pro rei atrocitate penè diruptus eſt Pudens, clamitans, Habet ſpeculum philoſophus, Poſſidet ſpeculum philoſophus. Ut igitur habere concedam, ne aliquid obieciſſe te credas, ſi negaro: nõ tamen ex eo accipi me neceſſe eſt, exornari quoque ad ſpeculum ſolere. Quid enim ſi choragium Thymelicum poſſiderem, num ex eo arguementarè etiam, uti me conſueſſe Tragœdiſymatæ hiſtrionis, crotalouæ ad trieterica Orgia, mimi centunculo? Non opinor. Nam & contra plurimis rebus poſſeſſu careo, uſu fruor. Quod ſi neque habere utendi argumētum eſt, neq; non utendi non habere: & ſpeculi non tam poſſeſſio culpatur, quàm inſpectio: illud etiam doceas neceſſe eſt, quando, & quibus præſentibus, in ſpeculum inſpexerim. Quoniam, ut res eſt, maius piaculum

*Speculū non
habet philoſophus.*

kkk

décernis?

decernis, speculum philosopho, quam Ceres
 ris mundum prophano uidere. Cedo nunc
 etsi inspexisse me fateor, quod tamē crimen
 est imaginem suam nosse: eamq; non uno lo-
 co conditā, sed quoquò uelis paruo speculo
 promptam gestare? An tu ignoras; nihil est
 aspectabilius homini nato, q̄ formam suam.
 Equidem scio & filiorum chariores esse, qui
 similes uidentur: & publicitūs simulachrum
 suum cuiq;, quod uideat, pro meritis premio
 tribui. Aut quid sibi statuae & imagines ue-
 riss artibus effigiatae uolunt, nisi fortē quod
 artificio elaboratū laudabile habetur, hoc na-
 tura oblatū culpabile iudicandum est, cui
 sit in ea uel magis miranda & felicitas & simi-
 litudo? Quippe in omnibus manu faciundis
 imaginibus opera diutinò sumitur, neq; ta-
 men similitudo æquē ac in speculis compa-
 ret. Deest enim & luto uigor, & saxo color,
 & picturae rigor, & motus omnibus, qui pro-
 cipua fide similitudinem representat. Cum
 in eo uisitur imago mirè relata, ut similis, ita
 mobilis, & ad omnem nutum hominis fa-
 morigera: eadem semper contemplantibus
 æquæua est, ab ineunte pueritia, ad obeun-
 tem senectam, tot ætatis uices induit, tam u-
 rias habitudines corporis participat: tot u-
 tus eiusdem lætantis uel dolentis imitatur.
 Enimuerò quòd luto fictū, uel ære infusum

Pro se ipso prima.

147

uel lapide incisum, uel cera inustum, uel pigmento illitum, uel alio quopiam humano artificio adsimilatum est, non multa intercapedine temporis dissimile redditur, & ritu cadaueris unum uultum & immobilem possidet: tantum præstat imaginis artibus ad similitudinem referendum, læuitas illa speculi fabra, & splendor opifex. Aut igitur unius Agesilai Lacedæmonij sententia nobis sequenda est, qui se neq; pingi neq; fingi unquam, diffidens formæ suæ, passus est: aut si mos omnium cæterorum hominum retinendus uideatur, in statutis & imaginibus non repudiandis, cur existimes imaginem suam cuiq; uisendam potius in lapide, quam in argento? magis in tabula, q̄ in speculo? An turpe arbitraris, formam suam spectaculo assiduo explorare?

Speculi potestates.

Agesilai sententia.

An non Socrates philosophus ultro etiam suauissime fertur discipulis suis, crebro ut semet in speculo contemplarentur? ubi qui eorum foret pulchritudine sibi complacitus, impendio procuraret, ne dignitatē corporis malis moribus dedecoraret. Qui uerò minus se commendabilem forma putaret, sedulo operam daret, ut uirtutis laude turpitudinē tegeret. Adeo uir omnium sapientissimus, speculo etiam ad disciplinā morum utebatur. Demosthenem uerò primarium dicendi artificem, quis est qui non sciat, semper ante speculum,

Socrates uisendum speculo suauis.

Demosthenes.

quasi ante magistrum, causas meditatum? ille summus orator, cum à Platone philosopho facundiam hausisset, ab Ebulide dialectico argumentationes edidicisset, nouissimam pronunciandi congruentiam ab speculo periuit. Vtrum igitur putas maiorem curam decoris in adseueranda oratione suscipiendam rhetori iurgati, an philosopho obturganti? apud iudices sorte ductos paulisper disceptanti, an apud omnes homines semper de finibus agrorum litiganti, & de finibus bonorum & malorum docenti? Quid, quòd nec ob hæc debet tantummodum philosophus speculum inuisere. Nam sapienter oportet non modò similitudinem suam, utrum etiam + similitudinis ipsius rationem considerare. Num, ut ait Epicurus, profectæ à nobis imagines, uelut quædã exuuiæ, iugi fluxu à corporibus manantes, cum leue aliquod & solidum offenderunt, illi se reflectantur, & retro expressæ controuersim respondeant, an, uti alij philosophi disputant, radij nostris seu medijs oculis proliquati, & lumini extrinsecus mixti, atque muniti, uti Plato arbitratur, seu tantum oculis profecti, sine ullo foris adminiculo, ut Architas putat, seu intentu uisus facti, ut Stoici rentur, cum alicui corpori incidere spisso & splendido & læui, paribus angulis, quibus inciderat, resultent ad faciem suam.

+ similitudine ipsius rationis.

Pro se ipso prima.

149

suas reduces: atque ita quod extrâ tangūt ac
uisant, id intra speculum imaginētur. Viden-
tūr ne uobis debere philosophi hæc omnia
uestigare & inquirere, & cuncta specula uel
uda uel suda soli uidere? Quibus præter ista
quæ dixi, etiâ illa ratiocinatio necessaria est,
cur in planis quidē speculis fermē pares ob-
tutus & imagines uideantur, in tumidis ue-
rò & globosis omnia defectiora, at contrâ in
cauis auctiora. Vbi, & cur læua cum dexte-
ris permutentur, quâdo se imago eodem spe-
culo tum recōdat penitus, tum foras exerat.
Cur caua specula, si exaduersum soli retineā-
tur, appositum fomitem accendunt: quī fiat,
uti arquis in nubibus, uariē duo soles æmu-
la similitudine uisuntur. Alia præterea eius-
dem modi plurima, quæ tractat uolumine in-
genti Archimedes Syracusanus, uir in omni *Archime-*
quidem geometria multum ante alios admi- *des.*
rabili subtilitate: sed haud sciam, an propter
hæc uel maximē memorandus, quod inspe-
xerat speculum sæpe ac diligenter. Quem tu
librum, Aemiliane, si nosse, non modo cam-
po & glebis, uerū etiam abaco & puluiscu-
lo te dedisses. Mihi istud crede, quanquā te-
terrimum os tuum minimū à Thyesta tragi-
co demutet, tam profectò discendi cupidine
speculum inuiseres, & aliquando relicto ara-
tro mirarēre tot in facie tua sulcos rugarum.

At ego non mirer, si boni consulis me de ista
 distortissimo uultu tuo dicere, de moribus
 multo truculentioribus reticere. Ea res est
 præterquam quod non sum iurgiosus, etiam
 libenter te, nuper usque, albus an ater esses igno-
 rauit, adhuc hercle non satis noui. Id adeo
 etiam, quod & tu rusticando obscurus es, &
 ego discendo occupatus: ita & tibi umbræ
 ignobilitatis approbare obstitit, & ego non
 quam studui malefacta cuiusquam cognoscere,
 sed semper potius duxi mea peccata tege-
 re, quam aliena indagare. Igitur hoc mihi aduer-
 sum te usuuenit, quod qui fortè cõstitit in lo-
 co lumine conlustrato, atque eum alter è tene-
 bris prospectat. Nam ad eundem modum
 quidem quid ego in propatulo & celebri agere
 facile è tenebris tuis arbitraris, cum ipse hinc
 militate abdita & lucifuga, non sis mihi mutuariis
 conspicuus. Ego adeo seruator. Tu an ab eas
 agrum colendum, an ipse mutuarias operas cum
 uicinis tuis cabis, neque scio, neque laboro.

Ocea. tu me scis eadem die treis Ocea manumissile
 idque mihi patronus tuus inter cetera à te
 edita obiecit. quanquam modico prius dixerat
 me uno seruo comite Ocea uenisse: quomodo
 quidem uelim mihi respondeas, qui potueris
 ex uno treis manumittere, nisi & hoc magicum
 est. Tantamne esse mentiendi cæcitatem dicis
 an cõsuetudinè? Venit Apuleius Ocea cum

Pro se ipſo prima.

151

uno ſeruo : dein pauculis uerbis intergarri-
tis, Apuleius Oeeæ una die treis manumifit.
ne illud quidē credibile fuiſſet, cum tribus ue-
niſſe, omnes liberaſſe: quod tamen ſi ita feciſ-
ſem, cur potius treis ſeruos inopiæ ſignū pu-
tares, q̄ treis libertos opulentię? Neſcis pro-
fectò, neſcis Aemiliane, philoſophū accuſa-
re, qui famulitij paucitatē obprobraris, quā
ego glorię cauſa ementiri debuiſſem: quippe
qui ſcirem, non modò philoſophos, quorum
me ſectatorē fero, uerū etiam Imperatores
populi Romani paucitate ſeruatorū gloriatos.
Itāne tandē, ne hæc quidē legere patroni tui?
M. Antoniū conſularē, ſolos octo ſeruos do-
mi habuiſſe? Carbonem uerò illū, qui rebus
potitus eſt, uno minus? At enim Manio Cu-
rio, tot adoreis longè inclito, quippe qui ter-
triūphū una porta egerit: ei igitur Manio Cu-
rio, duos ſolos in caſtris calones fuiſſe? ita il-
le uir de Sabinis, deq; Samnitibus, deq; Pyr-
rho triumphator, paucioreis ſeruos habuit, q̄
triumphos. M. aut Cato nihil oppertus ut alij
de ſe prædicarent, ipſe in oratione ſcriptū re-
liquit, cum in Hispaniā cōſul proficiſceretur,
treis ſeruos ſolos ex urbe duxiſſe, quoniā ad
uillam publicā uenerat, parum uiſum qui ute-
retur, iuſſiſſe duos pueros in foro de menſa
emi, eos quinq; in Hispaniā duxiſſe. Hæc Pu-
dēs ſi legiſſet, ut mea opinio eſt, aut omnino

*Seruatorū pau-
citas honori
fica.*

L. Apuleij apologia

huic maledictis supersedisset: aut in tribus
 uis multitudinē comitum philosophi, quam
 paucitatem reprehendere maluisset. Ideo
 mihi etiam paupertatem obprobrauit, accu-
 ptum philosopho crimen, & ultro profitemi
 dum. Enimuerò paupertas olim philoso-
 phiæ uernacula est, frugi, sobria, paruo po-
 tens. æmula laudis, aduersum diuitias posse-
 sa, habitu securo, cultu simplex, consilio bene-
 suada, neminem unquam superbia inflauit,
 neminem impotentia deprauauit, neminem
 tyrannide efferauit, delicias uentris & inglu-
 num neq; uult ulla, neq; potest. Quippe haec
 & alia flagitia, diuitiarum alumni sunt. Ma-
 xima quæq; scelera si ex omni memoria ho-
 minum percenseas, nullū in illis pauperem
 reperies, ubi contra hanc temerè inter illu-
 stres uiros diuites comparent: sed quemcum-
 que in aliqua laude miramur, eum paupertas
 ab incunabulis nutricata est: paupertas in-
 quam. prisca apud secula omnium ciuitatum
 conditrix, omnium artium repertrix, omnium
 peccatorum inops, omnis gloriæ munifica-
 cunctis laudib. apud omnes nationes pec-
 functa. Eadem enim est paupertas apud Gre-
 cos in Aristide iusta, in Phocione benigna, in
 Epaminonda strenua, in Socrate sapiens, in
 Homero disertata. Eadem paupertas etiam pe-
 pulo Rom. imperium à primordio fundauit.

*Paupertatis
 laus.*

prop

Pro se ipso prima.

153

proque eo in hodiernum dijs immortalibus
simpulo & catino fictili sacrificat. Quod si
modò iudices de causa ista sederent C. Fabri-
cius, Cn. Scipio, Manius Curius, quorū filia
ob paupertatem de publico dotibus donata
ad maritos ierunt, portantes gloria domestica
cam, pecuniā publicam: si Publicola regum
exactor, & Agrippa populi recōciliator, quo-
rum funus ob tenuis opes à populo Roma-
no collatis sextantibus adornatum est; si At-
tilius Regulus, cuius agellus ob similem pe-
nuriā publica pecunia cultus est: si deniq; o-
mnes illæ ueteres profapię Cōsulares & Cen-
soriæ & triumphales, breui usura lucis ad iu-
diciū istud remissæ audirent, auderēs ne pau-
peratē philosopho exprobrare, apud tot Cō-
sules pauperes? An tibi Claudius Maximus
idoneus auditor uidetur ad irridendam pau-
peratē, quòd ipse uberem & prolixam rem
familiarem sortitus est? Erras Aemiliane, &
longè huius animi frustra es, si eum ex fortu-
næ indulgentia, non ex philosophiæ censura
metiris; si uirum tam austeræ sectæ, tamque
diutinæ militiæ non putas amiciorem esse
coercitæ mediocritati, quàm delicatæ opul-
tiæ: fortunā, uelut tunicā magis concinnam
quàm longā probare. quippe etiam ea si non
gestetur, & trahatur, nihilo minus quā lacinia
præpendens impedit, & præcipitat. Etenim

Rem. clariss.
uiri paupere
res.

kkk 5

omnibus

Omne ni-
mum mo-
lestum.

† possit.
Philosophos
non esse pau-
peres.

omnib. ad uitæ munia utēdis, quicquid ap-
moderationē supergraditur, oneri potius
usui exuberat. Igitur & immodicæ diuitiæ
lut ingētia & enormia gubernacula, facili-
mergunt q̄ regūt, quod habēt irritā copiam
noxia nimietatē. Quin ex ipsis opulentioribus
eos potissimū uideo laudari, qui nullo strep-
tu, modico cultu, dissimulatis facultatibus
gunt, & diuitias magnas administrant sine o-
stentatione, sine superbia, specie mediocrita-
tis pauperū similes. Quod si etiam ditibus ad
argumentū modestiæ quæritur imago qua-
piā & color paupertatis, cur eius pudeat te-
nuiore, q̄ ea nō simulata, sed uerē fungimur.
Possum quidē tibi & ipsius nominis contro-
uersiā facere, neminē nostrū pauperē esse,
qui superuacanea nolit, † poscit necessaria.
quæ natura oppidō pauca sunt. Namq; is plu-
rimū habebit, qui minimū desiderabit. Habi-
bit enim quantū uolet, qui uolet minimū. Et
iccirco diuitiæ nō melius in fundis & in fe-
nore, q̄ in ipso hominis æstimantur animo.
Qui si est auaritia egenus, & ad omne lucrum
inexplebilis, nec montib. auri satiabitur, sed
semper aliquid, antè parta uti augeat, mend-
cabit. quæ quidē uera cōfessio est paupertat-
tis. Omnis enim cupidō acquirēdi, ex opinio-
ne inopiæ uenit. Nec refert q̄ magnum sit,
quod tibi minus est. Nō habuit tantā rem fa-
milia

Pro se ipso prima.

155

miliarem Philus, quantā Lælius: nec Lælius, quantā Scipio: nec Scipio, quantā Crassus diues. At enim nec Crassus diues, quantū uolebat. Ita cum omnibus superaret, à suamet auaritia superatus est: omnibusq; potius diues uisus est, q̄ sibi. At cōtrā hi philosophi, quos cōmemorauī, nō ultrā uolentes q̄ poterant, sed congruentibus desiderijs & facultatibus, iure meritoq; dites & beati fuerunt. Pauper enim fis appetendi egestate, diues nō egendi satietate: quippe qui inopia, desiderio, opulentia, fastidio cernuntur. Igitur Æmiliane, si pauperem me habere uis, prius auarum esse doceas necesse est. Quòd si nihil in animo deest, de rebus extraneis quantū desit nō laboro, quarum neq; laus in copia, neq; culpa in penuria cōsistit. Sed finge hæc aliter esse: ac me ideo pauperē, quia mihi fortuna diuitias inuidit: easq; ut feruē euenit, aut tutor imminuit, aut inimicus eripuit, aut pater non reliquit. hocine homini obprobrari pauperiē, quod nulli ex animalibus uitio datur: nō aquilæ, nō tauro, nō leoni. Equus si uirtutibus suis polleat ut sit æquabilis uector, & cursor pernix, nemo ei penuriā pabuli exprobat. Tu mihi uitio dabis, nō facti uel dicti alicuius prauitatē, sed quòd uiuo gracili lare, quòd pauciores habeo, parcius pasco, leuius uestio, minus obsono. Atqui ego contrā, quantulacūq; tibi hæc

Crassus omnibus potius diues uisus, q̄ sibi.

Pauper, autem.

hec uidentur, multa etiã, & nimia arbitror, & cupio me ad pauciora coercere: tãto beator futurus, quãto collectior. Namq; animi, ita ut corporis, sanitas expedita, imbecillitas lacu- niosa est: certumq; signũ est infirmitatis, plu- ribus indigere. Prorsus ad uiuendũ, uelut ad natandũ, is melior, qui onere liberior. Sunt enim similiter etiã in ista uita humana tempe- states, leuia sustetatur, grauiam demersui. E- quidem didici, ea re pcedere maximẽ deos hominibus, quod nulla re ad usum sui inde- geat. Igitur ex nobis, cui q̄ minimis opus sit, sum esse Deo similitore. Proinde gratũ habi- tum, ad contumeliã diceretis, rem familiarem mihi peram & baculum fuisse: quod utinam tantus animi forem, ut p̄teream supelle- ctilem nihil quicq̄ requirerẽ, sed eundem or- natum dignẽ gestarẽ, quem Crates ultrõ di- uitijs abiectis appetiuit. Crates inquam, si- quid credis Aemiliane, uir domi inter Theba- nos proceres diues, & nobilis, amore huius habitus quem mihi obiectas, rem familiarem largã & uberem populo donauit, multis ser- uis à sese remotis solitatem delegit, arbores plurimas & frugiferas p̄ uno baculo spre- uit, uillas ornatissimas una perula mutauit, quam postea, comperta utilitate, etiam car- mine laudauit, flexis ad hoc Homericis uerbi- bus, quibus ille Cretã insulam nobilitat. Prin- cipian

*Dij qua po-
tiss. re homi-
nibus p̄ce-
stent.*

*Crates diuis-
ias pauper-
tati postba-
buit.*

Pro se ipso prima.

eipium dicam, ne me hęc ad defensionem
putes confinxisse:

Κρῖται τις γὰρ ἐγὶ μίση ἐνὶ στήθεσι κένωται
καὶ ἔχει πᾶρα περιρρήτους.

Iam cętera tam mirifica, quę si tu legisses, ma-
gis mihi peram, q̄ nuptias Pudętillę inuidif-
ses. Peram & baculũ tu philosophis exprobra-
res. Igitur & equitibus faleras, & peditibus
clypeos, & signiferis uexilla, & deniq; trium-
phantibus quadrigas albas & togam palma-
tam. Non sunt quidẽ ista Platonice sectę ge-
stamina, sed Cynicę insignia familię. Verũta-
men hęc Diogeni & Anistheni pera & bacu-
lus, quod Regibus diadema, quod Imperato-
ribus paludamentũ, quod Pontificibus gale-
rum, quod lituus Auguribus. Diogenes qui-
dem Cynicus, cum Alexandro Magno de ue-
ritate regni certabundus, baculo sceptri uice
gloriabatur. Ipse deniq; Hercules inuictus
(quoniam hęc tibi ut quędam mendicabu-
la animi sordent) ipse inquam Hercules lu-
strator orbis, purgator ferarum, gentium do-
mitor: is tamen deus cum terras peragraret,
paulo prius q̄ in cœlũ ob uirtutes ascitus est,
neq; una pelle uestitior fuit, neq; uno baculo
comitator. Quod si hęc exempla nihili pu-
tas, ac me non ad causam agendam, uerũ
ad censum differendũ uocasti, ne quid tu re-
rum mearũ nescias, si tamen nescis, profiteor
mihi

Pera & bac-
culus philo-
sophi infir-
gnia.

Diogenes
Cynicus.

Hercules:

Apuleij pa-
trimonium.

Elegans si-
mile.

Aemilianus
Charon cur
dictus.

Mores He-
randi, non
patria.

mihī ac fratri meo relictu à patre H S. uiginti
quod est uicies, paulo secus: idq; à me longa
peregrinatione, & diutinis studijs, & crebris
liberalitatibus, modicè imminutu. Nā & am-
corū plerisq; opem tuli, & magistris plurimis
gratiā retuli, quorūdam etiā filias dote auxi
neq; enim dubitassem equidē uel uniuersu
patrimoniū impendere, ut acquirerem mihi
quod maius est contemptu patrimonij. Tu
uerò Aemiliane, & id genus homines, ut in-
es, inculti & agrestes, tanti reuera estis, quan-
tum habetis: ut arbor infœcunda & infelix,
quę nullū fructū ex sese gignit, tanti est in pre-
cio, quāti lignū eius in trunco. Attamē parca
postea, Aemiliane, paupertatē cui piā obiecta
re, qui nuper usq; agellū Zarathensem, quē ti-
bi unicū pater tuus reliquerat, solus uno alio
lo ad tempestiuū hymbre, triduò exarabas.
Neq; enim diu est cū te crebre mortis, ppi-
quorū immeritis hæreditatib. fulserūt. Vnde
tibi potius, q̄ ob istā teterrimā faciē, Charon
nomē est: De patria mea uerò, quod eā fr-
Numidiæ & Getulię in ipso cōfinio, meis sen-
ptis ostendi, scis quibus memet p̄fessus sum
cum Lolliano Auito præsentē publicè disse-
rerem, Seminumidā & Semigetulū. Non ubi
deo, quid mihi sit in ea re pudendum: haud
minus q̄ Cyro maiori, quod genere mixto
fuit Semimedus ac Semiperfa. Nō enim ubi
prognatus

Pro se ipſo prima.

159

prognatus, ſed ut moratus quiſq; ſit, ſpectan-
dum: nec qua regione, ſed qua ratione ui-
tam uiuere inierit, conſiderandum eſt. Oli-
tori & cauponi merito eſt conſeſſum, olus &
uinum ex nobilitate ſoli commendare: ui-
num Thaſium, olus Phliaſium. quippe illa
terra alumna multum ad meliorem ſaporem
iuuerit, & regio ſœcûda, & cœlum pluuium,
& uentus clemens, & ſol apricus, & ſolum
ſuccidum. Enimuerò animo hominis extrin-
ſecus in hoſpitiû corporis immigranti, quid
ex iſtis addi uel minui ad uirtutẽ uel mali-
ciã poteſt? Quando non in omnibus gentibus
uaria ingenia prouenere: quanquam uidean-
tur quædam ſtulticia uel ſolertia inſignio-
res. Apud ſocordiſſimos Scythas, Anachar-
ſis ſapiens natus eſt: apud Athenienſes ca-
tos, Meletides fatuus. Neque hoc eò dixi,
quò me patriæ meæ pœniteret, etſi adhuc
Syphacis oppidum eſſemus: quo tamen ui-
cto, ad Maſiniſſam regem conſeſſimus, mu-
nere populi: ac deinceps ueteranorum mi-
litum nouo conditi, ſplendidiffima colonia
ſumus, in qua colonia patrem habui loco
principis Duumuiralem cunctis honoribus
perfunctum. Cuius ego locum in ea repub.
exinde ut participare curiam cœpi, nequa-
quam degener, pari ſpero honore & exti-
matione tueor. Cur ergo illa protuli? Ut
mihi

Apuleij
patria.

Zarat.

mihi tu, Aemiliane, minus posthac successe
 potiusq; ut ueniã impertias, si per negligẽ
 tiam fortẽ nõ elegi illud tuum Atticũ Zarat
 ut in eo nascerer. Nonne uos puditũ est, hæ
 crimina, tali uiro audiente, tam asseuerante
 obiectare? friuola & inter se repugnantia
 mul promere? & utraq; tamen reprehende
 re? At non contraria accusatis? peram & ba
 culum, ob auctoritatẽ: carmina & speculũ, ob
 hilaritatẽ: unum seruum, ut deparci: tres
 bertos, ut profusi? præterea eloquentiã Gra
 cam, patriam barbaram? Quin igitur tande
 expergiscimini? At uos cogitatis apud Cla
 dium Maximũ dicere, apud uirum seuerũ, &
 totius prouinciã negocijs occupatũ? Quin
 inquã uana hæc cõuicia aufertis? quin obse
 ditis, quid insimulauistis? scelera immania
 & inconcessa maleficia, & arteis nefandas
 Cur uestra oratio rebus flaccet, strepitu u
 get? Aggredior enim iam ad ipsum crimĩ
 magie, qua ingenti tumultu ad inuidiã me
 accensum, frustrata expectatione omniã pe
 nescio quas anileis fabulas deflagrauit. E
 quando ne uidisti Maxime, flammam stre
 la exortam, claro crepitu, largo fulgore, cõ
 incremento? sed enim materia leuis, caduc
 incendio, nullis reliquijs? Hem tibi illa ace
 fatio iurgijs inita, uerbis aucta, argumẽtis
 secta, nullis post sententiam tuam reliquijs
 calum

Pro se ipso prima.

161

calumniæ permansura. Quæ quidem om-
nis Aemiliano fuit in isto uno destinata, me
magum esse: & ideo mihi libet quærere, ab
eruditissimis ei aduocatis, quid sit magus.
Nam si, quod ego apud plurimos lego, Per-
sæ linguæ magus est, qui nostra sacerdos:
quod tandem est crimē, sacerdotem esse: &
ritē nosse, atque scire, atque callere, leges ce-
rimoniarum, fas sacrorum, ius religionum?
Si quidem magia id est quod Plato interpre-
tatur *ἐπιθυμία*, cum commemorat, qui-
bus nam disciplinis puerum regium adole-
scentem Persæ imbuant. Verba ipsa diuini
uiri memini, quæ tu mecum Maxime reco-
gnosce, dicentia: *Δις ἐστὶ τὰ ἀεὶ γνησόμεθων ἐπιθυ-
μίᾳ τῶν πᾶσι βασιλευμένων, οὓς ἐκείνοι βασιλεὺς ἀποδιδύν-
τες ἐνομιάζονται, αἱ δὲ ἐστὶν γνησίοι προσώποι αἱ ἀριστοὶ διὰ
ξυσίας ἐν ἡλικίᾳ τῆς ἀρετῆς, ὅτι σοφώτατοι, καὶ ὁ δεινότητος
τοῦ καὶ ἀσφραγίστατοι, καὶ ὁ ἀνδραγαθώτατοι. ὧν ὁ μὲν μα-
γῆν τὴν διδασκῆναι πᾶσι Ζωροάστρου, τοῦ ἰσομήλου. ἐστὶ δὲ τῆ
τοῦ διᾶν ἰσοπραξία. διδασκῆναι δὲ καὶ τὰ βασιλικὰ.* Au-
ditis ne magiam, qui eam temerè accusatis,
artem esse dijs immortalibus acceptam, co-
lendi eos ac uenerandi pergnaram, piam sci-
licet, & diuini sciētē, iam inde à Zoroastre
& Oromazo autoribus suis nobilem, cœlitū
antistitem: quippe inter prima regalia do-
cetur: nec ulli temerè inter Persas cōcessum
est magum esse, haud magis quàm regnare.

Magus
quid.

Magia.

Magorum
dignitas
apud Per-
sas.

Idem Plato in alia sermocinatione, de Zamolxi quodam Thraci generis, sed eiusdem artis uiro, ita scriptum reliquit:

* *

*Magus uul-
gò quis.*

Quod si ita est, cur mihi nosse non liceat
Zamolxi bona uerba, uel Zoroastri sacerdotia? Sin uerò more uulgari, cum isti propriè magum existimant, qui cõmunionè loquendi cum dijs immortalibus, ad omnia que uolunt incredibilem quadam uicantaminum polleat: oppidò miror, cur accusare non timerint, què posse tantum fatentur. Neq; enim tantum occulta & diuina potètia caueri potest, ita ut cætera. Sicariùm qui in iudicium uocat, commitatus uenit. Qui uenenarium accusat, serpens pulosius cibatur. Qui furem arguit, sua culpa dit. Enim uerò qui magum, qualem isti dicunt, in discrimen capitis deducit, quibus comitiis, quibus scrupulis, quibus custodibus perniciem cæcam & inuitabilem prohibeat? Nullis scilicet. & ideo id genus crimen non est eius accusare, qui credit. Verùm hæc ferè me communi quodam errore imperitorum philosophis obiectantur: ut partim eorum qui corporum causas ineras & simplicis naturam, irreligiosos putent, eoq; aiant deo abnuere: ut Anaxagorà, & Leucippum, & Democritum, & Epicurum, cæterosq; rerum naturæ patronos. partim aut, qui prouidentiam mundi

*Philosophi
cur magi ple-
runq; existi-
mentur.*

Pro se ipſo prima.

163

mūdi curioſius ueſtigāt, & impenſius deoſ
 celebrant, eoſ uerò uulgò magoſ nominēt:
 quaſi facere etiā ſciant, quæ ſciāt fieri. ut olim
 fuere Epimenides, & Orpheus, & Pythago-
 ras, & Oſtanes. ac dein ſimiliter ſuſpecta eſt
 Eocli Cathorino, Socrati Dæmonion Plato-
 nis, τὸ δὲ γὰρ. Gratulor igitur mihi: cum & ego
 tot & tantis uiriſ adnumeror. Cæterūm quæ
 ab illiſ ad oſtendendum crimen obiecta ſunt
 uana & inepta & ſimplicia, uereor ne ideo
 tantum crimina putes, quòd obiecta ſunt.
 Cur, inquit, piſcium quædam genera quæſi-
 ſti? quaſi id cognitioniſ gratia philoſopho fa-
 cere non liceat, quòd luxurioſo gulæ cauſa li-
 ceret? Cur mulier libera tibi nupſit poſt
 annoſ tredecim uiduitatiſ? Quaſi non magiſ
 mirandum ſit, quòd tot anniſ non nupſerit.
 Cur priuſ quàm tibi nuberet, ſcripſit neſcio
 quid in epiſtola, quod ſibi uidebatur? Quaſi
 quiſquam debeat cauſaſ alienę ſententię red-
 dere. Atenim maior natu non eſt iuuenem
 aſpernata. Igitur hoc ipſum argumētum eſt,
 nihil opuſ magia fuiſſe, ut nubere uellet mu-
 lier uiro, uidua cœlibi, maior iuniori. Iam
 & illa ſimilia: Habet quiddam Apuleiuſ do-
 mi, quod ſanctè colit. Quaſi non id potiuſ cri-
 men ſit, quod colat non habere. Cecidit
 præſente Apuleio puer. Quid enim ſi iuueniſ,
 quid ſi etiam ſenex adſiſtente me corruiffet?

uel morbo corporis impeditus, uel lubrico
 foli prolapsus? Hiscine argumentis magiam
 probatis? casu puerili, & matrimonio mulie-
 ris, & obsonio piscium? Possem equidem be-
 no periculo, uel his dictis contentus perora-
 re. Quoniam tamen mihi pro accusationis
 longitudine largitur, atque superest: cedo, si
 uidetur, singula consideremus. Atque ego
 omnia obiecta, seu uera, seu falsa sint, non ne-
 gabo: sed perinde atq; si facta sint fatebor, et
 omnis ista multitudo, quæ plurima undiq;
 ad audiendum conuenit, apertè intelligat, ni-
 hil in philosophos non modò uerè dici, sed
 ne falsò quidem posse confingi, quod non ex
 innocentia fiducia, quamuis liceat negare
 tamen habeant potius defendere. Primitus
 igitur argumenta eorum cõuincam, ac re-
 tabo, nihil ea ad magiam pertinere: deinde
 etsi maximè magus forem, tamen ostendam
 neque causam ullam, neq; occasionem fuisse
 se, ut me in aliquo maleficio experirentur. De
 etiam de falsò inuidia, deq; epistolis mulieris
 perperam lectis, & nequius interpretatis
 deq; matrimonio meo ac Pudentillæ dispo-
 rabo. Idq; à me susceptum potius officij gra-
 tia, quàm lucri causa, docebo. Quod quidem
 matrimonium nostrum Aemiliano huic, in-
 manè quanto angore, quantæq; inuidiæ fuit
 inde omnis huiusce accusationis obeundæ

Pro se ipso prima.

165

ira & rabies, & denique insania exorta est. Quæ si omnia palàm & dilucidè ostendero: tunc denique te, *Claudi Maxime*, & omnibus qui adsunt cõtestabor, puerum illum *Sicinnium Pudentem* priuignum meũ, cuius obtentu & uoluntate à patruo eius accusor, nuperrimè curæ meę ereptum, postquàm frater eius *Pontianus* & natu maior, & moribus melior, diem suum obiit: atque ita in me ac matrem suam nefariè efferatum, non mea culpa, desertis liberalibus studijs, ac repudiata omni disciplina, scelestis accusationis huius rudimentis, patruo *Aemiliano* potius quàm fratri *Pontiano* similem futurum. Nunc, ut institui, proficiscar ad omnia *Aemiliani* huiusce deliramenta, orsus ab eo, quod ad suspicionem magiæ, quasi ualidissimũ in principio dici animaduertisti, nonnulla me pisciũ genera per quosdam pisces precio quæfisse. Vtrum igitur horum ad suspectandam magiam ualet, quod ne pisces mihi piscem quæsierunt? scilicet ergo phrygionibus aut fabris negocium istud dandum fuisse, atque ita opera cuiusque artis permutanda, si uellem calumnias uestras uitare, ut faber mihi piscem, ut piscator mutuò lignũ dedolaret? An ex eo intellexistis maleficio quæri pisciculos, quod precio quærebantur? Credo si conuiuio uellem, gratis quæfissem. Quin igitur etiam

*Sicinnius
Pudens.*

tur etiã ex alijs plerisq; me arguitis? Nam sæ-
 penumero & uinum, & olus, & pomum, & præ-
 nem precio mutari. Eo pacto cupediarijs om-
 nibus famem decernis. Quis enim ab illis
 obsonare audebit? Siquidem statuitur, om-
 nia edulia, quæ de penso parãtur, non cernuntur
 sed magiæ desiderari. Quod si nihil remaneat
 suspicionis, neq; in piscatoribus mercede in-
 uitatis, ad quod solent ad piscem capiũdum
 quos tamen nullos ad testimoniũ producere,
 quippe qui nulli fuerunt: neq; in ipso pre-
 cio rei uenalis, cuius tamen quantitatem nul-
 lam taxauere, ne si mediocre preciũ dixissent
 contemneretur: si plurimum, non crederetur.
 Si in his, ut dico, nulla suspicio est: respondeat
 mihi Æmilianus, quo proximo signo accusa-
 tionem magiæ sit inductus. Pisces
 inquit, quæris. Nolo negare. Sed oro te, quæ-
 pisces quærit, magus est? Equidem non magi-
 gis arbitror, quàm si lepores quærerem, uel
 apros, uel altilia. an soli pisces habent aliquod
 occultum alijs, seu magis cognitũ. Hoc si scire
 quid sit, magus es profectò: sin nescis, con-
 tearis necesse est, id te accusare, quod nescis.
 Tam rudeis uos esse omnium literarum, om-
 nium deniq; uulgi fabularum, ut ne fingere
 quidẽ possitis ista uerissimiliter? Quid enim
 competit ad amoris ardorem accëndendum
 piscis brutus & frigidus, aut omnino res pe-
 lig

Pro se ipso prima.

167

lago quæ sita? Nisi fortè hoc uos ad mendacium induxerit, quòd Venus dicitur pelago exorta. Audi sis tam non impudens quam multa nescieris, qui de piscibus argumentum magiæ recepisti. At si Vergilium legis, profectò scisses, alia quæri ad hanc rem solere. Ille enim, quatum scio, enumerat uittas molleis, & uerbenas pingueis, & thura ma-
*Magiæ ins-
trumenta:*
scula, & licia discolora, præterea laurum fragilem, linum durabilem, cæram liquabilem: nec minus, quæ iam in opere serio scripsit,

Falcibus & messe ad lunam quæruntur abenis

Pubentes herbae, nigri cum lacte ueneni.

Queritur & nascentis equi de fronte reuulsus,

Et matri præreptus amor. —

At tu pisciū † insimulatoꝝ, longè diuersa in- † *insimulatoꝝ*
strumenta magis attribuis, non frontibus te-
neris detergèda, sed dorsis squalentibus ex-
cindenda: nec fundo reuellenda, sed profun-
do extrahenda: nec falcibus metenda, sed ha-
mis inuncunda. Postremò, in maleficio ille
uenenum nominat, tu pulmentum: ille her-
bas & furculos, tu squamas & ossa: ille pratū
decerpit, tu fluctum scrutaris. Memoraf-
sem tibi etiam Theocriti paria, & alia Home-
ri, & Orphei plurima, & ex comædijs &
tragædijs Græcis & ex historijs multa re-
perissem, ni te dudum animaduertissem

Græcam Pudencillæ epistolam legere ne
 quiuisse. Igitur unum etiam poetam Latinum
 attingam, uersus ipsos, quos agnoscent quod
 Lælium legere:

Philtrea omnia undique eruant,

Antiphaticis illud queritur,

Trochiscili, ungues, tenia,

Radicula, herba, surculi,

Auræ ilices, bichordila,

Hinnientum dulcedines,

Hæc & alia quæsisse me potius, quam pisces
 longè uersumilius confinxisses. His etenim
 fortasse per famam peruulgatâ fides fuisse
 si tibi ulla eruditio adfuisse. Enim uero pi-
 scis ad quam rem faciat captus, nisi ad epula-
 coctus: cæterum ad magiam nihil. Quamquam
 uideatur nihil adiutare, dicam unde id con-
 iectem. Pythagoram plerique Zoroastri
 ctatorem, similiterq; magiæ peritum arbitra-
 ti, eum memoria prodiderunt, cum animam
 uertisset proximè Metapontû, in littore Ita-
 liæ suæ, quam subsiciuam Græciam fecerat,
 quibusdam piscatoribus euerriculum trahi-
 fortunam iactus eius emisse: & precio dato
 iussisse illico pisces eos qui capti tenebatur
 solui retibus, & reddi profundo. Quos scilicet
 cet eum de manibus amitturum non fuisse,
 quid in his utile ad magiam cõperisset. Sed
 enim uir egregiè doctus, & ueterum æmula

*Pisces ad
 magiam ni-
 hil facere.*

Pro se ipso prima.

169

tor, meminerat Homerū poetam multiscīū,
uel potius cunctarum rerum adprimè peri-
tum, uim omnem medicaminum non mari,
sed terræ scripsisse, cum de quadam saga ad
hunc modum memorauit:

* *

Itemque alibi carminum similiter:

* *

Cum tamē nunquam apud eum marino ali-
quo & pisculento medicauit, nec Protheus
faciem, nec Ulysses scrobem, nec Aeolus fol-
lem, nec Helena crateram, nec Circe poculū,
nec Venus cingulum. At uos soli reperti estis
ex omni memoria, qui uim herbarum, & ra-
dicum, & surculorum, & lapillorum, quasi
quadam colluione naturæ, de summis mō-
tibus in mare transferatis, & penitus pisciū
uentribus insuatis. Igitur ut solebat ad ma-
gorum ceremonias aduocari Mercurius car-
minum uector, & illex animi Venus, & Lu-
na noctium conscia, & manium potens Tri-
uia: uobis authoribus posthac Neptunus cū
Salacia, & Portunus cū omni choro Nerei-
dum, ab æstibus fretorum ad æstus amorum
transferentur. Dixi cur non arbitrer quic-
quam negocij esse magis & piscibus. Nunc, si
uidetur, credamus Aemiliano, solere pisces
etiam ad magicas potestates adiuuare. Num
ergo propterea, quicumque piscem quærit, &

Magia dy.

ipse magus est: Eo quidem pacto, & qui myr-
 parones quæsserit, pirata erit: & qui uectem
 perfossor: & qui gladium, sicarius. Nihil in re-
 bus omnibus tam innoxium dices, quin
 possit aliquid aliquà obesse: nec tam lætum
 quin possit ad triftitudinem intelligi. Nec tra-
 men iccirco omnia ad nequiores suspicio-
 nem trahuntur, etsi thus & casiam & myr-
 rham, cæterosq; id genus odores funeri tan-
 tum emptos arbitreris, cum & medicamen-
 to parentur, & sacrificio. Cæterum eodem

Menelai piscium argumento, etiam *Menelai* socij
socij. putabis magos fuisse, quos ait Poeta præci-
 pius, flexis hamulis apud Pharam insulam
 famem propulsasse: etiam mergos, & delphi-
 nos, & scyllas, tu eodem referes: etiam gal-
 lones omnes, qui impenso pisces precio a
 scatoribus mercantur: etiam ipsos piscato-
 res, qui omnium generum piscis arte acqui-
 runt. Cur ergo & tu quæris? Nolo equidem
 nec necessarium habeo tibi dicere: sed per te
 si potes, ad hoc quæsisse me argue, ut si helle-
 borum, uel cicutam, uel succum papaueris
 emissem, item alia eiusdem modi, quorum
 moderatus usus salutaris, sed commixtio u-
 quantitas noxia est, quis æquo animo patere-
 rur, si me per hoc ueneficij arcesseres, quod
 ex illis potest homo occidi? Videamus
 men quæ fuerint piscium genera, tam necesse

Pro se ipso prima.

171

saria ad habendum, tamq̄; rara ad reperien-
 dum, ut meritò statuto præmio quærerentur. Tria omnino nominauerant: unum falsi, duo mentiti. Falsi, quòd leporem marinum fuisse dixerunt, qui alius omnino piscis fuit, quem mihi Themis conseruus noster, medicinæ non ignarus, ut ex ipso audisti, ultro attulit ad inspiciendum. nam quidem leporem nondum etiam inuenit. Sed profiteor me quærerere & cætera, non piscatoribus modo, uerùm etiam amicis meis negotio dato, quicumque minus cogniti generis piscis inciderit, ut eius mihi aut formam commemorent, aut ipsum uiuum, si id nequierint, uel mortuum ostendât. Quamobrem id faciam, mox docebo. Mentiti autem sunt callidissimi accusatores mei, ut sibi uidentur, cum me ad finem calumniæ confinxerunt, duas res marinas, impudicis uocabulis quæsisse: quas Tannonius ille, cum utriusq; sexus genitalia intelligi uellet, sed eloqui propter infantiam cauidicus summus nequiret, multum ac diu hæsitato, tandem uirile marinum, nescio qua circumlocutione malè ac sordidè nominauit. Sedenim fœminal nullo pacto reperiens munditer dicere, ad mea scripta cõfugit, quia & è quodam meo libro legit: Interfœminium tegat, & fœmoris obiectu, & palmæ uelamento. Hic etiam, pro sua grauitate, uitio

Lepus marinus.

uitio mihi uortebat, quod me nec sordidior
dicere honestè pigeret. At ego illi contra
stius exprobrauerim, quod qui eloquent
patrocinium uulgò profiteatur, etiam hon
sta dictu sordidè blatteret, ac sæpe in reb
nequaquam difficilibus fringultiat, uel on
nino obmutescat. Cedo enim, si ego de Ve
neris statua nihil dixissem, neque interfen
nium nominassem, quibus tandem uerbo
accusasses crimen illud, tam stulticiæ quæ
linguæ tuæ congruens? an quicquam flu
tius, quàm ex nominum propinquitate uis
similem rerum coniectari? Et fortasse,
præcutè reperisse uobis uidebamini? quæ
quæsisse me fingeretis ad illecebras magis
duo hæc marina, ueretillam, & uirginal.
enim nomina rerum Latina: quæ propter
uariè nominauit, ut denuò instructus accu
ses. Memento tamen tam ridiculum argum
tum fore, desiderata ad res uenereas maris
obscæna, quàm si dicas marinum pectine
comando capillo quæsitum, uel aucupand
uolantibus piscem accipitrem, aut uenand
apris piscem apriculum, aut eliciendis mor
tuis marina caluaria. Respondeo igitur
hunc uestrum locû, non minus insultè quàm
absurdè commentum, me hæc nugas me
rinas, & quisquillas littoraleis, neque præter
neque gratis quæsisse. Illud etiam præter
respon

Pro se ipso prima.

173

respondeo, nescisse uos, quid à me quaesitum
fingeretis. Hæc enim friuola, quæ nomina-
tis, pleraq; in litoribus omnibus congestim
& acruatim iacent, & sine ullius opera, quã-
libet leuiter motis flucticulis ulro foras e-
uoluuntur. Quin ergo dicitis me eadẽ opera
precio inpẽso per plurimos piscatores que-
sisse de litore, conchulam striatam, testam ha-
bentem, calculum teretem: præterea cancro-
rum furcas, echinorum caliculos, lolliginum
ligulas: postremò assulas, festucas, resticu-
las, & ostrea Pergami uermiculata: denique
muscum, & algam, & cetera maris eiectionem
ta, quæ ubique litorum uentis expelluntur,
salo expuuntur, tempestate recipiuntur,
tranquillo deseruntur. Neque enim minus
istis, quæ commemorauit, accommodari
possunt, similiter ex uocabulo suspensiones.
Posse dicitis ad res uenereas sumpta de mari
spuria & fascina, propter nominum similitu-
dinem: quĩ minus possit ex eodem littore
calculus ad uesicam, testa ad testamentum,
cancer ad ulcera, alga ad quercetum? Næ tu
Claudi Maxime nimis patiens uir es, & op-
pidò proxima humanitate, qui hasce eo-
rum argumentationes diu herclè perpeffus
sis. Equidem cum hæc ab illis quasi grauias
& inuincibilia dicerentur, illorum stultici-
am ridebam, tuam patientiam mirabar. Ceterum

terum, quamobrem plurimos iam piscis
 gnouerim, quorundam adhuc nescius
 nolui, discat Æmilianus, quoniam usque
 deò rebus meis curat: quanquam est iam
 cipiti æuo, & occidua senectute, tamen
 uidetur, suscipiat doctrinam, seram plane
 post uinum: legat ueterum philosophorum
 monumenta, tandem ut intelligat, non
 primùm hæc requisisse, sed iam pridem
 iores meos, Aristotelem dico, & Theophras-
 tum, & Eudemum, & Lyconem, ceteros
 que Platonis minores, qui plurimos libros
 de genitu animalium, deque particulis, de
 que omni differentia reliquerunt. Bene
 quòd apud te Maxime, causa agitur, qui pro
 tua eruditione legisti profectò Aristotelis
περὶ ζώων γενέσεως, περὶ ζώων ἀνατομῆς, περὶ ζώων ἰσχυ-
 multijuga uolumina: præterea problemata
 innumera eiusdem, tum ex eadē secta
 terorum, in quibus id genus uaria tractantur
 quæ tanta cura conquisita, si honestū & glori-
 riosum fuit illis scribere, cur turpe sit nobis
 experiri: præsertim cum ordinatius & con-
 bilius, eadem Græcè & Latinè adnitari
 scribere, & in omnibus aut omissa acquirere
 aut defecta supplere: Permittite, si opera
 quædam legi de magicis meis, ut sciat
 Æmilianus, plura quàm putat quærere,
 sedulò explorare. Prome tu librum ex Græ-
 cis meis

Pro se ipso prima.

tis meis, quos fortè hic amici habuere, sedu-
 liq; naturalium quæstionum: atq; eum maxi-
 mè, in quo plura de piscium genere tractata
 sunt. Interea, dum hic quærit, ego exemplum
 rei competens dixerò. Sophocles poe-
 ta Euripidi æmulus & superstes (uixit enim
 ad extremam senectam) cum igitur accusa-
 retur à filio suomet dementiæ, quasi iam per
 ætatem desiperet, protulisse dicitur Colo-
 næum suam, peregregiam tragœdiarum,
 quam fortè tum in eo tempore conscribe-
 bat: eamque iudicibus legisse, nec quicquam
 amplius pro defensione sua addidisse, nisi ut
 audacter dementiæ condemnarent, si car-
 mina senis displicerent. Ibi ego comperior,
 omnes iudices tanto poetæ adfurrexisse, mi-
 ris laudibus eum tulisse, ob argumenti soler-
 tiam, & cothurnum facundiæ: nec ita mul-
 tum omnis abfuisse, quin accusatorem po-
 tius dementiæ condemnarent. Inuenisti tu
 librû: Beasti. Cedò enim, experiamur, an &
 mihi possint in iudicio literæ meæ prodesse.
 Lege pauca in principio, deinde quædam de
 piscibus. At tu, interea dum legit, † causam
 sustine. Audisti Maxime, quorum plera-
 que scilicet legeras apud antiquos philoso-
 phorum: & memento, de solis piscibus hæc
 uolumina à me conscripta, qui eorum coi-
 tu progignantur, qui ex limo coalescant,
 quoties

Sophocles
 dementiæ accu-
 satus.

† aquam

* *ἡμετέρας καὶ
ἀποτάκω.*

quoties & quid anni cuiusque eorum gen-
ris fœminæ subent, mares furiant, quibus
membris & causis discreuerit natura uir-
ros eorum & ouiparos: ita enim appella-
quæ Græci + *φλοδίνους*. Et ne operose animi
malium genita pergam, deinde de differe-
tia & uictu, & membris, & ætatibus, cætere
que plurimis, scitu quidem necessarijs, sed
iudicio alienis: pauca etiam de Latinis ser-
ptis meis, ad eandem peritiam pertinere
bus, legi iubebo, in quibus animaduerte-
cum in eis cognita rara, tum nomina etiã
manis inuicata, & in hodiernum (quo
sciam) infecta. Ea tamen nomina labori
meo & studio ita de Græcis prouenire, ut
men Latina moneta percussa fiat. Vel dicam
nobis, Aemiliane, patroni tui, ubi legerint
tinè hæc pronunciata uocabula, de solis
quatilibus dicã, nec cætera animalia nimis
communibus differentes attingam. Auscu-
ta igitur quæ dicam. Iam me clamabis mag-
ca nomina Aegyptio uel Babylonico
per censere. Possum etiam pergere: sed
est operæ in istis diebus terere, ut sit mihi
pus aggredi ad cætera. hæc interim, quæ
xi, pauca recita, Latinè à me enunciata.

* * *

Vtrum igitur putas philosopho, non fer-
dum Cynicam temeritatem rudi & indo-

Pro se ipso prima.

177

sed qui se Platonicae scholae meminerit, utrum
ei putas turpe, scire ista, an nescire? negligere,
an curare? nosse quanta sit etiam in istis pro-
uidentiae ratio, an de dijs immortalibus matri
& patri credere? Q. Ennius * aedes Phagitica,
quae uersibus scripsit, innumerabilia piscium ge-
nera enumerat, quae scilicet curiosè cognoue-
rat. Paucos uersus memini, eos dicam:

Omibus ut clypea praestat, mustela marina;

Mures sunt † Aeni aspera & ostrea & plurima Abydi,

Mus Mitylenae est pecten, caradrum quae apud

Vmbrae fineis.

Brundisij sargus bonus est, hunc magnus si erit sume.

Apriculum piscem scito primū esse Tarenti.

Surrenti ellopa fac emas, glaucum apud Cumas. quid

Scarum praeterij, cerebrum Iouis penè supremi?

Nestoris ad patriam hic capitur magnusq; bonusq;.

Melanurum, turdum, merulamq; umbramq; marinam.

Polypus Corcyrae, caluaria pinguis Carnae,

Purpura, matriculi, mures, dulces quoq; echini.

Alios etiam multis uersibus decorauit, & u-
bi gentium quisq; eorum inueniatur ostendit,
qualiter assus aut iussulentus optimè sapiat:
nec tamen ab eruditis reprehenditur. Ne ego re-
prehendar, qui res paucissimis cognitas Grae-
cè, Latine proprijs & elegantibus uocabulis
conscribo? Cum hoc satis dixi, tum aliud acci-
pe. Quid enim tandem, si medicinae neq; in-
studiosus, neq; imperitus, quae piã remedia ex

m m m

pisci-

† al. Oeni;
al. Teni.

piscibus quaero, ut sanè sunt plurima, cum in
 alijs omnibus rebus eodem natura munere
 terspersa atq; interseminata, tum etiam non
 nulla in piscibus? An remedia nosse, & ea cõque-
 rere, magi potius esse, quàm medici, quàm
 niq; philosophi putas? qui illis non ad qua-
 situm, sed ad suppetias uirurus est. Veteres quo-
 dem medici etiam carmina remedia uulnerum
 norant, ut omnis uetustatis certissimus auctor
 Homerus docet, qui facit Vlyssi de uulnere Iu-
 guinem profluentem fisti cantamine. Nihil e-
 nim quod salutis ferendæ gratia fit, criminoso-
 sum est. At enim, inquit, piscem cui rei nisi ma-
 lè proscidisti, quem tibi Thenus conseruus
 tulit? Quasi uerò non paulò prius dixerim, me
 de particulis omnium animalium, de situ
 rum, deq; numero, deq; causâ conscribere
 libros † ἀνατομῶν Aristotelis & explorare
 dio, & augere. Atqui adeò miror, quòd unquam
 à me pisciculū inspectum sciatis, cum iam plu-
 rimos qui ubicunque locorum oblati sunt, in-
 què inspexerim. Præsertim quòd ego nihil
 culo, sed omnia in propatulo ago. At qui
 uel extrarius arbiter assistat, more hoc & in-
 tuto magistrorum meorum, qui aiunt, hi-
 minem liberum & magnificum debere, si qu-
 at, in primori fronte animum gestare: hoc
 adeò pisciculum, quem uos leporem ma-
 num nominatis, plurimis qui aderant esse
 diu-

Pro se ipso prima.

179

si: necdum etiam decerno quid uocent, nisi quæram sanè accuratius, quòd nec apud ueteres philosophos proprietatem eius piscis reperio: quanquam sit omnium rarissima, & hercule memoranda. Quippe solus ille, quantum sciam, cum sit cætera exossis, XII numero ossa, ad similitudinem talorum suillorum, in uentre eius connexa & catenata sunt. Quod Aristoteles si scisset, nunquam profectò omisisset scripto prodere: qui aselli piscis solius omnium in media aluo corculum situm pro maximo memorauit. Piscem, inquit, proscidisti. Hoc quis ferat philosopho crimen esse, quòd lanio uel coco non fuisset? Piscem proscidisti: quid crudum id accusas? si cocto uentrem rusparer, heperia suffoderem, ita ut apud te puerulus ille Sici-nius Pudens suomet obsonio dixit, eam rem non putares accusandam. Atqui maius crimen est philosopho comesse pisceis, quàm inspiciere. an hariolis licet iocinera rimari, philosopho contemplari non licebit? qui se sciat omnium animalium aruspicem, omnium deum sacerdotem? Hoc in me accusas, quod ego & Maximus in Aristotele miramur: cuius nisi libros bibliothecis exegeris, & studiosorum manibus extorseris, accusare me non potes. Sed de hoc penè plura quàm debui. Nunc præterea uide, quàm ipsi sese reuincant.

Aiunt, mulierem magicis artibus, marinis illecebris à me petitam: eo in tempore, quo me negabunt in Getulix mediterraneis montibus fuisse, ubi pisces per Deucalionis diluuiam periantur: quod ego gratulor nescire istos. Legisse me Theophrasti quoque *πύρι* * & Nicandri *ὄργανά*. *

Cæterum me etiam beneficijs postularent, qui hoc negocium ex lectione & æmulatione Aristotelis nactus sum, non nihil & Platone admonente, qui ait, eum qui ista uestiget, Nunc quoniam pisces horum satis patuerunt accipe aliud, pari quidem stulticia, sed multo tanto uanius & nequius excogitatum. Sciant & ipsi, argumentum piscarium fuisse nihil futurum. Præterea nouitatem eius ridiculam. Quis enim fando audiuit, ad magicis solere? potius aliquid de rebus peragitoribus, & iam creditis fingendum esse. Sciant finxere, puerum quempiam carmine cantatum, remotis arbitris, secreto loco, arula lucerna, & paucis conscijs testibus, ubi incitatus sit, corruisse: postea nescientem suadaciam dacio ausi. Etenim fabula ut impleretur, adendum etiam illud fuit, puerum eundem menta præfatio prædixisse: quippe hoc ementior

Pro se ipso prima.

184

mentum canticis accipimus, præfagium, & diuinationem : nec modò uulgi opinione, uerum etiam doctorum uirorum autoritate, hoc miraculum de pueris confirmatur. Memini apud Varronem philosophum, uirum accuratissimè doctum atque eruditum, cum alia huiusmodi, tum hoc etiam legere : Trallicibus de euentu Mithridatici belli magica percontatione consulentibus, puerum in aqua simulachrum Mercurij contemplantem, quæ futura erant centum sexaginta uersibus cecinisse. Itemq; Fabium, cum quingentos denarios perdidisset, ad Nigidium consultum uenisse : ab eo pueros carmine instinctos indicasse, ubi locorum defossa esset crumena, cum parte eorum, cæteri ut forent distributi : unum etiam denarium ex eo numero habere M. Catonem philosophum, quem se à pedissequo in stipe Apollinis accepisse Cato confessus est. Hæc & alia apud plerosque de magicis pueris lego equidem : sed dubius sententiæ sum, dicamne fieri posse, an negem. Quanquam Platoni credam, inter deos atque homines, natura & loco medias quasdam diuorum potestates intersitas, easque diuinationes cunctas & magorum miracula gubernare. Quin & illud mecum reputo, posse animum humanum, & puerilem præsertim, simplicemq; seu carminum auocamento, siue odorum delin-

*Puerorum
magia.*

mento soporari, & ad obliuionem presentium externari: & paulisper remota corporis memoria, redigi ac redire ad naturam suam, quae est immortalis scilicet, & diuina, atque ueluti quodam sopore futura rerum praesagire. Verum enim uero, ut ista sese habent, si quis fides hisce rebus impertienda est, debet ille noticio qui puer, prouidus (quantum ego audio) & corpore decorus atque integer delibari, & animo solers, & ore facundus, ut in eo aut diuina potestas, quasi bonis artibus diuorsetur (Si dignè tamen ea pueri corpore includitur) aut ipse animus expercipit, cito ad diuinationem suam redigatur: quae ei promptè insira, & nulla obliuione saucia & hebes, facile resumatur. Non enim ex omni ligno, ut Pythagoras dicebat, debet Mercurius exculpi. Quod si ita est, nominatim quis ille fuerit puer, sanus, incolumis, ingeniosus, decorus, quem ego carmine dignatus sum initiare. Cæterum Thallus, quem nominastis, medico potius quam mago indiget. est enim miser, morbo comitali ita infectus, ut ter aut quater die saepenumero, sine ullis cantaminibus corruat, omniaque membra conficiationibus debilitet, facie ulcerosâ, fronte & occipitio conuassatus, oculis hebes, naribus hiulcus, pedibus caducus. Maximus omnium magus est, quo presente Thallus

Non ex omni ligno

Mercurius.

Thallus.

Pro se ipso prima.

183

Ius diu steterit: ita plerunque morbo ceu somno uergens inclinatur. Eum tamen uos carminibus meis subuersum dixistis, quod forte me coram semel decedit. Conserui eius plerique adsunt, quos exhiberi denunciauistis. Possunt dicere omnes, quid in Thallo dispiciant: cur nemo audeat cum eo ex eodem catino cenare, eodem poculo bibere. Et quid ego de seruis? Vos ipsi uidetis. Negate Thallum, multo prius quam ego + Aexam uenirem, corruere eo morbo solitum, medicis saepenumero † Ocean ostensum. Negant hoc conserui eius, qui sunt in ministerio uestro? Omnium rerum conuictum me fatebor, nisi rus de omnium consensu diu ablegatus est, in longinquos agros, ne familiam contaminaret. Quod ita factum, nec ab illis negari potest. eò nec potuit hodie à nobis exhiberi. Nam ut omnis ista accusatio temeraria & repentina fuit, nondiutertius nobis Aemilianus denunciauit, ut seruos numero quindecim apud te exuberemus. Adsunt quatuordecim, qui in oppido erant. Thallus solus rus ablegatus, ut dixi, ferme ad centesimum lapidem, longè ex oculis: Thallus solus abest, sed misimus qui eum curriculò aduehat. Interroga Maxime, quatuordecim seruos, quos exhibemus, Thallus puer ubi sit, & quam saluè agat; interroga seruos accusatorum meorum.

Non negabunt, turpissimum puerum corpori
 putri & morbido caducum, barbarum, rusticum
 num. Bellum uerò puerum elegistis, quem qui
 sacrificio adhibeat, cuius caput contingat
 quem pulchro pallio amiciat, à quo respon-
 sum speret. Vellem herculè adesset, tibi cum
 Aemiliane permisisset, ut teneres ipse, ut in-
 terrogares: iam in media quaestione, hic ibi
 dem pro tribunali oculos trucidis in te inuen-
 tisset, faciem tuam spumabundus conspuis-
 set, manus contraxisset, caput succussisset, po-
 stremò in sinu tuo corruisset. Quatuordecim
 seruos quos postulasti, exhibeo: cur illis ad
 quaestionem nihil uteris? Vnum puerum, et
 que eum caducum, requiris, quem olim ad
 esse pariter mecum scis? Quæ alia est euiden-
 tior calumnia? Quatuordecim serui penitus
 tuo adsunt, eos dissimulas: unus puerulus
 abest, eum infimulas. Postremò quid uis
 puta Thallum adesse. Vis probare, eum præ-
 sente me concidisse? Vltro confiteor. Carmini
 ne id factum dicis? Hoc puer nescit: ego, non
 factum, reuincō. Nunc, caducum esse puerum
 nec tu audebis negare. Cur ergo carmini po-
 tius, quàm morbo, attribuatur eius rumpi
 an euenire non potuit, ut fortè præsentem
 idem pateretur, quod sæpe aliàs multis præ-
 sentibus? Quod si magnum putarem, ca-
 ducum deicere, quid opus carmine fuit? cum
 inceperet

Pro se ipso prima.

185

Incensus Gagates lapis, ut apud Physicos le-
go, pulchrè & facile hunc morbum explo-
ret: cuius odore etiam in uenalijs uulgò, sa-
nitatem aut morbum uenaliū experiantur.
Etiam orbis à figulo circumactus, non diffi-
cile eiusdem ualitudinis hominem uertigine
sui † corrigit, ita spectaculū rotationis eius a-
nimū saucium debilitat: ac multò plus ad ca-
ducos consternendos figulus ualet, quàm
magus. Tu frustra postulasti ut seruos ex-
hiberem: ego non de nihilo postulo, ut no-
mines, qui nam testes huic piaculari sacro ad-
fuerint, cum ego ruentem Thallum impelle-
rem. Vnum omnino nominas puerulum il-
lum Sicinium Pudentem, cuius me nomine
accusas: is enim affuisse se dicit, cuius pue-
ritia etsi nihil ad religionem suffragaretur, ta-
men accusatio fidem derogaret. Facilius fuit
Aemiliane, ac multo grauius, tete ut ipsum di-
ceres interfuisse, & ex eo sacro cepisse demen-
tiri potius, quàm totum negocium, quasi lu-
dicrum pueris donares: Puer cecidit, puer ui-
dit: num etiam puer aliquis incantauit? Hic
satis ueteratorie. Tannonius Pudens, cum
hoc quoque mendacium frigere, ac propè iam
omnium uultu & murmure explosum uide-
ret, ut uel suspiciones quorundam spe mora-
retur, ait pueros alios producturum, qui sint
æque à me incantati: atque ita ad aliam spe-
ciem

Gagatis
gemma uis.

† corrigit

Tannonius
Pudens.

ciem argumenti transgressus est. Quod quam
 quam dissimulare potui, tamen ut omnia, in
 hoc quoque ultro prouoco. Cupio enim pro-
 duci eos pueros, quos spe libertatis aude-
 confirmatos ad mentiendum. Sed nihil am-
 plus dico, quam ut producant. Postulo igitur
 & flagito Tannoni Pudens, ut expleat
 quod es pollicitus. Cedo pueros istos quibus
 confiditis, produc, nomina qui sint: mea
 qua licet ad hoc utare. Dic inquam Tanno-
 ni, quid taces? quid contaris? qui expectas?
 Quod si hic nescit quid dixerit, aut nomina ob-
 litus est: at tu Aemiliane cede huc, dic quid ad
 uocato tuo mandaueris, exhibe pueros. Quod
 expalluisti? quid taces? hocce ne accusare esse
 hocce tantum crimen deferre? an Claudium
 Maximum, tantum uirum, ludibrio habere
 me calumnia insectari? Quod si forte pater
 nus tuus uerbo prolapsus est, & nullos pu-
 ros habes quos producas, saltem quatuor
 decim seruis, quos exhibui, ad aliquid uti-
 re: aut cur sisti postulabas tantam familiam
 magicæ accusans? De quindecim seruis de-
 nunciasti: quod si de ui accusares, quot tan-
 dem seruos postulares? Sciunt ergo aliqui
 quindecim serui, & occultum est? an occultu-
 rum non est, & magicum est? Aliterum he-
 rum fatearis necesse est: aut illicitum non fuisse,
 se, in quo tot conscios non timuerim: aut si ille
 dicitur

Pro se ipſo prima.

187

citum fuit, ſcire tot conſcios non debuiſſe. Ma-
gia iſta, quantum ego audio, res eſt legib. dele-
gata, iam inde antiquitus duodecim Tabulis
propter incredundas frugum illecebras inter-
dicta. Igitur & occulta non minus, quàm tes-
tra & horribilis, plerunque noctibus uigilata,
& tenebris abſtruſa, & arbitris ſolitaria, & car-
minibus murmurata: cui non modo ſeruo-
rum, uerùm etiam liberorum pauci adhiben-
tur. Et tu quindecim ſeruos uis interfuiſſe.
Nuptiæ ne illæ fuerunt, an aliud celebratum
officium, an conuiuium tempeſtiuum? Quin-
decim ſerui ſacrum magicum participant, qua-
ſi Quindecim uiri ſacris faciundis creati. Cui
tamen rei tot numero adhibuiſſem, ſi conſci-
entiæ nimis multi ſunt? Quindecim liberi
homines, populus eſt: totidem ſerui, fami-
lia: totidem uincti, ergaſtulum. An auditorio
multitudo eorum neceſſaria fuit, qui diutine
hoſtias luſtraleis tenerent? An ut grana thu-
niſi gallinas nominaſtis? An ut Thallum poſterne-
rent? Mulierem etiam liberam perductam
ad me domum dixiſtis, eiſdem Thalli ua-
litudinis: quam ego pollicitus ſim curatu-
rum. eam quoque incantaram à me corruif-
ſe. Ut uideo, uos palæſtritam, non magum
accuſatum ueniſtis. Ira omnis qui me ac-
ceſſerint, dicitis cecidiſſe. Negauit tamen
quæ

De hoc
Virg. Atque
ſatas aliò ui-
di traduceo
re meſſes.

xv homines
liberi, popu-
lus.

quærente te Maxime, Themison medicus, quo mulier ad inspiciendū perducta est, quam ultra passam, nisi quæsisse me, Ecquid aliæ aures obtinnirent, & utra earum magis, si responderit, dextram sibi aurem nimis in quietam, confestim discessisse. Hic ego Maxime, quanquam sedulo impræsentiarum laudibus tuis tempero, nec ubi tibi ob causam istam uidear blanditus, tamen solertiam tuam in percontando nequeo quin laudem. Dum enim cum agitarentur hæc, & illi incertam mulierem dicerent, medicus qui adfuerat abnueret, quæsisisti tu nimis quam proculdenter, quod mihi emolumentum fuerit incantandi? responderunt, ut mulier rueret. Quid deinde, mortua est? inquis: negatur. Quid ergo dicitis? quod Apuleij commoventem, si ruisset? ita enim pulchrè ac perseveranter tertio quæsisuisti, ut qui scires omnium factorum rationes diligentius examinandas ac sapius causas quæri, facta concedi: eoque etiam patronos litigatorum causidicos nominari, quod cur quæque facta sint, experiant. Cæterum negare factum, facilis res est, & nullo patrono indiget: rectè factum, vel perperam, docere, id uerò multo arduum & difficile est. Frustra igitur, an factum quæritur, quod nullam malā causam habuisse fieret, ita facti reus, apud bonum iudicem

Patroni causidici cur.

Pro se ipſo prima.

189

pulo quaſtionis liberatur, ſi nulla fuit ei ratio peccandi. Nunc, quoniam neque incantatam, neque proſtratam mulierem probauerunt, & ego non nego petitu medici à me inſpectam, dicam tibi Maxime, cur illud de aurium tinnitu quaſſerim, non tam purgandi mei gratia in ea re quam tu iam præiudicaſti neque culpæ neq; crimini conſinem, quàm ut ne quid auribus tuis & doctrinæ tuæ congruens reticuerim. Dicam igitur quàm breuiſſimè potero: etenim admonendus eſ mihi, non docendus. Plato philoſophus in illo præclariffimo Timæo, cœleſti quadam facundia uniuerſum mundum molitus, poſtquam de noſtri quoque animi trinis poteſtatibus ſoleriſſimè diſſeruit, & cur quæque membra nobis diuina prouidentia fabricata ſint, aptiſſimè demonſtrauit, cauſam morborum omnium trifariam percenſet. Primam cauſam primæ *Morborum cauſa triplex.* morbiſ corporis attribuit: Si ipſæ elementorum qualitates, humida & frigida, & hiſ duæ aduerſæ non congruant. id adeo euenit, cum quæpiam earum modo exceſſit, aut loco demigrauit. Sequens cauſa morborum in eſt in eorum uitio, quæ iam concreta ex ſimplicibus elementis, una tamen ſpecie coaluerunt: ut eſt ſanguinis ſpecies, & uiſceris, & oſis, & medullæ, porro illa quæ ex hiſce ſingularibus mixtæ ſunt. Tertiò, in corpo-

re conſ

Comitialis
morbi ma-
teria.

Pectoris uis
tiligo.

re concrementa uarij fellis, & turbidi spiri-
tus, & pinguis humoris, nouissima agritu-
dinum incitamenta sunt. Quorum e numer-
præcipua sit materia morbi comitialis, de qua
dicere exorsus sum, cum caro in humore
crassum & spumidum inimico igni con-
quiescit, & spiritum indidem parte ex car-
dore compressi aeris albida & tumida ra-
bes fluit. Ea nanque tabes, si foras corpe-
ris prospirauit, maiore dedecore quàm ne-
xa diffunditur. Pectoris enim primorem cu-
rim uiligine insignit, & omnimodis macu-
lationibus conuariat. sed cui hoc usu ueno-
rit, nunquam postea comitali morbo at-
tentatur: ita agritudinem animi grauisi-
mam, leui turpitudine corporis compen-
sat. Enimuerò si perniciosa illa dulcedo intus co-
hibita, & bili atræ sociata, uenis omnibus
furens peruasit: deinde ad summum capu-
uiam molita, dirum fluxum cerebro immi-
scuit, illico regalem partem animi debili-
tat, quæ ratione pollens, uerticem hominis
uelut arcem & regiam insedit. Eius quippe
diuinas uias & sapientis meatus obruit &
obturbat: quod facit minore pernicie pe-
soporem, cum potu & cibo plenos, comi-
tialis morbi prænuncia strangulatione mod-
cè angit. Sed si usque adeò aucta est, ut etiam
uigilantium capiti offundatur: tum uerò re-
pentia

Pro se ipso prima.

195

pentino mentis nubilo obtorpescunt, & mor-
 ribundo corpore cessante animo cadunt. Eum
 nostri non modò maiorem & comitalem, ue-
 rum etiam diuinum morbum, ita ut Græci
ἰσπὰν νόσον, uerè nuncuparunt: uidelicet quòd
 animi partem rationalem, quæ longè sanctis-
 sima est, eam uiolet. Agnoscis Maxime ra-
 tionem Platonis, quantum potui pro tem-
 pore perspicuè explicatam: cui ego fidem ar-
 bitratus, causam diuini morbi esse, cum illa
 pestis in caput redundauit, haudquaquam ui-
 deor de nihilo percontatus, an esset mulierì
 illi caput graue, ceruix torpens, tempora pul-
 sata, auris sonora: & cæterum, quòd dex-
 træ auris crebriores tinnitus fatebatur, si-
 gnuni erat morbi penitus adacti. Nam dex-
 tera corporis ualidiora sunt, eoque minus
 spei ad sanitatem relinquunt, cum & ipsa æ-
 gritudini succumbunt. Aristoteles ad eò in
 problematis scriptum reliquit, quibus æquè
 caducis à dextero morbus occipiat, eorum
 esse difficiliorem medelam. Longum est, si ue-
 lim Theophrasti quoq; sententiam de eodem
 morbo recensere, est enim etiam eius egregius
 liber de caducis. Quib. tamen in alio libro, què
 de non uidentibus animalibus conscripsit, res
 medio esse ait exuuias stellionum, quas uelut
 senium, more cæterorù serpentium, temporib.

Morbus fa-
cer.

statutis

statutis exuant. Sed nisi confestim eripias, ma-
 ligno ne præfagio, an naturali adpetentia, il-
 lico conuertuntur, & deuorant. Hæc iccirco
 commemorauī, nobilium philosophorum et
 sputata simul & libros sedulo nominant. ne
 ullum ex medicis aut poetis uolui attinge-
 re, ut isti desinant mirari, si philosophi te
 apte doctrina causas morborum & remedi-
 nouerunt. Igitur cum ad inspiciendum tu
 lier ægra, curationis gratia, ad me perductus
 sit, atque hoc & medici confessione qui ad
 duxit, ad meam ratiocinationem recte fa-
 ctum esse conueniat: aut constituent, magis
 & malefici hominis esse, morbis mederi: aut
 si hoc dicere non audent, fateantur se in puer-
 ro & muliere caducis, uanas & prorsus ca-
 ducas calumnias intendisse. Imò enim, si ue-
 rum uelis Aemiliane, tu potius caducus, quàm
 iam tot calumnijs cecidisti: neque enim gra-
 uius est corpore quàm corde collabi, pede po-
 tius quàm mente corruere: in cubiculo de-
 spui, quàm in isto splendidissimo cœtu dete-
 stari. At tu fortasse te putas sanum, quò-
 non domi contineris, sed insaniam tuam quò-
 quò te duxerit sequeris. Atqui si contende-
 uis furorem tuum cum Thalli furore, inue-
 nies non permultum interesse, nisi quòd Tha-
 llus sibi, tu etiam alijs furis. Cæterum Thallus
 oculos torquet, tu ueritatem: Thallus manu

contrahit, tu patronos; Thallus pavimenti
 illuditur, tu tribunalibus. Postremò, ille qui
 quid agit, in ægritudine facit, ignorans pec-
 cat: at tu miser prudens & sciens delinquis,
 tanta vis morbi te instigat: falsum pro uero
 infimulas, infectū pro facto criminariis: quem
 innocentē liquido scis, tamen accusas ut no-
 centem. Quin etiam, quod præterij, sunt
 quæ fatearis nescire, & eadem rursus quasi
 scias criminariis. Ais enim, me habuisse quæ-
 dam sudariola inuoluta apud læis Pontia-
 ni. Ea inuoluta quæ & cuiusmodi fuerint, ne-
 scisse te confiteris, neq; præterea quenquam
 esse qui uiderit: tamen illa contendis instru-
 menta magiæ fuisse. Nemo tibi blandiatur
 Æmilianè. Non est in accusando uersutia, ac
 ne impudētia quidem, ne tu arbitreris. Quid
 igitur: furor infelix acerbi animi, & misera
 insania crudæ senectutis. His enim penè uer-
 bis cum tam graui & perspicaci iudice egisti:
 Habuit Apuleius quæpiam linteolo inuoluta
 apud læis Pontiani: hæc quoniam ignoro
 quæ fuerint, iccirco magica fuisse contendo.
 crede igitur mihi quod dico, quia id dico
 quod nescio. O pulchra argumenta, & aper-
 tē crimen reuincuntia: Hoc fuit, quoniã quid
 fuerit ignoro. Solus repertus es Æmilianè,
 qui scias etiam illa quæ nescis. Tantum super-
 omneis stulticiæ uectus es, quippe qui soler-
 n n n tiffimi;

tissimi & acerrimi philosophorum, ne ijs quidem confidendum esse aiunt, quæ uidemus: at tu de illis quoque affirmas, quæ neq; conspexisti unquam, neque audisti. Pontianus uiueret, atque cum interrogares quæ fuerint in illo inuolucro, nescire se responderet. Libertus etiam ille qui clauis eius loci in hodiernum habet, & à uobis stat, nunquam se se inspexisse, quanquam ipse aperiret, ut promus librorum qui illic erant conditi, penè quotidie & clauderet sæpe nobiscum, multo sæpius solus intraret, linteum in mensa positum cerneret, sine ullo sigillo, sine uinculo. Quid ni enim? magicæ res in eo occultabatur, eo negligentius adseruabam. Sed enim liberè scrutandum & inspiciendum, si liberet, etiam auferendum: temerè exponebam, alienæ custodiæ commendabam, alieno arbitrio mittebam. Quid igitur in præfectoriarū uis tibi credi, quod ne Pontianus & quidem sciret, qui indiuiduo contubernio mecum uixit, id te scire, quem nūquam uideris nisi pro tribunali? An quòd libertus alidus, cui omnis facultas inspiciēdi fuit, quod is libertus non uiderit te, qui nunquam accesseris, uidisse? Denique ut quod non uideris, id tale fuerit, quale dicis? Atqui stulte, hodie illud sudariolum tu interceptisses, quid ex eo promeres, ego magicū negarem.

* nescierit

Pro se ipſo prima.

195

Tibi adeò permitto, ſinge quiduis, reminifce
re, excogita, quod poſſit magicum uideri: ta-
men de eo tecum decertaré, aut ego ſubiectú
dicerem, aut remedio acceptum, aut ſacro tra-
ditum, aut ſomnio imperatú. Mille alia ſunt,
quibus poſſem more communi & uulgatiſſi-
ma obſervationum conſuetudine uerè refu-
tare. Nunc id poſtulas, ut quod deprehéſum
& detentum, tamen nihil me apud bonum iu-
dicem læderet. id inani ſuſpicionem incertum
& incognitum condemnet. Haud ſciam, an
rurſus ut ſoles, dicas: Quid ergo illud fuit,
quod linteo tectum, apud lareis potiſſimum
depoſuiſti? Itá ne eſt *Æmiliane*? ſic accuſas,
ut omnia à reo percontere, nihil ipſe adferas
cognitum. Quamobrem piſceis quæris? Cur
ægram mulierem inſpexiſti? quid in ſudario
habuiſti inſitum? Accuſatum, an interroga-
tum ueniſti? Si accuſatú, tu te argue quæ di-
cis: ſi interrogatú, noli præiudicare quid fue-
rit, quòd ideo te neceſſe eſt interrogare, quia
neſcis. Cæterùm hoc quidem pacto omneis
homines rei conſtituentur, ſi ei qui nomen
cuiuſpiam detulerit, nulla neceſſitas ſit pro-
bandi, omnis contrà facultas percontandi.
Quippe omnibus ſicut fortè negociú magiæ
facelſitur, quicquid omnino egerint, obijcie-
tur. Votú in alicuius ſtatuxæ fœmore aſigna-
ſti, igitur magus es: aut cur ſignaſti? Tacitas

preces in templo deis allegasti. igitur magus es: aut quid optasti? Contrà, nihil in templo precatus es: igitur magus es, aut cur deos non rogasti? Similiter si posueris donum aliquod si sacrificaueris, si uerbenam sumpseris. Dies me deficiet, si omnia uelim persequi, quoniam ratione similiter calumniator flagitabit: praefertim quod conditum cunque, quod oblatum, quod inclusum domi adseruatur, si in omne eodem argumeto magicum dicitur, aut in cella promptuaria in forum atque in iudicium proferetur. Hæc quanta sint, & cuiusmodi, Maxime, quantusque campus calumnijs hoc Æmiliani tramite aperiatur, quantumque sudores innocentibus hoc uno sudario adferantur, possum equidem pluribus discipulis sputare: sed faciam quod institui, etiam quod non necesse est confitebor, & interrogatus ab Æmiliano respondebo. Interrogas Æmiliane quid in sudario habuerim. At ego, quamquam omnino positum ullum sudarium meum in bibliotheca Pontiani possim negare, tamen Maxime fuisse concedam, cum habeam dicere, nihil in eo inuolutum fuisse: quæ si dicam neque testimonio aliquo, neque argumento uincar. Nemo enim qui attigerit est. Unus si me licet fuerit repertissimum. sic enim, si uis arbitrare, ut olim Vlyssis socij thesaurum reperisset

perisse arbitrati sunt, cum utrem uentosissimum manticularentur. Vin dicam, cuiusmodi illas res in sudario obuolutas, laribus Pontiani commendarim? Most tibi geretur: sacrorum pleraque initia in Græcia participauit. Eorum quædam signa & monumenta tradita mihi à sacerdotibus sedulo conseruo: nihil insolitum, nihil incognitum dico. uel unius Liberi patris symmystæ, qui adestis, scitis, quid domi conditum celetis, & absque omnibus prophanis tacitè uenerimini. At ego, ut dixi, multijuga sacra, & plurimos ritus, uarias cerimonias, studio ueri & officio erga deos didici. Nec hoc ad tempus compono: sed abhinc ferè triennium est, cum primis diebus quibus + Aetnam ueneram, publice differens de Æsculapij maiestate, eadem ista præ me tuli, & quòd sacra nossem percensui. Ea disputatio celebratissima est, uulgò legitur, in omnium manibus uersatur, non tam facundia mea, quàm mentione Æsculapij religiosi Æeen sibus cõmendata. Dicit aliqui, si quis fortè meminit, huius loci principium. Audis ne Maxime multos suggerentes? immò ecce etiam liber offertur, recitari ipsa hæc iubebo: quoniã ostendis humanissimo uultu, auditione te ista nõ grauari. Etiam ne cuiquam mirum uideri potest, cui sit ulla memoria religionis, hominem tot mysterijs

+ Oceanus

deum conscium, quædam sacrorum crepundia domi adseruare: atq; ea lineo texto inuolueri, quod purissimum est rebus diuinis uoluntatis lamentum. quippe lana segnissimi corporis excrementum pecori detracta, iam inde Olympi & Pythagore, scitis, prophanus uestitus est. Sedenim mundissima lini seges, inter optimas fruges terra exorta, non modo induitui & amictui sanctissimis Egyptiorum sacerdotibus, sed opertui quoq; inde rebus sacris usurpatur. Atque ego scio nonnullos, & cum primis Emilianum istum, facetiæ sibi habere, res diuinas deridere. Nam, ut audiamus percensentibus ijs qui istum nouere, nulli deo ad hoc qui supplicauit, nullum templum frequentauit: si fanum aliquod prætereat, ne phas habet, adorandi gratia manum labris admouere. Iste uero nec dijs rurationis, quæ cum pascunt ac uestiunt, segeteis ulla, aut uitis aut gregis primitias impartit, nullum in uilla eius delubrum situm, nullus locus auctore sacris consecratus. Et quid ego de luco & delubro loquor? Negant uidisse se, qui fuere, uel saltem in sinibus eius aut lapidem unctum aut ramum coronatum. Igitur agnomen eius duo indita: Charon, ut iam dixi, ob oris & uocis nimiam diritatem: sed alterum quod libentius audit, ob deorum contemptum Mezenis. Quapropter facile intelligo, hæc ei totum

Partim
Oecusum

Emilianus
cur Charon
& Mezen-
tius dicitur.

Pro se ipſo prima.

199

tiorum enumerationes nugas uideri: & for-
 ſan, ne ob hanc diuini contumaciam non in-
 ducat in animum, uerum eſſe quod dixi, me
 ſanctiſſimè tot ſacrorum ſigna & memoracu-
 la cuſtodire. Sed ego quid de me Mezentius
 ſentiat, manum nõ uorterim. Cæteris autem
 clariffima uoce profiteor, ſi qui fortè adeſt
 eorundem ſolénium mihi particeps, ſignum
 dato, & audiat licet quæ ego adſeruem. Nam
 equidem nullo unquam periculo compellar,
 quæ reticenda accepi, hæc ad prophanos an-
 nunciare. Vt puto, Maxime, ſatis uideor
 cuius uel iniquiſſimo animo expleſſe, &
 quod ad ſudarium pertineat, omnem crimi-
 nis maculam deterſiſſe: ac bono iam pericu-
 lo ad testiimoniũ illud Craſſi, quod poſt iſta
 quaſi grauiſſimum legerunt, à ſuſpicionibus
 Emilianĩ tranſcenſurus. Testimoniũ ex li-
 bello legi audiſti Gumia cuiuſdã, & deſpera-
 ti lurconis Iunij Craſſi, me in eius domo no-
 cturna ſacra cum Appio Quintiano amico
 meo factiſſe, qui ibi mercede diuerſabatur.
 Idq; ſe ait Craſſus, quanquam meo tempore
 uel Alexandriæ fuerit, tamen † à cæde & fumo
 & auium pluuiis cõperiffie ſcilicet eum, cum
 Alexandriæ ſympoſia obiret. Eſt enim Craſ-
 ſus iſte, qui non inuitus de die in ganeas cor-
 reptat. In illo cauponis nidore pinuas de pe-
 natib, ſuis aduectas, aucupatũ fumũ domus

Iunius
 Craſſus.

† tediæ ſue
 mo

suæ agnouisse, patrio culmine longè exortò
 Quem si oculis uidit, ultra Vlyssi uota & de-
 sideria hic quidem est oculatus. Vlysses fu-
 rum terra sua mergentem compluribus an-
 nis è littore prospectàs, frustra captauit: Cras-
 sus in paucis quibus absuit mensibus, eundè
 fumum, sine labore in taberna uinaria sedès
 conspexit. Sin uerò naribus nidorem dome-
 sticum præsensit, uincit idem sagacitate odor-
 randi canes & uulturios. Cui enim cani, cu-
 i uulturio, Alexandrini cœli quicquam ab-
 que Æeensiū finibus oboleat? Est quidem
 Crassus iste summus helluo, & omnis fami-
 non imperitus: sed profectò pro studio be-
 bendi, quo solo censetur, facilius ad eum Ale-
 xandria uini aura quàm fumi perueniret.
 Intellexit hoc & ipse incredibile futurum.
 Nam dicitur ante horam diei secundam, ieiun-
 nus adhuc & abstemius, testimonium istud
 uendidisse. Igitur scripsit, hæc se ad hunc mo-
 dum comperisse: postquam Alexandria reue-
 nerit, domum suam rectà contendisse, ex qua
 iam Quintianus migrarat: ibi in uestibulo
 multas auium pinnas offendisse: præterea pa-
 rietes fuligine deformatos, quæsisse causas
 ex seruo suo quem Aææ reliquerit, eumque si-
 bi de meis & Quintiani nocturnis sacris inui-
 casse. Quàm uerò sublimiter composuim,
 & uerisimiliter commentum: me, si quid eius
 faceret

facere uellem, non domi meæ potius factu-
 rum? Quintianũ istum qui mihi aſſiſtit, quẽ
 ego pro amicitia (quæ mihi cum eo arctiſſi-
 ma eſt) proq; eius egregia eruditione, & per-
 fectiſſima eloquentia, honoris & laudis gra-
 tia nomino: hunc igitur Quintianum, ſi quas
 auis in cœna habuiſſet, aut (quod aiũt) ma-
 giæ cauſa interemiſſet, puerum nullum ha-
 buiſſe qui pinnas conuerteret, & foras abij-
 ceret? Præterea fumi tantam uim fuiſſe, ut
 parietes atros redderet: eamq; deformitatẽ,
 quoad habitauit, paſſum in cubiculo ſuo
 Quintianũ? Nihil dicis Æmiliane. Non eſt
 ueriſſimile: niſi fortẽ Cratſus non in cubicu-
 lum reuerſus perrexit, ſed ſuo more rectã ad
 focum. Vnde autem ſeruus Cratſi ſuſpicatus
 eſt, noctu potiſſimum parietes fumigatos?
 an ex fumi colore? uidelicet fumus nocturnus
 nigror eſt, eoq; diurno fumo differt? Cur
 autem ſuſpicax ſeruus, ac tam diligens, paſ-
 ſus eſt Quintianũ migrare prius, quàm mun-
 dam domum redderet? Cur illẽ plumæ, quaſi
 plumbeæ, tam diu, uſque ad aduentum Crat-
 ſi manſerunt? + Nonne ſimul & Cratſus ſer-
 uus ſuus? ſed ipſe hæc potius de fuligine &
 pinnis mentitus eſt? dum non poteſt nec in
 testimonio dando diſcedere longius à culi-
 na. Cur autem testimonium ex libello legi-
 ſtis? Cratſus ipſe ubi gentium eſt? An Ale-
 xandriam

+ nõ in ſimul
 let Cratſus
 ſeruum ſuum.

xandriam tedio domus remeavit? An parietes suos detergit? An quod uerius est, ex crapula helluo attentatur? Nam equidem hæc fabra tecum hesternæ die animaduerti satis notabiliter in medio foro tibi Æmiliane obructantem. Quære à nomenclatoribus tuis Maxime, quanquã est ille cauponibus quam nomenclatoribus notior: tamen inquam interroga, an hic Iunium Crassum Ænsem uiderint? non negabunt. exhibeat nobis Æmilianus iuuenem honestissimũ, cuius testimonio nititur. Quid sit diei uides. Dico Crassum iam dudũ ebrium stertere, aut secũdo lauacro ad repotia cœnæ obeunda uinolentũ sudorẽ in balneo desudare. Iste cum maxime præsens per libellum loquitur, nõ quin adeo sit alienatus omni pudore, ut etiam sub oculis tuis si foret, sine rubore ullo mêtiretur: sed fortasse nec tantulũ potuit ebrius sibi temperare, ut hanc horam sobriẽ expectaret. aut potius Æmilianus de consilio fecit, ne cum sub tam seueris oculis tuis constitueret, ne tubelluã illam uulsis maxillis, fœdo aspectu de specie improbares, cum animaduertisses caput iuuenis barba & capillo populatum, madentis oculos, cilia turgentia, rictum, saliuosa labia, uocem absonam, manuum tremorem, ructus. Nam patrimoniũ omne iam pridem abligurinit, nec quicquã ei de bonis paternis superest.

superest, nisi una domus ad calumniam uen-
ditandam, quam tamen nunquam charius quā
in hoc testimonio locauit. Nam temulentum
istud mendaciū tribus milibus nummis *Æ-*
miliano huic uēdidit, idq; *Ææ* nemini igno-
ratur. Omnes hoc, antequam fieret, cogno-
uimus: & potui denunciatione impedire, nisi
scirem mendacium tam stultum potius *Æmi-*
liano, qui frustra redinebat, quā mihi, qui
merito contemnebam, obfuturum. Volui
& *Æmilianum* damno affici, & *Crassum* testi-
monij sui dedecore prostitui. Cæterum nu-
diustertius haudquaquam occulta res acta
est in *Rufini* cuiusdam domo, de quo mox di-
cam, intercessoribus & deprecatoribus ipso
Rufino & *Calphurniano*. Quod eo libentius
Rufinus perfecit, quòd erat certus, ad uxo-
rem suam, cuius stupra sciēs dissimulat, non
minimam partem præmij eius *Crassum* rela-
turum. Vidi te quoq; *Maxime*, coitionem
aduersum me, & coniurationem eorum pro
tua sapientia suspicatu, simul libellus ille pro-
latus est, totam rem uultu aspernantem. De-
niq; quanquā sunt † soluta audacia & impo-
tuna impudentia præditi: tamen testimonio
Crassi, cuius oboluisse fecem uidebant, nec
ipsi ausi sunt perlegere, nec quicquam eo ni-
ti. Verum ego ista propterea commemo-
raui, non quòd pinnarum formidines, &
fuliginis

† solita

fuliginis maculam, te præsertim iudice, time-
rem: sed ut ne impunitum Crasso foret, quod
Æmiliano homini rustico fumum uendidit.
Vnde etiam crimen ab illis, cum Pudentillæ
litteras legerent, de cuiusdam sigilli fabrica-
tionē prolatum est, quod me aiunt ad magi-
ca maleficia occulta fabrica, ligno exquisitissi-

† *celeti* simo comparasse: & cum sit † *celeri* forma tur-
† *colere* pe & horribile, tamen impendio † *colore*, &
Græco uocabulo nuncupare βασιλῆα. Nisi fal-
lor, ordine eorum uestigia persequor, & sin-
gillatim apprehendens omnem calumniæ
textum retexo. Occulta fuisse fabricatio sigil-
li, quod dicitis, quî potest? cuius uos adeo ar-
tificem non ignorastis, ut ei, uti præstò esset,

Cornel. denunciaueritis? En adest Cornelius Satur-
Saturninus. ninus artifex, uir inter suos & arte laudatus,
& moribus comprobatus, qui tibi Maxime
paulo antè diligenter sciscitanti, omnem or-
dinem gestæ rei summa cum fide & ueritate
percensuit, me, cum apud eum multas geo-
† *Βυοχο. for* metricas formas † *τε, buxo.* Gnosto uidissem subtili-
ter & adfabrè factas, inuitatum eius artifi-
cio, quædam mechanica, ut mihi elaborasset,
petisse: simul & aliquod simulachrum cuius-
cunque uellet dei, cui ex more meo suppli-
cassém, quacunque materia, dummodò li-
gnea, exculperet. Igitur primò buxeam ten-
rassé. Interim dum ego ruri ago, Sicinium
Pontia-

Pontianum priuignum meum, qui mihi factum uolebat, impetratos hebeni loculos à muliere honestissima Capitolina ad se attulisse: ex illa potius materie rariore & durabiliore, uti faceret, adhortatum. Id munus cum primis gratum mihi fore. Sed ea se fecisse, perinde ut loculi suppetebant. Item minutatim ex tabellis compacta crassitudine Mercuriolum expediri potuisse. Hæc, ut dico, omnia audisti. Præterea à filio Capitolinæ probissimo adolescēte, qui præsens est, sciscitante te, eadem dicta sunt: Pontianum loculos petisse, Pontianum Saturnino artifice detulisse. Etiam illud non negatur, Pontianum à Saturnino perfectum sigillum recepisse, & postea dono mihi dedisse. His omnibus palàm atq; apertè probatis, quid omnino superest, in quo suspicio aliqua magiæ delitescat? Inò quid omnino est, quod uos manifesti mendacij non reuincat? Occultè fabricatum esse sigillum dixistis, quod Pontianus splendidissimus eques fieri curauit: quod Saturninus, uir grauis, & probè inter suos cognitus, in tabernula sua sedès propalàm exculpsit, quod ornatissima matrona munere suo adiuuit: quod & futurum, & factum, multi cum seruorum, tum amicorum, qui ad me uentitabant, scierunt. Lignum à me toto oppido, & quidè oppidò quæsitum, non piguit uos commen-

tiri: quem quidem abfuisse eo tempore scitis, quem iussisse fieri qualicumq; materia probatum est. Tertium mendaciū uestrum fuit, macilentam, uel omnino euisceratā formam diri cadaueris fabricatam, prorsus horribilem & larualem. Quòd si compertum habebatis antè euidens signum magiæ, cur mihi ut exhiberem non denunciastis? An ut possitis in rem absentem liberè mentiri? Cuius tamen falsi facultas, opportunitate quadam meæ consuetudinis uobis adempta est. Nam morem mihi habeo, quoquò eam, simulachrum alicuius dei inter libellos conditum gestare: eiq; diebus festis, thure & inero, & aliquando uictimis supplicare. Dudum ergo cum audirem Scelestum, perquam impudenti mendacio dictitari, iussi curriculum iret aliquis, & ex hospitio meo Mercuriolum afferret, quem mihi Saturninus iste Ææ fabricatus est. Cedò tu, eum uideant, teneant, considerent. En uobis, quem scelestus ille scelestū nominabat. Auditis ne reclamationem omnium qui adsunt? Auditis ne mendacij uestri damnationem? Non uos tot calūmniarum tandem dispudet? Hiccine est scelestus? heccine est larua? hoccine est quod appellitabatis dæmonium? magicum ne istud, an solemne & commune simulachrum est? Accipe quæso Maxime, & contemplare bene: tam puris

Pro se ipso prima.

297

puris & tam pijs manib. tuis traditur res con-
secrata. En uide quàm facies eius decora &
succis plena sit, quàm hilaris dei uultus, ut de-
ceter utrinq; lanugo malis deserpat, ut in cae-
pitate crispatus capillus sub imo pilei umbra-
culo appareat, quàm lepidè super tempora
pares pinnulæ emineant: quæ autem festiuè cir-
ca humeros uestis sustrieta sit. Hunc qui sce-
lestum audet dicere, profectò ille simulachra
deorù nulla uidet, aut omnia negligit. Hunc
deniq; qui laruâ putat, ipse est laruatus. At
tibi *Emiliane*, pro isto mendacio, aut deus
iste superùm & inferùm commeator, utro-
rumq; deorum malam gratiâ, semperq; ob-
uias species mortuorù, quicquid umbrarum
est usquam, quicquid lemurù, quicquid ma-
nium, quicquid laruarù oculis tuis oggerat:
omnia noctiù occurfaeula, omnia bustorum
formidamina, omnia sepulchrorù terricula-
menta, à quibus tamen æuo & merito haud
longè abes. Ceterùm *Platonica* familia nihil
nouimus nisi festum & lætum, & solenne &
superum & cœleste. Quin altitudinis studio
secta ista etiam cœlo ipso sublimiora quæ-
piam uestigauit, & in extimo mûdi tergo de-
git. Scit me uera dicere *Maximus*, qui τὸν ἄνω
ἀρχόντων τόπον ἐν τῷ τοῦ οὐρανοῦ νότῳ legit in *Phe-
dro* diligenter. Idem *Maximus* optimè intel-
ligit, ut de nomine etiam uobis respondeam,
quis

βασιλεύς,

quis nam fit ille non à me primo, sed à Platone nuncupatus βασιλεύς, totius rerum naturæ causa, & ratio & origo initialis, summus animi genitor, æternus animantium sospitator, assiduus mundi sui opifex. Sedenim sine opera opifex, sine cura sospitator, sine propagatione genitor, neq; loco, neq; tempore, neq; ulla uice comprehensus, eoq; paucis cogitabilis, nemini effabilis. En ultro augeo inagiam suspicionem, non respondeo tibi Æmiliane quem colam βασιλιά. Quin si ipse proconfalinterroget, quid sit deus meus, tacebo de nomine, ut in præsentiarum satis dixi. Quod si pereit, nec ipse sum nescius, quosdam circumstantium cupere audire, cur non argento uel auro, sed potissimum ex ligno simulachrum fieri uoluerim. idq; eos arbitror tam ignoscendi quàm cognoscendi causa desiderare: ut hoc etiam scrupulo liberentur, cum uiderint omnem suspicionem criminis abundè confutata. Audi igitur, cui cura cognoscere est: sed animo quatum potes erecto & attento, quasi uerba ipsa Platonis iam senis, de nouissimo Legum libro auditorus: *θεοὶ δὲ ἀναθήματα χρυῶν ἑμιτρετὰ τὴν μέγιστον αὐτὰρ ἀνατίθενται διαφύλαξαι γῆ, καὶ οὐδὲν ἑστὶν ἐπισημαστέον ἵσθαι πᾶσι πάντων θεῶν. μηδὲν οὐδὲν δὲ τίς τις ἰσθαι κατηρήσεται θεοῖς.* Hoc eò prohibet, ut delubra nemo audeat priuatim constituere. Censet etenim satis esse ciuibus, ad immo-

Pro se ipſo ſecunda.

209

immolandas uictimas, templa publica. Dein
 de ſubnectit: χρυσοῦς δὲ καὶ ἀργυροῦς ἐν ἄλλαις πλο
 κταις ἰδίᾳ τι, καὶ ἐν ἑτέροις ἰσὺν ἐπίφθονον κήρυμα. ἑλεφαντὸς δὲ
 ἀπολειποῦσι ψυχῶν σώματ' οὐκ ἀσχετοῦ ἀνάθημα. οἶδα
 ποσὸν δὲ καὶ χαλκὸν πολεμῶν ὄργανον. ξύλα δὲ μονέξυλον ὄ, τε
 ἄν' ἰδέσθαι τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθον ὡσαύτως. **VI** O
 mnium assensus declarauit, maximeq; qui in
 consilio estis, competentissimè uideor usus
 Platone, ut uitæ magistro, ita causæ pa-
 trono, cuius legibus obedi-
 tem me uidetis.

APOLOGIAE, SIVE DEFEN-
 sionis magiæ, ad Claudium Max. procon-
 sulem V. C. Oratio ſecunda.

NUNC tempus est ad epistolas
 Pudentillæ præuerti, uel adeo
 totius rei ordinem paulò altius
 petere, ut omnibus manifestis-
 simè pateat, me, quem lucri cu-
 piditate inuasisse Pudentillæ
 domum dicunt, si ullum lucrum cogitarem,
 fugere semper à domo ista debuisse: quin &
 in cæteris causis minimè prosperum matrimo-
 nium: & nisi ipsa mulier tot incommoda uir-
 tutibus suis repensaret, inimicum. Neq; enim
 ulla alia causa, præter cassam inuidiam, reperi-
 ri potest, quæ iudicium istud mihi, & multa ali-
 tera pericula uitæ conſlauerit. Cæterum cur

ooo

Aemi-

Aemilianus commoueretur, etsi uerè me magnum comperisset, qui non modò ullo facto, sed ne tātulo quidē dicto meo lesus est, ut uideatur se merito ultum ire. neq; autē gloriæ causa me accusat, ut M. Antonius Cn. Carbonem, C. Mutius A. Albutium, P. Sulpitius Cn. Norbanum, C. Furius M. Aquilium, C. Cūrio Q. Metellum. Quippe homines, eruditissimi iuuenes, laudis gratia primū hoc rudimentum forensis operæ subibant, ut aliquo insigni iudicio ciuibus suis noscerentur. qui mos incipientibus adolescentulis, ad illustrandum ingenij florem, apud antiquos concessus diu exoleuit: quod si nunc quoque frequens esset, tamen ab hoc procul absuisset. Nam neque facundia ostentatio rudi & indocto, neque gloriæ cupido rustico & barbaro, neque inceptio patrocinatorum capulari seni congruisset: nisi forte Aemilianus pro sua seueritate exemplum dedit, & ipsis maleficijs infensus, accusationem istam pro morum integritate suscepit. Ad hoc ego Aemiliano, non huic Afro, sed illi Africano, & Numantino, & præterea Censorio uix credidissem, ne huic frutici credam non modò odium peccatorum, sed saltem intellectum inesse. Quid igitur est? Cuius clarè dilucet, aliam rem inuidia nullam esse, quæ hunc, & Herenium Rufinum impulsorem huius, de quo mox dicam, cæterosq; inimicos meos,

ad neſtendas magiæ calumnias prouocari.
Quinque igitur res ſunt, quas me oportet di-
ſputare. Nam ſi probè memini, quod ad Pu-
dentillam atinet, hæc obiecere. Vna res eſt,
quod nunquã eam uoluiffe nubere poſt prio-
rem maritum, ſed meis carminibus coactam
dixere. Altera res eſt de epiftolis eius, quam
confeſſionem magiæ putant. Deinde ſexage-
ſimo anno ætatis ad libidinem nupſiſſe: &
quod in uilla, ac non in oppido, tabulæ nuptiæ
ſint conſignatæ, tertio & quarto loco ob-
iecere. Nouiſſima, & eadem inuidioſiſſima
criminatio de dote fuit, ibi omne uirus totis
uiribus adnixi effudere, ibi maximè angeban-
tur. Atque ita dixere, me grandem dotem
mox in principio coniunctionis noſtræ, mu-
lieri amanti, remotis arbitris in uilla extor-
ſiſſe. Quæ omnia tam falſa, tam nihili, tam
inania oſtendam, adeoq; facile & ſine ulla
controuerſia refutabo, ut medius ſidus uere-
ar. Maxime, quiq; in conſilio eſtis, ne demiffum
& ſubornatum à me accuſatorem putetis, ut
inuidiam meam reperta occasione palàm re-
ſtinguerem. Mihi credite, quod reape intel-
ligetur, oppido quàm mihi laborandum
eſt, ne tam friuolam accuſationem me po-
tius callidè excogitaſſe, quàm illos ſtultè ſu-
ſcepiffe exiſtinetis. Nunc dum ordinem rei
breuiter perſequor, & efficio ut ipſe Aemi-
lianus

lianus recognoscat falsò se ad inuidiam meam
 inductum, & longè à uerò aberrasse necesse
 habeat confiteri, quæso uti adhuc fecerit-
 tis, uel si quo magis etiam potestis, ipsum fontem
 & fundamentum † mendacij huiuscè
 † iudicij. diligentissimè cognoscatis. Aemilia Puden-
 tilla, quæ nunc mihi uxor est, ex quodam Si-
 cinio Amico, quicum antea nupta fuerat, Pon-
 tianum & Pudentem filios genuit: eosq; pu-
 pillos in potestate aui paterni relictos (nam su-
 perstite patre amicus decesserat) per annos fer-
 mè quatuordecim memorabili pietate sedulo
 aluit. Non tamen libenter in ipso ætatis suæ flo-
 re tam diu uidua: sed puerorum auus, inuitant
 eam conciliare studebat alteri filio suo Sicinio
 Claro, eoq; cæteros procos absterrebat. & præ-
 terea minabatur, si extrario nupsisset, nihil se si-
 lijs eius ex paternis eorum bonis testamentò
 relicturum. Quam conditionem cum obstina-
 tè propositam uideret mulier sapiens, & egre-
 giè pia, ne quid filijs suis eo nomine incommo-
 daret, facit quidem tabulas nuptiales, cū quo
 † iubeatur † uidebatur, cum Sicinio Claro. Verùm enim-
 uerò uanis frustrationibus nuptias eludit, eo
 ad, dum puerorum auus fato concessit, relictis
 filijs eius hæredibus: ita ut Pontianus, qui ma-
 ior natu erat, fratri suo tutor esset. Eo scrupus
 lo liberata, cum à principibus uiris in matre-
 monium peteretur, decreuit, sibi diutius in ui-
 duitate

Pro se ipso secunda. 213

duitate non permanendum. Quippe ut solitu-
 dinis redium perpeti posset, tamen ægritudi-
 nem corporis ferre non poterat, mulier sancte
 pudica, tot annis uiduitatis sine culpa, sine fa-
 bula, assuetudine coniugis torpens, & diutino
 situ uiscerum faucia, uiciatis intimis uteri, sæpe
 ad extremum uitæ discrimen doloribus obor-
 tis exanimabatur. Medici cū obstetricibus con-
 sentiebant, penuria matrimonij morbum quæ-
 situm, malum indies augeri, ægritudinem in-
 grauescere: dum ætatis aliquid supersit, nuptijs
 ualitudinem medicandum. Consilium istud
 cum alij approbarēt, tum maxime Aemilianus
 iste, qui paulo prius confidentissimo menda-
 cio adseuerabat, nunquam de nuptijs Puden-
 tillam cogitasse, priusquam foret magicis ma-
 leficijs à me coacta: me solum repertum, qui
 uiduitatem eius uelut quandam uirginitatem
 carminibus & uenenis uiolarem. Sæpe audiui
 non de nihilo dici, mendacem memorem o-
 portare. At tibi Aemiliane non uenit in men-
 tem, priusquam ego Acæam uenirem, te lite-
 ras etiam, uti nuberet, scripsisse ad filium eius
 Pontianum, qui tum adultus Romæ agebat.
 Cedò tu epistolam, uel potius da ipsi: legat, sua
 sibi uoce, suisq; uerbis sese reuincat. Est ne hæc
 tua epistola? quid palluisti? nam erubescere tu
 quidem non potes. Est ne tua ista subscriptio?
 Recita quæso clarius, ut omnes intelligāt, quæ

*Mendacem
 memore esse
 se oportere.*

tum lingua eius manu discrepet, quantumq;
 minor illi sit mecum quam secum dissensio.
 Epistola. Scripsisti ne hæc Aemiliane, quæ le-
 cta sunt? Nubere illam uelle, & debere scio: sed
 quem eligit, nescio. Rectè tu quidem, nescie-
 bas. Pudentilla enim tibi, cuius infestam mali-
 gnitatem probè norat, de ipsa re tantum, cætes-
 rum de petitore nihil fatebatur. At tu, dum eam
 putas etiam nunc Claro fratri tuo denupturam,
 falsa spe inductus, filio quoq; eius Pōtiano au-
 tor assentiendi fuisti. Igitur si Claro nupsisset,
 homini rusticano & decrepito seni, sponte eam
 diceres, sine ulla magia, iam olim nupturisse.
 Quoniam iuuenem talem, qualem dicitis, ele-
 git, coactam fecisse ais: cæterum semper nu-
 ptias aspernatam. Nescisti improbe, epistolam
 tuam de ista re teneri: nescisti te tuomet testimo-
 nio conuinctum iri. Quam tamen epistolam
 Pudentilla, testem & indicem tuæ uoluntatis
 (ut quæ te leuem & mutabilè, nec minus men-
 dacem & impudentem sciret) maluit retinere,
 quam mittere. Cæterum ipsa de ea re Pontia-
 no filio suo Romam scripsit, etiam causas con-
 silij sui plenè allegauit. Dixit illa omnia de uali-
 tudine: nihil præterea esse, cur amplius debe-
 ret obdurare: hæreditatem auiram longa ui-
 duitate, cum despectu salutis suæ quæsisse: ean-
 dem summa industria auxisse. Iam deum uo-
 luntate, ipsum uxori, fratrem eius uirili toga
 idonea

Clarus.

idoneos esse. Tandem aliquando se quoque parerentur solitudini suæ, & ægritudini subuenire. Cæterum de pietate sua & supremo iudicio nihil metuerent: qualis uidua eis fuerit, talem nuptam futuram. Recitari iubebo exemplum epistolæ huius, ad filium missæ. Epistola. Satis puto ex istis cuius liquere posse, Pudentillam non meis carminibus ab obstinata uiduitate compulsam, sed olim sua sponte à nubendo non alienam, me fortasse præ cæteris maluisse. Quæ electio tam grauis scemina, cur mihi crimini potius quam honori danda sit, non reperio. Nonnihil tamen miror, quod Aemilianus & Rufinus id iudicium mulieris ægreferant: cum ij qui Pudentillam in matrimonium petiuerunt, æquo animo patiantur me sibi prælatum. Quod quidem illa ut faceret, filio suo potius quam animo obsecuta est. Ita factum, nec Aemilianus poterit negare. Nam Pontianus acceptis literis matris, con festim Romam aduolauit, metuens ne si quem auarum uirum nacta esset, omnia (ut sæpe fit) in mariti domum conferret. Ea sollicitudo non mediocriter animum angebat. Omnes illi, fratrisque, diuitiarum spes in facultatibus matris sitæ erant. Auus modicum reliquerat, mater sestertiū quadrages possidebat. Ex quo sanè aliquantā pecuniam, nullis tabulis, sed ut æquum erat, mera fide acceptam filius debebat,

Apuleio quo
modo nupta
Pudentilla.

debebat. Hunc ille timorem mussitabat: aduersari propalam non audebat, ne uideretur diffidere. Cum in hoc statu res esset, inter precationem matris, & metum filij, forte ne an fato ego aduenio, pergens Alexandriam. Dixissem hercule, Quod utinam nunquam euenisset, ni me uxoris meae aspectus prohiberet. Hyems anni erat. Ego ex fatigatione itineris aduectus, apud Appios ueteres amicos meos (quos honoris & amoris gratia nomino) aliquam multis diebus decumbo. Eo uenit ad me Pontianus: na fuerat mihi non ita pridem ante multos annos Athenis, per quosdam communis amicos conciliatus, & arcto postea contubernio intime iunctus: facit omnia circa honorem meum obseruanter, circa salutem sollicitum, circa amorem callidum. quippe etenim uidebatur sibi peridoneum maritum patri reperisse, cui bono periculo totam domus fortunam concrederet. Ac primo quidem uoluntatem meam uerbis inuersis periclitabundus, quoniam me uiae cupidum & conuersum ab uxoria re uidebat, orat saltem paulisper manerem, uelle se mecum proficisci: hyemem alteram propter Syrtis aestus & bestias opperendam, quod illam mihi infirmitas exemisset. Multis etiam precibus me ab amicis meis Appijs aufert, ut ad sese in domum matris suae transferar, salubriorem mihi habitationem futuram. Praeterea prospectu matris, qui mihi gratissimus

Pro se ipso secunda. 217

gratissimus est, liberius me ex ea fruiturum. Hæc omnia adnixus impenso studio persuadet: & matrem suam, suumq; fratrem puerum istum mihi commendat. nonnihil à me in communibus studijs adiuuantur. Augetur oppidò familiaritas, interibi reualeasco. Dissero aliq; postulantibus amicis. Publicè omnes qui aderant, ingenti celebritate basilicâ, qui locus auditorij erat, cõplentes, inter alia pleraq; congruentissima uoce insigniter acclamant, petentes ut remanerem, fieremq; ciuis Aearnsum.

Basilica.

Mox auditorio misso, Pontianus eo principio me adortus, consensum publicæ uocis pro diuino auspicio interpretatur: aperitq;, consiliũ sibi esse, si ego non nolim, matrem suam, cui plurimi inhiant, mecum coniungere: quoniam mihi soli, ait, rerum omnium confidere sese, & credere, ut id onus recipiam: quoniam non forosa pupilla, sed mediocri facie mater liberorum mihi offeratur. Si hæc reputas, formæ aut diuitiarum gratia me ad aliam conditionem referuarem, neq; pro amico, neq; pro philosopho facturum. Nimis multa oratio est, si uelim memorare, quæ ego contrà responderim, quàm diu & quoties inter nos uerbigeratum sit, quot & qualibus precibus me adgressus, haud prius omiserit, quàm deniq; impetrarit: non, quin ego Pudentillam iam anno perpetim assiduo conuictu probè spectassem, & uirtutum

tutum eius dotes explorassem: sed utpote peregrinationis cupiens, impedimentum matrimonij aliquantisper recusaueram. mox tamen talem fœminam nihilo segnius uolui, quam si ultrò appetissem. Persuaserat idem Pontianus matri suæ, ut me alijs omnibus mallet: & quamprimum hæc perficere incredibili studio auebat. Vix ab eo tantulam moram impetramus, dum prius ipse uxorem duceret: Frater eius uirilis togæ usum auspicaretur: tunc deinde ut nos coniungeremur. Utinam hercule possem, quæ deinde dicenda sunt, sine maximo causæ dispendio transgredi: ne Pontiano, cui errorem suum deprecanti simpliciter ignoui, uidear nunc leuitatem expræbrare. Confiteor enim, quod mihi obiectum est, eum, postquam uxorem duxerit, à conspecta fide desciuisse: ac derepentè animi mutatum, quod antea nimio studio festinabat, pari pertinacia prohibitum esse. Deniq; matrimonium nostrum ne coalesceret, quiduis par, quiduis facere paratum fuisse: quamuis omnia illa tum animi fœda mutatio, & suscepta contra matrem similtas, non ipsi uitio uortenda sit, sed socero eius eccilli Herennio Rufino: qui unum neminem in terris uiliorem se, aut improbiorem, aut inquinatiorem reliquit. Per paucis hominem quam modestissimè potero, necessario demonstrabo: nisi omnino de eo reticero,

Herennius
Rufinus.

Pro se ipso secunda. 219

ticuero, operam perdiderit, quòd negocium i-
stud mihi ex summis uiribus conflauit. Hic e-
nim est pueruli huius instigator, hic accusatio-
nis autor, hic aduocatorum conductòr, hic tes-
tium coemptor, hic totius calumnie fornacu-
la, hic Aemiliani huius fax & flagellum: idèq; a-
pud omneis intemperantissimè gloriatur, me
suo machinatu reum postulatum. Et sanè ha-
bet in istis quod sibi plaudat. est enim omnium
litium depector, omnium falsorum commen-
tator, omnium simulationum architectus, om-
nium malorum seminarium: nec non idem li-
bidinum ganearumq; locus, lustrum, lupanar,
iam inde ab in eunte æuo cunctis probris pa-
lâm notus: olim in pueritia, priusquàm isto cal-
uicio deformaretur, emasculatoribus suis ad
omnia infanda morigerus: mox in iuuentute
salcædis fabulis, exossis planè & eneruis, sed (ut
audio) indocta & rudi mollitia. Negatur enim
quicquam histrionis habuisse, præter impudie-
ritiam. In hac etiam ætate, qua nunc est, qui i-
stum deperduint multi sunt. honos aurib. præ-
fandus est: domus eius tota lenonia, tota fami-
lia contaminata, ipse propudiosus, uxor lupa,
filij similes prorsus, diebus ac noctibus ludi-
brio iuuentutis, ianua calcibus propulsata, fe-
nestræ canticis circumstrepitæ, triclinium com-
messatorib. inq; etũ, cubiculũ adulteris peruiũ.
neq; enim ulli ad introeundum metus est, nisi
qui

qui precium marito non attulit. Ita ei lecti sui contumelia uectigalis est. Olim solers suo, nunc coniugis corpore uulgò meret. Cum ipso pleriq; nec mentior, cum ipso inquam de uxoris noctibus paciscuntur. Iam illa inter uirum & uxorem nota collusio: qui amplam stipem mulieri derulerunt, nemo eos obseruat, suo arbitratu ascendunt. Qui inaniores uenere, signo dato pro adulteris deprehenduntur, & quasi ad discendū uenerint, non prius abeunt quam aliquid scripserint. Quid enim faciat homo miser, ampliuscula fortuna deuolutus, quam [†] cū fraude patris ex inopinato inuenerat? Pater eius plurimis creditoribus defœneratus, maluit retinere pecuniã quã pudorẽ. Nam cum undique uersum tabulis flagitaretur, & quasi insanus ab omnib. obuijs teneretur, lex (inquit) negat posse dissoluere. annulos aureos & omnia insignia dignitatis abiicit: cū creditorib. depaescitur. Pleraq; tamen rei familiaris in nomen uxoris callidissima fraude confert: ipse egens, nudus, & ignominia sua tectus reliquit Rufino huic, nõ mentior, sestertiũ triginta deuorandum. Tantum enim ad eum de bonis maris liberũ uenit, præter quod ei uxor sua quotidiana dotibus quæsiuit. Quæ tamẽ omnia in paucis annis ita hic degulator studiosẽ in uentrem condidit, & omnimodis collurchinationibus dilapidauit, ut crederes metuere, ne quid habere

Pro se ipſo ſecunda.

221

bere ex fraude paterna diceretur, homo iuſtus,
& morum * dedit operam, quod malè partum
erat, ut malè periret. Nec quicquã ei relictum
eſt ex largiore fortuna, præter ambitionem mi
ſeram, & profundam gulam. Cæterùm uxor
iam propemodum uetula & effæta, totam do
mum contumelijs abnuit. Filia autem per ado
leſcentulos ditiores, inuitamento matris ſuæ
nequicquã circumlata, quibuſdam etiam pro
cis ad experiendum permiſſa, niſi in facilita
tem Pontiani incidiſſet, fortaſſe an adhuc ui
dua, antè quàm nupta, domi ſediſſet. Pontia
nus ei, multum quidem dehortantibus nobis,
nuptiarum titulum falſum & imaginarium do
nauit, non neſcius eam paulo antè quàm duce
ret, à quodam honeſtiſſimo iuvene, cui prius
pacta fuerat, poſt ſatietatem dereliſtam. Venit
igitur ad eum noua nupta, ſecura & intrepida,
pudore diſpoliato, flore exoleto, flammeo ob
ſoleto, uirgo ruruſum poſt recens repudium, no
men potius aſſerens puellæ quàm integritatè.
Veſtabatur oſtaphoro. Viditiſ proſectò, qui
aſſuiſtiſ, quàm improba iuuenum circumſpe
ctatrix, quàm immodica ſui oſtentatrix. Quis
non diſciplinam matris agnouit, cum in puel
la uideret immedicatũ os, & purpuriffatas ge
nas, & illices oculos? Dos erat à creditore om
nis ad ternuncium pridie ſumpta, & quidem
grandior quàm domus exauſta, & plena libe
ris poe

ris postulabat. Sedenim iste ut est rei modicus, spei immodicus, pari auaricia et egestate totū Pudentillæ quadragies præsumptione cassa deuorarat: eoq; me amoliendum ratus, quo facilius Pontiani facilitatem, Pudentillæ solitudinem circumueniret, in fit generum suum ob iurgare, quod matrem suam mihi desponderat: suadet, quamprimū ex tanto periculo, dum licet, pedem referat: res matris ipse porius habeat, quā homini extrario sciens transmittat. ni ita faciat, iniicit scrupulum amanti adolescentulo, ueterator minatur se filiam abducturum. Quid multis? iuuenem simplicem, præterea nouæ nuptæ illecebris obfrenatum, suo arbitratu de uia deflectit. It ille ad matrem uerborum Rufini gerulus: sed nequitiam tentata eius grauitate, ultro ipse lenitatis & inconstantia increpitus, reportat ad focerum haud mollia. Matri suæ, præter ingenium placidissimum, & immobile, iram quoque sua ex postulatione accessisse, non mediocre pertinacia adiuuentum. Respondit eam denique, non clam se esse, Rufini ex oratione secum ex postulari: eo uel magis sibi auxilium mariti aduersum eius desperatam auariciam comparandum. Hisce auditis exacerbatus aquariolus iste uxoris suæ, ita ira extumuit, ita exarsit furore, ut in sceminam sanctissimam & pudicissimam, presente filio eius,
digna

Pro se ipso secunda.

223

digna cubiculo suo diceret : amatricem eam,
 me magum & ueneficum clamitaret, multis
 audientibus : quos, si uoles, nominabo. se mi-
 hi sua manu mortem allaturum. Vix hercule
 possum iræ moderari. Ingens indignatio a-
 nimo oboritur : Tu ne effœminatissime, tua
 manu cuiquam uiro mortem minitaris ? At
 qua tandem manu ? Philomelæ ? an Medææ ?
 an Clitemnestræ ? quas tamen consultas, tan-
 ta mollicia animi, tanta formido ferri est, si-
 ne cludine saltras. Sed ne longius ab ordine
 digrediar : Pudentilla, postquam filium ui-
 det præter opinionem, contra suam esse sen-
 tentiam deprauatum, rus profecta, scripsit ad
 eum obiurgandi gratia illas famosissimas li-
 teras, quibus (ut isti aiebant) confessa est, se
 se mea magia in amorem inductam dementis-
 re. Quas tamen literas tabulario Pontiani
 præsentē, & contra scribente Aemiliano, nu-
 diustertius tuo iussu Maxime testato descri-
 psimus, in quibus omnia contra prædicatio-
 nem istorum pro me reperiuntur. Quanquam
 etsi districtius magum me dixisset, posset ui-
 deri excusabunda, se filio uim meam, quam
 uoluntatem suam, causari maluisse. An so-
 la Phædra falsum epistolum de amore com-
 menta est ? An non omnibus mulieribus hæc
 ars usitata est, ut cum aliquid eiusmodi uel-
 le ceperunt, malint coactæ uideri ? Quod si
 animo

Mulieres
 quod max.
 cupiunt, dis-
 simulare ma-
 xime.

animo etiam ita putauit me magū esse, iccirco ne magus habear, quia hoc scripsit Pudentilla? Vos tot argumentis, tot testibus, tanta oratione, magum me non probatis: illa uno uerbo probaret? Et quanto tandem grauius habendū est, quod in iudicio subscribitur, quam quod in epistola scribitur? Quin tume meismet factis, non alienis uerbis reuincis. Cæterum eadem uia multi rei cuiusuis maleficij postulabuntur, si ratum futurum est, quod quisq; in epistola sua uel amore uel odio cuiuspian scripserit. Magum te scripsit Pudentilla, igitur magus es. Quid si consulem me scripsisset, consul essem? Quid enim si pictorem, si medicū? quid deniq; si innocentem, num aliquid horum putares, iccirco quod illa dixisset? Nihil scilicet. Atqui periniurium est, ei fidem in peioribus habere, cui in melioribus nō haberes: posse literas eius ad perniciem, non posse ad salutem. Sed inquieti animi fuit: efflictim te amabat. Concedo interim. Num tamen omnes qui amantur, magi sunt, si hoc fortè qui amat scripserit? Cedò nunc, quod Pudentilla me in eo tempore non amabat, siquidem id foris scripsit, quod palàm erat mihi obfuturum. Postremo quid uis, sanam an insanam fuisse, dum scriberet? Sanam, dices: nihil ergo erat magicis artibus passa. Insanam respondebis: nescije ergo quid scripserit, eoq; ei fides non habenda est.

Pro se ipso secunda.

225

imò etiam si fuisset insana, insanam se esse nescisset. Nam ut absurdè facit, qui tacere se dicit, & ipsa professione quod profitetur infirmat: ita uel magis hoc repugnat. Ego insanio quod uerùm non est, nisi sciès dicit. Porrò sanus est, qui scit quid sit insania. Quippe insania scire se non potest, nõ magis quàm cæcitas se uidere. Igitur Pudentilla compos mentis fuit, si compotem mentis se non putabat. Possum, si uelim, pluribus: sed mitto dialectica. Ipsas literas longè aliud clamanteis, & quasi dedita opera ad iudicium istud præparatas & accommodatas recitabo. Accipe tu, & lege, usque dum ego interloquar. Epistola. Substine paulisper quæ sequuntur: nam ad diuerticulum rei uentum est. Adhuc enim Maxime, quantum equidem animaduerti, nusquam mulier magiam nominauit: sed ordinè repetiuit eundem, quem ego paulo prius longa uiduitate de remedio ualitudinis, de uoluntate nubendi, de meis laudibus, quas ex Pontiano cognouerat, de suasu ipsius, ut mihi potissimum nuberet. Hæc usque adhuc lecta sunt. Superest ea pars epistolæ, quæ similiter pro me scripta, in memetipsum uertit cornua, ad expellendum à me crimen magiæ, sedulò omissa, memorabili laude Rufini uice mutauit: & ultro contrariã

PPP

mihî

mihî opinionem quorundam *Æansium* quasi mago quæsiuit. Multa fando Maxime audisti, & plura legendo didicisti, non pauca experiendo comperisti: sed enim uersutiam tam insidiosam, tam admirabili scelere conflata, negabis te unquam cognouisse. Quis Palamedes, quis Siphax, quis denique Eurybates aut Phirinondas talem excogitasset? Omnes isti, quos nominavi, & si qui præterea fuerunt dolo memorandi, si cum hac uena Rufini fallacia contendantur, machi prorsus & bochones uidebuntur. O' mirum commentum, ô subtilitas digna carcere & robore. Quis credat effici potuisse, ut quæ defensio fuerat, eadem manentibus iisdem litteris, in accusationem transuerteretur? Est hercule incredibile. Sed hoc incredibile quifit factum probabo. Obiurgatio erat matris ad filium, quòd me talem uirum, qualem sibi prædicasset, nunc de Rufini sententia magum dictitaret. Verba ipsa ad hunc modum se habebant. *Ἀπολείψῃ μάγος, καὶ ἕγω ἕω' αὐτοῦ μεμειγμένον, καὶ ἕως ἡδὲν τοῦ πρὸς ἐμὲ, ἐτι σαρφρονῶ.* Hæc ipsa uerba Rufinus, quæ Græcè interposuit, sola excerpta, & ab ordine suo seiugata, quasi confessionem mulieris circumferens, & Pontianum per forum ductans, uulgò ostendebat. Ipsas mulieris literas illatenus, qua dixi, legendas præbebat: cætera suprâ & infra scri-

Pro se ipso secunda.

217

frā scripta occultabat. Turpiora esse, quam
 ut ostenderentur, dictitabat. Satis esse, con-
 fessionem mulieris de magia cognosci. Quid
 quæris? uerisimile omnibus uisum. Quæ
 purgandi mei gratia scripta erant, eadem
 mihi immanem inuidiam apud imperitos
 concitauerunt. Turbabat impurus hic, in me-
 dio foro bacchabundus: epistolam sæpe ape-
 riens proquirabat: Apuleius magus, dicit
 ipsa quæ sentit & patitur: quid uultis am-
 plius? Nemo erat qui pro me ferret, ac sic re-
 sponderet: Totam sodes epistolam ceddō: si-
 ne omnia inspiciam, principio ad finem per-
 legam. Multa sunt, quæ sola prolata calum-
 niæ possint uideri obnoxia: cuius oratio
 insimulari potest, si ea quæ ex prioribus ne-
 xa sunt, principio sui defraudentur: si quæ-
 dam ex ordine scriptorum ad libidinem
 supprimantur: si quæ simulationis cau-
 sa dicta sunt, adseuerantis pronuntiatio-
 ne quam exprobrantis legantur. Hæc, &
 id genus ea, quam merito tunc dici po-
 tuerint, ipse ordo epistolæ ostendat. At
 tu Aemiliane recognosce, an & hæc mecum
 testato descripseris:

*βουλομένω γάρ με δι' ἄς ἀπο-
 κτίας γαμβλώσαι, ἀντὶ τὸς τοῦτο ἐπιστὰς ἀντὶ πάντων ἀ-
 γῆσαι, δαυμάζων τὸν ἄνδρα, καὶ σπεύδω αὐτὸν οἰκίσαι
 ἡμῖν δι' ἐμοῦ ποιῆσαι. νῦν δὲ ὡς μοχθηροὶ ἡμῶν, κἀκευθὺς
 εἰ ἀπατάσιν ἀφνίδιον ἔγενετο ἀποκίτης μάγος, καὶ ἔγω-*

L. Apuleij apologia

*μη μάλιστά μοι ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ἑρπὶς ἐλθῆτω νῦν πρὸς ἑμὲ, ὥστε ἴτε
 τε ἀποφρονῶ.* Oro te Maxime, si literæ ita ut
 partim uocales dicuntur, etiam propriam uo-
 cem usurparent, si uerba ita ut poetæ aiunt,
 pinnis apta uulgò uolarent, nōne cum pri-
 mùm epistolam istam Rufinus mala fide ex-
 cerperet, pauca legeret, multa & meliora sci-
 stè se detineri proclamassent? uerba suppres-
 sa de Rufini manibus foras euolassent? totū
 forum tumultu complessent? se quoq; à Pu-
 dentilla missas, sibi etiam quæ dicerent man-
 data? improbo ac nefario homini per alienas
 literas falsum facere tentanti ne ausculta-
 ret, sibi potius audirent: Apuleium magis non
 accusatum à Pudentilla, sed accusante Rufi-
 no absolutū? Quæ omnia etsi tum dicta non
 sunt, tamen nunc cum magis profunt, luce il-
 lustrius apparent. Patent artes tuæ Rufine,
 fraudes hiant, detectum mendacium est: ue-
 ritas olim interuersa, nunc se effert, & uelut
 alto barathro calumnias emergit. Ad literas
 Pudentillæ prouocastis: literis uinco. quarū
 si uultis extremam quoq; clausulam audire,
 non inuidebo. Dic tu, quibus uerbis episto-
 lam finierit mulier obcātata, uecors, amens,
 amans. *ἐγὼ εἶμι μάλιστά μοι, ὥστε ἴτε πρὸς ἑμὲ ἵνα ἐμαρτυ-
 ρῶ ἑστί.* Etiam ne amplius? Reclamat uobis
 Pudentilla, & sanitatē suam à uestris calum-
 nijs

Pro se ipso secunda.

229

nijis quodam præconio uindicat. Nubendi autem seu rationem, seu necessitatem fato ascribit, à quo multum magia remota est, uel potius omnino sublata. Quæ enim relinquatur uis cantaminibus & ueneficijs, si fatum *Fatum.* rei cuiusque, ueluti uiolentissimus torrens, neque retineri potest, neque impelli? Igitur hac sententia sua Pudentilla non modò me magum, sed omnino esse magiam negauit. Bene, quòd integras epistolas matris Pótianus ex more adseruauit. Bene, quòd uos festinatio iudicij anteuortit, ne quid in istis literis ex ocio nouaretis. Tuum hoc Maxime, tuèque providentiæ beneficium est, quòd à principio intellectas calumnias, ne corroborarentur tempore, præcipitasti, & nulla impertita mora subneruasti. Finge nunc, aliquid matrem filio secretis literis de amore, uti assolet, confessam. Hoccine uerum fuit Rufine, hoc non dico pium, sed saltem humanum, promulgari eas literas, & potissimum filij præconio publicari? Sed sum ego inscius, qui postulo ut alienum pudorem conserues, qui tuum perdidideris? Cur autem præterita conqueror, cum non sint minus acerba præsentia? Hucusque à uobis miserum istum puerum deprauiatum, ut matris suæ epistolas, quas putat amatorias, pro tribunali Proconsuli recitet, apud uirum sanctissimum Claudium Maximum,

ante has Imperatoris pij statuas, filius matris
suz pudenda exprobrat supra, & amores
obiectet? Quis tam est mitis, quin exacerbe-
scat? Tunc ultro parentis tuæ animum in-
stis scrutaris? oculos obseruas? suspiritus nu-
meras? affectiones exploras? tabulas inter-
cipis? amorem reuincis? Tunc quod in cu-
biculo agat, perquiris? nã mater tua non di-
co amatrix, sed ne omnino fœmina est? nã
tu in ea cogitas, nisi unam parentis religio-
nem? O infelix uterum tuum Pudentilla, ô
sterilitas liberis potior, ô infausti decem men-
ses, ô ingrati quatuordecim anni uiduitatis.

*Vipera par-
tus.*

Vipera, ut audio, exeso matris utero in luce
proserpit, atque ita parricidio gignitur. At e-
nim tibi à filio iam adulto, acerbiores morsus
uiuenti & uidenti offeruntur: silentium tuum
laniatur, pudor tuus carpitur, pectus tuum
foditur, uiscera intima protrahuntur. Hasci-
ne gratias bonus filius matri rependis. ob da-
tam uitam? ob acquisitam hæreditatem? ob
quatuordecim annorum longas alimonias?
Hiscine te patruus disciplinis erudiuit, ut si
compertum habeas, filios tibi similes futuros,
non audeas ducere uxorem? Est ille Poetæ
uersus non ignotus;

Odi puerulos præcoci sapientia.

Sedenim malicia præcoci puerum quis non
auerfetur, atq; oderit: cum uideat uelut mon-
strum

Pro se ipso secunda.

231

strum quoddam, prius robustos scelere quam tempore, antè nocentem quam potentem, uiridi pueritia, cana malitia : uel potius hoc magis noxium, quòd cum uenia perniciosus est : & nondum pœnæ, iam iniuriæ sufficit. Iniuriæ dico: immò enim sceleri aduersum parentem nefando, immani, impetibili. Athenienses quidem propter commune ius humanitatis, ex captiuis epistolis Philippi Macedonis hostis sui, unam epistolam, cum singulæ publicè legerentur, recitari prohibuerunt, quæ erat ad uxorem Olympiadem conscripta: hosti potius pepercerunt, ne maritale secretum diulgarent: præferendum rati fas commune, propriæ ultioni. Tales hostes, aduersus hostem. Tu qualis filius aduersus matrem: uides quam similia contendam? Tu tamen filius matris epistolas, de amore, ut ais, scriptas, in isto cœtu legis: in quo si aliquem poetâ lasciuiorē iubereris legere, profectò non auderes, pudore tamen aliquo impediturè: immò enim nunquam matris tuæ literas attigisses, si ullas alias literas attigisses, ad quam ausus es tuam ipsius epistolam legendam dare: quam nimis irreuerenter, nimis contumeliose & turpiter de matre tua scriptam, cum adhuc in eius sinu alerè, miseris clanculò ad Pontianum, scilicet ne semel peccasses, ac tam bonum tuum factum

Literæ coniugum nõ publicandæ.

obtuto capefferet. Miser non intelligis, iccirco patruum tuum hoc fieri passum, quo se omnibus purgaret, si ex literis tuis nosceretur, te etiam prius quam ad eum commigrasses, etiam cum matri blandirere, tamen iam tum vulpionem & impium fuisse. Cæterum nequeo in animum inducere, tam stultum Æmilianum esse, ut arbitretur mihi literas pueri, & eiusdem accusatoris mei obfuturas. Fuit & illa commenticia epistola, neq; mea manu scripta, neq; uerisimiliter conficta, qua uideri uolebant blanditijs à me mulierem sollicitatam. Cur ergo blandirer, si magiæ confidebam? Qua autem uia ad istos peruenit epistola, ad Pudentillam scilicet per aliquem fidelem missa, ut in re tali actitari solet? Cur præterea tam uitiosis uerbis, tam barbaro sermone ego conscriberem, quem ijdem dicunt nequaquam Græcæ linguæ imperitum? Cur autem tam absurdis tamq; tabernarijs blanditijs subagitarem, quem ijdem aiunt uersibus amatorijs satis scitè lasciuiare? Sic est profectò, cuius palàm est: hic qui epistolam Pudentillæ Græcатиorem legere non poterat, hanc ut suam facilius legit, & aptius cõmendauit. Sed iam de epistolis satis dictum habeo, si hoc unum addidero. Pudentillam, quæ scripserat dissimulamenti causa & deridiculi, *ἡ ἀβίρω ἰως ἴτι σὺ φρονῶ*, post hæc literas euocasse ad

Pro se ipso secunda. 233

se ad se filios, & nurum: cum his fermè duobus mensibus conuersatam. Dicat hic pius filius, quid in eo tempore secus agentem uel loquentem matrem suam, propter insaniam, uiderit. Neget eam rationibus uillicorum, & opilionum, & equisionum solertissimè subscripsisse. Neget fratrem suum Pontianum grauiter ab ea monitū, ut sibi ab insidijs Rufini caueret. Neget uerè obiurgatū, quòd literas, quas ad eum miserat, uulgò circumtulisset, nec tamè bona fide legisset. Neget post ista quæ dixi, matrem suam mihi apud uillam iam pridem condicōto loco nupsisse. Quippe ita placuerat, in suburbana uilla potius ut coniungeremur, ne ciues denuò ad sportulas conuolarent, cum haud pridem Pudentilla de suo quinquaginta milia nummūm in populum expunxisset ea die, qua Pontianus uxorem duxit, & hic puerulus toga est inuolutus. Præterea ut conuiujs multis ac mollestijs supersederemus, quæ fermè ex more nouis maritis obeunda sūnt. Habes Æmilianæ causam totam, cur tabulæ nuptiales inter me ac Pudentillam non in oppido sint, sed in uilla suburbana consignatæ, ne quinquaginta milia nummūm denuò profundenda essent, nec tecum aut apud te cœnandum. Est ne causa idonea? Miror tamen, quòd tu à uilla tantopere abhorreas, qui plerunq; ruri

*In matrimo-
nys daban-
tur sportu-
la.*

*Uxorem ad
prolem mul-
to auspica-
tius in uilla
quàm oppi-
do duci.*

uersere. Lex quidem Iulia de maritandis or-
dinibus, nunquam scilicet ad hunc modum
interdicit, Uxorem in uilla ne ducito. Immo
si uerum uelis, uxor ad prolem multo auspica-
tius in uilla quàm in oppido ducitur; in solo
uberi, quàm in loco sterili: in agri cespice,
quàm in fori silice: mater futura in ipso ma-
terno, si nubat in segete, adulta super fœcun-
dam glebam. uel enim sub ulmo marita cu-
bet in ipso gremio terræ, matres inter sobo-
les herbarum & propagines uitium & arbo-
rum germina. ibi & ille celeberrimus in Co-
mædijs uersus de proximo congruit,

* *

Romanorum etiam maioribus, Quintijs
& Serranis, & multis alijs similibus, non mo-
dò uxores, uerùm etiam consulatus & dicta-
turæ in agris offerebantur. Cohibebo me
in tam prolixo loco, ne tibi gratum faciam,
si uillam laudauero. De ætate uerò Puden-
tillæ, de qua post ista satis confidenter men-
titus es, ut etiam sexaginta annos natam di-
ceres nupsisse, de ea paucis tibi respondebo.
nam in re tam perspicua non est necesse plu-
ribus disputare. Pater eius natam sibi filiam,
more cæterorum professus est: tabulæ eius
partim tabulario publico, partim domo ad-
seruantur, quæ tibi ob os obijciuntur. Porri-
ge Æmilianio tabulas istas: lignum confide-
ret, si.

ret, signa quæ impressa sunt recognoscat, Consules legat, annos computet, quos sexaginta mulieri assignabat. probet quinque & quinquaginta. Lustrò mentitus est. parum hoc est, liberalius agam. nam & ipse Pudentillæ multos annos largitus est: redonabo igitur uicissim. Decem annos Mezentius cum Ulysse errauit, quinquaginta saltem annorum mulierem ostendat. Quid multis? ut cum quadruplatores agam, bis duplum quinquennium faciam, uiginti annos semel detrahā. Iube Maxime consules computari: nisi fallor, inuenies nunc Pudentillæ haud multo amplius quadragesimum annum ætatis ire. O falsum, audax & nimium, o mendacium uiginti annorum exilio puniendum: dimidio tanta Æmiliane mentiri falsa audes sesquialtera? Si triginta annos pro decem dixisses, posses uideri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueris digitos aperuisse. Cum uerò quadraginta, quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea quadraginta tu dimidio auges. non potes digitorum gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Missa hæc facio: uenio nunc ad ipsam stirpem accusationis, ad ipsam causam maleficij. Respondeat Æmilianus, & Rufinus, ob quod emolumentum, et si maxime

maximè magus forem, Pudentillam carminibus & uenenis ad matrimonium pellexissem. Atq; ego scio plerosq; reos alicuius facinoris postulatos, si fuisse quæpiam causæ probarètur, hoc uno se tamen abundè defendisse, uitam suam procul ab huiusmodi sceleribus abhorrere: nec id sibi obesse debere, quòd uideantur quædam fuisse ad maleficium perpetrandum inuitamenta. Non enim omnia quæ fieri potuerint, pro factis habenda. Rerum uices uarias euenire: certum indicem cuiusq; animum esse, qui semper eodem ingenio ad uirtutem uel ad malitiam moratus, firmum argumentum est accipiendi criminis, aut respuendi. Hæc ego quanquam possum meritò dicere, tamen uobis condono. Nec satis mihi duco, si me omnium quæ insimulastis abundè purgavi, si nusquam passus sum uel exiguam suspicionem magiæ consistere. Reputate uobiscum, quanta fiducia innocentia meæ, quantoq; despectu uestri agam, si una causa uel minima fuerit inuenta, cur ego debuerim Pudentillæ nuptias ob aliquod meum commodum appetere, si quamlibet modicum emolumentum probaueritis. Ego ille sim Carinondas, uel Damigeron, uel Hismoses, uel Ioannes, uel Apollonius, uel ipse Dardanus, uel quicumque alius post Zoroastren & Hostanen inter magos

Magi insigniores.

magos celebratus est. Vide quæso Maxime quem tumultum suscitavit, quoniam ego paucos magorum nominatim percensui.

Quid faciam tam rudibus, tam barbaris? Doceam + Rufinum, hæc & multo plura alia nomina in bibliothecis publicis apud clarissimos scriptores me legisse? An disputem, longè aliud esse noticiam nominum, aliud artis eiusdem habere communionem? Nec debere doctrinæ instrumentum & eruditionis memoriam pro confessione criminis haberi? An quod multo præstabilius est, tua doctrina Claudi Maxime, tuâq; perfectâ eruditione fretus, contempnam stultis & impolitis ad hæc respondere? Ita potius faciam: quid illi existiment + nacti non putabo. quod institui, pergâ disputare, nullam mihi causam fuisse, Pudentillam ueneficijs ad nuptias prolectandi. Formam mulieris & ætatem ipsi ultro improbauerunt, idq; mihi uitio dederunt, talem uxorem causâ auariciæ concupisse: atque adeò primò dotem in congressu grandem & uberem rapuisse. Ad hæc, Maxime, longa oratione fatigare te non est consilium. Nihil uerbis opus est, cum multo disertius ipsæ tabulæ loquantur: in quibus omnia contrâ quàm isti ex sua rapacitate de me quoque coniectauerunt, facta impresentiarum, & prouisa in posterum deprehendes.

+ rursus

+ nacti, uel
nauti.

Dos Apuleij.

ferat

hendes. Iam primum mulieris locupletissimæ modicam dotem, neque eam datam, sed tantummodo promissam. Præter hæc, ea conditione factam coniectionem, si nullis ex me susceptis liberis uita demigrasset, ut dos omnis apud filios eius Pontianum & Pudentem maneret. Sin uerò uno unâ ue superstite diem suum obisset, uti tum diuidua pars dotis posteriori filio, reliqua prioribus cederet. Hæc, ut dico, tabulis ipsis docebo.

Fors + fuerit, ut ne sic quidem credat Æmilianus, sola trecenta millia nummum scripta, eorumque repetitionem filijs Pudentillæ pacto datam. Capiens ipse tu manibus tuis tabulas istas, da impulsori tuo Rufino. Legat: pudeat illum tumidi animi sui, & ambitiosæ mendicitatis. quippe ipse egens, nudus, trecentis milibus nummum à creditore acceptis filiam dotauit. Pudentilla locuplex fœmina trecentis millibus dotis fuit contenta: & maritum habet, & multis sæpe & ingentibus dotibus spretis, inani nomine tantulæ dotis contentum: cæterum præter uxorem suam nihil computantem, omnem supellectilem cunctasque diuitias in concordia coniugis & + multo amore ponentem. Quanquam quis omnium uel exiguè rerum peritus culpâre auderet, si mulier uida & mediocri forma, at nō græte mediocri, nubere

mutuo

Pro se ipſo ſecunda.

239

nubere uolens, longa dote & molli cōditio-
 ne inuiſſet iuuenem, neque corpore, neq;
 animo, neque fortuna pœnitendum. Virgo *Virgo for-
 moſa, licet*
 formoſa, etſi ſit oppidò pauper, tamè abundè *pauper, ſaa*
 dotata eſt. Affert quippe ad maritum nouum *dotata.*
 animi indolem, pulchritudinis gratiam, flo-
 ris rudimentum. Ipſa uirginitatis cōmenda-
 tio, iure meritoq; omnibus maritis acceptiſſi-
 ma eſt. Nam quodcunq; aliud in dotem acce-
 peris, potes, cum libuit, ne ſis beneficio ob-
 ſtrictus, omne, ut acceperas, retribuere: pecu-
 niam remunerare, mācipia reſtituere, domo
 demigrare, prædijs cedere: ſola uirginitas,
 cum ſemel accepta eſt, reddi nequitur: ſola a-
 pud maritum ex rebus dotalibus remanet.
 Vidua autè qualis nuptijs uenit, talis diuor-
 tio digreditur, nihil affert + impoſſibile, ſed *+ irrepofcio*
 uenit iam ab alio præſtorata: certè tibi, ad que *bile*
 uelis, minimè docilis: non minus ſuſpectans
 nouam domum, quàm ipſa iam ob unum di-
 uortium ſuſpectanda: ſiue illa morte amiſit
 maritum, ut ſæui ominis mulier, & infauſti
 coniugij, minimè appetenda: ſeu repudio
 digreſſa eſt, utramuis + habeat culpam mu- *+ habens*
 lier, quæ aut tam intolerabilis fuit ut repu-
 diaretur, aut tam inſolens ut repudiaret.
 Ob hæc & alia uiduæ dote aucta procos
 ſolicitant: quod Pudentilla quoque in alio
 marito feciſſet, ſi philoſophum ſpernentem
 dotis

dotis non reperisset. Age uerò, si auariciæ causa mulierẽ concupissem, quid mihi utilius ad possidendam domum eius fuit, quàm si multatẽ inter matrem & filios ferere? alienare ab eius animo liberorum charitatẽ, quo liberius & arctius desolatam mulierem solus possiderem? Fuit ne hoc prædonis, quod esse uos fingitis? Ego uerò quietis & concordix & pietatis autor, conciliator, fauissor, non modò noua odia non serui, sed uetera quoque funditus extirpauì. Suasi uxori meæ, cuius, ut isti aiunt, iam uniuersas opes transuoraram: suasi inquam, ac denique persuasi, ut filijs pecuniã suam reposcentibus, de quo supra dixeram, ut eam pecuniam sine mora redderet in prædijs uili æstimationis, & quanto ipsi uolebant. Præterea ex re familiari sua fructuosissimos agros, & grandem domum, opulentè ornatam, magnamque uim tritici & ordeï, & uini & olei, cæterorumque fructuum. Seruos quoque haud minus quadringentos, pecora amplius neque pauca neque abiecti precij donaret, ut eos & ex ea quam tribuisset parte securos haberet, & ad cætera hæreditatis bona spe inuitaret. Hæc ego ab inuita Pudentilla (patietur enim me, uti res fuit, ita dicere) ægrè exauditus ingentibus precibus, inuitè & iratè extorsì: matrem filijs reconciliaui: pri-

Apuleius hæ
reditatem si
lijs imparti-
tur.

ui: priuignos meos primo hoc uitrici benefi-
 cio grandi pecunia auxili. Cognitum hoc eſt
 tota ciuitate. Rufinum omnes execrati, me
 laudibus tulere. Venerat ad nos, priuſ-
 quam iſtam donationem mater perficeret,
 cum diſſimili iſto fratre ſuo Pontianus, ante *Pontianus*
 pedes noſtros aduolutus, ueniam & obliuio *pœnitens:*
 nem præteritorum omnium poſtulat, flens
 & manus noſtras obſculabundus, ac dicens
 pœnitere, quòd Rufino & ſimilibus auſcul-
 tarit. Petit poſtea ſuppliciter, uti ſe Lolliano
 quoq; Auito C.V. purgem, cui haud pridem
 tyrocinio profectionis ſuæ fuerat à me com-
 mendatus: quippe compererat, ante paucos
 dies omnia me, ut acta erant, ſad eum perſcri-
 piſſe. Id quoque à me impetrat. Itaque acce-
 ptis literis Carthaginem pergit: ubi iam pro-
 pè exacto Conſulatus ſui munere, Lollianus *Lollianus*
 Auitus te Maxime opperiebatur. His epiſto- *Auitus:*
 lis meis lectis, pro ſua eximia humanitate gra-
 tulatus Pontiano, quòd citò errorem ſuum
 correxiſſet, reſcripſit mihi per eum: Quas lit-
 teras, dij boni, qua doctrina? quo lepore?
 qua uerborum amœnitate ſimul & iucundi-
 tate? Proſus, ut uir bonus dicendi peritus.
 Scio te, Maxime, libenter eius literas audi-
 turum. Et quidem ſi perlegam, mea uoce pro-
 nunciabo. Cedò tu Auiti epiſtolas, ut quæ
 ſemper ornamento mihi fuerunt, ſint nunc

etiam salutem. At tu, licebit aquam sinas fluere. Namque optimi uiri literas ter & quater ab eo quantouis temporis dispendio lectitarem. Auiti literæ. Non sum nescius, debuisse me post istas Auiti literas perorare. Quem enim laudatorẽ locupletiozem, quem testem uitæ meæ sanctiozem producam? Quem denique aduocatum facundiozem? Multos in uita mea Romani nominis disertos uiros sedulo cognoui, sed sum æquẽ neminem admiratus. Nemo est hodie, quantum mea opinio fert, alicuius in eloquentia laudis ac spei, quin Auitus esse longẽ malit, si cum eo se remota inuidia uelit conferre, Quippe omnes fandi uirtutes penẽ diuersæ in illo uiro congruunt. Quancunque orationem struxerit Auitus, ita illa erit undique sui perfectẽ absoluta, ut in illa neque Cato grauitatem requirat, neque Lælius lenitatem, neque Gracchus impetum, nec Cæsar calorem, nec Hortensius distributionem, nec Caluus argutias, nec parsimoniã Sallustius, nec opulentiam Cicero. Prorsus in qua, ne omnis persequar, si Auitum audias, neque additum quicquam uelis, neque detractum, neque autem aliquid commutatam. Video, Maxime, quã benignẽ audias, quæ in amico tuo Auito recognoscis. Tua me comitas, ut uel pauca dicerem de eo, inuitauit. At non
 usq;

Auiti elo-
 quentia.

Pro se ipso secunda. 243

usque adeò tuæ benevolentia indulgebo, ut mihi permittam iam propemodum fessò in causa prorsus ad finem inclinata, de egregijs uirtutibus eius nunc demum incipere: quin potius eas integris uiribus & tempori libero feruem. Nunc enim mihi (quod ægrefero) à commemoratione tanti uiri, ad pestis istas oratio reuoluenda est. Audés ne te ergo Æmiliane cum Auito conferres? Quem ne ille bonum uirum ait, cuius animi disputationem tam plenè suis literis collaudat, cum tu magiæ maleficiij criminis insectabere? An inuasisse me domum Pudentillæ, & compilare bona eius? Tu magis dolere debes, quàm doluisset Pontianus, qui mihi ob paucorum dierum, uestro scilicet instinctu, ortas simultates, etiam absenti, apud Auitum satisfecit: qui mihi apud tantum uirum gratias egit. Puta me acta apud Auitum, non literas ipsius legisse. Quid posses, uel quas quis in isto negotio accusare? Pontianus ipse, quod à matre donatum acceperat, meo muneri acceptum ferebat: Pontianus me uitricum sibi contigisse intimis affectionibus lætabatur. Quòd utinam incolumis Carthagine reuertisset: uel quoniam sic ei fuerat fato decretum, utinam tu Rufine † summum eius iudicium non impedisisses, quas mihi aut coràm, aut denique

† supremum

in testamento gratias egisset? Literas tamen
 quas ad me Carthagine, uel iam adueniens
 ex itinere premisit, quas adhuc ualidus, quas
 iam æger, plenas honoris, plenas amoris,
 quæso Maxime paulisper recitari sinas, ut
 sciat frater eius, accusator meus, quàm in o-
 mnibus Mineruæ curriculum cum fratre o-
 ptimæ memoriæ † uiro currat. Pontiani li-
 teræ. Audisti ne uocabula, quæ mihi Pon-
 tianus frater tuus tribuerat? Me parentem
 suum, me dominum, me magistrum, cum sæ-
 pe aliàs, tum in extremo tempore uitæ uo-
 cans. Posses tuas quoque paris epistolas
 promere, si uel exiguam moram tanti puta-
 rem: potius testamentum illud recens tui fra-
 tris, quanquam imperfectum, tamen profer-
 ri cuperem, in quo mei officiosissimè & ho-
 nestissimè meminit. Quod tamen testamen-
 tum Rufinus neque comparari, neque perfici
 passus est, pudore perditæ hæreditatis,
 quam paucorû mensium, quibus focer Pon-
 tiani fuit, magno quidem precio noctium
 computarat. Præterea nescio quos Chaldæ-
 os consuluerat, quo lucro filiam collocaret.
 Qui, ut audio, utinam illud non uerè respon-
 dissent, primùm eius maritum in paucis men-
 sibus moriturum. Cætera enim de hæredi-
 tate (ut assolent) ad consulentis uotum con-
 finxerunt. Verùm, ut dij uoluere, quasi cæca
 bestia,

* uir occur-
 rat.

beſtia, incaſſum hiauit. Pontianus enim filiam Rufini malè compertam, non modò hæredem non reliquit, ſed ne honeſto quidem legato impertiuit: quippe qui ei ad ignominiam lintea aſcribi ducentorum ferè denariorum iuſſit. ut intelligeretur iratus potius externaſſe eam, quàm oblitus præteriſſe. Scripſit autem heredes tam hoc teſtamèto quàm priore, quod lectum eſt, matrem cum fratre, cui, ut uides, admodum puero, tandem illam filiæ ſuæ machinam Rufino admouet, ac mulierem alioqui multò natu maiorem, nuperimè uxorem fratris, miſero puero obijcit, & obſternit. At ille puellæ meretricis blandimentis, & lenonis patris illectamentis captus & poſſeſſus, exinde ut frater eius animam edidit, relicta matre, ad patrum commigravit, quo facilius remotis nobis cœpta perficerentur. Fauet enim Rufino Aemilianus, & prouètum cupit. Ehem, rectè uos admonetis: etiam ſuam ſpem bonus patruus temperat in iſto, ac fouet, qui ſciat inteſtati pueri legitimum magis quàm iuſtum hæredem futurum. Nollem hercule hoc à me proſeçtum: non fuit meæ moderationis, tacitas omnium ſuſpiciones palàm abrumpere, malè uos qui ſuggeſiſtis. Planè quidem ſi puerum uelis, multi mirantur *Æmiliane* tam repentinam circa puerum iſtum pietatē tuam,

postquam frater eius Pótianus est mortuus:
 cum antea tam ignotus illi fueris, ut sæpe ne
 occursum quidem filium fratris de facie agno-
 sceres. At tunc adeò patientem te ei præbes,
 itaque eum indulgentia corrumpis, adeò ei
 nulla re aduersaris, ut per hæc suspicionibus
 fidem facias. Inuestem à nobis accepisti, ue-
 sticipem illico reddidisti. Cum à nobis rege-
 retur, ad magistros ibat: at ab ijs nunc ma-
 gna fugela in ganeum fugit, amicos serios a-
 spernatur, cum adolescentulis postremis si-
 mis inter scorta & pocula puer hoc æui in
 conuiuio agit. Ipse domi tuæ rector, ipse
 familiæ dominus, ipse magister in conuiuio,
 in ludo quoque gladiatorio frequens uisi-
 tor, nomina gladiatorum & pugnas & uul-
 nera planè quidem ut puer, honestè ab ipso
 lanista docetur: loquitur nunquam nisi Pu-
 nicè, & si quid adhuc à matre græcissat. La-
 tinè enim neque uult, neque potest. Audisti
 Maxime paulò antè, pròh nefas, priuignum
 meum, fratrem Pontiani, disertum iuuenem, uix
 singulas syllabas fringulientem, cum ab eo
 quæreres, donassèt ne illis mater, quæ ego di-
 cebam me † adiuuante donata. Testor igitur
 te, Claudii Maxime, uosque qui in consilio
 estis, uosque etiam qui tribunal mecum ad-
 sistitis, hæc damna & dedecora morum eius
 patruo huic, & cãdidato illi socero adsignan-
 da: meque

† adnitente

Pro se ipſo ſecunda. 247

da: meq; poſthac boni conſulturum, quòd ta-
 lis priuignus curę meę iugum ceruice excuſ-
 ferit, neq; poſtea pro eo matri eius ſupplica-
 turum. Nam quod peniſſimè oblitus ſum, nu-
 perrimè cum teſtamentum Pudentilla poſt
 mortem Pontiani filij ſui, in mala ualetudi-
 ne ſcripſerit, diu ſum aduerſus illam reniſus,
 ne hunc ob tot inſigneis contumelias, ob tot
 iniurias exhæredaret. Elogium grauiffimum
 iam totum mediuſfidius perſcriptũ, ut abo-
 leret, impenſis precibus oraui. Poſtremò ni
 impetrarem, diuerſurum me ab ea commi-
 natus ſum, mihi hanc ueniam tribueret, ma-
 lum filium beneficio uinceret, me inuidia o-
 mni liberaret. Nec prius deſtiti, quàm ita fe-
 cit. Doleo me huncce ſcrupulum Æmiliano
 dempſiſſe, tam inopinatã ſemitam indicaffe.
 Specta quæſo Maxime, ut hiſce auditis, ſubi-
 to obſtupuerit, ut oculos ad terras demiferit.
 longè enim ſecius ratus fuerat, nec immeri-
 to: mulierem filij contumelijs infectam, meis
 officijs deuinctam ſciebat. De me quoque
 fuit quod timeret. † Quis enim uel equè ut e-
 go ſpernens hæreditatis, tamen uindicari de-
 tam inofficioſo priuigno † recuſaſſet? Hæc † non recu-
 præcipuè ſollicitudo eos ad accuſationẽ mei ſaſſ.
 ſtimulauit, hæreditatẽ omnẽ mihi relictaã fal-
 ſò ex ſua auaritia coniectauere. Soluo uos in
 præteritũ iſto metu, Namq; animum meum
 neq;

neque hæreditatis, neque ultionis occasio potuit loco dimouere. Pugnaui cum irata matre, pro priuigno malo uitricus, ueluti pater pro optimo filio aduersus nouercam. nec satis fuit, ni bonæ uxoris prolixam liberalitatem circa me, nimio plus æquo cohercerem. Cedò tu testamētum, iam inimico filio à matre factum: me, quem isti prædonem dicunt, uerba singula cum precibus præcunte. Rumpi tabulas istas iube Maxime, inuenies filium hæredem: mihi uerò tenue nescio quid honoris gratia legatum, ne si quid ei humanitatis attigisset, nomen maritus in uxoris tabulis non haberem. Cape ista, ut matris tuæ testamentum, uerè hoc quidem inofficiosum. Quid ni? in quo obsequentissimū maritum exhæredauit, inimicissimum filium scripsit hæredem: immò enim uerò non filium, sed *Æmiliani spes, & Rufini nuptias*: sed temulentum illud collegium, parasitos tuos. Accipe in quâ filiorū optime, & positis paulisper epistolis amatorijs matris, lege potius testamentum, si quid quasi insana scripsit, hinc reperies, & quidem mox à principio: *Sicinius Pudens filius meus mihi hæres esto. Fateor, qui hoc legerit, insanum putabit. Hiccine filius hæres, qui te in ipso fratris sui funere, aduocata perditissimorum iuuenum manu, uoluit excludere è domo, quam ipsa donauerat.*

Pro se ipſo ſecunda.

249

ras? Qui te ſibi à fratre coheredem relictum,
grauiter & acerbè tulit? qui conſeſtim te, cū
tuo luctu & mœrore deſeruit, & ad Rufinum
& Aemilianum de ſinu tuo auſugit? Qui
ibi plurimas poſtea cõtumelias dixit coràm,
& adiuuante patruo fecit? Qui nomen tu-
um pro tribunalibus uentilauit? Qui pudor-
em tuum tuiſmet literis conatus eſt publi-
cè dedecorare? Qui maritū tuum, quem ele-
geras, quem (ut ipſe obijciebat) efflictim
amabas, capitis accuſauit: Aperi quæſo bo-
ne puer, aperi teſtamentum: facilius inſani-
am matris ſic probabis. Quid abnuis? quid
recuſas? poſtquam ſolicitudinem de hære-
ditate materna repuliſti. At ego hæſce tabu-
las Maxime, hic ibidem pro pedibus tuis ad-
ijcio: teſtorq; me deinceps incurioſius ha-
biturum, quid Pudentilla teſtamento ſuo
ſcribat. Ipſe iam, ut libet, matrem ſuam dece-
terò exoret. Mihi, ut ultra pro eo deprecet, lo-
cum nō reliquit. Ipſe iam ut ſui potens ac uir,
acerbiffimas literas matri dictet, irā eius de-
liniat: qui potuit perorare, potuit exorare.
Mihi iam dudum ſatis eſt, ſi nō modò crimi-
na obiecta pleniffimè dilui, uerū etiam ra-
dicem huius iudicij, id eſt hæreditatis quæſi-
tæ inuidiam funditus ſubſtuli. Illud etiam,
ne quid omnium præteream, priuſquā pero-
ro, falſò obiectū reuincā. Dixiſtis, me magia

de pecunia mulieris pulcherrimū prædium meo nomine emisse. Dico, exiguum hæredolum sexaginta milibus nummum: id quoque non me, sed Pudentillam suo nomine emisse: Pudentillæ nomen in tabulis esse: Pudentillæ nomine pro eo agello tributū dependi: Præfens est quæstor publicus, cui dependum est: Coruinus Celer, uir ornatus, adest etiā tutor, autor mulieris, uir grauisissimus & sanctissimus, omni cum honore mihi nominandus, *Cassius Longinus.* Quære Maxime, cuius emptionis autor fuerit, quantulo precio mulier locuples agellū suū præstinarit. Testimonium Cassij Longini tutoris, & Coruini Clementis, quod recitatū est. Est ne ita ut dixi: uspiam in hac emptione nomen meum ascriptum est? Num ipsum hæredioli præciū inuidiosum est? Num uel hoc saltem in me collatum? Quid etiam est Æmiliane, quod non te iudice refutauerim, quod præciū magiæ meæ reperisti? Cur ego Pudentillæ animum ueneficijs flecterem? quod ex ea commodum caperem, uti dotem mihi modicā potius quam amplam diceret? O præclara carmina. an ut eam dotem filijs suis magis restipularetur, quam penes me sineret? Quid addi ad hanc magiam potest? an uti rem familiarē suam meo adhortatu plerumque filijs cōdonasset, quæ nihil illis ante me maritū fuerat largita, mihi quicquā impar-

impartiret? O graue ueneficium, dicam, an ingratum beneficiū? an ut testamento, quod irato filio scribebat, filium potius, cui offensa erat, q̄ me, cui deuineta, hæredē relinqueret? Hoc quidem multis † carminibus difficile im-
 petraui. Putate uos causam non apud Clau-
 dium Maximum agere, uirum æquum, & iu-
 sticiæ pertinacē: sed alium aliquē prauum &
 seuum iudicem substituite, accusationū fau-
 torem, cupidū condēnandi. date ei quod se-
 quatur, ministrare uel tantulā uerisimilē oc-
 casionem secundū uos pronūciandi. Saltem
 fingite aliquid, reminiscimini, quod respōde-
 ratis, qui uos ita rogarit. Et quoniā omnem
 conatū necesse est quæpiā causa præcedat, re-
 spondete, qui Apuleium dicitis animum Pu-
 dentillæ magicis illectamētis adortum, quid
 ex ea petierit? cur fecerit? Formam eius
 uoluerat? negatis. Diuitias saltem concu-
 pierat? negant tabulæ dotis, negant tabulæ
 donationis, negant tabulæ testamēti, in qui-
 bus non modò non cupidè appetisse, uerū
 etiam durè repulisse liberalitatē suæ uxoris
 ostenditur. Quæ igitur alia causa est? Quid
 obmutuistis? quid tacetis? Vbi illud libelli
 uestri atrox principiū, nomine priuigni mei
 formatū? Hunc ego, domine Maxime, reum
 apud te facere institui. Quin igitur addis, reū
 magistrū? reum uitricū? reum deprecatorē?

Sed

† cantami-
nibus.

Sed quid deinde? plurimorum maleficiorum
 & manifestissimorum. Cedò unum de pluri-
 rimis. Cedò dubium, uel saltem obscurum de
 manifestissimis. Cæterum ad hæc quæ obie-
 cistis innumera, binis uerbis respondeã. Den-
 tes splendidos: Ignosce mundicijs. Specula
 inspicias: Debet philosophus. Versus facis: Li-
 cet fieri. Pisces exploras: Aristoteles docet.
 Lignum consecras: Plato suadet. Vxorem du-
 cis: Leges iubent. Prior natus est: Solet fie-
 ri. Lucrum sectatus es dotis: Dotalem accipe,
 donationem recordare, testamentum lege.
 quæ si omnia affatim retudi, si calumnias om-
 nes refutauit, si in omnibus non modò cri-
 minibus, uerumetiam maledictis, procul à
 culpa philosophiæ tutus sum, si philosophiæ
 honorẽ (qui mihi salute mea antiquior est)
 nusquã minui, immò contra ubiq; si cum se-
 ptem pœnis eum tenui, si hæc ut dico ita sunt,
 possum securius tuam existimationem reue-
 reri, quàm potestatem uereri, quod minus
 graue & uerendum mihi arbitror, à procon-
 sulibus damnari, quàm si à tam bono,
 tamq; emendato uiro im-
 prober. Dixi.

L. APVLEII MA=
DAVRENSIS PHILOSOPHI
Platonici Cosmographia, siue de Mundo,
ad Faustinum liber.

Consideranti mihi, & diligentius
intuenti, & sæpe aliàs Faustine
mihi uirtutis indagatrix, expul-
trixque uitiorum, diuinarum
particeps rerum Philosophia ui-
debat: & nunc maximè, cum naturæ in-
terpretationem, & remotarum ab oculis re-
rum inuestigationem sibi uendicet. Nam
cum ceteri magnitudine rei territi, eiusmodi
laborem arduum & profundum existima-
rent, sola philosophia suum non despexit in-
genium: nec indignam se existimauit, cui di-
uinarum & humanarum rerum disceptatio
deferatur. sed † condiscere ac docere tam bo-
nas res, & eiusmodi opera cum ingenuitate
professionis suæ credidit, & congruere isti-
usmodi curam talibus studijs & moribus.
Nam cum homines mundum eiusque pe-
netralia adire non possent, ut è terreno do-
micilio illas regiones inspicerent, philoso-
phiam ducem nacti, eiusque imbuti inuen-
tis, animo peregrinari ausi sunt per cœli pla-
gas, his itineribus, quæ exploratione acu-
minis

† conduce
re ac decere

Philosophiæ
peregrinari
licet.

minis sui, peruia sapientiæ, solis cogita-
 tionibus uiderant, ut cum ipsius interualli
 conditione à mundi uicinia natura nos secre-
 tos esse uoluisset, immensitati tamen eius uo-
 lucrîq; curriculo cogitationum nostrarû nos
 pernitas intimaret, facillimeq; ea, de qui-
 bus origo eius est, anima diuinis oculis suis
 aspexit & agnouit, alijs etiam eius scientiam
 tradidit. ueluti prophetæ quidam, qui dum
 deorum maiestate completi sunt, effantur
 cæteris, quæ diuino beneficio soli uident.
 Quare & eos qui nobis unius loci ingenia
 qualitatesq; describunt, aut mœnia urbis,
 aut alicuius amnis fluenta, aut amœnitates
 & magnitudines montium, alia multa de-
 scripta ab alijs plerique studiosè legunt. Ny-
 sæ iuga, & penetralia † Cirrhi, & Olympi
 sacra, & Ossæ ardua, & alia huiuscemodi so-
 la duntaxat & singula extollunt: quorum
 miseret me, cum tantopere nec magnis, &
 oppidò paucis inexplebili admiratione car-
 piuntur. Hæc illis enire adeò non est ad-
 mirabile, cum nihil maius suspexerint, ne-
 que ad aliquid intenderint, quod maiore
 diligentia contemplandum esset. Cæterum
 si terrarum orbem, omnemq; mundum
 contemplari pariter aliquando potuissent,
 minus exiguas eius & singulas parteis di-
 gnas laudibus credidissent, quibus esse
 uniuers-

† Coryci.

uniuersitas comprehensa. Quare nos Aristotelem prudentissimum & doctissimum philosophorum, & Theophrastum autorem secuti, quantum possumus cogitatione contingere, dicemus de omni hac cœlesti ratione, naturas & officia cōplexi, & cur & quemadmodum moueantur, explicabimus. Mundus omnis societate cœli & terræ constat, & eorum naturis quæ utriusque sunt. Vel sic: Mundus est ornata ordinatio, Dei munere, deorum recta custodia, cuius cardinem (sic enim dixerim centrum) robustum & † incontingibilem genitrix atque alitrix animantium omnium habet tellus, supernis omnibus, ut uideri potest, aeris liquiditate, ad modum tegminis septis & opertis. Ultra deorum domus est, quod uocamus Cœlum: quod quidem diuinis corporibus onustum uidemus, ignibus pulcherrimis & perlucidis solis & lunæ, & reliquorum siderum, cum quibus fertur per orbem, dierū notiumq; curriculis, agens stellarū choros intermino lapsu, finem nulla æui defectione factura. Sed cum omne cœlum ita reuoluetur ut sphaera, ipsum tamen radicibus oportet teneri, quas diurna machinatio uerticibus affixit, ut in tornando artifex solet forcipe materiā cōprehensam reciproco uolumine rotūdare. eos Polos dicimus: à quib. uelut à cardi-

Mundus.

† immobilis.

Cœlum.

Poli.

Axis. cardinibus directio quædam profecta, Axis est dictus, diuisor & discriminator mundi, orbem terræ in medietate constituens. Verùm hi uertices, quos immobiles diximus, ita sunt, ut supra caput alter apareat ex parte boreæ, qui Septentrionalis uocatur: alter autè Antarcticus humo tegitur, humidis & austrinis uaporibus mollis. Sed cælum ipsum, stellæq; cœligere, omnisq; sidera compago, *Aether.* aether uocatur, non (ut quidam putant) quòd igneus sit & incensus, sed quòd cursibus rapidis semper rotetur. Elementum uerò non unum ex quatuor quæ nota sunt cunctis, sed longè aliud, numero quintum, ordine primum, genere diuinum & inuolabile. Iam astrorum innumerabilis multitudo, partim labitur cum orbis inerranti regione, quam circolorum ambit signifer, obliqua completionem circumdatus, & signis duodecim illuminatus: partim errantibus stellis, quæ neque priorum motus habent, nec sanè inter se similem & æqualem, sed affixæ diuersis globis, inordinatū (ut sic dixerim) ordinem seruant: aliæque ultra sunt, aliæ citrà stellæ, quæ propter naturam eiusmodi nullis creduntur erroribus uagæ, & infinitos numero greges ducunt, & simplex ætheris dorsum alma & sacrata amœnitate lucis coronant. Septem uerò deorum illustres, totidem orbibus

orbibus affixæ sunt, & gradatim sibimet super
 lata, ut superior inferiore sit maior, ac uicissim *Planeta.*
 mutuis adhaesionibus nexæ, complexu illius
 orbis qui inerrabilis dicitur continentur. Hic
 Phaëtonis globus, quem appellamus Saturnū.
 Post quem Phaeton secundus est, quem Iouem
 dicimus; & loco tertio Pyro, quem multi Her-
 culis, plures Martis stellam uocant. Hanc sequi-
 tur Stilbon, cui quidam Apollinis, cæteri Mer-
 curij nomen dederunt. Quintus Phosphorus,
 Junonia, imò Veneris stella censetur. Deinde
 Solis est orbis; & ultima omnium Luna, altitu-
 dinis ætheræ principia discriminans, quæ di-
 uinas & immortales uiuacitates ignium pa-
 scens, ordinatis ac semper æqualibus inuectio-
 nibus soluitur atq; reparatur. Post eam uerò
 pars est, quæ sancti ætheris finib. coercetur, cu-
 ius mēsu appensuq; distincta est natura immu-
 tabilis regio, & mortalis, ac iam penè terrena,
 cuius primæ sunt partes tenuiores & uaporatæ;
 quippe cum finitimis ætheris attingantur ar-
 doribus, quantum maximis parua, & quantū
 rapidis possunt pigriora contingi. Sed ex ea
 parte, qua curriculis finitimi inuritur solis, eia-
 culari atq; emicare flammæ quædam, ostende-
 re se oculis nostris uidentur, quas Græci *Cometæ.*
 metas, & Docidas, & Bothynos appellant,
 quasq; labi & fluere frequēter uidemus, lucere,
 faciliusq; restingui. Exinde inferioris aeris

qualitas turbidior infunditur, cui permixtus
 est glacialis rigor. Sed superioris uicinia clara
 tis & propinqui caloris afflatu nitescit, ac sine
 riore interdum luce uescitur. Huius saepe muta
 bilis conuertitur species: cum sit natura uaria
 † *nimbus.* peritur, & † imbribus uehementibus rumpi
 tur, niuibus etiam & glacie inhorrescit, & præ
 cipiti grandine desuper uerberatur, turbine, fla
 tibus typhonisq; cōflictu fit procellosa: sed te
 lis fulminum, & missilium cœlestium iaculis in
 † *Terra.* gnescit. Aeri terra coniungitur, eaq; in se susci
 pit maria, & frequentatur animantibus. Hæc
 siluarum uiriditate uestitur, & fontium peren
 nitate recreatur. Hæc fluminū frigidus lapsus,
 † *erroribus* nunc † exterioribus terris uehit, modo profun
 † *terrenis.* do in mari confundit. Eadem infinitis colori
 bus floret, altitudine montium, camporūq; æ
 qualitate, nemorum opacitate uariatur, sinuo
 sis inflexa litoribus, distincta insulis, uillulis ur
 bibusq; collucens, quas sapiens genus homo
 communibus usibus fabricauit. Nec sum ne
 sciens, plerosq; huius operis autores terrarum
 orbem ita diuissse: partem eius insulas esse,
 partem uerò cōtinētem uocari: nescij omnes,
 † *Terra, in* hanc terrenam immensitatem Athlantici ma
 † *sula.* ris ambitu coerceri, insulamq; hanc unam esse
 cum insulis suis omnibus. Nam similes huic
 alias & alias minores circumfundit Oceanus,
 quæ

quæ tamen merito uidentur ignotæ : cum ne hanc quidem, cuius cultores sumus, omnes peragrare possimus. Nam sicut hæ insulæ interfliuntur, quæ sunt in nostro mari: ita illæ uniuerso salo fretis latioribus ambiuntur. Elementorum inter se mutui nexus arctis affinitatibus implicantur, & quinque coniuges copulæ his ordinatæ uicibus attinentur, ut adhareant etiam grauioribus leuiores. Aquam in se habet tellus, & aqua (ut alij putant) uehit terrâ. Aer ex aqua gignitur, ignis ex aëria densitate cõflatur: æther uicissim, ignisq; illi immortalis Dei uiuacitate flammantur. Huius diuini ignis origine incensi, per totius mundi conuexa illustribus facibus ignescunt superna. Quapropter dii superas sedes habent, infima cæterorum animantiũ terrena possidēt, & erũpuunt scatēt, flumina, fontes & maria, quæ meatus & lacunas & origines habent in gremio terrarũ. Ipsarũ uerò insularum quæ sunt in nostro mari dignè memoratu, Trinacria est, Eubœa, Cyprus atq; Sardinia, Creta, Peloponnesos, Lesbos. Minores autem aliæ, ut nebulæ quidem, per apertas Ponti sunt sparsæ regiones. aliæ Cyclades dictæ, quæ frequentioribus maribus abluuntur. Maria maiora sunt, Oceanus & Atlanticum, quibus orbis nostri terminantur anfractus. Sed occiduarum partium mare per angustias oris arctatum, in arctissimos sinus funditur:

*Elementorũ
Harmonia:*

Mare:

& rursus à columnis Herculis refusum, in immensam latitudinē panditur, sæpiusq; coeuntibus terris ueluti quibusdam frerorum ceruicibus procedentibus, & idem rursus cedentibus terris est immensum. Primum igitur columnis nauigantibus dextros latus duob. finibus maximis cingitur, quorū primus duas Syrtes habet: alter imparibus quidem sinuatur figuris, sed in maxima diuisus est maria, quorum unū Gallicum dicitur, alterum Africum, quod quidem Aristoteles Sardiniense maluit dicere: tertium, Adriaticum pelagus. His iungitur Siculum, & post Creticū: & indiscretis finibus Pamphilium, Syrium, Aegyptium. Sed ante Aegea, Myrtoa sunt maria. His sanè uicinus est pontus, sinus amplissimus maris nostri, cuius extremus recessus in Maotin senescit, & ex Helle spongi fontibus concipitur, uestibulumq; eius Propontis uocatur. Ab ortu solis Oceanus est, Indicum & Persicum mare conferens. Hinc patescunt finitima rubri maris, quæ per angustias longinquasq; fauces in Hyrcaniū & Caspium flectuntur: simul utraq; profundæ uastitatis esse maria creduntur. Deinde paulatim Scythicū & hybernum fretū, & rursus mare per quod Gallicum atq; Gaditanas columnas circumuectus Oceanus, orbis nostri metas includit. Sed in altera parte orbis iacent insularum aggeres maximarum. Britannia duæ, Albion & Ierna, quæ

quas supra diximus esse maiores. Verum hæ in
 Celtarum finibus sitæ sunt. Minores uerò ultra
 Indos, Taprobana, & Phebol, multæq; aliæ ur
 bes admodum sparsæ. Hanc nostram insulam,
 id est, hunc terrarum orbem, quam maximam
 diximus, ornamentis suis pingunt, & cõtinua
 tione ut quibusdam sertis coronant. At enim
 huius terræ quam nos colimus latitudo XL.
 prolixitas LXX.M. stadiorum tenet. Sed in di
 uisione terrarum orbis, Asiam & Europam, &
 cum his, sicut plures, Africam accipimus. Euro
 pa ab Herculis columnis, usq; Ponticũ & Hyr
 canum mare, ac flumen Tanain fines habet. A
 sia ab iisdem angustijs Pontici maris, usque ad
 alias angustias quæ inter Arabicum sinum &
 interioris ambitum pelagi iacet, cõstringiturq;
 Oceani cingulo societate nostri maris. Sed aliq;
 alio modo, ut quidam ab exordio Tanais usq;
 ad ora Nili Asiæ terminos metiantur. Africam
 uerò ab Isthmio rubri maris, uel ab ipsis fonti
 bus Nili oriri putant, eiusq; in Gaditanis locis
 fines esse. Sed ipsam Aegyptum pleriq; Asiæ,
 plures Africæ adiungunt, ut insularum situs.
 Sunt qui eam finitimis locis comprehendunt
 & sunt qui in alia diuisione eas habendas pu
 rant. De mari satis dictum. Terrenæ uerò ita se
 habent exhalationes, quas duas Physici esse di
 cunt, tenues & frequentes, uixq; uisibiles ad su
 periora minari, & gremio telluris nebularum
 agmina

Europa.

Asia.

Africa.

Exhalatio
nes.

- agmina halitu annium fontiuq; constare, matutinis temporibus crassiora. Harum altera arida est atq; consimilis, quæ terrenis reluctationibus surgit: altera humidâ, & egelida. Hanc effluentis superioris uaporis natura ad se trahit: & ex hac quidem nebula, rores, pruinę, nubilâ, hymbres, nix atq; grandis generatur. De illa superiore, quâ diximus siccam, uenti, aquę, flammæ, fulmina, atq; aliæ ignitorum telorum gignuntur plurimæ species. Nebula constat aut ex ortu nubeculæ, aut ex eius reliquis. Est aut exhalatio uaporata, humore uiduata, aere crassior, nube subtilior, cui serenitas abolitionem infert. Nec aliud est serenitas, quàm aer purgatus caligine, & perspicue sincerus. Ros uero nocturnus humor est, quem serenitas tenuiter spargit. Glaciem dicimus humorem, sereno frigore concretum. Huic est pruina consimilis, si mollicies roris matutinis frigoribus incanuit. Ergo si aer actus in nubem, nubilum denset, & ea crassitudo aquarum sortu grauidatur, humber exprimitur, cum inter se urgentur nubilum densitates, totq; diuersitatibus pluuiæ cadunt, quot modis aer nubem conditionibus cogitur. Raritas enim nubium stillicidia dispergit: quæ concretæ uehementius, effundunt agmina largiora, & eas aquas quas hymbres uocamus. à quibus hoc differunt nimbi, quod pluuiâ uia ingis est: nimbus autem quâto repentinior est, tan-

est, tanto uehementior: & quanto improuisior
 & præcipitator est, tanto breuiore casu restrin-
 gitur. Niuës autem colligi iactatione densarū Nix.
 nubium constat. Nam priusquam in aquam de-
 fluant, fractæ ac discissæ spumas agitationibus
 suis faciunt, & mox gelatus humor rigore fri-
 goris inhorrescit. Hæc uictis nubibus crebrior
 ad terram uenit. Eam tempestatem nos Ni- Grando.
 grorem uocamus. Grandinare uerò tūc dicitur,
 cum aqua nubē lapidoso pondere, & festinan-
 te perrumpit: eademq; ui & ad pernicitatem in-
 citat, & cedente aeris molli cura præcipitatum
 indignatione uehementi humana uerberat.
 Hæc satis erunt de ijs, quæ udis elemētis, aquo
 sisq; contingunt. Verūm aliæ sunt passionēs,
 qui cum impulsu frigidioris aeris uenti gene- Ventus.
 rantur. Nec enim aliud est, nisi multum & ue-
 hemens in unum coacti aeris flumen. hunc spi-
 ritū dicimus: licet spiritus ille nōminetur, qui
 animalia omnia extrinsecus uitalia tractus sui
 uitali & fecunda ope uegetat. Siccos etiam su-
 periores mundi flatus uentos nominamus: Aurae
 auras uerò, humidos spiritus. Sed uentorū binę
 sunt species. Qui facti ē telluris habitu cōstant,
 Terrigenæ nuncupantur. At illi qui excutuntur
 ē sinibus, encolpię, de recessu nominati. Cō-
 similes his haberi oportet eos, qui de fluminibus,
 lacubus, & stagnis. Qui ruptis nubib. per
 operta cœli manare adsolent, rursūm in cras-
 sam

sam nubium speciem conglobantur, uel cum
 imber effusus conciet flabra, quæ Exhedriæ
 Attica cum lingua uocirantur. Nunc nomina
 exequemur, regionesq; uëtorū. Euros oriens,
 boreas septentrio, occidens zephyros, austros
 medius dies mittit. Hos quatuor uentos alijs
 plures interfluūt. Nam quamuis Eurus sit uen-
 tus Orientis, idem tamen Aparctias incipit no-
 minari, cum eum oriens æstirus emittit. Ape-
 liotes autē uocatur, cum meridianis ex mon-
 tibus procreatur. Eurus est, quando hyemalis
 ortus portis emittitur. Zephyrus uero, quem
 Romana lingua Fauonium nominat: cum de
 æstiuis occiduis partibus surgit, Iapygis nomi-
 ne efferti solet. At ille qui prior est æquinoctia
 li plagæ Notus, & Aquilo, qui VII stellarū re-
 gione generatur, & huic uicinus est Apar-
 ctias. Huic propiores ad idem diem medium
 Thrafcias & Argestes sunt, indidem flantes in
 omnibus. Austrorum illa est obseruanda diuer-
 fitas. Namq; cum de abscondito polo flatus ad-
 ueniunt, Notus est. Euronotus, ille qui inter
 Notum atq; Eurum medius effringit. Ex alte-
 ro latere libonotus ex duobus unum facit. Ex
 cursores uenti habētur, qui directo spiritum pro
 flabris reciprocis Cecias putatur esse. Equidē
 hiemales habentur, ut Noti, Etetisæ frequentio-
 res sunt æstate anni: Septentriones ac Zephyri
 tempestate ueris. Ornithiæ uerni appellantur
 Aquilæ.

Aquilonū genus ex aere prolari minori nisu,
 nec iugi perseverantia spiritus perferentes,
 Atenim procellosus flatus Catægis dicitur, quē
 præfractum possumus dicere. Ventus, qui de
 superiore cęli parte summissus, inferiora repen-
 tinis impulsibus quatit, Turbo dicitur, qui re-
 pentinis flabris prosilit, atq; uniuersa pertur-
 bat. Vortex ille est, uel (uti dicitur) pinea, cum
 torquetur humus arida, & ab infimo erigitur
 ad summum. Anaphysemata Gręci uocant eos
 spiritus, qui de fundo uel hiatibus terrę explo-
 si, ad superna maris solent deuenire. Hi cū ma-
 iore ui torti sunt, fit procella, & à Gręcis præ-
 ster nomen accepit. Sed cum tormentum illud
 ire pergit, densasq; & tumidas nubes † præsa-
 git, coactasq; collidit, fit sonitus, & intonat cę-
 lum, non secus ac si commotum iuentis mare
 cum ingenti fragore undas littoribus illidat.
 Fauorinus, non ignobilis sapiens, hæc de uen-
 tis refert: Quatuor mundi plagas imparem nu-
 merum habere uentorum, eo quod ortus &
 occasus mutantur terna uice cum solis accessu,
 meridies & arctos iisdem semper regionibus
 sunt notatæ. Ortus quippe accepimus, Aequi-
 noctialem, Solstitialem, Brumalem, quibus oc-
 casus redduntur eadem interuallorum ratione
 cōuersi. Eurus æquinoctialis oriētis est, nec in-
 uenustè nominis eius fictus est, quasi ἀπὸ τῆς ἰσως
 ἰσῶν. Idē ἀφηνιώτας à Gręcis, Subsolanus à nostris

Turbo.

Vortex.

Procella.

† præsa-
git.

solet dici. Sed qui ab æstiva & Solstitialis orientis meta uenit, *Βερίας* græcè, latinè aquilo nominatur. Hinc *ἀδρυγγοπτελος*, quod fit aliàs serenus, Homerus ait: Boream uerò *ἀνὸ τῆς βόης*, quod non sine clamore soleat intonare. Tertium uentum, qui ab oriente hyberno uenit, Græci *ἀπυγγοπτελος* uocant. Item occidentui sunt, Caurus qui græcè *ἀπυγγοπτελος* uocatur, is est aduersus Aquiloni: itē Fauonius, græcè *σέπυροπτελος*. Euro contrarius. Tertius Africus, id est *ἀφρικ*, Vulturino reflat. Meridies uerò quoniam eadem semper regione signatur, uno Austro, id est *ἀπυγγοπτελος* flatur. Septentrio itē uno, & is Septentrionis habet cognomentum, qui tamen græca lingua *ἀναπυσίας* dictus est. Horum nomina pleriq; commutant de loco uel similitudine aliqua: ut Galli Circium, à turbine eius, & uertice: Apuli Iapygem, ex Iapyge sinu, id est ex ipso Gargano uenientem. Hunc Caurum esse, manifestum est. nam & ex occiduo uenit, & Vergilius eius sic meminit: Illū inter cædes pallentem morte futura, Fecerat ignipotēs undis & Iapyge ferri. Est etiam Cæcias uentus, quem Aristoteles ad se trahere nubes ait, & est adagiū de eo tale, *κατὰ τὸ ἀπυγγοπτελος, ὡς ἰ ναυτικὸν ὄψοιτο*. Sūt Etesia, & Prodromi spirantes ex omni parte, eo tempore æstatis quō Canis oritur. Cato autē in Originibus nō Circiū, sed Cercii dicit. Is uentus Cercius, cum loquare, buccam implet: armatum hominem, plaustrum oneratum

tum percellit. Nunc de nubium + præfagijs res + præsti-
 feram. Quando illa perfracta nubecula patefe-
 cerit cœlum, ignescunt penetrabiles spiritus, e-
 micatq; lux clara, hoc dicitur coruscare: & or-
 dine quidem prius tonare oportet, postea co-
 ruscare. Quippe ubi nubes adflictu ignem ut
 ferro saxa attrita inter se dāt, obrutus uelocius
 illustriora contingit: auditus dum ad aureis ue-
 nit, seriore sensu concipitur: ita & prius coru-
 scare cœlum creditur, & mox tonare. Tū quia
 ignes pernitate sui coruscantes dicto citius
 nostræ uisioni occurrunt, sonus uerò uerbera-
 ti aeris serius indicio sentitur. Flamma uerò il-
 la, quam nubium adflictus excussit, si robustio-
 re fuerit incendio, impetu deuehitur in terras,
 & fulminis habet nomen, atque formidinem.
 Præstereq; cum flammarum
 in illis minus fuerit. Sed si ignitum non fuerit
 fulmen, Typhon uocatur. Sceptos generale o-
 mnibus quæ de nubibus cadunt, nomen est.
 Atque ut breuiter comprehendam cuncta ge-
 neris eiusdem, eorum quæ eiusmodi præsti-
 gias nostris inferunt oculis, alia sunt quæ spe-
 ciem tantum spectaculi pariunt, alia quæ ni-
 hil ab eo quod ostenderunt mentiuntur. Fal-
 lunt imaginem iris & arcus, & talia: uerè uiden-
 tur Cometæ, Fulgores, & similia pleraq;. Iri-
 nulgo arcū esse aiunt, quando imago solis uel
 lunæ humidam & cauam nubem, densamq; ad
 instar

+ præsti-
gijs.

Coruscare.

Fulmen.

Præstereq;.

Typhon.
Sceptos.Fal-
Iris.

Rhabdos. instar speculi colorat, & medietatē orbis eius
 fecat. Rhabdos autem generis eiusdem, ad uir-
 ga rigorem per longum colorata nubecula di-
Halyfis. citur. Halyfis est cathena quaedam luminis cla-
 rioris, per solis ambitum in se reuertens. Inter
 hanc, & Irida illud interest, quòd Iris multico-
 lor est. & semicirculo figurata, procul à sole at-
 que luna. Cathena clarior est, astrumq; ambit
Selas. orbe incolumi, corona non discolorē. Selas au-
 tem Græci uocant, incensi aeris lucem. Horum
 pleraq; iaculari credas, alia labi, stare alia. Iacu-
 latio igitur tunc fieri putatur, cum meatu aeris
 impulsus generatus ignis, celeritatem sui cura-
 sumq; rapidę festinationis ostendit. Stariua lux
Sterigmon. est, quam Sterigmon illi uocant, sine cursu iu-
 gi, sed prolixa lux, stellæq; fluor, ignitusq; li-
Cometes. quor. Quicunq; latius panditur, Cometes no-
 catur. Sed plerunq; luces istæ repentinò ortæ,
 statim occidūt: & item ut se ostēderint, aliquā-
 tis per manent. Genera quas græci faces, & Do-
 cidas, & Pithos, & Bothynos, ad eorum simi-
 litudinem unde dicta sunt nominant. Rarò de
 Septentrione uel meridie uideas: nihil horum
 quippe. sed nō aquarum modò tellus in se fon-
 tes habet, uerum spiritu & igni sæcunda est.
 Nam quidam sub terra occulti sunt spiritus, &
 flantes incēdia indidem suspirant: ut Lipare, ut
 Aetna, ut Vesuuus etiam noster solet. Illi etiā
 ignes qui terræ secretarijs continentur, præte-
 reunt.

reuntes aquas uaporant, & † produunt longin- † producūt.
 quitatem flammæ, cum tepidiores aquas red- longinquitā
 dunt, uiciniam cum feruentiores opposito in- te enim flā-
 cendio aquæ urūtur. ut Phlegethontis amnis, mæ tepidio-
 quem poetæ sciunt in fabulis inferorum. At e- res aquas
 nim illos quis non admirandos spiritus arbi- reddunt, ui-
 tretur, cum ex his animaduertat accidere, ut eo cinia feruen-
 rum religione lymphantes, alij sine cibo po- tiores.
 tuq; sint, pars uero præfagijs effantes futura,
 quod in oraculis delphicis, cæterisq; est. Vidi
 & ipse apud Hieropolin Phrygiæ, non adeo ar-
 duum montis uicinum latus hiatu reseratum, &
 tenuis neq; editæ marginis ambitu circunda-
 tum, seu illa (ut poetæ uolunt) Ditis spiracula
 dicenda sunt, seu mortiferos anhelitus eos cre-
 di prior ratio est. Proxima quæq; animalis, & in
 aluum prona atq; proiecta uenenati spiritus
 contagione corripit, & uertice circumacta in-
 terimūt. Antistites deniq; ipsos semiuiuos es-
 se, qui audeāt propius accedere, ad supernasem
 per sua ora tollentes, adeo illis cognita uis ma-
 li & inferiora aeris noxia crassitate densa est: in-
 feriores quoq; adire & percellere. Atq; sæpe
 accidit, ut statim spiritus per terræ concauas
 partes errantes, continerent solida terrarum;
 sapius, ut spiritus crescente uolentia, & insi-
 nuante se telluris angustijs, nec inueniētes exi-
 tum terram mouerent. Horum motuum tam
 uaria nomina, quam diuersi. Nāq; qui laterib.
 proxima

proxima quęq; iactantes, & acutis angulis mō
 biles, Epeditę gręcę appellātur. Sed qui subli
 liunt, excutientes onera, & recuperantes, Bra
 fta uocantur. Illi qui abstrudere uidentur, quo
 rum impulsu disilit tellus, Rhectę nominari.
 His passionibus contingit, ut quędā terrę exa
 pirent halitus, alię uomant saxa, nonnullę ca
 uum. sunt quę fontes pariunt insolentibus lo
 cis, peregrinorum fluminū sulcantes uias. Isti
 sunt motus, quibus solum quatitur. Palma
 tię uerō appellantur, quorum pauitatione illa
 quę trepidant, sine inclinationis periculo nu
 tant, cum directi tamen rigoris statum retine
 ant. Micetias uocatur tetri odoris inque
 tudo terrena. Audiūtur mugitus, interioribus
 gemitibus expressis, cum spiritus inualidus ad
 terram mouendam per aperta telluris inuen
 tis itineribus progreditur. His talibus maris
 na sunt paria, cum fluctuum concurrentium
 mole, nunc progressibus litora, nunc recurfi
 bus sinus † cęli quatiūtur. Sentitur etiā cęli
 marisq; cognatio, cum mensuris cursibus lu
 nę decremēta, & accessus fretorum atque ex
 stuum deprehendūtur. Verū enim uero, ut
 quatenus possum de uniuersitate quod sentio,
 breuiter absoluam: Elementorū inter se tanta
 discordia est, id est aeris, maris atq; terrę, ut ad
 mirari minus deceat, si illis eadem incōmoda
 soleant, atq; secunda contingere, particulatim
 quidem

Palmatię.

* *cafi.*

*Elementorū
 concordia
 discors.*

quidem rebus ortus atq; obitus afferentes, uni
uerſitatem uerò ſine atq; initio uindicantes. Et
quibusdã mirũ uideri ſolet, quòd cũ ex diuerſis
atq; inter ſe pugnantibus elementis mundi
natura conflata ſit, aridis atq; fluxis, glacialib.
& ignitis, tanto rerum diuortio nondum ſit e-
ius mortalitas diſſoluta. Quibus illud ſimile ſa-
tisfaciet, cum in urbe ex diuerſis & contrarijs
corporata rerum inæqualium multitudo con-
cordat. Sũt enim pariter diuites & egẽtes, ado-
leſcentum ætas permixta ſenioribus, ignaui cũ
fortioribus, peſſimi cum optimis congregati.
aut profectò quod res eſt fateantur, hanc eſſe
ciuilis rationis admirandã temperantiam, cũ
quidem de plurimis una ſit facta, & ſimilis ſui
tota, cum diſſimilia mẽbra ſint, receptrixq; ſit
naturarum ad diuerſa tendentium, & fortuna-
rum per uarios fines exitusq; pergentium : &
ut res eſt, contrariorum per ſe natura ſelectitur,
& ex diſſonis ſit unus idemq; cõſenſus. ſic mas
& femina ſecũ iũgũtur, ac diuerſus utriuſq; ſe-
xus ex diſſimilibus ſimile animal facit : artesq;
ipſe naturam imitantes, ex imparibus paria fa-
ciunt. Pictura ex diſcordib. pigmentorũ colori-
bus, atris, albis, luteis & puniceis, confuſione
modica temperatis, imagines his que imitatur
ſimiles facit. Ipſaq; muſica, que de longis & bre-
uibus acutis & grauioribus ſonis conſtat, tam di-
uerſis & diſſonis uocibus harmoniã cõſonam
reddit,

reddit. Grammaticorum artes unde quæso? cum ex diuersis collectæ sint literis? ex quibus aliæ sint insonæ, semisonantes aliæ, parsonantes, tamen mutuis se auxilijs adiuuantes syllabas pariunt, & de syllabis uoces.

Hoc Heraclitus sententiarum nobilis auctor ad hunc modum est profecutus, *συνάψις δὲ καὶ ἀχὶ δὲ καὶ, συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον, συνάδου καὶ διάδου, καὶ ἐν πάντων ἐν καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα.* Sic totius mundi sua instantia, initiorum inter se impares conuentus, pari, non discordante consensu, natura ueluti musicam temperauit. Namq; liquidis arida, & glacialibus flammida, uelocibus pigra, directis obliqua confudit, unumq; ex omnibus, & ex uno omnia, iuxta Heraclitum, constituit: terramq; mare atq; cælum solis orbe, & lunæ globo, cæterisq; orientium & conditorum siderum facib. ornauit, una illa parte mixta, quam quidem cunctis constat implicatam, dum confusa, dum libera elementorum substantia, ignis, aqua, aeris, terræ: ex quibus huius sphaeræ conuexa, & disparibus qualitatibus naturæ contra adacta est fateri concordia, & ex ea salutem operi machinata. Principiorum igitur consensus sibi concordiam peperit, perseverantiâ uerò amicitia inter se elementis dedit specierum ipsarum æqua partitio, dum in nullo alia ab alia uincitur, modo uel potestate æqualis. Quippe omnium diuersitas, grauissimorum, leuissimorum,

morum, feruentium, frigidorum, docente ra-
 tione naturæ, diuersis licet rebus æqualitatem
 † differre concordiam, omnia parentis mundi † *deferre.*
 amœnitatē æternitatēq; reperisse. Quid enim
 mundo præstantius? Lauda quam putes speciē,
 portio à te laudabitur mundi: admirare quam
 uoles temperantiam, ordinationem, figuram:
 hic & per hunc illud quodcūq; est, inuenietur
 esse laudandum. Nam quid, oro te, ornatū atq;
 ordinatū uideri potest, quod non ab ipsius e-
 xemplo imitatura sit ratio? Vnde *uobis* græcè † *uobis.*
 nomen accepit. Euntibus Sole atq; Luna, cæte-
 raq; luce siderea per easdem uias, custoditis tē-
 porum uicibus, nec ullius † erroris interiectio † *temporis*
 ne confusis, digeruntur tempora, & rursus inci-
 piunt. Atq; pulchrè & sæcundè horæ procrean-
 tur, nunc æstiuos uapores reuoluentes, nunc
 pruinas hyemis circumferentes. Dierum etiam
 noctiumq; curriculis ordiuntur menses, te-
 xunt annos, anni seriem conficiunt seculo-
 rum. Et quidem hic mundus magnitudine
 immensus, cursibus rapidus, splendore perlu-
 cidus, ualenti habitudine, pubertate iuuenili.
 Hic causa animalium natantium atque terre-
 strium, pennigerorum, cunctorumq; distinxit
 genera, in species separauit, fixitq; leges uiuen-
 di atque moriendi. Ex hoc animantia uitalis
 spiritus dicunt, illis statutis cursibus tempo-
 rum euentus, qui admirationi esse solent, cum

uel inter se uentorum prælia cientur, uel disse-
ctis nubibus fulmina, cœlum & tempestates in-
ter se serenæ, hybernæq; configunt, micant i-
gnes, inde rumpuntur, & rursus placatis om-
nibus amœna læticia mundi reseratur. Videas
& uiridantibus comis cæsariatam esse terram,
& scatebris fontiū manantē, & aquarū agmina
cōcipientem, parientē atq; educantem, nec oc-
casibus fatigari, nec seculis debilitari excus-
sam, erumpentibus semper tam pigris quàm
mouentibus fœtibus, aquarum sæpe alluuios-
nibus mersam, flammaram per partes uoraci-
tate consumptam: quæ tamen illi cum regio-
naliter uideantur esse pestifera, ad omnem sa-
lutaria sunt, & ad redintegrationem eius ua-
lent. & cum mouetur, profectò spirat illos spi-
ritus: quibus clausis, & effugia quærentibus,
mouebatur. Hymbribus etiam madefacta,
non solum ad educandos fœtus suos opima-
tur, uerùm etiam pestifera contagione prolui-
tur. Flabris autem spirantium aurarum gra-
uiores, & minus puri aeris spiritus differun-
tur, atque purgantur. Tepores frigus glacia-
le mitificant, & brumalis + austeritas terre-
strium uiscerum uenas remittit: & pars gignen-
tium, alia adolescentium, cætera occidentium
uices sustinent: & sors nascentium, obitorum
loco pullulat, & occidentium numerus nascen-
tibus locum pandit. Restat, quod caput est
sermo.

+ austros fa-
nonius, ac
terre terre-
striumq;.

De Deo.

sermonis huius, ut super mundi rectore uerba
 faciamus. Indigens quippe uidebitur oratio
 de mundo disputantibus, ut etsi minus curio-
 se, at quomodo possumus, disseramus. De re-
 ctore quippe omnium non, ut ait ille, silere me-
 lius est, sed uel parum dicere, uetus opinio est.
 Atq; in cogitationes omnium hominū penitus
 incidit, Deum esse, originis non habere aucto-
 rem: deumq; esse salutem & perseverantiam ea-
 rum, quas effecerit, rerum. Neq; ulla res est tam
 præstantibus uiribus, que uiduata Dei auxilio,
 sui natura contenta sit. Hanc opinionem uates
 secuti, profiteri ausi sunt, omnia Ioue plena: cu-
 ius præsentiam non iam cogitatio sola, sed ocu-
 li, & aures, & sensibilis substantia comprehen-
 dit: ad hæc composita est potestati Dei conue-
 niens oratio. Sospitator quidem ille genitor
 est omnium, qui ad complendum mundum na-
 ti, factiq; sunt: non tamen, ut corporei laboris
 officio orbem istum manibus suis instruxerit,
 sed qui quadam infatigabili prouidentia, &
 procul posita, cūcta cōtingat, & maximis inter-
 uallis disiuncta complectatur. nec ambigitur,
 eum præstantem atq; sublimem sedem tenere,
 & poetarum laudibus nomen eius consulum
 ac regum nuncupationibus prædicari, & in ar-
 duis arcibus solium consecratū. Deniq; propio-
 res quosque de potestate eius amplius trahere:
 corpora cœlestia illa quanto finitima sunt ei,

tanto amplius de Deo capere: multoq; minus
quæ ab illis sunt secunda, & ad hæc usq; terrena
pro interuallorum modo indulgētiā Dei ad
nos usq; beneficiatq; peruenire. Sed cum creda-
mus Deum per omnia permeare, & ad nos, &
ultra potestatem sui nominis tendere, quan-
tum abest, uel imminet, tantum existimandum
est eum amplius minus, uel rebus utilitatis da-

† Quoniam
rectius ei ho-
nestius sit.

re: † quam rem rectius est atq; honestius sic ar-
bitrari summam illam potestatem, sacratā cæli
penetralibus, & illis qui longissimè separan-
tur, * est proximis * una & eadem ratione per
se & per alios opem salutis asferre, neque pe-
netrantem atque adeuntem specialiter singu-
la, nec indecorè attrectantem cominus cun-
cta. Talis quippe humilitas deiecti est, & mi-
nus sublimis officij, nec cum homine quidem
conuenit qui sit paululum conscientia celsio-
ris. Militiq; principes & curiq; proceres, & urbiū

† Nihil enim
possint æqui
us facere
dom.

ac domorum rectores, dico nunquam com-
missuros esse, ut id suis manibus factū uelint,
quod sit curæ leuioris, † fuscioris quoq; posse
sint nihil obsequijs facere dominorum impe-

* exemplo
ut intelligi
possit.

ria, ministeria seruulorum, * Exemplum quale
sit istud intellige. Cambyses, & Xerxes, & Da-
rius, potentissimi reges fuerunt: horum præ-

Per sarū re-
gum magni
ficentia.

potentia, quam ex opibus collegerant, lenoci-
nium uitæ effecerat celsioris, cum eorum alter
apud Susam & Ecbaranas, ut in fano quodā sa-
cratus

cratus, nulli temerè noticiam moris sui pande-
 ret: sed circumseptus admirabili regia, cuius re-
 cta fulgerèt, eboris niue, argenti luce, flammis
 ex auro uel electri claritate. Lumina uerò alia
 præ alijs erant. Interiores fores, exteriores ia-
 nuæ imminebant, portæq; ferratæ & muri ada-
 mantina firmitate. Ante fores uiri fortes, stipa-
 toresq; regaliū laterum, tutela peruigili, cu-
 stodiam per uices sortium sustinebāt. Erant in-
 ter eos diuisa officia. in comitatu regio armige-
 ri quidā, at extrinsecus singuli custodes loco-
 rum erāt, & ianitores, & atriēses. Sed inter eos
 aures regiæ, & imperatoris oculi quidam ho-
 mines uocabantur, per quæ officiorū genera
 rex ille ab hominibus deus esse credebatur: cū
 omnia quæcunq; ibi gererentur, ille + Otacu- ^{+ prad. eto-}
 starum delatione discebat. Dispensatores pecu- ^{rum}
 niæ, quæstores uectigalium, tribunos ararios
 habebat. Alios & alios præfecerat cæteris urbi-
 bus. Alij uenatibus agendis prouinciam na-
 cti, pars domibus & muneribus præfecti puta-
 bantur, & cæteri perpetuis magnisq; curis, ob-
 seruatione singularū rerum appositi erant: sed
 omne Atticum regnū ab occidente Helleston-
 tus terminabat, ab ortu gens inchoabat Indo-
 rū. Duces ac satrapæ ubiq; dispositi, & permi-
 xta locis omnib. mancipia regalia. Ex eo nume-
 ro erāt & cursores diurni, atq; nocturni explo-
 ratores, & nunciij specularū incensores assidui.

Tum horum per uices incensæ faces ex omnibus regni sublimibus locis in uno die imperatori significabant, quod erat scito opus. Igitur regnum illud ita componi oportet cum mundi aula, ut inter se cõparentur summus atq; exuperantissim⁹ diuûm, & homo ignauus & pessimus. Quod si cui uiro, uel cui libet regi indecorû est per semetipsum procurare omnia, & perficere, multo magis deo inconueniens erit. Quare sic putandû est, eû maximè maiestâtè retinere, si ipse in alto resideat loco, eas aut potestates per omnes mûdi partes orbisq; dispiciet quæ sint penes Solè ac lunã, cunctûq; cœlã. Horum enim cura salutem terrenorû omnium gubernat. Nec multis ei opus est, nec particeps hominû conseruatione, quib. propter ignauitã appositum est pluribus indigere. An non eiusmodi compendio machinatores fabricarû, astutia unius cõuersionis multa & uaria pariter administrant, etiam illi qui in ligneolis hominû figuris gestus mouet, quando silû mēbri quod agitari solet traxerint, torquebitur ceruix, nutabit caput, oculi uibrabunt, manus ad ministerium præstò erût, nec inuenustè totus uidebitur uiuere. Haud secus etiã cœlestis potestas, cum inuitiã scientia & salutifera opera mouerit, ab uno ad secundum, & deinceps ad tertium, & usq; ad supremum, attractu continuo uim suæ maiestatis insinuat, aliud alio commouetur, morusq;

unus alteri mouēdi se originem tradit. Mundo equidem consentiunt, nō una, sed diuersa uia, & plerūq; contraria. Sed prima remissiore admodū data, simplicitq; inchoato principio, impulsibus mutuis, ut supra dictū est, mouentur quidē omnia: sed ita, ut si quis spherā aut quadratum, & cylindrum, & alias figuras in proclīue simul iaciat, deferentur quidem omnia, sed non eodē genere mouebuntur. Nec illud dissimile exemplum uideri oportet, si quis pariter patefacto gremio, animalium multitudinem simul abire patiatur, uolucrum natatiliū atq; terrestrium. enimuero ad suum locum quæq; duce natura properabunt: pars aquā repetentes, illa inter agros legibus & institutis suis natura li lege aggregabuntur, ibunt per aeris uias prepetes, quibus hæc natura largita est, atque [†] ubi simul. no sinu abeundi facultas cōcessa omnibus fuerit, sic natura mundi est constituta. Nam cū omne cælum simplici circumactu uoluatur, nocte dieq; distinctum, diuersis mensurarū æqualitatibus separatū, quamuis una spherā omnia cōcluserit, incrementis tamen globi sui, decisioneq; luminis mēstrua tempora Luna significat, & cœli spaciū Sol annua reuersione collustrat, eiusq; comites amœnus Lucifer, & communis Cyllenius stella. etenim prioribus Mauortium sidus circuli sui in biennio cōfficit spacia. Iouis clarū fulgēsq;, sexies eadē multiplicatis cursib.

suis tempora, quæ Saturnus sublimior XXX
 spacijs annorū circūerrat. Verūm inter hæc una
 mundi cōuersio, unusq; reuersionis est orbis,
 & unus concentus, atq; unus stellarū chorus,
 ex diuersis occasibus ortibusq; hoc ornamen-
 to, & ut monile rectissimè *νόμος* græca lingua
 significat. At enim ut in choreis, cum dux car-
 minis hymno præcinit, concinentiū uulgus ui-
 rorū & fœminarū mixtis grauib. & acutis cla-
 moribus unam harmoniam resonāt: sic diuina
 mens mundanas uarietates, ad instar unius cō-
 ceptionis reuelat. Nam cum cœlum confixum
 uaporatis & radiantibus stellis inerranti cursū
 feratur, & reciprocis itineribus astra confur-
 gant: Sol quidem † omni tuenti suo diem pan-
 dit, occasu noctem reducit: conditusq; uel rela-
 tus per plagas mundi, quatuor temporum ui-
 ces mutat. hinc tempestiui hymbres et spiritus,
 aut infœcundi: hinc alimenta nobis suppetunt
 earū rerum, quas accidere Deus his mūdi par-
 tibus uoluit. His oppositi sunt torrentium cur-
 sus, & humores undarū, emicationesq; sylua-
 rū, frugalis maturitas, fœt⁹ animalīū, educatio-
 nes atq; obitus singulorū. Cum igitur rex om-
 niū & pater, quē tantūmodo mentis oculis no-
 fit ræ cogitationes uident, machinā omnē iugi-
 ter per circuitum suis legibus terminatam, cla-
 ram sideribus & relucētē, speciesq; innume-
 ras modò propalām sępe cōfectas ab uno, ut su-
 præ,

† contuens
 ortu suo.

prædixi, principio, agitari iubet, simile istud esse bellicis reb. hinc liceat arbitrari. Nā cū tuba bellicū cecinit, milites clāgore incensi, alius accingitur gladio, alius clypeū capit, ille lorica se induit, hic galea caput, ille crura ocreis inuoluit: ille equū temperat, frenis & loris iugales ad concordia copulat, et protinus unusquisq; cōpetens capessit officii: uelites executione ad ornāt ordines, principes curāt, equites ordinibus præsumt, cæteri negocia quæ nacti sunt agitant: cum interea unius ducis imperio cunctus exercitus parer, quæ rex præfecerit, penes quæ est summa rerum. Non aliter diuinarū & humanarum rerū status regitur, quando uno moderamine cōtēta omnia, pensum sui operis agnoscunt, curatq; omnib. occulta, uis nullis oculis obuia, nisi quib. mens suæ lucis aciem intēdit. Nec tamē hoc uel illi ad moliendum, uel nobis ad intelligendū obest. De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non uidetur: & tamen fateantur omnes necesse est, huius opera omnia, quæ per hominē præclara fiunt, prouenire, neq; animæ ipsius qualitātē ac figurā oculis occurrere, sed momentis ab ea gestorū intelligi qualis & quanta sit. Omne quippe humanæ uitæ præsidium ingenio eius est paratum, cultus agrorū, ususq; frugum, artificū solertia, prouentus artium, cōmoditas uitæ humanæ. Quid de legibus dicam: quæ ad mansue-

faciendos homines inuentæ sunt? quid de ciuilibus institutis ac moribus, qui nunc populorum non ociosis conuentibus frequentantur, asperitate bellorum & pacata mitigantur quere? Nisi fortè iniustus rerum æstimator potest esse, qui hæc eadem de Deo neget, quem uideat esse uiribus exuperantissimū, augustissima specie, immortalis æui genitorē, uirtutū ipsam uirtutē. Vnde nihil mirum est, si mortales oculi nō capiunt aspectū eius, quando diuinorū operū uestigijs sit perspicuus atq; manifestus. Ceterū ea quæ uel cælo accidere oculis aduertimus, ut aerē fieri ex aqua, Dei etiā illa credēda sunt, cuius tutela mundi huius & cura est, de quo Empedocles prudenter his uerbis sensierit: *πάλαι ἕρξα τ' ἰγὲρ ἰδὲ ἕρξα τὴν γαῖαν, ἐπὶ αἶθρα δὲ κενεῖται τ' ἰσθμῶσιν ἄνεμος ἀνέβη, ἠδὲ γυνάμνησται. δῆγος τ' εἰσὸν εἶρε ἡγὲρ ἰσθμῶσιν ἰχθυῖν.* Phidiam illum, quoniam fictorem probum fuisse tradit memoria, uidi ipse in clypeo Mineræ quæ arcibus Atheniensibus præsidet oris similitudinem colligasse, ita ut si quis olim artificū uoluisset exinde imaginem separare soluta compage, simulachri totius incolumitas interiret. Ad hoc instar mundi salutem tuetur Deus, apta & reuincta sui numinis potestate. Huius locum quærimus, quinēq; infimus est, & terræ contagionibus, neq; tamen medius in aere turbido, uerum in mundano fastigio, quem græci *τὸν ἀφανῆ*, id est cælū rectē uocant,

* cum uerū
conta.

uocant, ut qui sit altitudinis finis. & ijdem ea ra-
tione cum nominant, quem ab omni fuscitate
ac perturbatione uident liberum. Neque enim
caliginem nubium recipit, uel pruinas & niues
sustinet, nec pulsatur uentis, nec himbribus cæ-
ditur. Hæc enim de Olympo, qui est celsitudinis
summa, poeta his uerbis cecinit:

*Ὀλυμπον δ' ἰδι φασὶ θεῶν ἴδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
εἶμεναι, οὔτε αὐτίμοισι τεύσσεται, οὔτε ποτ' ἄμβροτῶν
δύνεται, οὔτε χιῶν ὑδὴ πίπνεται, ἀλλὰ μάλ' ἀίδρην
πίπτει αὐτοφίλος, λευκὴ δ' αἰαετοδρομαίῳ ἀγλαῖ.*

Hanc opinionem communis mos, & hominū
obseruationes secutæ affirmant, superiora esse
Deo tradita. Nāq; habitus orantium sic est, ut
manibus extensis in cælum precemur. Roma-
nus etiam poeta sic sensit: Aspice hoc sublime
candens, quem inuocant omnes Iouem. Un-
de illa quæ uidentur, suntq; omnibus præstan-
tiora, easdē sublimitates regionū tenent astra
cælestia, & mūdi lumina. ac merito licet illis or-
dine perpetuo frui, nec diuersis ea in spacijs tē-
poribus ue obseruantissimam legem suorum
aliquando itinerum metiuntur. Terrena om-
nia, mutationes & conuersiones, postremò in-
teritus habent. Namq; in modicis tremoribus
terrarum, dissoluisse humū, & interceptas ur-
bes cū populis, sæpe cognouimus. Audiuimus
etiā abruptis himbribus, plutas esse totas regio-
nes. illas enim quæ prius fuerint cōtinētes, ho-
spitibus

spitibus atq; aduersis fluctibus insulatas: alias
 desidia maris pedestri accessu peruias factas.
 Quid, qui uentis & procellis ciuitates euerfas
 esse meminerūt? quid cum incendia de nubib.
 emicarūt, cum orientis regiones Phaethontis
 ruina (ut quidā putant) conflagratæ perierunt.
 In occidentis plagis scaturigines quēdā ac pro
 luuiones easdem strages dederunt. sic ex Aetne
 nerticibus quondam effusis crateribus diuino
 modo per decliua currentis, uice flammarū flu
 mina cucurrerunt, in quo periculi uertice egre
 gium pietatis meritū fuisse cognouimus. Nāq;
 eos qui principio fragoris territi, sensum tamē
 clementiæ misericordiæq; retinebant, & gran
 dauos parentes ereptos uolucris clade suis cer
 uicibus sustinebant: illa flammaram fluentia di
 uino separata dissidio, quasi duo flumina ex u
 no fonte manantia, locum illum ambire malue
 runt obsidione innocenti. Inerant boni baiuli,
 religiosi sarcinis occupati. Postremò quod est
 in triremi gubernator, in curru rector. præcen
 tor in choris, dux in urbe, dux in exercitu, hoc
 est in mundo Deus: nisi quòd cæteris erumno
 sum, & multiplex, & curarū innumerabiliū ui
 detur esse, hoc ipsum, alicuius officij principē
 fieri. Deo uerò nec tristis, nec onerosa est impe
 rij sui cura. Nāq; nobis circūfert & regit cūctas
 formas natura, quas diuersis regionib. cōmo
 uens, ut est lex ciuitatis semel promulgata, per
 peruis

*Aetnae cras
 teres.*

*Deus in mū
 do quid.*

petuis obseruationū rationib. fixa, ipsa quidē
 immutabilis, ac eius arbitrio parentum men-
 tes agitātur, nutuq; eius & dominatione flectū-
 tur, & scitis eius magistratus, tribunalia, prin-
 cipia, milites frequentabunt, recuperatores iu-
 dicijs præsidebunt: decuriones, & quibus est
 ius dicendæ sententiæ, ad consensum publicū
 cōmeabunt, & alius ad minutiā frumentatū ue-
 nit, & alijs in iudicijs dies dicitur. Reus ira pur-
 gādi se necessitate, ut sectādi studio accusatur.
 Venit ille moriturus, ad supplicij locū ducitur:
 hic ad cōtūij repotia & uersperinus comessa-
 tor aduētat. Sūt & publicarū epularū appa-
 ratus, & lectisternia deorū, & dies festi, ludi sceni-
 ci, ludiq; circēses. Dijs sacrificatur, genijs mini-
 stratur: alius libatione profunditur, aliusq; alio
 fungitur munere: parentq; omnes iussis legum
 & cōmunis imperij. Videasq; illam ciuitatem
 pariter spirantem Pancheis odoribus, & gra-
 reolentibus cœnis, & resonantem hymnis, &
 carminibus & canticis: eandem etiam lamen-
 tis & ploratibus eiulantem. & ad hūc modum
 res agi in mūdo æstimemus. Lex illa, uel gens,
 ad æquitatis tenorem reducenda sit, nulla in-
 digens correctione mutabili. Quippe sicut mū-
 di uniuersitas regitur dum speculatur ad om-
 nia rector eius, atq; immutabiliter incumbit,
 spargiturq; nis illa seminibus inclusa per natu-
 ras omnium, speciesq; & genera digesta: sic fa-
 ciles.

ciles uitium lapsus, & palmarum ardua, persi-
 corum robur, leuitas mali gignitur: sic & quæ
 infelicia propter infœcunditatem uocamus, ta-
 men utilia sunt alio pacto. Plarani, ut ait poe-
 ta, umbras potantibus ministrantes. Acuta pi-
 nus, rasiles buxi, odora laurus, cupressorum
 odoratus lignum: tandem omnium animalium
 agrestium & cicurum, pinnatarum & pedestriū
 aquatiliū natura gignitur, nutritur, absumi-
 tur, parens cœlestibus institutis *πᾶσι τὸ ἔργον ἴσον
 γῆν ἴμεται*, ut Heraclitus ait. Et cum sit unus, plu-
 ribus nominibus cietur propter specierū mul-
 titudinem, quarum diuersitate fit multiformis,
 & à iuuantis suis Iupiter dicitur: quem *ἴσῃα* græ-
 ci, quòd uitæ nostræ auctor sit, rectissimè ap-
 pellāt: fulgurator, & tonitrualis, & fulminator,
 & iam imbricitor, & item dicitur serenator, &
 plures eum frugiferum uocant, multi urbis cu-
 stodem, alij hospitem, amicalemq̃: & omnium
 officiorū nominibus appellantes, & multo plu-
 ra eiusmodi apud aruspices & Romanos ueteres
 inuenies. Orpheus uerò hanc effari potesta-
 tem uolens, his de eo uerbis canit:

*ἴσῃς πρῶτος γένετο, ἴσῃς ὕστατος ἀρχηγόνος.
 ἴσῃς κεφαλῆ, ἴσῃς μέσση, ἴσῃς δ' ἐν πᾶσι τέτυκται.
 ἴσῃς πνυμὸν γάλας τε καὶ ἔρῃος ἀσπείροντες.
 ἴσῃς ἀέρου γένετο, ἴσῃς ἀμβροτος ἔσται νόμῃ.
 ἴσῃς πνεῖδ' πάντων, ἴσῃς ἀναμάτῃ πυρὸς ἔρῃος.
 ἴσῃς πόντι γίγῃ, ἴσῃς ἥλιος, ἠδὲ σελήνη.*

Ἦναι βασιλεὺς ἀρχὸς ἀπάντων, ἀρχὴν ἔχων,
 πᾶστας γὰρ κτίσας αὐτὸς φῶς ἐκ πολυγῶν
 ἔξ ἑσπερῆς πρᾶξις ἀνελύχθη μίμνρα ῥίξου.

Iuppiter omnipotens est primus, & ultimus idem.

Iuppiter est caput, & medium, Iouis omnia munus.

Iuppiter est fundamen humi, ac stellantis olympi,

Iuppiter & mas est, & nescia femina mortis.

Spiritus est cunctis, ualidi uis Iuppiter ignis.

Et pelagi radix, Sol Luna est Iuppiter ipse.

Omnipotens rex est, rei omnis Iuppiter ortus.

Nam simul occultuit, rursus extulit omnia leto,

Corde suo è sacro, consultor lumine, rebus.

Fatū autē, quod Græci ἀναρχεῖον, tractu quo-
 dam inuicem causarum se continentium, uo-
 lunt dici decretū: idem περιουσίον dicunt, quod
 omnia in hoc statu rerum definita sint, nec sit
 in hoc mundo aliquid interminatum. Idem fa-
 rata μίγαν uocant, quod ex partibus constet.
 hinc ὁμοίον, quod unicuiq; attributio sua sit a-
 scripta, ac pacti eadem rerum ineffugibilis ne-
 cessitas ultionis. Sed tria fata sunt, numerus
 cum ratione temporis faciens, si potestatem ea-
 rum ad eiusdem similitudinem temporis refe-
 ras. Nam quod in fuso perfectum est, præteritū
 tēporis habet speciē. Et quod torquetur in di-
 gitis, momēti præsentis indicat spacia. & quod
 nōdum collo tractū est, subactūq; cura digito
 tum, id futuri & cōsequentis seculi posteriora
 uidetur

uidetur ostendere. Hæc illis conditio ex nominum eorundem proprietate cōtingit, ut sit Atropos præteriti temporis fatum: Lachesis à sine cognominata, quod etiam illis quæ futura sunt, finem suum Deus dederit: Clotho præsentis temporis habet curam, ut ipsas actionibus suadeat, ne cura solers rebus omnibus desit. Deum uerò ire per omnes terras, non frustra arbitrabitur, qui audiet Platonis hæc uerba: Deus namq; inquit, sicut & uera cōtinet ratio, principia, fines, & media rerum omnium penetrat, atq; illustrando cursu uolucris superfertur. Eundē deum ultrix necessitas semper & ubiq; comitatur, eorum qui à sacra lege discesserint, Vindex futura: quam faciet ille mitificam, qui statim à tenero & ipsis incunabulis intellexit, & extimuit, eiq; se totum dedit
 atque permisit.

L. APVLEII PLA =
TONICI DE MEDICAMINIBVS
herbarum Liber.

L. APVLEIVS PLATONICVS
Madaurensis ciuibus suis
Salutem.

X pluribus paucis herbarum uires, & curationes corporis ad fidem ueritatis monumentis publicis tradidi, & succinctius constrinxi, ob stupiditatem uerbosam professionis. Bi dicemus, medicorum omnes ferme res uendicationes potius esse quam curas. Hos etiam homines inertia plerunque & imperitia enixos, certe lucripetas ueros nuncupari, qui etiam a mortuis mercedes expetunt per occasionem, & faciunt redditus dum tempus curationum extrahunt, puto quia seuiiores ipsis morbis existunt. Proponamus ergo remediorum titulos, quos uel nunc maximè tempus conducit, ut ciuibus meis, socijs quidem & peregrinis, quibus uexatio acciderit aliqua corporalis, nostra literata scientia, inuulis etiam medicis, profuisse uideatur.

L. Apuleij de
 NOMINA ET VIRTUTES
 herbe Arnoglossæ,
 Cap. I.

GRÆCI Arnoglosson, ijde
 arnion, ijdem probation, ijde
 cynoglosson, ijde heptapleuron,
 ijdem heptaneuron, ijde
 polyneuron, ijdem thyrsion:
 Prophetæ uerò uran ichneumonos, Aegyptij
 aschat, Galli tarbidolopion, Hispani thesari-
 can, Daci simpeax, Punici artiercon uocant:
 Latini plantaginem latam, ijdem plantaginē
 maiorem, ijdem septeneruam. Nascitur palu-
 dibus plurimū, & pratis. Arnoglossa, quæ &
 heptapleuros, nomen sumpsit à similitudine
 agninæ linguæ. Nā Græci ἀγνῶν agnū uocant,
 γλώσσαν linguam. Rursum, quòd sæpe adnata
 habeat germina in longitudine septem late-
 ribus similia, Græci heptapleuron uocau-
 runt. Sed sunt eius species duæ. Nam quæ
 heptapleuros appellatur, est maior forma, &
 folijs ornatioribus, & latioribus, & neruosis.
 Nascitur in uallibus atque hortis, necnon &
 paludibus plurimū, & in pratis. Estq; magis
 constrictiua. Alia uerò minor atque nigrior,
 lenior & tenuior, nascitur in chartarijs locis,
 sed in usum uariè adhibetur.

Cura 1. *Ad capitis dolorem.*

Herbæ plantaginis radix in collo suspensa, capitis dolorem mirificè tollit.

2 *Ad uentris dolorem.*

Herbæ plantaginis succus tepesfactus, fomentâdo uentris dolorem tollit. Et si tumores fuerint, tusa herba, & imposita, tollit tumorem.

3 *Ad interiorum dolorem.*

Herbæ plantaginis succus potui datus, & interiora sanat, & thoracem hominis purgat mirificè.

4 *Ad dysentericos.*

Herbæ plantaginis folia minutatim confusa cum lenticula decoques, & dabis ut comedat, statim stringet uentrem.

5 *Ad eum qui purulenta excreat cum sanguine.*

Herbæ plantaginis succum dabis bibere, & sanabitur.

6 *Ad uulnera.*

Herbæ plantaginis semen tusum, & in puluerem redactum, & in uulnera aspersum, sanabit ipsa uulnera. Et loca ea quæ à nimio calore uruntur, ipsa tusa & imposita refrigerat & persanat.

7 *Ad morsum serpentis.*

Herba plantago trita ex uino sumpta, contumodo erit.

8

Ad scorpionis ictum.

Plantaginis radix alligata, mirè prodesse creditur.

9

Ad uentrem stringendum.

Herba plantago ex aceto cocta, uel mero, bibatur mensura cyathi unius.

10

Ad lumbricos.

Herbam plantaginis contundes, & succi eius cochlearium uel ligulam dabis bibere. Ipsam quoque herbam tusam umbilico imponito.

11

Si qua durtia fuerit in corpore.

Herba plantago pisata cum axungia, sine sale, & factum quasi malagma, imponis id durtiæ, & discutit.

12

Ad quartanas.

Herbæ plantaginis succum in aqua mulla ante duas horas accessionis potui dato, & miseraberis effectum.

13

Ad podagram, & omnem neruorum dolorem & tumorem.

Herbæ plantaginis folia contusa uel pisata cū modico sale, & imposita, optimè facere certum est.

14

Ad tertianas.

Herbæ plantaginis radices tres conterito, & sub accessionem cum uino aut aqua calida ieiuno da, bibat.

15

Ad secundas.

Plantag

Virtutibus herbarum. 293

Plantaginis semen cōtritum, & potui datum, prodesse creditur,

16 *Ad uulnera recentia.*

Herbam plantaginis contritā, cum axungia uetere sine sale impones: mirificè sanabis.

17 *Si cui pedes tument ex itinere.*

Plantago contusa cum aceto, imposita tumorem tollit.

18 *Si cui ulcus secus oculum uel nares natum fuerit.*

Herbæ plantaginis contusæ succo expresso lanam mollem madefactam imponat per dies nouem, & sanus fiet.

19 *Ad dysentericos uel torminosos.*

Herbæ plantaginis semen tritum pro t^o portio lēta in uino calido da bibat, & sanus efficiet. *al. pura lente.*

20 *Ad parotidas.*

Plantago cum axungia uetere pisata & imposita, sanat.

21 *Ad ulcera oris.*

Herbæ plantaginis succum in ore detineat, uel folia eius cocta, & radix eius in ore cōmanducetur.

22 *Ad fistulas sanandas.*

Herbæ plantaginis succum è folijs tollas, infundatur fistulis, & immittatur, facillimè medetur eisdem.

23 *Ad morsum rabidi canis.*

Herba plantago contusa & imposita, facillimè sanat.

Herbæ plantaginis folia uel radices potatæ ex passio, fortiter medentur.

DE PENTAPHYLLO.

Cap. 2.

GRæci pentaphyllon, alij pentapetes, alij pentagonon, alij pentadactylon, alij pentatomon, alij pseudoselinon, alij callipetalon, alij xylolothon, alij asphaltion, alij pentacænon, alij thymiatitin, Prophetæ ibyos onycha, alij pteron ibyos, alij hermu dactylon, alij hermubotanen, Ægyptij orphicebeocen, alij themonestron, alij æthotron, Galli pompedulon, Daci propedula, alij drocila, Itali quinquefolium, alij manum Martis. Nascitur locis pratensibus & cultis, ac in undis, gustu aspero, tactu molli, ramis longitudine bipalmis, tenuibus, in quibus semina, & folia quæ mentham referunt, singulis sæpius quina, ferratim scissa, flore pallido, radice longa & rubra. Leges eam mensē Augusto.

1 *Ad uitia artuum si percussi fuerint.*

Herba quinquefolium tusa cum axungia uetere, sine sale, & imposta sanabit.

2 *Ad uentris dolorem.*

Quinquefolij succum dabis bibere cochlearia duo, sine mora dolorem tollit.

3 *Ad uitia oris, lingue & gutturis.*

Herba

Virtutibus herbarum. 299

Herba quinquefolium cum radice sua decocta in aqua, & ore detenta, mirificè sanat: etiam ubi fumes, tolles, & arteria purgat.

4 *Ad capitis dolorem.*

Herba quinquefolium circumscripta ter, & digito medio & pollice sublata, contrita & capiti illita, efficaciter sanat: peracto remedio, loco puro reponi conuenit.

5 *Ad sanguinem de naribus fluentem.*

Herba quinquefolium potata, uel illita, restringit mirè.

6 *Ad anginam remediunt.*

Herbæ quinquefolij succus cyathis tribus potui detur.

7 *Ad morsum serpentis.*

Herba quinquefolium contrita, potui si datur cum uino, mire remediatur.

8 *Ad ambulatum.*

Herbam quinquefolium portatam prodesse, autores plures affirmant.

9 *Ad cancrum exiccandum.*

Herbam quinquefolium cum uino & cum adipe suilla uetere, sine sale pisatam de ligno in lignū, uino sanè ueteri asperges, & sic impones, rem unicam experieris.

10 *Ad herpes & chæradus & omnes durities.*

Herba quinquefolium aceto decocta, & trita, & corpori imposta, herpes & chæradus.

das & omnes duricias mirificè sanat,

II *Ad pedum dolorem.*

Herba quinquefolium trita & cum oleo mixta pedes perunges, tertio die tollit pedum dolorem.

DE HIERASBOTANE.

Cap. 3.

Græci Hieranbotanen, ijdem peristereona hyption, ijdem dios elacaten, ijdem panchromon, ijdem colletin, ijdem aristereon, ijdem cypariffon, ijdem demetrian, Asclepios alcean, Aegyptij pemphthemptham, Prophetę eryfifceptron, alij heras dacryon, Latini uerbenacâ, ijdé liciniâ, ijdé lustraginê, ijdem columbinam fupinâ, ijdem militarem, ijdem uertipedium, ijdem cristâ gallinacâ. Græci rursus trigonion, ijdem chamælygon, ijdem fideritin, ijdé curitin, ijdem pherfephonion. Nascitur ubiq; in planis & aquis locis, folijs subalbidis & uelut incisis, radice simplici atque thyrso, uirtute redarguenti, quam stypticen uocant, & quæ uulnera conglutinet, atque putredines abstergat. Est autem columbis esca iucunda.

I *Ad strumas.*

Herbæ uerbenacæ radix in collo ligata, summè proficit.

2 *Ad ulcera & parotidas.*

Ver.

Virtutibus herbarum. 297

Verbenaca tusa & imposita mirificè sanat.

3 Ad eos qui induratas uenas habent,
& cibos non recipiunt.

Herbæ uerbenacæ succum mixtum cum uino, melle & aqua, & postea coctum, des bibere, & statim sanat.

4 Ad peatis dolorem.

Herba uerbenaca solstitio lecta, & in puluerem redacta, & potui sumpta, mirè proficere creditur: robusto aut cochlearia quinque ex uino quàm optimo cyathis tribus, & cæteris pro cuiusque uiribus sic dabis.

5 Ad calculosos.

Herbæ uerbenacæ radix contusa, ex mulso optimo tepido data, incredibiliter calculosis succurrit: nec solum ipsis calculosis, sed & quicquid est quod urinam impedit, celeriter educit.

6 Ad capitis dolorem.

Herbæ uerbenacæ corona facta, & capiti imposita, dolorem capitis tollit.

7 Ad serpentium morsus.

Herbam uerbenacam cum folijs suis & radicibus quisquis offultam cinctamque secum portauerit, ab omnibus serpentibus tutus erit.

8 Ad morsum araneorum, quos Græci phalangia uocant.

Herbæ uerbenacæ ramulos ex uino decoquito, & conterito, deinde quod acetauerit

plagæ imponito, & adaperiet: postea cruidam contritam cum melle in ulcus audacter insertam, maturè ad sanitatem perducere certus autor adfirmat.

9 *Ad morsum rabidi canis, & bydrophobon.*

Herbam uerbenacâ in uulnus apponito, tritici quoque grana integra indito uulneri, donec humore remollita expleant. iam tumida, projicito illa gallinæ: si non appetit, simili modo alia grana projicito. si sic esse cœperit, periculi sublatis signum erit.

10 *Ad uulnera recentia.*

Herba uerbenaca contrita cum butyro, uulneri imponatur.

11 *Ad morsum serpentis.*

Herbæ uerbenacæ ramuli ex uino decocti & contriti, si cæca erit plaga cum tumore, impositi adaperiunt primùm, exulcerant deinde, postea crudi cum melle contriti & ulceri inserti donec ad sanitatem, quod celeriter fit, perducant, imponuntur.

12 *Ad ictericos.*

Herbæ uerbenacæ dragma una, & nardi oboli tres, laccæ crudæ foliorum expressus succus, & paululum myrrhæ contritæ ex aqua cyathis tribus potui data, expellere morbum creditur.

1 *Ad aurium dolorem.*

Herbæ symphoniacæ succus tepesfactus cum oleo rosaceo, & in aurem instillatus, aurium dolorem mirificè tollit: & si uermes fuerint, necat eos.

2 *Ad omnem tumorem.*

Herba symphoniaca cum stercore ouillo, & modico aceto, factum quasi malagma, imposita tumorem tollit.

3 *Ad dentium dolorem.*

Herbæ symphoniacæ radix cocta in uino austero, & data ex eadem coctione sorbitio, ita ut eam intra dentes qui dolent, teneat, mox sanat dentium dolorem.

4 *Ad inguinum dolorem.*

Herbæ symphoniacæ radix alligata femori, & dolorem & tumorem tollit.

5 *Ad pedum dolorem.*

Herba symphoniaca alligata pedum dolorem tollit, & tusa omnis cū sua radice, & super pedes imposita, mirificè tumorem tollit, & dolorem pedum aufert.

6 *Ad iocinoris & pulmonis dolores.*

Herbæ symphoniacæ succū da bibere, cū summa admiratione sanabit.

7 *Ad muliebris pectinis dolorem.*

Herbæ symphoniacæ succum mixtum cum croco dabis in potionem, & miraberis effectum.

DE VIPERINA. Cap. 5.

Græci Elenion, ijdem echidnion, ijdem theriorhizon, Latini inulam, ijdem uiperinā & serpentariam, ijdem radicem Macedonicam nominant. Nascitur secus flumina uel segetes, folijs mollibus, gustu aspero. Leges eam mense Aprili.

1 Ad uiperarum morsus.

Herba uiperina trita, cum uino potui data, mirificè morsus uiperæ sanat, & uenenum discutit.

DE ACORO. Cap. 6.

A Græcis dicitur Acoros, choros, aphrodisias. Gallis piper apium, Italis uenerea, radix nautica, & singentiana & unguentiana. Nascitur locis cultis, & hortis ac pratis. Leges eam mense Augusto.

1 Ne apes examinent & effugiant.

Herbam acorum in uase apium suspensam habeto, apes nunquam effugient. Hæc sanè herba rarò inuenitur: nec eam scire poteris, nisi cum flosculum emiserit.

2 Ad difficultatem urinæ, si quis face-
re non poterit, & stranguri am-
uesicæ habuerit.

Herbæ acori radicem cum aqua decoctam
ad ter-

ad tertias, dabis bibere per triduum, urinam
mirificè deducit, & stranguriam sanat.

DE LEONTOPODIO.

Cap. 7.

Græci Leontopodion dicunt, ijdem leon-
topetalon, prapedilon, theribethron, lych-
nida agrian, lathyron, leuceoron, orobe-
thron, prapedion, leontospermon, Aeto-
pon, platyphyllon, Dardanus cacalian, Pu-
nici gudubbal, Latini flammulam uocant
Veneris, ijdem brumariam, papauerculum
& pedem leoninum. Nascitur sæpe cum tri-
tico, thyrsis bipalmis, furcosis, in quibus ue-
luti cannæ binæ uel trinæ semen continen-
tes, folijs coliculi agrestis similibus, radice
nigra, rapæ simili. Nascitur etiam in campis,
& circa fossas & harundineta.

I Si quis deuotatus defixusq; fuerit in suis
nuptijs, sic eum resoluas.

Herbæ pedis leonis frutices numero seu-
ptem sine radicibus decoque cum aqua, Lu-
na decrescente, lauato eum, & teipsum qui
facis, ante limen extra domum prima nocte,
& herbam incende aristolochiam, & suffu-
migato eum, & redito ad domum, & ne post
uos respiciatis, resoluisi eum.

DE

Virtutibus herbarum.

DE SCLEERATA.

Cap. 8.

Græci Batrachion, aliqui gelotophyen, alij mileon, alij coriannon, alij corion, alij staectycen, alij causticen, alij clonon, alij rhuselinon, alij catastacticen, alij hephæstion, alij lycopnon, alij felinon agrion, alij felinon hydation, Ægyptij synechon, ijdem carcadana, ijdem nemecon, Latini apium rusticū, ijdem apium risus, ijdem herbam sceleratam, ijdem apiastellum, ijdem dentariam, ijdem auricomum. Nascitur locis humidis & aquosis. Si quis homo eam gustauerit, ridendo exanimatur: est enim caustica. Sunt eius species quatuor, quarum altera cum folijs pinguibus atque crassis & latis, colore alia subalbido, alia uelut nigro, cum flore simili uel purpureo, thyrso cubitali, minimè robusto; radice alba cum adnatis germinibus, uel erumpentibus tanquam in helleboro. Nascitur autem in stagnosis uel umbrosis locis. Secunda est longioris thyrsi, & folijs hirtis cū incisuris, gustu acerrimis. Nascitur sæpe in Sardinia. Tertia est breuissima, tetri odoris, atque incendiosa cū floribus aurosis. Quarta est cum floribus lacteis.

ⁱ Ad ulcera chironia.

Herbā sceleratam tusam cū axungia sine sale impones uulneri, exsomet putredinem.

nem, & si qua fuerit sordes, expurgat: sed nō diutius patiaris quān necesse est, ne & corpus sanum exedat. Si argumentum rei experiri uolueris, tunde eam, & super manum sanam impone & alligato, statim rodit corpus.

2. *Ad strumas & furunculos & apostemata, ut sine ferro aperiantur.*

Herbam sceleratam tusam & subactam cū fimo porcino impone strumis, furunculis & apostematibus, intra paucas horas discutit, & pus eijcit. Lege eam omni tempore.

DE BATRACHIO. Cap. 9.

Nascitur locis sabulosis & campestribus, aquosisq;. Radix eius uerticillo est similis, radículas paruas & tenuissimas habens, flore auroso. Punici atzicurur appellant. Vires tutes porrò has possidet.

1. *Ad lunaticos, qui cursum Lunæ patiuntur.*

Herba batrachion si lunatico in ceruice ligetur lino rubro luna decrescente, cum erit signū tauri uel scorpionis parte prima, mox sanabitur.

2. *Ad nigras cicatrices.*

Herbam batrachion tusam cum sua radice, mixto aceto, impones his qui habent cicatrices nigras: exedit eas, & similem corpori reliquo reddit colorem.

A Græcis dicitur toxotis, alijs ephesias, alijs charistelochia, alijs lysas, alijs partheniō, alijs hypolyfos, alijs anactorion, alijs sozusa, alijs leucopis, Prophetę hæma anthropu, alij onicanthē, alij chrysanthemom, alij zathesien, alij theonifin, alij busbastheofcardiā, alij oft anthropu, alij hæma cronu, alij gonos hepheftu, alij phylacterion, alij lachanon basilicon, Ægyptij anesen, alij neiafar, Pythagoras pexafin, & toxobolon, Galli ponem, alij titumen, Daci zyred, alij zonulten, Itali Sirium, alij serpillum maius, alij ualentinam, alij artemisiam, non pauci per se pollentem. Nascitur locis lapidosis & sabulosis. His uirtutibus prædita est.

I *Ad iter faciendum.*

Herbam artemisiam monoclonon, si quis iter faciens secum in manu portauerit, non sentiet itineris laborem. Fugat & dæmonia in domo posita, & prohibet mala medicamēta, & auertit oculos malorum hominum.

2 *Ad pedum dolorem.*

Herba artemisia monoclonos tusa cum a-xungia, & imposita, pedum dolorem tollit.

3 *Ad dolorem intestinorum.*

Herba artemisia pisata, & in puluerē redacta, cū aqua mulla potui data, intestinorū dolorē sedat.

DE ARTEMISIA TRAGANTHIS. Cap. II.

1 *Ad uesciæ dolorē & Stranguriam.*

Herbæ artemisiæ traganthis succum ex uino uncijs duabus dato, febricitanti ex aqua calida cyathis duobus potui dabis.

2 *Ad coxarum dolorem.*

Herbam artemisiã traganthen tundes cum axugjã, & aceto bene subiges, & impones, & alligabis, tertia die sanabit.

3 *Ad neruorũ dolorem & tumorem.*

Herbam artemisiã traganthẽ tusam & oleo bene subactam impone, mirificè sanabit.

4 *His qui in pedib. grauitè dolent.*

Artemisiæ traganthis radicem ex melle dabis manducare, & ita citò purgabitur, ut uix credi possit, tantam uirtutem eam habere.

5 *Si quis in febribus laborat.*

Artemisiæ traganthis succus cum oleo rosacco inunctus, febres tollit. Hanc herbam si confricaueris, laseris optimi odorè habet.

DE ARTEMISIA LEPTAPHYLLO. Cap. 12.

Nascitur circa fossas & sepes uel aggeres, & in agris frumentarijs. Flosculũ eius uel folia si contriueris, sampsychi odorem habent.

1 *Ad stomachi dolorem.*

Herbam artemisiã leptaphyllon tusam, & cum oleo amygdalino bene subactã more mala-

malagmatis induces panno mundo, & impones stomacho, quinta die sanabitur. Et si fuerit eiusdem artemisiæ radix super limen ædificij suspensa, domui illi nemo nocebit.

2 *Ad neruorum dolorem atque tremorem.*

Herbæ artemisiæ leptaphylli contritæ succo expresso, & mixto cum oleo rosaceo, si perunges eos, desinet tremor, & omne vitium tolletur.

Has tres artemisias Diana dicitur inuenisse, & uirtutes earum & medicinam Chironi centauro tradidisse, qui primus de his herbis medicinam instituit. Has autem herbas ex nomine Dianæ, quæ ἀρtemίς Græcè dicitur, artemisias nuncupauit.

DE LAPATHO.

Cap. 13.

Lapathon, Romani dicunt rumicem. Nasceitur locis sabulosis & aggeribus, uel aquis, uel hortis, & circa fossas.

I *Ad paniculam quæ in inguine nascitur.*

Herbam lapathon contundes cum axungia uetere sine sale, sic ut axungia dupla sit ad herbam, & his bene commixtis facies exinde uelut rotundulam, & inuolues in folio coliculi, & mittes eam sub cinerem calidum: & cum caluerit, tunc impones super paniculã,

& panno ligabis lineo. Hoc enim eximium est, & ualde optimum.

2 Ad apostema.

Herbam lapathon tusam cum axungia, & factam quasi inalagma, induces in linteolo mundo, & impones super apostema: mirificè aut spargit, aut facit collectionem, & aperit ulcus.

DE DRACONTEA.

Cap. 14.

Græcis dicitur Dracontea, alijs pythion, alijs asclepias, alijs anchomanes, alijs sanchromaton, quibusdam † aphrissa, aliquibus therion, nonnullis schænos, item dorcadion: Prophetæ typhonion uocant, alij crocodilion, Osthanes Zoroaster theriophonon, Aegyptij eminion: Romani draconteam dicunt, & colubrinam. De draconis sanguine nata esse fertur, unde dracontea uocatur. Nascitur in montibus summis, ubi sunt luci, maxime locis sanctis: terra Apulia super saxis, tactu molli, gustu † mordaci: radix eius ima, similitudinem capitis draconis habet.

1 Ad omnium serpentium morsus, & aspidum.

Herbæ dracōteæ radix ex uino trita, reperfacta, potui data, uenenum omne discutit.

2 Ad ossa fracta in corpore.

Herbæ draconteæ radix cum axungia facta quasi

† alijs arisarum

† alijs dulci, tanquam castanea uiridis sapore habet.

Virtutibus herbarnm. 309

Et quasi malagma, & imposita, mox ossa fracta de corpore educit, & lapides extrahit. Lege eam mense Iunio, uel Iulio.

DE SATYRIO.

Cap. 15.

Græcis dicitur Satyrion, alijs cynosorchis, alijs entaticos, erythron, panion, serapion, alijs orchis: Ægyptij menem, Galli urâ, Itali priapifcon, alij orminalem, alij testiculû leporinum nominât. Nascitur in montibus, locis solidis & cultis, in pratis item & locis maritimis. Lege eam mense Iunio, uel Iulio.

1 *Ad ulcera difficilia, & cicatrices
nigras.*

Herbæ priapifci radix tusa & imposita, ulcera expurgat, & cicatrices curat.

2 *Ad lippitudinem oculorum.*

Herbæ priapifci succo cum melle optimo oculos inunges, & lippitudines & dolores tollet sine mora.

3 *Si quis ad mulierem non poterit
fectari, obligatus.*

Herbæ priapifci radicem, id est testiculum dextrum, qui maior est, teres cum piperis albi granis quadragintaseptem, ut in se habeat semunciam cum herba supra scripta, & mellis uncias † quatuor, & in uino optimo me-
dicamentum solues, & pondo scrupulorum † aliâs tres
uuu 3 nouem

nouem per triduum fumes, ad mulierem affectaberis continuò.

DE GENTIANA.

Cap. 16.

Gręci Gentianam dicunt, ijdem aloen gallicam, alij narcen, alij chironion, alij basilicā, Dardanus aloiren, Itali gentianam, alij cyminalem. Nascitur gemellis montibus & locis umbrosis. Hęc herba ad omnia antidota facit, tactu molli, gustu amaro, + scapo solido. *put solidum,* Virtutes habet.

I Ad serpentium morsus.

Herbę gentianę radicę siccam, & in puluerem redactā, pondo drachmę unius dabis in ujni cyathis tribus potui, ualidissimē pderit.

2 Ad aures malas.

Herbę gentianę si dederis, ut suprā, potū, miraberis uirtutem eius.

DE CYCLAMINE.

Cap. 17.

Gręcis quibusdam dicitur cyclaminos, alij cissaron, alij cissanthemō, alij cissophylelon, alij chelonion, Zoroaster chelona sypplates, Osthanes aspho, Prophetę miaspho, Ægyptij titothos, Itali orbicularem, alij palaliam, alij rapum terrę, alij rapum porcinum, alij terrę malum uocant, siue panem porcinum, Syri clardia. Nascitur locis incultis, aut montuosis.

I Ad

1 *Ad caput deplendum.*

Herbæ orbicularis succū cū uino aut aceto optimo narib. infundes, mirabiliter sanabit.

2 *Ad aluum concitandam.*

Herba orbicularis in collyrium facta, & iniecta, catharticum est.

3 *Ad splenis dolorem.*

Herbæ orbicularis succi cyathum unum, & aceti optimi cochlearia quinque; diebus continuis nouem potui dabis, miraberis effectū bonum. Item radix eius in collo suspensa, ita ut contra splenem pendeat, efficaciter medetur. Nam & cyclaminis succo si quis anum tetigerit, mira celeritate alui solutionem experietur. Lege eam omni tempore.

DE PROSERPINACA, PO.

lygono' ue. Cap. 18.

Polygonon, alij cynochalen, alij polygonaton, alij asphaltion. alij chiliophyllon, alij polycarpon, alij carcinethrō, alij clinopodiōtes, alij myrtopetalon, alij heraclian, alij qui pedaliō uocāt, Ægyptij thephin, alij stemphin, Prophetæ gonon heroes, alij onycha myos, Itali sanguinariam, alij proserpinacam, alij scorpinacam, alij statunariam, & quidam miseruiuium. Nascitur ubiq; locis cultis, & aggeribus. Legito eam æstiuo tempore.

1 *Ad eos qui sanguinem reijciunt.*

Herbæ proserpinacæ succum cum uino
uuu 4 optimo

optimo austero sine fumo tepesactum, ieiuno dabis bibere per dies nouem, miram rem experieris.

2 *Ad lateris dolorem.*

Herbæ proserpinacæ succo cum oleo roseo sæpius perunges, dolorem tollit.

3 *Ad mamillarum dolorem quæ lacte habent, & tumorem.*

Herba proserpinaca tusa, cum butyro subacta, & mamillis imposita quæ dolorem & tumorem habent, dolorem & tumorem perfectissimè tollit: ita tamen, ut usq; in tertium diem medicamentum ponas.

4 *Ad oculorum dolorem.*

Herba proserpinaca, si uadis ad eam ante Solis ortum, & circumscribis eam cum annulo aureo, & dicis, Tollo te cum annulo aureo remedium oculis: deinde post triduum ante Solis ortum sublatam, circumdabis collo, diligenter proficiet.

5 *Ad aurium dolorem.*

Herbæ proserpinacæ succus tepesactus, & in aurem stillatus, mirificè dolorè tollit. Nos ipsi experti sumus. Tamq; potenter proficit, ut & ulcera quoq; aurium sanet.

6 *Ad dysentericos.*

Herbæ proserpinacæ succum cum aqua calida potui dabis, quantum tibi uidebitur: sanabitur.

7 Ad quartanas.

Herbæ proserpinacæ succum cum piperis granis septem aut nouem sub accessione dabis bibere. Lege eam die Iouis, Luna decre-
scente.

DE ARISTOLOCHIA.

Cap. 19.

Græcis dicitur aristolochia, alijs adrarhyza, alijs melocarpon, alijs ephestia, alijs clematitidis, alijs pyxionos, alijs dardanos, alijs iontistis, alijs tocites, alijs teuxinos, alijs chamæmelon, alijs opetis. Ægyptij + sopoep, Itali ter-
ræ malum, Daci absinthium rusticum, + alij scardian. Nascitur locis montuosis, solidis, ca-
lidis & cultis.

+ alijs so-
phosph
+ alijs Sico-
li

1 Ad uim ueneni.

Herbam aristolochiam pisatam cum mero potui dabis, uim ueneni uincit.

2 Ad febres acerrimas.

Herba aristolochia sicca suffumigabis febricitantem, & hilariorem eum facies. Fugat & dæmonia.

3 Ad fistulas.

Herbæ aristolochiæ radix fistulis inserta, celeriter expurgat, & ad sanitatem perdu-
cit. Medici quoque sine ea nihil feliciter cu-
rare possunt.

4 Frigore exustis.

Herba aristolochia ex oleo usque ad cale-
factionem

factionem uim habet, cum axungia porcina.

5 *Contra serpentium morsus, &
hominum.*

Aristolochiæ radicem pondere denarij unius in uini hemina sæpius bibat, discutit uenena.

6 *Si infans contristatus fuerit.*

Herba aristolochia suffumigabis infantē, hilarem facit, & conualefcit infans, fugato dæmonio.

7 *Ad canceromata quæ in naribus
nascuntur.*

Herba aristolochia cū cypero & dracōteæ semine trita, & cum melle imposita, emēdat.

DE NASTURCIO.

Cap. 20.

Græci Cardamon, alij cynocardamon, alij iberin, alij cardaminam, Ægyptij semeth, Itali nasturcium. Lege eam menſe Martio.

I *Ad caput deplendum.*

Herbæ nasturcij succum naribus iniicies, caput deplet, & de phlegmate purgat. Hoc nasturcium non feritur, sed per se nascitur circa ima parietum.

2 *Ad capitis uitia, porriginē &
furfures.*

Herbæ nasturcij semen tritum, & cum adipe anserino mixtum, albitionem furfuris de capite eijciēt.

3 Ad

3 *Ad cruditatem.*

Herbam nasturcium & pulegium ex aqua decoctum bibere dato, emendabit & discutiet cruditatem.

4 *Ad Strumas.*

Herbam nasturcium cum lometo trita super strumas impones, superposito folio oleris.

5 *Ad furunculos sanandos.*

Herbam nasturcium cum fermento imposito, concoquit & sanat.

DE HIEROVLBO.

Cap. 21.

Nascitur ubiq; circa sepes, & locis quibuslibet sordidis. Et has habet uirtutes.

1 *Ad articulorum dolorem.*

Herbæ hieribulbi accipito uncias sex, seui caprini tantundem, olei cyprini libram & uncias duas, in se pisatis & commixtis uteris, dolorem articulorum tollit.

2 *Si mulier habuerit lentiginem in facie.*

Herbæ hieribulbi radice cum lomento lupinaceo commixta, mulier si faciem lauerit, lentigines statim purgat.

DE APOLLINARI.

Cap. 22.

Græci Dercean, alij strychnon manicon, alij dorycnion, alij cacabon, Itali apollinarem, alij baccinam, Daci colida. Apollo hanc herbam

herbam fertur inuenisse, & Asclepio dedisse,
& Apollinaris nomen imposuisse.

I *Aduubiera chironia, & arancorum
morsum.*

Herbam apollinarem cum axungia uete-
re, sine sale, libra una teres: & uinum uetus
cyatho uno, sine fumo simul commisces, & fa-
cies quasi malagma, & uulneri impones, sa-
nabitur mirificè.

D E C H A M A E M E L O.

Cap. 23.

Græci quidam chamæmelon, alij parthee-
nion, alij diacolean, alij chrysoalin, alij tro-
chiscon heliacon, alij aperiton, alij nymphæo,
alij hieranthemin uocât, Itali bene olentem,
alij superbam, alij auliticam, Ægyptij thabo-
rin, Galli oualidiam, Campani amalociam,
Thusci apianam, Daci amalustam. Has uerò
habet uirtutes.

I *Ad oculorum uitia atq; dolores.*

Herbam chamæmelon si quis ante Solis
ortum carpserit, & dicat, Ad albuginem ocu-
lorum te carpo ut subuenias, & eam alligatâ
secum gestet, iuuat. Lege eam mense Aprili.

D E C H A M A E D R Y.

Cap. 24.

A' Græcis chamædry, alijs drys, alijs dryfi-
tes, alijs teucrion, alijs chamærops, Itali tri-
xaginé appellauere. Nascitur locis montuo-
sis, pe-

Virtutibus herbarum. 317

sis, petrosifis & solidis. Lege eam mense Augusto.

1 *Adruptos.*

Herba chamædrys contusa de ligno in lignum, adiecto uino, & potui data, cum mira celeritate sanat.

2 *Ad ischiam.*

Herba trixago feruefacta, ac triduo potui data, ischiaticum mirificè sanat.

3 *Ad serpentium morsus.*

Herba chamædrys in puluerem mollissimum redacta, in uino ueteri potui data, uena uehementer discutit.

4 *Ad podagram.*

Herba chamædrys si in puluerem mollissimum redacta est, cum aqua calida potui data, mirificè paregorian præstat.

DE CHAMÆLEONE.

Cap. 25.

Chamæleonem quidam Græcorum nominant, alij crocodilion, alij dipfacon, alij onocardion, alij cneoron, alij meletam, Prophetæ aphrodites lutron, alij calycè cardiacon, Ægyptij semneor, Itali labrum Veneris, alij cinaram rusticam, alij statoron, alij moraria, Hispani analentidiu, Daci sciaren, Ægyptij gerbaste, alij sapho.

1 *Ad hepaticos.*

Herbæ chamæleonis succus potui datus
cum

cum uino, febricitanti cum aqua calida, mira
proficit.

2 *Si quis uenenum sumpserit.*

Herba chamæleon in puluerē redacta &
in uino data, discutit uenenum.

3 *Ad Hydropicos.*

Herba chamæleon, & chamædaphne, &
chamædrys, & chamæpitys, æquali pondere ui
tusa, & q̄ mellissimè cribrata, si in potione ui
ni mixti, iuuenibus cochlearia quinq̄, uiris
cochlearia nouem, item minoribus puellis
& mulieribus cochlearia tria, puerulis co
chlearium unum dederis, mirificè aquam o
mnem de corpore per urinam digerit.

DE CHAMÆPITY,

Cap. 26.

Græci chamæpityn, alij orozelon, alij holo
cyton, alij brion agrion, alij sideritin uocāt,
Prophetæ hæma athenas, Itali abigam, alij cy
pressum nigram, alij rapam, alij spiculam, alij
mammalem, Ægyptij nemespa, Daci do
chela. Et habet quidem uires,

1 *Ad uulnera.*

Si recens fuerit uulnus, herbam chamæpi
tyn contusam uulneri impones: si autem ue
tus & altius est uulnus, succum eius uel pul
uerem in uulnus mittes. miraberis bonum
effectum.

2 *Ad Strophidolorem.*

Herba chamæpitys contrita, & potui data, strophidolorem tollit.

DE CHAMÆDAPHNE.

Cap. 27.

Chamædaphne à Græcis quibusdam daphnites, aliquibus uerò daphne, alijs hydrogogos seu caragogos dicitur, Itali mustellaginem dicunt, alijs lactilaginem & lauraginem, Galli eugubim, usiben.

1 *Ad aluum concitandam.*

Herba chamædaphne in puluerem redacta mollissimum, & in aqua calida potui data, aluum concitat.

DE OSTRIAGINE.

Cap. 28.

Nascitur ostriago circa monumenta, aut in monumentis, aut parietibus qui sunt circa montium radices.

1 *Ad ea quæ in homine nascuntur.*

Herba ostriago tusa & imposita, omnes res quæ in corpore nascuntur, persanat. Hanc herbam si uolueris euellere, mūdus ante Solis ortum facies. Leges eam mense Iulio.

DE BRITANNICA.

Cap. 29.

Græcis dicitur britannica & damasonios, Itali britannicam, alijs betam plantaginis, alijs libonem uocant.

1 *Ad uitia quæ in ore nascuntur.*

* alijs in
modum la-
tuce

Herba britannica sumpta uiridis † ut lactuca sanat. Et per se tritæ & expressæ succus in ore si cõtineatur, nec aliquid ex eo deglutiat, æquè proficit.

2 *Ad oscedinem.*

Herba britânica sumpta uiridis oscedinè tollit: uel si uiridem non habueris, etiam arida contusa cum uino ad mellis crassitudinè, eodem modo sumpta, eüdem effectû habet.

3 *Ad dentium dolorem, & si laxi fuerint dentes.*

Herba britannica mira quadam potentia succurrit. Reponendus autem est in hyemem succus, uel puluis eius: non enim semper apparet. succum uerò eius seruabis in uase argenteo, & calefacito, & puluerem quoque reponito: nam ad eosdem usus cum uino sumptus, æquè efficaciter prodest.

4 *Ad paralyfim.*

Herbam britannicam uiridem, cum sua radice contusam, ex uini meri optimi cyathis duobus uel tribus potui sumptam, mirificè proficere dicimus.

5 *Ad aluum concitandam.*

Herbæ britannicæ succum pro uiribus cuiusq; potui dabis: per se purgat uentrem, sine periculo.

6 Ad splenem.

Herba britannica uiridis cum radicibus cō-
tusa in uini meri optimi cyathis duobus uel tri-
bus, mirè proficere creditur.

7 Ad anginam, quam Græci sy-
nanchen uocant.

Herbæ britannicæ flos antequam tonitruū
audiatur collectus, qui eo usus fuerit, per to-
tum annum anginam non experietur.

DE LACTUCA SYLVATICA.

Cap. 30.

Græcis thrifax agria dicitur, alijs hieracion,
alijs † aspidelon, aliquibus picris, Aegyptijs io-
bonsos, Italicis lactuca syluatica. Nascitur lo-
cis cultis & sabulosis.

† alijs aspi-
deion;

I Ad oculorum caliginem.

Dicunt aquilam quum in altum uolare uo-
luerit, prospicere rerum naturas, lactucæ sylua-
ticæ folium euellere, & succo eius sibi oculos
tingere, & maximam inde claritudinem acci-
pere. Herbæ igitur lactucæ syluaticæ succum
cum uino optimo uetere, & melle † acapno,
quod sine fumo collectum est, mixtum, in am-
pullam uitream cōdito, & eo utaris, summam
medicinam experieris:

† alijs At-
tico;

DE ARGEMONIA.

Cap. 31.

A Græcis dicitur arsellæ, item sarcocolla, Ro-
mani

mani argemoniam dicunt. Quæ has uirtutes habere memoratur.

1 Ad oculorum uitia siue dolores.

Herba argemonia uiridis per se trita, & si arida fuerit in aqua calida intincta ut facillimè terri possit, illita suggillationes & liuores oculorum maturè discutit.

2 Ad uentris dolorem.

Herbam argemoniam uiridem cum sua radice tritam, & potui datâ prodesse dicimus, & in omni loco iuuare. Si autè arida fuerit, aqua tepida infusa, idem proficere creditur.

3 Ad uulnera, ulcera & canceromata.

* aliàs curat. Herba argemonia uiridis trita & apposita, omnia uulnera, ulcera & canceromata facile sanare apta est. Si autem arida fuerit, aqua tepida infusa, idem proficere creditur.

4 Ad luxum.

Herba argemonia cōtrita & apposita mirè dolorib. uel tumorib. ex luxu cōcitatis succurrit.

5 Ad morsum serpentis & scorpionis percussum.

Herba argemonia drachmis duabus in uini cyathis duobus potui data, mirifice discutit uenenum.

6 Ad percussuram ferro uel sude factam.

Herba argemonia contusa & imposita mirifice sanat.

7 Ad

Virtutibus herbarum.

325

7. Ad uerrucas tollendas.

Herba argemonia in aceto tusa & imposita, mirificè tollit.

8. Ad splenis dolorem.

Herba argemonia in cibo sumpta, splenem consumit.

9. Ad ea quæ secanda sunt.

Herba argemonia contrita & imposita, aperit & perfanat.

DE ASPHODELO.

Cap. 32.

A Græcis dicitur asphodelos, Latinis hastula regia, aliquibus albucus. Has uirtutes possidet.

1. Ad dolorem tiliarum uel pedum.

Herbæ asphodeli radicum succo & oleo amygdalino unges quod dolet, mirificè sanabitur: etiam si tumores fuerint, ipsam tusam & subactam impones.

2. Ad hepatis dolorem.

Herbæ asphodeli radicè decoque, et ex aqua malsa potui dato, hepatis dolorem mirificè tollet.

DE OXYLAPATHO.

Cap. 33.

A Græcis oxylapathō uocatur, Itali lapathō acutum pro uocabuli etymo nominant.

1. Si qua duritia in corpore orta fuerit.

Herba oxylapathū cū axungia uetere + suilla ^{† aliàs oo uilla.} pisata,

xxx 2

pisata, & ex pane domestico facta ut malagma,
& imposita, mirificè sanat.

DE CENTAVRIA MAIORE.

Cap. 34.

A Græcis dicitur maronion, alijs nelsion,
alijs pelethronia, quibusdam limnites: Prophe-
tæ hæma heracleos, alijs chironiam, alijs limne-
stin, alijs apogorisapon, alijs polyhydion, alijs he-
meroton, Aegyptij antiamas, Itali sel terræ, si-
ue unferam,

1 *Ad hepatis dolorem.*

Herba centauria maior in uino decocta, ac
potui data, mirificè auxiliatur.

2 *Ad spleneticos.*

Herba cętauria maior in uino decocta & po-
tui data, splenē persanat. Nos ipsi experti sum⁹.

3 *Ad ulcera & canceromata.*

Herba centauria maior cōtrita & imposita,
tumorem fieri non patitur.

4 *Ad sugillationes & dolores.*

Herbæ centauriæ maioris succus perunctus
ex aqua, summè facit.

5 *Ad uulnera recentia.*

Herba centauria maior tā efficax est ad pla-
gas glutinandas, ut etiam carnes cohærescant,
quæ ex aqua eius coquuntur.

DE CENTAVRIA MINORE.

Cap. 35.

Est & centauria minor, à Græcis ellebori-
tes uo-

Virtutibus herbarum. 325

tes uocata, Prophetæ hæma heracleos, Aegyptij amaranthum, Daci stirsozila, Itali febritiugiam, alij multiradicem. Chiron cętaurus has herbas duas inuenisse, & eas Asclepio dedisse fertur, unde & nomen Centauriæ tenent. Nascuntur locis solidis & fortibus.

1 *Ad uiperæ morsum.*

Herbæ centaurig minoris puluer in uino exhibitus, aut ipsa pisata in uino ueteri, & potui data, ualidissimè proficit.

2 *Ad oculorum uitia.*

Herbæ centauriæ minoris succo oculos unges, aciem oculorum extenuatam sanat. adiecto etiam melle mirificè idem proficit: caligantibus quoq; oculis & claritas restituitur rectè facile. Ne quis in hoc periculum incidat, centauriæ minoris manipulum in uini congiocoquito, ac triduum maceratum eximito: inde cottidie ad heminam mellis Attici mixtum, ieiunus bibat.

3 *Ad auriginem.*

Herbam centauriam minorem decoque in aqua ad tertias, & ex ea dabis bibere quantum poteris, sanabitur.

4 *Ad lumbricos & lineas.*

Herbæ centauriæ minoris succū dabis ut supra, miraberis bonum effectum.

5 *Qui uenenum sumpserit.*

Herbam centauriam minorem ex aceto tritam da,

tam da, bibat, mox discutit uenenum. Item centauryæ radices pondere denarij unius in tribus cyathis uini bibantur.

DE PERSONACIA.

Cap. 36.

Græcè profopites aut profopes uocata est, alijs bacchion, alijs elephantosis, alijs elephas, alijs nephelion, Itali personaciam, alijs dardanam, alijs manfolium, Galli berilolen, Daci riborasta.

I *Ad morsus serpentium.*

Herbæ personaciæ succum cum uino uetere dato in potionem, omnium serpentium uel colubri morsus mirificè sanat.

2 *Ad febres acerrimas.*

Herbæ personaciæ folijs cinges febricitantem, statim mirificè sanat & effugat febres.

3 *Ad uulnera, etiam si cancerauerint.*

Herbæ personaciæ aqua foueto, deinde ipsam cum nitro & axungia & picula ex aceto terere, & in panno inducito, & imponito.

4 *Ad intestinorum dolorem.*

Herbæ personaciæ succi cyathum unum ex mellis Attici cyathis duobus ieiunus bibat, liberabitur.

5 *Ad canis rabiosi morsum.*

Herbæ personaciæ radices cum sale marino tritas morsui imponito, mirabiliter sanat.

6 Ad

6 Ad uulnera uetera quæ humo-
rem præstant.

Herbæ personaciæ radicem & spinam quæ
in locis siccis nascitur, æquali pondere conte-
res, & impones puluere mollissimo, perfectis-
simè sanat.

7 Ad ambustum.

Personaciæ succi cyathum unum ex mellis
cyathis duobus bibat.

DE FRAGO.

Cap. 37.

Comaron Græci, Romani fragum nuncu-
pant. Nascitur locis opacis & mundis & colli-
bus. His est prædita uirtutibus.

1 Ad splenis dolorem.

Herbæ fragi succum ex mellis uncia potui
datum, mirificè proficere certum est.

2 Ad suspiriosos & colicos.

Herbæ fragi succus cum pipere albo & mel-
le mixtus potui datus, mirificum est remediū.
Legito eam mundus.

DE IBISCO.

Cap. 38.

A Græcis appellatur althæa, alij althæan
rhizan, alij elæomolochen, alij molochen a-
grian aut creticen, alij anadendromalachen,
alij sycophyllon, Itali ibiscum uocant, a-
lij maluauiscum. Nascitur locis humidis, &
campis.

1 *Ad podagram.*

Herba ibiscus pisata cum axungia uetere, & imposita, tertia die sanat. Huius herbae experimentum plures autores affirmant.

2 *Ad collectiones quae in corpore nascuntur.*

Herba ibiscus decocta cum fenogræci & lini feminis polline, & imposita, duritias omnes discutit.

3 *Ad omnia encatesmata in corpore.*

Herbam ibiscum cum malua erratica & fenogræco decoques, & eadem aqua fouebis, & hæc omnia teres, & encatesmatis impones.

4 *Ad intestinorum dolorem.*

Herbam ibiscum perinde ut supra decoques cum singulis, postea ut encatesma ex aqua calida intestinum fouebis, tertio die sanabitur. Experti sumus.

DE HIPPURIS.

Cap. 39.

A Græcis dicitur hippuris, Itali uero equisetam uocant.

1 *Ad dysentericos.*

Herbae equisetæ succus ex uino dulci cyathis duobus potui datus, dysenteriam sanare creditur.

2 *Ad eos qui sanguinem per os reijciunt.*

Herbae equisetæ succum ex uino austerissimo si-

mo sine fumo ieiuni bibant, mox sanguinē re-
stringet.

DE MALVA ERRATICA.

Cap. 40.

Malachin agrian Græci uocant, alij clæoma-
lachen, alij acopon, alij collyrin, alij malachen,
alij heliostrophon, alij osyriacam, Itali maluã
rusticam, alij maluam erraticam. Nascitur ubi-
que locis cultis.

1 Ad uesciæ dolorem, & eos qui
sanguinem per naturam
faciunt.

Herbæ maluæ erraticæ cum totis radicibus
suis libram pisatam, & in congio aquæ coctam
ad dimidium, per triduum ieiuno dato bibere,
dolorem mitigat, & sanguinem abstinat.

2 Ad neruorum dolorem.

Herbæ maluæ erraticæ radices contritæ
cum axungia uetere, & impositæ, neruorum
dolorem mirificè sanant. Facit & ad omnia en-
cathesmata, decocta cum ibisco & fœnograeco.

3 Ad lateris dolorem.

Herbam maluam erraticam decoques cum
oleo, & postea dstrings, & folia in mortario
teres, & in pannum induces & impones, & tri-
duò non solues, emendasti dolorem.

4 Ad recentia uulnera.

Herbæ maluæ erraticæ radicem in cinere co-
ctam conterere, & impone, sanabitur.

Buglosson Græci, Prophetæ gonon æluru, Othanes tzanuchi, Aegyptij antueo rinbesor, Romani linguam bubulam, Lucani coraginem dicunt. Nascitur locis cultis & fabulosis. Buglossa dicta est eo quod folia aspera in modum linguæ bubulæ habeat. Folia habet aspera, obscura, terrestria. Hæc in uino mixta hilaritatem conuiuis facit: in cibum etiam cocta pro olere sumitur, uel trita pro condimento.

I *Ad tertianas siue quartanas.*

Herbæ buglossæ quæ treis thyrsos seminis mittit, radicem totam cum aqua decoque, ipsam aquam decoctam potui dato, remediabis tertianas: quæ autem quatuor thyrsos habet, faciet ad quartanas, dabis autem ut supra. Alia item herba similis est ei, quæ folia lapathi feræ minuta, eius radix potata ex aqua, ranis & serpentibus aduersatur.

2 *Ad suspirium.*

Herbæ buglossæ succum cum melle dabis bibere, mirabiliter suspirium tollit.

3 *Ad apostema siue suppurationem in corpore.*

Herbam buglossam cum melle & pane contritam uice malagmatis impones, mirificè rumpit apostema. Leges eam mense Iulio.

Virtutibus herbarum. 337

DE BULBO SCYLLITICO.

Cap. 42.

A Græcis dicitur scylla, alijs stæchas, alijs pancranon alijs typhonos, Aegyptij sylitho, Prophetæ ophthalmion typhonos, Itali scyllam rubram, masculam, alijs bulbum scylliten siue scylliticum appellant.

1 Ad hydropisim.

Herbæ scyllæ bulbus torretur, deinde circū purgatur, & medium eius in aqua decoquitur, cum bene coctum fuerit eximitur, & ex eo tres oboli potui dantur cū melle & aceto hydropico, & euacuatur per urinam.

2 Ad perniones.

Scyllæ quod est in medio eius cum oleo cōmode feruefacito, atq; ea quæ dolorem exhibent perungito, sanabuntur.

3 Ad panaricium.

Herbæ scyllæ radix pisata cum aceto & pane, imposita panaricium mirifice sanat.

4 Ad extinguendam sitim hydroopicorum.

Herbæ scyllæ folium subiectum linguæ, sitim compescit. Leges eam omni tempore.

DE COTYLEDONE.

Cap. 43.

Græci cotyledon, alijs cepon aphrodites, alijs ges omphalon, alijs stergethron, Itali umbilicū Veneris,

Veneris, alij cimbalarem appellant. Nascitur in tectis, aut in monumentis.

I *Ad strumas discutendas.*

Herba coryledon pisata cum axungia suilla foeminea sine sale æquis ponderibus, & calida imposita, strumas discutit. Leges eam hyemali tempore.

DE GALLICRURE.

Cap. 44.

Nasci amat herba gallicrus locis solidis, & circa uias. Eius cacumē instar pedes galli. Virtutes habere dicitur.

I *Ad canis morsum.*

Herbam gallicrus tritam cum axungia & pane domestico imponas, mox sanabit.

2 *Ad duritias.*

Eadē sicut diximus parata, duritias discutit.

DE MARRUBIO.

Cap. 45.

Græcorū quidam prasion, alij eupatorion, alij phyllophares, alij melitænam, alij camelopodion, alij cynosprasion, Ægyptij asterion, asteropen'ue, Prophetæ hæma taurū, alij aphebron, alij gonon horu, Itali marrubium, alij ulcerariam dicunt.

I *Ad tussim grauem.*

Herbam marrubium decoques cum aqua, & dabis bibere eis qui grauiter tussiant: sanabuntur mirificè.

2 Ad

2 *Ad stomachi dolorem.*

Herbæ marrubij succus potus, stomachi dolorē tollit: si febricitat ex aqua potus, statimq̄ eleuat se.

3 *Ad lumbricos.*

Herbæ marrubij, absinthij, & lupinorum paria pondera in aqua mulsa cocta, cum uino dabis, aut super umbilicum pones, necat lumbricos.

4 *Ad condylomata.*

Herbam marrubium combure, eiusq̄ cinerem infrica, sanabit.

5 *Contra uenenum, si quis sumpsit.*

Herbæ marrubij succum dabis ex uino uetere, discutit uenenum.

6 *Ad scabiem uel impetiginem.*

Herbæ marrubij decocti aqua corpus lauato, scabiem & impetiginem statim curat.

7 *Ad pulmonis extensionem.*

Herbam marrubium cum melle coctam sumat, mirifice curat.

8 *Ad omnem duritiam.*

Herba marrubium tusa cum axungia, & imposita, mirè sanat.

9 *Si quis ab opere lassus inciderit in languorem, & neruorum habuerit dolorem*

& spasmus.

Herbæ marrubij succo cū oleo rosaceo permixto perunges eum, sine mora sanabitur.

L. Apuleij de
DE XIPHIO.

Cap. 46.

Græcorum quidam xiphion, alij phasganō
uocant, Itali gladiolum dicunt.

1 Ad fistulas quæ in corpore
nascuntur.

* alias a
momi. Herbx xiphij radice uncias sex, † amyli un-
cias sex, aceti cyathos duos, adipis uulpini un-
cias treis ex uino pisabis, in panno lines & im-
pones, miraberis effectum.

2 Ad capitis fracturam.

Herbx xiphij radice superior pars sicca tri-
ta, & equis ponderibus mixto uino, capitis of-
fensa fracta extrahit: aut si quid in corpore suppu-
ratum fuerit, uel si pedibus calcata sint ossa tero-
pentis, contra ea uenena efficax est.

DE CALLITRICHIO.

Cap. 47.

Græci callitrichon, ijdem adianton, ijdem
polytrichon, ijdem trichomanes, ijdem tricho-
phyes, alij selinophyllon, alij diphyes, alij hera-
cleos pogon, alij hippomanes, item scolopen-
drion, asplenon, scolibrochon, alij amianton,
Latini capillum Veneris, ijdem herbam capilla-
rem crinitam, saxifragam, Punici nesto effesa-
de. Nascitur locis aquosis, nigultis nigris, leni-
bus, cum splendore, bipalmis; folijs ut cori-
andrum, scissis in summitate,

I *Ad strumas uirginum.*

Herba callitrichon pisata per se & imposita, uirginibus strumas sanat.

2 *Ad capillos tingendos.*

Herba callitricho in oleo trita capilli uncti inficiuntur.

DE MOLY:

Cap. 48.

Moly clarissima herbarum est, Homero testante, & inuentione eius Mercurio assignante, qui naturam eius & succi beneficia demonstrauit. Radice rotunda, nigraque, magnitudine cepæ.

I *Ad matricis dolorem.*

Herba moly contusa & imposita, dolorem matricis aufert potenter.

DE HELIOTROPIO.

Cap. 49.

A Græcis dicitur heliotropion & heliostrophion, quibusdam heliopon, aliquibus + dia- + aliis di-
lion, alijs sesamon agrion, item scorpioctonō, antbos.
item heraclea, alijs sideritelis, alijs ura scorpiu,
sive scorpiuros, Prophetæ gonon chronu, + aliis pas-
Galli hæmatiten, Pythagoras + pareoron, Oe roepon.
sthanes putagonon, Aegyptij nisine, Latini
uertumnum, alijs mulcetram, alijs intybum syl-
uaticum, alijs solsequium. Nomen accepit primo, quod æstiuo solstitio floreat, uel quod So-
lis motibus folia conuertat. Sed est specie duplex.

duplex, quarum altera maior appellata est scorpiuros, à similitudine caudæ scorpionis. Alia minor. Maior igitur nascitur in asperis locis tenui radice, ex qua ramulos quatuor aut quinque, atq; ab ipsis plurimas furcas emittit, folijs ocimo similibus, paulò maioribus atq; succulentis, & nigriorib. & asperis, cum flore in summitate tenui & ueluti purpureo atq; uncato in similitudinem caudæ scorpionum. Minor item herbæ species similis est supradictæ. Nascitur locis concavis, folijs rotundis, semine pendentibus in acrochordonum similitudinem. Eius herbæ diuinæ ad Solis cursum floscelli se uertunt: & cum Sol occidit, flores se claudunt: rursus cum oritur, floscelli se aperiunt. Nasci amat ubi que locis cultis, mundis & pratis. Facit ad remedia ista.

1

Ad omne uenenum.

Herbæ heliotropij puluerem mollissimum aut succum eius cum uino uetere optimo potui dato, mire uenenum discutit.

2

Ad luxum.

Herbæ heliotropij folia contusa & apposta, efficaciter sanare creduntur.

3

Ad serpentium morsus, & scorpionum ictus.

Herba solago maior desiccata, & in puluerem mollissimum redacta, in uino potui data, & ipsa contusa plagæ superimposita, perfectè serpenti-

Virtutibus herbarum. 337

serpentium morsus ad sanitatem perducit, & scorpionis ictus dolorem aufert.

DE GRIADI HERBA.

Cap. 50.

Nascitur in Lucania, marmoris albi colorem habens, quatuor rubicundis ornata cauliculis. Has potentias habet.

1 *Ad ischiadicos.*

Herba grias cum adipe ursino contusa, & quasi malagmatis genus imposita, ischiadicos tertia die sanat.

2 *Ad omnes corporis dolores.*

Herbæ griadis radix pisata & imposita, omnes dolores mirabiliter sedat.

DE POLYTRICHO.

Cap. 51.

Græci polytrichon, alij adianton, alij trichomanes, alij ebenotrichon, alij eupteron, Aegyptij ethui, Romani cinciralem, alij terræ capillum, alij supercilium terræ uocant. Nascitur in parietibus & humorosis locis. Hæc etiam herba callitrichon appellatur, de qua superius loquuti sumus, & quam antea posuimus.

1 *Ad coli dolorem.*

Herbæ polytrichi, quæ habet ramusculos quasi seta porcina, folia cum piperis granis nouem, & seminis coriandri granis nouem, simul contrita cū uino optimo dabis bibere

yyy

intran.

infranti in balneum. Facit & ad capillos mulierum nutriendos, si in oleo decoquatur.

DE HASTVLA REGIA.

Cap. 52.

Hastula regia Græcè moloche agria dicitur.

1 Ad dysentericos.

Herbæ hastulæ regiæ radix cum uino trita potui detur dysentericis, statim sentient beneficium.

2 Ad uentris fluxum restringendum.

Herbæ hastulæ regiæ semen mixtum, cum aceto acerrimo potui datum, uentrem constringit.

DE PAPAVERE SYLVATICO.

Cap. 53.

Græci mecona ceratitin, alij aphroden, alij heraction, alij mecona agrion, alij mecona rhæada, alij anemonen & enemion, alij oxytonon, alij profopō, alij lethēn, alij lethusan, alij oniron, Prophetæ basilicon persephonio appellant: Itali papauer album, papauer nigrum, papauer agreste, papauer syluaticum, folliculosum. Mecona Latini papauer dicunt. Eius alia est usualis, quæ etiam folliculosa uocatur: alia agrestis, & aliter rhæas appellata: siquidem ex ipsa fluit succus, quem appellant opium: uel quod facile florem dimittat. Alia ceratitis

Virtutibus herbarum. 339

ceratitis, siue aphrodes. Est igit usualis lōgi-
oris capitis, atq; semine albo. Agrestis uerò,
quæ rhœas appellatur, est capite sessili, semi-
ne nigriore. Alia aridior atq; agrestior, cuius
caput longius, atq; flores rubri uel albi; semē
fuluū, radix subalbida, lōga, minimi digiti ro-
bore, & colligitur uerno tempore. Ceratitis
uerò nascitur in littoribus erecto thyrso atq;
hirto, folijs insectis, hirtis, albis, flore pallido,
fructu paruo uncatō ut cornu, semine nigro,
paruo, radice ualida, nigra, atq; in superficie
terræ. Item aphrodes, quæ appellatur hera-
lios, ex omni parte alba est, eius semen colli-
gitur æstiuo tempore aridum.

1 *Ad epiphoras oculorum:*

Herbæ papaueris syluatici fructum, id est,
caliculos cum suo semine pisatum cum ace-
to oculis impones, sedabit dolorem.

2 *Ad hemicranium & capitis dolorem.*

Herbam papauer syluaticum pisatam cum
aceto fronti impones, sedabit dolorem.

3 *Ad eos qui non dormiunt.*

Herbæ papaueris syluatici succo si quem
perunges, somnum ei cum sopore obijciat.

DE OENANTHE.

Cap. 54.

1 *Ad stranguriam.*

Herbæ oenanthes radicē in puluere redā-

yyy 2 *statu.*

ctam dato ad stranguriã in uini cyathis duobus, summè facit.

2 *Aduersus tussim.*

Oenanthes herbę radicem dabis potui, ut suprà: tussim sedat.

DE NARCISSO.

Cap. 55.

Narcissus à Græcis dicitur anhydros, autogenes, bolbos emeticos, Ægyptij emptonem, Prophetæ cynoglossan, Latini bulbum uomitorium uocauerunt. Nascitur thyrso bipalmi, folijs porri similibus, sed paulò breuioribus, flore albo, interius croceo, uel in aliquibus purpureo, fructu siue semine ut in membranula nigro, † imagine bulbi.

† *alias, in magnitudine.*

1 *Ad uulnera quæ ex se nascuntur.*

Herbæ narcissi radix contusa cum oleo & farina, uice cataplasmatibus imponitur uulneri, & sanat mirificè.

2 *Ad phibificos uel colicos.*

Herbam narcissum tusam & potui datam, colicis uel tussientibus prodesse dicimus. Si autem uolueris oleum facere, herbæ narcissi florem in oleum mittes, & perunges infirmum: miraberis rem certam.

DE SPLENIO ET LONCHITIDE.

Cap. 56.

Græcis dicitur lonchitis, alijs hemionion, alijs scolopendron, alijs phrygia, alijs phrygitis.

Virtutibus herbarum. 341

gitis, alijs philtrodotes, alijs teucrion, Prophetæ hæma gales. Lonchitis folia habet rubra, flores nigros, comicorum uultibus hiscentibus similes, semē album, simile lanceæ, latum, radicem similem dauci. Alijs uirtutibus traditur etiam alia lonchitis similis scolopendriæ, cum aceto spleneticos medens iu potu data.

I Ad splenis dolorem.

Herbæ splenij radicem pisatam, & in puluerem mollissimum redactam, uino leniore potui dato, sumnam rem experieris. Constatq; eam sic esse inuentam. Quum exta in sacrificio super eam essent proiecta, ferunt adhæsisse lieni, eūq; exinanisse: propter hoc à quibusdam splenion uocatur. Item narrant quidam sues, qui radicem eius ederint, sine splene inueniri. Quidam ramis hyssopi surculosam, folio fabæ eodem nomine appellant. Legunt autem eam dum floret, maximèq; ex Ciliciæ & Pisidiæ montibus laudat.

DE POLIO. Cap. 57.

Græci polion, alijs pheuxaspidiō, alijs achemenin, alijs libanitin, alijs melosmon, alijs belion, alijs leontocaron uocant, Ægyptij cathotis, Latini conulam, Martialis neptuniam. Duæ eius sunt species: alia est fruticosa atque inutilis, altera syluestris frutice bipalmi, albo, folijs tenuibus, semine pleno, cum capitulo

tello in summitate paruulo, comoso, ueluti
cana capillatura, frangenti odoris grauissi-
mi cum quadam iucunditate. Nascitur locis
asperis.

I

Ad lunaticos.

Herbam polion conteres, & succum eius
commiscebis cū aceto scyllitico, & perunges
eos, curabuntur. Item pilulam eius & radi-
cem in linteolo mūdo, circa collum eius qui
patitur, ligabis. Experimentum est ualde o-
ptimum. Nos ipsi experti sumus.

DE VICTORIALI. Cap. 58.

Eupelios Græcè, daphnoides, hypoglossio-
on, eupetalon, diglossos, nicephyllon, pel-
leon, idæa daphne, samothracia daphne, alex-
andrina daphne, nitrion, danae, stephane
alexandru, chamædaphne, carpophyllon, da-
phnitis: Latine peruinca, uictoriæ foliū, lau-
rus Alexandrina, Maçedonica, laurago, mu-
stellago terrestris uocatur. Frutex est sæpius
cubitalis, folijs ut myrt^o, paulò maiorib. atq;
teneriorib. & nō infractis, gustu remordētib.
& incendiosis. His prædita est uirtutibus.

I

Ad phlegmata incidenda.

Herbæ uictorialæ folia pisabis, & succum
eius cyathis duobus dabis cum melle bibere
ieiuno, mox phlegmata intercidet.

DE CONSOLIDA. Cap. 59.

Græci xylophyton, symphyton, anachylin,
ana-

Virtutibus herbarum. 343

anazetefin, Democritus hæmostasin: Latini conferbam, consolidam, inulam rusticam, Galli alum. Alia est petrosa, lignosa omnis, iucundi odoris, atq; saluam prouocans, ramis origano & capitellis thymi similibus, radice longa, fulua, in robore digitali. Est & altera quæ appellatur etiã pectis, habens thyrsum bicubitalem, geniculatum, inanem, in quo folia hirta, angusta & ueluti longa cû adnationibus secundum genicula, flore nigro, fructu siue semine floccorum corticis simili, pruritum mouente, radices exterius nigras, interius argillofas, uirtutis densabilis.

1 *Ad profluuium mulierum.*

Herbæ consolidæ puluerem molissimè cõtritum potui dabis in uino, mox restringet.

2 *Ad conuulsos uel intus ruptos.*

Herbæ consolidæ radicem in cinere tepido coquito & ex melle ieiuno dabis ut edat, sanabitur: & thoracem totum purgabit.

3 *Ad stomachi dolorem.*

Herbam consolidam si cum oxygano edat, magnum beneficium sentiet.

4 *Ad tußim.*

Herbæ symphyti radices in caldaria decoques cum melle & pipere & castoreo ad quartas, & in uino uetere ieiuno dato in potu. Hæc herba hoc argumentum habet, ut carne bubula concisa, & in caccabum missa,

eius radicis si miseris drachmas duas, cocta
 caro in unum cohærebit.

DE ASTERIO. Cap. 60.

Græcorum aliqui asterion, alij asterifcon,
 alij asteria atticon, quidã bubonion, alij hypo-
 pthalmion uocarunt: Latini inguinalem,
 Punico derdum. Herba est lignosã habens
 uirgas, & florem in summitate nigrum, tan-
 quam anthemidis herbæ, capitellum ambitũ
 foliolis stellæ similibus, sed in thyrso folia
 longiora atque hirta, uel crassiora, & est la-
 xatiuæ uirtutis. Nascitur ubique inter petras
 & loca aspera. Hæc herba noctu tanquam
 stella in cælo sic lucet, ut qui uiderit, igno-
 rans dicat phantasma se uidere, & metu ple-
 nus irridetur. Maximè autem à pastoribus
 pecorum inuenitur. Adhibetur denique in-
 guinum tumoribus.

I Ad caducos.

Herbæ asterij baccas si dederis manduca-
 re caduco luna decrescente, quum erit signũ
 Virginis, & ipsam herbam laborans habeat
 in collo suspensam, remediabitur.

DE LAGOPY, hoc est PEDE LE-
 PORIS. Cap. 61.

Græci lagopun, Romani uocant eam her-
 bam benedictam, leporinum pedem. Lagu-
 pus Græci à similitudine pedis leporini di-
 cta. Nascitur in pratis.

I Ad uentrem stringendum.

Herbam leporis pedem siccatam, & in puluerem redactam, dabis potionem in uino nõ febricitanti, febricitanti uerò in aqua calida, & mox uentrem stringet.

DE DICTAMNO. Cap. 62.

A Græcis artemedion appellatur, alijs cre
 rice, alijs ephemeron, alijs + eldia, alijs belo- + *al. idæa.*
 cos, alijs belotocos, alijs dorcadion, alijs eu-
 bolion, alijs dipsacos, Italis + ustilago rusti- + *alijs tustia,*
 ca, alijs labrũ Veneris, Ægyptijs emenypse. *lago.*
 Nascitur in insula Creta, monte Ida, folijs si-
 milibus pulegio, sed paulò maioribus, atque
 floccosis uel lanugineis adnationibus, & ne-
 que florem generat neque fructum. Item alia
 huic similis, quæ appellata est pseudodictam-
 nos: nascitur plurimis in terris, similis acri-
 moniæ dictamni. Memoratur etiam tertia
 species apud Cretam dictamni, cum folijs si-
 milibus sisymbrij, maioribus ramis & flore
 nigro, molli, similis uirtute pseudodictamni.
 Harum denique multo efficacior est prima.

I Ad mulierem, si in utero mortuum
 factum habuerit.

Herbæ dictamni succum, si absq; febricu-
 la fuerit, cum uino dabis bibere: si autem fe-
 bricitat, dabis cum aqua calida, mox eijciet
 factum sine periculo.

2 *Ad plagas siue ferro siue à sude uel à serpentibus factas.*

Herbæ dictamni succum in plagam infundat, & aliquid bibat, mox sanabitur. Ad serpentium autem morsum succum eius in uino bibat, & mox discutit uenenum.

3 *Si quis uenenum sumpserit.*

Herbæ dictamni succum cum uini hemina in potu sumat, mirificè facit. Tanta aut uirtus est dictamni, ut non solû interficiat ubicunq; fuerint serpentes præsentia sui: sed & si odor eius à uento sublatus fuerit, ubicunq; eos tetigerit, mox occidet. Fertur & hoc exemplum: Si caprea uel ceruus in uenatione terro percussus fuerit, quum peruenit ad herbam dictamnium, & ea pascitur, mox telum excutitur è plaga, & sanatur pascendo dictamnium.

4 *Ad uulnera recentia.*

Herbas dictamnû & argemoniâ & ambrosiam contritas cum butyro plagæ imponito, miraberis in omnibus dictamni effectum.

5 *Ad ulcera & nomas.*

Herba dictamnus imposita, ulcera & putres nomas, & purgare & explere dicitur.

DE SOLAGINE MINORE. Cap. 63.

Herbam solagine minorem, alij heliotropion appellant. Nascitur locis concauis, & cætera, ut supra cap. 49.

1 Ad lumbricos necandos & exclu-
dendos.

Herba solago minor siccata, & in pulve-
rem redacta, & in aqua calida potui data, lū-
bricos occidet.

DE PÆONIA. Cap. 64.

Pæonia à Græcis appellatur pentorobon,
alijs glycyfis, alijs aglaophotis, alijs pæoniō,
alijs selenion, alijs menion, alijs panacos ce-
ras, alijs selenogonō, alijs dichomenion, alijs
gludim, alijs menogenion, alijs theodonion,
Itali pæoniam, alij rosam fatuinam uocant.
Pæonia nomen inuentoris retinet. Nascitur
Crete & Siciliæ montibus, quam Homerus
facit autor libris suis inseruit. Hęc herba in
extremis bacculas habet amygdalinis simi-
les, in quibus sunt grana cocco similia ad aci-
norum mali granati magnitudinem, quę no-
ctu lucent tanquam lucerna. Plurimū noctu
à pastoribus inuenitur & colligitur.

1 Ad lunaticos.

Herba pæonia si lunatico iacenti ligetur in
collo, statim se leuat sanus. Et si eam secum
portauerit, nunquam ei hoc malum accidet.

2 Ad ischiaticos.

Herbæ pæonię radicis partem alligabis li-
no, eumq; qui patitur circumcinges, res est
saluberrima. Et si eam in naui habueris, tem-
pestatem compestcit, si mundus ea utaris: est
enim mirabilis.

DE

L. Apuleij de
DE PERISTEREO.

Cap. 65.

Gręci peristereon orthion, alij trigoniō, alij bunion, alij hieran botanen, alij philtrodoten, Ægyptij thiophenges, Prophetæ heras dacryon, alij hæma gales, alij hæma hermu, Punici zimicum, alij azirgozol, Itali cristam gallinaceam, alij columbinam, alij ferrariam, alij exuperam matricalem, alij herculaniam uocarunt. Vtique peristereon herba siue supina siue recta, nascitur ubiq; in planis & aquosis locis, radice simplici atque thyrso. Sunt autem eæ columbis esca admodum iucunda & familiaris, unde & hoc nomen habent, & columbinæ dicuntur.

I Ad omnia uenena.

Herbæ peristereï tritum puluerem si quis potum in uinō acceperit, omnia uenena discutit. Quidam dicunt, quōd & magi ea in arte sua utuntur, primum Homerus, deinde Mithridates, & cum centauria potui data, omnia mala medicamenta expellit, per aluum deducens.

DE BRIONIA. Cap. 66.

Gręci brioniā, chelidonion, & melothron, & archezostin siue apiastellum, Itali uam taminiam, uitem albam, agrifolium, dentariam, Ægyptij thodona, dardiadana, Syri hulgadefsi, dinuprila, Daci dochlea appellauerunt.

Virtutibus herbarum. 349

re. Herba brionia, uirgultis atque folijs & corymbis ut uinifera uitis, sed omnibus hirsutis, quæ se colligat uicinis fruticibus, fructu siue semine botruoso, longo, raro, fuluo, quo etiam tergora depilantur, thyrsos emittens prima informatione è radice qui sunt asparagis similes.

I Ad splenem.

Herba brionia in cibo data lienosis, per urinam lienem digerit & emendat. Hæc herba tam laudabilis est, ut in theriacas etiam potiones mittatur. Item si in capite uel in cinctu eam tecum portaueris, nulla mala te contingent.

DE NYMPHÆA. Cap. 67.

Græci nymphæa, proteam, caccabon, lotometram, rhopalon, androgynon, hydraggon, heracleon, Andreas nerion, Latini matrem herculaniam, algâ palustrem, papauer palustre, clauum Veneris, digitum Veneris, aquæ ductam dixerunt. Nascitur in aquis stagnantibus, itaque inde nomen sumpsit, thyrso nigro, leni, folijs similibus herbæ ciboriæ, aquam ex parte superantibus, flore pallido, fructu siue semine lato, denso, atque gustu argilloso, radice stipidosa, nigra, acerrima. Est præterea alia nascens in Peneo Thessaliæ flumine, cuius flos niger est: radix alba & aspera.

alias stantibus.

I Ad dysentericos.

Herbæ

Herbæ nymphææ semen cum uino tritum
in potu detur dysenterico, sanabitur mirifi-
cè. Item radices eius rades, & dabis mandu-
care dysenterico diebus decem, curabitur.
Item si succus cum uino austero datus fuerit,
uentris fluxum restringet.

DE CIRSIO. Cap. 68.

Græci cirsion, alij acanthion, Latini spinâ
mollem appellât. Herba cirsion thyrsus est bi-
cubitali, trigono inferius, summitate rotun-
do, cum thyrsiculis purpureis atq; canescen-
tibus, folijs hirtis, radice, ut Andreas memo-
rat, uaricum dolores medente.

1 *Ad faucium dolorem.*

Herbam cirsion cum sua radice si quis in
collo portauerit suspensam, fauces ei nun-
quam dolebunt.

2 *Ad interaneorum dolorem.*

Herbæ cirsij tusæ succus expressus & potu
tui datus, interaneorum dolorem mirificè sa-
nat. Lege eam mense Maio.

DE ISATIDE. Cap. 69.

Græci isatim, Prophetæ apision, Latini
alutam appellauerè.

1 *Ad morsum serpentis.*

Herbæ isatidis folium contritum in aqua,
& in plaga positum, adiuuat, & dolorem tollit.

DE SCORDIO. Cap. 70.

Græci

Virtutibus herbarum. 351

Græci scordion, pleuritin, scordilon, dyso-
simon, calaminthen agriâ, mithridation, Pro-
phetæ hæma podontos, hæma iëctinos, Lati-
ni trixaginem palustrem. Scordion habet
thyrsos quadrangulos: folia sapore redar-
guentia, quæ Græci stiptica uocauerunt, a-
mara, & odorem aliquem allij reddentia: flo-
re rubro, & est uirtutis mictualis.

1 *Ad neruorum dolorem.*

Herba scordion trita, & cum oleo laurino
subacta, dolorem tollit inuncta

2 *Ad serpentium morsus.*

Herba scordiõ coquatur, & detur ius eius
cum uino potui: ipsa autem contusa in pla-
gam imponatur, dolorem tollit.

3 *Ad cottidianas uel tertianas.*

Herba scordion alligata circa corpus ho-
minis, tollit cottidianas uel tertianas.

DE VERBASCO. Cap. 71.

Græci phlomon, pycnitin, lichnitin, Lati-
ni uerbascum uocant. Sunt eius species pri-
mæ duæ. Harum est altera nigra, altera alba:
cuius altera masculus, altera fœmina. Fœ-
mina igitur est radicis contortæ, longitudi-
nis cubitalis: thyrso tenero, leniter hirtio:
folijs coliculi similibus, sed hirtioribus atque
albidis: flore uiridi, & femine nigro. Mas-
culus uerò albidioribus folijs atque angustio-
ribus,

ribus, & fructu siue semine tenuiori. Item nigra folijs est latioribus atq; nigris. Item agrestis flore nigro, folijs herbæ saluiæ similibus, uirgis celsis. Item phlomidæ appellatæ sunt duplices, hirtæ, terræ inhærentes, rotundi foliæ. Item quæ appellatur lychnitis siue thryalis, quæ nocturnis luminibus aptatur, folijs pinguibus. Sed omnium radices sunt uirtutis redarguentis, hoc est stipticæ. Nascitur locis sabulosis & aggeribus. Hanc herbam dicitur Mercuriû inuenisse, & Vlysi dedisse, cum deuenisset ad Circen, ut nulla maleficia eius timeret.

1 *Aduersus occursum malos.*

Herbæ uerbasci uirgulam qui secum portauerit, nullo metu terrebitur, neque bestiarum, neque occursum mali molestabunt hunc.

2 *Ad podagram.*

Herba uerbascum contusa atq; imposta, infra paucas horas dolorem efficaciter sedabit, ita ut etiam ambulare queat. Hanc impositione autores præcipui proficere affirmant.

DE HERACLEA, siue SIDERITIDE.

Cap. 72.

Græci heraclean, ijdé sideritin, ijdé buphtalmon, ijdé scorpiuron, ijdé curitin, ijdé aristerion, Latini ferrariâ, alij cristâ gallinacæ, alij herculaniâ, alij exuperâ patricale uocât. Habet species tres, quarû altera thyrsis quadrangulis

Virtutibus herbarum.

353

gulis, redarguentis uirtutis, nodis per interualla uariegatis, femine nigro, folijs asperis, & uocatur speciali nomine heraclea. Alia ramulis tenuibus, bicubitis, folijs ex utroq; alternatis, atq; in summitate sui scissis, cum capitellis in summitate ramorum femine plenis. Tertia mollib. thyrsis, subalbidis, leuibus: flore phœniceo, paruo atq; argilloso: folijs coriandri similibus. Sed omnium supradictarum herbarum folia sunt uirtutis glutinatiuæ recentium uulnerum.

I Si quis in uia tutè uult deambulare.

Herbam heracleam si tecum in uia portaueris, latrones non timebis.

DE CHELIDONIA. Cap. 73.

Græcè chelidion appellatur, Latinè hirundinina. Eius species duæ. Alia maior, alia minor, quæ etiam appellatur pyron agrion. Sed maior est tenuissimo thyrso tanquã fœnigræci, cum folijs impactis suis uirgultis, mollibus atque subalbidis, circa quæ flores nigri. succum facit croceum atq; acriorem, & mordacem sensim, & amarum: fructum tanquam ceratia porrectiora atq; tenuia, in quibus semina papauere maiora: item radicem ex una in plurimas euntem, atque in inferiores partes. Siquidem nomen chelidoniæ sumpsit ex hoc, quòd eo tēpore semper florescit quo hirūdines præsto sunt, quas Græci

zzz

cheli-

chelidonas uocât: uel, ut quidam memorât,
quòd nidis suis eandem hirundines ferant
ob acuendos succedentium uisus.

1 *Ad caliginem oculorum & scabredinem, & qui uulnera habent in oculis, & albuginē oculorū.*

Herbæ chelidoniæ radicem pistabis cum uino uetere, & melle Attico, & pipere albo: & cum inuicem bene contritum fuerit, inunges deintus, caliginē discutit: ipsi experti sumus. Quidam de succo eius oculos sibi inungūt. Item caligantibus oculis succos eius uel flores expressos & mixtos cum melle Attico in uase æreo, leniter cineri feruenti commixtos decoctosq; singulare remedium ad caliginē oculorum facere certum est. Quidam succo tantum utuntur.

2 *Ad parotidas.*

Chelidonia cum axungia trita imponatur, sed antè aqua foueto.

3 *Ad auriginem.*

Herbam chelidoniam tritam cum aqua bibat, miraberis effectum.

4 *Ad ambustum.*

Herbam chelidoniam cum sepo caprino conteres, & impones.

5 *Ad capitis dolorem.*

Herbam chelidoniam ex aceto contritam, illinito fronti & capiti.

6 *Ad dentium dolorem.*

Her-

Virtutibus herbarum. 355

Herbæ chelidoniæ radicem & cūpressi fo-
lia trita, & tedam masculam aceto decoques,
& reperfactum gargarizet.

DE STRYCHNO siue SOLATA.

Cap. 74.

Græci strychnon hemeron, agrian staphy-
len, thalian, manicon, perisson, anhydron,
manten, dorycnion, moly uocant: Latini bel-
lonariam, uaticam, apollinariam, somniferā,
strumū, cucullum. Strychni species sunt qua-
tuor: quarum uocatur prima hortualis, quæ
est odoris iucundi, cum frutice crebro, fruti-
coso, & folijs nigris, maioribus ac latioribus
ocimo, cum semine rotūdo uiridi aut nigro.
Alia caccabum appellata, quam Latini stru-
mum appellauerunt, siue soporiferam: & est
folijs latioribus à præscripta, cū thyrsis post
augmentum ultra terræ uicinitatem inani-
bus, & fructu siue semine in folliculis rotun-
dis uesicæ similibus incluso, fuluo, rotundo,
leni, simili uuarum acinis, quo etiam corona-
rum uenditores utuntur. Tertia est, quæ uo-
catur hypnotice, siue ut alij strychnon mela-
non, uel thalia, uel anhydron, agria staphyle,
manicon, perisson, Latinè bellonaria, somni-
fica. Frutex est, nascit̃ in petrosis locis, ramos
plurimos pandens stipidosos, & difficilè fra-
giles, folijs plenos ut mala cydonia, florib. ru-
bris, & non minimis, semine in cannis, quas

Fortē
ye len-
ger ye
lieber.

Græci lobas appellant, croceo: radice cum rubro cortice. Quarta est, quæ appellatur manice, sed Latine furialis, eo quod furorem excitat. Nascitur in collibus, uel mōtuosis locis, thyrsos emittens decem uel duodecim ulnarum, siue, ut Græci, orgyorum, cum folijs crucæ similibus, sed paulò latioribus, superposito capite hirto uelut platani sphaeræ, sed maiore ac latiore, & flore nigro, cum quo semen siue fructum botruosum, rotundum, nigrum, habentem acinos decem.

1 *Ad ignem sacrum.*

Herbæ strychni succus expressus cū aceto super illinitus, ignem sacrum mirificè curat.

2 *Ad tumorem corporis.*

Herbam solatam tusam, & cum oleo substatam impone, prodest.

3 *Si mulier laborat inferius.*

Herbæ solatæ succo se sublauet.

4 *Ad aurium dolorem.*

aliās cri-
nino. Herbæ solatæ succum cum oleo + cymini-
no misce, & tepefactum stilla in aures.

5 *Ad dentium dolorem.*

Herbæ solatæ baccas commanducet.

6 *Ad sanguinem de naribus fluentem.*

Herbæ strychni succo lana intincta nares obtura, sanguinem mirificè stringit.

7 *Ad alopecias.*

Herbæ

Herbæ stychni succus expressus cum aceto, & superillinitus, alopecias mirificè curat.

8 *Ad capitis dolorem.*

Herba strychnon cum oleo rosaceo calefacta & stillata, mirificè capitis dolorè tollit.

DE SENECTIONE. Cap. 75.

A Græcis erigeron, gerontea, hydrogeron uocatur, Latinis senecion. Thyrsus habet cubitalem, rubrum, cum tenuibus folijs leuiter in summitate scissis, & floribus nigellis, primo tempore celeriter scissis ac florentibus summotenus uelut in canis, quos Græci pappus appellant, nos auos uocare possumus. Denique erigeron Græcè nominatur, quòd uerno tempore canescat eius flos, ac tenuetur tanquam capillatura. Habet radicem tenuem atque inutilem. Nascitur in tectis, & circa parietes.

1 *Ad uulnera quamuis uetustissima.*

Herba senecion tusa & subacta cum axungia uetere, et imposita, mirificè sanat uulnera.

2 *Item ad uulnera.*

Herba senecion, si mane eam adorans ex terra colligas, & tundas cum axungia uetere, in plagam imposita, plagam aperit & expurgat. Item si eam simili more post meridiem colligas, & cum axungia uetere misceas, imposita plagæ, aperit & perfanat.

3 Ad pedum tumorem, & dolorem
neruorum.

Herba senecion pistata cum axungia uetere, pedum dolorem tollit, & neruorum potentissimè sanat.

4 Ad stomachi dolorem.

Herbæ senecionis flosculi cocti bene & subacti, imponantur ut malagma stomacho, summè dolorem sanant.

5 Ad lumborum & coxarum dolorem.

Herba senecion per se trita, & ieiuno in potu data, ualidissimè prodesse fertur.

6 Ad podagram.

Herba senecion trita cum sale, & ut malagmatis genus apposita pedibus, æquè proficere certum est.

7 Si quis ferro percussus fuerit.

Herba senecion tusa cū axungia uetere sine sale, & facta quasi cerotum, & in plaga imposita, facilimè uulnus ad sanitatē perducit.

DE FILICE. Cap. 76.

Græci pterin, Latini filicem nominant.

1 Ad uulnera.

Herbæ filicis radicem pistatam in uulnus pones, & argemoniæ drachmas duas cum uino potui dato, mirificè curat.

2 Ad ramicem puerorum.

Herbam filicem quam in radice esculi arboris inuenēris, tunde eam cum axungia, & panno

Virtutibus herbarum. 359

panno inducens impone, & fasciam sursum
uersus ligabis, quinta die sanabitur.

3 *Ad dolorem femorum uel suræ.*

Herba filice fumigabis loca. Item infan-
tem languidum si ex ea fumigabis, facili-
nè conualefcet infans.

4 *Ad splenem.*

Herba filix cum radice sua decocta usque
ad tertias, & potui data, splenem consumit.

DE GRAMINE. Cap. 77.

Græci agrostin, alij hæmaticon, alij ama-
xitin, alij ægichon appellant: Latini gramen,
alij assefolium, alij uniolam. Agrostis folijs
parui calami similibus, atque uirgultis per
terram serpentibus, geniculosis: radicibus
geniculatis, dulcibus, atque uulnerum uir-
tutis glutinatiuæ. Harum decoctio potui da-
ta, urinam mouet. Est & alia quæ calam. agro-
stis appellatur maior suprâ dicta, hoc est a-
grosti: sed est melior in Parnasso nata, cuius
flos urinam commouet, & eius radici suc-
cus acuit uisum.

1 *Ad splenis dolorem.*

Herbam gramen decoques, & cum ea flo-
rem teres, & in panno linies, & pones super
splenem, mox sentiet beneficium.

2 *Ad epiphoras oculorum.*

Herba gramen, quæ in se trifurciam habet,
(nâ & in plura diuiditur) decrescente Luna
subla-

sublata plurimum ualet. Repositam habeto diligenter, exinde lippire incipientibus ad collum ligato, celeriter imminentem epiphoram discutere & sanare dicimus.

DE GLADIOLO. Cap. 78.

Græci xiphion, alij phasganion, alij limnicen, alij machærophyllon, alij anactorion, alij arion, Latini gladiolum segetalem, & linguam ceruinam uocant. Est folijs gladio similibus, thyrso cubitali, floribus purpureis, radicibus duabus, paruulis, rotundis, altera in altera: nata quarum superior maior est, & acrioris uirtutis.

1 *Ad uescicæ dolorem, & ad eos qui urinam non faciunt.*

Herbam gladiolum effodies, siccatur coratice radicis eius conterito, & cum uini cyathis duobus & aquæ calidæ cyathis quatuor immisces, & sic potui dabis, miram rem experieris.

2 *Ad splenis dolorem.*

Herbam gladiolum maturissimam lectam & siccatur, & in puluerem mollissimum reductam, & in uino leuissimo mixtam, potui datam, mirificè dicimus splenem deficcare.

3 *Ad coli uel præcordiorum dolorem.*

Herbæ gladioli baccas tritas ex caprino lacte, melius si asinino, tepe factas dato bibere, desinet dolor.

Virtutibus herbarum. 361

DE ROSMARINO. Cap. 79.

Libanotis alia est coronalis à Forano appellata: item ab alijs icteritis, quam Latini rosmarinum appellant, tenues nutriens uirgas, in quibus folia longa, tenuia, uiridia. Alia est fructifera, quam etiam zeam † Foranus appellat, siue chamedyosmon, canchryn oxean, campfanema, macærinthen Prophetæ, Dacidracontos, Ægyptij semen, Zoroaster † theopnoen, Latini salutarem. Folia feniculi similia, sed aspera & rotatùm terræ prostrata, & boni odoris, thyrsu cubitali, furcoso, cum umbraculis in summitate, in quibus fructum siue semē plurimū, album, angulosum ac resinam resipiens: & cū fuerit masticatū, feruorem commouens. Vocatur etiam canchrys semen supradictum: radicem uerò tenuem formatam, thuris odorem simulantem. Alia infructuosa, quæ in cæteris supradictæ similibus, sed neque thyrsu emittit, neque florem, neque semen: uocatur etiam ab alijs psoranthemis, taurophthalmō, parthenion, uel, (ut Ægyptij) sacatos, itē Prophetę aposplenos, hydroselinos, Latini malum lentum, Tusci fufinum. Alia numero quarta, quæ similis est supradictis duabus, uocatur à quibusdā malobathron, ebæfalitis, Latini ros terræ, Ægyptij nacothon, Prophetæ diospneuma: semen nutriens circulatum, nigrum, odoratum;

† Soranus.

† Theopneus.

tium, non incendiosum, radicem interius habens albam, exterius nigram. Sunt autem communiter omnes uirtutis feruentis acerrimæ, magis in radicibus. Nascitur locis maritimis, & hortis. Antequam thus sciretur, hæc herba homines deos placabant.

1 *Ad dentium dolorem.*

Herbæ rosmarini radix commanducata, dentium dolorem tollit: uel si succum eius in dente tenuerit, mox sanabitur.

2 *Ad languentes.*

Herba rosmarino trita cum oleo languidum perunges, mox sanabitur.

3 *Ad pruriginem in corpore.*

Herbam rosmarinum terito & succum eius cum uino uetere & aqua calida per tri-duum dabis bibere, sanabitur.

4 *Ad hepatis uel interiorum dolorem.*

Herbæ rosmarini fasciculum concoques ex aqua, adijcies illi amomum pusillum, ut spicæ nardi, & palmulas duas, rutæ coliculum, in se coque, & aquam earum dabis bibere, sanus fiet.

5 *Ad tussim.*

Herbam rosmarinum cum piperis granis centum, mellis uncijs duabus teres, & facies pastillos, & dabis unum mane & unum sero cum dormitum uadit, tussim sedat.

6 *Ad interiorum dolorem.*

Herbam

Virtutibus herbarum. 365

Herbam rosmarinum uiridem, aut aridæ puluerem dabis ut suprâ, mirificè facit.

7 Ad albuginem in oculis.

Herbæ rosmarini + succum commisches cū melle Attico, & inunges, liberaberis. † alias puluerem.

8 Ad uulnera recentia.

Herba rosmarinum contusa cum axungia, imposita optimè facit.

9 Ad tertianas.

Herbam rosmarinum contusam in calida aqua sub accessione dabis.

DE PASTINACA. Cap. 80.

A Græcis dicitur agrios staphylinos, alijs ceras, alijs daucion, Itali pastinacam rusticâ, erraticam, & syluaticam. Nascitur in locis saxosis & aggeribus. Alia est hortualis siue seminalis, & uiribus imbecilla. Alia agrestis, quæ appellatur etiam à quibusdam ceras, eo quòd cornu fingat: habet comam ut fœniculus, thyrsuin tenuem, asperum, in quo umbraculum, & flores paruos tenues, quorum in medio croceum germè, purpurei coloris, radicem bipalmem, robore digitali, odore iucundam.

1 Ad mulieres quæ partu laborant, & non purgantur.

Herbam pastinacam syluaticâ decoquant, & de aqua eius se fomentent, sanabuntur.

2 Ad purgationem mulieris.

Herbam

Herbam pastinacam syluaticã decoques, & cum eadem aqua ubi cocta est, grana piperis trigintaquinque commisces, & dabis bibere, mox purgabitur. Facit autem, ut supra scriptum est, & ad dentium dolorem.

DE PERDICALI. Cap. Si.

Herbam perdicalem, Græci lysimachion, fideritin, alfinen, helxinen, parthenion dicunt: Latini muralem & parietariam, alij herculanam, alij urceolariam, alij uitriariam appellant. Sed nomen sumpsit à perdicibus, siquidem ipsæ ea aluntur. Vocatur etiam heraclia, & ixinos agrion, & alytis, & clybatis, & polyonymos. Nascitur in turribus uel parietibus, habet thyrsos tenues, fruticosos, rubros, in quibus semina aspera, & folia linozosti herbæ similia, rotundiora tamen atq; hirsuta & aspera, qualitate remordentia atque coherrentia: est enim, ut Græci aiunt, uirtutis stipticæ. Denique ad similes, causas ac similiter ut arnoglossos herba adhibetur.

I Ad podagram.

Herba perdicalis coquatur in aqua, & ex eadem aqua fouebis pedes uel genua, deinde ipsam herbam tusam cum axungia impones pedibus, panno inductam, uel super genua, sanabit mirè. Nascitur parietibus aut macerijs aut aggeribus.

Virtutibus herbarum. 365

DE MERCVRIALI. Cap. 82.

Mercurialis à Græcorum alijs linozostis arhen, alijs hermubotane, alijs argyros, alijs argyritis, alijs arithryllis, aliquibus parthenion, quibusdâ thelicon, alijs orchion, & chryfitis, arguminosq; appellata est, Ægyptij aphlopho, Prophetæ hermu basilion, Itali mercurialem & testiculatam. Frutex est bipalmis, folijs ocimi similibus, atq; ramis inanibus, cum furcis plurimis atq; densis. Et est fœmina maior, quæ appellatur etiam theligonon, Latinè mercurialis fœmina. Masculus uerò uocatur mercurialis masculata, id est testiculata. & est minor atq; rotûda, & ueluti testiculis binis paruis circa exordiû ornata.

1 *Ad uentris duritiã.*

Herbam mercurialem coques, & tritã ex passo dabis, statim detrahet, & stomachû purgabit. Aut semen eius tritum ex passo dato, idem detrahet & purgabit.

2 *Ad menstrua cienda.*

Herba mercurialis cû oleo irino uel rosaceo ad mota, mox puocat sanguinẽ mēstruũ.

3 *Ad epiphoras oculorum.*

Herbæ mercurialis folia cum uino albo uetere impone.

4 *Si aqua in aures introierit.*

Herbæ mercurialis succum tepesfactum in aurem stillabis, mox liberabis eum.

DE

DE RADIOLO. Cap. 83

Herba radiolum, quam alij filicinam uocant, similis est filici quæ in lapideis nascitur, uel in parietibus, habens in folijs singulis binos ordines punctorum aureorum.

1 Ad capitis dolorem.

Herba radiolo contusa, atque antè curiose depurgata, cum aceto scyllitico usque adeò cocta donec appareat, perungito, capitis dolorem tollit.

2 Ad aluum concitandam.

Herbæ radioli radicem euulsam, & cultro corticem purgatam, cum malua coquito, & ius earum bibatur: sine labore uel aliquo remedio uentrem deducit, & omnes æstus.

DE ASPARAGO AGRESTI. Cap. 84.

Græci myacantha, alij acanthillida appellant, alij aspharagon, alij asparagō agrion: Latini corrudam, alij asparagum agrestem, alij asparagum rusticum, alij asparagū nostrū.

1 Ad uescicæ dolorem siue tumorem.

Herbæ asparagi agrestis radicem coque in aquæ sextario, in pultario nouo ad quartas, & ieiunus diebus septem laborans sumat in potu: plurimis diebus balneo utatur, in frigidam non descendat, neque frigidam bibat, mirificè sanitatem experietur.

2 Ad dentium dolorem.

Herbæ asparagi succum in ore oportet continere.

3 Ad

Virtutibus herbarum.

367

3 *Ad elephantiosos.*

Herbæ asparagi radix cocta, contrita impo-
natur elephantiaco, liberabitur.

4 *Ad renum dolorem.*

Herbæ asparagi radix trita cum uino, &
potata proficit.

5 *Si quis malcuolus deuotauerit
hominem.*

Herbæ asparagi agrestis radice sicca cum
aqua fontana delustrabis eū, & resolut⁹ erit.

DE SABINA. Cap. 85.

Græci eam nerion dicūt, alij brathy, alij ba-
rython, Itali herbam sabinam atq; sauinam,
alij sabinam cupressum. Cupresso similis.

1 *Ad morbum regium, siue auriginem.*

Herba sabina cum melle & uino pota, au-
riginem discutit. cum uino trita idem facit.

2 *Ad capitis dolorem.*

Herbam sabinam diligenter tritam cum a-
ceto & oleo rosaceo mixtam, capiti & tempo-
ribus illinitam, ualde dicimus prodesse.

3 *Ad carbunculos, uel ignem sacrum.*

Herba sabina cum melle illinita, mirificè
facit.

DE CYNOCEPHALIO, hoc est, CAPI-
te siue cerebro canis. Cap. 86.

Græci cynocephalion dicunt, alij antirrhio-
non, alij bucranion, alij burrhinon, alij ame-
tiston,

tifton, alij anarrhinon, alij pithecion, Prophetæ ofireostaphen, Itali canis cerebrū, alij herbam simininam, alij uenustam minorem, alij opalin gratam appellant.

I *Ad epiphoras oculorum.*

Herbæ canis cerebri radicem cum aqua decoque, & de eadem aqua subinde oculos foueto, celeriter lenit.

DE ERUSCO RVBO'VE.

Cap. 87.

A' Græcis dicit batos, siue batos idæa, alijs cynosbatos, alijs syntrophion, alijs asyntrophon, Prophetæ hæma ibeos, & hæma titanu, Itali senticem, alij rubum, alij morū syluaticum, Daci mantiam, Ægyptij hæmoos. Cynosbati species sunt duæ. altera enim est cõmunis, omnibus nota. altera quæ appellatur idæa siue cynos bathos, quæ est mollis ac lenior comparatione prioris atque minoris. Nascitur sub arboribus umbrosis in terra.

I *Ad aurium dolorem.*

Erusci herbæ teneræ cymæ succus expressus, tepesfactus & instillatus, ab aurium dolore liberat & perfanat. Certum est.

2 *Ad hæmorrhoidas restringendas.*

Erusci herbæ teneras cymas nouæ, & myrthi syluaticę cymas itidē nouem, mali granati sicci cortices tres pistes, & decoques simul in

Virtutibus herbarum. 369

in aqua, & cum tepuerit, fomentabis tunc anum. hoc triduum facies, mirificè restringit & sanat hæmorrhoidas.

3 *Ad profluuium mulieris.*

Erusci cymas teneras ter septenas decoques in aqua, usque ad tertias, & per triduum ieiunæ in potu dabis, ita ut cottidie renoues potionem.

4 *Ad cardiacos.*

Erusci folia per se trita imponuntur mammillæ sinistræ, & sic dolori resistunt.

5 *Ad gingiuarum & labrorum uitia.*

Erusci herbæ cauliculos teneros in uino decoquito, & ipsum uinum in ore contine.

6 *Ad uiam remedium.*

Erusci herbæ folia arefiant in umbra, crematorum cinere in cochleario tacta resiliet. Præsentaneum est.

7 *Ad uulnera recentia.*

Herbæ rubi aut flos aut mora imponantur, sine collectionis periculo sanant.

8 *Ad condylomata.*

Herbarubus cum uino decoquitur ad tertias, eoque uino fouentur condylomata, & omnia uitia sedis.

9 *Contra serpentium & hominum morsus.*

Herbæ rubi folia recétia trita imponantur.

DE MILLEFOLIO. Cap. 88.

Aaa

Græci

Græci myriophyllon & chiliophyllon, alij melophyllon, alij stratioticen, alij Achillion, alij chrysiten, alij ambrosiam dixere, Latini millefolium, alij militarem, alij superciliū Veneris, alij acorum syluaticum, Galli bellicocandium, uigentianam, Daci diodelam. Nasceitur in palustribus locis, thyrso unius radicis, molli, fuluo, ita coæquato atque elimato ut manufactus uideatur, folijs fœniculi similibus. Hanc herbã Achilles inuenit, unde uulnera ferro facta sanabat, & ob id Achilleos uocatur, hac sanasse Telephum dicitur.

1 *Ad dentium dolorem.*

Herbæ millefolij radicem ieiunus manducet laborans dentibus.

2 *Ad uulnera ferro facta.*

Herba millefolium cum axungia pisata & imposita, uulnera purgat & sanat.

3 *Ad tumores.*

Herbam millefolium contusam cum butyro tumoribus imponito.

4 *Ad urinæ difficultatem.*

Herbæ millefolij succus cum aceto potus, mirè prodest & sanat.

DE RUTA HORTENSI.

Cap. 89.

Græcis dicitur peganos & eriphio, Romani rutã hortensem appellitant. Nota quidem hæc est omnibus herba, cuius est altera usus, lis,

Virtutibus herbarum. 371

lis, altera agrestis atq; uirtutis acrioris, sed utraque feruentissimæ comprobantur. Mutantur etiam nomina pro regionum uarietate. Apud Cappadocas appellata est moly, à quibusdam armala, à Syris besasa. Memorant etiam ad Olcymū fluuiū appellari uiperale, eo quod interfectibilis earum comprobetur.

1 *Ad sanguinem de naribus profluentem.*

Herba ruta frequentius odorata, sanguinem de naribus mirificè restringit.

2 *Ad inflationes.*

Herbæ rutæ hortensis crudæ paululum edito, uel in potione sumito.

3 *Ad stomachi dolorem.*

Herbæ rutæ semen cum sulphure uiuo & aceto ieiunus gustato, prodesse dicimus.

4 *Ad inguinum dolorem.*

Herba ruta uiridis coquatur ex oleo, deinde commisceatur cera, & ut cerato in lin-teolo utitor.

5 *Ad epiphoras oculorum.*

Herba ruta cum polenta bene trita & imposita lenit epiphoras: nam & radix eius cōtusa & inlita eas emendat.

6 *Ad caliginem oculorum.*

Herbæ rutæ rorem matutinū, aut matutino madentis succos collectos in uasculo habeto, & ex eo inunges. Eadem & carbūculis ex aceto tusa imponitur.

7

Ad morsum canis rabidi.

* Al. s.

Herbæ rutæ pondus denariorum + sex ex uino bibatur: plagæ uerò imponantur rutæ folia trita cum melle, sale & pice: liberabitur.

8

Ad cardiacos.

Herbæ rutæ fasciculus cum rosaceo decoquatur, adiecta aloes uncia, & olei perunctio dolorem sistit.

9

Ad lethargicos excitandos.

Herba ruta trita ex aceto infundatur fronti. Eadem ignem sacrum, ex aceto & oleo illinita, sanat.

10

Ad oculorum aciem.

Herbæ rutæ folia subinde ieiunus manducet. Aut, herba cum uino trita potui data, antidotum est.

11

Ad profluuium mulieris.

Herbam rutam circumscribe auro & argento & ebore, & sublatam eam alligabis infra talum.

12

Si fluit semen.

Herba ruta manducetur ex uino, cum liquamine.

13

Ad capitis dolorem.

Herba ruta ex uino potui detur, & trita capiti instilletur cum aceto, & rosaceo oleo.

DE MENTASTRO. Cap. 90.

Græci calaminthen, alij glechon agriō, alij hedyosmō, alij osmiten, Ægyptij this Osthane,

nes, Prophetę gonō Apollonos, Latini mentastrum uocant, alij nepetam, Hispani creobula, Galli mentā. Huius species tres memoratur. Est enim syluestris folijs ocimi similib. atq; subalbidis, & ramis cauliculatis cū flore purpureo. Secunda species appellatur agreste pulegium, quia odore illi similis est, & folia pulegio similiter formata, sed maiora: quā specialiter Latini, ut suprā diximus, nepetam uocāt. Tertia est cū folijs mēthę similibus, longitudine à prædicta porrectioribus, thyrso atq; ramis maioribus, sed inferioribus effectu. Omnium acriora sunt folia gustu, atque incendiosa.

1 *Ad aurium uermes.*

Herbæ mentastri succus cum uino austero mixtus, & in auriculam coniectus, uermes natos necare creditur.

2 *Vt scias in cuius stellæ tutela sis.*

Herbam mentastrum tolle mundus, in lin teolo mundo habeto, & quando in pane cocto granum frumenti integrum inueneris, simul cum herba ponito, & preceris septem stellas, id est, Solem, Lunam, Martem, Mercurium, Iouem, Venerem, Saturnum, & sub puluino pone, ut tibi per quietem ostendāt, in cuius stellæ tutela sis.

3 *Ad elephantiosos.*

Aaa 3 Herbæ

Herbæ mentastri folia frequenter com-
manducato, sanare certum est.

DE EBULO. Cap. 91.

Græci chamæacten dicunt, alij chamæscy-
cen, alij mecon aphroden, alij agrian acten,
alij euboicen, Galli ducone, Daci olma, Itali
ebulum. Ramis rotundis digitalibus terræ
prostratis, succo plenis, folijs lenticulatis,
fructu siue semine rotundo, radice tenui.

1 Ad calculosos.

Herba ebulum tenerum cum folijs tritum
ex uino potui datum, calculos expellit.

2 Ad colubri morsum.

Herbam ebulum tene, & antequam suc-
cidas eam, ter nouies dices, Omnia mala be-
stia eanto: atque eam ferro quàm acutissi-
mo secundum terram trifariam præcidito, &
id faciens, de eo cogitato cui medeberis, re-
uersus ita ne respicias post tergum, & ipsam
herbam contritam morsui apponito, statim
sanabitur.

3 Ad hydropicos.

Herbæ ebuli radices conteres, & eius suc-
cum expressum cyathis quatuor ex uini ses-
xtario semis potui semel in die dato, hydro-
pici ualidissimè proderit: per anum enim
humor omnis detrahitur,

4 Ad splenis dolorem.

Herbæ ebuli radicem siccata[m], & in pul-
uerem mollissimum redactam, ex uini cya-
this quatuor, pulueris cochlearia tria, in li-
mine stans bibat, & ebulum semper secum
habeat sine ferro lectum.

DE PVLEGIO. Cap. 92.

Græci blechon, alij glechon, alij leucan-
thon, alij dorcidion, alij + poludon, alij par- + alijs po-
thenicon, Prophetæ pantagathon, Osthanes lyidon.
dimoron, Latini pulegium. Quam uim pule-
gium secum habeat, multi ignorant. Duo ge-
nera eius sunt, masculus & fœmina. Mascu-
lus florem album habet, fœmina rubeum si-
ue purpureum. Vtrunque utile est & mira-
bile: uirtutis acerrimæ & feruentis. Vocatur
ab aliquibus blechon, eo quòd sit balantum
animalium floris sui tempore pascuosa. Hoc
autem in se mirabile habet, quod maximis
æstatis caloribus floreat, quum ferè aliæ her-
bæ arefcent.

1 Capiti ne noceat æstus aut frigus.

Herbã pulegiũ tecũ aut super aurẽ aut sub
annulo portato, hoc & hyeme tota facias,
nec grauedinem senties, nec perfriktionem.

2 Ad intestinorum infantium dolorem.

Pulegium & cyminum tritum ex aqua su-
per umbilicum ponito, continuo sanus fiet.

3 Contra nauſeam stomachi.

Pulegium tritum, uel in aqua maceratum, cum aceto potui dabis: nauſeam ſtomachi ſedat.

4 *Ad ueretri pruriginem.*

Pulegium in aqua feruente maceratum tamdiu, donec bibi poſſit aqua, optimū eſt, & pruriginem ſedat.

5 *Ad uentris dolorem.*

Pulegium commanducatum, & in umbilico poſitum, religatum, ne excidat, cōtinuū dolorem diſcutit.

6 *Ad tertianas.*

Pulegij ramulos tres lana inuolutos odoret ante acceſſionem. Quod ſi quis coronam pulegij in capite habuerit, dolorem ſedat.

7 *Si infans in utero mulieris mortuus fuerit.*

Pulegij codas tres recentes quæ adolent ſuauius, tritas in uino uetere optimo, ſextarii quartario da bibat, liberabitur.

8 *Ne in nauis nauſees.*

Pulegium & abſinthium ſimul contere ex oleo & aceto, & nares frequenter frica.

9 *Si mulier minus purgatur.*

Pulegij pondus ſemiuncia in oxymelite cyathis duobus mane ieiuna bibat.

10 *Si ſecundæ à partu non ſequuntur.*

Pulegij tres diſcinge codas, & in uino bono da bibat.

Virtutibus herbarum. 377

11 *Ad vesicæ dolorem, uel calculum.*

Pulegium in uini cyathis duobus bene contritum ieiunus bibat, & continuo in solum descendat, intra paucos dies sanat, & calculus pellitur.

12 *Si quis cor aut pectus dolet.*

Pulegium in aceti cyathis duobus ieiunus bibat.

13 *Contra spasmus.*

Idem faciat, si spasmus molestus fuerit.

14 *Si mulier obticuerit.*

Pulegium contritum, & in puluerem reductum, lana conuolutum subijciatur ab obstetrice.

15 *Ad inflationem stomachi, uel intestinorum.*

Pulegium ex aqua calida cōtritum, uel ex uino, aut per se dato: rem miraberis illico.

16 *Ad morbum articularum.*

Pulegium in oxymellis quartario uel cyathis tribus ieiuno da bibere: eijciet bilem, & saniem albam. Idem faciet, ut facilè respiret.

17 *Ad splenis dolorem.*

Herbam pulegium decoque ex aceto, & id acetum calida permixtum potui dato. Ceterum ne quid pulegij prægnanti dederis.

18 *Ad ischiam, uel coxarum dolorem.*

Herba pulegio & pipere æquis ponderibus tritis, in balneo perfricabis ubi dolet.

L. Apuleij de
DE NEPETA MONTANA.

Cap. 93.

Græci eam minthen agrian, alij minthen orinon, alij diaulan, Prophetæ hæma hammonos, alij gonon hammonos, Itali nepetam montanam siue syluestrem.

1 *Ad morsum serpentis.*

Herbæ nepetæ montanæ ex uino tritæ succus expressus cum uino potui datur, & eius folia cõtrita plagæ utiliter imponûtur.

2 *Ad tertianas uel quartanas.*

Herbam nepetam montanam in puluerem redactam, sub accessione dabis in aqua calida bibere, liberabitur.

DE PEUCEDANO, Cap. 94.

A Græcis dicitur peucedanos, quibusdam sison agriõ, alijs agriophyllõ, Prophetæ agathon dæmona, Latini pinastellum, alij santonariam uocarunt. Thyrsus habet ut scæniculus, radicem magnam & nigram grauissimi odoris, succo plenam, atque secundum ipsam, coronam densam, florem nigrum. Succus autem in ea processu temporis augetur, & propterea aliquando præfecta molli radice defluit, atque in umbra deponitur seruanda. Sole nanque uires amittit, sed probatur melior esse flauus & feruens gustatu, & odore grauis, ut in Sardinia & Samothracia.

1 *Ad serpentes fugandos.*

Herba

Virtutibus herbarum. 379

Herba peucedanum arcet serpentes odore suo. Item cum uetonica & adipe ceruino aut medulla aceto mixta, & morsui inposita, medetur.

2 *Ad phreneticos.*

Herba peucedanum cum aceto capiti infusa summè facit.

DE INULA CAMPANA. Cap. 95.

Græci panacen chironiō, alij panacen centauration, alij helenion, Latini inulam campanam appellant. Habet folia amaraco similia, flores aurofos, radicem tenuem, non altam, acerrimam gustu, medetur serpēte uexatos.

1 *Ad uesciæ dolorem.*

Herba inula, & apij semen, & asparagi, & fœniculi quoq; radices in unum trita, & in tepida potui data, efficaciter prosunt.

2 *Remedium ad cruciatus dentium.*

Herbam inulam ieiunus commanducet, dentes confirmat,

3 *Ad lumbricos.*

Herbæ inulæ folia ex uino trita, mirificè quum bibuntur necant lumbricos.

DE CYNOGLOSSA. Cap. 96.

Græci cynoglosson, alij ^{† al. pyr-} phrygian, alij hemonion, alij splenion, alij caballion, alij sco-gian. lymon, alij pyrgin, alij leucrion, Ægyptij zenis, Itali linguam canis, alij sublabium, alij linguam macedonicam.

1 Ad

1 *Ad morsum serpentis.*

Herba cynoglossa cōtrita, & ex uino sumpta, ueneno resistit.

2 *Ad quartanas.*

Herba cynoglossa, quæ folia quatuor habet, pisata, & ex aqua potui data, prodest.

3 *Ad eos qui minus audiunt.*

Herbæ cynoglossæ succum ex passo & oleo tepesactum in aurem stillato, mirè sanat.

DE SAXIFRAGA. Cap. 97.

A Græcis dicitur adiantos, alijs scolopendrion, quibusdam scolymos, nonnullis scoliprochos, asplenon, & prochos agrios, Ægyptij phepere: Itali saxifragam, alij uitem canam, alij apruco, alij lampago uocant. Nascitur in montibus, locis saxosis, uirgultis nigris lenibus cum splendore, bipalmis, folijs ut coriandrum scissis in summitate.

1 *Ad calculos.*

Herbam saxifragam contritam ex uino bibendam dato, febricitanti ex aqua calida: tã præsentem effectum exhibet (nos ipsi exper-ti sumus) ut eodem die perfractis eiectionibus calculis ad sanitatem perducatur.

DE HEDERA NIGRA. Cap. 98.

Græci eam dicunt cission melan, alij cission, cission, nysson ue, alij chrysson meton, Galli bolussellon, Daci arborriam, Latini hederam nigram.

1 *Ad calculos pellendos.*

Hederæ baccas aut septem aut nouem cō-
tritas, & ex aqua potui sumptas, mirificè cal-
culos in uesicâ congregatos frangere, & ex-
trahere per urinam certum est.

2 *Ad capitis dolorem.*

Hederæ succo cum oleo rosaceo mixto, &
cum uino, tempora uel frontem perfricabis:
sedat dolorem.

3 *Ad splenis dolorem.*

Hederæ nigræ grana primò tria, secundò
quinq; tertio septem, quartò nouem, quintò
undecim, sextò tredecim, septimò quinde-
cim, octauò septemdecim, nonò decē & no-
uem, decimò uiginti unum, in uino bibatur,
diurnis diebus: si febricitat, in aqua calida,
maximo auxilio lienosis auxiliatur.

4 *Ad phalangiorum morsus.*

Hederæ radice succus bibatur, item ulce-
ribus hederæ ex uino decocta imponatur:
mirè sanat.

5 *Ad nares graueolentes.*

Herbæ hederæ succus bene colatus in na-
res infunditur, & nares malè olētes emēdat.

6 *Ad aurium uitia, & eos qui
minus audiunt.*

Herbæ hederæ succus mundissimus cum
uino instillatus, medetur.

7 *Ne caput à Sole doleat.*

Hederæ

Hederæ folia molissimè trita cum aceto & oleo rosaceo aduersus omnem capitis dolorem fronti illinitur.

DE SERPILLO. Cap. 99.

al. meronopus. A Græcis dicitur herpillus, alij zygis, alij polion, Ægyptij + meruopnos, Latini serpillum, alij cicer erraticum, alij cicer rusticū. Eius est alia hortualis siue usualis, humi serpens cum folijs atq; ramis origani similibus, albidioribus quidem, atque sampsuchi odorem fingentibus. Alia agrestis, quæ etiam zygis appellata est, non in solo serpens, sed directa atque stanti positione subrecta cum ramis tenuibus atque + horrentibus longitudine bipalini, & folijs paruis & angustis tanquam rutæ, sed paulò longioribus atque plenioribus & angustioribus: floribus quoque omnibus in uirgis constitutis, in summitate purpureis, remordentibus linguam, odore iucundo, radice inutili. Nascitur in petris, uehementior est autem quàm rubea, quæ serminalis siue hortualis appellata est.

1 Ad capitis dolorem.

Herbæ serpilli succo cū oleo & sale fricta, & in puluerē redacta, omnibus cōmixtis caput perunges, sanabitur. Item serpillū decoctū in aceto tritum illinitur temporibus & fronti.

2 Ad combustum.

Herbæ serpilli & anchusæ sureuli unciam, spumæ

Virtutibus herbarum. 383

spumæ argenti uncias tres cum rosa in mortario teres, ceræ punicæ, adipis ursini & ceruini semilibrá, simul decoques, colabis bene, & impones, cõbusturas perfectissimè sanat.

DE ABSINTHIO. Cap. 100.

Græci absinthion, barypicon cognominant, Romani absinthium rusticum, Ægyptij somi appellant. Est porrò absinthiũ omnibus cognitum, cuius probabilius genus est Ponticum, uirtutis acerrimæ, feruentis & redaruentis amaræ. Nascitur locis cultis & montosis & saxosis. Nascitur & in Tauro monte Cappadociæ. Est præterea aliud absinthium marinũ, quod quidam seriphion uocant, plurimũ in Taphosiri Ægypti prouincia, tenuioris fructus aut feminis à supradicta, & angustioribus folijs, neque sic amarum, sed odoris grauioris.

¹ Ad periculum fungorum.

Herbæ absinthij succum ex aceto bibat. Hoc Serotinus uir centenarius euasit, quum esset à fungis tentatus.

² Ad liuores tollendos.

Herbam absinthium in aqua & aceto decoctam & inductam panno, impone: si corpus tenerum fuerit, ex melle imposito.

³ Ad lumbricos.

Herbæ absinthij & marrubij & lupinorum paria

paria pondera in aqua mulsa cocta, uel in uino auctero, bis aut ter in umbilico imposita, necant lumbricos.

4 *Ad inguinum uel intertriginis molestias.*

Herbæ absinthij & marrubij surculum fumbo, & in semicinctio tecum portato, sanaberis.

DE SALVIA. Cap. 101.

Græci eleliphacō, alij crosmin, alij bechiō, alij phacon, alij sphagnon appellauerunt, Ægyptij anusi, Latini saluiā, alij tussilaginem, alij corsaluium uocāt. Eleliphacos agrestis grauioris est odoris. Usualis uerò quæ est boni odoris ac lenioris, saluiā uocatur. Est igitur frutex siue sarmentum lōgitudine porrectū, subalbidum, uirgis maioribus & quadratis, cum folijs paulo asperis, odoris boni, & fructu siue semine in summitate ramorum simili orminio agresti. Nascitur asperis locis: & est uirtutis redarguentis cum acrimonia, quæ denique pro dictamno sepe uenenum eijcit.

1 *Ad ueretri pruriginem.*

Herba saluiā decoquatur, & de ea aqua ueretrum infricetur.

2 *Ad pruriginem circa anum.*

Herba saluiā decoquatur, & de ea aqua inferiores partes fomententur, sedat pruriginem summæ.

Virtutibus herbarum.

385

DE CORIANDRO. Cap. 102.

Græci coriannon, alij corion, Latini coriandrum, Ægyptij ochion nominant. Omnibus notum, & frigidæ uirtutis est.

1

Ad lumbricos.

Herba coriandrum coquatur ad tertias in oleo, & in anum mittatur.

2

Mulier ut citò pariat.

Coriandri feminis grana undecim aut tredecim in linteolo mundo de tela alligato, puer aut puella uirgo ad femur sinistrum prope inguen teneat, & mox ut peractus fuerit partus, remedium citò soluat, ne intestina sequantur.

3

Ad frigora & omnes febrium typos.

Herbam coriandrum ubi mane uideris ad olitorem propositum, accedes ad eum, & proijcies denarium, & tolles fasciculum de coriandro, sed noli nominare, & portes tecum usq; dum hora suspecta ueniat: quum autem illa transferit, & nihil tibi prouenerit, sub sero proijcias illum post te dum ambulas, & noli post te respicere, liberabit te.

4

Ad pulices.

Herbæ coriandri aquam in domo sparge.

DE PORTVLACA. Cap. 103.

A Græcis dicitur andrachne, alijs theonia, alijs cappara, alijs andremas, Prophetæ hæma areos, Daci lax, Ægyptij mothum,

Bbb

tim,

tim, Latini portulacam, alij poreastrum, alij illecebram, nonnulli amaranthon uocarunt. Portulaca nota est omnibus: frigidæ uirtutis, atque redarguentis.

Aliàs semi-
nis.

1 Ad † sanguinis nimium profluuium.

Herba portulaca sumpta & per se & cum oxygano, bene facit.

2 Ad stomachi inflammationem.

Herba portulaca purgat, & in aceto sumpta mirè inflammationem tollit.

3 Ad duritiam stomachi.

Herbam portulacam comedat, mirificè facit ad duritiam stomachi.

DE CEREFOLIO. Cap. 104.

Aliàs
bootis.

Græci pæderota uocant, alij † boopes, alij arctophyllon, Latini cerefolium.

1 Ad stomachi dolorem.

Herbæ cerefolij uiridis cymas tres colliges, & pulegium in ligno teres, & mellis cochleariū cōmifces diligēter, & papauer uiride pariter, & induces stomacho, liberabitur.

DE SISYMBRIO. Cap. 105.

Græci sisymbrium, alij stephanon aphroditæ, alij herpillon mega, Latini terralem, austeralem uel, alij mentham uenercam appellant. Est quidem similis menthæ, sed latioribus folijs, atque odoris summi, & uirtutis feruentis.

1 Ad

Virtutibus herbarum. 387

¹ *Ad vesicæ dolorem & stranguriam.*

Herbæ sisymbrij contriti exceptos succos + scrupulis duobus, febricitanti ex aqua + uncijs calida, non febricitanti ex uino potui dato, mirè remediaberis.

DE OLVSATRO. Cap. 106.

Græci smyrnion uocât, alij hipposelinon, alij selinon agrion, Latini olusatrum, Ægyptij denterobon. Radice intus alba, foris nigra, stomacho commoda, non ualida: thyrso molli, cauo atq; celso, ueluti scripturis notato, quas Græci grammæ uocant: folijs latis atq; rubris, in quibus coma libanotidi similis: semine nigro, longo, acri, accumulato, masticatione atque odore aromata simulant: uirtute mictualis.

¹ *Ad vesicæ dolorem & stranguriam.*

Herba olusatrum trita ex passo in potu sumpta, stranguriam potenter emendat.

² *Ad purgationem mulierum.*

Herbæ olusatri semen ex mulso potui dabis, feminas purgat.

DE LILIO. Cap. 107.

Græci crinon uocant, alij lirion, Latini liliolum, alij rosam Iunonis.

¹ *Ad morsum serpentis.*

Herbæ liliij bulbum conterito, & expressos succos

succos potui dato: ipsum etiam bulbum tritum morfui adponas, mirabiliter sanabitur.

2

Ad luxum.

Herbę lilij folia tusa & imposita efficaciter sanant: & si tumor fuerit, sedant tumorem.

DE TITHYMALLO. Cap. 108.

Tithymalli species sunt septem, quarum alia masculus siue characias appellatur, uel cometes, aut amygdaloides, atq; gobios, helioscopos, meconitis, alypos, Latini balteu, lactucam marinam, Prophetę gonon areos. Alia fœmina, quam myrtiten, uel caryitę aut myrsinitę appellant, Romani mutilaginę caprariã. Tertia paralios siue tithymalis, uel tithymalis, aut paralion mecõ. Quarta helioscopos, dendritis tithymalis, Latine cicer colubinũ & caprago dicit. Quinta cyparissias. Sexta dendroides. Septima platyphyllos, siue persites: Prophetę asclepiu diadema, Latine + tritum appellatur. Characias igitur nascitur in collibus & montuosis locis, thyrsis ultra longitudinem cubitalem, rubris, succi acrioris atque albi, folijs oliuę similibus, paulõ angustioribus, sed longioribus: comę in summitate sunt + schœni similes, uirgulis porrectis, in quibus ueluti caliculi cum semine: radice longa. Educit fel atque phlegma eius succus subtus uentrem, potui datus obolis duobus cum posca, cum mulso autem etiam

alias titum.

iunci.

Virtutibus herbarum.

etiam uomitum mouet: item emortuos dentes & exesos tollit. Fœmina autem asperis nascitur locis, & alba est, folijs similibus myrti, paulò maiorib. ac firmis & acutis, in summitate spinosis, uirgultis bipalmis, fructu siue semine nuci simili, qui leniter arguat gustu, ac singulos per annos renascatur. Eius succus plus est uomificus, minus tamè à supradictò. Item paraliòs appellata nascitur circa mare, ramis bipalmis, erectis, rubris, quinis uel senis è radice ueniētibus, in quib. folia parua, angusta & lōga cū capitello in summitate denso, paruo, in quo semē erui simile, sed uarium, floribus albis extoto, atq; succo uirtutis superioris. Itē helioscopos appellata nascitur in hortis, ramis è radice ueniētib. quatuor aut quinq; bipalmis, tenuibus, rubris, folijs portulacæ similibus, paulò tenuiorib. ac rotundis, capitello anethi similis, fructu siue semine uelut in folijs, coma quã dei solis motibus uel circūflexionibus cōuertat, uirtute supradictę similis, sed paulò uehementiore. Itē cyparissias thyrsò bipalmi nigro aut subrubente, folijs pini similibus, sed paulò mollioribus atq; tenuioribus. Item dendritis nascitur in petris, latior atque rubrior prædictis, folijs myrti tenuioris similibus, fructu siue semine ut characias. Item platyphyllos similis est † phlomi forma atque uirtute.

† herbasco.

1 *Ad interiorum dolorem.*

Herbæ tithymalli frutices tere, & ex eodem succo mitte cochlearia duo in cyathos ⁊ duos uini, & dato ieiuno bibere, sanabitur.

tyes.

2 *Ad uerrucas tollendas.*

Herbæ tithymalli lactem mixtum cum barchij herbæ succo si in uerrucas impositis, tertio die sanabit.

3 *Ad fistulas.*

Herbæ tithymalli succum cum uino mixtum super exprimito, deinde cæteris fomentis obligato.

Lichenem.

4 *Ad ⁊ lentiginem, hoc est Fleppam.*

Herbæ tithymalli florem cum resina decoque, & leprosum illine, non sinet crescere.

DE CARDVO SYLVATICO.

Cap. 109.

Al. pancarpou.

Al. a.

Græci erysiceptron, alij ixian, alij ⁊ pancration, alij chamæleonem, alij cnidiū coccum, alij ulophonon, alij cynomazon, alij cynozolon, alij ocymoides, Latini carduum ⁊ uarium, carduum irinum, carduum lacteū, carduum nigrum, alij uernilaginem, ustilaginē. Nascitur in pratis & secus uias. Chamæleon herba est, alia nigra, alia alba, quæ etiam ixia uocatur: siquidem in ortu caniculæ quibusdam locis secundum eius furcas album uiscum reperiatur. Habet folia supra radicem crebra, aspera, spinosa atque terræ prostrata, simul

Virtutibus herbarum. 391

simul cum thyrso solam spinam in medio mittit, carduo similem, flores purpureos ternos atque tenfos, ac deinde albescentes, fructum siue semen cnici herbæ similem, radicem robustam, albam, ex alto mollem, graueolentem, gustu dulcem. Item nigra, quæ etiam cynozolon à Forano & Dioscoride est appellata, siquidem præfocet nõ aliter quàm sylvanichica passio. Habet folia tenuiora atque breuiora, rubra, pinguiora, thyrsum robore digitali, longitudine sæpe palmorum quatuor, fuluastrum, ex quo umbraculum tenue cum floribus spineis, radice ualida, nigra, densa, aliquando etiam exesa uel corrola, fuluastra, quæ interius masticata remordeat. Vocatur autem chamæleon, propter foliorum uarietatem.

1 *Ad infirmitatem stomachi.*

Herbæ cardui syluatici, quam habet in capite summo medullam uiridẽ, dato ex oxogaro edat, liberabitur.

2 *Vt occurfus malos non timeas.*

Herbam carduum syluaticum, si Sole non fuerit Luna in Capricorno, tolles: & quã diu tecum portaueris, nihil mali tibi occurret.

DE LVPINO.

Cap. 110.

A' Græcis uocatur hermos orinos, à Roma

nis lupinus montanus. Nascitur secus sepes,
aut locis sabulosis.

I Ad lumbricos & tineas.

Herbam lupinum montanum, contere cum radice, & dato ex aceto cyathum unum bibere, sine mora eijciet lumbricos. Item infanti cum absinthio tritum in umbilico impones, liberabitur.

DE LACTERIDE. Cap. III.

Al. eupau-
lin. os, alij chamæleam dicunt, alij + eupolin,
Al. eupan-
theon. alij + epantemon, Ægyptij otetim, Itali citocacium, alij lacteridem nuncuparunt. Nascitur locis cultis & sabulosis, thyrso cubitali, roboris digitalis, inanis, cuius in summitate furcæ atque folia longa ut in aristolochia, fructu in summitate ramorum trigono, & veluti rotundo ut capparis, in quo tria semina obiecta folijs abinuicem discernuntur, rotunda, & eruo maiora, quæ depurgata spolijs depositis alba reperiuntur & dulcia.

I Ad duritiam uentris.

Herbæ lacteridis semen quod est granum, dabis ex eo purgata grana octo potui in aqua frigida, & mox aluum concitat.

DE LACTUCA LEPORINA.

Cap. II.

Nascitur lactuca leporina locis sabulosis. Lepus cum æstate à nimio deficit æstu, hac herba

Virtutibus herbarum. 393

herba remediatur, ideo lactuca leporina dicitur.

1 *Ad febricitantes.*

Herbam lactucam leporinā suppones sub puluino infirmo nesciente, remediabitur.

2 *Si pili oculis obstant.*

Herba lactuca leporina pilos oculis obstantes summè relegat.

DE CUCUMERE SYLVATICO.

Cap. 113.

Græci elaterion, alij ficyonagriō, alij + grynon, alij balin, alij bubalion, alij scorpion, alij pherombron, alij peucedanō, alij notion, Itali cucumerem anguinum & cucumerem syluaticum, Prophetæ hæma ictinos, Punici cussimezara. Nascitur locis arenosis, & maritimis & calidis: folia simulans cucumeris usualis cum uirgultis breuioribus, radice alba, magna, & fructu longitudine digitali. Totus autem frutex amarissimus.

Alias criticæ non.

1 *Ad neruorum dolorem & podagram.*

Cucumeris syluatici radices in olei cibarij pondo tribus decoques ad tertias, & exinde perunges, sanabuntur.

2 *Ad abortum.*

Herbæ cucumeris syluatici radices in aqua ad tertias coquantur, & inde se sublauet. Si quis aut̄ ieiunus fructū eius ediderit, periclitabit̄: ideoq; quisq; abstineat, neq; māducet.

3 *Ad tumores & collectiones.*

Cucumeris sylvatici radix cum polenta aspersa, tumores spargit.

4 *Ad humorem aurosum.*

Herbæ cucumeris sylvatici contritæ succum expressum in nares cõtra Solem iaciat, omnem humoré aurosum per nares eijciet. Cum aceto decocta ualet contra podagram.

DE CANNABI SYLVATICA.

Cap. II4.

Cannabis alia est usualis, alia agrestis, quã nonnulli hydrastinam, Itali terminalem appellant. Radice similis althææ, quã nos ibiscum appellamus. Nascitur locis asperis, & secus uias ac sepes.

1 *Ad mammillarum dolorem.*

Herbam cannabem sylvaticam tusam cum axungia imponas, discutiet tumorem: & si collectio fuerit, exsparget.

2 *Frigore exustis.*

Cannabis sylvaticæ fructum tritum cum urticæ semine subiges aceto, & eis impones.

DE RUTA MONTANA.

Cap. II5.

Græci peganon orinon, Itali rutam montanam uocauerunt. Nascitur in montibus, locis asperis.

1 *Ad caliginem oculorum & ulcera.*

Herbæ rutæ montanæ rosçidæ folia decocta in uas

Virtutibus herbarum.

395

in uasculum uitreum mitte, & uinum uetus admisce, & sic inunge.

2

Ad præcordiorum dolorem.

Rutam syluaticã contunde in uase ligneo, deinde de puluere tribus digitis quantumprehendere potueris, mitte in calicem, & uini cyathum unum, & aquæ calidæ cyathos duos: da bibat, & contineat se in lecto modicum, mox sanus erit.

3

Ad hepatis dolorem.

Herbæ rutæ syluaticæ manipulũ in olla noua & aquæ heminis tribus, mellis tantundẽ adiecto, fac inferuescat, idq; per triduum facies bibere, & sic plures poteris sanare.

4

Ad difficultatem urinæ.

Herbæ rutæ syluaticæ cauliculos nouem conterito, additis aquæ cyathis tribus, & acetihemina, & subferueat, & da bibat continuos dies nouem, sanus fiet.

5

Si mulier intrinsecus aliqd malũ habuerit.

Herbæ rutæ syluaticæ semen contritum ex uino austero da bibat præter partum, liberabitur.

6

Ad stertentes uino.

Rutæ syluaticæ semen cum uino potum, mirè facit.

7

Ad eos quos scorpio percusserit.

Rutæ syluaticæ semen contritum ex uino dabis potui, dolorem sedat.

DE

Græci heptaphyllon, Latini septifoliū dicunt. Nascitur locis cultis & sabulosis.

1 *Ad pedum dolorem.*

oleo. Herba septifolio trita & cum + luto mixta, pedes perunges, tertio die dolorem tollit.

DE OCIMO. Cap. 117.

Ocimū est herba notissima atque difficilis digestionis, & mutatione sui inflabilis, & uirtutis mictualis,

1 *Capitis dolori medendo.*

Herbam ocimum tritam cū oleo rosaceo aut myrtino uel aceto fronti imponas, mirabiliter capitis dolorem sanat.

2 *Ad epiphoras oculorum.*

Ocimum ex uino optimo tritum, oculis illinitur.

3 *Ad renes.*

Herbæ ocimi succum in mali granati cortice coctum da ut bibat, mirificè auxiliatur.

DE APIO.

Cap. 118.

Græci selinon, melissophyllon, Prophetæ hæma oru, Romani apium. Omnibus notū est, acerrimæq; uirtutis atque mictualis.

2 *Ad epiphoras oculorum.*

Herba apio trita bene cum pane molli, oculi tegantur, mirificè sanat.

2

Ad arsuram stomachi.

Herbam apium decoque in aqua, & ex ea aqua da ut bibat, statim sedat sitim.

DE HEDERA CHRYSOCANTHI.

Cap. 119.

A' Græcis dicitur cissos, & chrysoanthos. Sic appellata, quòd grana aurei coloris ferat.

1

Ad hydropicos sanandos.

Hederæ chrysoanthos grana uiginti in uini sextario conterantur, & ex eo uino terni cyathi bibantur per dies septem, & per urinâ lienis hydrops exinanietur.

DE MENTHA. Cap. 120.

Hedyosmos Græcis, Romanis mentha dicitur. Est suauis odore. Nascitur in hortis. Virtutem habet thermanticam & stipticam.

1

Ad ignem sacrum.

Herbæ menthæ succus expressus adiecto sulphure & aceto, de penna inunctus, sine mora dolorem sedat.

2

Ulceribus in capite manantibus.

Herba mentha contrita & imposita, ulcera siccat. Lege eam mense Augusto, mane primo priusquam Sol exeat, mundus, ad omnia sic dicens: Te precor herba hedyosmos per eum qui nasci te iussit, uenias ad me hilaris cum tuis uirtutibus & effectu tuo, & ea mihi præstes quæ fide à te posco.

DE

DE ANETHO. Cap. 121.

1 *Ad ueretri dolorem.*

Herbam anethum combure, & in cinerem eius commisce cum melle, deinde uulnus foue ex aqua, dein myrtino oleo calido laua, & sic medicamen impone.

2 *Loci mulierum si dolent.*

Herbæ anethi medicamine supra scripto pessum factum iniiciatur ab obstetrice.

3 *Ad capitis dolorem.*

Herbæ anethi flores cum oleo decoque, & temporibus illinito & alligato, mirificè dolorem capitis aufert.

DE ORIGANO. Cap. 122.

Origanon à Græcis heraclioticon, onitis, asclepion, panaces, conila appellatur: Latini cunilam gallicam & origanum nominant. Species eius sunt tres. Prima appellata est heracliotice, habens folia in similitudine hyssopi, uelut scissili umbraculo cum semine in summitate uirgarum non frequenti uel denso. Alia est onitis appellata, simillima thyrso hyssopi, sed albidior, folijs cum semine iugi ac denso, & in corymborum uicinenti. Tertia agrestis appellata est panaces, uel asclepion, aut conile, ut Nicander posuit, cum uirgis bipalmis tenuibus, cum umbraculo simili anethi, & floribus albis, radice

Virtutibus herbarum.

392

radice tenui, folijs tanquam communis origani. Sed sunt omnes acerrimæ uirtutis ac feruentis.

I

Ad tussim.

Herbam origanum commanducet, miræberis effectum. Item origanum in puluerem mollissimum tritum, & mel usque ad tertias decoctum, misce, & exinde figurabis trochiscos, & dabis bibere in aqua calida, tussim potenter aufert.

DE SEMPERVIVA. Cap. 123.

Græci aizoon, alij aithales, alij erithales, Latini semperflorium, & semperuiuum, siue uitalem nominant. Semperuiuum nomen sumpsit, quòd sit semper uiridis atq; uigens. Nominatur ab aliquibus stergethron, eo quòd amorifica iudicetur, unde & pro foribus à plurimis ponitur, caussa expellendi oedia. Est etiam ambrosia dicta, propter usum sacrum. Item buphthalinos & zoophthalmos appellata est propter schema. Cubitales euomit thyrsos, robore digitali, facile uigentes atque pingues, cum folijs pinguibus maioris digiti crassitudine linguatos, hoc est, linguam simulantes in summitate, inferiora uerò supinata, sed in capite præstricta, rotunditatem oculi simulantia. Nascitur locis montuosis, in domibus etiam plurimi nutriendam serunt. Nascitur quoq; parua

parua in parietib. atq; petris & rupibus ac sepulturis & umbrosis locis. Et uocatur ab aliquibus erithales, uel micron aizoon, quòd à præscripta parua sit in forma, ex una radice plurimos emittens thyrsos supernatates uel circumdatos folijs pinguibus, in summitate acutis, ex medio tñ thyrsum bipalmem cum floribus tenuibus & uiridibus. Sed est cõmunis uirtus semperuiui herbæ cõstrictiua siue redarguens, à Græcis stiptica appellata. Denique ad eosdem usus & taliter hæc adhibet, ad quos perniciõ & arnoglosson herbæ. Quidam etiam tertiam speciem addunt, quã Græci agrian andrachnen uocant, uel telephion, Latini illecebrã, latioribus folijs & hirtis ut portulacæ. Nascitur in petris, & habet uirtutem acriorem ulcerantẽ: cū ueteri deniq; adipe scrofis adhibetur, sed & duritias dissoluit.

I *Ad apostemata.*

Herbam semper uiuũ cū axungia & pane & coriandro simul tritam, uice malagmatis impone: mirificè aut spargit, aut rumpit.

2 *Ad hemitritæum.*

Herbæ semperuiuæ folia quinque trita in aqua calida, potui dentur.

DE FOENICULO.

Cap. 124.

Græci marathron, Latini fœniculũ. Omnibus notum. Urinam mouet cibo datum, lac

Virtutibus herbarum. 401

lac prouocat. Ex eius thyrsis siue folijs succus sole præsuccatus acuit uisû. Præterea semen eius in uirore cõstitutum cum suis uirgultis, itemq; radix. Apud Hiberiam etiam succum dimittit tempore quo florescit, admoto igne ex æstu eius thyrsus succû dimittit, qui præ cæteris melior probatur ad acuedû uisum.

1
Ad tussim.

Herbæ fœniculi radicem tusam in mero ieiunus bibat per diem nouem, sanabitur.

2
Ad uesicæ dolorem.

Herbæ fœniculi uiridis fascem, & apij uiridis radicem, & asparagi agrestis radicem in pulterium nouum mittes, & aquæ sextarium ut simul ferueant ad quartas: & ieiunus bibat per dies septem uel plures, & balneo utatur, ita ut in frigidam non descendat, neq; frigidâ bibat, uesicæ dolorem sedat sine mora.

DE ERIPHIO.

Cap. 125.

Græci eriphion dicunt, Itali rutam agrestem indigitant. Nascitur in Gallia in monte Sora &ti. Figuram habet apij, florem purpureum, similem nasturcio, septem radicibus totidemq; ramulis asperis minimisq; irriguis, ipsa autem patula humo, omni florens tempore, semen habet tanquam faba.

1
Phthificis curandis.

Herba eriphio pisata & malagmatis instar

Ccc

impo.

imposita, sanat. Succū eius in potu dato, miseraberis uirtutem eius.

DE PETROSELINO.

Cap. 126.

Græci petroselinon, alij smyrnion, Latini apium sylvaticum. Nascitur in petris, sed est summum ac probabile Macedonicum, odoris boni, hoc est aromatici, sapore dulce, uiridam mouens, medetur uentositati stomachi atq; coli & his similibus.

1 *Ad serpentium morsus.*

Herbæ petroselini puluerem mollissimam pōdere drachmæ unius ex uino potui dabis, & ipsam herbam contritam plagæ impones, miraberis bonum effectum.

2 *Ad neruorum dolorem.*

Herba petroselinon trita & imposita, neruorum dolorem sedat.

DE BRASSICA SYLVATICA.

Cap. 127.

Græci cramben, alij cynocharon, alij cynáchen, alij cynocramben nuncupant, Latini brassicam rusticam, & brassicam aliqui canianam, Punici butzutzim.

1 *Ad tumores quoscunq;.*

Herbæ brassicæ sylvaticæ folia cum axungia uetere pisata, & cōmixta quasi malagma induces linteolo grosso, aut in aluta, & impones, sanabitur.

2 *Ad*

Virtutibus herbarum.

403

² Ad lateris dolorem.

Herbam brassicā syluaticā impones, ut suprā:

³ Ad podagram.

Herbam brassicā conficies ut suprā. Quod si uetustissimus dolor fuerit, eo magis efficacior erit salus.

DE BASILISCA.

Cap. 128.

Basiliscam Græci, Latini regulam nuncupant. Hæc herba basilisca illis locis nascitur, ubi fuerit serpens basiliscus. Non unum genus est eorum, sed genera sunt tria. Vnus enim est holochrysos, capite aureo. alius stellatus: tertius sanguineus, ut minium, & ipse capite aureo. Hos omnes hæc herba basilisca facile obtinet, si quis eam secum portauerit: sed nec uisa mala ei nocere possunt. Holochrysos autem, qui dicitur & chryseos, quod uiderit, & chrysocephalos asteritis, hic quod uiderit, arescit & occidit. Tertius autem, qui & hæmatites & chrysocephalos, quod uiderit uel percusserit, defluet, ut ossa per se remaneant. Omnes uiolētias eorū hæc herba regula obtinet. Si quis homo eam secū habuerit, ab omnibus serpentium generibus erit tutus. Est autem herba talis similis † rutæ, folijs oblongioribus. & angustis & asperis, nigrioribus. radix eius pediculari similis, lactē habēs aurosum, similē cheli-

† alijs scribitur
licti.

Ccc 2 donia;

† al. chryso-
croceum.

doniæ, florem autem † chryfococcum.
Qui eam leget, fit mundus, & circumfcribat
eam auro & argento, cornu ceruino, ebore,
dente aprino, cornu taurino, & fruges melli-
tas in uestigio ponat. Hac utebatur Impera-
tor Augustus. Stomachi dolorem cõpescit:
neq; iecoris aut splenis, nec renum, nec cor-
dis doloribus obnoxiũ esse finit, atq; ischia,
neq; spasmus, aut tussis, aut coli dolor, neque
hydrops eum tentabit: suspirium & pectoris
dolores & lateris sedat, & serpentium morsus
extenuat, spissos humores intra corpus & fel
ruffum per uentrem & per urinam deducit,
renes purgat, & qui uenena accipiunt, eos à
periculo mortis liberat: & breuiter omni cor-
pori quod ea usum fuerit, dat fortitudinem
& sanitatem restituit, in quo aliud
firminus nihil est.

F I N I S.

INDEX

INDEX IN APV- LEIVM, ET EIVSDEM Commentaria.

A Absoluendi nota ad pud Romanos in iudicijs 513 b.	ἀπολυτικῶν dicti 244 a
514 b	acarnianum mel 26 a
abaci uariæ significationes 209 a	Acarnanus fl. 53 a
abies crassissima & longis- sima in Caij principis na- uigio uisa 577 a	ἀκαρπία & ἀσ ἀδινία κατὰ π, prouerb. 310 a
abigeatus 417 a	accensi apud antiquos qui dicti 22 b
abigeatus crimen 133 b	accersitores qui 231 b
abigeus 132 b	accipiter inter aues uelocis- simus 776 b
abigei qui 417 a	accola 624 a
abigei quomodo puniantur 133 b	accubare 253 a
abigere 132 b	acetum laferpitanū 545 b
ablatius pro datiuo usurpa- tus 171 b. 245 b	Acurfij error 396 b. 512 a. 443 b. 559 b.
Abraea matrona. 189 a. 201 a	Achelous amnis 53 a
absonus 259 b. 127 a. 425 a	Acheum Argos 685 a
abstemius 71 b	Acherō fl. infernalis. 742 a
abstemij plerunq; ingeniosi. 771 b	Acherusia palus 691 b
abstenti qui uocentur 187 b	Achilles Larissens 72 a. 287 a
abusus 495 a	acies hominis quousq; per- tingere possit 754 b
Academici philosophi cur	Aconiti uicit, prouerb. 344 b
	acopa medicamenta 252 a
	acopis gemma 252 a
	Occ 3 ἀγγά-

I N D E X.

angariaque	28 a. 135 a	256 b. 257 b
Acrocorinthus	558 b	Adonis Myrrhae filius, Venerisq; deliciae, ab apro necatus 309 a. in flore re transformatus ibid.
Acron reprehensus	176 a	Adonidis horti 310 a
acumen mentis quid maxime operetur	771 b	adonius flos 309 a. 433 a
Actaeon à Diana in ceruum transformatus, à canibus discerptus	199 a.	adoppetere 21 b
☞ 200 a		adorantes Deum ad orientem se conuertere 323 a.
Actiacum littus	40 b	manum ori adiuuere 550 a
Actium Epiri promontorium ☞ oppid.	40 b	adorantum diuersos esse genus 550 a. 355 et 356 a
actiuum pro passiuo uerbo positum	411 b. 412 b	adorare 526 b
adamas 371 b. eius durities	ibid.	adoria 84 b
adamantis cum magnete sidium	371 b	Adraſti equus Arion 800 a
adijciales coena	518 a	adpascua uiuoris, prouerb. 689 b
adlubescere	233 a. 67 b	Adria Italiae ciuitas 430 b
adnuculator	626 b	Adrianae gallinae 430 b
admissura	87 b	Adrianum Imperatorem cononarium aurum Italia remisisse 361 b
adoleſcentum animi inconstantes	175 b	aduenticia uerba 175 a
Adon	310 a	aduentores qui uulgo dicti 85 a. 574 b
Adonia festa	309 a. 257 b	adulari 618 a
Adonis fluminis montis Libani	310 a	aduerbiu pro nomine 594 b
Adonis deliciae Veneris	717 a.	aduersitores 231 b
ab apro interceptus		adulteo

I N D E X.

adulterare	495 a	284 a	
adulterinus nummus	516 b		
adulterinus	495 a		
in adulteros qualis poena cō-			
stituta apud Ægyptios			
404 b			
adulterij qui possint accusa-			
ri	403 b		
Æacus Æginæ inf. nomen			
imposuit	52 a		
ædificiorum præstantia in			
quibus consistat	583 a		
ædilatum agere, locutio ue-			
tus	166 a		
ædilis	166 a		
ædilis officium	172 a		
ædiles sacrosancti dicti			
167 a			
ædiliū apud Rom. officiū			
166 a. 167 a			
Æge Achaica	52 a. Euz-		
boica	ibid.		
Ægeū mare unde dictū	52 a		
Ægina inf.	757 a. unde sic		
dicta	52 a		
Ægina Asopi filia	757 a		
Ægina Æaci mater	52 a		
Æginetæ rei nauticæ periti.			
284 a. cur ab Athenien-			
sibus privati pollicibus			
Ægineticum a3	52 a		
Ægium oppid. Peloponnesi			
52 a			
Ægoceros	422 b		
Ægyptus mater artiū. 690			
b. cœli imago dicta	315		
a. lentis ferax	711 a		
Ægyptia papyrus	13 a		
Ægyptiæ regionis symbolū.			
722 b			
Ægyptij calami ad scribend-			
um apti	14 a		
Ægyptij molliciei suspecti			
14 a			
Ægyptij sacerdotes rerū cœ-			
lestiū peritissimi	314 a		
Ægyptij ex iunco cribra fa-			
cere inuenerunt	425 a		
Ægyptios haberi pro uersio-			
ficatoribus epigramma-			
tarijs	14 a		
Ægyptios sacerdotes calce-			
os papyraceos gestare			
solitos	678 b		
Ægyptiorū sacerdotū mos			
in gestandis papyraceis			
calceis	14 a		
Ægyptiorū propheta	314		
a. sacerdotes ἀνομήτων			

I N D E X.

791	315 a.	eorum uesti-	medicorū de9	524 b.	fil
	tus	317 a.	habitus	720 b	mine ictus
					47 a.
					inter
					fydera relatus
					47 a.
					ad
					uitā Hippolytū reuocato
					uit
					47 a.
					cur angue tes
					nerē fingatur
					47 a.
					Ar
					chiater ab Augustino die
					ctus
					48 a.
					in Deorū nu
					merum cur relatus
					48 a
					Æsculapij insigne
					48 a
					Æsculapio chirurgia inuēto
					tum assignatum
					48 a
					etās sapientiæ condimentū.
					492 b
					etās media quæ
					622 a.
					longa,
					sapientiæ condimenta
					tum
					646 a
					etatum propriæ de puellis
					dici
					103 s
					Æthiops pellem mutare nō
					potest
					689 b
					Æthiopes bipartitos esse
					83 a
					Æthiopes toxarū auctōr.
					83 a
					Æthiopum genitura an nō
					gra
					210 a
					Æthiopibus nigricia ingenti
					ta
					689 b
					Æthiopia unde sit nominata
					ta
					83 a

Æthiopia

I N D E X.

Aethiopia milij hordei q; fe- rax 70 a	Agomencelus Alexandri M, praefectus 387 a
Aetolus iaculi primus inuen- tor 169 b	Agoracritus Parius & Alc- mene Atheniensis, picto- res insignes 348 a
Aetolia regio 53 a	Agoracritus ab Alcmena sculptore superat ^o 268 a
Aetolia ab Acarnania ubi dirimatur 53 a	Agoracriti & Alcamenis certamē in facienda Vee- nere 688 b
αἰτὶ γῆρας prouerb. 732	ἀγοράσιμος 166 a
Aetna mons 52 a	aglaophotis herba magia accommoda 201 a
affabrē 295 a	Agle una Gratiarum 221 a
affabulatio 547 a	agnus curio 30 a
affamia ineptiae 520 b	Agretij Grammatici error. 110 b
affania 332 b	agria morbus 322 b
affatim 168 a. eius constru- ctio 168 a. 277 a	agria daphne arbor 435 a
affectedatio odiosa 278 a	Agrippae fun ^o 263. et 264 b
affectedus philosophis qui dis- cti 99 a. quando mos uendi 507 b	Agrippina Germanici mas- ter 36 b
affectedū duae species 99 a. 508 b	agrostinum oleum 577 a
Africanae spongiae utilissis- mae 109 a	agrum empturus uicinum intueri debet 441 b
agaso 741 a	αἰάντα & γῆρας, prouerb. 392 a. 636 b
αἰατὸν ῥύχον 744 b	Αἰαχ μαγιστὸς 392 a
αἰατὸν μισθία, prouerb. 714 a	Aiacis furor 392 a
Agenorca Dea 330 a	αἰατὸν 52 a
Agésilai respōsum de ciuib. Spartanis 87 a	

I N D E X.

- ἀδιννα σμῦνον*. prouerb. 689 b
ἀίτια ὀφρυσίν 355 a. *λεγινὺ*
 ibid.
αἰετὶ ἀγῶνία. prouerb. 645 a
 alabandica rosa 429 a
 alacer & alacris 140 b
 Albania canum generosorum
 ferax 439 a
 Albertus M. Aristotelis si-
 mia 430 b. reprehensa
 sus 694 a
 Albius Imperator contra con-
 suetudinem infantum ex
 utero materno egressus
 est candidissimus 114 a.
 cur sic dictus ibid.
 in albo alba linea. prouerb.
 506 a
 Alcibiades strenuus potator
 257 a
 Alcimus 474 a
 Alcmenes quomodo Agora
 critum sculptorem super-
 rauerit 268 a. Parium
 quomodo uicerit 348 a
 aleatores & aleones 492 a
ἀλιεὺς ὑπερφωδία 146 b
ἀλιεὺς ὑπόνονον μέμφοδαι ἕσσι
αἰετο. prouerb. 146 b
 Alexander M. à serpente con-
 ceptus 623 a
 Alexander Imp. Romanus
 Dominus dici noluit 251
 a. 456 a
 Alexander Pherens 343 b.
 propter pellicatus suspi-
 cionem necaus ab uxore
 re 660 a
 Alexandri Macedonis in
 milites beneficentia 477
 b. laudatus mos in audien-
 dis causis 35 b. effigies
 in electrina patera ex-
 pressa 274 a. eius dor-
 num Sisingambi Persarum
 regine datum 316
 b. gloriatio, quod à nullo
 lo beneficijs uictus esset
 427 b
 pro Alexandri capite mille
 talenta percussori oblatu-
 ta 288 a
 Alexandri Rom. imperato-
 ris chrysoaspides 477 b
 Alexandrum M. fronte fuisse
 se relicina 127 b
 Alexandria Egypti ciuitas
 preclarissima 690 b
 Alexandrinum talentum 57 b
 Aleo

I N D E X.

Alexandrinus asinina car-		Amalchius Oceanus	32 a.
ne uesci solitos	290 b		742 a
alimento triplici corpora		amantium affectus	488 b
nutriri	126 a	amaracina unguenta	433 a
alluno	702 b	amaracus herba	433 a
Alphonſus Neapolitan ⁹ rex		Amaracus puer in herbam	
10. eius fuga	ibid.	transformatus	433 a
Alpini gutturoſi unde	499	amaſio	405 a
alſioſi. 390 a. 309 a. 740 a		αμαδίζεσθαι πρὸς τὸν ἀμαδίζεσθαι	
alſioſis muſſam prodeſſe.		ἐστὶν ἄπο, prouerb.	162 a
390 a		amatorem quid commēdet	
altercari	190 a.		360 b
altercator qualis eſſe debeat		amatores ſpe ali	158 b. qui
190 a. 303 b		bus ſe indicijs prodant	
altercatori bono quibus op-		207 a. quomodo affecti	
pus	508 b. & 509 b	484 b. plerunq; multis	
Albea Meleagri mater		loqui	616 a
144 b. eius in filios cru-		amatorū anim ⁹ qualis	153 a
delitas	144 b	Ambacti	463 a
albea herba	145 b	ambaruale ſacrificiū.	339 a
altilia et piſces decenter ſeo-		ambidextri	725 b
candi in conuiujs deco-		ambitus	607 b.
rum	274 a	ambroſia	636 a. 763 a
altilis	546 b	ambulatoria hominis uolun-	
altor	567 b	tis Iuriſcōſultis quæ. 29 a	
altor terræ Deus	715 a	amburbale ſacrificiū	340 a
alumnari	219 b. 761 a	amburbium	340 a
aliū fluxum quid ſiſtat		amici principū, calculis ræ-	
145 b		tiocinatorum aſſimilati	
alumnandus	581 b		32 b

I N D E X.

amicorum animi quales esse debeant	221 a	minem, dictum de Bonifacio Imperatore	252 a
amicimen	219 a	amplificatio quid	583 a
amicitia temporaria quae		Amphyon modulorum primus inuentor	
40 b. uera quae	405 b		
amicitia bonorum, factio maiorum est	150 a		
amictus	219 a	amuleta medicamenta.	785 a
amiculatus	527 b	amuletum	408 a
aniculum nigellum	294 a	amussatus	505 a
annicus	749 a	amussitatus	328 a
amor igne longe potentior		amussis	328 a. 505 a.
217 a. belua multorum capitum	222 a.		
animi & corporis carnificina		483 b	
253 a. & melle & felle fecundissimus, prouerb.		Anactoria ciuitas	285 a
231 a		Anactoria Ionia oppidum	
amoris uis	156 b.		
dux & origo, oculus	203 a.	566 a	
mo ditres	217 b.	Anadyomene Venus	261 a
eius incitamentum, oculi	231 a.	anaglypho uasa	277 a
castra	378 b.	ανὰ γλυφῶν ἰδίῃ διὰ μάχης	
indicium	484 b.	prouerb.	572 a
natura	559 a	ανὰ μάχης & nullus reperitur	236 a
in amore plus amaritudinis quam dulcedinis	231 a		
Amphiarus ignisficiorum inuentor	240 a	anachitis lapis, quo deos uocari creditum	201 a
Amphion	772 a	anaphora	574 a
amphoram pendere non bonum,		Anauros annis	722 a
		Anaxagoras cur hominum prudentissimum animam lium dixerit	475 a
		Anaxilaus	395 b
		Anaximander Milesius	285 a
			2140

I N D E X.

- Anaximenes Milesius 285 a
 anceps 103 b
 Ancæus filius Neptuni ab
 apro occisus 39 a
 anclabra 123 a. 719 a
 anclare siue antlare 123 a
 ανηθη
 anethum herba 409 eius
 uires ibid. a
 Angerona dea 111 b
 Angeronalia festa cur &
 quando instituta 111 b
 angina 111 b
 angiportus 298 b. unde
 sic dictus 148 a. 512 a.
 338 a. ab Horatio in 4
 declinatione usurpatum
 148 a
 angor 110 b
 anguis ab Æsculapio neca-
 tus 47 a. cur Æsculapio
 dicatus 47 a
 anguium cōcordia inter se.
 724 b
 anguitenens fidus 47 a
 angulatum 341 a
 anhelatores Plinio qui dicti
 2 b
 aniculæ bibaces & loqua-
 ces 384 b
 animalia quæ somniare cre-
 dantur 545 a
 animi robur omni telo for-
 tius 490 a
 animum in auribus hominū
 habitare 145 a
 anima et ratio aurigæ frenæ
 retinēti cōparata. 762 a
 animæ uis triplex 656 b
 animæ & corporis compa-
 ratio 762 a
 ανηθη ο φανωρη ην παλιμ με
 χριται, Demosthenis re-
 sponsum 24 a
 Annalis clauus 387 a
 Annibal Bentiuolus 12 b
 annonæ nomine quid intelli-
 gendum ueniat 165 a
 166 a
 annonaria lex 166 a
 annonariæ expensæ 166 a
 inter Annuere, nutare & nū-
 Etare differentia 147 a
 annus 368 a
 annus apud ueteres decime-
 stris 62 a. 192 b. 193 b
 annulis ferreis olim Romanos
 nos usos esse non aurcis
 520 b. 521 b
 ansatus 440 a
 ansæ

I N D E X.

ansata uasa	440 a	antitheton schema rhetor.	
antecātamenta	713 b	80 a. 115 a. 184 a	
antecœnia	255 a	Antipodes an sint	387 b.
anteluculo	116 a. 118	83. 84 a	
inter Anteludia pompæ quæ facta sunt	703 b	antla	726 a
antependuli crines	295 a	αντλα	123 a
antes	192 a	antlia	123. 124 a
antesignani	471 a	Antonius Galeacius laudat	196 a
antice	295 a. 637 a	tus	
antia, quæ & capronæ co- mæ	414 b	Antonium triumuirum ante reis uasis usum in omnib. obscœnis desiderijs	273 a
Anthiopa Nyctæi filia à Io ue compressa	758 a	Antonia ster	59 a
ανθιωπι populi	84 a. 83 a	anthracina, uestis lugubris.	
Antichthones populi	83 a	294 a	
antidora	428 a	anthracinus color	357 a
antigraphice pictura	267 b	anthraces	357 a
Antinous ab Ulysse occisus		anthropomorphita	751 b
39. 40 a		Anubis Osiridis filius	728 b
Antinobi casus prouerbio lo- cum fecit	39 a	anus unde dicta	74 a.
Antiochius cognominatus		780 a	
Epiphanes 555 b. Strato nices nouercæ amore ca- ptus	646 a. 483 b	anus plerunq; loquaces 546 a. fabellis anilibus dedit ta	546 a
Antiptosis	205 a	anuum delirare proprium	
antisto	490 a	779 a	
antistium	150 b	Anytus Socrati infestus	
antistitium 490 a. 721 b.		641 b	
		anxitude	252 b
		apage, apagete	129 a
			αναγω

I N D E X.

- ἀπαλῆστρι 129 a
 apalæstri qui 121 a
 Apennicolæ gutturosi cur
 sint 499 a
 apheteria instrumenta ad
 expugnandum accom-
 da 758 b
 aphracta 749 b
 Aphrodite Dea 220 a
 aphrodisia quando exercen-
 da 264 a
 apiastrū herbae genus 59 a
 apica 721 a
 Apicianum minutal 209 a
 Apidem Ægyptios deslere
 317 a
 Apis bos numinis uice colit-
 tur ab Ægyptijs 729 b
 Apis rex Argiuorū 714 b.
 post mortem Serapis di-
 ctus ibid. b
 Apitijs & Paxamij iura, in-
 ter irritamenta gulæ nu-
 merari 547 b
 Apitijs loc. emendatus 228 b
 ἀπιδῶν & πιδῶν. prouerb.
 138 b
 ἀπιδῶν
 apluda 220 a
 itera 84 b
 710 a
 apocleti, senatores 502 b
 apodyterion 462 a. 383 b
 apologus 547 a
 Apollo 306 a. ἀπυλοτοξος
 cur appellatus 272 a.
 Musica inuentor 772 a
 Apollo Delphicus 566 a.
 Didymæus ibid. Lo-
 xias 568 a. Milesius 566
 a. cur etiam Græcus &
 Ionicus cognominatus
 567 a. Philesius 366 b
 Apollinis Didymæi oraculo
 lum à Xerxe incensum
 566 a
 Apollinis templum in Actio
 promontorio 40 b
 Apollinem latine nunquam
 esse locutum 567 a
 Apollonius Tyaneus Ægy-
 ptiorum doctrinæ cupio-
 dus 315 a
 Apollonius Tyaneus Pytha-
 goricus à Philostrato cur
 reprehensus 316 a. a-
 uium sermonis callens
 695 a
 ἀπὸφασις 314 a
 apophoreta 235 a
 appellare 622 a. 804 a
 appellere

I N D E X.

appellere 41 b

Appion $\alpha\pi\lambda\upsilon\tau\alpha\upsilon\tau\eta\varsigma$ dictus
349 b

Appius Aufereius inter for-
bendum ouum interijt.
257 a

apostrophe 138 b

apri in India quales 163 b

$\alpha\psi\upsilon\chi\epsilon\upsilon$ 112 a

Apuleius latrocinij in diripi-
enda Milonis Hypatini
domo suspectus 4.5 b.

Luciani amulator 6 a.

3 a. magicæ insimulatus

7 a. rhetoricorum sches-

matum copiosus 25 a.

quando floruerit 34 b.

magicæ studiosus & cupi-

pidus 177 a. 203 a. fa-

bularum mirus excogic-

tator 350 b

Apuleij pater Theseus 157

a. forma elegans 187 a

Apuleium græcam linguam

Athenis, latinam Romæ

didicisse 18 a

Apuleium & Apollonium

miraculis claruisse 6 a

Apuleium græcæ magis quã

latinae linguæ fuisse stus

diosum 15 a. à Luciano

multa mutuati esse 155 a

de Apuleio testimonium Au-

gustini 7 a

Apuleio à Chaldeo prædi-

ctâ futura 244 a

Apuleianus stylus qualis. 7 a

Apuleianæ lectionis utilitas

quæ 7 a

Apuleij locus restitutus 6 b.

31 b. 33 b. 37 b. 44 b.

61 b. 81 b. 82 a. 87 a.

97 b. 98 b. 101 a. 107

a. 112 a. 115 b. 116 b. 117

b. 123 a. 127 b. 130 a. 141

b. 142 b. 144 b. 148 b.

153 a. & b. 155 a. 157

a. 158 b. 162 b. 167 a

171 a. 171 b. 186 b. 188.

193 b. 194 a. 195 a. 199

b. 203 a. 206 a. 209 a

210 b. 211 b. 212 a. 213

b. 218 a. 218 b. 220 b.

221 b. 225 a. 227 a. 230

b. 232 b. 233 b. 236 b. 239

b. 240 a. 242 a. 244 b.

245 a. 246 a. 252 a. 253

a. 254 a. 258 b. 259 a

262 a. 266 a. 275 a. 277

b. 278 a. 278 b. 282 b.

I N D E X.

- 388 b. 291 b. 298 a. 298
 b. 310 a. 314 a. 316 a.
 326 a. 329 b. 381 a. 332
 b. 334 b. 341 b. 344 a.
 348 a. 349 a. 350 a. 354
 a. 354 b. 357 b. 363 a.
 365 b. 368 a. 369 a. 380
 b. 383 a. 385 a. 371 a. 395
 b. 396 a. 400 b. 404
 a. 407 a. 408 a. 409
 b. 410 a. 415 b. 416 b.
 418 b. 420 a. 424 a.
 425 a. 434 a. 443 a.
 447 b. 450 a. 452 a.
 455 b. 458 b. 459 a.
 461 b. 470 a. 470 b.
 472 a. 477 a. 479 a.
 485 b. 487 a. 489 a.
 489 b. 493 a. 496 a.
 496 b. 503 b. 508 b.
 514 b. 516 a. 517 b. 520
 b. 521 a. 526 b. 539 a.
 541 a. 545 a. 550 b. 511
 a. 512 a. 554 a. 558 b. 561
 a. 562 a. 564 b. 566 b.
 568 a. 571 a. 574 a. 575
 b. 583 a. 588 a. 591 a. 593
 a. 594 a. 597 a. 598 a.
 601 b. 606 b. 609 b.
 611 a. 614 a. 615 a. 620
 b. 621 a. 626 a. 628 a.
 643 b. 645 a. 645 b.
 649 b. 656 a. 661 b.
 666 a. 670 a. 674 a.
 676 b. 721 a. 723 b. 727
 a. 735 b. 745 a. 748 b.
 753 b. 756 a. 760 a.
 764 b. 767 b. 770 b.
 781 a. 785 a. 788 a. 791
 a. 796 a. 801 a. 812 b.
 aqua marina purificat 655
 b. & 751 b
 aquae palustres à medicis
 pro insalubribus damna
 te 138 a. quae salubere
 rumæ 498 a. 499 a
 aquae potiores somnū leuē ca
 pere 782 b. eius incer
 tus color 139 a
 aquarum mutationem pedi
 culos gignere 500 a
 aquarum cotes laudatissime
 117 b
 aquarum habentes in 13 paro
 te horoscopi, quales fu
 turi 436 a
 aquila cur Iouis armiger di
 cta 408 a. Ioui cur dis
 cata 732 a
 aquilæ senectus, proverb.
 D d d 732

I N D E X.

- 732 a
 aquilam oculis omnium præstantiss. præditam 186.
 187 a
 aquilarum pullos cogi im-
 plumes solè intueri 187 a
 aquilarum mos in exploran-
 dis pullis suis 187 a
 aquilas in senectute tantum
 bibere, non edere 732 a
 aquilus color 139 a. 187 a
 aquilum corpus 60 a
 aquilinus aspectus 187 a
 aræ prius ansæ dictæ 682 a
 aras tenere sacrificantium
 mos olim 682 a
 aras deorum sanguine pol-
 luere olim impiū 781 b
 Arabia triplex 678. myr-
 rhæ fertilissima 226 a
 Arabia cur felix cognomi-
 nata 227 a
 Arabes colere solem Ado-
 neum 310 a
 Araspas Panthiæ amore ca-
 pius 101 a
 arbiter 116 a. 252 a. arbi-
 trari 116 a. 252 a. 476
 a
 arbitrarius 352 a. 116 a
 arbitrium 116 a. 252 a
 arbitro et arbitror 399 a
 inter Arbitrum & iudicem
 differentia 116 a
 arbores duplices 701 b. 18
 India altissima 225 b
 arbores uina potare. 136 a.
 cū luna senescere 654 b
 Arcadici asini probatissimi
 248 & 249 b
 arcera 561 b
 Arcesilas philosophus affer-
 tor incōprehensibilitatis
 siue ἀναρρησίας 228 a
 & 695 a
 Arcesilaus à Varrone lauda-
 tus 222 a
 520 b
 arcescere
 Archagatus Peloponnesis
 cur uulnerarius appella-
 tus 472 a
 Archaismos 131 b. 195 b.
 205 b. 219 b. 284 b. 385
 b. 495 b. 507 a. 512 a.
 770 b
 Arcestratus poeta 270 a
 514 b
 archiatri
 ἀρχίατροι medicorū 484
 ad Archigramatei officium
 apud Græcos qui admit-
 ti so-

I N D E X.

ti soleant	756 b	Ariana regio	690 b
Archilochi poeta patria		aridus	209 a. unde dictus.
193 a		ibid.	
arctomys animal	126 b	aries mitulus melior quam	
Areopagus	507 b	cornutus	98 a
in Areopago iudicia cædis		aries sidus cæleste	799 a
& ueneficiorum exerce		arictis horoscopō in 28 par	
ri solita	507 b	te habens, latrinas pur-	
Arete uxor Alcinoi	365 b	gabit	129 a
argemon herba	46 a	Ariobarzanes Cappadocia	
Argiua Iuno	686 a	rex	250 b
Argi oculi in pauonis pen-		ariolari	209 a
nus collocati à Iunone		Arion	799 a
293 a		Aristagoras Milesius ora-	
Argiui, qui et Græci	688 a	tor	286 a
Arguorum mos, ut comitio		aristalthea siliestris malua	
rum die primo nomina-		145 b	
rentur dij certi	758 b	Aristides poeta Græc ^o 12 a	
Argo caput à Mercurio am-		aristophorum uas	300 a
putatum	293 a	Aristoteles quomodo pictus	
argumentum	3 b. 547 a.	642 b	
Argus	293 a. 685 a. 293 a	Aristotelis locus explicatus	
Argos multiplex	685 a	116 a	
Argos pelagicon	23 a	arma	705 b. 754. 755 a
argutari	206 a. 563 b	armentum	78 b
argutus	206 a	armorum appellatione quid	
argyraspides milites	272 a	significetur	452 b. 338 b
argyroaspide	477 b	armile	754 a. 755 a
argyrodamas gemma.	272	arrabo siue arra	149 a
a: eius uis	ibid.	arrabop	149 a

I N D E X.

arra nomine apud Iurifcon
 sultos quid intelligatur
 149 a
 ars naturæ imitatrix 196 a
 ἀποσπονίται qui dicantur
 121 b
 Artaxerxes, exemplar remu-
 nationis 427 b
 artemisia herba 764 a
 artemon additamentum, nō
 pars nauis 386 a. 751 b
 arteriæ 324 a
 articulari morbo quid me-
 deatur 605 a
 artuatus 264 a
 ἀρτυρὸς τῶν ὀφθαλμῶν ἰχθυὸν μὲν ἴσται,
 prouerb. 126 b
 aruspicina 109 a
 Ascanius Sphortia 10 b
 ascia 407 a. 727 a
 Asclepion, qui Ἐσκλαπείων
 pius 48 a
 Asclepiadis philosophi dictū
 198 b
 Asia 801 a
 asia auis 551 b
 asinus ad lyram, prouerbū
 474 b. 557 & 558 b
 asini aurei apud latinos &
 Græcos discrimen 6 a

ab Asino cadere, prouerb.
 23 a
 asini qui præstantissimi
 249 b
 asini syluestres olim in deli-
 cyjs habiti 290 b. quo
 to mense dentes emittat.
 575 b. ex quo animalū
 genere sint 604 b
 asinorum dentes saxei 575 b
 asinis pabulum auro gratum
 606 b
 in Asinos qui dicantur trans-
 mutari 8 a
 asininum lac podagram re-
 pellere 277 b. sterens
 optimum 520 a
 aspectum conciliare fauorē
 698 b
 aspera arteria 126 a
 asphaltites lacus Iudæa
 90 a
 asphalton bituminis genus
 90 a
 aspidis bellum interneciniū
 cum ichneumone 677 b
 asistere 357 a
 assum 232 a. 547 b.
 Assyriorum magi 241 a
 astragalus 276 b
 astræ

I N D E X.

- astragalizontes 276 b
 aster & astrum nomina
 Grammaticis quid significent
 58.59 a
 Astomi Indiae populi inori
 435 a
 astrologis non facile fiden-
 dum 249, & 250 a
 Asinus aureus hic liber cur
 inscriptus 836 b
 astus 476 a
 astuti 103 a
 symbolos 522 b
 At, particula qualis 11 a
 Athanice furor 561 a
 Athena, quae & Minerua
 684 b
 Athenæ tres 163 a
 Athenæ officina ingenuarū
 disciplinarum 18 a, un-
 de nomē adeptæ 18 a, cur
 opiparæ dictæ 270 a
 Athenci 163 a
 Athencopolite 163 a
 Athenis eloquentia cur ex-
 pulsa 507 b
 Athenienses 163 a
 Atheniensibus à Samijs no-
 Etua inusta in fronte
 343 b, responsum ab A-
 polline Delphico datum
 de colonijs deducendis
 566 a, & 567 a
 Atherij oratoris dictū. 536 a
 Adlōn, Minerua dea sic dis-
 Eta 18 a
 Athis regio Attica, unde
 nomen adeptæ 18 a
 Athis filia Cranai 18 a
 athletarum mos in peruna-
 gendis corporib. 344 b
 Athracia ars 540 a
 Athrax oppid. Thessaliæ
 540 a
 Atlas 459 a
 Attalus primus aulæorū in-
 uentor 629 a, artisq;
 intexendi aurum uestis
 bus 455 a
 Attalica aulea 629 a
 Attalica uestes 82 a, 183 a
 Atteij tribunus plebis 325 a
 Attellanæ fabulæ 78 a
 Atticum mel 15 a
 Atticum et Hymettium mel
 Plinio & Galeno pro-
 batissimū habetur 16 a
 ἀττικὰ μέλι, prouer-
 bium 660 b
 atticæ columnæ 192 a
 Ddd 3 Atticæ

I N D E X.

- Atticae petra *ἀγία* 678 a
- attiguus 436 a. 551 a
- attoniti qui 181 a
- atrarium accumbere nefas
apud priscos 357 a
- atrium unde deductū 191 a
- atriorum longitudo & lati-
tudo qualis esse debeat
190 & 191 a
- avaricia 151 a
- auari calamitosissimi 150 a
πελοπλάστοι dicti 148 a
- auari mores 466 a. pros-
prietis 149 a. uicia.
ibid.
- auariciae epitheton 374 b
- auctio 418 b
- auctoramentum 330 b
- auctorandi potestatem o-
lim penes patres fuisse
295 a
- auctoratus 294 a
- Auctoratus, comœdia Pom-
ponij Bononiensis 295 a
- auctorati gladiatores qui
295 a. 330 b. 704 a
- audaciter & audacter 632
a. 704 a
- Augustinus mons cur extra
pomerium Rom. fuerit
147 a
- Auerruncus deus 340 a
- auerruncare 340 a
- aues auspicate quæ 287 a.
candidæ boni ominis 287
a. fuscæ mali ominis esse
existimate 287 a. sinis-
træ 50. & 56 a
- aues ad canendum quid per-
moneat 700 b
- auium dulcedo ad auium du-
cit. prouerb. 73 a. 141
a. 542 a
- ex Auium quarundam san-
guinis potu, posse intelli-
gi auium colloquia 695 a
- auium colloquia intellectu-
ro quid agendū 700 b.
423 a
- auius
- auia loca quæ dicantur 73 a
- augurum insignia 367 a
- D. Augustinus per se & le-
git & intellexit artes li-
berales 21 a
- D. Augustini testimonium
de Apuleio 7 a
- D. August. locus explicatus
14 a. 134 a. 711. 712 b
- Augustinum errores suos re-
tractasse

I R D E X.

tractasse	236 a	aurora ποσειδάωνος dicta	
Augustus Imper. corollario		334 a. & 235 a	
rum præmiorum libera-		auroræ epitheta	269 b
lis	296 a	auscultare	724 a
Augusti Cæsaris uictoria de		Ausonij locus emendatus	
M. Antonio	40 b	134 a. explicatus & res	
Augusti Cæsaris lex Julia de		stitutus	629 a
adulteris	757 a	auspicium sinistrum unde	
Augusti Cæsaris diligentia		dictum	56 a
in instituendis filiis. 316 b		Autochthones Attici	684 b
Augustum Imp. Domini ap-		αὐτοχθόνες & qui	20 a
pellationem horruisse		αὐτοχθόνες ἢ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν	
251 a		ἢ διὰ τὰς. prouerb. 154.	
auleum	628 a	155 b	
auleum tragicum	81 a	in Autoribus exponendis quæ	
aulea ab Attali regis aula		spectanda	8 a
dicta	629 a	autumnitas	197 a
aulea in scenis sterni solita		autumnus ab augendo dia-	
82 a		ctus 197 a. mustulena-	
auocare	144 a	tus	ibid.
Aurelianus comedone debet		autumni tempore cur multæ	
etatus	258 a	moriantur	197 a
Aureliani dictum de Bono		Autumni epitheton	421 b
so Imperatore	258 a	autumnale tempus cur ple-	
aurum cur cæteris metallis		runq; pestiferum	197 a
præferatur	272 a. cur	autumo	132 a
pallens	375 b	auxiliares milites	455 b
auri epitheton	375 b. uis	auxilla	215 a
ibid.		Axinomætia magiæ species	
auro nihil potentius	370 b	4 a. 239 a	

I N D E X.

B

- Babilonica uestes 455 a
 bacchanal locus 107 a
 Bacchanalia & nocturna
   sacra damnata 663 b
 bacchari 106 a. 172 b
 bacchata loca 106 a
 Bacchus 236 a. unde dis
   ctus 106 a. armiger
   Veneris 236 a. ignige
   na dictus 108 b. mar
   cidus cognominatus
   127 a. 376 a
 Bacchi triplex uis 66 b
 bacillum 46 a
 baculus et pera philosophis
   Cynicis idem quod regis
   bus diadema 706 b
 βαλανειον, balneū, græcè cur
   sic dictum 58 a
 balatrones 305 a
 balineum pro balneum 58 a
 balis herba 323 a
 balnearia 371 a
 balnea & balneæ 58 a
 balneæ ardentes prisca usi
   tate 453 a
 balnearum dispositio qualis
   esse debeat 109 b
 in Balneis olim corpora in
   ungi solita 159 ff
 balsamum odorum omnium
   præstantissimum 223 a
   573 b
 balsami uirtutes 223 a. pro
   batio. ibid. & 573 b
   563 b
 balthus
 barathrones 205 a. 305 a
 barathrum 204 a
 barathrū Atheniensium cur
   cer 305 a
 barathrū femineū 194 a
 barathri appellatione uaria
   significari 204 a
 barbari olim q̄ dicti 364 b
 barbaricarij qui 613 b. &
   364 b
 barbarismus 364 b
 Barbi in Gallijs unde orti
   5 a
 barbitium 598 a
 Bargulus Illyricus latro
   23 b
 baris 744 a. nauis Ægypto
   ptiorum 691 b
 basia affectuū pudicorum
   esse 229 a
 basilisci quomodo necentur
   304 a
 basterna uehiculi. genus
   693

I N D E X.

- 693 a
 Bartholomæus Blanchinus
 Beroaldi müniceps. 479
 b. eius laus. ibid. et 480 b
 βαρβαρὸν ὄνομα, proverb. 85 a
 βαρβαρὸν ὄνομα ἰσχυρὸν, pro-
 uerb. 85 a
 baxea 317 a. calceamens
 ta philosophorum 317
 a. crepidæ philosophicæ
 706 b
 bechus Phrygiæ lingua idē
 quod panis 683 b
 Bellerophon 306 a. Pega-
 sum equum alatum abes-
 git 132 b
 Bellerophontē Chimæram
 debellasse 218 b
 Bellona dea 256 b
 beluinus 653 b
 Benacus fl. anguillis refer-
 tus 167 b
 beneficia dantes & acci-
 pientes decet esse hilares
 221 a
 beneficiorū genera tria 221
 a. 770 a
 beneficiorum homines stas-
 tim obliuisci 116 b
 beneuolentiam quid augeat
 155 b
 Beria Macedonia ciuitas
 271 b
 Beroaldus Camillæ, Vicen-
 tij Palæotti filie despon-
 satus 776 a. amandi
 artis gnarus 231 a. eius-
 dem libellus Eroticus si-
 ue Venerens 101 a
 Beroaldo clepsydra argen-
 tea dono missa 342 a
 Beroaldi locus retractatus
 236 a
 Bessus Bactrianorum dux
 210 a
 bestiarij gladiatores 481 a.
 809 a
 ad Bestias damnatio 809 a
 in Betica olim minariū me-
 tallum 433 a
 betula arbor 165 a. cur ter-
 ribilis à Plinio dicta
 165 a
 Biantis dictum de ducenda
 uxore 776 a
 bibendi aueritatem augere
 consuetudinem 458 a
 bifera Germanis quid 84
 a. eius descriptio ibid.
 D d d 5 bigae

I N D E X.

- bigania reprehenditur.* 481 b
bilis seu cholera 588 b.
morborū causa 588 b.
Stomachi & intestinoꝝ
rum vitium 588 b
bilis multiplex 588 b
bipennis 273 b
bis ter' que pulchra dicenda,
proverb. 75 a
Bithus & Bacchius fami-
geratissimi gladiatores
 560 b
blandiculē 595 b
blaterare 262 b. 516 b.
 524 a
blaterones 524 a
blatta 705 b
βλαξ 262 b
blare 342 a.
 657 a
Βοιωτία, Βοιωτίαι 53 a
Βœotiam, non Boetiam, cur
scribendum & pronun-
ciandum 53 a. 380 a
Βοιωτία ἀνιγμάρια, proverb-
ium 460 a
βώλαξ quid 26 a
bombix uermiculus 269 b
bona triplicia 558 a
bonarum literarū comites
 480 b
bonafus 440 a. animal
 144 b
boni Euctus simulacrū Ro-
mae in Capitolio 434 a
Bononiensem senatum fabis
albis suffragari 810 a
Bononienses in cliētela An-
toniorum fuisse 368 a
Bononienses calami ad quid
apti 14 a
 258 a
Bonosus Imp.
Bonosum Imp. tantum mit-
xisse, quantum biberat
 258 a
de Bonoso Imp. dictum Aus-
reliani 258 a
Borsipeni Chaldaeorū ma-
gi 241 a
bos lustralis 340 a
bouem loquutum esse 181
a. necare, apud antiquos
capitale 325 b
 626 b
bractearius 616 b
bracteatōres
bracharij & palliones qui
 719 b
Brachmanes ludorum ma-
 5 a
gi sic dicti
 Branchia

I N D E X.

Branchidarū festum Apol-	buccinus	562 a
lini Didymæo institutū	buccones	395 a
566 a	buccula	128 b. 755 a
brassica crapulā sedat 132	bucculentus	395 a
a. ebrietatem prohibet.	bullā	449 a. 796 a
ibid.	bullantes aquæ	449 a
Britia ciuitas Bithynia.	bullare	449 a. 796 a
270 b	bullata nuga	449 a
brochi siue brunci dentes	bullire	587 b
93 b	bullula	449 a
Brutiani	in Bundus nominum signifi-	
brutus 374 a. 382 b.	catio	283 a
52 b	bustum	279 a
Brytanni artem magicam	inter Bustum, pyram, et ro-	
edocti 2 a	gum discrimen	279 a
bubo, mali ominis 402 a	bustuarij gladiatores	279 a
bubonem olim Capitolij cel-	buxus arborum pallidissima	
lam intrasse 402 a	137 a	
bubsequa 147 b	buxo pallidior, prouerbiū	
bubulcitrare 147 b	137 a. 232 b. 414 b	
bubulus finus cōtra febrem	buxeus pallor	137 a
præstans 606 a	buxeu pectē laudatur	137 a
bucædæ 147 b	Byrrhena, matronæ nomen.	
bucca 395 a. 755 a	177 a. eiusdē domus de-	
bucellatum, cibus militaris	scriptio 190. 191 a.	
110 a	199 a	
Bucephalus equus 766 b		
buceriæ 147 b		
buccina 562 a		
buccinare 562 a		
buccinator 563 a		

C

Clitera, olim cōdemnatio-
nis nota in iudicijs 513 b.
514 b.

caballus

I N D E X.

- caballus ex homine per mas-
 giam factus* 134 a
caballi Mariani qui dicantur 20 a
*καὶ τὴν, dea malæ fortu-
 næ Romæ culta* 75 a.
 298 b
cachinnus 29 a. 543 b.
 704 a
cachinnare 29 a
Cacus Iouis ex Ægina filius
 758 a
*cadavera apud ueteres sea-
 ptem diebus asseruata*
 60 a. apud priscos ablui
 & ungi solita 207 b
caduceatores 724 b
cæruleus color 225 a
Cælia, quæ & Glaucoπίς
 225 a
*C. Cæsar pedem osculandū
 cur Pompeio porrexerit*
 704 b. omnium mus-
 lienum uir, & om-
 nium uirorum mulier di-
 ctus 114 b
*Cæsaris commentariorum
 locus explicatus* 166 a
ad Cæsaris dictatoris spe-
Etacula quanta uerba cõ-
fluxerit 541 b
Cæsaris dictatoris equus
 766 b
*cæsarië speciosam feminis
 imprimis decere* 218 a
cæsius color 225 a. 286 a
Caius Gracchus 684 a
Caij Fannij lex sumptuaria
 545 b
*Calabri Gallie regi Caroe-
 lo subiecti* 10 b
calami Bononienses 14 a.
*Ægyptij ad scribendum
 magis idonei* 24 a
calamistrum 203 b. 275 a
*calamistro capillos inurere,
 effeminatorum* 275 a
calamistratus 203 b. 275 a
*calamitosus, delicatus appo-
 ratus indecens* 286 a
*calantica, muliebri orna-
 mentum* 571 a
calathus 521 a
calcaria 396 b
Calchas à uate obiurgatus
 40 a. 259 b
*calcei papyraci sacerdoti-
 bus ægyptiacis usitati*
 14 a
*calceos deauratos olim mu-
 lieres*

I N D E X.

- lieres gestasse* 704 b
calcitrones 252 b
calculator 514 b
calculus 49 b
calculus candidus 810 a
calculus morbus 811 a
calculus albis olim reum abs-
soluendi mos 514 b
calculosi 811 a
calliblephara medicamēta
 186 a
caliendrum 704 b
Caligula pullus appellatus
 261 b. *adulterio deditus*
 194 b. 377 b
calor in iuvene an puero
feruentior sit 761 a
calta herba 275 a
caltuarij 275 a
calcula uestis 275 a
calua siue caluaria 388 a
in Caluaria interfecti aquā
propinatam, comitali
morbo mederi 280 a
ex Caluaria suspensi catapo
tia confecta 386 a
ex Caluaria interfecti comi
tialibus aqua propinata
 386 a
caluitium in mulieribus tur
pisimum 219 a
caluitium radere soliti in
luctu Iudæi 820 b
caluitij in mulieribus causa
 220 a
Caluus orator 272 a
Calydon oppid. Ætolie 53 a
Calydonius aper 53 a
Calymna ins. 52 a
Calypso Atlātis filia 104 a
calx 787 a. & 104 b
camelopardalis 721 a
camelorū duo genera 77 b
camerarium, cucurbitæ ges
nus 119 a
Camilla Vincētij Palæoti fi
lia Beroaldo desponsa
ta 776 a
Cāpania à Carolo Gallia
rum rege subacta 10 b
campestrati iuvenes qui
 262 a
cāpigeni antesignani 471 a
candidatus crucis, sacerdos
tij, fidei, &c. 114 a
candidati qui dicti 114 a
candidatorū munus quale
 115 a
cancellare 703 a
Cancellarius 703 a. 756 b
cancelli

I N D E X.

- cancelli* 703 a
canephoris sacerdotes 521 a
canis rabidi morsus letalis
 301 b
*canis rabidi morsui quomo-
 do medendum* 301 b.
 307 b. 386 a
*canem pro Domino contra
 latrones pugnasse* 437
 a. locutum esse 181 a
*canes quales esse deceat. no
 a. uenatici qui probatiss
 simi* 194 a. & 438 a
canes Dianæ dicati 194 a.
 qui optimi habeantur
 194 a. rabidi cur æstus
 tempore plerunq; sint
 299 b. quomodo agnos-
 scendi 308 b. quibus no
 minibus appelladi 438 a
 pastorales quales haben-
 di 446 b. apud Ægyp-
 ptios in summo honore
 728 b
canes Cymbros defendere
 437 a
*canes in Albania generos-
 sistimos haberi* 439 a
canum genera uaria 438
 a. 160 b
*canibus rabies quomodo at-
 ceatur* 299 b
 sub *Caniculæ sidere nati,
 quales futuri* 481 a
canicies 621 a. quomodo
 contrahatur 621 a
canistra 251 a
cannecum locus 450 a
*canos nõ semper autoritatẽ
 adferre* 533 a
cãtharides uermiculi 403 a
canterius equus 244 b. 345
 b. 419 a
cantherinum hordei genus
 345 b
*cantiones pro incantamen-
 tis* 88 a
*Canuleij tribuniplexis lex
 de connubio inter patri-
 cios & plebem contra-
 hendo* 763 a
caperare 172 a. 354 b
caperatus 359 b
caperata frons 172 a
capillamenti dignitas 224
 225 a. decor in feminis
iucundus 220 a
*capillorum immodica cura,
 effœminata & affecta-
 ta* 186 a
capillæ

I N D E X.

- capillorum medicamenta
 186 a. color quis gratus
 226 a
- capillos rubentes et crisspos
 bonæ constitutionis indi-
 cium 225 a. nigrican-
 tes matronis probari.
 225 a
- capillitium 186 a
- ex Capillitij immodica cur-
 riositate mulieres quæ-
 dam mortuæ 186 a
- capital 227 a
- capitalis 464 b
- capitis decor capilli 218 a
- capnomantia species magiæ
 5 a
- capnomantæ qui 5 a
- Cappadox est, proverbium
 250 b
- Cappadoces olim libertatē
 respuisse 250 b
- Cappadocia in duas partes
 diuisa 250 b
- capra 612 b
- capra fidus 30 a
- capræ fidere nati quales fu-
 turi sint 30 a. & 375 a
- caprarum morsus arborib.
 perniciosus 645 a
- caprinū pecus esse aliosum
 740 a
- caprearum genera multa
 159 b
- capreolus 777 b
- capreolatum 777 b
- Capricornius sidus cæleste
 422 b
- in Capricorni quarta parte
 horoscopum habens qua-
 lis futurus 113 b. 422 b
- caproneæ 295 a
- capronei 637 a
- capritius 791 a
- capulare stamen 108 a
- capulator 489 a
- capularis senex 108 a
- capulus 502 a. ueteri-
 ribus quid significarit
 108 a
- caput cur capillis ornatum
 218 a
- per Caput iurare in Euan-
 gelio prohibitum 375 a
- carbasa ubi inuenta 751 b
- carbasiæ uestes 268 b
- carbasum lini genus 268 b
- Carbilius Pollio eques Ro-
 manus, prim^o argento le-
 Etos operuit 272 a
- Care

I N D E X.

Carboni Imperatori mures arrosisse fascias 142 b	ibid. recens Galeno pro batus ibid. hippocr
carceres quot in ciuitate ha bendos existimet Plato 6 b	ibid. Lunensis Nemausensis oxygalacticus
Carchedonij 685 a	caseo magico in asinu quio dam transmutatus 15 a
carchesium 440 a. & 676 b. 752 b	casei recetes, boni nutriti ti 54 a. utilissimi stoma cho qui 55 a
Cardea dea limitum praeses 96 a	casitare 452 b
Cardinalium luxus et pom pa taxatur 136 a	castus 791 a
carduus herba olim ad nu minis euocatione adhibis ta 202 a	castes 168 b
caries 238 b. 322 b. 503 a	castellum 61 b
cariē quae nō sentiant 503 a	castella omnia expugnari posse, quae modis asellus onustus auro ingredi pos set, Philippi regis dicta 371 b
cariosus 239 b. 503 a	castellani 62 b
Carolus Galliae rex 10 b.	castigare 82 b
uictus apud Tarum am nemi 10 b	castor animal amphibium 84 a
carmina deuotoria 91 a	Castor et Pollux à nauigan tibus cur inuocari soliti 623 b
carpentum 796 b	castoris descriptio 84 a.
carrucæ matronarum Ro manarū argenteæ 692 a	deriuatio graeca 85 a
Carthago Iunonia appella ta 684 a	castoris genitalia medica utilia 84 a
Carthaginis colonia Romā deducta 684 a	castorei
casus 54 a. eius etymologia	

I N D E X.

castores cur sibi genitalia abscondant	84 a	uandum	670 b
castorea quibus morbis ac- commoda	85 a	Catonis loc. restitut.	442 b.
castra cur saepe mouenda	519 a	explicatus	681 a
castratorum uaria nomina	118 b	Catonii pro inferno	526 a
catachresis	138 a	Catoptromãtia, magia spe- cies	4 a
cataclysta uestis	713 b. un.	catorithoma	536 a
de dicta	ibid.	Catus Deus	639 b
catamiti qui	102 a	catuli lactentes olim sacrifi- cari soliti	168 a
catamiti pueri	709 b	catulire	438 a
cataplasma	606 a	caudæ quibus animalib. sea- tosæ, & quib. nõ	412 a
catapotia ex suspensi calua- ria facta	280 a	cauea	341 a
catascopium	451 a	cauillari	70 a
catastli pueri	712 b	cauillationes	ibid. a
cati oli qui appellati	205 a	cauillum	ibid. a. 276 a
Cati corculi qui dicti apud Rom.	667 a	caula	449 a
Catilineæ incessus inconstans	188 a	caupona	52 a
catilo, piscis	168 a	caupona pro muliere	146 a
catilones qui	167 a	caupones	146 a
catomidiari	526 a	cauponatio, illiberalis à Platone habita	53 a.
Catonis filius ob amissum gladium in exercitū redi- re cur noluerit	467 b	inter cines ab eodẽ pro- hibita	146 a
Catonis oraculum ubi obser- uandum		causam in lite omni potiss. spectandam	355 a
		causarij qui	443 a
		causaria missio	444 a
		cauterium.	119 b. 420 a
		Ecc	cauterij

I N D E X.

- cauterer 119 b
 cauteriata conscientia quæ.
 ibid.
 Cebes philosophus 297 b
 Cebetis tabula Fortunam
 quomodo describat 9 b
 Cecropia regio 684 b
 cedo, uerb. comicum 49 a
 Cenchrea Corinthiorum em-
 porium 648 b
 cenotaphium 501 a
 censorum rerum uenaliuum
 officium 163 a
 Centauri unde dicti 459 a
 Centauros ex equo pugna-
 re primo ceepisse 459 a
 cento uestis genus 65 a. et
 id usq. apud ueteres 66 a
 centones ex quibus confes-
 eti. ibid.
 wpis nívpa xantísew 787 a
 centuculus genus uestis 65 a
 centunculus herba 66 a
 centurio 32 b
 centuria in quot cõtubernia
 olim diuisa 467 b
 cepurica, hortensia 436 a
 cephalea morbus 388 a
 cera quæ præstantissima
 509 a
 Cerberus canis Molossorum
 regis 121 a
 Cerberus Plutonis adium cu
 stos. ibid. cur triiceps
 395 a. 740 a. 747 a
 Cercopitheci 708 a
 Cerdones, qui & lucriones
 246 a
 ceremonia denaria 780 b
 Ceres 671 a. 675 a. iii.
 de sic dicta 680 a. ab
 Atheniensib. culta. 659
 b. cur alma dicta. 659 b.
 frumentorum inuentrix
 659 b. cur xaxa ibid.
 Ceres quæ et Thesmophora
 678 a. 680 a. amore
 capta Iasij. ibid. amia
 ca Veneris ibid.
 Cereris templum 52 a. sas
 cerdotes cistiferi 675 a
 Cereri sacra à Triptolemo
 instituta 678 a
 Cereale papauer 711 a
 Cereales qui appellati 167 a
 Cerealia festa 659 b. 678
 a. mysteria 675 a. see
 mina 680 a
 cereos misitandi mos unde
 fluxerit 509 a
 cerior

I N D E X.

cerion ulceris genus	510 a	Charites dea, quæ & Græ	
keriti qui	527 a	tia	221 a. 770 a
ceroferrarij qui	509 a	Charon umbrarum mortua	
ceroma	344 b	rum portitor	742 a
ceruchus	752 b	Charonis cymba	67 a.
Ceselius ab A. Gellio refelli	114 a	743 a. 742 a. descriptio	742 a
Ceselij locus explicatus	114 a	Charoni obolum pro nauo	
cespes	26 a	dari solitum	745 a
ex Cespitibus aggeres fieri	26 a	in Chartis quæ spectari so-	
cespiticia aræ	26 a	leant	13. 14 a
cestus	222 a	chelidonia	576 a
cerycia, legatorum & cadu-		Chelonophagi populi	100
ceatorum insignia	43 b	a. & 400 b	
Cethagus	271 a	cheridotæ tunicæ	189 b
Cethegorum mos in bellum	309 a	Cheronca Platarchi patria	
proficiscentium	248 a	à Sylla defensa	23 a
Chalcis inf.	248 a	Cherufci populi	753 b
Chalcodotis inf.	248 a	chiliarchus	478 b
Chaldæi	241 a	Chilo à dracone occisus, &	
Chaldæorum Astronomico		ui balis herbæ in uitani	
rum genera uaria	241 a	reuocatus	323 a
chamedaphne	136 a. 537 a	Chilones q olim dicti	412 a
chamæmyrsine	136 a	Chimera mons Lyciæ	217 b
chamæplatani	136 a	Chimera descriptio	217 b
chaos	202 a	Chiromantia magiæ spe-	
Charites Lepolemi uxoris	205.	cies	4 a
mors uoluntaria	205.	chirurgos quales esse deceat	
& 206 b		472 a	
		chirurgiæ inuentum & scus	
		Bee 2 lapis	

I N D E X.

lapis assignatum	48 a	bilis	592 b
chlamys	614 b	Cicer. locus	50 a
chlamydis usum Romanis		Cicero errores suos confessa	
qs intulerit primū	614 b	sus 236 a. iocorum ue-	
chlamidula	614 b	nustate praestas 276 a.	
cholera multiplex	588 b	in commiserationibus ex-	
chœnix	753 b	cellentiss.	508 b
choragus	280 a. 569 a	Cicero, M. Ciceronis F. et	
choragium	280 a. thyme	brietati deditus	257 a
licum	280 a. 569 a	Ciceronis locus restitutus	29
choraula ars	262 b	a. 74 a. 451 a. 480 a.	
choraulæ monumētarij qui		526. & 527 a. explicat	
dicti	263 b	tus 38 a. 115 a. 161 a.	
choraules	262 b	385 a. 480 a. 626 a	
chorea	561 a	Ciceronum cognomina me-	
chorus	560 a. 589 a. 772 a.	de	711 a
chymi mali plerunq; in autū		ciconiā inter aues pias re-	
no maximi	197 a	ferri, & cur	428 b
chryfocolla	616 b	cicurare	121 b
chytropodæ ollæ	216 a	cicuticines	773 a
cibi & aquæ mutatio gra-		cidaris	613 b. 783 b
uis	500 a	ciliciæ cotes	117 b. 628 a
cibo & potu distentos som-		cinædo euirator fluxo. pro	
niare portentosa	132 a	uerb.	180 a
cibaria iurulenta magis ale-		cincini	246 b
re quàm assa	232 a. mel	cinctū, tunicae genus	722 b
lita stomacho non salu-		Cincius uetus scriptor	56 a
bria	545 a	cinefactus	503 a
cicuta	641 b	cinerarius	275 a
cicuta uino pota irremedia-		cingulum	722 b. uestis gen-
			uus

I N D E X.

uus			
cinnama	ibid.	di taxatione	271 a
cinnamum siue cinnamomū	223 a	citrea mensæ præstantissimæ	583 a
frutex	223 a	ciuica corona	125 b
cinnaminū unguentū	223 a	ciuitatum pristinus mos, ut	
Cinnannatorum familia Ro		singulæ patronos Romæ	
mæ	246 b	haberent	368 a
cinisflo	275 a	classis	714 a
cinis	503 a	Claudij Imperatoris exclau-	
Circitores	96 a, 311	matio	39 a
b. 346 a		Claudiana charta	14 a
Circe	303 a	claustritimus	194 b
circulatores	43 a	clauus, ulceris genus	386 a
in Circulatores pœna consti-		clauu curatio	ibid.
tuta	43 a	clauus, senatoria uestis	387 a
circulatrix femina	43 a	clauus pro gubernaculo na-	
circumforaneus	310 b, 340	uis	ibid.
a. 482 a		clauu caligares	387 a
Cipius pararenchos	86 a	clauatus	387 a
cisternæ in ciuitatibus cur-		classis procincta	692 b
faciendæ	94 a	classici homines, scriptores,	
Cithæron mons	478 a	qui	613 a 714 a
citius elephanti parient, pro-		classicum	613 a
uerb.	88 a	clericus quidam à D. Am-	
Citoris mons buxorum fer-		brofio propter indeco-	
tilis	137 a	rum incessum reprehens-	
ex Citro arbore olim contis-		sus	188 a
gnationes templorū cur-		clericis uenatio interdita	
factæ	583 a	163 b	
citrea mensa permutata fun-		clepsydra	342 a
		Ecc 3	κλίτη/αρ

I N D E X.

κλίμαξ	342 a	coepulones	270 a
climax	817 b	cœtus	92 a
clinidion	95 a	cogitationes posteriores,	
clinopalis	265 a	prioribus meliores ple-	
clinopodion herba	99 a	runq;	213 a
clodere	741 a	cogitationes hominum Deo.	
Clodij lex annonaria	166 a	nota	324 a
Clodia Appij Cæci filia.		cognomines qui	157 a
341 a		cohors	429 b
clunici	214 b. 215 b	coitū auersum esse quibus-	
Cocytus fluius infernalis		dam animalibus	113 b
725 a. 742 a		coitum frequētem debilitas	
codicillus	781 a	re	117 b. 264 a
Codrus Beroaldi collega		noideuoria	440 a
laudatur	540 a	cola uasa	343 a
coemptio cōiugalis, ritus or-		collacteus	189 a
lim in nuptijs usitatus		collegiū quot faciunt	418 a
152 b		collegia illicita non ferenda	
Cælius à Saturno filio pu-		à magistratu	44 b
dendis priuatus.	220 a	collimare	472 b
Cælia	186 a	colobia uestis	270 b. 713 b
Cæliana pixis	595	colocynthis siue colocynthis	
cæliacus morbus	262 b	120 a	
cæliacis quid proffit	262 b	Colophonij & Castabalen-	
in Cœna olim nullus partes		ses canibus tempore bela-	
distributus	300 a	li usi	437 a
cœnæ epulares, adijciales,		columbar	694 a
foliaries, pōtificales 518 a		columbæ cur Veneri assi-	
cœnandi mos apud priscos		gnate	ibid.
153 a		columbarum plumas in col-	
		lo die	

I N D E X.

lo diuersi esse in sole cor	commilito	472 a. 466 b.
loris 225 a. 695 a	commilitium	466 b.
colibarū fecūditas 694 a	cominus et eminus contra	
columbis gloria quendā in	ria	206 a.
telle Etum inesse 226 a	commiseratione iudices ma	
columbarius 694 a	xime cur mouēdi 508 b.	
columbaria 694 a	comis	266 a. 370 a.
Columellæ interpres repres	comiter	266 a.
hensus 283 a	comitialem morbum curare	
Columellæ locus explicatus	di ratio	280 a.
88 b. 143 b. 287 a. 328	in Comitiale morbum quī	
b. 383 b. 511 a. & b.	incidant	588 b.
752 a	commodū aduerb. eius signi	
Columellæ olim qui serui	ficationes 97 a. 111 a.	
dicti 234 b	153 a. 306 a.	
columnarum genera qua	comœdia	482 b.
tuor 192 a	compascere	429 a.
uivora 151 a	compar exornatio rhetoris	
coma calamistrata 275 a	ca	24 a.
comæ nutritores 186 a	compascuus ager	429 a.
commanducare 520 a	compatriota	453 b.
cōmanipulatio 31 b. 472 a	competere	772 b.
cōmanipulones 31 b. 472 a	compilare	100 b.
commasculo 290 a	complodere	789 a.
commata 319 a	complosio pedis in oratore	
commecatus 220 b. 692 b	crebra uiciofa	455 b.
commētatoris officiū. 675 b	consputores qui	243 b.
comes faciendus 304. 61 b	conceptela	106 b.
comessari 301 a	conceptionem mulierū quid	
comicus stylus qualis. 482 b	prohibeat	263 a. &
	E e e 4	264 a.

I N D E X.

264 a			
conchæ quædam buccinis		congermanesco	233 a
accommodæ	562 a	coniectores	509 b
cõcharũ genera uaria.	ibid.	coniectura	509 b. 646 a
conclamare	60 a	conisterium	345 b
conclauere	294 a	coniugium quale esse deceat	
conclauata loca	ibid.	601 a	
concubiũ noctis pars	36 a.	coniugium, ualidissimum iura	
93 a. 302 a. 809 a		ueneres cohercendi frenũ	
concubina	86 b	762 a. 763 a	
concubini	87 b	cõugij sarcina grauis	762 a
concubitum rarum salubrẽ		in Coniugio omnia commu-	
esse, & contra	264 a	nia esse debere	601 a
concusio capitis iracundiæ		coniunctiuus pro	indicatio
signum	414 a	uo posiuus	358 b
condemnatos olim in insulas		conniuere	555 b. 729 a
relegari solitos	39 b	cope	704 b
condemnandi mos apud Ro-		copides	703 b
manos	513 b	conscientiæ stimulus, atro-	
eqndi	158 a	cissima pœna	202 b
condicere	386 b. 579 b	eius signa apud rhetores	
condictio	ibid.	519 b	
condimentum	532 b	conscientiam malam animũ	
condimenta Gallis usitata		plus excarnificare quã	
quæ	208 a	uerbera	53 b
conducere	58 b	consciorum sibi malè, affes-	
condus	400 a	tus qualis	518 b
condylium	461 a	cõsequiæ quid, et unde	561 b
confarreatio	151 b	Consentes dij	434 a
conficere	45 b	conseptum	378 a
		consilium e' re nata capien-	
		dum	

I N D E X.

dum	439 a	contentio, exornatio rheto- rica	313 a
consilia ex euentis pondera- ri	375 a	conticinium noctis pars	93
consobrinus	534 a	a. 302 a	
Constantius imperator ab Ammiano Marcellino		continuare	694 b
cur reprehensus	35 b	contabulatio	673 b
constitutionis bona signa		contubernium	467 b
185 a. 225 a		contus	146 a
consuetudo domina rerum		cooperculum	752 a
à Gellio appellata	53 a.	Copto Ægypti oppidū	38 a
altera natura, prouerbiū	423 b.	coquos olim non fuisse ser- uos	531 b
amoris concilia- trix	602 a.	cor metuentibus cur palpie- tet	105, 106 a. ue
Veneris mi- nistra	701. & 702 a	narum fons	667 a
consuetudinem augere bene- uolentiam	155 b	cor bubonis facit secreta pronunciare	402 a
consul	680 a	corde magis quàm ore ados- randus Deus	323 a
consulū Rom. uestitus qualis	165 a.	corbona	423 a
insignia	367 a	Corculi Romanis qui dicti	205 a
cōuectores nauis dicti	121 a	cordolum	381 b
conuiuia mille à Ptolemæo saginati aurcis poculis	273 a	Corinthus lumen Græciæ à Cicerōe dicta	16 a. 558 b.
conuiuiarum numerus quas lis esse debeat	270 a	Romanorum colonia	649 b
coniuiales sermones quales esse deceat	276 a	Corinthus ciuitas Pelopon- nesi	241 a
contabulatio	673 b	Corinthienses festum Isidis	
contendo	796 b	Ecc 5	celes

I N D E X.

celebrasse 699 b. à Co	762 a
rinthijs differunt 648 et	Correctio, figura rhetorica
649 b	97 a. 338 a
de Corio alieno ludere, pro	Correctores typographia
uerb. 68 b	rum reprehensi 93 b
Cornelia lex 251 b	Corsos Romanis ceræ cen
Cornelia Gracchorum ma	tum millia pondo dedise
ter 36 b	se 509 a
Cornelia Volusij Saturnini	Corybantes 272 b
mater 658 a	corybantiarj ibid.
Cornelius Sylla 251 b	corymbi 198 a
Cornelij Celsi locus explica	coscinonomantia diuinitio
tus 119 a. 120 a. emen	425 a
datus 306 b	cosmotica medicamenta ad
corolla 257 a	capillos uenustandos
corollaria præmia 296 a	186 a
corollarium 257 a. 296 a.	costa homini quot 477 a
396 a	cotium uaria genera 117 b
corona 257 a	cotricula ibid.
coronas bibendi mos ueterū	cothurnus tragædiorum cal
in conuiujs 256 a	ciamentum 482 b
coronis reuinciri, amatorū	cothurni cur grandiloqui di
esse 256 a	482 b
coroneola rosæ genus 413 a	Et
corpus, animi appendix	coxim 336 a
237 b	κράβατος 95 a
corporis incompositio, men	κράβη τις δάμας, prouer
tis index 188 a. affectio	bium 599 b
nes equis currentibus si	Cranai Atticæ inquilini
ne freno comparatæ	18 a
	cranium 388 a
	crapula

I N D E X.

crapula	70 b. 465 b. 132	Corinthiorum	89 a
a. quomodo curetur	71	cribrorum genera ex setis à	
b. sedetur	13 a	Gallis inuenta	411 a.
L. Crassus orator	15 a	uarij inuectores	425 a
Crassus Agelastus semel tan-		capilli crispi & flauï quo-	
tum cur riserit	544 b.	modo fiant	186 a
ab Atteio diris deuotus		cristarum inuectores. 705 b	
325 a		crithe, oculorũ morb.	83 b
Crates	618 a	crocodilus	776 b
Cratis amnis	52 a	crocomagma	268 b
craticius paries	450 a	crocotæ tunicæ quæ	267 b.
credulitas deceptionum ma-		709 b	
ter	641 a	crocotarij	570 a. 709 b
crepera oracula quæ	36 a	Crocoticium	268 b
creperæ res	302 a	crocula uestis	275 a
crepero	ibid.	crocuta fera	479 a
creperum bellum	36 a	Cronium mare	742 a
crepusculum unde dictum.		crotala instrumenta qualia.	
ibid. & 230 b. dici pars		247 b	
301 a		crurifragium	389 b
crepusci qui dicti	36 a. 230	κρούραλλοι	271 a
b. 302 a		crystallum	726 a
crepusculascens hora. 302 a		crystallini duo calices à Nea-	
Cres nescit pelagus, prouer-		rone confracti	271 a
bium	686 b	crystallina trullaempta sexa-	
Creta, quæ & Hecatompos		tertijs centum quinquas-	
lis	685 b	ginta millibus	272 a
Cretenses impostores	686 b	crystallina pocula quomodo	
Creticæ cotes optima. 628 a		probenitur	727 a
Creusa Creontis filia regis		crystallinorum poculorum	

I N D E X.

maxima autoritas	271 a	539 a	
crystallinorū probatio	272 a	Cupido	181 a. 567 a. 489
ſavia per	431 a	b. cur alatus à poetis die	
curcurbitæ longæ et tenues,		catur	637 a. pinnato
gratiſſimæ	119 a. ſes	tus	558 a. à Venere uia
minosæ	119 a	Etus	694 a
cucurbitarum uſus	120 a.	Cupidinis Praxitelici ſimulo	
earū genera Plinio quot		lachrum	564 a
119 a		Cupidinis palatij deſcriptio	
cucurbitarum ſemina quaſ		577 a. & 583 a	
lia	119 a	Cupidini cur uentosæ ale	
cucurbitarium	119 a	attributa	558 a
cucurbitarij	ibid.	Cupidines duo	222 a
cucurbitula	ibid.	Cupedinis forum unde ap	
cui dolet, meminit: cui pla		pellatum	160 a. 182 a
cet, obliuiſcitur. prouerb.		cupediæ	161 a
367 a		cupedinarij	ibid.
cuius & cuiatis	51 a. 626 a	cupreſſus. Plutoni ſacræ.	
culeus	511 b	222 b	
cultus Dei uerus qui	795 b	Curetis Luno	689 a
cultum magnificum autoris		Curio	30 a
tatem adferre	183 a	curioſi plerunque maleuoli	
Cunina dea à priſcis culta		30 a. 751 a	
329 a		curioſitas ſignum loquacita	
cunabula	ibid.	tis	30 a. plerunque noſ
cunctatio	586 b. damnoſa	xia	30 a. 341 b. infeſa
ſa	352 b	lix	743 b. temeraria
cunctabundus	735 b	751 a	
cunctati	608 b	curriculum	2 b
cunctus	607 b. militaris	curriculo	ibid.
			curyo

I N D E X.

extruatus	783 b	Cynopolis	728 b
inter Custodiam liberam et publicam differētia	6 b	Cypriani locus explicatus	49 b. 119 a
custodiarium	7 b	Cyprus insula	685 b
cyathissare	733 a	Cyrenæ laserpificera co- gnominata	545 b
Cybele Deorū mater	254	Cyrenaicum laser	545 b
b. 255 b. 256 b. Enthea ta cur dicta	272 b.	Cythera inf.	553 a
332 b		Cytherica Venus.	ibid.
Cybeleius leo	685 a	Cytheriacum nectar	553 a
Cybeleij Galli	256 c	Cyzicorum turres	596 a
259 b		D	
Cyclopes	685 a	Dædalus primus inuētor ar- scie	407 a
Cydnus fluiuis	305 b	dæmones miraculorum ma- gicorum rectores	94 a
Cyllenes Arcadiæ mons	697 a	dæmonum corpora non ui- sibilia	668 b
cymatilis uestis	46 b	dæmonica magia	3 a
cymbia	743 a	dama pauide cur dicta	162 b
cymbium ansulatum quid	676 b	damnatio ad bestias	580 b
cymbium poculum	723 b.	dapsilis	669 b
676 b		Dardanum promōtorium	733 a
Cynica supellex	618 a	Darium Persarū regē pro Alexādri capite mille talē ta obtulisse	188 a
Cynica familiæ insignia	705 b.	δαρῶνας λεγόντων ἄδικόν μιν, pro- uerb.	388 b
gestimina quas lia	275 b		
Cynicorum philosophorum supellex	706 b		
Cynocaumata	305 b		
Cynocephali simia	708 b		

De

I N D E X.

De prepositionis significatio	30 a. 91 a. 142. 143 b. 211 a. 496 a. 514 a. 604 b	dedolare	97 b
deartuare	264 a	defecatus	387 b
decachinnari	704 a	defecatum uinum.	ibid.
decantare fibras	319 a	defectus	441 a
decapulare	489 a	defensio quid	349 a
decemuiralis lex de conuicio	763 a	deformare	59 a. 281 a
decernere	144 a	destaccare	720 a
decipulum & decipula.	165 b. 586. 587 b	defletus	60 a
decitantes	192 a	defrugare	442 b
declinatio secunda pro tertiam usurpata	143 b. 753 b	deglabrare	262 a
decoctores	526 a	deierare	50 a
decoctoribus Romæ in theatro certus locus constitutus	526 a	deus ð wãt & , prouerbiũ	465 a
decrepitus	36 a. 230 b	decurio	734 a
decumanus limes	96 a	decurionem qui non castigat irritat: Domitiani dictũ	35 b
decurio cubiculariorũ	362 b. 364 b	delibutus	337 a
decurionis militaris officium	477 b	deliratio	630 a. 780 a
ad Decurionum honores olim qui nõ admissi.	363 b	delirium	630 a
decurionatus	362 b	Delphicus Apollo.	566 a
		Delphicum oraculum	306 a
		delphin cur intra sidera res latus	800 a
		Demades orator	510 b
		demeare	677 a
		demeacula	ibid.
		demensum	264 b
		Demeter, quæ & Ceres	680 a
			Damee

I N D E X.

Demetria femina quæ 680 a	detestatio 218 b
demortui cur alba ueste in- duantur 294 a.	Deus quid 681 b
Demosthenis pater machæo- ropceus cognominatus 443 a	Deus quomodo adorandus 323 a. & 324 a
denarij argentei apud Roma- nos notæ 246 a. 809 b	Deus quomodo dicatur fas- ciem abscondere 698 b
denicales feriæ cur institutæ 417 b	Deo tot appellationes quot eis munera 679 b. mens- bra ei quomodo tribu- antur 731 b
dentium dolores quid sedet 509 a	deos iratos pedes lanatos ha- bere 347 a
Deolidos puellæ amorē Iupiter in serpentem mu- tatus 757 a	Deuerra dea à quibus culo- ta 65 b. 425 b. 674 a
de palmare 530 a	deuerto & deuertor 427 a
de pudescere 604 b	deuirginare 425 a. 763 a
de pudicare 526 a	deuirginati pueri qui 425 a
depulsio quid 314 a	deuius 739 a
designare 274 b. 478 b	deuorto & deuortor 351 a
designatores qui 478 b	deuortor 189 a
desinere artem 382 a	deuotare 383 b
desolatus 301 a	deuotio 90 a. 174 b. 325 a. 389 b
desponsus qui dicatur 803 b	deuotor 90 a
destinare 55 a. 107 a. 535 a	deuotoria carmina 91 a
desultor 22 a	deuotrix 90. 91 a
desultoria scientiâ quæ 583 b	deuotum 325 a
detestari	dextræ manui quandam re- ligionem inesse 550 a
	diabolus instar Protei muta- bilis

I N D E X.

bilis	303 a	dieterium	253 b
diacodion medicamentum		dieteria	276 a
711 a		Dietyrna, quae & Diana	
diadema	617 b	686 b	
diadematus	ibid.	Didonis int eritus	531 a
dialis	734 a	Didymæus Apollo	566 a
dialyton fig. rhetorica	200	dies noctis partus	691 b
b. 804 a		dies initiorum	118 b
dieta	110 b	diei civilis diuifio	35 a. par
dietarij	ibid.	tes	302 a
Diagonis cur Atheos di-		dierum obferuatores curio-	
ctus	745 b	fos sibi ipsis nocere	242 a
Diana quae & Dietyrna		diecula	89 a. 737 a
658 b. 686 b. Actæonē		difibulare	709 a
in ceruum cur transfor-		digamia cur monogamia	
marit	199 a. à quibus	deterior	481 b
culta	686 b. Ephesia	Digestorum locus reftitutus	
566 a. Diuiana	662 b	42 b	
Dianæ canes dicati	194 a	dignitas uirorum propria	
Dianæ Ephesiaē tēplū inter		202 a	
septem miracula mundi		dij cur lanatos pedes habes	
numeratū	461 a. 662 b	re dicantur	131 b
Diania turba	194 a	dij cur cœlicolæ dicti	142 a
dicax	216 a	Dijouis	568 a
dicacitas unde dicta	70 a.	dilatatio omnis dānoſa	600 b
216 a. ab urbanitate dif-		diloricare	709 a
fert	70 a	diluculum	35 a. 118 a
dicaculus	216 a	dimenſum	83 b.
dictatores, qui & magiftri		diminutiua quaedam non ſe-	
populi dicti	172 a	quentia genera primiti-	
		uorum	

I N D E X.

uorum			
Diogenes philosophus	786 a	despepsia	545 a
706 b		discriminare	795 a
Diomedes Thraciae rex ab		discriminatum	ibid.
Hercule deuictus, & es		disidium	608 b
quis suis deuorandus ob-		distrahere	55 a
iectus	94 b	distraetio	ibid.
Dionysius, qui et Osiris	801 b	discuneata concha	608 b
Dionysij Syracusani dictu		disciplina	504 a
371 b		disciplinosus	370 b. 504 a
Dionysia Bacchi festa	801	discobolos	300 a
b. 237 a		discus	300 a
Diophanes Chaldaeus ma-		disquirere	673 a
gus insignis	245 a	diuaricare proprie meretri-	
Dipision Argos	685 a	cum	110 a
Dirae	325 a	diuersores Ciceroni q	73 a
diribitorium locus	274 a	diuersoria taberna	73 a
diribitorum appellatione a-		in Diuinis neq; sexu neq; ge-	
pus priscos quid signifi-		nus spectandum	665 b
catum	274 a	diuitis & auari proprium	
Dis	746 a	149 a	
disce regi τρις τὸ καλὸν, prouer-		diuites Stoicis qui dicantur	
bium	75 a. 303 a	72 a. Romanis qui dicti.	
discerniculum	203 b. 795	ibid.	
a. 227 b. 672 a		diuites auari reprehensi	
discophorus	300 a	441 b	
dispensator qui & unde di-		diuitiae cur timidae	465 a
ctus	45 a	diuitias sapientibus in serui-	
dispnaea	3 b	tute esse	608 a.
disphnoici	ibid.	diuortium	649 a
		doctoris laus, discipulorum	
		Eff	profes

I N D E X.

- profectus 307 b
 dolare 322 b. 727 a
 dolatorium ibid. et 97 b.
 doloris uis 141 b
 dolosæ uestes, dolosi colores
 294 a
 domestici dij, qui & lares
 141 a
 domi Milesia, prouerbium
 285 a
 domicæniium 74 a. 255 a.
 332 a
 dominari assueti difficulter
 seruiunt 525 a
 domiporta pro testudine
 99 a
 Domitia gens quæ præno-
 mina usurparit 251 a
 Domitiani de calumniato-
 ribus dictum 35 b. de
 adulatoribus 828 b
 Domitius Anobarb. 485 a
 Domitius Nero princeps
 273 a
 domus dulcis, domus optima,
 prouerb. 100 a
 domus partes 93 a
 domum & domini & ho-
 spitis dignitate commen-
 dari 157 a
 domutio 73 a. 332 a. 561
 b. 574 a
 donarium 333 b
 Donati interpretis Terentia
 ni locus emendatus 231 b
 210 a
 Donatistæ
 donax calamus 644 a
 Dorica musica 339 b. bel
 lo conuenient. 570 a
 Dorica Musica inuentor
 Thamyris Thrax. ibid.
 dorsualia tegumenta 96 b.
 uelamenta 227 a
 dorsum 650 b
 dos profecticia Vlpiano
 que. 582 b
 dos unde dicta. ibid.
 dossuaria iumenta 95 b.
 227 a. 430 a
 dossum pro dorsum antique
 227 a
 dotalis seruus 494 b
 ducentarij qui 31 b
 ducentariorum iudicium des-
 curiam ab Augusto Ce-
 sare additam. ibid.
 ducentaria uectigalis nomi-
 ibid.
 ductare exercitus 130 b
 duodenarius in sacris literis
 786 b

- 786 b
 Draconis leges sanguine
 scriptæ 601 b
 dracones usus esse acutissim
 mi 729 a. 783 b
 dracones in Æsculapij tutela
 habiti 47 a
 Dromones naues frumenta-
 riæ 749 b
 Drusus Germanos insectans
 à barbaræ mulieris spes-
 cie remoratus 413 b
 Dryadæ unde oriundi 5 a
 Dryades nymphæ 654 a
 E
 Ebrijs dormientibus turbis
 lenta insomnia obuenire
 133 a
 ebrietatem quid prohibeat
 132 a
 ebriosus & ebrius differunt
 353 b
 ebullire 109 a
 Ecce, uocabulum quâdo us-
 surpetur 58 a. eius uis
 125 b
 Echo, aeris & linguæ filia
 595 a. à Pane cur adame-
 tur 596 a
 Echus allegorica interpre-
 tatio 596 a
 Echus rationem quis primo
 excogitauerit 596 a
 ἐχέτω δὴ ὄψα & δὴ ὄψα, ἡγεῖ δὴ
 ἀνύστω, prouerb. 418 a
 Ecnephius 248 a
 Ecidus tormeti genus 522 b
 edentare 93 b. 737 b
 edentulus ibid.
 edictum peremptorium. 523 b
 edulia ganeata quæ 389 b
 ἐγγονὰς ἰσθαί 140 a
 Eggle Gratiarum una. 771 a
 egressiones tempestiuas, plu-
 rimum homines reficere
 578 a
 eiulare 358 a
 eiulatus & eiulatio 337 a.
 137 b. 358 a. 524 a
 εἰς δὴ ὄψω βῆτα ἡλδογ, prouerb.
 348 a
 electrum 273 a
 electri magna auctoritas apud
 priuscos 273 a
 elelphacon herba 184 a
 elleborus quibus obsit 443
 a. quibus conferat 528 a
 ellychnium 396 b
 elementa tria esse sine sapo-
 re, odore & succo. 139 a
 Efff 2 elec

I N D E X.

elephas cur lucabos appella- latus	88 a	encaustice pictura	119 b
elephantem decem annis ge- stare uterum	88 a	Endymion à Luna adamae- tus	102 a
elephantia	528 a. priscis	Endymionem primò omniù Lunæ naturam depre- hendisse	ibid. 163 b
incognita	529 a. dif-	energia	46. 47 a
ficilis curatu	529 a.	eneruis	52 a
Ægyptijs peculiaris	528 a	Enopia inf.	575 b. 185 a
Eleusis ciuitas Atticæ	677	enormis	574 b
a. 659 b. 687 b		enormitas	604 a
Eleusinia sacra	677 a	Ennius poeta	189 b.
eleutheria festa	278 a	Ennij loc. explicatus	657 a
Elotæ Lacedæmoniorum		entheca	422 a
	342 a. 462 a	enthecaturum	ibid.
elucificare	15 b	evbros qui	272 b
eluscare	ibid.	evroux que	76 a
eluuies	68 a	enthusiasmus	272 b. 747 b.
Elysus campus inferorum			801 a
	695 b	Enyo, quæ et Bellona	256 b
emarginare	434 a. 195 a	Epanaphora quid	348 a
emasculare	121 b	epatici	44 a
emasculatores	121 b	epexegeſis	414 b
embanima	216 a. 532 b	επιεικείων	184 b
emblemata	385 a	Ephēbica chlamys	614 b
emphracta	749 b	Ephēbium	ibid.
emporetica charta	14 a	Ephesia Diana	566 a. ca
emplastrores	616 b	ius delubri à Xerxe con- ſervatum	566 a
emplaſtratio	796 a	Ephēſtion	
emproſthonos cervicis mor- bus	528 a		

I N D E X.

Ephestion Alexandri amicus intimus	300 b	270 a	epulones, qui et epolones, sed ueterste	269 a
Ephestides insulae	300 b		equus Scianus	94 b
ἐφῆστῆς	132 a		equi humana carne pasti	94 b
ephippia	562 b		equi admissarij qui	87 b.
Ephod Hebraicū quid	741 b		desultorij	22 a
ephodion	48 b		equi cornibus armati in Æ- thiopia	806 a
Ephorhedia ciuitas Galliae	242 b		in Equorum admissura quid spectandum	87 b
ephorhedici Gallis qui dis- cantur	242 b		in Equis senectus quomodo agnoscatur	243 b
Ephyre, quae & Corinthus	16 a. 241 a		cum Equis dissidatibus quo- modo agendum	28 a
Ephyre fons	559 b		equimulgus	79 b
Ephyreia ara	241 a. 559 b		equitarius	242 b
epibathra nauis	691 b		equisitiones seu equitarij	79 b 147 b.
epicrotum uestimenti genus	268 b		Erasinus fl.	686 a
epiglottis	41 a		Erasistratus medicus.	433 b.
epimythion	547 a		646 a	
Episcopi impij & indocti reprehensi	825 b		Erichtho manium deuotrix	91 a. maga 201 a. 279 a. 336 a
in Episcopo quae requiratur	824 b. 826 b		ἐρίθων ἀίνυ, prouerb.	633 b
Episcopalis maiestas auro comparata	825 b		Eroticus libellus à Beroala do editus	101 a
epityrum, genus cibi	37		errores confiteri sapientis	
epulares coenae	518		FFF 3	236 a
epulare sacrificium	269 a			
epulones dij, Iouis parasiti				

I N D E X.

236 a		800 a	
eruderare	245 b	Europa terræ pars unde sic dicta	801 a
ἔρως αἰφ Phthia	26 a	Eurystheus	94 b
Eteoclis odium in fratre Polylicem	538 b	Eutychem fœminam peperisse	36 b
Ethrusci auspices	5 a	exanurcare	489 a
Euan, qui et Liber	270 b	exanimis	600 b
euannare	726 b	inter Exanimum & exanimatum differētia.	241 a
Eubœa Bœotia inf. sinagria	248 a	404 a	489 a
Euclidē tunica muliebri indutum Socratem audisse	47 b	exanure	123 a. 719 a
euchylæ res quæ	532 b	exanilare	123 a. 719 a
Euentus deus colatur	434 a. cur ibid.	exarmata animalia quæ	554 b
euirare	121 b	exasceatus.	407 a
euitare	360 a	exauictorari	295 a
Eumenes Cardianus archigrammateus sub Alexandro Magno	755 b	excellere	577 b
ἐπιτάφια ἠρώτων & ἠελίου, prouerb.	482 b	excrementa manus	279 a
eunuchus	568. b	excuneati	608 b
Euphrosyne una Gratiarū	211 a. 771 a	exenterare	813 a
Eupompus celebris pictor	196 a. eius dictū. ibid.	exequiæ	573 a
Europa à Ioue adamata	758 a. ab eodem raptæ	exercitationis utilitas et neceffitatis	485 a
		exercitus & inexercitus	600 b
		exerere siue exercitare	309 a. 127 a
		exertus	289 a
		exertē	127 a
		exhalare	202 a
		expas	

I N D E X.

- expapillatus 728 a
 experrectus, expergitus &
 expergefactus quid dif-
 ferant 652 b
 expilatores iurifcōfultis qui
 505 a
 expostulare. 413 a. 444 b.
 802 a
 exterricinius 235 b
 extispicium aruspiciæ ge-
 nus 109 a
 extimo 132 a
 extorris 37 b
 extremus 353 a
 fūmida uestes 270 b
 exorciftæ qui 273 b. 274 b
 exordium à principio quid
 differat 508 b
 exolefcere 189 a
 exornatiōes rhetoricæ quā-
 do uicio uertantur 69 a
 exoticus sermo qui 21 a
 F
 Faba 711 a
 ex Fabarū efu infomnia gra-
 uia cur proueniant. 133 a
 à Fabis cur abftinendum.
 712 a
 fabaginus 358 a
 Fabariæ infulæ 711 a
 Fabius cur Allobrogicus di-
 ctus 55 b. cunctator
 352 a
 Fabius Sanga Allobrogum
 patronus 368 a
 fabula quid 546 a
 faces nuptiarum quomodo
 olim confectæ 537 a.
 in nuptijs cur accendi o-
 lim folitæ. 537 a. 617 b
 facetiarum duo genera. 70
 a. 311 b
 facies 60 a. unde dictæ
 ibid.
 faciō lacerare in luctu pro-
 hibitum 183 b
 factio 266 a. 491 a. 515 a
 factionum nomen in quos
 competat 150 b
 factiofus 266 a
 facultatula. 805 b
 falciū uaria genera 671 a
 famæ descriptio 760 b
 famel. Oſcorū lingua idem
 quod famulus 235 b.
 462 a
 fame mori, genus mortis a-
 cerbiſſimū 178 b. 367
 b. 814 b
 famigeratus ſiue famigeræ
 Fff 4 bilis

I N D E X.

bilis	71 a. 286 a	ta	ibid.
famigeratores	71 a. 286 a	faustus	252 a
familia herciscundae actio		Fausti Syllae filij iocus	392 b
404 b		Faustina Antonini Pij filia	
famosus	28 b. 70 b. 368.	Marci Imp. uxor corpus	
et 369 b. 768 b		sanguine occisi gladiato	
famulitium	182 a	ris cur lauerit	388 a
fana sistere quid	505 a	Fauonij gratia	575 a
fanaticus	271 b. 334 b	fax, prima diei pars	302 a
Fannia lex de inquirendis su		febris curandae anilis ratio	
gitiuis seruis	666 a	279 a	
Fanniana charta	14 a	Februalis Iuno	689 a
fantasmata	3 a	fecatum uinum	387 b
fanum unde dictum	334 b	Felamones gigantes	459 a
farreum	422 a	feralis	289 a
farsiles cibi	209 a	feralis pompa	174 b
fartim	208 a	ferales cultus	62 a
fartilis	814 a	feralia officia	ibid. un ^a
fartura	ibid.	de dicta. ibid. festa	174
fasces imperatorum lauro		b. amicula	527 b
decorari soliti	537 a	ferulae ictus cur plus doleat	
fascium nomine quid signis		quam duriora	407 b
ficetur	559 b	Festi Pompeij loc ⁹ explicat ⁹	
fascia	227 b. 142 b. pecto	197 a. restitutus	404
ralis	213 a. 571 b	b. 804 a	
fatū inexorabile esse,	298 b	festinatio nimia saepius nos	
fati uis ineffugibilis	243 a	xia	212 b
fato regi mundum	143 a.	festiuitas uernacula	176 a
144 a		fibrū animal mordax	84 a
fatorum et siderum decre		fibri	ibid.
		ficitas	

I N D E X.

ficitas		flagrio	147 b. 175 b
ficitor	238 b	flamen dialis	734 a
fides	ibid.	flammeum uelamentum, nu-	
fidei sedes in dextris	417 a. 599 b	ptijs accommodū	570 a
fidei religio	690 a	flammearij	ibid.
Fidei deæ solenne à Numa	417 a	Flauij Vopisci loc. explicat	
Pompilio institutum		330 a	
690 a		fleor	312 a
fily cur pignora parentum		floccifacio	720 a
201 a		floccus	ibid.
fimbria	34 a. 275 b	flocculus	ibid.
fimetum	440 a	Floralia festa	711 a
fmus hominis cur mali or-		Florentiæ carcer pro homi-	
doris	441 a. asininus ad	nibus profligatæ uitæ	
quid utilis	ibid.	6 b	
Firmici Materni loc. emens		flos	605 b. ueris indicium
datus	246 b	628 b	
fiscus	58 b	Fluonia Iuno	689 a
fisci & ararij differentia		fluxus	180 a
ibid.		fluxura	ibid.
fiscellus	55 a	focale, uelamentum	143 b
fistule inuentor Pan.	773 a	focus	ibid.
fistule in homine duæ	40 a	foculare	ibid.
flaccus	720 a	foculus pro puella	217 a.
Flacci qui dicti	28 a	807 b	
Flaccorum cognomina un		fœdera feralia	62 a
de	46 b. 511 a. 720 a	fœlicitatis superbia pedise-	
flaccere	46 b. 511 a. 721 a	qua	11 b
flaccidus	511 a	fœminal, & fœmina	588 b
flagratores	148 b. 275 b	fœmina nuda pulchra, pura	

I N D E X.

purā pulchrior	228 a	in esse	619 b
fœminæ in ursis & panthe		fœnum	426 a
ris fortiores marib.	126 b	fœni manipulus hastis alli-	
fœminæ homines imperfe-		gatus, et pro signis in mi-	
cti à philosophis dicti		litia apud Rom. olim ge-	
581 b. natura loquaces		ri solitus	30 b
615 a. in omnibus ani-		fœnifex	426 a
malibus minus animosæ		fœnifecium	ibid.
quàm mares	789 a	fœnus à mutuo differt	152 a
fœminā & seruū apud Bar-		fœtus adulescentulorum im-	
baros eodem haberi gra-		perfecti	581 b
du	601 a	follis	466 a
fœmina nihil mobili ⁹	493 b	follitus	ibid.
fœminas magas super be-		folleti qui	805 a
stias equitare, à uulgo		fomentum	104 b. 456 a
creditum	303 a	fontes muscosi dicti	195 a
fœminas duplicis pupillæ,		Forculus Deus foribus præ-	
nocere facili ⁹	403 a. de	fœtus apud antiquos	
speratiores maribus	530	95 a. 468 a	468 a
a. astutiores uiris	780	fores	21 a
a. pudicitie obseruan-		forensis factio	ibid.
tissimas esse decet	524	forenses tabulæ	383 a
a. plerunque unguibus		forficuli	456 a
fœuire	709 a	fori	161 a
fœminarum genus leue		forum	
375 b. fides rara	35 b	foriolus	28 a. 95 a. 440 a
fœminis ad lugendum ma-		forma cum mollicie conuers	
ritos cur annum tem-		Et a	46 a
pus constitutum	62 a	formido homines uolaticos	118 a
fœminis prudentiam paruā		reddit	formio

I N D E X.

formicæ sepodæ	716 a	dem tabulæ duæ artificiosissimè pictæ	196 a
formicarum sedulii. us	239	Franciscus Puteolanus præceptor Beroaldi	307 b
b. 713 a		frivolum	171 a
fornicator	55 b. 56 b	frondes, ueris comæ	628 b
fornicari	55 b	frons unde dicta	27 a
fornix	ibid.	Frötini locus explicat ^o .	25 b
Fortuna à philosophis qualis esse perhibeatur	8 b	Frontones unde dicti	27 a
fortuna unde dicta	65 a.	frugalitas mater uirtutum omnium	442 b
sine pedibus à ueteribus habita	65 a. cur cæca à poetis ficta	fruges in Sicilia primùm repertas	676 a.
600 a.	744 b	frumen	710 a
Fortunæ bonæ & malæ si- dus in cælo	9 b	frumentum	ibid.
Fortunæ malæ ara Romæ	65 a. 794 a	frunitus	464 a
fortunæ epitheta	64 a.	frustum	137 a. 209 a.
418 b. incōstantia	9 b.	frustatim et frustillatum.	137 a. 209 a. 717 a
94 b		fucatum	562 b
Fortunæ inconstantis exem- plum	12. 13. 14 b. et seq.	fulcimentum	125 a
fortè esse præstat quàm ma- gnum	23 b	fulcire	ibid.
Fotis ancilla Milonis	155 a	Fulgentius Placides repre- hensus	167 a. 216 b. 280 a. 666 a
Fotidis puellæ amor erga L. Apuleium	207 a	Fulgentij locus restitutus	760 a
framea	68 b	fulmen læuum et sinistrum boni ominis	323 a
Francia, aurifex & pictor præstantiss.	196 a. ab. eo=	fulmina læua quæ fulg ^o	56 a

I N D E X.

fullo	391 b	galea & gladij inuectores	
fullones podagra non infes-		705 b	
stari	392 b	Galeata apud Siculos unde	
fulloniae artis inuentor Ni-		sic dicti	5 a
cias Megarensis	391 b	galena	572 b
Fulvia, M. Antonij uxor		Galenus loc ⁹ restitutus	305 b.
395 a. à Clodio uiolata		expositus	582 b. 598
322 b		b. 680 a. 739 b	
Fuluiaster Ciceroni quis		galericulum	704 b
59 a		in Galerij uilla gallum gale-	
Fuluium cum equa rem has-		linaceum locutum esse	
buisse	576. 577 b	181 a	
funus sequendi, et non praec-		Galienus Imperator uitri co-	
cedendi, mos cur priscis		temptor	271 a
usitatus	573 a	galli cantus utilitas	307 a
funus sequentium uerba	573 a	galli gallinacei nocturni uis	
funeris sumptus quales fac-		giles	306 a
ciendi	313 a	gallorum cantu terreri leon-	
funalia	570 b	nes	146 b
funarius, Gratianus cur dis-		Gallia comata	218 a
ctus	126 a	in Galliam ars magica allas-	
furatrina	151 b	ta	2 a
Furina dea culta	724 a	gallicus morbus	528 a. ca
Furinalia festa	ibid.	ius descriptio	529 a.
furcifer	381 b	execratio	ibid.
futilis	409 a	gallinam cecinisse	429 b
G		gallinam pullum peperisse	431 b
Gaballus	528 b	absolutum	
gabinus cinctus	672 b	gallinae quae praestantiss.	
Galactopotae populi	54 a	430 b	
		gallicio	

I N D E X.

gallicinium	35 a. noctis	bysis olim thesaurorum	
pars	145 b. 307 a	repositorium	422 a
ganeatorum ciborum genes		gazophylacium	ibid.
ra tria	208 a	A. Gellius explicatur	114
ganeones	150 b	a. 143 a. 152 b. 155 a.	
Ganio scurra	70 a	260 b. 337 a. 345 b. 384	
ganure canum	396 a	b. 522 b. 681 a. 803 a	
gannitio	184 a. 234 a	Gelij loc. restitutus	155 a.
gannitus	ibid. 576 b	345 b	
Ganymedes Iouis catamitus		Gelota dea	330 a
sue concubinus	102 a.	gelotophilis, herba magie	
709 b. à Ioue adamatus		accommoda	201 a
732 a. eiusdem Pincer		gemmare, gemascere	605 b
na & pocillator	733	gemmæ quando auro cedat,	
a. 768 a		& aurum gemmis quan	
Ganymedes Rheteus	710 b	do	183 a
Gargara montis idæ cacus		gemmarum quarundam in	
men	611 b	magia usus	202 a
garum, liquaminis genus		gemmas calcare qui dicantur	585 a
285 b		gemmatus	600 a
garrire	396 a	gemmula	604 b
Gastrochire Cyclopes cur		gemmosus	600
sic dicti	73 a	genus discerpere legibus ino	
gaudium à leticia quomodo		terdictum mulieribus	
differat	153 b	137 b	
gaudio multos obijisse	739 b	genethliaci qui	241 a
gaudimonium	153 b	genialis	712 b
gausia avis	651 a	genitiuus casus, qui & patris	
gaza	422 a	17 a. 134 a	
Gaza ciuit. Palæstinae Cam		genitis	

I N D E X.

genitiuus pro ablatiuo apud ueteres saepe usurpatus 259 a	glaber	261 a
genium principis deierare, olim usitatum 467. 468. 469 b	glabellus.	ibid.
genua misericordiae conse- crata 462 b	glabrus	602 a
genibus religionem quandã in esse 318 a	glabreta	261 a. 603 a
Geomantia magiæ species 4 a	glabrescere	ibid.
ἔργον πειθυδὸς ἐκ ἀλιότητος, prouerbiu 709 b	gladiatorem in harena cas- pere consiliu. prouerb. 979 b. 591 b	
germinare 80 b	gladiatorum uaria genera et nomina 480 a	
Geryon tricorpor 394 a	gladius	268 a
Geryonis interfector Her- cules 333 a	gladiorum primos inuentor- res fuisse Lacedæmonior 269 a	
Geryones ibid.	Glaucus Minois filius in uis tam reuocatus 47 a	
gestire 40 a. 203 a	glaucus color 186 a. 255 a	
Geta imperator, quæ Græ- maticis quæstiones solus sit proponere 74 b. 792 b	Glaucæ Creontis filia Iaso- ni desponsata 89 a	
gingeriator 570 a	Glaucæ à Medea donum missum ibid.	
gingire anserum uocis pro- priu 470 b. 600 a	Glaucopis, quæ et Cæstia di- eta 186 a	
gingrinæ tibie ibid.	Glessaria inf. 273 a	
ad gingiuarum dolorem re- mediu 386 a	glessum ibid.	
	glis 470 b. 600 a	
	glires unde sic dicti 511 a	
	gliscere ibid. 600 a	
	glucescentes mensæ 511 a	
	globus militaris 607 b	
	glomus	

I N D E X.

glomitis	709 a. 712 a	185 a
ἡ γλῶσσα πολλὰς ἰσὶ δὲσθῆναι		Grammatici triuiales taxati & reprehensi 152 b.
ἔργα, prouerb.	79 a	200 a. 210 a. 238 b. 257
glossopetra herba	201 a	a. 259 a. 305 a. 489 a.
gluma	712 a	533 b. 667 a. 794 a
gnauius & nauus	206 a	Græcorum ingenia tempora
gnauiter & nauiter.	ibid.	raria cur dicta 40 b
262 a. 586 b		Græcorum mos in hospitibus excipiendis 235 a.
Gnidos ins.	552 a	in efferendis proprijs nominibus 311 a. in cænan do 153 a
gnobilis	589 a	Græcum nomen latinam etymologiam non facile recipere 85 a
γνώδι λαγῆναι, prouerb.	153	Græcos dextra in augurijs pro melioribus quam sinistra habere 56 a
b. 404 a. 491 b. 787 a		Græcanicus à Græco quomodo differat 23 a
goetia, idē quod magia dæmonica	2.3 a	γῆρας ὄσλος, prouerb. 384. b
γῆσια quid	ibid.	780 a
gonorrhæi qui dicantur	808 a	graphicus 624 b. 267 b
γῆν νῆσους ἔγγιστον, prouerb.		graphice 620 b
4.63 a		graphium ibid.
Gordianus à senatu & militibus filius, à populo delicia dictus	533 a. & 534 a	graphiarium 621 b
Gorgia Leontini de mulieribus sententia	36 b	grassari 262 a
Gorgon	216 b	grassari in malam & bonam partem usurpari ibid.
Gorgonis serpentis sanguis	48 a	grassan
grabatum	95 a	
gracilitas succulenta que		

I N D E X.

grassator	ibid.	in Gressu tarditas mollior	
grassatura	ibid.	730 b	
grassatorē qui horoscopus efficiat	ibid.	grex	78 b
in Gratia referēda quid spe ctandum	427 b	grues quomodo uolent	
Gratiæ Deæ quomodo & cur sic pingantur	221 a.	636 b	709 a
cur iuuenes, uirgines, uis dentes	221 a. Veneris	griumus	
& Liberi filij.	ibid. Ve	gryphes	788 b. cur hypera
neris comites.	ibid. cur	borei	ibid.
nudæ.	ibid. in Athenis	gubernium	526 a
ensium propyleis pietæ	222 a. quales pietæ à pri	gurgustium, & gurgustiolū	
scis	427 b. Veneris mi	156 a	
nistræ	656 a. 771 a.	guttæ & stillæ differentia	
770 a		109 a	
à Gratiarum numero, ac		Gymnosophistæ	5 a
Musarum, conuiuiarum		H	
numerus cōstitutus	270 a	Habitus	142 a
Gratianus Valentiniani im		habitus nomine uaria signis	143 a
peratoris pater	cur Fua	ficari	143 a
narius dictus	126 a	habitu mentis in corporis	205 a
grauastellus	229 b	motu cerni	143 a
grauedo	525 b	habitus	
grauedinosus	526 b	Hadrianum imperatorē tea	
gregalis	81 b	trapharmacoplerimum	
gregarius	ibid. 107 b	delectatum fuisse	531 b
gregarij milites	ibid.	23 a	
		Hæmonia regio	
		hæredes necessarij qui	596
		b. extranei qui	ibid.
		hæredum quorum successio	
		necessaria	596 b
		hamadryades nymphe	
		654 a	

I N D E X.

- 654 a
hamata munera 708 b
hamothæ qui ibid.
haphæ 343 b. 344 b
harpaga 273 a
Harpocrates silentij moni-
tor 715 b
harpyiæ tres 539 b. 540
b. Neptuni filia 292
a. Iouis canes 292 a.
Thaumantis et Electræ
filij 292 a
harpyiarum nomine auaros
plerunq; intelligi 292 a
harundo 708 b. *cur mus-*
sica nutricula dicta
 721 a
hastatus primus, qui & dus-
cenarius 31. 32 b
Hecale uetula rustica 157 a
Hecate quæ & Proserpina
 675 a. *triceps* 687.
 688 b. *eius templum*
 745 a
Hecateus historicus 285 a
hecatombe 62 b
Hecatompolis quæ & Cre-
ta 685 b
bedysmion, amatorium uo-
cabulum 101 a
- bedysmata unguenta precis-*
sa 102 a
bedysmion qui dici possit
 102 a
helcium 340 b
helciarij ibid.
Helena calix ex electro, Mi-
neruæ sacratus 273 a
Heliogabalus Imperator.
 553 & 554 b
Heliogabali gemmata et au-
rata uehicula 692 a
Heliogabali dulcarios mul-
tos habuisse 531 b
Helius Sestus 777 a
Helius Verus Rom. Impera-
tor pentapharmaci inue-
tor 534 b
heliotropius gemma 201 a
helleborus quibus medeatur
 589 b. *eius genera duo*
 590 b. *eiusdem potio as-*
pu'd priscos sacra 589 b
Hellestus unde sic dictus
 799 a
hemerodromi cursores
 499 b
hemigræna morbus 388 a
hemicyclus 588 a
hemithei dij qui 767 a
 G g g   *Hemus*

I N D E X.

Hemus Thraciæ mōs excel-		Olympicum	609 a
sissimus	29 b	Herculis sacrificio	fœminis
Hemus Thracius latro fas-		abstinendum	144 a
mosissimus	26 a	Herculem Ioui Olympiam	in-
Hemus et Rhodope in mon-		stituisse	16 a. semel in
tes conuersi	29 b	uita iurasse	164 a
Hephestiades insule	769 a	per Hercule pueri olim sub	
Heptaphonos porticus Heli-		dio cur iurare coacti	
dis	42 a	164 a	
Heraclius lapis	117 b	per Hercule fœminis iurare	
de Herbis magicis qui scri-		non permissum	144 a.
psierint	323 a	542 a	
herbarū quarundam in nes-		Hercules aduerbium iurandi	
cromantia usus	202 a	144 a. 164 a	
herbarum ui multa effici		heremita	286 b
323 a		heremodicium	286 b
Hercus Iupiter	804 a	heremitarum uestes quales	
hercisci	404 b	270 b	
herciscundæ familiæ titulus		Heretū oppid. Latij	683 a
explicatus	803 a	Hermes	697 a
Hercules equos Diomedis		Hermes Trismegistus	325 a.
Argos perduxit	94 b.	323 a	
Geryonis interfector		Herodis Attici & Palliati	
333 a		cuiusdā colloquū.	705 b
Cynicæ sectæ au-		Herodotus reprehensus	
tor	706 b	220 a	
neq; Hercules contra duos,		Herostratus quomodo notus	
prouerb.	609 a	euaferit	461 a
Herculis cum Ligurib. con-		Hercynia sylua	577 a
flictus	140 a. labores	hexastichon hordeū	710 a
20 a. 394 a. certamen		Hiacyno	

I N D E X.

- Hiacynthus Apollinis deliz*
ciolum 300 a
Hiacynthum disco perijisse
 300 a
ἱββουρος
hiare 101 a
 365 a
Hieremie propheta locus
explicatus 129 a
hieroglyphicae literae 290
 a
 D. *Hieronymus taxatus* 211
 a. eius locus explicatus
 115 a. 119 a. 189 b. 204 b.
 400 b. eiusdem locus re
 stitutus 12 & 13 a
 D. *Hieronymum Chaldaeae*
linguae studiosum fuisse
 242 a
Hierophanta sacerdos 696
 b
hietari & hiettare 140 a.
 365 a
Hierusalem uarius in scrip
pturis sacris intellectus
 549 a
Higini locus restitutus 155
 a. 773 a
hilaris
hilarari 694 a
hilarare ibid.
 63 a
hilarescere 619 a. 694 a
hilaritudo 619 a. 694 a
Hilaria festa ueteribus 63
 a. 330 a. 619 a
Hilarodas 694 a
Himantopodes populi 295
Himafitheus archipirata
Liparensium 29 b
Hippax caseus 54 a
Hippion Argos 685 a
Hippocrene fons 806 a
Hippocratis locus explicatus
 126 a. 220 a
Hippodame Pirithoi sponsa
rapta 540 a
Hippolytus per Aesculapium
ad uitam reuocatus 47 a
Hippona equorum Dea
 418 a
hippoperæ sarcinae 135 a
hippobela 79 b
 & a' ἱππόβελος ἡ πόλις Ἰβηρίας, pro
 uerbiū 609 a
hirundinum agger in Aegya
 pro 318 a
hiscere 140 a. 365 a
histriones ubi primum fas
bulas agere coeperint
 605 b
historicus scriptura intelles
 688 2 Etus

I N D E X.

Ætus	549 a	rhetorica	69 a. 394 a
hiulare	346 b	homæoptoton figura rhetorica	69 a
hædo oriente natus qualis futurus	757 b	honorū gradus apud Rom.	559 b
holoserica uestis à Tacito Rom. principe uris interdita	456 a	Hora, Quirini cōuenx	769 a. inuentus Dea
Homeri odyssea rebus magicis referta	1 a	Horæ Solis ministræ	769 a
Homero centones	67 a	horarū duo genera	ibid.
homo auius	141 a. pro teus	Horatij loc. explicatus	38 b.
172 b		176 a. 193 a. 211 a. 249 b. 382 a. 494 b. 510 a. 526 a. eiusdem loc. res stitutus	303 a
hominis incessus qualis deus beat esse	188 a. eiusdem fragilitas	503 a.	
503 a.		hordearij gladiatores qui	710 a
uita triplex	611 b	hordicalia festa	128 b
hominem tribus ex reb. constare	748 a	horoscopum habens Aquarum quo mortis generum periturus sit	45 a
homine nil superbius	503 a	horreum	421 a. 506 a
homines quare post coitum languescant	264 a	horreorum nomine apud Iuriscōsultos quid significetur	586 a
hominum capita non nasci in arboribus, prouerbiū	119 a	horrearius	421 a
homines esse spiritus precarios	139 b	horus Egyptijs sol	628 b.
ex Homini bus asini quando fiant	8 a	769 a	
homuncio et homulus	321 b	hospes	174 a
Homæoteleuton, exornatio		hospites apud Græcos quomodo excepti	235 a
		hospia	

I N D E X.

hospitalitas Episcopi uirtus precipua	826 b	Hymettium mel. ibid. et	52 a
Hostiæ ines magicæ artis cõ mentator	1 a	Hymettia columna	15 a
hostiæ circumforancæ	340 a	Hypata ciuitas Theſſaliæ	51 a. 53 a. 171 a
hostiatum	182 a	hyperbole	98 b. 338 a
hostium spolia olim domib. affigi solita	682 a	hypochondria	515 a
huhati	107 a	hypotaſtra	109 b
hyacinthus	433 a	Hippolytus à Phædra noa uerca adamatus	482 b
hyacinthus aeris indicium	671 b	H. ſicratea Mithridatis uo xor 37 b. eius in mari tum fides	ibide
hyalinus color	271 a	Hyrie inf. quæ & Zacyna thus	39 b
Hybleum mel, quod & Sic culum	52 a	Hystaspes rex magicam ar tem edoctus	2 a
hydrem & hydrema	130 a	I	
Hydrochoos	733 a	Iambici carminis inuentor Archilochus Parus	193 a
hydromantia magicæ species	4 a	Iano omne principiam con ſecratum	97 a
hydromel	740 a	ianua unde sic nominata. ibid.	
hydrophobia morbus	305 b	Iason amore Glaucae captus 89 a. Medee maritus quomodo factus.	ibid.
hydrophobi qui	ibid.	Iasonis & Glaucae tristis exitus	90 a
hydrophlogæ	306 b	Iasius à Cerere adamatus	680 a
hyems quando metuenda 670 b. senibus inimica, iuuenibus grata	435 a		
Hieratica papyrus	13 a		
Hylætor canis nomen	447 b		
Hymettus mons Atticæ	15 a		

I N D E X.

- Iasium Argos 685 a 404 a
 Icarium mare 684 a *implanare* 662 a
 Ictinus Cereris Eleusinae tē-
 plum extruxit 659 b *Imperatiuum passiuum, ses*
pe pro actiuo poni. 139 a
 iñtas νακῶν, prouerb. 635 b *imperatores prisco seculo se*
pe unico contentos fuisse
 itex 125 b *equo* 135 a. *solitos ha-*
 ilicetum ibid. *bere uenenum sub annis*
 Ilithyia Iunonis filia 687 a *lo* 816 a
 Iloaē 62 b *imperatorū insignia* 367 a
 illudo 102. eius construo
 Etio. ibid. & 103 a *impiare* 133 a
 illuminus 504 a *impolitiae nota qui olim no-*
 illunt 425 b, 504 a *tati* 795 a
 Ida mons 611 b. dictus
 multifons 612 b *impostor* 662 a
 Idaei Phryges acu pingere
 inuenerunt 456 a *improuisa mala grauius les-*
dere quam prouisa
 idololatrae reprehensi 281 b *378 b*
 ientare 28 a. 135 a. 357 b *de Impuberibus quaestiones*
non habendae 362 a
 ientaculum 28 a. ambu-
 latorium 29 a. 356 b *in Impudica muliere omnis*
custodia irrita 361 b
 ignauiae damnum 485 a *impudicae plerunq; uenefica*
 ignis crudelissimum tormen-
 tum 522 b *325 a*
 ignispicia 240 a *impurus* 304 a
 ignorantibus quando puniendi
 di 699 a *In priuatoria syllaba à Boe-*
tio dicta 185 a. *eius*
 imaginis & Statuae differ-
 rentia 180 a *uis* ibid.
 impartio & impartior *Inachidas Iuno* 686 a
Inachidae Graeci dicti. ibid.
Inachium Argos ibid.
Inachus

I N D E X.

Inachus fl.	ibid.	indicina	130 b
inaccessus	549 a	indicta causa neminem esse	
inanime & inanimatum		damnandum	503 b
113 a		indigena sermo	18 a
Inalpini populi	39 b	indipisco	691 a
incedere quibus proprium		induco	205 b
630 b		induciae 90 a. cur sic dictae.	
incernere	83 b	ibid. 307 a	
incerniculum	84 b	induciarum inuentor pri-	
incessus in homine immedi-		mus Lycaon	90 a
tatus, neq; affectatus sit		indusium et inclusum	275
188 a		a. 265 b	
incessus indicia	188 a	indusiatus	613 b
incestus	223 a. 502 b	indusiarum	275 a
inciles fossae	327 b	infabre	196 a
inclytus	30 b. 461 a	infantes uterum egressi ru-	
inconditus	457 a	bere	114 a
incubare	41 b	infectus	128 a
incubus	132 a	inferae aues praepetib. cons-	
incubum quiescentes inuas-		trariae	281 a
dere & grauare	132 a	infestus	208 b
incubina	41 b	inficere	128 a
index digitus salutaris di-		infimatis	100 a. 774 b
ctus	78 a	infinitiuus pro imperfecto	
indicare emptionis & uen-		praeterito positus. 175 b.	
ditionis uerbum	162 a.	176 b. 309 a	
171 a		infundibulum	258 a
indicatio & indicatura		per Infundibulum quidam co-	
162 a		medo quantum biberit	
indicium	701 a	258 a	
		Ggg 4	infusa

I N D E X.

infundibulo qui comparati 258 a	inora animalia quæ 435 a 183 b
infringere 600 b	innubilare 259 a
infrunitus 464 a	inquires 597 a
ingeniū sæpe latere, ubi non putes 28 b	insecta genis carere 292 b
Ingeniculus pro Hercule, cœ leste sidus 140 a	insiciū pulmētū genus insimulatio in aulis princio pum frequens 34 b 292 a
ingluuies 126 a. 623 a	insomnium 544 a
ingratus 283 a	insomnia tristitia sæpe ciare læta 541 a
ingratis 174 a	insomniorum genera 543 a
ingratitude nihil detestas bilis 758 a	insomniosus 708 a
inguen 46 a	Institutionum iustitiani lo cus restitutus 638 a
inguinaria herba 46 a	instructio 39 b
ingurgitare 452 a	insularis pœna quæ 36
inhalare 202 a	intēpesta nox cur dicta 417 b
inbiare 112 b. 425 a. 597 b	Intemperie decæ 314 a
inimici qui pessimi 154 b	intentio quid 163, 164
initari 718 b	inter, præpositionis huius po testus 40 a
iniuriarū memoria immor talis 116 b. 367 a	inter manum & mentum, prouerb. 164 a
inedia 123 b	interlegere 681 a
inenormis 185 a	interlucatio 667 b
inexplicabilis 790 b	interlunium 614 a
Ino in Deam cōuersa 561 a	internectio ibid.
inoculare 796 a	internecinus 798 b
inoculatio ibid.	interpellare ibid.
inodorus 435 a	interpellatores intere
inolescere 189 a	

I N D E X.

- interpollare 55 b
 interrogationem per obli- 276 a
 quum & præcipue geni
 tuum prolatam, contem
 ptum significare 79 a
 interscapulum 354 a
 intertrigo morbi genus in
 quibus 529 b. eius res
 mediana 399 b
 inuestis 654 a
 inuidorum natura 608 a
 inuidia quid 484 a. ab
 odio quid differat ibid.
 inuidos figulus figulo & fa
 ber fabro. prouerb. 85 a
 inuolare 627 b. 708 a
 Io in bouem mutata 725 b
 Ioan. Bentiuolus Florëunus
 dux 14 b. 196 a. 580
 a. 777 a. eiusdem laus
 503 b. 504 b
 Ioannes Boccattus fabula-
 rum scriptor 312 b
 Ioan. Iacobus Triuultius Gal
 licarum copiarum præ-
 fectus 11 b
 Ioannes Vartibergensis Boes-
 mus 833 b
 iocus 276 a
 iocis quando indulgendum
 iocandi genera duo 276 a
 Ionus ab Apolline filius dis
 Etus 567 a
 Iones saltationis mollis pri-
 mi inuentores 557 b
 Ionia regio unde nomen ac
 ceperit 567 a
 Iosephi locus explicatus. 50
 a
 Iphianassa, quæ & Iphige-
 nia 259 b
 Iphigenie fabula ibid.
 ira 398 b. eius uis 665 a
 iratorum indicia 664 a
 Isiaci sacerdotes 316 a
 Isiaci sistrati dicti 320 a
 Isis Ægyptiorum dea 320
 a. 691 b. ubi culta 677
 b. 675 b. 710 b. uariae es-
 ius nomina. ibid. 744 b
 Isidis templū euersum 798
 b. sacerdotes 721 b
 isocolon, schema rhetoricū
 265 a. 594 a. 794 a
 isopleuros quid 812 b
 iste & ille pronomina ad
 contemptum referri sæo
 pe 175 a
 Isthmos Ephyrea. 16 a. 17 a
 Ggg & Iste

I N D E X.

- Isthmum* perfodere conati
 qui sint 16 a
Isthmia à quo primum insti-
 tuta 16 a. 561 a
Italiae tractus quidā in Gal-
 liae potestatem redactus
 10 b
Italicorum populorum mos
 in absolvendis & cons-
 demnandis reis 514 b
itiones 74 a
iubar stella 130 a. 131 a.
 286 b. 441 a
iudices quomodo permouen-
 di 508 b. quales in iudi-
 cando esse debeāt 363 a
iudicium capitis ubi primò
 actum 507 b
Iugalis Iuno 569 a
iugale uinculum 535
Iugatiuus deus 687 a
iugulum duplex 108 a
iuguli locus maximè mortif-
 er 108 a
iugulum petere quid, ibid.
iugulare ibid.
iuramenti appellatione quid a-
 pud Iurifcons. intelligen-
 dum 430 a
Iulia lex de adulterijs 757
 a. 766 a
Iulij Firmici locus explica-
 tus 144 a. restitutus
 481 a
Iulium Caesarem ædiles con-
 stituiffe 167 a
Iupiter hospitalis 416 a.
 88 b. *Hercules* 804 a.
Lucetius 687 a. *Larissa*
sus. 72 a. *Viminicus* 394
 b. *Ævius* 174 a. 235 a.
Iupiter à capra nutritus. 52
 a. *Dearum iudex* cur eso-
 se noluerit 616 b. in dra-
 conem mutatus 676 b.
 in serpentem mutatus ob
Deolidos puellæ amorem
 757 a
Iouis cõiuuium cum anima
 libus cunctis 99 a. et
 ius color clarus 670 b.
 eiusdem ex *Antiopa* filij
 758 a. ex *Burynome*
 771 a. cum *Europa* con-
 cubitus 723 a. amores
 uagi 756 a
Iouis simulachri facies mi-
 nio illini quando soluta
 432 a
Iouis olim in uocatio pro-
 latuna

I N D E X.

- latum 568 a
 Iuno Curetis 689 a. Fluo-
 nia 688 a. cur sic dis-
 cta. ibid. 689 a. Ves-
 brualis. 689 a. Inachis
 d. is 686 a. iugalis
 686 a. unde dicta
 762 a. Lucina 687
 a. Populonia 689 a.
 Parthenia 684 a.
 Pronuba 201 b. Sotis
 cena 688 a. Zygia
 569 a
 Iuno regnis cur præesse pu-
 tetur 618 b. 683 a. so-
 ror et coniunx Iouis, cur
 à poetis ficta 683 a. à
 Ioue cur uincta aureis
 catenis 684 a. à puell-
 is nubentibus olim inuo-
 cata 687 a
 Iunonis simulacrum in ins.
 Samo cultum 684 a.
 eius templum apud My-
 cenas 686 a
 Iunoni fanum in Samo ex-
 tructum 684 a
 Iunius Brutus gladiatoriorum
 munerum primus instit-
 utar 560 b
 Iunius mensis olim ad nua-
 pias contrahendas pro-
 fausto habitus 243 a.
 unde sic dictus. ibid.
 iuridicus provincialis qui
 61 a
 Iurisconsulti reprehensi.
 467 a
 iurulentum 208 a
 iurulenta aliena esse stoma-
 cho 547 b
 ius & ius, hæc duo monosyl-
 laba regunt orbem ter-
 rarum 23 b. non posse
 sunt consistere 446 b
 ius trium natorum 438 b
 iusculum 208 a
 iuscum ibid.
 iusurandum per caput Græ-
 cis usitatum 375 a
 iussulentum 208 a
 iusticia oculatissima cur fic-
 ta 289 a. olim quo-
 modo pingi solita 290 a
 iustitium 571 a. quando
 indici solitum ibid.
 Iuturna 669 b
 Iuuenalis. locus explicatus
 39 b. 322 b. emendatus
 630 a. & 631 a. 763 a
 iunna

I N D E X.

- iuuenior pro iunior 230 b
 iuuenilem feruorem atate
 firmata saepe emenda
 ri 761 a
- L
- Labeones & Chilones
 412 a
- Laberius uerborum opifex
 elegantissimus 525 a
- labium & labia utrunque
 dici 299 a. 412 a. 552
 b. 575 b
- labra 299 a
- lac hominis dulcissimum
 277 b
- lacte uaccino corpus solui
 389 a
- lactaria seu lacticia quæ
 531 b
- Lacedæmonij, qui et Sparta
 tiatæ 17 a
- Lacedæmonij palestrici cer
 taminis primi institutos
 res 121 a. 269 a. primi
 inuectores seruitij 462 a
- Lacedæmoniorū muri qui
 17 a. condimenta qualia
 548 b. chori tres 772 a
- Lacedæmonios in Claudio
 rum tutela fuisse 368 a
- apud Lacedæmonios senes
 in max. honore fuisse
 138 b
- lacerti pisces 534 b
- lacinia uestimenti genus
 68 a. 212 b
- laciniosa oratio 68 a
- laciniosum ibid. a
- laciniatim ibid.
- lachnitis lapis 193 a
- lachrymæ dolorum aliquant
 do solatium 730 a
- lachrymæ quomodo moues
 antur 358 a
- lachrymari mulierib. prom
 ptissimū 314 a. 594 b
- Laconis cuiusdam dicti ad
 Aristagoram 286 a
- Lacones breuitatis & in lo
 quendo et scribendo stu
 diosi 17 a
- Laconicæ cotes 628 a
- Laconismus quid 17 a
- lactucarum genera 424 b
- Lactucini, Valeriana fami
 liae homines 424 b
- lacuna 448 a
- lagna 254 a
- laguncula ibid.
- lædoria 276 a
- latere

I N D E X.

letare	368 a	lanceatus	170 b. 515 a
leticiæ affectū in splene si-		lanij	345 a. 516 a
tum esse	59 b	lanistæ	345 a
leuis	48 b	laniena	327 a. 345 a
leuigare	30 a	lanosum barbitium	598 a
leuorsum	145 a	lanificium olim nobilibus	
Laij & Pherandri pugna		matronis Rom. usitatum	
contra Herculem	609 a		316 b
λαμῶς	129 a	lanificio manū admouere,	
lamæ	106 b. 448 a	apud Persas indecorum	
Lamathus & Alcimus las			316 b
trones	476 a	Lanuuiū municipiū	688 a
lambriçæ	384 a	Laodamia Protefilai uxor	
lamiarum nomine quid in-			181 b
telligatur	129 a	lapago herba contra podas	
lamina	385 a	gram ualida	606 a
lampadum dies Cereri dica-		lapides loqui qui dicantur	
tus	677 a		183 b
Lampridij locus explicatus		ex Lapidibus pocula facta	
	188 b		274 a
lanæ appellatione apud Iu-		Lapithæ cur Pelethronij di	
risconsultos quid intelli-		cti	459 a
gatur	316 b	Lapitharū conuiuū.	459 a
lanas cum cadauere non seo-		Lapithas primos omnium eo	
peliri	719 b. in ædes	quos inscendere ausos	
sacras nō gestari	719 b		459 a
lancea	170 b. 514 a. uo-	Lapithus & Centaurus A-	
cabulū Hispanicū	45 a	pollinis filij	459 a
lanceola	515 a	laquearia	582 a
lancearij qui	45 a. 515 a	lar familiaris	141 a. 142 a.
			410 b.

I N D E X.

- 410 b. 520 a
 Lararium pro domestico sac-
 crario 142 a
 Larissa ciuitas Thessaliae
 72 a
 Larissa arx Argiuorū à Cy-
 clopibus condita 73 a
 Larissa Asiae 287 a. Cres-
 ta 287 a. Ossa locus
 287 a. Argiuorum arx
 287 a. uicus Tralliū 287
 a. Attici agri ibid.
 Larissus multas olim fuisse
 72. 73 a
 Larissala ciuitas 72 a
 Larissens Achilles 72 a.
 287 a. apex 73 a
 Larissius Iupiter 72 a
 larua 63 a. 805 a
 laruarium natura 410 b.
 805 a
 de Laruis ueteres quid sens-
 erint 63 a
 laruale simulachrum 63 a
 laruari 416 b
 laruati 63 a. 805 a
 laser 387 a. 545 b. magni
 ficum 545 b. ad quid
 conferat 545 b
 laserpitium uirgultum 544 b
 laserium obsonij genit. 545
 b
 lassescere 182 b
 lassitudinem magis somno
 quam cibo discuti. 174 a
 latex 139 a. 254 a
 laticis appellatione uaria in-
 telligi 139 a
 latibulare 171 b
 Latini, Graecorum imitatio
 res 53 a
 Latinitas 18 a
 Latinitatis elegantia non sen-
 per intra cancellos Grae-
 matices astringenda 210
 a
 latine loqui & grammati-
 ce loqui differunt 19 a
 181 b
 latria
 latrones sub Martis tutela
 27 b. 518 a
 lauandi tempus quod com-
 modissimum 453 a
 410 a
 laurus
 laurus asinis & equis perni-
 ciosa 435 a
 laurus proprie triumphis di-
 cata. 536 a. in Io-
 uis gremio quando depo-
 ni solita 537 a
 laurum

I N D E X.

laurum Romanis uictoriae signum fuisse	536 a	risolita	520 a
laurorum odores contra pe stem ualidi	498 a	lens optima in Aegypto	711 a
laureati milites	537 a	a	
laureata literæ	537 a	lenones unde sic dicti.	357 b
lautitia	173 a. 336 b	lenocinium facere quis dica tur	55 b
Lautule, locus extra Romã	173 a	Lentulus flamen Martialis	51 b
lecanæ Græcis quid	4 a	Lentulorũ cognomina uno de	711 a
lecanomãtia magiæ species	4 a. Aſſyrijs uſitata.	Leonides Alexandri præce ptor	497 b
ibid. 239 a		leo cæſius	186 a
lecanomãtici qui dicti Stra boni	ibid. 240 a	leonis pellis quò peruenire non poteſt, uulpinam aſſe ſuendam eſſe, Lyſandri dictum	406 a
Lecheæ ciuitas	648 b	leones oculis limis aſpici nõ ſuſtinent	230 a
lectiſternator	65 b	leones gallorum cantu terre ri	146 b
lecythus, ampulla olearia	159 a	lepidus	13 a. 331 a
legare factum aurum, item infectum, quid	599 a	lepidè	13 a
legati cur oratores dicti	344 a	lepidotes gemma.	ibid.
legati Græcorum Cerycia cur geſtauerint	42 b	λεπίς	ibid.
legionarius miles	455 b	λεπιδωτὴς qui	134 a
Lelegis oppid.	566 a	lepos	331 a. 652 a
lemures	519 a	ſub Leporis ſidere nati, quã les euadant	47 a.
Lemuria feſta à quo inſtitu ta. 519 a. quãdo celebra		leſſus et leſſum.	337 a. 358 a
		leſſum	

I N D E X.

- Ieffam mulieribus interdix
 etum 137 b. in xij Tabu
 lis prohibitum 524 a.
 395 a
 lethargus 347 b
 Lethæus fluvius 324 a
 325 a
 lethæa pocula 324 a
 εν λουω λουω σαβω, pro
 uerb, 506 a
 λουωωω 760 a
 Leucothea 561 a
 Leuitici locus restitutus 216
 a
 lex coniuualis 270 a. Cor
 nelia 495 a. Tit. a de as
 dulterijs à quo lata. 403
 b. 404 b. 708 a. las
 mentatoria 358 a. Papia
 707 a. popularitatis
 278 a
 leges aranearū telis quans
 do similes 446 b
 legum XII tabularū locus
 explicatus 35 a
 libare dys uino Græca uue
 nefas 517 a
 Liber, qui et Euan 270 b.
 unde dicatur 237 a
 liber nullus tam malus, qui
 nō ex parte aliqua pro
 fit 216 b
 Liberi et Veneris filio Pri
 pus 236 a. eiusdem
 Herculis patria Theba
 464 a
 Liberalia festa 237 a
 liberorū appellatione quid
 intelligendum 61 a
 libertas dulcissima res 81
 b. ciuitatis maxima laws
 278 a
 Libertatis festum 278 a
 libido congermanescens die
 Eta 233 a. mascula tao
 xata 282 b
 libidinis proluuium 574 b
 libripendes qui 242 a
 288 a
 licere 469 b
 licitoris officium
 lictores unde dicti
 470 b
 44 a
 lictoria 536 b
 liguritor 228 b.
 ligusticum herba
 triplex
 lim arc 231 a. 472 b
 limen 230 a. 471 b
 Limentinus deus 253 a.
 468 a
 limis

I N D E X.

liminararchæ	253 a	lixæ	164 a. 165 a. milia
limis	230 a	tares ministri	547 b
limitanei	253 a	lixarum officium	164 a
limitarchæ	253 a	lixas inutiles ad bellū	165 a
limpida stella	719 b	lixula cibi genus	165 a
lingua rana uiuētis mulieri imposita, quid efficiat	436 b	locarium precium	50 a.
linterones	719 b	499 a	
lipopsychia, seu defectus ac nimi	134 a	loculamenta	496 a
lipothymia	ibid.	locus medius in mensa olim honoratior habitus	50 b
liquores homini qui gratis sini	454 a	locutuleij	524 a
loci faminarum	88 b	lædoria	458 a
lira	630 a	λογγύτοι καὶ λογγυφόροι qui	
lirare.	ibid. 780 a	45 a	
litare	331 a. 359 a. 595 b.	lomentum	718
794 a		loiomodes pestilentia spec cies	486 a
in Lite quid potiss. spectant dum	355 a	lorarij	374 a. 382 b
lihanici	811 a	loreare	374 a
litta uermiculus in lingua ca num	209 b	loricula	807 a
litus	650 b. 748 b. 740 b	Loxias Apollo	568 a
Lucij locus explicatus	62 b.	lubentia & libentia	69 a
122 a. 125 a. 165 a. 786		lubricus	25 a. 214 a
a. eiusdem locus restituit.		Lucetius Iupiter	687 a
98 a. 688 a		Lucecia Iuno	687 a
Liuiana charta	14 a	lucernari	723 b
		L. Lucianus Patrensis magi cæ artis studiosus 5 & 6 a. asini aurei apud Græ cos autor. ibid. in asis	

I N D E X.

num mutatus. <i>ibid.</i>	lucubrare	336 b
quando floruerit 248 b	lucus	681 a
Luciani patria, parentes	lucum ueteres pro luce dixisse	117 a
740 b	se	193 a
Luciani locus emendatus	luculentus	530 a
158. 276 b	luculentitas	
Luciani interpres reprehensus	Lucullo statua in honorem	24 a
276 b. 402 a	erecta	
Lucina à parturientib. inuocari solita	ludi quinquennales et Æthy	
687 a.	cur, & à quo instituti	
688 a. 725 a	16 a. 40 b	
Lucius Minutius primus antonine præfectus apud Rom.	Ludouicus Sphortia dux Mediolanensis	9 b. 10 b. & seq.
265 a	Ludouici Gallorum regis	
Lucij prænomen priscis usitatum	expeditio in Italiam	11 b
163 a	Lud. Sphortie frater cum Venetis	10 b. eius fuga ad Maximianum Imperatorem
Lucij & Manij apud Romanos qui dicti		13 b
251 a. 302 a	lugentes plerumq; comandi uellere	573 a
Lucifer	lugendi maritos mos ueteres	apud 62 a
130 a	lugubres uertes esse nigras	294 a
Luciferi color cædens	luna cur roseida dicta	26 a. in herbas despumare
670 b	credita	13 a. credita solis discipula
Lucifugus		665 b. comas
626 a		
Lucifugi qui		
578 b		
Lucretij libros qui circumferuntur non esse integrum opus		
660 b		
Lucretus spacium mulieribus quam longum præstitutum		
192 b		

I N D E X.

comata 669 b. cur He	lunulus in calceis Romanos
cate 670 b. olim à par	gestasse 666 b
turientibus inuocata	Lunensis caseus 54 a
888 a. siderum mater	Lunus Deus à quibus cultus
700 b. cur proserpina	665 b
dicitur 729 a	lupanar 399 b
lunæ defectui elementa cõ-	lupata 56 a
pati 654 b	lupus, negociator ibid.
lunæ sidus. 653 b. epithe-	lupus in fœm. genere usurpa-
ton 662 b. descriptio	tum 374 a
669 b. 674 b. silentium	lupus, instrumentum unca-
712 a. multiplex effigies	tum 56 a
669 b. color blandus	lurcare 253 b
670 b. lux fœminea	luror 59 a
664 b	luridus ibid.
Lunæ cur uestis multicolor	luscinia auium præstantis-
tribuatur 671 b	simâ 700 b
lunâ roris largâ esse 654 b	in Luscinia musices perfe-
lunam de cœlo deduci posse	Etam scientiam conspici
magorum præstigijs, à	700 b
quibus creditum 33 a	lustrare 340 a
luna crescente, augmentum:	lustralia piamentâ. ibid.
deficiente, damnum sen-	lustralia extâ 340 a
tire hominem 653 b	lutulentus 193 a
lunari potestate, et animan-	lux alba 659 b
tia & anima carentia	lucem fugere, afflictorû est
uegetari 653 b	575 a
lunares dies in omni agris	luxus mulierum, causa poda-
colatione obseruandi	græ & caluitij 219 a
654 b	luxuriam in urbib. plerunq;
	H b b 2 regnâe

I N D E X.

regnare	37 b	machera	442 a. 462 b
Lybia, quæ et Africa	801 a	macherophori	269 a. 462 b.
Lyca Herculis puer	165 a	b.	442 a
Lycaon induciarū primus		macharopæus	ibid.
inuentor	90 a. 308 a	item	462 b
Lycon cur Socrati infestus		machimonium	526 a
641 b		Macri electrina patina	
Lycurgi Repub. aurum eli		274 a	
minatum	375 b	Macris inf.	248 a
Lychnobij qui	626 a	Macrobij locus explic.	118
Lydia musica	570 a. fleti	a. 167 a. 168 a. 530 b.	
bus accommoda	629 b	eiusdem locus emenda-	
Lydiæ musicæ inuētor Am-		tus. 167 a. 290 b. 535 b	
phion	570 a	macrochera tunica	188 b
Lydius lapis	117 b	Madaura	803 b. Apuleij
Lycus latex	139 a	patria	803
Lymphare	257 b. 527 a	Madaurensis	Platonicus
Lymphatus	527 a. 655 a	803 b	
Lymphaticus	257 b	mador	99 b. morbi genus
Lynceus oculatissimus	292	111 a	
a. 789 a		madulsa	99 b
Lynceo oculator	293 a	magus Persarū lingua quid	
Lysandri Lacedæmonij die		significet	2 a. 3 a
Etum	406 a	magi malefici cur dicti	3
M		a. quasi magnagi dicti	
Macedonia, quæ & Emas		ibid. a. quibus herbis et	
thia, unde nomē adepta		lapillis utantur	201 &
72 a		202 a	
macerie species quatuor		magis dæmonicis supplicii	
807 a		constitutum legib. XII	
		tabulæ	

I N D E X.

tabularum	4 a	miens excitari non posset
magia in mustelam transfigurata	303 a	ibid.
magas in uarias animalium effigies se posse transfigurare	289	magico incantamento an quiduis possit effici. 32 a
magas cum Diana siue Neoroida noctu circūuagari	303 a	magistratus 172 a
magyā quid	2 a. duplex	magistratum uirgæ curse curibus alligatæ præferri solitæ 165 a
2 a. susurramine & clā perficitur	31 a. in Bryotanniam perlata	magisterij nomine quid intelligatur 172 a
2 a. le gibus XII tabularū interdita	3 a. coelutum	magistrare 110 b. 172 a
antistita ab Apuleio dicta. ibid. quæ per lucernas fit, qualis	239 a. in Perside inuenta	magnanimus 473 a
magia species uarie	4 a	Magnarius qui, & unde dictus 57 a
339 a		Maia Mercurij mater. 697 a
magica ars quos asseclas et cultores olim habuerit	1 a. magnæ apud ueteres autoritatis. ibid.	Maius unde sic dictus. 243 a
magicae artis inuentor quis primus exiiterit. ibid.		Maius mensis olim pro infausto ad contrahendis nuptias habitus 243 a
magica arte delusi exempli ex Augustino	134 a	maiorum laudes assa uoce cantari solitæ. 232 a
magica arte effectū ut dor-		malacissare 229 a
		malacum pallium ibid.
		malæ Fortunæ fanum Romanæ 76 a
		Mamercus, Mars à quibus dictus 27 b
		Mamertini Siciliae populi 27 b

I N D E X

<i>manciola</i>	213 a	<i>olim adhibita</i>	112 b
<i>mandragora</i>	524 b	<i>in Manū uenire quid</i>	774 a
<i>mandragoræ duo genera.</i>		<i>inter Manum & mentum,</i>	
<i>ibid.</i>		<i>proverb.</i>	299 a
<i>manduco</i>	812 a. 520 a	<i>manus cur homini data</i>	
<i>manducum</i>	812 a		473 a
<i>manes</i>	199 b	<i>manns sibi ipsi inferre, olim</i>	
<i>manicula</i>	329 b	<i>fortitudinis esse creditū</i>	
<i>Manij qui dicti</i>	302 a		206 b, 207 b
<i>Manilius Rom. Senator aīo</i>		<i>manumissi cur capita radee</i>	
<i>rodianus</i>	20 a	<i>re olim soliti sint</i>	343 b
<i>manipulus 30. b. quot mili</i>		<i>Marcellus Cos. Rom. ob lāe</i>	
<i>tes continuert</i>	30 b	<i>trocinium urbe pulsus et</i>	
<i>manipularis miles</i>	31 b	<i>dannatus</i>	160 a
<i>maxium euocatio apud Ho-</i>		<i>Marcellæ Maioris præclas</i>	
<i>merum</i>	5 a	<i>rum dictum</i>	186 b
<i>T. Manlius à Tarpeio saxo</i>		<i>Marciani Capellæ locus</i>	
<i>deiectus</i>	288 a		79 a
<i>mansues</i>	119 b. 708 b	<i>marcidum uinum</i>	667 b
<i>masuetarij magistri qui. 121</i>		<i>marcipores qui</i>	252 a
<i>b. 554 b</i>		<i>mare cur cærulium</i>	225 a
<i>mantica</i>	135 a	<i>Mareschallus, qui et mulo</i>	
<i>mantica duæ singulis homi</i>		<i>medicus</i>	242 b. 411 a
<i>nibus ab Æsopo tribute</i>		<i>Marga Britānis quid</i>	195 a
	135 a	<i>margo</i>	195 a. 434 a
<i>manticula</i>	136 a	<i>Mariani caballi qui</i>	20 a
<i>manticulari uetus uerbum</i>		<i>Marimarusa</i>	32 a
	136 a	<i>marmaritis herba</i>	201 a
<i>uolūtis ayadis</i>	6 a	<i>maribus quando ducenda</i>	
<i>manus conuentio in nuptijs</i>		<i>uxor</i>	581 b
			<i>Marius</i>

I N D E X.

- Marius imperator 20 a
 Marius Bethbecus septemuir
 epulorum 270 a
 Mars, Maiors & Mamers
 27 b. latronū deus 23 b
 aīuē xp̄s dictus 29 b. in
 specie apri Adonidē occi-
 dit 309 a
 Martis color igneus 670
 b. equi 625 b
 Marfi, serpentum domito-
 res 518 a
 Marsias Phryx Doricæ mu-
 sicae inuentor 570 a.
 item tibiæ geminae 716
 b. 772 a
 Martiani locus explicatus
 150 b
 Martia legio 23 b
 masculus 291 a
 masculi animalū omnium
 plerunque robustissimi.
 ibid.
 masculinum genus pro fec-
 minino positum 143 b.
 144 b
 mascullescere 291 a
 masculeta ibid.
 Massagetarū mos spurcissi-
 mus 647 b
 mastigare 520 a
 matianum minutal 209 a
 mathematicorū uaniloquia
 taxata 242 a
 matres patribus indulgen-
 tiores erga filios 581 b
 matrefamilias quid faciat
 44 b. 825 b
 matrefamilias quæ olim
 appellatae 151 b. 152 b.
 774 a
 matronæ Rom. uenenū pas-
 rantes ebibere id coactæ
 591 b
 matronarum quis incessus es-
 se debeat 630 b
 matronas pudicitia gratios-
 sas fieri 44 b
 matronatus 523 a
 matrimonium quomodo con-
 trahendū 534 a. quana-
 do et quomodo dirima-
 tur 649 a
 matrimonia legitima quæ
 603 b
 maturus 533 a
 Maximianus Imperator
 11 b
 Meccenas pullos asinorum
 epulari primus instituit
 Hhb 4 290 b

I N D E X.

- 290 b
meconium, papaueris succus
 710 a
Medea Ouidiana 32 a.
 ab Iafone marito suo res
 pudrata 39 a
Medea liberi ex Iafone. ib.
 donum Glaucae missum
 ibid.
mediator 444 b
medicus qualis esse debeat
 48 a
Medici cur anguibus utan-
 tur 47 a
medicorum princeps 48 a
medicorum secta quid con-
 ueniat 523 b
medicæ artis auctores dij
 523 b
medicina ueterinaria quæ
 242 b
medicina cur inuenta 523 b.
 res sacra. ibid. b. ab ana-
 tiquis cur damnata 589
 b. ars fructuosissima
 589 b. eius inuentor Æ-
 sculapius 47 a
medicamentum contra canis
 rabidi morsum 304 b
medicamenta non cõcoquia
bilia 593 b. purgant
 diuim quæ obtineant
 594 b
medimnus 279 b. 794 a
meditullium 418 a. 578 a
medullius 8 b
Medusa Gorgonis filia
 206 a
mel Hymettium pro optimo
haberi 15 a. descriptio
 tum 33 a. optimū quod
 16 a
mellita stomacho noxia
 531 b
melissophyllon herba 39 a
melancholicis quid cõferat
 528 a
Melicerta in Portuum cõ-
 uersus 561 a
Melitus Socrati infestus cur
 640 & 641 b
Melite inf. 552 b
melos bipartitum 547 b
membrana 786 a
membranulum. ibid.
membra in homine princis-
 palia quatuor 124 b
Memnosyne à Ioue adama-
 ta 757 a
memoria immortalis quos
 modo

I N D E X.

- modo concilianda 323 b
 Memphis cur inuida dicta
 320 a
 Memphis ciuit. 320 a
 Memphitici sacerdotes. ib.
 mendaciū dicere apud Per-
 sas crimosissimū 520 b
 mendaciorum octo genera
 à D. Augustino tradita
 31 a. 520 b
 mendicabula 59 a
 mendicimonium pro men-
 dicitate. ibid.
 mensa amicitiae conciliatrix
 154 b
 mensam uacuā tollere olim
 non licitum 434 b
 in Mensa medius locus a-
 pud Numidas honora-
 tior 766 a
 Mense malum Maio nube-
 re uulgus. pro Urb. 243 a
 mēta herba 102 a. eius uires.
 ibid.
 mentagra, morbus priscis
 incognitus 529 a. quo
 tempore primū irra-
 pserit ibid.
 mentum 299 a
 mentastrum, herba 59 a
 mentiri & mendacium di-
 cere differre 31 a
 Mercurius, qui & Anubis
 729 b. 727 b. Arcadius
 dictus 697 a. Argis
 phontes cur 293 a. ca-
 ducifer dictus 615 b.
 724 b. *Διάνης* ab Ho-
 mero cur dictus 729
 b. Furatrinus Deus 696
 a. 535 b. monauli inuen-
 tor 450 a. 716 b. Ar-
 gum capite priuat 293 a.
 cur Deorum praeco, cur
 mercib. praesse, & alas
 habere dicatur 696 a
 Mercurij color radians
 670 b. simulachrum in
 Aegypto 729 b
 Mercurij Aegyptij caduceū
 quomodo figurarint
 724 b
 Mercurio uirga cur data
 616 b
 Metella Lucij Syllae cōiunx
 390 b
 merere pro mereri positum
 18 a
 meretrices scraetiae et serus
 pea ueteribus appellatae
 Hbb 1 78 a

I N D E X.

- 73 a
meretrices malis artib. gra-
tios. ut fieri 44 b
Meriones Idomenci parasi-
tus 551 b
mespis & wryes, prouerbium
 300 a
Meroë femina bibacissima
 73 a
Meroe caupona, quasi dicas
merobiba *ibid.*
Meroe inf. Niliaca 73 a.
unde dicta 107 a
mesochorus 773 a
Messala orator 273 a
Messala primus reatum di-
xisse perhibetur 124 a.
 354 a
Messenij à mulieribus fusi
& debellari 224 a
meta 512 a
metallum unde dictū 396 b
metallici fossores 396 b
metalacta cibi genus 534 b
metamorphoseos causa in
hominibus 9 a
Metancea Occasionis co-
mes 594 a
ex Metu alium solui 403
 b. 625 c
metuentes cur palleant 389
 b. 625 a
Michael Cheserius 832 b
micropsychi qui dicantur
 390 a
Milesia rosa 430 a. 605 b
Milesiæ fabula 12 a
milesius sermo 11 a
Milesij populi Ionie, luxui
dediti *ibid.* 12 a
Milesia con poema *ibid.*
Milesiorum templum ingēs
 566 a
Miletus Apollinis filius.
ibid.
Miletum oppid. *ibid.* a
quo constructum & ut
de nomen inditum. *ibid.*
 & 567 a. 285 a
Miletos Ionie caput 566 a
miliaria antiquis per lap-
ides fixos designata 93 a
militū duplex diuisio 455 b
militia duplex 74. 6 b. pue
 rorum que 18 a
militares ordines apud Ro-
uexillis tribus constituisse
 45 b
miliam 710 a
milton 433 a
milui

I N D E X

milui acutissimi uisus	788 a	modò aduerb. quomodo us-	
minare	63. 64 b	surpetur	113 a
Minerua quæ et idivus	18 a.	moletrina	157 b. 724 a
684 b. Dea præliaris		momentum	612
625 b. oleæ inuentrix.		momentarium	589 b
618 b. cur olea coronata		monachi medicantes taxa-	
ta 618 b. Chalciotis di-		ti	280 b
cta	619 b	monaulion tibiæ genus	716.
Mineruæ calix ab Helena		717 b.	
ex electro sacra	273 a	monetaryj	38 b. 374 b
Minois inf.	193 a	monetales triumuiui cur o-	
Minotaurus	566 b	lim constituti.	ibid.
minutal cibi genus	209 a	monetale aurum	38 b
minutalis duo genera	ibid.	monosyllaba duo regere or-	
miracula mundi septè quæ		bem terrarum	23 b
662 b		monumentum	501 a
miscelli ludi	338 a	Monymia Mithridatis re-	
miscellanus et miscellanens.		gis uxor, eius q; factura	
ibid.		crudele	237 b
miseriæ cordiæ ara ab Athe-		moralis deus ingens ab Aus-	
niensibus dedicata	742	gustino uisus	737 b
b		Morpheus Somni filius	
missionū tria genera	443 a	184 b	
in Mithridatis sanctuarijs		mora amantes impatientis-	
antidotum repertū	43 b	sumi	493 b
mitra ornamentum mulie-		mordicare quid	38 a
bre 46 b. 267 b. 773 b		mordicitus	354 a
mithrax gemma	774 b.	mordicus	ibid.
mitela ornamentum mulie-		mores hominū nouisse, lau-	
bre	46 b	dabile	349 b
			mori

I N D E X.

<i>morimarusa</i>	742 a	<i>usitata</i>	136 a
<i>morsficatim</i>	113 b	<i>Mulciber Vulcanus</i>	768 a
<i>morsui humano mederi for</i>		<i>mulu Mariani in prouerbii</i>	
<i>des ex auribus</i>	462 b	<i>cur abierint</i>	20 a
<i>mors cur bona dicta</i>	27 b.	<i>mulu qui præstâtissimi</i>	79 b
<i>ærumnarum finis</i>	727	<i>mulier</i>	635 a
<i>a. strenua quæ</i>	159 a	<i>mulier optima quæ</i>	394 b
<i>mortem generosam homini</i>		<i>mulieris officium</i>	393 b
<i>gloriæ ianuam repande</i>		<i>nec Mulieri, nec gremio cre</i>	
<i>re</i>	515 a	<i>di oportet. prouerb.</i>	35
<i>mortui apud prisicos cur ca</i>		<i>b. 256 a. 375 b. 378 a</i>	
<i>lida aqua abluu soliti</i>	60	<i>mulierem à mollitie dictam</i>	
<i>a. 416 b. cur alba ueste</i>		<i>esse</i>	115 a
<i>induti</i>	527 b.	<i>mulierem interficere pia</i>	
<i>do olim conclamati</i>		<i>culum maius, quam uis</i>	
	312 a	<i>rum</i>	116 a
<i>contra Mortuos stylus non</i>		<i>mulieres meticulose</i>	imo
<i>esse stringendum</i>	258 b	<i>becilles natura</i>	115 a.
<i>mortuis saluæ & kale dici</i>		<i>immodica capillitij cu</i>	
<i>cur solitum</i>	205 a	<i>riositate mortuæ</i>	186
<i>mortiferum ægroti indicium</i>		<i>a. pellicum impatientia</i>	
<i>unde colligendum</i>	46 b.	<i>simæ</i>	236 b. omnes se
	720 a	<i>re multiloquæ.</i>	378 a
<i>inter Mortuos auaritia. pro</i>		<i>quâdo ad concipiendū a</i>	
<i>uerb.</i>	743 a	<i>ptæ</i>	581 b. uindictæ cupio
<i>Moysem magicæ artis peria</i>		<i>dissimæ</i>	608 a. parere
<i>tum fuisse</i>	2 a	<i>quando desistant</i>	658
<i>mucro</i>	45 a. 347 a	<i>a. uiris uersutiores</i>	581 b
<i>mucronatus</i>	ibid.	<i>mulieres tenacius incorru</i>	
<i>mula tollitares cardinalib.</i>		<i>ptam seruare antiquitas</i>	
			icm

I N D E X.

tem quam uiros	19 a.	mundus cū tempore factus	
raro caluescere	219 a.	680 b	
220 a		mundus quid	ibid.
mulieres Messenios fuisse		munera esculenta mittendi	
224 a. ex luxu podagri-		priscorum mos	234 a
cas & calius fieri	219	munerari	428 a
a. impudicas facile uene-		munerarij	560 b
ficas fieri	313 a	munificentia	343 a
mulierū impudicitia	576 b	musica quando adhibenda	
mulierum capita capillitio		771 a	
depopolata, fœdissima		muscus herba	195 a
218 a		muscum podagram repelle-	
ex Mulierū capillis tormen-		re	195 a
ta facta	223 a	musculus	273 b
de Mulieribus malis pro-		musculi in homine quot.	
uerbiales aliquot senten-		273 b	
tia	409. 410 b	musculus animal	ibid.
mulomedicus	411 a. 241 b	muscipula	640 b
mulsa	390 a. 740 a.	mustare	161 b
549 b		mustitare	415 a
mustæ utilitas	390 a. ea	mustitator	161 b
ius genera duo	740 a	mustacea obsonia quomodo	
Mummius cur Achaicus co-		conficiantur	765 a
gnominatus	558 b	in Mustelam maga trans-	
L. Nummius Corinthi di-		formata	303 a
reptor	ibid.	mustelarum inconstantia.	
mundus muliebris	228 a.	ibid. duo genera. ibid.	
nuptialis	538 a	a. 436 b. earum genita-	
mundū neutraliter usurpas-		lia offea	304 a
tum	228 a	mustelariū uirus exitiosum	
		basia	

I N D E X.

basiliscis	304 a. 436 b	Mycenæ ciuitas Græciæ	
mustelinus color	311 a	685 a	
Murcea dea	284 a. 330 a	Mycon pictor	41 a
murcus	700 a	myrrhæ in Arabia magnus	
murci qui dicti	284 a	prouentus	226 a
murices	569 b	μύρριον	301 a
Murtia Venus	700 a	Myrrhene puella	ibid.
Murtia Veneris templum.		myrmecia	714 a
ibid.		myrmillones	480 a
Mutius Scæua	352 b. unde sic dictus.	Myrmex seruus	380 b
ibid.		μύρμηξ	714 a
Mutia Cnei Pompeij uxor		myrmecia ulcera ubi nascuntur plerunq;	367 b
impudica	391 b	myri ⁹ Veneri dicata.	700 a
mutationem cibi & aquæ insalubrem esse	424 b	myrtea Venus	ibid.
mutilare	98 a	mysterium	674 a. 770 b
mutuari	152 a	mythicus	547 a
mutuò et mutuiter, aduerb.		μῦθος & ἀμῦθος, prouerb.	
153 a		383 a	
mutulus	98 a	N	
mutuli	ibid.	N.L. note perplexæ et obsecræ causæ in iudicijs	
mutuum & accommodatū dare, differre	152 a	513 b	
mutui nomine apud Iuriscōsultos quid intelligendū		Næ, aduerbium Græciæ	31 a
152 a		Nacta hospitii nomē.	387 b
mutui datio in quibus rebus consistat	ibid.	Naiades nympha	655 a
mutui & fœnoris differentia	ibid.	Napeæ nympha	ibid.
		naphtha uenenum	90 a
		napuræ pro funiculis	125 a
		Narbona Galliæ ciuitas.	
		277 a	

I N D E X

277 a		in Necromantia qui lapides	
nares unde appellatae. 194 a		adhibeantur	201 a
in Naribus fastidij indicium		necromantici qui	4 a
esse situm	261 b	nectar	763 a
narratio	353 a	nefarius	345 a
narthecophori qui	408 b	nefarij cibi qui	771 b
Nasamonas plures simul ha-		nefandum et nefarium.	ibid.
bere uxores	647 b	Neleus, qui et Pylus	567 a
natura rerum cur parès di-		Nemausensis caseus	54 a
catur	555 a. unde dicta	Nemesis dea. 688. b. 704 a	
679 b		νέμεσις κατὰ πλάκας βαίνει,	
natalicia festa quæ et unde		proverb.	688 b
790 b		Nemo nostrum frugi esto, a-	
naues annotinae	166 a	lioqui cum alijs eijcia-	
naues tectæ à quibus inuen-		tur, Milesiorum dictum	
tæ	750 b	12 a	
navium regimen duplex		Nemo uidet manticae quod	
249 a		in tergo est, proverb.	
navus	262 a	135 a	
naulum	746 a	Nemo reprehensus qui e sea-	
Naupacteus fl.	53 a	gete ad spicilegium relin-	
Naupactum oppidum Aetoliae.		quit stipulam, proverb.	
ibid.		198 a	
neophyti qui	559 b	neomenium lunæ	712 a
Neapolitanum talentum	57 b	Nepenthes poculum	69 a
nebula	702 b	nepos	181 a
necessarij	60 a	nepotalis	ibid.
necessitati parendum. 572 a		nepotatus	182 a
necromantia siue Necyomā-		nepotare	ibid.
tia magiæ species	4 a	in Neptuni honorem	158 a
		mita	

I N D E X.

<i>mia instituta</i>	16 a	<i>Niliaci sales</i>	14 a
<i>Neptuni templum in ins. Te- naro</i>	16. 17 a	<i>Niliaca papyrus</i>	13 a
<i>Nerie uxor Martis</i>	768 a	<i>de Nilotico auctu qui scri- psert</i>	320 a
<i>Nereides nymphae</i>	655 a	<i>Nilotici calami</i>	14 a
<i>Nereides innumeras esse</i>	560 a	<i>Nilometria</i>	319 a
<i>Neriene Martis uxor.</i>	660 a	<i>Nix^o genu pro Hercule</i>	140
<i>neutra nomina in a tertiae declinationis olim in da- tuo et ablatiuo plurali in is proferri solita</i>	384 a.	<i>nobilium funera per forum duci solita</i>	313 a
<i>multa olim in masculino genere prolata esse</i>	373 a	<i>noceor uerbum Iuriconsul- tis usitatum</i>	88 a
<i>Nicias Megarensis fulloniã artem primus inuenit.</i>	391 b	<i>noctua in Palladis tutela.</i>	619 b
<i>Nicolaus de Lira reprehens- datur</i>	118 a. 216 a.	<i>nomen pro aduerbio posita tum</i>	188 b. 349 b
<i>Nicopolis ciuitas</i>	475 a. a quò condita	<i>nominibus proprijs multas res non posse appellari.</i>	98 a
<i>nidor</i>	151. 152 a	<i>nominum in bundus desinens tium uis & significatio</i>	200 a
<i>P. Nigidius taxatur</i>	132 a	<i>nomina unicuiq; homini duo</i>	486 b
<i>nigra uestis lugentes decet</i>	357 a	<i>nominatiuus pro aduerbio positus</i>	228 b
<i>nihil fortuna reuente, pro uerb.</i>	297 b	<i>νόμος ἡγεῖ χῶρα, prouerbium</i>	664 b
<i>Nili excursus annuus.</i>	319 a	<i>Nonj Marcelli error</i>	161
	320 a	<i>a. 162 a. 720 a. eiusdem locus explicatus</i>	15 b. 91 b.

I N D E X.

91 b. 119 a. 243 b. 775 a	quàm interdiu	318 a
Nos cucurbitæ caput non habemus, prouerb. 119 a	noctescere	331 a
notha uerba 175 a	nocturnæ aues quæ	408 a
nouendiale sacrificium quale, & quibus institutum 417 b	noxa	79 a
nouendiales ludi ibid.	noxiæ dedere, quid	382 b
nouercari 481 b	nubentium mos apud anti-	
nouissimū, à Lelio tanquam uerbum nimis nouum, non usurpatum 77 a	quos	775 a
nouitas grata 29 a. 76 a. 496 a	nucis pineæ nucleos sitim se-	
nouitiis 77 a	dare	797 a
notoria 20 b	nucamenta	170 a
novalis ager 497 a	nugo	658 a
nouercalis malitiæ exempla 498 b	nugamenta	170 a
nothia 59 b	Numa Pompilius sacrarij sē-	
nox intempesta cur dicta 36. 93 a. 302 a. in quas tuor uigilias diuisa 96 a. 651 b. fraudibus acca commoda 194 b. 372 b. 381 a. diei mater 691 b. ad audiendum cur a-	dei institutor 417 a.	
ptior quàm dies 652 b	690 a	
noctis silentium 653 b	Numæ lex de artibus sedens tarijs 27 a. 498 b	
noctu cur melius audiatur	Numam Pompilium omnis generis fercula olim ui magica in conuiuium apportasse 620 a	
	numen 689 a	
	Numenij philosophi somnium 660 b	
	Numerius Cupes Cos. Rom. ob latrocinium in exiliū actus 160 a.	
	numerus sing. pro plurali positus, et contra 612 b. 346 b. 347 b	
	I i i numerus	

I N D E X.

numerus septenarius poten- tissimus 656 b. homi- ni et Ecclesiæ cōueniens. ibid.	nuptiale munus uxoris pro crepta uirginitate da- ri consuetum 693 a
numi olim ex corio facti 68 b	inter Nutare, nictare et an- nuere discrimen 45 b
nummati Romanis diuites appellati 72 a	nutus 147 a. 690 a
nuncupata pecunia 535 a. 770 b	ὀνυτι πλοῦς, prouerbum 373 b
nundinari & re 634 b	nycticorax 402 a
nuptas nouas olim postes do- mum inunxisse 687 a	nymphæ effigiem uidentes furore corripiti creditum 527 a. 655 a
nuptiæ duobus modis olim fieri solitæ 151 b. absq; consensu parentum con- tractæ pro irritis habita- tæ 535 a. apud Romanos quæ firmæ fuerint 707 a. quæ irritæ 708 a	Nymphæ 654 a
nuptiæ per coemptionem di- ctæ quæ 774 a. inter im- pares contractæ olim ir- rita habitæ 763 a	nymphaea 655 a
nuptias non cubitus, sed con- sensus facit 535 a	Nymphaea lauacra 778 b
in Nuptijs olim faces quinq; cur solitæ accendi 537 a	νυμφαλαγία 527 a
in Nuptijs contrahendis pri- scorum mos 538 a	O
	O & au literarum cognati- tio 215 a
	ob particula uis 296 a.
	734 a. 332 a
	obbæ 622 b
	obbrutescere 53 b
	obdere 507 a
	obedire pro obaudire positi- tum 379 a
	obesus 541 b
	obgannire 183 a
	oblidere 474 a
	obniti 515 a
	obrya

I N D E X.

obryzum	273 a	oculi mentis quando dicantur	cernere 8 a. cora
obsequium	700 a	dis nuncij	203 a. Vea
obsequibilis	ibid.	neris illices	231 a. anis
obitus	357 a	mi indices	631 b. lyns
obsonare	167 a	cei	292 a
obsonatores	ibid.	oculi peti qui	631 b
obstinatio	594 b	oculorū color quis optimus	186 & 187 a
obtundere	189 b	oculos causam esse multorū	uitiorum 203 a
obtutus q. obtuitus	42 a	Oedipi imprecatio cōtra filios suos	539 b
obuios ignotos Domini apellatōne salutari usitatū	251 a	Oenomel	741 a
occare	672 a	cenophorum	299 a
occatio	ibid.	cenopia inf.	52 a
occatio semper necessaria in rebus agendis	153 b	offa	38 a
occatōnis magna uis	404 a	offula	ibid.
occipitium nunquam calutū cur sit	46 a	offella	ibid.
Oceanus septentrionalis diētus Marimarusa	32 a.	offendere in egressu domus, ominosum	448 b
beluosus	794 b	officij uariæ significationes	536 a
ocium cum dignitate præstantiss. res	798 a	Officiorum libri Ciceronis cur sic inscripti	536 a
ocrea à quibus inuenta	704 b	officiales	172 a
ocreatus	705 a	officinator	318 b
oculus amoris dux & origo	202 a. 489 b	offulcire	109 a
		οἰνοῦ μινδῆσια, prouerb. 285 a	
		οἶν & φῖλ & , οἶν & ἀφῖσ &	

I N D E X.

testudinis ad Iouem di-		Non omnibus dormio, pro-	
ctum	100 a	uerb.	86 a
olea arbor	358 a	omnifariue	281 a
oleæ pacis signum	358 a	omnifariam.	ibid.
oleum è terra erupisse tem-		omphacomel	741 a
pore Augusti	434 b	omphacinum oleum quomo-	
olei usus in balneis apud ues-		do conficiatur	741 a
teres	454 a natura.	onomatopœia	147 b
ibid.		onosceli	576 b
oleaginus	358 a	ὁ βὺς ἠαπαρὺ λυαε, prouero-	
oleitas	442 b	bium	473 b
olctis	310 a	Opalia festa	680 a. 793 a
oliua Palladi consecrata		operculare	400 a. 752 a
618 b		opertanea sacra quæ	674
oliuitas	197 a	a. 731 b. 776 b	
olim fortes Milesij, prouerb.		operula siue opella	75 a
285 a		opion medicamentum.	70 b.
olor	127 a	195 b	
ollares uuæ	215 a	opiparus	16. 161 a. 270 a
olle chytropodæ	216 a	opipare	161 a
Olympius Iupiter	789 b	opis nymphæ nomē	679 a
Olympiam Alexandri M.		opisthonos morbus	528 a
matrem cum serpente		opisthotoni	85 a
concubuisse	623 a	opitolor	679 a
Olympiæ porticus heptas-		Opitulus Iupiter. ibid.	793 a
phonos	596 a	opobalsamū	223 a. 543 b
Olympiaci ludi	286 a. à	opon Cyrenaicum	545 b
quo instituti	16 a	oporice medicamentū	590
Olympij dij qui	789 b	b	
ominari & ominare	153 a	oportunitas semper spectā-	
		da	447 a

I N D E X.

da	447 a. 787 a	orchestra	342 a
opbir	273 a	Orchomenij Cheroncea ino	
Ophiuch ⁹ sid ⁹ caeleste	47 a	fidiati	23 a
oppignerare	370 a	Orcinus libertus	364 a
oppilare	418 a	orciniانا sponda	ibid.
opplodere	789 a	Orcus	364 a
Ops dea	680 a. 793 a	Orcus Molossorum rex. 121	
optio	491 a	a. 747 a	
opulescere	211 b	ex Orci faucib. euadere quid	
opuliscere	565 b	45 & 46 b	
opulens	211 b	Oreades Nymphæ	654 a
opulentia barbarica, pro-		Orestis fuga ad aram misera	
uerbium	766 a	ricordiae	743 b
opulentitas	211 b. 565 b	Orgia Bacchi festa	106 a.
ora, uestimenti extremitas		unde dicta. ibid. in ho-	
673 b		norem Adonidis instituta	
oram soluere	559 b	ta	310 a
orator	526 b	orificium	254 a
in Oratore man ⁹ quasi ipse		orificia uentris duo	464 b
loquuntur	283 a	Origenes seipsum castrauit	
orationis duplex uis	470 a	696 b	
Orbilius Grammaticus cur		Ornithia Zephyrus cur die	
plagosus ab Horatio die		etus	576 a
etus	342 b	Orontis Artaxerxis generi	
orbis terrarum cur à fremi-		dictum de regum amicis	
narum nominibus nunc-		32 b	
cupatus	801 a	Orpheus	376 a. 771 a.
orca uas ficarium	258 a	à bacchantibus discere	
Orcheni magi Chaldaeorū		ptus	106 a
341 a		orthopncea	3 b
		lii 3	oro

I N D E X.

orthopnoici	ibid.	b. 758 a. 798 a. eius ^{us}
orthrium carmen Palladis		locus emendatus 137
625 b		a. 157 a. 562 a. 688 a.
Osci populi	462 a	798 a
inter Os & offam, prouer		ouum sorbêdo Appium Aus
bium unde ortum	39 a	ferium perijsse 257 a
oscula officiorū esse	229 a	oua purgationū qualia. 750
osculandi genera tria. 229 a		b. quæ maxime proben
Osiris 289 a. 690 b. 801		tur 432 b
b. 773 b		ouorum sorbiliū natura
Osiris & Isis numina mas		257 a. uis qualis 431 b
xima	690 b	ex quibus Quis fiant mares,
Osiridis inquisitionis sym		ex quibus item gallinæ
bolum	723 b	432 b
Osiridis dei descriptio	817	âgos 54 a
b		oxygarū liquaminis genus
ossa defunctorum ad mora		548 b
bos depellendos uim ha		oxygala 54 a. quomodo
bere credita	280 a	fiat. ibid.
ostentum	433 b	oxygalacticum casens. idid.
ostentorū genera duo	173 b	oxymel 747 a
ostracus	514 b	P
ostracismus	ibid.	Pagana lex 233 b
oues quando apud ueteres		Pacideianus, gladiator insi
tonderi solitæ	654 b	gnis 560 b
oues feras inueniri quoque		pædagogi quales esse de
721 a. 795 b		beant 497 b
Quidij Halieuticon uolumē		pædagogorum scepra feru
quādo conscriptū	165 b	le 497 b
Quidij locus explicatus.	46	Palatina officia quæ dicatur
		33 b

I N D E X.

33 b		palmarium	589 b
palæstra unde dicta	121 a	palmipedes aues	530 a
Palæstra ancilla magiæ pes		palpare	176 b. 666 a
rita	6 a. 158 a	palatij decurio	364 b
palæstricū certamen à quibus primò institutum	121 a	palombus	262 b
palæstritæ	120 a	palumbes quandiu uiuant.	ibid.
palla, matronalis uestitus	672 b	palus	726 a
Pallas armorum dea	626 b. unde nata	Pamphile Milonis uxor maga	204 a
	619 b	Pamphile mulier, prima in uentrix bombicinam texendi	268 b
Palladi clypeus cur datus	618 b	Pamphile maga in bubonē se transformat	398 a
Palladius latex	139 a	pampillum genus curruum apud ueteres	692 a. 693 a
palliastrum genus uestis	58 a	Pandæus 773 a. fistulariū inuentor. ibid. eius descriptio	645 a. si mulachrum apud Ægyptios.
pallor & amantium & ærotantium signū	484 b		ibid.
pallor buxeus	137 a	Panchrestus nobile medicamentum	590 b
palloris epitheton	402 b	pandemos pestis species	486 a
palma 589 b. uictoriæ signum	192 a. 678 b. 724 b	panegyrista Plinio qui.	115 a
palmarum folijs Isis uestita	677 b	panicus	773 a
palmarum folijs priscos scriptitasse	678 b	paniscus	ibid.
Palmaris dea	192 a		ibid.
palmaris manus	192 a		panni
palmare uestigium	ibid.		

I N D E X.

pannicularia	465 a	pararius	445 b
pantheræ & ursæ marib.		parasitus	551 b
fortiores & animosiores		parasiti græcæ appellatio	ibid.
res	789 a	nes	ibid.
παῖδες ἐπὶ τῷ ἰσχυρῷ ἀνδρὶ,		parasitorū detestatio	828 b
soldictus	51 a	parasitaster	59 a
panthia Abradathæ uxor		parasitatio	551 b
101 a		parapherna	582 b
Panthia et Martia Phil. Be		Parcæ dea	747 a. Necess
roaldi amicæ	231 a. ca	sitatis filia	572 a. inexo
rum mulierum laus. ibid.		rabiles	793 b. superum
233 a		librarie	ibid.
papauer Cereri cur attris		parcarum officium.	ibid.
buatur	711 a. fecundi	parelcon	206 b
tatis symbolum	729 b	parentes à liberis honoran	
papauerculum	711 a	dos esse	756 a
Paphia Venus	552 a	parentum nomine qui intel	
Paphos Cypri oppid. ibid.		ligantur	62. 63 a
685 b		parentum notas filijs plea	
Paphon & Palapaphon		runq; inherere	184 a
urbes	661 b	parentare	200 b. olim
papillæ	464 a	quando concessum. ibid.	
pappa	623 a	parentalia sacrificia. ibid.	
papyrus siue papyrum fruc		416 b	
tex	13 a	paraphernica instrumenta	
papyracei calcei sacerdotis		582 b	
bus Egyptijs communes		παρηγοῖ	442 a
14 a		Paris iudex constitutus	
paranymphus	201 b	dearum litis	558 a
παρὰ τὸν ἄνδρα	86 b	paridis iudicium quid do	
		ceat	

I N D E X.

ceat	633 b	positum	205 b
Parius Archilochus iambici		passiva Venus	713 a
carminis repertor	193 a	passilis corona	554 a
parij Iambi unde dicti	193	pastophori sacerdotes	757
a		b. 802 b. quales fuerint	
parius lapis.	ibid.	819 b	
Parium marmor	ibid.	pastophorium	819 b. 820 b
parnasus mons	306 a	pastophoria domicilia sacer	
paros ins.	193 a	dotum	757 b. 802 b
parricida pœna	510 b	patagus morbi genus	229 a
parricidarum nomine quid		patagium.	ibid.
intelligendum	498 b	patagiarij.	ibid.
parricidium	18 b	patagiata fœmina.	ibid.
pars non strangulat, prouer		patellarij dij qui	767 a
bium	300 a	patera inferior nauis pars	
parthenia Iuno	684 a	752 b	
Parthos bibendo gloriam		paterfamilias bonus qui die	
querere	257 a	catur	295 b
partarius honor	557 a	wædx	99 a
partiaro agere.	ibid.	patibulum	469 a. 810 a
particulones	ibid.	pator uocabulum Apuleias	
parturientes quid inuet	783	num quid significet	723
a		b. 140 a	
pasiphae	566 b. Tauri	patrius casus, qui e genitis	
amore capta	577 b	uis	17 a
pasithea una Gratiarū	221	patroclus Achillis parasitus	
a. 771 a		551 b	
passeres in famulatio Venæ		patruelis	534 a
ris esse	695 a	Paulum apostolum nudis	
passium pro actiuo uerbo		pelia exercuisse	318 a

I N D E X.

pau ^s in tutela Iunonis	623 b	pecuinus	653 b
pauones cur oculatis caudis		peculium	364 a. 537 b.
præditi	293 a. è Samo		583 b
ins. præstantissimi	684 a	peculium tam filij familias	
pauonũ finus podagræ fer-		quàm seruorum propriũ	
uorem mitigat	606 a		583 b
pauor & terror equi Mar-		peculiatuſ & peculioſuſ	
tis	625 b		634 a. 552 b
pauperies	486 a	pecunia	68 b
pauperies quæ appetenda.		Pediani Afconij loc. explia	
	809 b	catus	76 a
paupertas	120 a. 486 a	pedica	203 a. 621 a. 762 a
paupertatis laudes	120 a	pedem ſtrucere, uetus locuſ	
pauperies à Iuriſconſultis		tio	103 a
quomodo uſurpetur	120	pedibus in ſententiam ire	
a			207 a. 727 b
inter Paupertatem & pau-		pegafuſ equuſ à Bellerophõ-	
periem diſcrimen	313 b	te captuſ & abductuſ	
Paufa	278 b	132 b. inter ſidera collo-	
Pauſaniuſ Philippi regiſ in-		catuſ	218 b. Neptuni
terfector	461 a	& Meduſæ filiſ	806 a
paufariuſ	417 b	peierare, ſiue periurare	
peccandum cur non ſit			734 a
	490 b	wabò	373 b
pectinare	794 a	Pelaſgia Theſſaliæ ciuitas	
pectorara	89 b		72 a
pectorofuſ	ibid.	Pelaſgicum Argoſ	685 a
pecu, pecuaria	63 b. 180 a	Peliuſ monſ	459 a
pecuatuſ	722 a	pellicere	496 a
pecuarij q̄ diſti	63 b. 180 a	pellax ſiue pellicator	587 b
		pellicuſ	

I N D E X.

pellices olim templum Iuno nis introire prohibita 660 a	490 b	peregrini plerunq; contem- pti 268 a
pellicatus ibid.		peregrini & incolae officiu 278 a
ob Pellicatus suspitione a trocia à mulieribus faci nora commissa 236 b		peregrini non despiciendi 348 a
pellicatio 497 a. 587 b		de Peregrinis Platonis sen- tentia 268 a
Pelopidarū regnum ubi flo- ruerit 686 a		periclitari 304 b. 402 a. 712 a
Peloponnesi angustiae 16 a		peripetasmata 82 a. 385 a. 628 a
Pelusiaca lens 711 a		Peristera Veneris ancilla 694 a. in columban mae tata ibid.
Pelusiota capis cur non ue- scantur 654 b		peristromata 82 a. 385 a
penetrabile 596 a		perlius 113 a. 337 a
penetrabilis ibid.		perpes 280 a. 289 a. 347 a
περυσια & πηρυσια differunt 120 a		perprurissere 575 b
peniculamentum 465 a		pernix 205 a
Pensile ciuitas Thessaliae 72 a		pernox 593 a
penitus 726 a		perniciter 205 a
pentapharmacum edulij ge- nus 534 b		Persae magicæ artis periti 1 a. in quibus rebus libe- ros suos potissimum insti- tuerint 520 b
peplum 311 a		Persarum reges artis magi- cæ periti 1 a
pera 618 a		Persas
percontor 146 a. & per- cundtor 147 a		
perdius 593 a		
peregrinus philosophus.		

I N D E X.

- Perfarū** regibus quales pæ-
 dagogi attributi 1a
Persephone, quæ & Proser-
 pina 695 b
personatus 190 b. 191 b
Persij locus explicatus 91
 b. 449 a
pertinaciæ & peruicaciæ
 differentia 128 b. 666
 a. 667 a
perturbatis animo, somnia
 grauiā obuenire 133 a
peruicacia 666 a
Peruci 463 a
Perusinum quendam Rom.
 equitem lichenas in Ita-
 liam importasse 529 a
pes sinister & dexter pro-
 omine sinistro & secun-
 do. ibid. 55 a
Pescennij Nigri imperatoris
 mandatum de nō gestan-
 dis nummis aureis in 20
 nis 38 a
Pesinus emporium 684 b
Pesinuntia dea 683 b.
 684 b
Pesinuntium Phrygiæ oppi-
 dum 683 b
peffulū 95 a
pestilētia uariæ causæ. 486
 a. eidem quomodo ob-
 uiam eundum 498 a
pestilētiæ tempore quid ma-
 ximè salutare 497 a
pestilentiam plerunq; à bru-
 tis incipere 486 a
petaminarij qui 800 a
petasus 614 b
petasati qui ibid.
petauristarij qui 800 a
Petrus archiepiscopus Colo-
 censis 822 b
Petri Colocensis episcopi
 laus 824 b
pexus 211 a. 712 b
Phædra amore Hippolyti
 priuigni capta 482 b.
 Hippolytum insimulauit
 incestus 500 b. laqueo
 perijt 531 a
Phœniciæ literæ unde.
 678 b
Phalacrine Vespasiani pas-
 tria 261 a
Phalacron 261 a
 φάλακρον τίλλας, prouerb.
 720 b
 φάλακροι qui 262 a
phalacrocoraces 261 a
 phalerni

I N D E X.

phalerni atas	236 a	260 a	
Phanio	55 a	phthia ἀφύβιας	26 a
phantasma	132 a	phthifici cur lac bibant	329
Pharos turris	321 a	a	
Pharus Caesaris dictatoris colonia	320 a	Phreantes, qui & Cleano thes	124 a
Pherephate Cereris filia	677 b	Phrygia musica	289 b.
Phidias artis toreuticæ pri- mus repertor	385 a	religioni conueniens	570 a. eius inuictor Mar- sias Phryx
Philefius Apollo	360 b	Phrygiæ tibie	629 b
Philippus Beroaldus minor	306 b	Phrygium uestimenti orna- mentum	612 b
Philippi Macedonum regis profectio in montem He- mum 29 b. eius dictum	371 b	phryges mortalium uetustis- simi populi	682 b
Philippus Cyulanus	832 b	Phrygiones	456 a
Philippidē poetam gaudio obiisse	738 b	phryxi & Hellinis fuga	799 a
Philodestotus	308 a	piare	133 a
Philonides Alexandri Mac- gni cursor	499 b	piatrix sacerdos	ibid.
philosophorum gestamina	705 b	pietatium	761 a
philosophica magia	2 a	inter Pigere & pudere dis- ferentia	170 b
Phoroneus Iunonis cultor	685 a	pigmentarius	267 b
Photis ancilla, unde sic dis- ta	158 a. eius laus.	pigmenta faciei mulieribus usitata	266 b
		pigneratus	790 b
		pigrare	212 b
		pila	192 a
		pilatim	192 a. 418 a
		pili	

I N D E X.

pili cōgeniti in homine qui	Pittacus Mitylenus, unus sc̄
220 a	ptem sapientum 404
πῆμα λανθῆς γέρον, prouer-	a. 787 a
bium 441 b. 468 b	pityrum cibi genus 37
Pimpleidæ musæ 311 a	pityrij panes 84 b
pinacotheca 799 a	πῆμα λανθῆς 268 a
pinaster, syluestris pin ^o 59 a	plagarum dolores quid miti-
pineæ corona 16 a	get 277 b
pinnae 401 a	plagium 268 a
pipare, 396 a. 429 b	plagiarij qui 267 a
piper obsonijs accommodū	plagiaria lex 268 a
546 b	plagosus 170. 171 b
piperis genera uaria. ibid.	plagipatidæ 147 b
piperatum uinum. ibid.	planetae erronee dicti 337
piperitis herba 155 a. 546 b	b
pipulum 608 a	Planetarij qui 54
Pirithous à Cerbero, regis	plangere 416 b. 595 a
Molossorum cane deuo-	planctus 595 a
ratus 122 a	platanus arbor 136 a. 701
Pirithoi nuptiæ disturbatae	b. cur genialis etiam die
540 a	Etā 136 a
piscina probatica 721 a	platani laus 723 a
Pisces uenabili primus in-	platanū æstate arcere, hyc̄
uentor 169 b	me admittere solem 136
pissasphaltion 90 a	a. mero infuso nutriri.
pistores Romæ esse quando	ibid.
incoeperint 531 b	in Platano octodecim epus
pitacium 760 a	latos esse 723 a
Pitheæ phiala 385 a	platanorum magnitudo mi-
Pittho dea persuadēdi 813 b	ra 723 a
	plac̄

I N D E X.

inter Plumas & pinnulas		dus	809 a
discrimen	401 a	pœnitentiæ comes	dolor et
Plutarchus polygraphotatos	24 a. quando flo-	lachrymæ	594 a
ruerit	ibid.	ωικιασ	42 a
Plutarchi patria	23 a	pomœrium	330 b. 331 b.
Plutarchi libri apophtheg-		147 a. Romanis quid fue-	
matum Traiano dedica-		rit	147 a
ti	24 a	pomœrium proferendi ter-	
plures necat lingua quàm		minus apud antiquos cõ-	
gladius, prouerb.	97 a	suetus	148 a
Pluto diuitiarũ Deo	746 a	pomeridianus	331 b
Plutonis domus cur uacua		Pompeium xx elephantos	
	748 a	exhibuisse in ludis	560 b
pocillator	733 a. 768 a	Pomponius Atticus à Cœ-	
pocillum	733 a	cilio adoptatus	658 a
podagram quid repellat		Pomp. Iuriconsulti loc. ex-	
277 b. quid curet	606	plicatus	167 a
a. 392 b		Pomponia Scipionis mater	
podagricas mulieres plerũ-		à serpẽte subacta	223 a
que esse luxuriosas	219 a	ponẽ aduerbij constructio	
podagricis Venus nocens		46 a	
604 a		Ponticulani Roscij mimi de	
Pœcile porticus Atheniensis		scriptio & laus	578 a.
unde sic appellata	41	579 a. 580 a	
a. picturis ornata	42 a	in Ponto uenena esse copiosa	
Pœna Iuno	686 a	sissima	304 b
pœna facinorum qualis esse		pontificum insignia	367 a
debeat	363 a	polenta	37 a. 740 a. qua
pœnarum capitalium gras		lis cibus	36 a
		polentam uarijs modis con-	
		fici	

I N D E X.

<i>fici</i>	36. 37	<i>popysmus</i>	791 a
<i>Polla Lucani coniunx</i>	181 b	<i>popularis</i>	4 b
<i>πολλὰ μεταξὺ τίλει λύλικος</i>		<i>popularis libertas</i>	278 a
<i>καὶ χέλι & ἀνρs, prover-</i>		<i>popularitas</i>	4 b
<i>bium</i>	39 a	<i>populi & pupilli</i>	730 a
<i>pollex</i>	284 a	<i>Populonia Iuno</i>	689 a
<i>pollinaria</i>	425 a	<i>Porciae dictum</i>	186 b
<i>pollintor</i>	ibid.	<i>porro qualis particula</i>	50
<i>Pollio Romanus</i>	390 a	a	
<i>Pollionis Romuli responsum</i>		<i>porta piacularis Romae</i>	
<i>Augusto datum</i>	550 b	134 a	
<i>πολλὰ νεφελοφόροι, παύροι</i>		<i>porticus ambulatoria</i>	29 a
<i>δὲ τι βάνχοι, prou.</i>	408 b	<i>Portius Cato agricolationis</i>	
<i>per Castorem & Pollucem</i>		<i>gnarus</i>	181 a
<i>uiris olim iurare non us-</i>		<i>Porcij Catonis dictū</i>	181 a
<i>sitatum</i>	163 a	<i>portorium</i>	743 a. 746 a
<i>pollucere</i>	167 a	<i>portitores</i>	743 a
<i>pollucibilis cœna</i>	ibid.	<i>portunalia</i>	561 a
<i>pollucibilitas</i>	ibid.	<i>Portunus maris Deus.</i>	ibid.
<i>polluctū sacrificium.</i>	ibid.	<i>Portunus, qui et Palemon.</i>	
<i>Polygnotus pictor</i>	41 a	ibid.	
<i>polymitaris</i>	455 a	<i>poscinumia</i>	573 b
<i>polymyxos lucerna</i>	641 a	<i>postinaculum</i>	300 a
<i>popæ</i>	651 b	<i>posthumare</i>	114 a. 444 a
<i>Popea famosissima mulier</i>		<i>posthumi qui</i>	114 a
353 b		<i>posthuma proles quæ.</i>	ibid.
<i>popinones</i>	150 b	etas	ibid. 444 a
<i>popinationes</i>	ibid.	<i>postica Venus</i>	281 b. 293 a
<i>Popea Neronis cōiunx</i>	368	<i>posticum</i>	293 a
b. 273 a		<i>posticulum</i>	ibid.
		K k k	
		<i>posto</i>	

I N D E X.

postliminium	170 a. 315	præcellere	577 b
à 316 a		præconis officium	242 b
postliminij ius quale	170 a	præcones	287 a. <i>μυῖνος</i>
postliminij species duæ		φωβότατοι dicti	342 a
316 a		præconium	287 a
postliminio redire quis dicatur	316 a. 170 a. res	præcordia	515 a
cipere	ibid.	præfari ueteres in rebus agendis soliti	207 a
postremissimus	382 a	præfectus uigilum	346 a
postulare	413 a. 593 a	præflorata uirgo	763 a
803 a		prægustator	67 b
postulatio	ibid.	Prænestina rosa	605 b
ἰσὺν ἀλλοτρίῳ μολύσσει, pro		prænestina bractæa	616 b
uerbium	285 a	prænestina & Campana rose præstantissima	430 a
de Potus ratione inter cœnandum, celebre dictum		prænestinae sorores	65 a
133 a		prænomena apud præcos	
potiones aqua temperandi		quando uiris imposta	163 a
mos apud ueteres	254 a	præpetes aues quæ	281 a
πνεύματα	598 b	præfagare	435 b
pneumonitici	ibid.	præsentarius	305 a
πρᾶγμα παρὶς, prouerb.		præses	599 b
467 a		præsidis nomen generale	
prandiolum	28 a	176 a. eius officium	267
prandicula pro ientaculis		a. 468. 469 b	
135 a		præsides prouinciarum apud Rom.	176 a. 460 b
prandusculum	28 a	Præstantij cuiusdam pater	
Praxiteles	299 a	in Asia	
præsim	256 a		
præcarium	139 b		

I N D E X.

- in* asinum ueneno magia
 co transformatus 14.
 15 a
præstigia sagarum 303 a
præstinare uetus uerbū 55
 a. 317 a
præstolari 348 a. 468 a.
 567 b. 589 a
prætecta etiam cum mor-
 tuis combusti 165 a
priapus 214 a. filius Lis-
 beri & Veneris 236
 a. 716 a
priapus, Hippona & Ver-
 tumnus dicti Semonæ
 dij 418 a
pridianus 105 b
primafax, noctis pars 234 a
primogenitura & priuilegium
 etiam apud ethnicos usi-
 tatum esse 601 a
principis boni officii 35 b
principi bono mores aulico-
 rum optime debere esse
 notos 34 b
principum cōsuetudo flama-
 marum naturæ compa-
 rata 32 b
principia rerum tria 680
 b. duo secundum Augu-
 stinum 658 b
Prisciani loc. restitutus 780
 a
pruatiua nomina quæ 185
 a
prius pariet locusta lucam
 bouem, prouerb. 88 a
Pro particula uariæ signifi-
 cationes 171 a
probrum 87 a
procarè 164 b. 564 a
procella 248 a. unde di-
 cta ibid.
proceres ciuitatum 98 a
proci qui dibantur 564 a
procōsulare imperiū quam-
 diu durauerit 559 b
procrastinare & recrastina-
 rare 815 b
procurator 31 b
procuratoris nomine apud
 Iuricons. quid significa-
 tur 31 b
prodere 494 a
prodigia 181 a
profero 553 a
prognostica 435 b
proluuium 574 b
promulsis obsonij genus.
 550 b

I N D E X.

promus	66 b. 153 a. 400 a.	prosonomafia	423 a
a.	653 a	profopopceia schema rhetoricum	quid 115 a
promptuariū.	158 a. 400 a	protelare	223 b. 301 b
propheta	730 a. 745 b	protelum	223 b
pronominum uis	314 a	proterminare	453 b
pronuba	201 b	protrimenta, edulia	292 b
pronunciatio uultuosa probibita	373 a	prothesis	262 a
prophanare	611 a	prouidentia fatidica Stoicorum	annus dicta 370 a
prophanus	692 b	prouidentia mundum regere	731 a
properiter	127 b. 154 a. 595 b	provincialis iuridicus	61 a
propudium	281 b	proxeneta	445 b
propugnare	140 b	pruina quomodo gignatur	700 b
prosapia unde dicta	17 a. 153. 154 b	Psametichi Ægypti regis factum in cognoscendo uentisissimos populos.	682 b
prosapiens dictio uetus.	18 a	psallicitharista	621 a
proscenium	342 a	pseudoepiscopi reprehenduntur	825 & 826 b
Proserpina	658 b. 662 b. manium & defunctorum dea	663 b. 680 b. 675 a. tergemina Diana dicta	663 b. ex Etnensium nemore rapta
		676 a. à Graijs Persephone dicta	695 b
in Proserpinæ nocturna sacra	663 b	Proserpinæ nocturna sacra	663 b
in Proserpinæ peculio numerari quid	364 a	Psyche in lapidem mutata	730 a. à Venere in Orscum ad Proserpinā missa
		738 a. Cupidini concupulata	760 a
			Psycho

I N D E X.

<i>Psyche</i> & <i>Cupidinis</i> fabu- la 548 a. pulchritudo 553 a. eius duæ sorores mari immersæ 650 a. 651 a	287 b	<i>pudoris</i> sedem in genis cono- sistere 188 b
<i>psylli</i> 365 b		<i>pudicitia</i> mulierum uirtus summa 35 b. 36 b
<i>peisanae</i> confectio 159 a		<i>puellam</i> quid commendat 712 a
<i>Ptolemæus</i> <i>Ægypti</i> rex à <i>Strabone</i> cur reprehens- sus 263 b		<i>puellæ</i> amanti indicia. 207 a
<i>Ptolemæi</i> copia uasorum au- reorum 273 a		<i>puellis</i> quando nubendum 581 b
<i>pubertatis</i> initium in mari- bus 112 b		<i>pugil</i> 89 b
<i>pubetenus</i> 67. eius constru- ctio <i>ibid.</i> & 68 a		<i>pugillaria</i> 730 a
<i>publipores</i> 252 a		<i>pulchritudo</i> quæ ornet uir- rum 46 a
<i>publicitus</i> 602 b		<i>pulchritudinis</i> duo genera 202 a
<i>Publius Seruilus Globulus</i> 757 b		<i>pulmentum</i> 216 a
<i>Publicius</i> <i>Trib. plebis</i> missio- tandi <i>cereos</i> institutor 509 a		<i>pulmentaria</i> <i>Gallis</i> usitata quæ 208 a
<i>pudenda</i> uelanda 262		<i>pullati</i> & <i>atrati</i> qui dicantur 357 a
<i>Pudentilla</i> <i>Apuleij</i> uxor. 834 b		<i>pullulare</i> 552 a
<i>pudor</i> ab <i>Horatio</i> infans di- ctus 154 a. uirginib. pe- culiaris 156 a. in adole- scente uirtutis signum		<i>pulluli</i> <i>ibid.</i>
		<i>pubno</i> spirandi officina. 598 b
		<i>pulmonis</i> uitium <i>pneumo-</i> nia <i>ibid.</i>
		<i>pulmonem</i> pisces nō habes- re <i>ibid.</i>
		Kkk 3 <i>pulo</i>

I N D E X.

pulmonaria ouis	598 b	cutiendi ignem è silice.	
pulsus morborum index.		786 a	
324 a		pyromantia species magia.	
puluilli	567 b	4 a. 240 a	
puluisculum	345 b	pyropæcilos lapis	42 a
punibus	603 a	Pyrrha Deucaliōis uxor	23 a
puniliones	ibid.	Pyrrhea regio unde sic dis-	
Punica cera optima.	509 a	cta	23 a
puniccus color qualis	67 a	pyrrhica saltatio qua.	606
pupula & pupilla	403 a	b. 607 b	
pupula oculorum præstans		pyrrhicarij	607 b
tissima pars	736 a	Pythagoras cur sic dictus	
pupillæ color.	186 a	657 b	
puppæ	736 a	Pythagoræ discipulorum	
purgationes triplices in sa-		mos in pecunia cōferen-	
cris apud priscos.	750 b	da 21 b. eius et Porphy-	
pursio	322 b	rii discipuli silentio ob-	
pycnostylon	192 a	strieti	378 a
pyetate certamen	90 b	Pythagoræ ænigma expli-	
pyra	279 a	catum	712 a
πυράων μῦθος, prouerbium		Pythagoræ Ægyptiacas dia-	
641 a		sciplinas perdidicisse.	
Pyrene fons Corinthiensis		315 a. ex corporis filo di-	
132 b. 558 b		scipulos explorare soliti.	
Pyrenæi montes buxorū fer-		522 a	
tilis	137 a	Pythagorici, Pythagorei, et	
pyrgus	259 a	Pythagoristæ differunt	
Pyriphlegeton	725 a	657 b	
pyroboli	481 a	Pythecusis inf.	709 b
Pyrodes primus inuētor ex-		Pythias ædilis nomen.	168 a
		pyxia	

I N D E X.

pyxidacula	400 a	Quirites Romani	18 a. 344
Q			
Quadrantal, amphoræ spe cies	279 b	quisquillæ, q. d. quicquid cao diæ	169 a
qualum	521 a	quisquiliū frutex	169 a
quæsticulus forensis	810 b	Quod uis fieri, factum est, fieri infectum non po test, prouerb.	128 a
quæstiones	361 a	R	
quæstiones de quibus haben de	362 a	Racemus	198 a
quæstionum significationes uariae	362 a	racematio	ibid. 671 a
quæstionati qui	7 b	racemosus	198 a
quasilium	521 a	Rhamnusia dea	704 a
quaternarius ad corpus per tinet	656 b	ranarum. coaxatio pluuiæ indiciū	437 b
querele doloris leuamentū	182 b	ranis uinum infundis, proo uerb.	85 a
quin, particule uis	319 b	rancidus senex, ager, &c. 177 a	
quinquatria	798 a	rapones	129 b
Quintiliani locus explicatus 104 a. emendatus	251 b	rasio sacerdotum quid uelit 318 a	
Quintius magicæ artis con temptor	5 a	rauastelli qui dicti	229 b
quippini	400 b	reapse, pro reipsa	107 a
quiritare 66 b. 173 b. 344 a. 657 a		recaluatio	58 a
quiritare urbanorum, iubi lare rusticorum	219 b.	recellere	126 b
☉ 221 b		recellicluniæ meretrices	126 b
quiritatus	173 b	recentare uetus uerbū	113 a. 133 b

I N D E X.

recola	476 a	476 a
reixx ^o	86 a	in Re familiari quid maxie me expediat 181 a
refectio corporum qua ^o		res omnes arte & natura fieri 196 a. ex tempo ^o re & consilio confide ^o rande 141 a
ptima	592 a	
reflatus	193 a	
refricare	532 a	
refutationis & confutatio nis discrimen	317 b	rebus singulis singuli olim Dij attributi 329 a
regum manus longæ	45 b.	resgmina unguium febr quartanæ mederi credio tum 279 a
insignia	367 a	
reijcula animalia	782 a.	
245 b		
relegatorum duo genera		respondere 794 b
40 b		responsus ibid.
relicinus	126 b	respucere sermonem 142 a
reluere	409 a	restim ducere in saltatione quid 124 a
remeacula	677 a	ad Restim res redijt. prouer bium ibid.
remunerari	428 a	
renidere	369 a. 244 a	restis 125 a
renutus	690 a	resticula ibid.
repagula, repages	112 a	restibilis ager 497 a
Repetitio, exornatio rheto ^o rica	574 a	reus qui 124 a. 354 a
repotia qua ^o	766 a	reus agi & peragi qui dica tur 124 a. 354 a. 357 a
representare	321 b	reum fieri quid 124 a. 354 a
repudium quid	409 b	
in Repudijs qua ^o uerba adhi beri olim solita	409 b	reorum propriū quid 508 b
repulsa	644 b	reorum olim mos capillum submittere, & sordidā uestem
rei nomine uaria intelligi		

I N D E X.

uestem habere	355 a	urbes metuisse	558 b
reatus	53 b. 124 a. 354 a	Romanos carnem catulinā	
Rhamnus pagus	688 b	olim comedisse	168 a
Rhenus Bononiensis amnis		Romanæ militiæ ordo	462
144		a	
Rheginum talentum	57 b	Rom. populus uniuersus au	
rhizias	545 b	olim latine locutus sit in	
rhodion unguentum	717 a	discriminatim	19 a
rhodium talentum	57 b	Romulus cur altellus	567 b.
rhodinum	430 a	ex Marte & Ilia pros	
rhodiaca spongiæ laudans		gnatus	660 a
tur	109 a	Romulū lacte libasse	517 a
rhododaphne	435 a	à Romulo collegium fratriæ	
Rhodope mons	29 b	Arualii institutū	671 a
rhododendron	435 a	ronchus	86 a
Rhodopes fabula	382 b	ronchi sonus	ibid.
ρῶν &	86 a	ronchisse	ibid.
ridicæ	304 a	rorarij milites	45 b. 462
rimari proprie suum	308 a	a. 638 a	
riualis	89 b	roratio, arborum morbus	
riualitas. ibid. ægrotudo		423 b	
583 b		ros	26 a. 409 a. 422 &
Risus Deus	329 a	423 b. quando existat	
rogus	279 a	26 a	
Roma in classes à Seruio		roris generatio	ibid.
Tullio distributa	714	rosa Veneris flos	717 a.
a. communis patria &		centifolia	430 a
ciuitas sancta dicta	18 a	rose quando percolenda.	
797 b		ibid.	
Romanos olim tres tantum		rosarum uaria genera. ibi d.	

I N D E X.

rosarium.	ibid.	russus & ruseus	212 a
rosatum.	ibid.	S	
rosidus	26 a	Sabadius Deus in Thracia	
Roscius Beroaldi patronus		cultus	255 b. 256 b
laudatur	155 b	saccari	387 b
Roscius Mimus Bononiensis		sacciperium	516 b. 775 a
Beroaldi patronus amicus		saccularij Iurifconsulti qui	
chariss. 578 a. 579. &		280 b	
580 a. eiusdē laus 582 a		sacerdoti de altari uiuere et	
Rosci Mimi Bononiensis. ponti-		nō luxuriari permissum	
ticulari laus & descrip-		782 b	
tio 578 a. 577 &		sacerdotes cur linigeri dicti	
578 a		316 a. ritum radendi ca-	
rubor uirtutis color	67 a	pita unde habeant 317	
xx Rubore candoreq; color		a. indocti taxati & res	
concretus bonæ constitu-		prebensi 358 b. 359 b.	
tionis signum	185 a	607 a	
rubus	434 a	sacerdotes mundi lumina	
rudera	245 b	721 b. quib. rebus in puri-	
rudere	74 b. 396 a	ficationib. usi sint. 751 b	
rudetum	245 b	sacerdotes Osiridis cur he-	
rudus	ibid.	deras gestent	801 b
ruffos celerius canescere q̄		sacerdotū Ægyptiorū mos	
nigros	533 a	in gestandis calceis papy-	
rumigare	520 a.	raceis 14 a. eorundem	
rusceus color	213 a	rasa capita quid significa-	
ruscea facies	ibid.	cent	318 a
Rusor Deus à quibus coli so-		sacerdotibus uinum interdi-	
litus	173 b. Deus tera	ctum	236 a
7a	715 a	sacerdotibus Ægyptijs ue-	
		stes	

I N D E X.

stēs line. vs esse gratus	718	sagaria negociatio, quæ.	
b. specialiter interdictū		75 a	
esse uino & carniū es-		sagæ, q. d. satis agæ	79 a
sui 771 b. abstinendum		sagina	482 a
esse à cibis profanorum.		saginare	ibid.
ibid.		saginarium	545 b. 797 b
sacerdotes qualis incessus de		saginer	407 a
ceat	188 a	sagiro	79 a
sacramentum	472 a	sagittis q. calami apri	14 a
sacramenta militiæ ualde.		sagmina herbæ à legatis Ro-	
745 b		manorum cur ferri solia-	
sacrilegium	420 a	ta	42 b
sacrilegium quis committat		Salacia Neptuni uxor	562
770 b		a	
sacrilegus	420 a	salebæ. 24 b. 176 a. 728 a	
inter Sacrum et saxum, pro-		salebrosus	ibid.
uerb.	806. b	salebrosa uerba	176 a
sacrorū arcana non esse in-		saliæres cœnæ quæ	518 a
uulganda	780 b	salicum duo genera	394 b
sacrofanctum quid dicatur		Saly sacerdotes	386 b. 518
43 b		a	
sæpe etiam est olitor ualde		salsamentorum ciborum uo-	
opportuna locutus, pro-		ce quæ comprehendantur	387 b
uerb. 351 b		saltatio libidinis. incentiuū	
sæpiculè et sæpiusculè.	99 a	772 a	
sæpes uiua	448 a	saltè qualis particula.	107 a
sæuitas	375 a	salue	175 a
sæuitia & sæuitudo	332 b	Saluia Apuleij mater	23 a.
sagare	160 b	184 a. 834 b	
sagarij qui	80 a		

saluig

I N D E X.

salvia nomen herbae	184 a	sardonius risus	ibid.
salvatum potionis genus		Sardoum & Ægeum ma	
184 a		re differre	649 b
Salustij locus restitutus.	492	Sarmatas milio ali	710 a
a		sarissa	477 b
saluatorius casus qui ueteri		sarissophori	ibid.
bis	64 a	sarranum ostrum	569 b
Samia Iuno	666 a	sarrive	492 a. 672 a
Samij cur literati dicti.	343	sartor	492 a
b		sarritoria opera	672 a
Samos inf. Iunoni dedicata		satagere	219 b
684 a		Saturni aram cereis accene	
sandix	645 b	sis coli solitam	509 a.
sanguinè quid sistat	63 b.	eius color candidus	670
225 b		b. eiusdem ex Rheca libe	
sanctus	42 b	ri	680 a
sanctos quos appellant sa		Saturnū patri pudenda ab	
cræ literæ	43 b	scidisse	220 a
sanctuarium	ibid.	sub Saturno nati quales fue	
saper caseus	54 a	turi	149 a
sapientiam uino obumbrari,		satyrion quid	575 b
prouerb.	258 a	saucius	252 a
saporū genera uaria	662 a	sauiri	575 b
sarcinator	492 a	sauia	576 a
Sardinia inf.	330 a. 649	sauiolium	538 a
b. à Corintho quantum		scalptorium	322 b
distet.	ibid.	scandula	583 a
Sardinie inf. coloni Satur		scandulare tectum	384 a
no senes immolasse	331 a	scapula	354 a
sardonia herba	330 a	scarabæum inter Ægyptio	
		rum	

I N D E X.

rum numina coli 71 b	scomma 458 a
Scaurus tria millia signorū ad ornatum theatri con- tulit 366 a	scōmata conuiujs non qua- drare 276 a
Scauri theatri cauea 341 a	scommata sine morsu dice- re, Lycurgi præceptum 458 a
scauri proprie qui 802 b	scoparius 65 b
scæua 375 a. 352 b. 724 b	scorpius sidus cœleste 365 b
sceleris unius finis, gradus fu- turi 595 b	scorpionum ictus fœminis omnino letalis 365 b
scelera moræ impatientis ma 600 b	scortari 77 a
scelerosus, sceleratus 604 b	scortum scorteum 78 a
sceptrum 618 b	scortum antiquis idem apud pellis 77 a
scholasticus, scholasticulus 231 a	scortea ibid.
scimpodion 155 a	scorta unde sic dicta 78 a. diobolaria cur dicta 78 a
Sciomania ueneficij et ma- giæ species 5 a. 411 b	scortatus pro scortatione 652 a
Scipio ex serpentis coitu cō- ceptus 623 a	scractiæ, meretrices dictæ 78 a
scipionum nomen unde fue- rit 298 b	scribæ officium 757 b
scitamenta, cibi 535 b	scriblita quomodo fiat 37 a
scitus 55 a	scripturarum uarium esse posse intellectum 549 a
scitulus 275 a	scrobs magici sacrificij geo- nne 91 a
scitulè ibid.	scrupulus
sciens & conscius quid disse- rant 118 a	
solecia 215 a	

I N D E X.

scrupulus religiosus	799 b	sedulitate multa effici	713 a
scrupi siue scrupuli	94 a	Seianus equus	94 b
scrupeæ meretrices	dictæ	Seleucus	243 a. cur Nica
	78 a		nor cognominatus 493
scruto & scrutor	462 a	a. ab Erasistrato circū	
scrutinium	469 b	uentus	646 a
scrutaria	462 a	Seleucia fundamenta iacta	
sculna siue sculna	355 b.		243 a
	813 a	sella & sellula	154 a
scurra	98 a. 548 b	inter Sciliquastrum & silli	
scurrilem orationem grauē		quadra differētia	155 a
uirum non decere	257 b	selliquastra unde dicta	154
scuta à quib. inuenta	705 b	a	
Scytharum equi in acie per		sellulariæ artes quæ	27 a
turbati	284 b	semen animantium omnium	
in Scythia asini nulli	283 b	album	220 a
Scythicum mare nō conge-		Semonæ dy dicti qui	418 a
lari	32 a	semisomn ^o et is, declinatione	
Sebastia ciuitas	424 a	& motione uariat	118 a
secretarius	757 b	semilixa miles	165 a
secta	339 b. 503 a	semiplotia calciamēta	703
sectacula	621 a	b	
secubare	282 a	Sempronia borrea Romæ	
secundum 71. eius uariæ si-			422 a
gnificationes. ibid.	72 a	senator latyclauius	387 a
sedentarij qui dicātur Plau-		senatusconsultum à senatus	
to.	ibid.	decreto differre	389 a
sedentariæ artes quæ.	ibid.	Senecæ loc ^o explicatus	343
sedentaria fatigatio.	ibid.	b. 57 b	
sedile	563 b	senex capularis	502 a
			senes

I N D E X.

<i>senes cur morosi</i>	138 b.	<i>cur</i>	<i>ibid.</i>
<i>silicernij dicti</i>	451 a.	<i>sequester</i>	355 b. 813 a
<i>plerunq; zelotypi</i>	603	<i>sequestrata actio qua</i>	356
<i>a. inedia esse patientes</i>		<i>b. 813 a</i>	
123 b.		<i>sequestropositum</i>	<i>ibid.</i>
<i>senecio</i>	171 a	<i>sequitores, gladiatorum ge</i>	
<i>seniculus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>nus</i>	367 b
<i>senium</i>	590 a	<i>Serapidis templum Alexan</i>	
<i>senectutis incōmoda</i>	229 b	<i>dria</i>	716 b
<i>seorsus</i>	565 b	<i>seranae tibiae</i>	629 b
<i>sepaccus</i>	510 a	<i>serenitat</i>	703 b
<i>sepeliendi cadauera extra</i>		<i>Sergius Orata</i>	632 a
<i>ciuitatem, priscorum rie</i>		<i>sericarius</i>	269 b
<i>tus</i>	502 a	<i>serilla nauigia</i>	554 a. 628 b
<i>sepeliendi genera duo apud</i>		<i>Sermocinatio fig. rhetorica</i>	
<i>priscos</i>	107 a	206 a	
<i>in Sepulchrum facientes in</i>		<i>serpentis cum muliere con</i>	
<i>ciuitate pena constituta</i>	443 b	<i>gressus</i>	623 a
<i>inter Sepultos & humatos</i>		<i>serpentem latrasse</i>	181 a
<i>differentia</i>	107 a	<i>serpentes quibus rebus acci</i>	
<i>sepire</i>	378 a	<i>pendantur</i>	722 a
<i>septem conuiuium, nouem</i>		<i>serpentes in Aegypto coli</i>	
<i>conuiciū, dictum de</i>		731 a. 732 b	
<i>conuiciis</i>	270 a	<i>serpere et proserpere</i>	663 b
<i>septenarius numerus poten</i>		<i>serpere</i>	729 a
<i>tissimus</i>	701 a	<i>serra praeliari quid</i>	539 a
<i>septum</i>	378 a	<i>serta unde dicta</i>	257 a
<i>sepum siue seuum</i>	510 a.	<i>sertores qui</i>	628 b
<i>quomodo conficiatur.</i>		<i>Seruij locus explicatus</i>	114
		<i>a. 152 b</i>	

Seruis

I N D E X.

seruæ	628 b	serpinæ consecratæ	
serui de lapide empti	287 a		676 a
in Seruos necãdi olim fuisse		ficilire	426 a
dominis potestati	381 b	Sicula uirgines	615 a
de Seruis fugitiuis lex	690	Siculum mel opt.	52 a
a. & 691 a		sidera unde dicta	34 a
ex Seruis quando inimici		sideropencilus lapis	42 a
fiant	463 a	sideratus	283 b
seruitutis iugum non expe-		sifilare	608 a
tendum	419 b	sifilatores	ibid.
Sesostrem Ægypti regem		signifex	194 a
preciosam nauim Deo		significus	ibid.
becatompylis donasse		Sigalion	716 b
753 b		silentium noctis	93 a. 303
Sestius medicus	84 a	a. 318 a	
setæ	411 a	silentiosus	653 b
seuare	510 a	silex	786 a
Seueri Imp. epistola ad Ses-		Sili qui dicti	28 a
natum	12 a	silicare	786 a
seuosus	510 a	silicernium cœna	451 a
Sextus philosophus, præces-		silicisitare	687 b
ptor Marci Antonini Im-		Sily locus explicatus	187 a
peratoris	24 a	silliquastrum herba	155 a
sibilare	608 a	Silius Italicus clauo perijt	
Sibyllæ	240 a		386 a
ficarij qui dicantur	150 b	Sily Italici mors uoluntaria	
ficcinistæ	569 a		516 b
ficcinium	ibid.	simiæ quomodo capiuntur	
ficera potus qualis	237 a		708 b
Sicilia olim Cereri ac Pro-		similiter cadens figura rheo-	
		torica	

I N D E X.

<i>torica</i>	24 a	<i>filatores olim qui dicti. ib.</i>	
<i>semilixa cibi genus</i>	165 a	<i>fisto</i>	504 a
<i>simul uerbū simul opus, pro-</i>		<i>fistra</i>	721 b
<i>uerb.</i>	124 a	<i>filtrum</i>	320 a
<i>simultus</i>	348 a	<i>fistrati unde</i>	693 b
<i>simulachra Deorum coroa-</i>		<i>Sisyngambis Persarum rea-</i>	
<i>nari solita</i>	553 a	<i>gina</i>	316 b. <i>Darij ma-</i>
<i>simulatores non semper esse</i>		<i>ter</i>	179 b
<i>notos</i>	16 b	<i>fitarchia</i>	238 a
<i>findon</i>	297 a	<i>fiticen</i>	569 a
<i>sinisteritatis causa</i>	724 b	<i>fitula</i>	676 b
<i>siparium</i>	609 b	<i>fobrietas Veneri contraria</i>	
<i>siparium scenicum</i>	32 a		663 a
<i>singularis numerus pro plus-</i>		<i>fobrietatis comes castitas</i>	
<i>rati positus</i>	47 b. 142 b		390 b
<i>singultus quomodo sistatur</i>		<i>fobrinus</i>	534 a
	525 a	<i>fobriosus</i>	193 b. 754 a.
<i>sinistrum auspiciū boni o-</i>			771 b
<i>minis signum</i>	375 a	<i>Socrates Apulei in ripa flus-</i>	
<i>sinistrum in augurijs quid</i>		<i>minis humatur ab Aris-</i>	
	56 a	<i>Stomene</i>	140. 141 a
<i>Sirenes</i>	614 a. <i>cur tres esse</i>	<i>Socrates mortalium sapien-</i>	
<i>fiētē</i>	615 a	<i>tissimus</i>	640 b. <i>quos-</i>
<i>Sirenum domiciliū ubi fue-</i>		<i>modo piētus</i>	642 b.
<i>rit, incertum.</i>	ibid.	<i>cur damnatus</i>	638 b. <i>ue-</i>
<i>Sirenussē inf.</i>	ibid.	<i>neno necatus</i>	ibid.
<i>sirpare</i>	671 a	<i>Socratis accusatores muls-</i>	
<i>sirpea</i>	ibid.	<i>Etati</i>	639 b
<i>sirpicule falces</i>	ibid.	<i>Socratis mors Atheniensū</i>	
<i>sifilare</i>	314 b	<i>macula incluibilis.</i>	641 b

I N D E X.

Socrati statua aenea posita	639 b	90 b. 412 a	Solini locus emendatus.	180
Socrates sculptor	222 a	a. explicatus	527 b	
inter Socrum & nurū ple-		solitaurilia sacrificia.	64 b	
runque esse disidium	705 a	solitudo auia	141 a	
foccus Comædorū calcia-		solitudo mala multa suadet	372 b. 488 b	
mentum	482 b	solitudo & tristitia cur Ve-		
focci	704 b	neris ancillæ prohibue	705 a	
foдали	548 b	solitarius	329 a	
fodes	49 a. 289 a.	Solon amicos principum ra-		
sol 51 a. mundi oculus	33	tiocinatorū calculis com-		
a. Adoneus appellatus	310 a. wæd' & wæy dict'	parare solius	32 b. Arco-	
289 a. cur augustus	323	pagitarū prim' institutor	506 b	
a. dijs aquaticis inimis		sonnus	95 a	
cus	563 a	sonnia grauia unde proues-		
solis epitheta	2 b. eius lux	niant	133 a	
mascula	664 b. color	sonnijs nō credendū	543 a	
ardens	670 b	sonniatores	ibid.	
de Solis deliquio quid senser-		fontes e Tarpeio saxo deijci		
unt prisce	33 a	olim soliti	288 a	
per Solem iurare Persarū		fordidi	149 a	
propriū	774 b	fordidorum cœne	quales	
sole nihil oculatius	289 a	177 a		
solea calciamēti genus.	380	foros	714 b	
b		fortilegi qui dicti	324 b	
solcarij	ibid.	Sospita Iuno	688 a	
soleatus	381 b	sospitare	ibid. 796 a	
solidipeda animalia que.			sospio	

I N D E X.

<i>fospitator</i> 452 a. 688 a. 797 a <i>Sofstratus turris Phari ex tructor</i> 321 a. 632 a <i>Soticensa Iuno</i> 688 a <i>Spadones non canescere</i> 219 a <i>Sparta ciuitas Laconia</i> 17 a. dicta <i>ωένις ἀτάχιστος</i> 17 a <i>Sparte filia Phoronei. ibid.</i> in <i>Sparta sola expedit senes scere</i>, dictum de <i>Lacea demonijs</i> 138 b <i>Spartaria Carthago in His pania</i> 685 a <i>Spartiate siue Spartani</i> 17 a <i>Spartum herba</i> 258 b <i>Spartiani locus explicatus</i> 4 a. <i>restitutus</i> 479 a. 526 a <i>Spatha</i> 44. 45 a. 462 b. 463 b <i>σπάθη</i>, siue <i>σπαθάρων</i> 44. 45 a <i>Spathale nympa</i> 463 b <i>Spathalion Plinio quid</i> 44. 463 b. ornamentum <i>mi licie</i> 45 a	<i>Species natiua quæ</i> 225 a de <i>Spectris quid sentiendū</i> 303 a <i>Specula</i> 452 b. 604 b. 691 a <i>Speculatorium</i> 398 a. 450 a <i>Sperma unde gignatur</i> 264 a <i>Sphingis ænigma</i> 460 a <i>σφινγιδος</i> 324 a <i>Spira</i> 670 a <i>Spica sidus cœlestē</i> 678 a <i>Spicilegium</i> 198 a. 670 a <i>Spicula</i> 218 b <i>Spiculatores qui dicti. ibid.</i> <i>Spina</i> 214 a <i>Spina dorsualis</i> 263 a <i>Spinalis medulla</i> 214 a <i>Spirare</i> 793 a <i>Spiritus pater & auus mor borum omnium</i> 116 a. 493 a <i>Spiritu nihil potentius</i> 32 a <i>sine Spiritu neminem posse uiuere</i> 395 b <i>Spiritualis scriptura intelle ctus</i> 549 a <i>Splen domicilium risus</i> 543 b

I N D E X.

spolia hostium olim ædibus		stabulum	49 a
affigi solita	682 a	stabularius	ibid.
spoliarium siue spoliatoriũ		stabularia mulieres quæ.	
384 b		ibid.	
spondere	565 a. 304 b	stacte flos myrrhæ	226 a
spondens, dictus et pontifi-		stadium quot passus efficiat	
cus	764 b	428 b	
spongia super ægrum suspē-		Stannum	572 b
sa quietem conciliat	110	στασις	249 b
a		stata forma quæ	776 a
spongiarum usus	109 a.	statij loc. explicatus	685 a
tria genera.	ibid.	statuæ & imaginis discric	
spongiare	141 a. 110 a	men	180 a
spons	473 a	status dicandi mos apud	
sponsa	565 a	priscos	823 b
sponsus	ibid.	statura in homine quæ pul	
in Sponsis quid quærat		chra 185 a. inenormis.	
582 b		ibid. quadrata quæ.	
sponsalia olim quomodo p-		ibid.	
acta	565 a	Status	24 b
spontale	473 a	στασιπρόποις qui	381 b
sportula	49 b	stellæ cur decidere uideant	
sportulantes.	ibid.	tur 34 a. an magia de	
spuma salis ad capillos cri-		cælo possint reuelli. ibid.	
spos flauosq; faciendos		unde dicta. ibid. cæli	
apta	186 a	oculi	293 a
spurcare	281 b	stellas discurrere	34 a
spurius	708 a	stellis decidentibus uulgu	
squinantia morbus	111 b	hominem extingui pue	
stabulo & stabulor	416 a	tare	ibid.
		stellis	

I N D E X.

stellio	660 a	Stragula	568 & 569 b
stellionū fel ad mustelas con gregandas aptum	304	Stranguria fœminarū mor bus	111 a
a. exuuiis morbo comi tiali mederi	661 a	strategus	166 a
stellionatus crimen & pœ na	ibid.	Stratonice ab Antiocho pri uigno adamata	483 b.
Stephanus Cheserius	832 b	Antiocho desponsata	646 a
εσπυρία quæ	185 a	Strepsicerotes capræ	159 b
sternutatio sanitatis indicium	397 b	stria	487 b
sternutantes salutare cur mos sit	ibid.	striare	ibid.
stibadia	577 a	Striatae columnæ	ibid.
stigmatiçi	342 b	Stridor dentium quomodo fiat	600 b
stilus aduersus mortuos non stringendus	238 b	striga	488 b
stillaticia resina	109 a	strigiles olim in balneis ad hiberi solitos	159 a
stimula dea	330 a	strigosus	143 a. 218 a
stipes unde dicta	45 a. 242 a. 264 b. 745 a	Strophades ins.	539 b
stipendium quid & unde	45 a	Strophium	142 b. 213 a. 570 b
stipendiarij	242 a	Strophium	213 a. 571 b
stipulari.	ibid. 264 b	Strophia antiquis quid	213 a
apud Stoicos nullos compa rationis esse gradus	468 b	Strophia uincula	754 b
stola	785 b	strophiarj qui	571 b
strabonis loc. restitut ^o	193 a	Strophos	572 b. Phaliscis quid
		stropi	ibid.
		stroppus	213 a
		Lell 3	struo

I N D E X.

Stupearia, festum apud Fa-	subsellij summi uir	50 b
liscos	ibid.	subficiuus
struthicus	695 a	242 b. 359 a
Stuppa	104 b	subsisto
stupparius malleus.	ibid.	substillum muliebris mors
Stuprum	399 b	bus
Stupratoris poena	ibid.	111 a
per Stygias aquas Diuinas	399 b	succenturiari
re non soliti	734 a	22 b
suadere et persuadere quid	ibid.	succenturiati milites qui.
disferant	24 b. 398 b	ibid.
suauari	597 a	succernere
suauium quod dulcissimum	233 a	83 b
233 a	suauia, libidinis oscula	succinum
229	a	273 a. quod pra
Sub particula uis	245 a	stantissimum.
subdialis	734 a. 728 a	ibid.
subetia morbus	347 b	succini fului autoritas maxi
subiucula uestis	211 a	ma. ibid.
subulones cerui	629 b	caritas.
subiugus	82 b	ibid.
sublica	482 a	succidareus
sublimare & infimare con		260 b
traria	80 a	sucubus
sublucare	681 a	556 a
sublustris.	ibid.	succuba
subluuies morbi genus in o		582 b
uibus	328 b	succulentus
subparasitari	551 b	185 a
		succusso
		401 a
		succussores & succussato
		res equi
		105 a
		succussatura
		ibid.
		sudor frigidus mortis indie
		cium
		104 a. 518 b. cur
		salsus. ibid.
		220 a. qui
		bus modis eliciatur
		453
		a
		sudus
		702 b
		Suctonij locus emendatus
		65 b

suffusculus

I N D E X.

suffusculus	24 a	superuivere qui dicantur.	
sulphur quatenus in reli-		114 a	
gionibus habeat locum		sycophanta	69 b
750 b. quare purifiet.		συνωπῶν ἰδιῶτα	ibid.
751 b		sus lota est in uolutabro li-	
sulphuris usum ad lanam		ti, prouerb.	446 a
suffiendam esse accom-		sues in Illyrico solidis has	
modum 395 b. genera		bere ungulas	412 a
quatuor.	ibid.	susq; deq; facio, prouerbiū	
Summanus, qui & Pluto		50 a	
739 a		suspectus	381 b
summatis	100 a	suspirare	793 a
summates	774 b	suspiriū morbus anhelatio	
summulæ	565 b	nis	2 b
summulas corradere.	ibid.	susurriones in aulis principū	
suparum uestis puellaris	82	frequentes	34 b
a		suterna	317 a
suparia.	ibid.	sutiles coronæ	554 a
supara.	ibid.	Sybaritæ luxuriosi	518 a
supellex	418 b	Sybaritica mensa, prouerb.	
supellecticarij serui qui.	ib.	518 a	
suppetiari.	ibid. 115 a	Sylla repulsam prætura pas-	
suppetiæ	ibid.	sus	151 b
supplostio	791 a	Syllæ sepulchri inscriptio	
supercilium	99 b. 725 a	427 b	
supercilia in Iunonis tutela		Syllanion statuarij celebris	
esse creditum	ibid.	21 a	
in Supercilijs sedem animi		symbalota uestimenta.	46 b
consistere	724 a. 725 a	symbolum militare	521 b
supercilijsus	99 b. 725 a	symbolo apostolico nomen	

I N D E X.

unde inditum	521 b		
Symphoniaci cantores.	702		
	b		
Sympathia rerum coelestium			
cum terrenis	241 a		
Synanche quid	44 a.		
	m b		
Synodica luna	712 a		
Synthesis, siue defectio animi	134 a. 390 a. 442 a		
Syntheticici	134 a. 389 a.		
	442 a		
Synonyma quæ	45 a		
Syracusarum talentum	57		
	b		
Syria dea ubi culta	247 b		
εὐπαιδεία πάντων, prouerbium	518 a		
Syracusani delicati	518 a		
Syriaci sacerdotes	265 b.		
	274 c. 277 b. 281 b		
Syriacorum semiuirorum gestamina	275 b		
Syriacorum sacerdotum impietas	324 b. 325 b		
Syringa nymphea adamas			
ta à Pane deo	644 a		
Syfigambis Darij mater.			
	575 a		
Systitia conuiuia	490 a		
		T	
Tabernaria casearia		Iurise	
consultis quæ	38 a		
tabulæ damnatorie olim iudicibus data	513 b		
XII Tabularum lex explicata	109 a. 595 a		
Taciti locus restitutus	218 b		
Tænarus Laconie promontorium	800 a		
talentum	57 b		
talentorum uaria genera.			
ibid.			
talipedare	108 b		
talpas auditus esse liquidissimi	789 a		
Tantalus Ganymedis rapitor	733 a		
tapete	56 b		
tardigrada	99 a		
Tarpeium saxum	288 a		
Tarquinius Priscum aurea tunica triumphasse	183 a		
Tarquinius è regno pulso serpentem latrasse	181 a		
taratantula	661 a		
ταρπισην	80 a		
tartareus	ibid.		
tartarus.	ibid. 739 a. unde		
dictus	80 a		
			tartari

I N D E X.

tartari locus Platoni ubi.		tempora primūm canescere	
ibid. origo	ibid.	re	621 a
tartarinus	ibid.	temporius aduerb.	40 b
ταρταρισαν	739 a	temulentus	636 a
Tarus amnis	10 b	temulentia	71 b. 636 a
taurus cur inter sidera relatus		Ten' cirratorum centum di	
tus	801 a	Etata fuisse Pro nihilo	
tauri horoscopum in 2 gra.		pendas? prouerb.	13 a
du habens baulabit ster		Tenarus oppidum & pro-	
cora	129 a	montoriū Laconiae	16 a.
Tauriscus pictor	773 a		739 a
ταυρ' ἑστ' ναυδαμωσίου τοῦ		Tenaros, spiraculū siue de-	
χρ', Agefilai responsum		scensus ad inferos	16 a
de ciuib. Spartanis.	17 a	Tenaros Spartiaca cur sic	
teda	508 a. 509 a	dicta	16. 17 a
tediferi	ibid.	tendor	525 a
tedulus	612 a	tenebriones	210 b. 578 b
tegile	342 b	tenia	338 b
tegitum	ibid.	ter beatus quis	748 b
telcta	777 b	Terētij locus explicatus	117
teli nomine quid significetur	109 a. 451 b. 452 b	a. 124 a. 148 a. 210 a	
Telluri & Tellumoni olim		teres	627 b
sacrificatum	715 a	ternarius numerus à Pytha-	
τέλειαν	107 b	goricis potentissimus ha-	
temetum	636 a	bitus	321 a. 748 b. cur
tempestas suprema, pars		masculus	810 b. 811 b.
diei	35. 36 a	princeps imparium nu-	
tempestates quid præsignis		merorum	811 b
ficet	391 a	ternarij numeri magnus in	
		magia usus	321 a
		Lll 5	ternas

I N D E X.

ternarium numerum ad ani- mum spectare	656 b	thalassicus color	225 a
Terpander	772 a	Thales Milesius	285 a
terra omniparēs dicta	715	Thalia	221 a. Gratiarum una 771 a
a. uirgo	425 a	Thamyras Thrax Doricæ musicæ primus inuentor	570 a. 772 a
terræ uim geminam inesse	715 a	Theffalicus ornatus	212 a
tertiata uerba	625 a	theatra statuis exornandi mos prisorum	365 a
Tertulliani locus explicatus	7 b. 114 a. 444 a. emens datus 285 b	Thebæ Ciliciæ ciuitas.	464 a. hecatompyli 464 a
tessellatus	210 a	Theodorus poeta qua de causa luminibus captus	784 b
tesseræ quis primò inuenie- rit	636 b	Theodorici regis statura	185 a
testium numerus in cõficien- dis testamentis	298 a	Theopompus quam ob cau- sam mēte turbatus. ibid.	440 b
testudo	99 a	τὸς ἰ ἀνείδεια, prouerbiū	440 b
ex testudinis carne uel muls- tum, uel nihil edendum, prouerb.	100 a	Theoxenæ mulieris facinus animosum	237 b
testudinum caro quomodo prosit & noceat	ibid.	Theramenes Cothurnus co- gnominatus	482 b
testudineus gradus	99 a. 400 b	theriaca	29 b
testudinatiū ædificiū	100 a	theriotrophium	ibid.
tetanos ceruicis morbus.	528 a	Thero latronis nomē.	ibid.
tetrapharmacū cibi genus	534 b	Therodamus	ibid.
texterna	317 a	Theseus IJilmiurum institu- tor	

I N D E X.

tor	16 a	Tiberij Claudij institutum	
Theseus Apuleij pater	157	ut ieiuni biberent	754
a		b. crudelitas	810 a
Thesmophoria festa	680	tibiæ obliquæ inuentor.	716
a. in honorem Cereris à		b	
Triptolemo instituta.		tibiæ antiquorum quales.	
678 a		629 b.	
thesaurus malorū, mala fœ-		tibiarum aliquot genera.	
mina	409 b	ibid.	
Thessali uenefici	779 a	tibias olim & in nuptijs et	
Thessalia, quæ & Pyrrhea		funeribus adhibitas fuis-	
dicta	23 a. officina ma-	se	569 a
gicarum artium	178 a	tibicinium	263 b
in Thessaliana magia quor-		Tideus	24 b
modo deuenit	179 a	tigillum	125 a
theurgia quid	3 a	tigni nomine quid intelliga-	
thiara	613 b	tur	125 a. 415 b
thiarati reges qui dicti	613	timorem facere alatos, pers-	
b		nices & strenuos	219
Thiasotæ qui	558 b	b. 784 a	
thia serpens	30 b	tinnire	71 a
thoralia	568 b	tinnitus aurium.	ibid.
Thrasileo latro	490 a	tinnitu aurium saepe absens-	
Thrasillus, latronis nomen		tium sermones presentia	
150 b		ri	ibid.
theracidicus gladius.	480 a	tintinnabulum	563 b
thyrsus hasta	801 b	tiro	337 b
Tiberius sinistra manu agi-		tirocinium	22 b
lior quàm dextra	724	tiraciniatio	332 b
b		Tiryda Thraciæ oppidum	
			24 b

I N D E X.

- 94 b
 Titan apud Achaemenios sol
 dictus 773 b
 Titij sodales qui dicti 270 a
 titio 143 b. 587 b
 titubantia 108 b
 toga praetexta 165 a. pio
 Eta à quibus gestari soe
 lia 165 a
 togati uulturij qui 634 b
 tollutares equi mulæ 136 a
 toreumata 385 a
 toreutice ars. ibid.
 tormentum rotæ Germanis
 peculiare 362 a
 tormenta de quibus et quom
 modo habenda 362 a.
 in inferno quæ princis
 palia duo 680 b
 tormentorum apud ueteres
 uaria instrumenta 362
 a
 à Tormentis & questionis
 bus in iure non incipien
 dum 361 a
 à Tormentis dicere ibid.
 tortores machinarum 452
 b
 torus 90 b. 577 a
 porosus 90 b
- totijugus 301 a
 trachelon media pars nauis
 752 b
 τῆρα ἀφρῆρα 40 a
 tragicus character qualis
 482 b
 tragedia quid ibid.
 Traiani Caesaris temporib.
 Apuleium floruisse 34 b
 trapezita qui dicti 264 b
 tribuni militis officium 476
 b
 triclinia Romæ argentea
 fuisse 272 a
 τριπτόλεμος, prouerbium
 802 a
 Triptolemo Cereris currus
 commissus 678 a
 tristi non facile iocum et ri
 sum fingere 370 a
 tristitiæ quomodo discuti
 tur 69 a
 tristitudo 367 a
 Tritonis effigies 562 a
 Tritones Neptuni tubicines
 562 a
 triumphalis corona quibus
 tribui solita 361 b
 triumphantium insignia
 367 a
 triumuir

I N D E X.

triumviri monetales	38 b.	tunica talaris	788 b. linea
nocturni unde dicti		211 a. pexa Horatio quæ	
346 a		211 a. palmata à quibus	
trochilos auis	732 a	geri solita	165 a
trophæa	589 b	turbo	248 a. 291 b. 599
trophæa uetera refici, apud		b	
ueteres prohibitum	68 a	turbula & turbella	3 b.
tropologicus scripturæ intel		513 a	
lectus	549 a	turma quot equitibus con-	
trofulus	91 b	stitet	363 b
Trosulum oppid. Thusco-		Turcarum mos cœnandi	
rum	91 b	153 a	
tria ccc pessima, prouerb.		turricula	259 a
251 b		turpe pecus mutillũ, prouer-	
trudes 249 a. instrumenta		bium	98 a
ta nautica	348 b	turris asinorum	802 b
trufatiles molæ quæ	82 b	turunda	814 a
tubæ cantus	609 b	tuffedo	346 b
tuberare	255 a	tutores	61 a
tuburcinari	781 a	tutores dandi ius	61 a
tucetum, regius cibus	209	tutorum uariæ species	
a. 387 b		61 a	
Tullius Laurea, M. Tullij		τύχη ἀγαθὴ	65 a. 298 b
Cic. libertus	317 b.	τύχη κακὴ	65 a
Tullianum carceris pars à		tygris mansuefacta	341 a.
Ser. Tullio ædificata		ab Augusto ludis exhibi-	
333 b		ta	560 b
tumulus	123 a	tympanotuba	289 b
tumultuarius dux	122 a.	tyrocnesim habeo pro ciui-	
⊕ 123 a		tate. Callippi dictũ	37 a
		τύρβη	

I N D E X.

tyro	ibid.	uannus	726 b
tyro	22 b	uaporarium	109 b
Tyronis Tullij Ciceronis Li berti, libri de patroni io cis	276 a	uaricare	110 a
Tyrones eligēdi quales	23 b	uarica foemina qua.	ibid.
rupēs	37 a	uari qui dicti.	ibid.
tyrotaricha patella	228 b	uarices uenæ.	ibid.
Tyrotarichus Ciceroni quid 38 b		uariens quale aduerb.	ibid.
V		uarietas grat a	1 b
u & i litera r magna co- gnatio	82 a	uariegare	750 b
Vacia Seruilius	111 a	Varronis locus explicatus	
uacia	ibid.	111 a. 654 b. restit. 329 b	
uadimonium	370 a	uasa coquinaria ex argento facta	272 a
uadimonium sistere quid.	504 a. deferere.	uastescere	24 a. 352 a
ibid.		uastities & uastitudo	34 b.
Vagitanus deus	330 a.	352 a	
684 a		uastus	352 a
uagor	140 a	Vaticanus Deus	684 a
Valerij loc. explicatus	322	uatrax	111 a
b		uector	416 a
Valeria Seruij uxor pijsima	192 b	uectoris appellatione quid significetur	563 b
Valeria Messalarum soror	186 b	uehiculum	561 b
ris responsum	468 a. unde sic di-	Veiovis	568 a
ctæ	118 a	uelitari	610 a. 257 b
ualuus	111 a	uelites	92 b
		uelitarem hastam quis pria mus inuenerit	92 b. 611 a
		uelitatio	92 b. 257 b. 610
		a	
		uelitatum	

I N D E X.

uelitatem	257 b	Apelle depicta	261 a.
Velleius epicurus	730 a	Iunonis nurus	690 a.
uenabula quis primus inue-		cur caelo deiecta creda-	
nerit	169 b	tur 220 a. cur Vulcano	
uenae pulsatiles quae	324 a	adiuncta sit 223 a. cur	
uenaliciarij qui	54 b	lenta 630 b. à Praxis	
uenaticorum canum duo ge-		tele fabrefacta, à quodã	
nera	160 b	adamata 564 a. apud	
de Vendicatione rei, titulus		Paphios culta 661 b.	
explicatus	443 b	terra aetherea à physicis	
ueneni uis	594 a	dicta ibid. rerum	
uenia	681 a	naturae antiquissima ma-	
Venilia dea	561 a	ter 556 a. 619 b	
uentilare	308 a	Veneris et Cupidinis deam	
uentris orificia duo 255 a.		bulatio 694 a. comites	
464 b		652 a	
uentrimani dicti Cyclopes		Veneris baltheus 222 a.	
287 a		raritas utilis 264 a. tẽ	
uentus quid 32 a. causat re-		plum Paphiae 661 b. uis	
moris terrae. ibid.		691 a	
Venus alma 557 a. Cythes-		Veneri innumeri cupidines	
rea 553 a. Murtia 700		à poetis assignati 222	
a. Myrtea 19 b. Pa-		a. columbae cur conse-	
phia 552 a. pendula		crata 694 a. caluae,	
263 a. thalamifera		apud Romanos ades cõ	
758 b. ex spuma maris		secrata 223 a.	
orta 220 a. 551 a. 652		ad Venerem qui facile pro-	
a		pensi 236 a	
Venus armata à Lacedaemo-		Venerem quid coerceat	
nijs culta 223 a. ab		262 b	

Venerem

I N D E X.

Venerem esse Lunam	661	uertiginosus	335 b
b		uertigo.	ibid.
Venerius concubitus palæ-		ueruex	121 b
stræ assimilatus	265 a	Verus Antoninus adulterij	
uenustare	202 a	deditus	376 b
uenustas fœminarum. ibid.		uesica	111 a
uera multa esse, sed tamen		uesicam habentia animalia	
parum credibilia	115 a	etiam aluum habere, et	
uerba cothurno fortiora		non contra.	ibid.
quæ	82 a	uesicarum in fœminis situs	
uerba multa actiue & pass-		qualis.	ibid.
siue olim prolata	158	Vespasiani patria	261 a.
a. 288 a		statura	185 a
uerborū tria genera	175 a	uesperæ uariæ appellatio-	
uerbena	759 b	nes	36 a
uerberones	293 b	uestes albas olim in lectu	
uereciendis, optimum in ado-		fœminas gestasse	136 b
lescente indicium	67 a.	uesticipes	654 a
439 b. uirginalis dicta		uesticipes antiquis qui dicti	
155 a		26 b	
Veritas disciplinæ comes		uestitus mētis indicium	166
528 b		b	
ueritatis uis	527 b	ex Vestitu uili nemo iudic-	
uerna	175 a	candus	28 b
uernacula uerba quæ. ibid.		Vestius Apuleij præceptor	
uernaliter	176 a	164 a	
uernula siue uernaculo	175 a	ueteranum militem quid fa-	
uerrere	674 a	ciat	36 b
uersipelles qui	289 a	ueterator	410 b
uertex	93 a. 560 a. 725 a	ueteratoric	ibid.
		uetes	

I N D E X.

Ueteramentarius	246 a	ne aruspiciū mos	109 a
Ueterina animalia quæ.	411	uictimarij	115 b
a. 795 a		Victoria dea	192 a
Ueterinarius	242 b. 411 a.	uictoria præpes cur dicta	192 a
431 a		281 a	
Ueternus	347 b.	uictoria præpes appellata	281 a
515 b		uictoriatuſ nummuſ	57 b.
Ueterū mos in balneis	159 a	246 a	
Uexillum	469 a	Uictoruij error	460 a
Uexillatio	45 b. 468 a	Uictoruij locus emendatus	92 b
Uiare	788 a	Uictoruij locus explicatus	487 b. 191 & 192 a
Uiantes	ibid.	uictus ratio qualis eſſe deo	beat 216 b. et ſequenti.
Uiator nuduſ nō timet latro		uidua	366 a
niſ inſidias, prouerbiuſ		uiduertai	340 a
120 a		uiere	394 b
Uiatores quidam à mulieribus		uietiuſ	ibid.
in iumenta tranſfor		uigilia caſtrenſeſ	347 a
mati, iuxta Auguſt. 414		uigiliaruſ nocturnaruſ par	
a		teſ quatuor	346 a
Uiatricari	48 b. 746 a	uillicari	234 b
Uiatricuſ	48 b	uillici opera non ſedentaria	28 a
Uiatriculuſ	746 a. 48 b	de Uillici officio qui ſcripſe	
Uibex	341 b	rint	235 b
Uicarius	264 b. 557 a	uillica qualis eſſe debeat	235 b
Uicarij ſerui	265 b		
Uicētiſ Palæoti lauſ	777 a		
Uicinuſ maluſ quantum obſit			
468 b			
Uictimare	64 b		
in Uictimarum immolatio			

Uim m

uillie

I N D E X.

uillicones qui	ibid.	censeri	236 a
uimen	394 b	uina marcida	127 a
Viminalis mōs Romæ.	ibid.	uinosi taxati	258 a
Viminus Iupiter	ibid.	uir unde dictus	115 a
uindicare	451 b	uir fugiēs denuō pugnabit, Demosthenis responsum	24 a
uindicta dulcissima homini leso	204 b	uiri mulieribus & robustio res & audentiores	115 a. 635 a
uindictam iniuria grauior rem esse non debere.	812 a	uiri qui fugiendi	708 b
uindicta mulieres maxime gaudere	141 b	uiris lugēdi tempus cur nul lum constitutum	62 a
uindictæ	443 b. unde dis ctæ	uiosus	101 b
uinum libidinis incentiuum	ibid.	uiosus	ibid.
236 a. 781 b. edentulum		uiososi loci in fœmina qui di cantur	87 a
236 a. exoticum	21 a	uiretum	432 a. 612 b
uini immodici usus quantū obsit	66 b	Virgilius compilator Home ri	100 b
uinum per saccum lineum percolare priscis usita tum	386 b. capitis doz lores & uertigines face re	Virgilij locus explicat ^o .	106 a. 726 b. 728 b. 743 a
132 a. 801 b. medula las inflammare	257 a	Virgiliocentones	67 a
uino indulgentes ad Venæ rem propensi	236 a	Virgilio mastix	275 b
uino homines obbrutescere	258 a	uirgæ magistratuuum	165 a. ex quo ligno confectæ 165 a
uina generosa ex uetustate		in Virginibus naturam et e ducationem plurimū uas lere	763 a uirginis

I N D E X.

- uirginitatis flore nihil pres-
ciosius 693 a
uirginitatē hoc tempore ra-
ram esse auem 763 a
Viriatuſ Lusitanuſ latro fa-
mosiſſimuſ 23 b. 29 b
uiruſ 518 a
uirulentum ibid.
uiſa magis afficere quā
audita 249 a
uita humana ex quibus con-
ſtet 824 b. aeterna qui-
bus rebus contineatur
781 b
uita terminoſ omnibuſ eſſe
praſcriptoſ 697 b
Vitelliuſ imperator epulaſ
quomodo partitiuſ ſit 28 a
uitia naturalia non facile
deponi poſſe 690 b
in Vitijs alieniſ omneſ eſſe
oculatiores quā in pro-
prijs 135 a
uitiſ Romanis militare inſi-
gne 458 b. cur centu-
rialiſ dicta 459 b
uitta 142 b. candida cur
nubenteſ ornari ſolita
371 a
uitri conficiendi rationeſ
treſ 271 a. eiſ confici-
endi ratio quando ex-
cogitata 271 a
Vlpiani Iuriſcoſ. locuſ emē
datuſ 108. 109 b. 110 b.
explicatuſ 113 a. 142 b.
443 b. 505 a. 569 b
ultimē affectuſ quiſ dicatur
73 a
ultronea eſſe grata 174 a.
283 a
ultroneaſ putere merceſ,
prouerb. 142 a
Vlyſſeſ aſtutiā nomine cele-
bratiſſimuſ 104 a. Po-
lytropoſ dictuſ 104 a.
à Calypſone in inſula
Ogygia retētūſ 104 a
Vlyſſiſ peregrinatio, pro-
uerb. 248 a
Vlyſſeuſ et Vlyſſei uetuſ lo-
cutio 103 a
umbo 672 b
umbra aſini, prouerb. 471
b. 473 b. 474 b
unguedo 400 a
unguentoruſ in Arabia co-
pioſuſ prouentuſ 227 a
unguenta exotica quæ 21 a
Vnxiuſ Iuno 687 a
N m m 2 uocas

I N D E X.

uultures sagaciffimè odora	601 a		
ri 789 a. sine masculis		uxoriaforma quæ	776 a
no femine cōcipere 783		X	
a		Xenios Iupiter	88 b. 235 a
uulturum uita	ibid.	xenium	234 a
uux marcentes	127 a.	xeniolum	ibid.
uxor cur et quando ducenda	36 b. 687 a. 776 a	xenia mittendi hospitibus	
uxor bona domus fundamētum	38 b	mos apud Græcos	332 b
uxor duobus modis apud priscos haberi folita	151	xiu	235 a
b		Xenodorus in pauimentis cōficiendis celeberrimus	584 a
uxor mœcha supplicium sumum marito 351 b. per fidiosa in maritum, non dicenda uxor	589 b. a.	xiu	235 a
puḍ antiquos quomodo habita	602 b	Xerxes Apollinis Didymœi oraculi euerfor	566 a
uxoris species duæ	774 a	xiphia piscis	45 a. 347 a
uxori & liberis an simul inferuire quis possit	778	xylocinnamum	223 a
a		Z	
in Vxore ducenda quæ expeti soleant	777 a	Zachlas Babylonius	315 a
uxores maritorum radijs cōruscare	189 a	Zacynthus insula	39 b
uxores plures an ducendæ	481 b. maritis cur non olim coxerint, sed ancillæ	Zelotypia	362 b
		Zelotyporum mores	603
		a	
		Zephyrus, qui & Fauonius	575 a. unde dictus. ibid.
		Zethes & Amphion Iouis filij ex Anthiopa	758 a
		Zeusippus quomodo pictus	642 b
		Zeusis pictor	231 a
		Zmm 3	Zens

I N D E X.

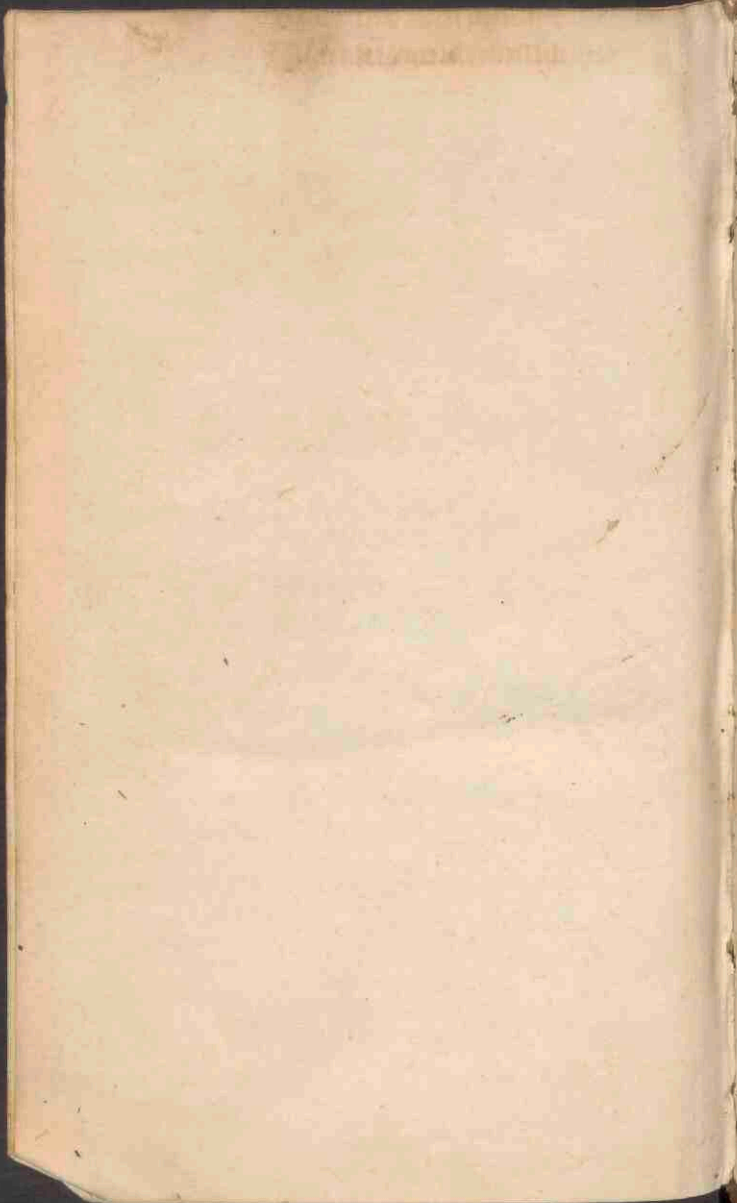
<p><i>Zeuxis pictor</i> 681 a</p> <p><i>Zonæ nummis refertæ olim gestari solitæ</i> 33b</p> <p><i>Zoroastres magicæ artis inventor</i> 14. 179 a</p>	<p><i>Zygia arbor</i> 686 a</p> <p><i>Zygia Iuno, quæ & Iugalis</i> 569 a. 686 a</p> <p><i>Zygia, tibiæ nuptialis nomen</i> 569 a</p>
--	---

F I N I S.

BASILEÆ, PER HENRICVM
Petri, Anno salutis humanæ M. D. LX.
mensē Augusto.

109
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

facilitatem remouentes ad
^{1. quod papus in 1. quod}
sensibilitatem medii remig
^{2. quod papus in 2. quod}
ano est in medii. huiusmodi

